This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

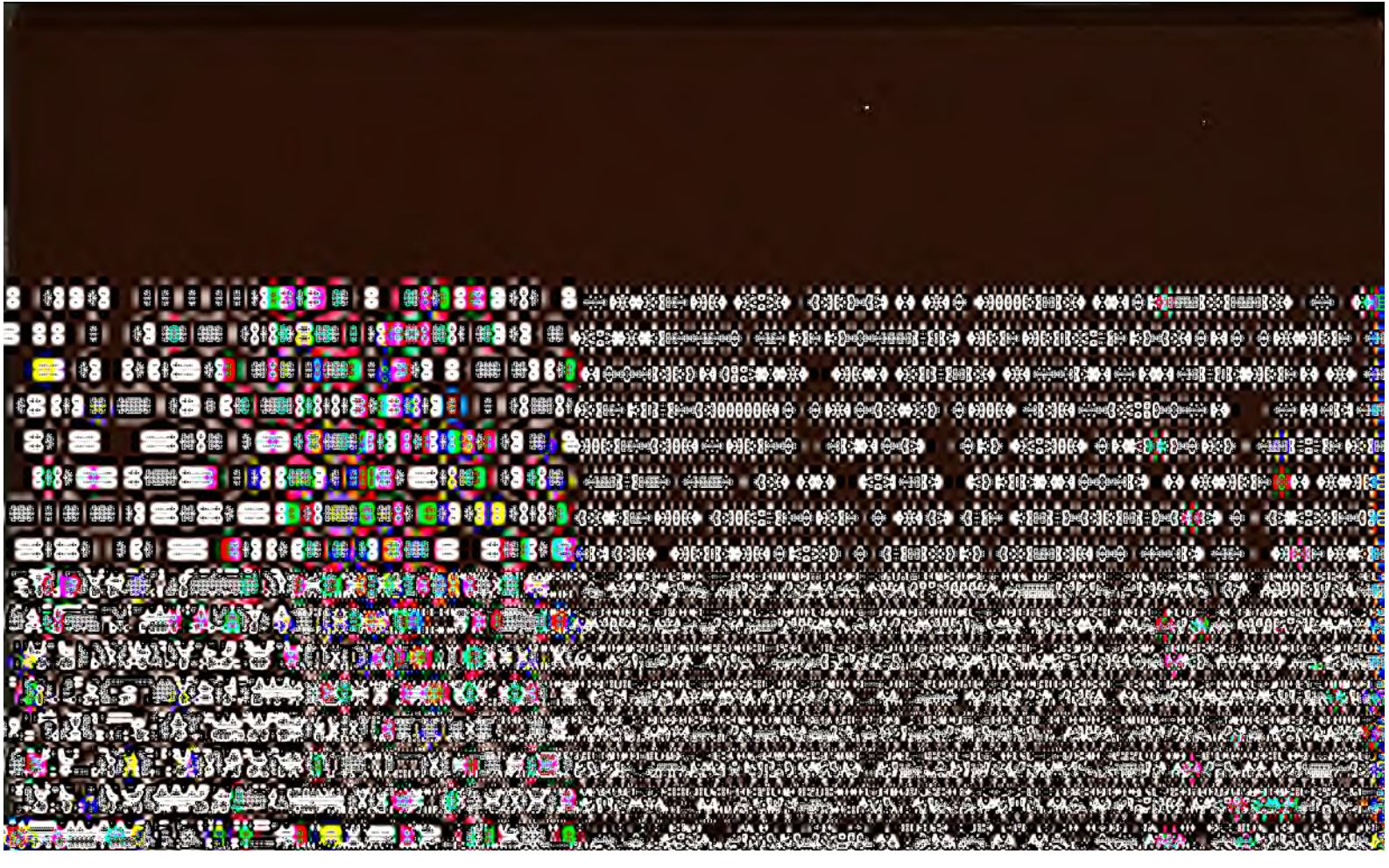

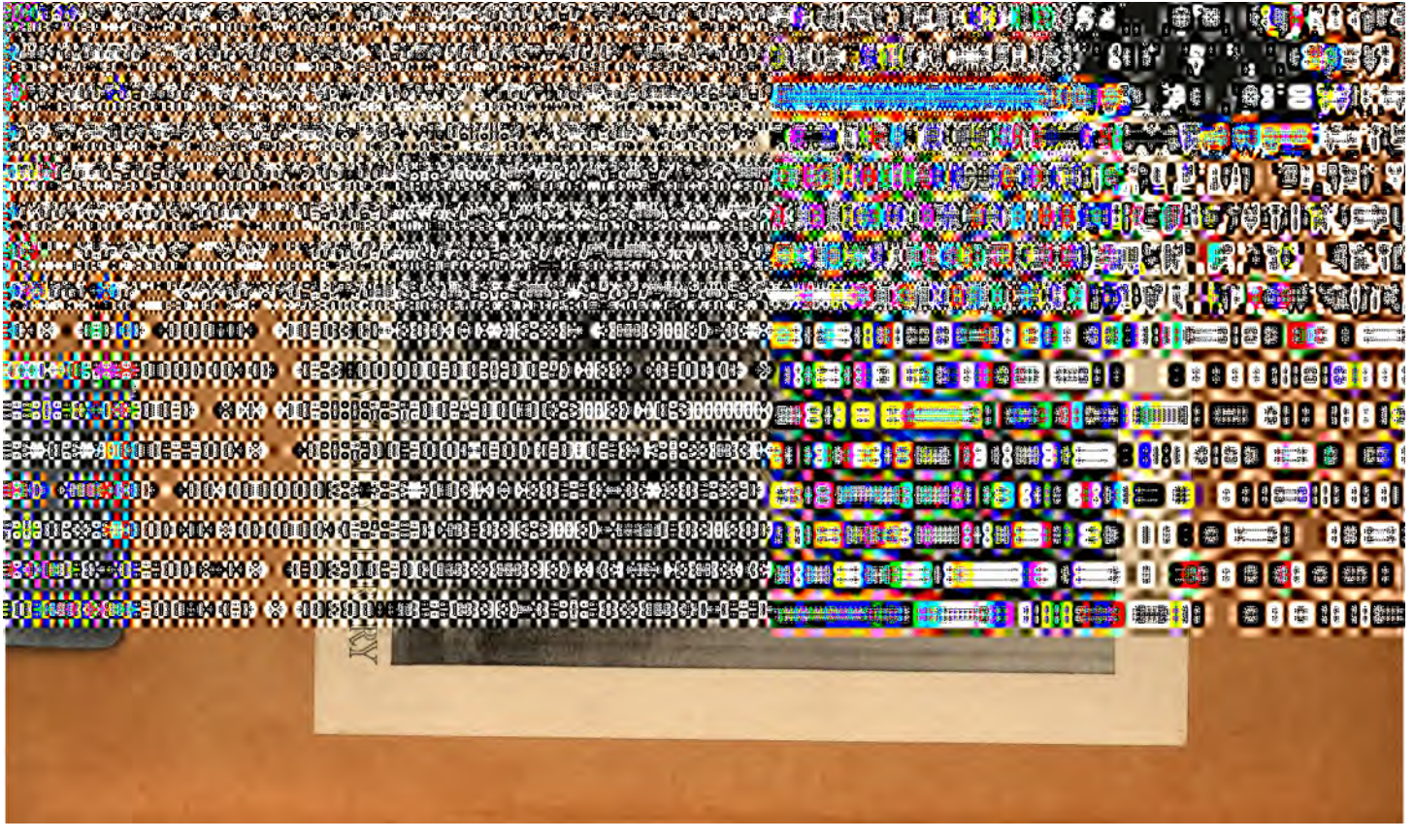

BIBLIOTHECA HISTORICA *SUEO-GOTHICA*;

Eller

FÖRTEKNING

Uppå

Så väl trykte, som handskrifne Böcker, Tractater och Skrifter, hvilka handla om

Svenska Historien,

Eller därutinnan kunna gifva Ljus;

Med

Critiska och *Historiska*

ANMÄRKNINGAR:

Af

CARL GUST. WARMHOLTZ,
Hof-Råd.

FÖRSTA DELEN,

Som innehåller de Böcker och Skrifter, hvilka röra

SVERIGES GEOGRAPHIE.

STOCKHOLM,
Trykt hos ANDERS JAC. NORDSTRÖM, 1782.

Hi

Z 2636
W24

Quis reprehendet noſtrum Otium, qui in eo non modo nosmet ipſos hebeſcere & languere nolumus, ſed etiam, ut plurimis proſimus, nitimur?

CICERO, Academ. Quæſt. IV. 6.

VIA IMPERII ROMANA

300655

FÖRFATTARENS FÖRETAL.

Få Länder och Riken låra finnas i Europa, ſom icke ega et *Hiſtoriſkt Bibliothek*, jag menar någon mer eller mindre utförlig Förtekning på ſådane Böcker och Skrifter, ſom handla om deras Hiſtoria, eller därutinnan kunna gifva ljus.

Et dylikt Arbete öfver *Danmark* och *Norrige* har Nic. Petr. Sibbern 1) lemnat

1) Slotts-Predikant i Glückſtad. Hans *Bibliotheca Hiſtorica Dano-Norvegica* är tr. i Hamburg 1716, *in* 8:o. *Supplementa & Acceſſiones ad* Ejus *Biblioth. Dano-Norveg.* har Holſtein-Gottorpiſke Cancelleren E. J. von Weſtphalen, efter Författarens Handſkrift, inryckt uti ſin ſtora Samling, kallad *Monumenta inedita Rerum Germanicarum* &c. T. IV, col. 1532 följ.

Källorne til Danſka och Norrſka Hiſtorien upräknar ockſå, tillika med de förnämſte deſſe Folkſlags Hiſtorie-Scribenter, *Pet. Fr.* SUHM,

nat Almånheten i händer; Joh. Moller 2) öfver *Schleſswig* och *Holſtein*; Burch. Ad. Sellius 3) öfver *Ryſsland*; en Anonyme 4) öfver *Liſland*; Sam. Joach. Hoppius 5) och

uti ſine „Tanker om de Vanſkeligheder, ſom „mœde ved at ſkrive den gamle Danſke og „Norſke Hiſtorie“; hvilken Afhandling år tr. uti *Kiœbenhavnſke Selſkabs Skrifter*, IX Del, ſ. 1-50.

2) Rector Scholæ i Flensburg, hvareſt han afled 1725. Han har gjort ſig genom åtſkillige nyttige Skrifter i den lårda verlden kånd. Hit hörer enkannerligen hans *Iſagoge ad Hiſtoriam Cherſoneſi Cimbricæ*, Hamb. 1691, 1692, *in* 8:o, hvartil 1699 lades et nytt Företal, då den, tillika med Bartholini Bok de Scriptis Danorum, och Joh. Schefferi *Svecia Literata*, bågge med Mollers Anmårkningar, gafs ut under Titel: *Bibliotheca Septentrionis eruditi*, 2 Voll. *in* 8:o.

3) *Tondera-Cimbro-Danus, Præc. in Seminario Mandræ S. Alexandri Nevenſis prope Petropolin*, ſom han kallar ſig framföre ſit *Schediaſma liter. de Scriptoribus qui Hiſtoriam politico-eccleſiaſticam Roſſiæ Scriptis illuſtrarunt*, Revaliæ, 1736, *in* 8:o. Hela Förtekningen beſtår allenaſt af 38 ſidor, och fordrar nu mera anſenliga tilökningar.

4) *Abhandlung von Livländiſchen Geſchichtſchreibern*, Riga 1772, *in* 8:o. Boken tilägnas den för ſin Lårdom bekante Borgmåſtaren i Dorpat, *Frieder. Conrad* Gadebusch. Se *Greifsw. Neue Crit. Nachrichten*, IX B. 1773, p. 63, 64.

5) S. J. Hoppii *Schediaſma de Scriptoribus Hiſto-*

och Dav. Braun 6) öfver *Polen* och *Preuſſen*; Mart. Schmeizel 7) öfver *Ungern*, *Siebenbürgen* &c. *Tyſka Riket* ſaknar ännu et ſådant almänt Hiſtoriſkt Bibliothek: Mich. Hertius 8) bragte ſin *Biblio-*

riæ Polonicæ tryktes förſta gången, ſåſom en Diſputation, i Dantzig, 1707, *in 4:o*, pp. 136; och andra gången, *cum* Gabr. Groddeckii & Valent. Schlieffii *Annotationibus*, i Leipzig, framför I Tomen af *Joan.* DLUGOSSI, ſ. LONGINI *Hiſtoria Polonica*, 1711, *in fol.* Schlieffii Anmärkningar ſtå framför II Tomen.

6) *De Scriptorum Poloniæ & Pruſſiæ Hiſtoricorum, Politicorum & JCtorum, typis impreſſorum & manuſcriptorum, in Bibliotheca* Brauniana *collectorum, virtutibus & vitiis, Catalogus & Judicium.* Coloniæ (Elbingæ) 1723, *in 4:o*, och med et nytt Titelblad, i Dantzig, 1739.

7) *Catalogus Scriptorum, qui res Hungariæ, Tranſilvaniæ, Valachiæ, Moldaviæ, Croatiæ, Dalmatiæ, vicinarumque Regionum & Provinciarum illuſtrant, & in Bibliotheca* Mart. Schmeizelii *adſervantur.* Halæ 1744, *in 8:o.* Et fullſtändigare Verk i ſamma ämne hade Författaren utarbetat; men det har icke blifvit trykt: ſe *Bibl. Hiſtor. Struvio-Buder.* p. 1475.

8) *Bibliotheca Germanica, ſive Notitia Scriptorum rerum Germanicarum, quatuor partibus abſoluta*, Erf. 1679, *in fol.* Hvarpå följde: *Germaniæ glorioſæ, ſeu Bibliothecæ Germanicæ, editionis repetitæ Scriptophia, operi ampliori præmiſſa.* Lipſ. 1693, *in 4:o.* Jämnför *Biblioth. Hiſtor. Struvio-Buder.* p. 654 följ.

theca Germanica icke til ſtånd; ämnet var för vidſträkt, och Författaren lemnades utan underſtöd. Samma öde hade Joh. Ge. Eccards 9) och Joh. Henr. Heubels 10) Förſlager; och Chr. Gottl. Buder 11) uti ſin *Bibliotheca Scriptorum rerum Germanicarum* upräknar inga andra Scribenter, än ſådane, ſom i almänhet handla om Tyſka Rikets Hiſtoria. Dock likväl erſättes, til en del, denna ſaknad, genom de Hiſtoriſke Bibliotheker öfver åtſkilliga Tyſka Rikets Länder och Ståder i ſynnerhet, ſom andre lärde Män utarbetat. Jag nämner här allenaſt Dan. Eberh. Baring 12), Ge. Andr. Sept. von Praun

9) *Unmaſsgeblicher Vorſchlag, wie eine Bibliothec der Teutſchen Geſchicht-Bücher verfertiget werden ſolle, — entworffen von einem aufrichtigen Teutſchen*, 1705, *in* 8:o. Skriften recenſeras vidlyftigt uti W. E. Tentzells *Curieuſe Bibliothec*, 1706, p. 451.

10) Jo. Molleri *Cimbria Literata*, T. I, p. 253.

11) Chr. Gottl. Buderi *Bibliotheca Scriptorum rerum Germanicarum easdem univerſim illuſtrantium* ſtår framför *Burch. Gotth.* STRUVII *Corpus Hiſtor. Germanicæ*, Jenæ, 1730, *in fol.* och intager 154 ſidor, Regiſtret oberäknat.

12) *Succincta Notitia Scriptorum rerum Brunsvicenſium ac Luneburgenſium, quotquot hactenus innotuerunt & in lucem editi ſunt* &c. Hannoveræ, 1729, *in* 8:o. Är allenaſt et Förſök, och följaktligen et ofulkomligt arbete.

Praun 13) och Ant. Ulr. Erath 14) öfver Hertigdömerne *Braunſchweig* och *Lüneburg*; Jo. Heinr. Pratje 15) öfver Hertigdömet *Verden*; Jo. H. Lucanus 16) öfver Förſtend. *Halberſtadt*; Ge. Gottfr. Küſter 17) öfver *Brandenburg*; Chriſt. Rungius 18) öfver *Schleſien*; Ge. Chph.

13) Herr von Praun, Vice-Canceller vid Braunſchw. Wolfenbüttelſka Hofvet, lät för egen räkning, och til enſkilt behof, förſta gången trycka ſin *Bibliotheca Brunsvico-Luneburgenſis*, 1741, *in 8:o*; hvilken Uplaga, efter D. Clements intygande, *Biblioth. de livres rares*, T. V, pag. 277 och 278, är oåndeligen ſållſynt. Andra Upl. gafs ut i Wolfenbüttel 1744, *in 8:o*.

14) A. U. Erath *Bibliotheca Brunsvico-Luneburgenſis* ſtår framför hans *Conſpectus Hiſtor. Brunsvico-Luneburgicæ*, Brunsw. 1745, *in fol.* p. 1-115.

15) Uti *Altes und Neues aus den Herzogth. Bremen u. Verden*, 1 B. p. 81-152, Stade 1769, *in 8:o*.

16) Titeln är: *Hiſtoriſche Bibliothek vom Fürſtenthum Halberſtadt, oder Verzeichniſs der den ältern und neuern Zuſtand dieſes Landes betreffenden Schriften*. 1 Th. Halberſtadt, 1778, *in 8:o*.

17) *Bibliotheca Hiſtorica Brandenburgica, Scriptores rerum Brandenburgicarum, maxime Marchicarum, exhibens, in ſuas Claſſes diſtributa & duplici Indice inſtructa*. Vratislav. 1743, *in 8:o*. Et Supplement ſkal ſedan tilkommit; men det har jag icke ſedt.

18) *Chriſt.* Rungii, Prorectoris quondam & Prof.

Kreiſig 19) och Burch. Gotth. Struve 20) öfver *Sachſiſka* Länderne; Sam. Groſſer 21) och Joh. Bened. Carpzov 22) öfver *Lausnitz*; Joh. Jac. Moſer 23) och Joh.

Gymnaſii M. Magdalenæi, *Notitia Hiſtoricorum, & Hiſtoriæ gentis Sileſiacæ.* Vratislav. 1775, *in* 8:o. Denna Förtekning går ej längre än til 1747, och omtalas med beröm i *Götting. Anzeig.* 1776, n. 79, p. 668.

19) *Hiſtoriſche Bibliothec von Ober-Sachſen, und einigen angränzenden Ländern, nach allen Theilen der Hiſtorie geſamlet, in gehörige Ordnung gebracht, und mit nöthigen Regiſtern verſehen.* Dresd. u. Leipz. 1732, *in* 8:o. En ny och mycket tilökt Uplaga år tr. Leipz. u. Görlitz, 1749, *in* 8:o.

20) *Bibliotheca Saxonica, Scriptores rerum Saxonicarum, Miſnenſium, Thuringicarum & reliquarum Provinciarum exhibens, inſperſis ſcholiis utiliſſimis, atque indicibus illuſtrata.* Halæ Magdeb. 1736, *in* 8:o. Struve låges för mycket hafva nytjat Kreiſigs Arbete.

21) *Nachricht von denen vornehmſten Scribenten zur Ober- und Nieder-Lauſitziſchen Hiſtorie*, låſes uti Föreralet til *Sam.* Grossers *Lauſitziſche Merkwürdigkeiten*, Leipz. u. Budiſſin, 1714, *in fol.*

22) Se Joh. B. Carpzovs *Ehren-Tempel der Ober-Lauſitz*, Leipz. u. Budiſſin, 1719, *in fol.* pag. 350-380.

23) Bibliotheca Scriptorum de rebus Suevicis: oder *Kurtze Nachricht von mehr als tauſend gedruckten und ungedruckten Schriften, welche* Schwaben *gantz, oder zum Theil, angehen;* ſtår uti

Joh. Reinhard Wegelin 24) öfver *Schwaben*; Joan. Nic. de Vogel 25) öfver *Öfterrikiſke Länderne* i Tyſkland; Ge. Chr. Joannis 26) öfver *Bayern* och *Pfaltz*;

Mart. CRUSII *Schwäbiſche Chronik*, hvilken Bok Moſer låtit trycka i Frankfurt 1733, *in fol.* uti II Tom. p. 1-95.

24) Syndicus i Lindau. Sin Bibliotheca Scriptorum rer. Suevicar. har han ſtyckevis gifvit ut: et Stycke ſtår framför hvart och et Band af hans *Theſaurus rerum Svevicarum*, hvarmed början gjordes 1756. Om af denna Samling flere än IV Volumer *in fol.* utkommit, är mig obekant.

25) Förſta Delen af detta Arbete har följande Titel: „*Joan. Nic.* de VOGEL Specimen Bibliothecæ Germaniæ Auſtriacæ, ſ. Notitia Scriptorum rerum Auſtriacarum quotquot Auctori innotuerunt. Opus poſthumum. Pars I. Geographica. Recenſuit, digeſſit, ſupplementis indicibusque neceſſariis auxit *Leopoldus Gruber* — curante *Joſepho Wendt de Wendtenthal*, Viennæ 1779", *in* 8:o *maj.* Se Buſching, *Wöchentl. Nachr.* 1780, p. 68, och *Götting. Anzeig.* 1780, n. 38.

26) *Præfatio de Scriptoribus ad Hiſtoriam remque Palatinam noſcendam facientibus*: framför *Dan.* PAREI *Hiſtoria Bavarico-Palatina*, ſom Joannis låtit uplägga i Frankf. 1717, *in* 4:o, p. 1-148. Förbåtringar och Tilökningar har han inrykt uti ſina *Miſcellanea Hiſtor. Palat.* Frfti 1725, *in* 4:o, p. 197-218.

Chr. Schoettgen 27) öfver *Pommern*; Hindr. Nettelbladt 28) öfver *Meklenburg* &c.

Gottl. Em. Haller 29) har man at tacka

27) *Altes und Neues Pommerland*, oder geſamlete Nachrichten von verſchiedenen zur Pommeriſchen Hiſtorie gehörigen Stücken, I-V St. Stargard, 1721-1727, *in* 8:o. Förſta Artikeln i hvardera Stycket innehåller en Förtekning på Skrifter, hörande til Pommerſka Hiſtorien.

Supplementer til detta Arbete meddelar C. J. DÅHNERT, uti en periodiſk Skrift, *Pommerſche Bibliothek* kallad, ſom utkom i Greifswald 1750-1756, 5 Voll. *in* 4:o, och hvilken innefattar många både artiga och nyttiga Efterrättelſer, rörande i ſynnerhet Svenſka Pommern.

Hit hörer ockſå en Afhandling af *Thom. Hinr.* GADEBUSCH, med Titel: *über die Geſchichte von Pommern*, Greifsw. 1771, *in* 4:o, och uti hvilken kållorne til Pommerſka Hiſtorien namngifvas och underſökas.

28) *Succincta Notitia Scriptorum, tum editorum, tum anecdotorum Ducatus Megapolitani Hiſtoriam literariam, eccleſiaſticam, politicam, Jusque civile, feudale, eccleſiaſticum & publicum illuſtrantium atque explicantium, ſecundum materiarum argumenta diſpoſita.* Roſtoch. 1745, *in* 4:o.

29) En Son af den ſtore Läkaren Alb. Haller. I Del. af hans *Verſuch eines critiſchen Verzeichniſſes aller Schriften, welche die Schweitz betreffen*, utkom i Bern, 1759, *in* 8:o. II D. följde 1762, III D. 1763, IV D. 1764, V D. 1766, VI D. 1770.

ka för en critiſk Förtekning på Skrifter, ſom röra Hiſtorien af *Schweitzerland*; och uti Jo. Alb. Fabritii *Conſpectus theſauri literarii Italiæ* 30) får man igen Förtekningar på Skrifter, hörande til *Italienſka Hiſtorien*, neml. ſådane, ſom äro uti åtſkilliga ſtora Samlingar ſammantrykte. *Venetianiſke* Håfdateknare i ſynnerhet lärer man känna af det lärda Företal, hvarmed Kejſerl. Hiſtoriographen, Apoſtolo Zeno, beledſagat Samlingen under Titel: *Iſtorici delle coſe Veneziane* 31). *Franſyſka* Hiſtorie-Scribenterne upräkna And. du Cheſne 32) och Jac. le

)(5 Long

30) Hamb. 1730, och med et nytt Titelblad, ibid. 1749, *in* 8:o.

31) Tr. i Venedig 1718-1722, X Voll. *in* 4:o.

32) *Bibliotheque des Autheurs, qui ont eſcrit l'Hiſtoire & Topographie de la France, diviſée en deux parties, ſelon l'ordre des tems & des matieres, ſeconde Edition reveue & augmentée de plus de deux cens Hiſtoriens*, à Paris, 1627, *in* 8:o. Läs om denna Bok D. Clement, *Biblioth. des Livres rares*, T. VII, p. 53.

Jag bör ej heller här förbigå: *And.* Du Chesne *Series Auctorum omnium, qui de Francorum Hiſtoria & de rebus Francicis, cum eccleſiaſticis, tum ſecularibus, ab exordio Regni ad noſtra usque tempora ſcripſerunt* &c. Pariſ. 1633. *item* 1635 *in fol.* omtr. uti Jo. Alb. Fabricii *Iſagoge in notitiam Scriptor. Hiſtoriæ Gallicæ*. Hamb. 1708, *in* 8:o, n. 1.

Long 33); en del *Nederländſka*, Adr. Pars 34); de *Engelſka*, *Skotſka* och *Irländſka*, Wilh. Nicolſon 35); de *Portugiſiſka*

33) *Bibliotheque Hiſtorique de la France, contenant le Catalogue de tous les Ouvrages, tant imprimés, que manuſcrits, qui traitent de l'Hiſtoire de ce Roiaume, ou qui y ont rapport. Avec des Notes critiques & hiſtoriques.* à Paris, 1719, *in fol.* Om Clement, l. c. p. 54, däruti har rätt: „que la Bibliotheque Hiſtorique du P. le Long eſt un monde au prix de celle d'André du Cheſne", ſå gäller numera ſamma omdöme om ſenare Uplagan af le Longs Arbete, i jämnförelſe med den förſta. Denna nya Uplaga, tilökt med flere tuſende nye Artiklar, utom andra rättelſer och förbättringar, har Parlaments-Rådet i Dijon, Hr. de *Fontette* föranſtaltat och låtit trycka i Paris 1768-71., *in fol.* 4 Voll. Den femte lofvades färdig til d. 1 Jul. 1777. En ſtor saknad för mig är, at jag icke haft tilfälle förſkaffa mig denna Uplaga.

34) Index Batavicus, *of Namrol van de Bataviſe en Hollandſe Schryvers, van Jul. Ceſar af, tot deſe Tyden toe.* Met Kopere afbeeldſels. Leiden, 1701, *in 4to.* Närmare underrättelſe om denna Bok, des innehåll och värde, meddelar Proſp. Marchand, Diction. Hiſtorique, Art. *Bibliotheques Belgiques*, Rem. A. T. I, p. 99.

35) Biſkop i Carlisle. Deſſe tre Hiſtoriſke Bibliotheker trykтes förſt hvardera, en eller annan gång, ſärſkilt; de äro ſedermera uplagde tilſammans i et Band, under Titel: *The Engliſh, Scotch and Iriſh Hiſtorical Libraries, giving a*

ſiſka, Telles da Sylva 36) och Franc. Xav. d'Oliveyra 37); de *Spanſka*, Gerh. Ern. von Franckenau 38) o. ſ. v.

I *Sverige* har man hårtils icke varit betänkt på at låta et ſådant Verk i dagsljuſet framträda: man har endera åtnöjt ſig

ſhort View and Character of moſt of our Hiſtorians, either in print or manuſcript. With an Account of our Records, Law-Books, Coins and other Matters, ſerviceable to the Undertakers of a General Hiſtory of England. London, 1736, *in fol.*

Sådane Auctorer i ſynnerhet, ſom beſkrifvit Stora Britannien och Irland, med underliggande Landſkaper, upräknas i en Bok, ſom får följande Titel: *Anecdotes of Britiſh Topography, or an hiſtorical Account of what has been done for illuſtrating the Topographical Antiquities of Great Britain and Ireland.* Lond. 1768, *in* 4:o. Se, om detta Arbetes beſkaffenhet och värde, *The critical Review*, 1768, Dec. p. 422, 1769, Jan. p. 12.

36) En Förtekning på de förnämſte Portugiſiſke Hiſtorie-Scribenter ſtår framför hans *Hiſtoria da Academia Real da Hiſtoria Portugueza*, Tom. I. Lisboa occid. 1727, *in* 4:o.

37) *Memoires hiſtoriques de Portugal.* à la Haye, 1743, *in* 12:o, 2 Voll. T. I. Chap. XIII, p. 338-384. T. II. Chap. XII. p. 305-384.

38) *Bibliotheca Hiſpanica hiſtorico-genealogico-heraldica*, Lipſ. 1724, *in* 4:o. Författaren hade, för at bevaka Konungens i Danmark angelägenheter, länge viſtats i Spanien.

ſig med det ſom Utlänningar, hvilka författat almänna hiſtoriſka Bibliotheker, förmått åſtadkomma 39), eller hållit til godo

39) Såſom Burch. Gotth. Struvius, Lenglet du Fresnoy, Chriſt. Gryphius och Joh. Hübner.

Struvii *Bibliotheca Hiſtorica* tryktes förſta gången 1705 *in* 8:o; nyaſte Uplagan, och hvilken jag åfven nytjat, har följande Titel: *Bibliotheca hiſtorica ſelecta, in ſuas claſſes diſtributa, cujus primas lineas duxit* B. G. Struvius, *emendavit & copioſe locupletavit* Chr. Gottl. Buder. Jenæ 1740, *in* 8:o *maj.* 2 Voll.

Lenglet du Fresnoy gaf ut ſin *Methode pour étudier l'Hiſtoire, — avec un Catalogue des principaux Hiſtoriens*, i Paris 1713, *in* 12:o, 2 Voll. Flere Editioner upräknar M:r Michaut *Memoires pour ſervir à l'Hiſtoire de la Vie de Mr l'A. Lenglet du Fresnoy*, Londres (Paris) 1761, *in* 12:o, ſp. 68-80. Jag har betjent mig af Pariſer-Uplagan, 1735, *in* 4:o, 4 Voll. hvartil 1740 kommit et Supplement, 2 Voll.

Gryphii *Apparatus, ſ. Diſſertatio iſagogica de Scriptoribus Hiſtoriam Seculi XVII illuſtrantibus*, Lipſ. 1710, *in* 8:o, tryktes efter Författarens död, och ſträcker ſig, ſåſom Titeln utviſar, allenaſt til ſådane Scribenter, ſom uplyſa Hiſtorien af XVII Seculum.

Af annan beſkaffenhet är Joh. Hübners *Hamburgiſche Bibliotheca Hiſtorica*, uti X Centurier, Leipz. 1715-1729, *in* 12:o; ty uti den beſkrifvas allehanda åldre och nyare hiſtoriſka Böcker och Skrifter, hvaribland åtſkillige ſom angå Sverige; hvarföre jag den ock, på et och annat ſtälle, uti mit Arbete allegerat.

do, dels med det man kunnat ſamla utur Jo. Schefferi och And. Ant. von Stiernmans Bibliographier 40), dels med några ſmå ſtrödde Förtekningar, ſom hos oſs, vid viſſa tilfällen, utgifvits 41). Om en

40) Jag menar den förres *Svecia Literata*, och den ſenares *Bibliotheca Sveo-Gothica* och *Aboa Literata*.

41) Af ſådane ſtrödde Förtekningar har jag mig följande bekante:

Scriptores ex gente Sueo-Gothica, qui vel de Regno Sveciæ in genere, vel aliqua ejus provincia, urbe, aut loco memorabili, in ſpecie, vel de antiquitatibus & rebus Suecorum aliqua ediderunt opuſcula. Är et Bihang til (*Rich.* von der HARDT) *Holmia Literata*, II Upl. 1707, *in* 4:o, p. 109-126.

En *Förtekning på Skrifter ang. Lapland, des Invånares Språk, Seder*, m. m. har Amanuenſis Hiſtoriographi, *Sam.* LOENBOM, bifogat den af honom til tryck befordrade *Joh.* TORNÆI *Beſkrifning öfver Torneå och Kemi Lappmarker*, Stockh. 1772, *in* 8:o.. Et litet Supplement dertil läſes vid ſlutet af Företalet til de *Två Berättelſer om Lapparnes Omvändelſe* &c. ſom ſamma Lœnbom gifvit ut, Stockh. 1773, *in* 8:o.

Af *Nils* Hufvudſon DAL har man en *Anvisning til Böcker och Skrifter, kvarmed* Jo. Loccenii *Antiquitates Sueo-Gothicæ rättas och förökas må*, ſom ſtår vid ſlutet af denna Bokens Öfverſättning på Svenſka, under Titel: *Svenſka och Göthiſka gamla Handlingar*, Stockh. 1728, *in* 8:o.

en eller annan ålſkare af Fäderneslandets Hiſtoria ſamlat ymnigare Förråd, endera

* Samma N. H. Dal har ockſå på Svenſka öfverſat J. SCHEFFERI *Memorabilia Sueticæ Gentis*, och kallat den *Svenſka Folkets Åreminne*, Sthm 1733, *in* 8:o. Uti Inledningen, ſom han tillagt, upräknas några våre förnämſte Hiſtorici. Bägge deſſe Förtekningar åro oredige och otilräcklige.

Sagor, ſom i Sverige åro vordne trykte, förrän BIOERNER gaf ut ſina *Nordiſka Kämpadater*, upräknar han i Företalet til detta Verk, Stockh. 1737, *in fol.* ſ. 31-33.

Åtſkillige Scribenter, ſom beſkrifvit Kon. Guſtaf d. I Regering, namngifver D. *Ol.* CELSIUS, i Företalet til I Tom. af ſin Hiſtoria öfver denne Konung, tr. i Stockh. 1746, *in* 8:o.

En Förtekning på Böcker och Skrifter, hörande til Kon. Eric XIV Hiſtoria, meddelar von STIERNMAN, uti Företalet til Er. Jöranſſon TEGELS *Kon. Eric XIV Hiſtoria*, hvilken v. Stiernman til tryck befordrat, Stockh. 1745, *in* 4:o.

Samma methode har han följt, ſå väl uti Företalet til *Ægid.* GIRS's, Kon. Johan III Krönika, Stockh. 1745, *in* 4:o, ſom uti Föreſpråket til *Kon. Sigismunds och Kon. Carl IX Hiſtorier*, ſammanſkrifne af *Jon.* WERWING, och likaledes af v. Stiernman utgifne, *Ibid.* 1746, *in* 4:o, 2 Voll.

Vid *Matrikeln öfver Svea Rikes Ridderſkap och Adel*, den han låt utkomma 1754, 1755, *in* 4:o, finnes en Förtekning, uppå ſå väl hand-

ra til et fullſtändigt Svenſkt Hiſtoriſkt Bibliothek, eller någon del däraf 42), lårer

ſkrifne, ſom trykte Böcker och Skrifter, hvaraf han ſig vid detta Arbetets förfärdigande betjent.

En Förtekning på Panegyriſka Tal öfver Drotn. Chriſtina, har Hofrådet ARCKENHOLTZ låtit trycka, *Memoires conc. Chriſtine*, Amſt. 1751, *in 4:o*, T. II emot ſlutet.

Uti Företalet til *Kon. Carl XII Hiſtoria*, namngifver och criticerar D. NORDBERG Auctorer, ſom beſkrifvit denne Konungs Lefverne och Bedrifter.

Document-Samlingar, ſom i Sverige utkommit, upräknar S. LOENBOM, uti I St. af ſit *Hiſtoriſka Archivum*, Sthm. 1774, *in 8:o*.

Af ingen betydenhet är det, ſom en Utlåning, *Zach.* GOETZE, Rector i Osnabrüg, under Titel: *Suecus & Suecia*, infört uti et Programma: *Excerptorum, ſive locorum communium*, Specimen II, Oſnabrugi 1710, *in 4:o*. Deremot förtjenar Paſtor *Joh.* ERICHSON beröm för åtſkillige ſådane Förtekningar, ſom han tid efter annan i Hamb. Lårda Tidningarne låtit inrycka, och åt hvilka jag trott ej mindre böra lemna et ſtälle uti mit Hiſtor. Bibliotheks V Bok, ibland *Scriptores Hiſtoriæ Literariæ*, ån åt von NETTELBLAS *Conſpectus Scriptorum rerum Svio-Gothicarum*, CEDERHAMNS *Catalog. Diſſertationum* &c.

42) Sådan Samling har Archi-Biſk. D. *Erik* BENZELIUS, haft under händer; och ſkal den ännu vara i behåll hos Sonen, Biſkopen i Strengnäs,

rer affigten därmed förnämligaſt hafva varit, at fullgöra ſin egen vetgirighet.

Uti

D. Carl Jeſper Benzelius; men, efter des död, komma til Bibliotheket i Linköping. Titeln är: *Notitia Auctorum qui ſcripſere Hiſtoriam Sueciæ civilem, eccleſiaſticam, literariam & naturalem*: item: *eorum qui de nummis & genealogicis commentati ſunt* &c.

Et Arbete ſom Bioerner ſammanſkrifvit och kallat: *Hiſtoria critica Scriptorum Svio-Gothicorum, in quo* Scripta Erici Olai, Jo. Magni, Jō. Meſſenii, Schefferi, Verelii, Oernhielmii, Rudbeckii &c. *recenſentur & dijudicantur*, torde finnas hos hans Arfvingar. Uti Förteckningen på hans Skrifter, ſom åtföljer des Leſvernes-beſkrifning, hos Rathlef, *Geſchichte jetzleb. Gelehrten*, 5 Th. p. 152, ſåges det vål vara tryckt 1740, *in 4:o*; men at det icke ſå förhåller ſig, lårer ej tarfva bevis.

Uti *Sv. Mercur.* 1757, Aug. ſ. 203, berättas, at Prof. J. C. Dåhnert i Greifswald tagit ſig före at utarbeta et Verk, under namn: *Hiſtoriſch-critiſche Einleitung in die Geſchichtſchreiber der Nordiſchen Reiche, und beſonders Schweden*; hvilket ſkulle tryckas i ſamma format ſom des Tyſka Öfverſåtning af von Dalins S. R. Hiſtoria. Om det ſkedt, är mig obekant; men tviflar derpå.

En väſentelig förluſt för Almänheten vore, om Canc. Rådets *Magni* von Celse *Bibliotheca Critica Hiſtoricorum Patriæ* icke ſkulle, til hela ſin vidd, och efter den *Conſpectus*, ſom jag deraf ſett, i dagsljuſet framträda. Hvad man der-

Uti lika affigt har ockſå jag begynt, ſamt i många år fortſatt mina Samlingar, til des jag ånteligen hunnit bringa dem i det ſkick, hvaruti de nu finnas. Framför all annan Ordning, har jag trott mig böra välja den *ſyſtematiſka*, ſåſom den redigaſte och til ämnet båſt lämpeliga. Man erhåller därigenom den förmån, at, under ſina viſſa Afdelningar, på et ſtälle finna upräknade alla de Skrifter, ſom öfver hvar och en ſärſkild Materie kommit til Författarens kunſkap. Denna Method har Le Long, uti ſit *Bibliotheque hiſtoriqu' de la France* nytjat; och hans Plan har jag ſökt, ſå mycket det ſig göra låtit, at efterfölja.

Verket är fördelt i *Fem* Böcker, hvaraf den FÖRSTA innefattar viſſa Stycken, dem jag anſett ſåſom *Almänna Förberedelſer* til Svenſka Hiſtorien. Hit höra 1 *Sveriges Geographie*; 2 des *Naturliga*

af har at förvänta, gifver det Prof nogſamt tilkänna, ſom Gjörwell inrykt uti Förſta St. af *Kgl. Bibliothekets Handlingar*, och lärer ännu närmare ſkönjas, når den Afdelningen, ſom läges nu ſnart ſkola lämna preſſen, utkommer.

Uti trångre gränſor inſkränkte ſig framledne Landshöfdingen, Frih. *Dan.* TILAS; hvilkens *Bibliotheca Topographica Sveciæ*, med några flere des efterlemnade Handſkrifter, efter des död lärer kommit til Kgl. Bibliotheket.

Hiſtoria; och 3 alt det ſom gemenligen plågar inbegripas under namn af *Antiquitates Sueo-Gothicæ*. Uti det, ſom rörer Geographien, har jag följt den af Tuneld vedertagne Ordning; och uti några ſpeciele Delar af Sveriges Natural-Hiſtoria hafva von Linné och Wallerius varit mine Vågledare.

Uti ANDRA Boken upräknas de Skrifter och Handlingar, ſom höra til Svenſka *Kyrko-Hiſtorien*; och uti den TREDJE, de ſom angå den *Politiſke*, det är *Konungarnes och Regenternas Hiſtoria*, alt intil Kon. Adolph Friedrichs död, år 1771. Tidräkningen har jag alleſtädes lagt til grund, ſamt på det nogaſte iakttagit, följandes i den delen Riks-Hiſtoriographen Wilde. För de åldſte Tider i Konunga-Hiſtorien, har jag allenaſt utſat *Seculum*; men ſedermera Årtalen: och på det de ſå mycket båtre måtte falla i ögonen, åro de öfverſt på hvarje ſida, eller i brådden anteknade. Ja, i de nyare Tider, har jag, til at förekomma al oreda, obſerverat ända til Dag och Datum.

FJERDE Boken, ſom handlar om *Sveriges Regering och Stats-Förfatning är*, har koſtat mig måſta mödan at bringa i en ſtådad Ordning. Alt hvad, ſom utur trykta, med flere dels egna, dels af andra mig benåget meddelda handſkrifna

Sam-

Samlingar, i et ſå vidſträckt ämne kunnat ſammanhåmtas, har jag troget anfört; men ſom jag icke varit ſå lycklig at vinna Tiltråde til Rikſens Archivum, vågar jag ej utgifva denna Delen af mit Arbete för ſå fullſtåndig, ſom de öfrige: den går ej heller långre, ån til år 1771.

FEMTE och ſiſta Boken innefattar *Bokliga Konſters och Lårdoms-Hiſtorien* i Sverige. Et kort Begrep af hela Verkets Innehåll, at på en gång öfverſes, följer på Företalet, och vid ſlutet ſkal et Regiſter bifogas på alla Författares Namn.

Icke allenaſt Svenſka Scribenter, utan ockſå Utlånningar, ſom ſkrifvit om Svenſka Saker, eller uplyſa viſſa Tidhvarf eller Håndelſer uti vår Hiſtoria, hafva fått rum i detta Bibliothek. Jag har ej heller dårifrån uteſlutit Diſputationer, Orationer och panegyriſka Tal, ſamt allahanda ſmå Afhandlingar och Anmårkningar, ſom endera blifvit ſårſkilt trykte, eller ſinnas uti en eller annan Samling intagne: man får eſomoftaſt dår igen någon mårkvårdig omſtåndighet, ſom på annat ſtålle förgåfves ſökes. Utan betånkande har jag ockſå uptagit Deductioner, Berättelſer, Satyriſka, Förſvars- och andra Skrifter, ſom frånmande Magter, dels under påſtående Krig emot Sverige, dels vid andra tilfållen, latit utgå, af or-

ſak, at alt ſådant icke ringa bidrager til Hiſtoriſka Sanningens utletande och bekråftande.

Titlarne på alla de Böcker och Skrifter, ſom kommit mig under ögonen, åro på det nogaſte afſkrifne. Utom Formatet och Årtalet, har jag åfven utſat Ställets och Boktryckarens Namn, jämte Arkens, Bladens eller Sidornes Antal; men vid ſådane Skrifter, ſom jag ſjelf icke haft tilfälle at ſe, har jag allegueraf de Auctorer, eller Bok-Cataloguer, hvarutur Titlarne åro lånte; och ſå ofta det ankommer på handſkrifne Tractater och Handlingar, har jag namngifvit de Ställen, hvareſt de, *in Originali*, elier i Afſkrift, åro förvarade. När någon Bok blifvit ſällſynt, en eller flere gånger omtrykt, eller på annat Språk öfverſatt, har jag det anmärkt, ſamt tillika gifvit vid handen, hvareſt den finnes vara recenſerad. Afvenſå, när någon Controvers ſig yppat, har jag med ſorgfällighet upräknat alla dårtil hörande Skrifter, i den ordning de utkommit. Anonymorum och Pſeudonymorum råtta Namn utſättas i görligaſte måtto. Uti mina Omdömen har jag nytjat en anſtändig Frihet; och når jag anförer andra lårde Måns Yttranden, ſker det gemenligen med deras egna ord.

An-

Anmärkningarne följa ſtraxt på Titeln af Boken, til hvilken de höra; de åro ſtundom mer, ſtundom mindre vidlyftige, alt ſom ämnet det fordrat. Vid en god del Documenter, publique Handlingar och ſmå Skrifter, har jag intet haft at påminna. Kanſke, at af deſſe ſenare några torde vara anförde, ſom utan kånbar ſaknad hade kunnat uteſlutas, och i den glömſka, i hvilken de hvila, qvarlemnas; men ſå lårer uti et ſådant Arbete, ſom detta, öfverflöd ſnarare vinna urſågt, ån ſparſamhet: man kan ju gå dem förbi, tillika med alt annat, ſom til åfventyrs torde anſes för vara af mindre betydenhet.

Alla Artiklar åro numererade hela Verket igenom; men, ſom ſedan Manuſcriptet 1776 var renſkrifvet, flere nya Artiklar tilkommit, ſå åro de, hvar på ſit ſtålle, under den Numer uptagne, efter hvilken de bordt få ſit ſtålle, om jag förr haft mig dem bekante, med tillågning af en Bokſtaf, ſom utmårker deras råtta ordning. Prof viſar ſig ſtraxt i början af Verket.

Ehuru jag mig ombeflitat, ſamt haft både möda och koſtnad oſparde, för at bringa detta Arbete til den grad af fulkomlighet, ſom det under mina händer kan ernå, tviflar jag likvål icke, at ju

inſmygt.
a, ſå vi-
h hålſa,
, öka och

OLTZ.

KORT

KORT BEGREP
af detta
HISTORISKA BIBLIOTHEKS
INNEHÅLL.

FÖRSTA BOKEN.

ALMÅNNA FÖRBEREDELSER TIL SVENSKA HISTORIEN.

I Cap.

Sveriges Geographie.

Sect. I. Åldre och nyare Chartor öfver de Tre Nordiſke Riken i gemen, och öfver Sverige i ſynnerhet.

§. 1. Åldre tiders Chartor öfver de Nordiſke Riken, n. 1-14.
§. 2. Nyare tiders Chartor, n. 15-47.
§. 3. Nyare almänna Chartor öfver Sveriges Rike i ſynnerhet, n. 48-58.

Sect. II. Particuliere Chartor öfver Sveriges Landſkaper.

§. 1. Chartor öfver Sverige för ſig ſjelft, n. 59-95.
§. 2. ——— öfver Göthaland, n. 96-142.
§. 3. ——— öfver Norrland och Lapmarkerne, n. 143-158.
§. 4. ——— öfver Finland, n. 159-177.

Sect. III. Geographiſka Beſkrifningar öfver Sverige.

§. 1. De Nordiſke Länders, i ſynnerhet Sveriges, gamla Geographie, n. 178-185.
§. 2. Sveriges nyare Geographie, n. 186-228.

Sect. IV. Beſkrifningar om Reſor uti Sveriges Rike och des ſärſkilda Landſkaper.

§. 1. Vägviſare genom Sverige, n. 229-237.
§. 2. Beſkrifningar om Reſor uti Sverige, n. 238-260.
§. 3. Beſkrifningar om Reſor uti några Sveriges ſärſkilda Landſkaper, n. 261-290.

Sect. V. Geographiſka, Topographiſka, Hiſtoriſka och Oeconomiſka Beſkrifningar öfver Sveriges Landſkaper och Städer.

(a) Svea Rikes Landſkaper och Städer.

§. 1. Upland, n. 291-366.
§. 2. Södermanland, n. 367-392.
§. 3. Nerike, n. 393-397.
§. 4. Wäſtmanland, n. 398-414.
§. 5. Dalarne, n. 415-428.

(b) Götha Rikes Landſkaper och Städer.

§. 1. Öſtergöthland, n. 429-455.
§. 2. Småland, n. 456-495.
§. 3. Öland, n. 496-499.
§. 4. Gothland, n. 500-512.
§. 5. Wäſtergöthland, n. 513-551.
§. 6. Wärmeland, n. 552-559.
§. 7. Dahl, n. 560, 561.
§. 8. Bohus-Lån, n. 562-569.
§. 9. Skåne, n. 570-608.
§. 10. Halland, n. 609-612.
§. 11. Blekinge, n. 613-621.

(c) Norrlands Landſkaper och Städer.

§. 1. Norrland i gemen, n. 622-632.
§. 2. Gäſtrikland, n. 633-636.
§. 3. Helſingland, n. 637-657.
§. 4. Medelpad, n. 657 (a)-663.
§. 5. Jämtland, n. 664-672.
§. 6. Härjedalen, n. 673-676.
§. 7. Ångermanland, n. 677-686.
§. 8. Wäſterbotten, n. 687-697.

(d) Svenſka Lapland, n. 698-741.

(e) Finlands Landſkaper och Städer.

§. 1.

§. 1. Finland i gemen, n. 742-779.
§. 2. Åbo-och Björneborgs-Lån, n. 780-801.
§. 3. Åland, n. 802-805.
§. 4. Öfterbotten, n. 806-835.
§. 5. Tavaſtland, n. 836-842.
§. 6. Nyland, n. 843-849.
§. 7. Savolax, Kymenegårds-Lån och Carelen, n. 850-854.

II Cap.

Sveriges Natural-Hiſtoria.

Sect. I. Om de Nordiſke Länders, och i ſynnerhet Sveriges förmoner, i anſeende til Belägenheten, Climatet, Jordmonen, Inbyggarnes Snille &c. n. 855-901.

Sect. II. Förtekningar och Beſkrifningar öfver Djur, ſom finnas i Sverige, n. 902-921.

Sect. III. Förtekningar och Beſkrifningar öfver Gräs, Örter, Träd, m. m. ſom växa i Sverige och åtſkillige des Landſkaper, n. 922-980.

Sect. IV. Beſkrifningar öfver Bergarter, Mineralier och Metaller: *item* om Bergverk och Bruk; ſamt om Mineral-vatten och Hälſo-Brunnar i Sverige.

§. 1. Beſkrifningar öfver Bergarter, Mineralier &c. n. 981-1098.
§. 2. ——— öfver Mineral-vatten och Hälſo-Brunnar, n. 1099-1132.

Sect. V. Berättelſer om åtſkilliga phyſicaliſka Händelſer.

§. 1. Om Solens Up- och Nedgång, Norrſken, Åſke-dunder, Jordbåfningar &c. n. 1133-1152.
§. 2. Om Vatnets ſtigande och fallande, ſamt om några märkvärdiga Strömmar och Sjöar, n. 1153-1194.
§. 3. Om Sjukdomar och Peſtilentia, n. 1195-1210.

§. 4. Om Truldom och allahanda Vidſkepelſer, n. 1211-1228.

III Cap.

Om de Nordiſke Länders, i ſynnerhet Sveriges, Ålder, förſta Inbyggare och åtſkilliga Namn.

Sect. I. Om Sveriges Ålder, des förſta Inbyggare, och deras Urſprung, n. 1229-1247.

Sect. II. Om Sveriges åtſkillige Namn.

§. 1. Auctorer, ſom handla i gemen om Sveriges åtſkilliga Namn, n. 1248-1251.
§. 2. *Atlantica*, n. 1252-1259.
§. 3. *Inſula Hyperboreorum*, n. 1260-1263.
§. 4. *Scythia*, n. 1264-1269.
§. 5. *Baſilia* & *Baltbia*, n. 1270, 1271.
§. 6. *Manheimia* & *Gotunheimia*, n. 1272-1280.
§. 7. *Scandia* & *Scandinavia*, n. 1281-1284.
§. 8. *Thule*, n. 1285-1288.
§. 9. *Svecia*, eller Sverige, n. 1289, 1290.

IV Cap.

Om Svea-Göthiſka Folkets Migrationer och nya Säten i främmande Länder.

Sect. I. Om Svea-Göthiſka Folkets Migrationer i gemen, n. 1291-1301.

Sect. II. Om Cimmerierne och Cimbrerne, n. 1302-1308.

Sect. III. Om Amazonerne, n. 1309-1313.

Sect. IV. Om Götherne.

§. 1. Om Göthernes Urſprung och härkomſt, n. 1314-1332.
§. 2. Samlingar af Grækiſka och Latinſka Scribenter, angående Göthernes Bedrifter utrikes, n. 1333-1338.
§. 3. Om Götherne i Dacien, Thracien, Pannonien Moeſien och Italien, n. 1339-1366.

§. 4.

§. 4. Om Gôtherne i Gallien och Spanien, n. 1367-1380.
Sect. V. Om Longobarderne, n. 1381-1392.
Sect. VI. Om Vandalerne, n. 1393-1396.
Sect. VII. Om Hunnerne, n. 1397-1402.
Sect. VIII. Om Norrmånnerne, n. 1403-1405.
Sect. IX. Om Varegerne, n. 1406-1412.
Sect. X. Om Aſkmånnerne, n. 1413.

V Cap.

Om de Svears och Gôthers Religion, Gudalåra under Hedendomen, Dygder, Seder, Lefnadsſätt, m. m.

Sect. I. Scribenter, ſom handla i gemen om de Svears och Gôthers Religion, Dygder, Seder och Lefnads-ſätt, n. 1414-1423.
Sect. II. Om de Svears och Gôthers Religion och Gudalåra.
§. 1. Om deras Religion och Gudalåra, n. 1424-1477.
§. 2. ——— Tideräkning och Feſter, n. 1478-1505.
Sect. III. Om de Svears och Gôthers Dygder, Seder, Lefnads-ſätt &c.
§. 1. Om deras Dygder, n. 1506-1510.
§. 2. ——— Vishet och Lärdom. Se B. V. C. III.
§. 3. ——— Lefnads-ſätt och Närings-fång, n. 1511-1564.
§. 4. ——— Krigsväſende, n. 1565-1580.
§. 5. ——— Klädbonad, Prydnader, Prakt, Seder vid Bröllop, Barnsöl, Gäſtebud, Begrafningar, n. 1581-1622.
§. 6. *Monumenta Runica*, n. 1623-1631.

Innehåll.

Andra Boken.

SVENSKA KYRKO-HISTORIEN.

I Cap.

Om den Chriſtna Religionens början, fortplantande och åtſkillige Öden i Sverige, n. 1632-1659.

II Cap.

Om Helgon i Sverige och deras Lefverne.

Sect. I. Scribenter, ſom i almänhet handla om Helgon i Sverige, n. 1660-1663.

Sect. II. Helgons och Martyrers i Sverige Lefvernes-Beſkrifningar i Alphabetiſk Ordning, n. 1664-1740.

III Cap.

Concilier och Synoder i Påfvedömet, n. 1741-1758.

IV Cap.

Antiquitates Eccleſiaſticæ, och Svenſka Kyrko-Handlingar.

Sect. I. Om Kyrko-handlingar i gemen, n. 1759, 1760.

Sect. II. Kyrko-Lagar, Kyrko-Ordningar, num. 1761-1770.

Sect. III. *Libri rituales Eccleſiæ Suecanæ*, n. 1771-1809.

Sect. IV. Enſkilda Kyrko-Handlingar.

§. 1. *De Locis ſacris*, n. 1810-1817.

§. 2. *De Perſonis Eccleſiaſticis, eorumque muniis, dignitatibus* &c. n. 1818-1824.

§. 3. *De Temporibus ſacris*, n. 1825-1835.

§. 4. *De Actibus ſacris*, n. 1836-1859.

V Cap.

V Cap.

Det Andeliga Ståndet, ifrån äldre Tider intil Reformationen gifne Privilegier och Förmoner, n. 1860-1869.

VI Cap.

Stiftens Hiſtoria och deras Biſkopars Chrönikor och Lefvernes-beſkrifningar.

Sect. I. Förtekningar på Svea och Götha Rikets Biſkopar, item Biſkops-Chrönikor, n. 1870-1875.

Sect. II. Upſala Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 1876-1880.
§. 2. Kyrkor i Upſala Stift, n. 1881, 1882.
§. 3. Upſala Stifts Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 1883-1887.
§. 4. ———— Påfviſka Biſk. och Archi-Biſk. n. 1888-1902.
§. 5. ———— Evangeliſka Archi-Biſkopar, n. 1903-1954.
§. 6. ———— Domproſtar och öfriga Präſterſkap, n. 1955, 1956.

Sect. III. Linköpings Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 1957.
§. 2. Kyrkor i Linköp. Stift, n. 1958.
§. 3. Linköp. Stifts Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 1959-1961.
§. 4. ———— Påfviſka Biſkopar, n. 1962-1967.
§. 5. ———— Evangeliſka Biſkopar, n. 1968-1988.
§. 6. ———— Domproſtar och öfriga Präſterſkap, n. 1989-1991.

Sect. IV. Scara Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 1992-1994.
§. 2. Kyrkor i Scara Stift, n. 1995.
§. 3. Scara Stifts Biſkops-Längder och Chrönikor, 1996, 1997.

§. 4.

§. 4. Scara Stifts Påfviſka Biſkopar, n. 1998-2002.
§. 5. ——— Evangel. Biſkopar, n. 2003-2014.

Sect. V. Strengnäs Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2015-2017.
§. 2. Kyrkor i Strengnäs Stift, n. 2018.
§. 3. Strengnäs Stifts Evangel. Biſkopar, n. 2019-2031.

Sect. VI. Weſterås Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2032.
§. 2. Kyrkor i Weſterås Stift, n. 2033-2037.
§. 3. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2038.
§. 4. Påfviſka Biſkopar, n. 2039-2041.
§. 5. Evangel. Biſkopar, n. 2042-2062.
§. 6. Domproſtarne och det öfriga Preſterſkapet, n. 2063, 2064.

Sect. VII. Wågſjö Stift.

§. 1. Kyrkor i Wågſjö Stift, n. 2065.
§. 2. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2066, 2067.
§. 3. Påfviſka Biſkopar, n. 2068.
§. 4. Evangel. Biſkopar, n. 2069-2077.
§. 5. Domproſtarne och det öfriga Preſterſkapet, n. 2078.

Sect. VIII. Åbo Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2079-2083.
§. 2. Kyrkor i Åbo Stift, n. 2084.
§. 3. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2085-2087.
§. 4. Påfviſka Biſkopar, n. 2088.
§. 5. Evangel. Biſkopar, n. 2089 2099.

Sect. IX. Lunds Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2100-2104.
§. 2. Kyrkor i Lunds Stift, n. 2105-2109.
§. 3. Biſkops-Längder och Chrönikor, n. 2110-2113.
§. 4. Påfviſka Biſkop. och Archi-Biſkopar, n. 2114-2123.
§. 5. Evangel. Biſkopar, n. 2124-2137.

§. 6.

§. 6. Domproſtar och det öfriga Preſterſkapet, n. 2138, 2139.

Sect. X. Wiborgs, nu Borgo Stift.

§. 1. Biſkopar i Wiborg, n. 2140-2147.
§. 2. Biſkopar i Borgo, n. 2148-2151.

Sect. XI. Göthebergs Stift.

§. 1. Superintendenter i Göthеborg, n. 2152-2154.
§. 2. Biſkopar *ibid.* n. 2155-2168.

Sect. XII. Calmar Stift.

§. 1. Superintendenter i Calmar, n. 2169 2172.
§. 2. Biſkopar *ibid.* n. 2173 2177.

Sect. XIII. Carlſtads Stift.

§. 1. Stiftets Hiſtoria, n. 2178.
§. 2. Superintend. i Carlſtad, n. 2179-2181.

Sect. XIV. Hernöſands Stift.

Superintendenter, n. 2182-2192.

Sect. XV. Gothlands Stift.

§. 1. Kyrkor på Gothland, n. 2193.
§. 2. Förtekn. på Superintend. n. 2194.
§. 3. Svenſka Superintendenter, n. 2195.

VII Cap.

Kloſter och Kloſter-folk i Sverige.

Sect. I. *Scriptores generales*, n. 2196-2200.

Sect. II. *Scriptores ſpeciales.*

§. 1. Benedictiner, n. 2201, 2202.
§. 2. Cluniacenſer.
§. 3. Ciſtercienſer, n. 2203-2224.
§. 4. Franciſcaner, n. 2225-2231.
§. 5. Dominicaner, n. 2232.
§. 6. *Fratres Ord. S. Johannis Hoſpital. Hieroſolymit.* n. 2233.
§. 7. *Eremitæ S. Antonii.*
§. 8. Carthuſian-Munkar, n. 2234.
§. 9. Carmeliter.
§. 10. Auguſtin-Munkar.

§. 11.

§. 11. *Ordo S. Salvatoris*: Brigittiner - Orden, n. 2235-2264.
§. 12. *Confraternitates*, Gillen, n. 2265, 2266.
Sect. III. Om Teſtamenten, Gåfvor, Donationer &c. til Kyrkor och Kloſter, ſamt om Kloſtergodſens Reduction, n. 2267-2270.

VIII Cap.

Om Religionens Reformation i Sverige.

Sect. I. Evangeliſka Lårans antagande, n. 2271-2295.
Sect. II. Concilier och Synoder efter Reformat. n. 2296-2317.
Sect. III. Religions-Stadgar, n. 2318, 2319.
Sect. IV. Jubelfeſter, ſom i Sverige blifvit firade.
§. 1. Jubelfeſt til åminnelſe af Reformation 1617 och 1717, n. 2320-2322.
§. 2. Jubelfeſt öfver Evangel. Lårans antagande i Sverige 1621 och 1721, n. 2323-2333.
§. 3. Jubelfeſt til åminnelſe af Concil. Upſal. 1693, n. 2334-2347.
§. 4. Jubelfeſt öfver Augsburg. Confeſſ. 1730, n. 2348-2352.
Sect. V. Svenſka Kyrkors inråttande i främmande Länder, n. 2353-2363.
Sect. VI. *Hiſtoria Controverſiarum Eccleſiæ Suecanæ.*
§. 1. Stridigheter med de Påfviſke, n. 2364-2380.
§. 2. ——————— de Reformerte, n. 2381-2398.
§. 3. ——————— Svårmare, Villo-andar, &c. n. 2399-2438.
Sect. VII. Det ändeliga Ståndets, efter Reformation, undfångne Privilegier, Förmoner och Råttigheter, n. 2439-2445.

Innehåll.

Tredje Boken.

SVERIGES POLITISKA HISTORIA.

I Cap.

Förberedelser och almänna Inledningar til Svenska Konunga-Hiſtorien.

Sect. I. Förberedelser och almänna Inledningar, n. 2446-2462.
Sect. II. Sveriges Konungars Chronologie, n. 2463-2492.

II Cap.

Sveriges Konungars Hiſtoria i gemen, n. 2493-2546.

III Cap.

Sveriges Konungars Hiſtoria i ſynnerhet.

Sect. I. Åttefädernes och Öfver-Drottarnes Hiſtoria af Joruna-Slåkten, före Chr. Föd. n. 2547.
Sect. II. Öfver-Drottarnes och Konungarnes Hiſtoria af Inglingſka Åtten, ifrån Odin til Ingel Illrada, år efter Chriſti Födelſe 650, n. 2548-2582.
Sect. III. Brödraſkipts-Konungarnes Hiſtoria af Ifvarſka och Lodbrokſka Åtten, ifrån Ifvar Vidfarne, Konung i Sverige och Danmark, til Erik Emundſon och Erik Aqundſon år 1069, n. 2583-2616.
Sect. IV. Konungarnes Hiſtoria af Stenchilſka Åtten, ifrån Stenchil til Ragvald Knaphöfding, år 1135, n. 2617-2621.
Sect. V. De ömſom regerande Konungars Hiſtoria utaf Sverchers och den Hel. Eriks Ätt, i-

 från

från Svercher Kolsſon til Erik Leſpe, år 1250, n. 2622-2635.

Sect. VI. Regenternes och Konungarnes Hiſtoria af Birgerſka och Folkungſka Åtten, ifrån Birger Jarl, til Håkan Magnusſon, år 1363.

§. 1. Birger Jarl til Bielbo och hans Son, Kon. Waldemar til år 1277, n. 2636-2648.

§. 2. Magnus Birgerſon (Ladulås) til år 1290, n. 2649-2657.

§. 3. Birger Magnusſon, til år 1318, n. 2658-2671.

§. 4. Magnus Smek, med ſina bägge Söner Erik och Håkan, til år 1363, n. 2672-2696.

Sect. VII. De utländſke Konungars i Sverige, ſamt inländſke Regenters Hiſtoria, til Calmare Unionens uphåfvande, ifrån Albrecht af Meklenburg, til Chriſtiern II, år 1521.

§. 1. Albrecht af Meklenb. til 1389, n. 2697-2711.

§. 2. Margareta, til 1412, n. 2712-2727.

§. 3. Erik af Pommern, til 1439, n. 2728-2754.

§. 4. Carl Knutsſon, Riks-Förſtåndare, 1436 til 1441, n. 2755-2763.

§. 5. Chriſtopher af Bayern, til 1448, n. 2764-2775.

§. 6. Carl Knutsſon, Konung til 1457, n. 2776-2801.

§. 7. Chriſtiern af Oldenburg, til 1464, n. 2802-2815.

§. 8. Carl Knutsſon, Konung til 1470, n. 2816-2831.

§. 9. Sten Sture Guſtafsſon, Riks-Förſt. til 1497, n. 2832-2882.

§. 10. Johan II, til 1501, n. 2883-2897.

§. 11. Sten Sture Guſtafsſon, Riks-Förſt. til 1503, n. 2898-2904.

§. 12. Svante Sture Nilsſon, Riks-Förſt. til 1512, n. 2905-2929.

§. 13. Sten Sture Svantesſon, Riks-Förſt. til 1520, n. 2930-2943.

§. 14. Chriſtiern II, til 1521, n. 2944-2962.

Sect.

Sect. VIII. Konungarnes Hiſtoria af Waſiſka Huſet, ifrån Guſtaf Eriksſon til Drotn. Chriſtina, år 1654.

§. 1. Guſtaf Eriksſon, ifrån 1521 til 1560, n. 2963-3054.
§. 2. Erik d. XIV, aſſatt 1568, lefde til 1577, n. 3055-3166.
§. 3. Johan III, til 1592, n. 3167-3224.
§. 4. Sigismund, aſſatt 1599, lefde til 1632, n. 3225-3305.
§. 5. Carl d. IX, til 1611, n. 3306-3438.
§. 6. Guſtaf Adolph, til 1632, n. 3439-3894.
§. 7. Chriſtina, abdicerade 1654, lefde til 1689, n. 3895-4470.

Sect. IX. Konungarnes Hiſtoria af Pfalziſka Huſet, ifrån Kon. Carl Guſtaf, til Dr. Ulrica Eleonora, år 1720.

§. 1. Carl X Guſtaf, ifrån 1654 til 1660, n. 4471-4844.
§. 2. Carl d. XI, til 1697, n. 4845-5206.
§. 3. Carl d. XII, til 1718, n. 5207-5962.
§. 4. Ulrica Eleonora, til 1720, lefde til 1741, n. 5963-6031.

Sect. X. Kon. Fridrichs Hiſtoria af Heſſiſka Huſet, til 1751, n. 6032-6279.

Sect. XI. Kon. Adolph Fridrichs Hiſtoria af Holſtenſka Huſet, til 1771, n. 6280-6505.

IV Cap.

Åtte-Längder för Konunga-Huſen.

(a) *Scriptores generales*, n. 6506-6513.
(b) *Scriptores ſpeciales*, n. 6514-6690.

INNEHÅLL.

FJERDE BOKEN.

SVERIGES REGERING OCH STATS-FÖRFATNINGAR, ELLER ALMÄNNA RÄTTS HISTORIA.

I Cap.

Beskrifningar öfver Sveriges Stat, n. 6691-6721.

II Cap.

Sveriges Regerings-sätt; Konungarnes Rätt til Kronan, Magt, Myndighet, Höghets-Tekn, m. m.

Sect. I. Om Sveriges Regering, Konunga-Val, Uphöjelse på Thronen, Magt, Myndighet, n. 6722-6746.

Sect. II. Förfåkringar, Arf-Förening ar, Testamenten, Regerings-Former ifrån K. Gustaf d. I Tid, intil 1680, n. 6747-6814.

Sect. III. Om Stats-Förändringen, under K. Carl d. XI, år 1680, n. 6815-6839.

Sect. IV. Om Stats-Förändringen, efter K. Carl d. XII Död, 1719, 1720, n. 6840-6859.

Sect. V. Succeſſions-Handlingar 1742, 1743, 1751, n. 6860-6869.

Sect. VI. Sveriges Konungars Höghets-Tekn.

§. 1. Rikets Vapen, n. 6870-6889.
§ 2. Konunga-Väldets Tekn och Inſignier, n. 6890.
§. 3. Konungarnes Titlar, n. 6891-6894.
§. 4. Konungarnes Rang och Företräde framför andra Magter, n. 6895-6897.
§. 5. Kongl. Svenska Riddare-Orden, n. 6898-6923.
§. 6. Konungarnes Hof-Stat, n. 6924.

Sect. VII. Om Furſtendömen i Sverige, och Furſtelig Rät ighet, n. 6925-6934.

III Cap.

III Cap.

Rikſens Ständers Förpliktelſer, Privilegier och Rättigheter.

Sect. I. Om Rikſens Ständer i gemen, n. 6935, 6936.

Sect. II. Om Svea Rikes Ridderſkap och Adel.

§. 1. Om Svenſka Adelns Uphof och Framgång; ſamt om Jarlar, Herſar, Grefvar, Friherrar, Ridders- och Frälſemän, n. 6937-6958.

§. 2. Ridderſkapets och Adelns Vapen, n. 6959-6965.

§. 3. Matriklar öfver Ridderſkapet och Adeln, ſamt Introduction, Säte m. m. på Riddarhuſet, n. 6966-6987.

§. 4. Greflige, Friherrlige och Adelige Slägters Genealogier och Ättar-Tal.

(a) *Scriptores generales*, n. 6988-6997.

(b) ——— *ſpeciales*, n. 6998-7056.

§. 5. Ridderſkapets och Adelns Privilegier, n. 7057-7062.

§. 6. Om Wadſtena Adeliga Jungfru-Stift, n. 7063-7065.

Sect. III. Om Präſte-Ståndet. Se B. II. C. V; och C. VII. Sect. VII.

Sect. IV. Om Borgare-Ståndet.

Sect. V. Om Bonde-Ståndet, n. 7066.

IV. Cap.

Rikſens Ständers almänna Möten och Sammankomſter.

§. 1. Riksdags-Ordningar och Reglementer angående Riksdagsmäns Val, n. 7067-7083.

§. 2. Landtmarſkalkarnes Hiſtoria, n. 7084, 7085.

§. 3. Inſtructioner för åtſkillige Rikſ. Ständ. Deputationer, n. 7086.

§. 4. Riksdags-Handlingar och Beſlut.

(a) Samlingar af ſådane Handlingar, n. 7087-7089.
(b) Riksdags-Handlingar, ifrån 1734 til 1770, n. 7090-7210.

V Cap.

Om Sveriges Rikes Råd, ſamt Kongl. Maj:s och Rikſens höga Collegier.

Sect. I. Om Sveriges Rikes Råd.

§. 1. Förtekningar på Sv. Rikes Råd, ifrån äldre intil närvarande Tid, n. 7211-7218.
§. 2. Sv. Rikes Råds Perſonalier och Lefvernes-Beſkrifningar i Alphabet. Ordning, n. 7219-7513.

Sect. II. Om Kongl. Maj:s och Rikſens Collegier.

§. 1. Kongl. Hof-Rätterne.
(a) Svea Hof-Rätt, n. 7514-7518.
(b) Götha Hof-Rätt, n. 7519-7522.
(c) Åbo Hof-Rätt, n. 7523-7529.
§. 2. Krigs-Collegium, n. 7530-7540.
§. 3. Ammiralitets-Collegium, n. 7541-7545.
§. 4. Cancellie ——— n. 7546-7551.
§. 5. Kammar ——— n. 7552-7606.
§. 6. Stats-Contoiret, n. 7607-7612.
§. 7. Bergs-Collegium, n. 7613-7615.
§. 8. Commerce ——— n. 7616-7648.
§. 9. Kammar-Reviſion, n. 7649, 7650.

Sect. III. Om högre och lägre Ämbetsmän i Riket.

§. 1. Inſtructioner för högre och lägre Ämbetsmän, n. 7651-7662.
§. 2. Förtekningar på högre och lägre Ämbetsmän, n. 7663-7670.
§. 3. Högre och lägre Ämbetsmäns Perſonalier och Lefvernes-Beſkrifningar.
(a) Samlingar af ſådane Lefvernes-Beſkrifningar, n. 7671-7674.
(b) Ambetsmäns Lefvernes-Beſkrifningar, i Alph. Ordning, n. 7675-7884.

VI Cap.

VI Cap.

Om Ceremonialen.

Sect. I. Scribenter ſom i almänhet handla om Ceremonialen, n. 7885-7887.

Sect. II. Skrifter rörande Svenſka Ceremonialen i ſynnerhet.

§. 1. Sv. Konungars Hof- och Cammar-Ceremonial, n. 7888-7889.

§. 2. Reſolutioner, Reglementen och Förordningar angående Rangen, n. 7890-7900.

§. 3. Berättelſer om Konungars och Furſtars ſolenne Intåg, Reception hos främmande Magter, perſonlige Sammankomſter, m. m. n. 7901-7934.

§. 4. Ceremonial vid främmande Miniſtrars bemötande och emottagande, n. 7935-7948.

§. 5. Relationer om Kongl. Svenſke Miniſtrars Reception, publique Intåg, och Audiencer vid främmande Hof, n. 7949-7966.

§. 6. Relationer om det, ſom i anſeende til Ceremonialen vid Congreſſer, ſå ock vid Freds- och andra ſolenne Tractaters underſkrifvande, edeliga bekräftande &c. blifvit i akt tagit, n. 7967-7986.

§. 7. Cancellie-Ceremonialen, n. 7987-7990.

§. 8. Ceremonial vid Riksdagar, n. 7991-7994.

§. 9. ——— vid Förklarande til Thronföljare, Majorennitet, Tiltråde af Regementet, eller Nedläggande af Regering, n. 7995-8001.

§. 10. Ceremonial vid Kröningar och Smörjelſe-Acter, n. 8002-8020.

§. 11. ——— vid Hyllningar, n. 8021-8035.

§. 12. Sveriges Konungars Erics-gata, n. 8036, 8037.

§. 13. Ceremonial vid Kongl. Trolofningar, Giftermål och Biläger, n. 8038-8044.

§. 14. ——— vid Kongl. Barndop och Kyrkogång, n. 8045-8047.

§. 15. ——— vid Biſättningar och Begrafningar, n. 8048-8076.

§. 16. Ceremonial vid främmande Riddare-Ordens emottagande och återſändande, n. 8077-8084.
§. 17. ——— vid åtſkillige Feſter, n. 8085-8121.

VII Cap.

Om Sveriges beſkrifna Lagar, äldre och nyare.

Sect. I. Hiſtorien om Sveriges Lagar, n. 8122-8129.
Sect. II. Sveriges Landſkapers Lagar, n. 8130-8144.
Sect. III. Chriſtophorianiſke eller Lands-Lagen, n. 8145-8150.
Sect. IV. Stads-Lagen, n. 8151-8158.
Sect. V. Nya Lagen, n. 8159 8165.
Sect. VI. Kyrko-Lagen. Se B. II. C. IV. S. II.
Sect. VII. Krigs-Lagen, n. 8166-8171.
Sect. VIII. Sjö-Lagen, n. 8172-8177.
Sect. IX. Samlingar af Förordningar, Kongl. Bref, Reſolutioner m. m. i ſärſkilte mål, n. 8178-8186.
Sect. X. Utdrag utur Placater, Förordningar, Påbud &c. item Regiſter och Förtekningar, n. 8187-8196.

VIII Cap.

Om Sveriges Stats-intereſſe, i anſeende til främmande Magter.

Sect. I. Scribenter, ſom i almänhet handla om Sveriges Stats-intereſſe &c. n. 8197-8203.
Sect. II. Negotiationer och Underhandlingar med främmande Magter, n. 8204-8526.
Sect. III. Hiſtorien om Freds- Förbunds- och andra Tractater, ſlutne med främmande Magter, n. 8527-8535.

Sect.

Sect. IV. Samlingar af Stats-Skrifter, Tractater och almänna Handlingar, n. 8536-8550.

Sect. V. Chronologiſk Förtekning på Förbunds- Freds- Stilleſtånds- Handels- och andre Tractater, ſlutne med främmande Magter, ifrån XVI Sec. intil närvarande Tid.

§. 1. Tractater med Danmark, n. 8551-8601.
§. 2. ——— med Ryſsland, n. 8602-8629.
§. 3. ——— med Pålen och Curland, n. 8630-8649.
§. 4. ——— med Preuſſen, n. 8650-8654.
§. 5. ——— med Tyſka Riket.
A. ——— med Kejſaren och Tyſka Riket, n. 8655-8677.
B. ——— med åtſkillige T. R. Chur-Furſtar, n. 8678-8710.
C. ——— med åtſkillige T. R. Furſtar och Ständer *ſamfält*, n. 8711-8722.
D. ——— med åtſkillige T. R. Furſtar, Andelige och Verldslige, *ſärſkilt*, n. 8723-8757.
E. ——— med åtſkilliga Tyſka, Fria- Riks- och andra Städer, n. 8758-8783.
§. 6. ——— med Nederländerne, n. 8784-8809.
§. 7. ——— med Stora Britannien, n. 8810-8831.
§. 8. ——— med Frankrike, n. 8832-8856.
§. 9. ——— med Spanien, n. 8857.
§. 10. ——— med Portugal, n. 8858.
§. 11. ——— med Konungen af Bägge Sicilierne, n. 8859.
§. 12. ——— med Furſten af Siebenbürgen, n. 8860-8863.
§. 13. ——— med Ottomanniſka Porten, n. 8864, 8865.
§. 14. ——— med Republikerne Alger, Tunis och Tripolis, n. 8866-8868.

IX Cap.

Miſcellanea Hiſtorica: Samlingar uf Konunga- och andra Bref, Stadgar, Reſolutioner, Documenter, Handlingar, Anmärkningar &c. äldre och nyare, rörande Svea-Rikes Hiſtoria, eller des Regering och Stats-Förfatningar.

Sect. I. Handſkrifne Samlingar, n. 8869-8884.
Sect. II. Trykte Samlingar, n. 8885-8906.

FEMTE BOKEN.

BOKLIGA KONSTERS och LÅRDOMS HISTORIA.

I Cap.

Om Svenſka Folkets Snille, Böjelſe och Skicklighet til Bokliga Konſter, n. 8907-8913.

II Cap.

Om Svenſka Språket, des Uphof, Ålder, åtſkilliga Öden, m. m.

Sect. I. Om Göthiſka Språket.
§. 1. Des Uphof, Ålder &c. n. 8914-8922.
§. 2. Om Ulphilaniſka Språket (*Lingua Codic. argentei*), n. 8923-8932.
§. 3. Om Göthiſka Språkets gemenſkap och öfverenskommelſe med åtſkillige andra Språk, n. 8933-8949.
§. 4. Om Göthiſka Språkets förmoner, bruk och nytta, n. 8950-8958.
Sect II. Om Runorne, deras Ålder, Uphof, Bruk och Undergång, n. 8959-8981.
Sect. III. Om nu brukliga Svenſkan, med des Dialecter, ſamt om Finſka och Lapſka Språken.

§. 1. Om nu brukliga Svenſkan, n. 8982-8997.
§. 2. Om Finſka Språket, n. 8998-9003.
§. 3. Om Lapſka Språket, n. 9004-9009.

III Cap.

Om Lärdoms och Vetenſkapers Öden i Sverige.

Sect. I. *Scriptores generales*, n. 9010-9033.
Sect. II. ——— *particulares*, n. 9034-9106.
Sect. III. Lärda Journaler och Månadsſkrifter, n. 9107-9118.

IV Cap.

Scholars, Gymnaſiers och Academiers Hiſtoria i Sverige.

Sect. I. Scholars och Gymnaſiers Hiſtoria, n. 9119-9148.
Sect. II. Academiernas Hiſtoria.
§. 1. Upſala Academie, n. 9149-9212.
§. 2. Åbo ——— n. 9213-9226.
§. 3. Lunds ——— n. 9227-9248.

V Cap.

Om Kongl. Svenſka Vetenſkaps-och Vitterhets-Academierne, m. m.

§. 1. Kongl. Vetenſkaps-Societeten i Upſala, n. 9249, 9250.
§. 2. Kongl. Vetenſkaps Academien i Stockholm, n. 9251-9253.
§. 3. Kongl. Sv. Vitterhets-Academien, n. 9254-9256.
§. 4. Kongl. Målare-och Bildhuggare-Academien, n. 9257.
§. 5. Kongl. Svenſka Patriotiſka Sällſkapet, n. 9258, 9259.

VI Cap.

Om Bibliotheker, Mynt-Cabineter, Naturalie- och Konſt-Kamrar i Sverige.

Sect. I. Bibliotheker, n. 9260-9285.
Sect. II. Mynt-Cabineter, n. 9286-9290.
Sect. III. Naturalie- och Konſt-Kamrar, n. 9291-9299.

VII Cap.

Lärde och berömde Svenſke Mäns och Fruntimers Lefvernes-beſkrifningar.

Sect. I. Samlingar af lärde Svenſke Mäns Lefvernes-beſkrifningar, n. 9300-9302.
Sect. II. Lärde Mäns Lefvernes-beſkrifningar, i Alphabetiſk Ordning, n. 9303-9702.
Sect. III. Svenſka Lärda Fruntimer.
§. 1. *Scriptores generales*, n. 9703, 9704.
§. 2. Sv. Lärde Fruntimers Lefvernes-beſkrifningar, n. 9705-9712.

VIII Cap.

Boktryckeriets Hiſtoria i Sverige.

Sect. I. Boktryckeriets Hiſtoria, n. 9713-9722.
Sect. II. Om Cenſur-Verket, Tryckfrihet &c. n. 9723-9741.
Sect. III. Om ſällſynte, ſamt i Sverige förbudne Böcker, n. 9742.

UTGIFVARENS FÖRETAL.

Härmedelſt får Underteknad til det Svenſka Almänna öfverlämna Början af et Verk, ſom blifvit des Omſorg updraget, at af Trycket utgifva.

Herr FÖRFATTAREN har tilbragt et lärdt och långvarigt Lugn på ſin Sätesgård *Chriſtineholm*, icke långt ifrån Nyköping och uti Södermanland belägen; har där ſamlat et ſå utvalt och icke mindre talrikt Bibliothek, at få Enſkylte i Sverige kunna upviſa et Bokförråd, ſom öfverträffade det Warmholtzſka, aldeles ingen, enär frågan är om Böcker i Hiſtorien och Critiken; där har ock Herr Hof-Rådet WARMHOLTZ utarbetat en *Hiſtoriſk* och *Critiſk Förtekning* på *alla Skribenter och Handlingar*, ſom *angå* eller *upluſa Svenſka Hiſtorien*, ſamt til hans kännedom kommit. Hr Hof-Rådets Reſor utomlands, ſamt Brefväxling med in- och utländſke Lärde, hafva, i ſamband med förenämnde Bibliothek, ſatt Herr Författaren i den lyckliga Belägenhet, at fulborda nyſsnämnde Verk.

Hr Författaren har tagit Pat. JAC. LE LONGS Bibliotheque Hiſtorique de la France til et Mönſter för denna ſin Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica. Hvilketdera Verket är det fullſtändigaſte, kan Underteknad icke ſäga; men hvad han med full viſshet kan ſäga, och hvar, ſom behagar jämnföra, måſte erkänna, är det, at Herr Hof-Rådet Warmholtz med mera Granſkning, ſamt med vida ſtörre Omſtändelighet, beſkrifvit Källorna til Svenſka Hiſtorien, än le Long gjort med dem för den Franſyſka. Då detta är ſagt, är tillika medgifvet, at intet Lands Hiſtorie-Skribenter ännu blif-

blifvit af någon, efter de bäſta critiſka Reglor, ſå beſkrifne, ſom Sveriges Häfdeteknare och Handlingar nu äro det. Hvad Tid, hvad Möda, hvad Koſtnad ſådant medfört, dömes dock bäſt af en Kännare; äfven ſom Nyttan intages lika ofelbart af alla dem, ſom i detta Verk behöfva antingen en Ledſtång vid någon Hiſtorias författande, eller Uplysning i något Svenſka Hiſtorien och Statsförfatningen vidrörande Mål.

Om Verket ſåledes å ena ſidan är at anſe, ſom en förträffelig Bibliotheks-Catalog, ſom en ypperlig Prydnad för alle Bok-Salar, ſom en oumgängelig Hufvudbok för alle Bibliotheks-Samlare i Sverige, ſamt för alle Svenſke Hiſtorie-Skribenter; ſå äger det å andra ſidan icke mindre en ſtor Brukbarhet äfven ſå för Rikets andelige ſom verldslige Collegier ſamt högre Ämbetsmän. När man löper igenom föregående *Innehåll* af detta Bibliothek, ſå infer man ock utan möda, at i detſamma finnes en den tilförlåteligaſte och omſtändeligaſte Efterrättelſe om SVEA RIKES *Kyrko-Lagar* och *Kyrko-Ordningar*, *Liturgier* och *Kyrko-Böcker*, *Prâſte-Stånd* och des *Privilegier*, *Religions-Stadgar*, *Regerings-Sätt*, *Konunga-Magt*, *Konunga-Förſäkringar*, *Arf-Föreningar*, *Riks-Dagar* och *Riks-Ständer*, ſamt Deſſas gemenſama och ſärſkilta *Privilegier*, *Riksdags-Ordningar*, *Rikets Råd* och *Collegier* med deras *Inſtructioner*, *Ceremonialer* inom Kongl. Hofvet och vid alla offenteliga Tilfällen, *äldre* och *nyare Lagar*, ſå för *Riket i gemen*, ſom *för ſärſkilte Landſkaper*, ſamt för *Ståderne*, *Armeen* och *Flottan*, *Freder*, *Stilleſtånd*, *Förbund* och *Handels-Tractater* med främmande Magter: detta alt ifrån de äldſte Tider, dels intil Hans nu varande

de

de Kongl. Maj:ts Anträde til Regeringen år 1771, dels til Regements-Förändringen af år 1772; alt ſtält efter Tiden och Sakernas Beſkaffenhet. Påögnandet af detta Innehåll utviſar därjämte en den ſtörſta Ordning uti Ämnenas Ställning och Fördelning, ſå at man utan ringaſte möda får alt igen, ſom ſökes. Kongl. Hof-Rätter och Collegier, Conſiſtorier, Landshöfdinge-Ämbeten, högre Domſtolar vinna fördenſkul utur detta Verk en icke mindre för dem nyttig Anviſning på de för dem nödige Källorne, än det för Bok-kännaren, Författaren och Granſkaren är aldeles oumbärligt *); äfven ſom Biographen, hvilken finner här öfveralt Efterrättelſer, ledande til Kännedomen af flere 1000 *Svenſke*, dels *Frälſe*-dels *Ofrälſe*-ÄTTER **).

Hela HANDSKRIFTEN är färdig, med ren och prydlig Penna alt igenom fullföljd, och finnes inbunden förvarad uti Upſoſtrings-Sälſkapets

*) En den ypperſte Kännare af Lårdoms-Hiſtorien, ſom någon tid varit til, Hr Abbé RIVE i Paris, har i ſynnerhet yrkat på *Vårdet* och *Nyttan* af Bok-kännedomen, åfven i des nyl. eller i Jun. fiſtl. utgifne Proſpectus (Paris, 12) til des under utgifning varande: *Eſſai ſur l'Art de verifier l'Age des Miniatures*, hvar det ſid. 58 och 59 heter: l'Hiſtoire Bibliographique eſt d'une très grande Importance. Son objet eſt la *Verité*; & elle eſt la moitié du chemin, qui conduit à une *Doctrine parfaite:* hvilket Caſp. THURMANNUS i ſin Bibliotheca Academica (Halle 1700, 4) åfven erkänner, då han ſid. 126 ſäger: Notitia Librorum eſt Dimidium Studiorum; & maxima Eruditionis Pars, exactam Librorum habere Cognitionem.

**) Om han til den åndan rådfårer ſig dels med Verkets hela *Innehåll*, dels med *Regiſtren* til hvarje Del; ſå ſkola ock de för honom nödige Tilgångar ſtraxt viſa ſig.

pets Bibliothek, hvars ypperſta Prydnad detta Manuſcript ock ofelbart utgör. Underteknad, ſom, uti en oafbruten Följd af 26 år, haft den för ſig ſå oſkattbara Förmånen af Herr Hof-Rådets Bekantſkap, och tilſkrifver billigtvis ſamme vittre Herre icke allenaſt en ſtor del af ſin Hug för Lärdoms-Hiſtorien, utan ock den Uplysning och de Reglor af Granſkning och Smak, hvarmed ſamma Vetenſkap bör odlas, har ſåledes ifrån längre Tid tilbaka följt detta Verks Författande, ſamt dymedelſt alt närmare lärt inſe des ſtora Värde och Nytta. Länge hyſte han den Önſkan, at få ſe det af Trycket utgifvet, länge fant han dock des Författare mindre hugad för des Utlämnande i Almänhetens hand; änteligen var han nog lycklig, at härtil erhålla et önſkat Tilſtånd. Det vans äfven i en Tid, då Herr Hof-Rådet bragt ſit Verk til den Fullſtändighet, ſom var för honom möjelig, och hvarom des eget Företal berättar, i en Tid, då ock Underteknad var närmaſt i Belägenhet, at kunna åtaga ſig et ſådant Verks Utgifvande.

Förſta Delen af detta Bibliothek, och ſom handlar om alla de Böcker och Skrifter, ſom angå Sveriges GEOGRAPHIE, lägges nu härmedelſt i det Svenſka Almännas hand. Des Inrättning och Beſkaffenhet utviſar hela Verkets; och när man nu håller denna Verkſtällighet emot Innehållet, ſå upkommer billigtvis, hos hvar Kännare, Lärd och Patriot, den Önſkan, at et dylikt Nationen både upplyſande och hedrande Verk måtte hos oſs fullſtändigt kunna ſe dagen. Sådant önſkar icke mindre

Ut-

Utgifvaren; och då hela Handſkriften nu är i des ägo, ſå ſkal ock icke ifrån hans ſida något ſaknas, ſom kan bidraga til detta Verks utgifvande af Trycket; ockſå ſkal *Andra* Delen, ſom beſkrifver alla utkomna Arbeten, rörande Fäderneslandets NATURAL-HISTORIA, med förſta til Bok-preſſen aflämnas.

Men ehuru man, af Kärlek för det Almänna och Vetenſkapen, åtagit ſig *Förlaget* af et ſå ſtort Verk, ſom detta, och ſökt framlägga det i Trycket med en emot des Innehåll ſvarande Värdighet; ſå har man dock ej vågat ſig, i anſeende til Koſtnadens Betydlighet, at af detſamma göra en ſtor Uplaga, utan i det närmaſte inſkränkt denſamma, efter det antal Köpare, man förmodar, ſkola ſig til detta Verks ägande anmäla. Fördenſkul behagade alla de Kännare och Älſkare af Sveriges Hiſtoria och Stats-förfatning, ſom åſtunda detta Arbete, ju förr des häldre *åntekna* ſig ibland *Subſcribenterne*; ty det aflåtes icke Del-vis, för at icke ſkingra Exemplaren af en liten Uplaga, Förlagshuſet til känbaraſte ſkada, och äfven ſjelfve Köparen til ingen förmån, ſom icke kan vara belåten med defecte Delar af et Verk, hvars hela Värde och Brukbarhet beſtår i des Fullſtändighet. Skulle Subſcribenternes antal öfverſkrida de hittils trykte Exemplarens, blir det Utgifvarens både ſtora och kära Plikt, at omtrycka denne Del och öka Uplagan af de följande. De Reſpective Medborgares *Namn*, hvilka medelſt Subſcriptioner befordra detta Verk i dagsljuſet, blifva ock med ſkyldig Erkänſla trykte framför *Andre* och *följande* Delarne af Verket, alt efter ſom de ſig anmäla; och på

det äfven Förſkotts-ſumman icke må blifva på något ſätt betungande, ſå öfverlåtes icke allenaſt hvar färdig Del efter et det billigaſte Prenumerations-pris, eller efter 1 ſs ſpecie Arket, utan ock emottages icke högre Prenumeration på de följande Delarne än med 16 ſs på hvardera. Tilſkottet betalas, efter förenämnde Beräknings-ſätt, då Delen färdig utlämnas. Detta rörer Verkets Bruk och Utgifning för Sverige.

Så ſnart Kungörelſen om detta Verks Innehåll och Utgifning blef genom Tidningarne bekant, yttrade icke allenaſt utländſke Journaliſter *), utan ock ypperlige Kännare af Lärdoms- och Stats-Hiſtorien, genom Bref til Utgifvaren **), en på goda ſkäl grundad Åſtundan, at detta Verk antingen hade af början blifvit utgifvit på et mer almänt Språk, ſåſom Latin eller Franſyſka, eller at det nu efteråt på etdera blefve öfverſatt, ſåſom et Verk, hvilket lärer Europa at känna ét Rike, ſom i des Öden haſt en ſå ſtor del, och hvilket aldrig ſkulle kunna ſaknas uti något offenteligt Bibliotek, men väl med begärlighet anſkaffas i många enſkylta Bokförråder. Då nu ſjelfva Verket ſnart kommer at läggas deſſe och flere vittre Utlänningar under ögonen, fördublas ock ofelbart denna deras Önſkan; och då jag redan emottagit, och

*) Se i ſynnerhet *Hiſtoriſche Litteratur*, Året, 1781, ſ. 574. och Året 1782. ſ. 87.

**) Vil til bevis blott anföra de Bref, jag inhändigat af den på ſin lärda Reſa ſtadde Franſke Antiquarien Hr DE VILLOISON, dat. Weimar d. 4 Jul. 1782; Hof-Rådet och Hiſtor. Profeſſorn Hr MEUSEL i Erlangen, dat. Dårſtädes d. 28 Jun. 1782, hvilken Granſkare nu ock ſom bäſt utgifver Struvii Bibliotheca Hiſtorica; och Hiſt. Profeſſorn ſamt Bibliothecarien Hr ROCH i Strasburg, dat. Dårſt. d. 17 Jun. 1782.

och ſåledes än vidare lärer unſå Mäns Anmärkningar, hvilkas Omdöme jag högeligen ärar, ſå kan jag icke heller dölja den innerliga Åhåga, af hvilken jag drifves, at äfven gagna det Utländſka Almänna med detta Verk, uti et för dem almännare Språk; men hvad jag i dylikt fall kan uträtta, ſtår dock til Framtiden och Omſtändigheterne.

Hvad jag nu vidare har at tillägga, är det, at när Herr Författaren i detta Verk hänviſer Läſaren, vid några Handſkrifters eller Böckers närmare Kännedom, antingen til *Kongl. Antiquitets-Archivum*, eller til *ſina Samlingar*, ſåſom i dem förvarade, ſå bör man, i anſeende til timade Förändringar; ſedan Herr Hof-Rådets Verk var i det närmaſte fullbordat, i förra rumet nu mera tänka på *Kongl. Bibliotheket* och *Riks-Archivum*, hvilka ſedan år 1780 blifvit ägare, det förra af alla fören. Archivs trykta Böcker och ſkrifna Handlingar, ſå vida de rörde Fornåldern och Medeltiden, det ſenare af Acta Publica, Genealogica och Heraldica *); och vid det ſenare föra ſig til minnes, det Underteknad varit ſå lycklig, at äfven år 1780, genom Handel tilvinna ſig hela den Delen af Herr Hof-Rådets Bibliotek, ſom rörde Svenſka Hiſtorien, nämligen tryckta Böcker, Handſkrifter och Kopparſtycken **), en Samling, hvilken är den fullſtändigaſte uti denne Lärdomsgren, ſom än i något vare ſig offentligt eller enſkylt Bokförråd finnes, och nu blifvit förbunden med *Upfoſtrings-Sällſkapets Bibliotek*, hvars förnämſte Del den ock otvifvelagtigt utgör.

Det är ock i detta SÅLSKAPS *Namn*, eller ſå

*) Se *Upfoſtrings-Sällſkapets Tidningar* År 1781, ſ. 3.
**) Se *ſamma Tidningar*, År 1781, ſ. 11.

vida det äfven har *Svenſka Hiſtorien* til ſit Föremål, ſom detta Verk nu utgifves och vidare utgår. Underteknad har, för at upfylla ſin plikt och det Almännas Väntan, gerna åtagit ſig den mödan och koſtnaden at befordra Arbeten i dagsljuſet, ſom utvidga och fäſta vår Kunſkap om Fäderneslandet, och kan viſſerligen icke härå lämna ojäfagtigare Vedermälen af både ypperſta Förtroende å ena ſamt ſkyldigaſte Åtlydnad å den andra ſidan, än då han nu til en början och på en gång framlägger tre hithörande Arbeten under det Svenſka Almännas ögon, nämligen detta Herr Hof-Rådet WARMHOLTZS Hiſtoriſka Bibliotek, et Svenſkt Bullarium af Herr Cancellie-Rådet och Riks-Hiſtoriographen *von* CELSE, och et Hiſtoriſkt Minne öfver Prof. Joh. Schefferus af Hr Prof. FANT, och at han, jämte de begge förſtn. Verkens fortſättande, tillika trycker på Fjerde Delen af Hr Cancellie-Rådet LAGERBRINGS Svea Rikes Hiſtoria, ſtora Verket, och på Sjette, aldeles omarbetade, Uplagan af Herr Aſſeſſoren TUNELDS Geographie öfver Sverige.

Svara mina År, mina Vilkor, emot min innerliga Åſtundan, at vara det Almänna uti Uplysnings-vägen något gagnelig, ſå ſkal icke jag förtröttas at härmed fortfara. Sälſkapets Föremål är icke ringa; tvärtom det är af högſta Vigt och Nödvändighet: jag har fördenſkul ifrån början anbefalt des Framgång och Beſtånd i Förſynens Hand; jag har gjort en beſtändig Redo för des årliga Göromål inför en Svenſk Almänhet: ſåledes arbetar jag med Förtröſtan och et godt Samvete. Mera har jag intet på detta ſtället, at ſäga. Stockholm, d. 14 Aug. 1782.

CARL CHRISTOFFER GJÖRWELL
Kongl. Bibliothecarie.

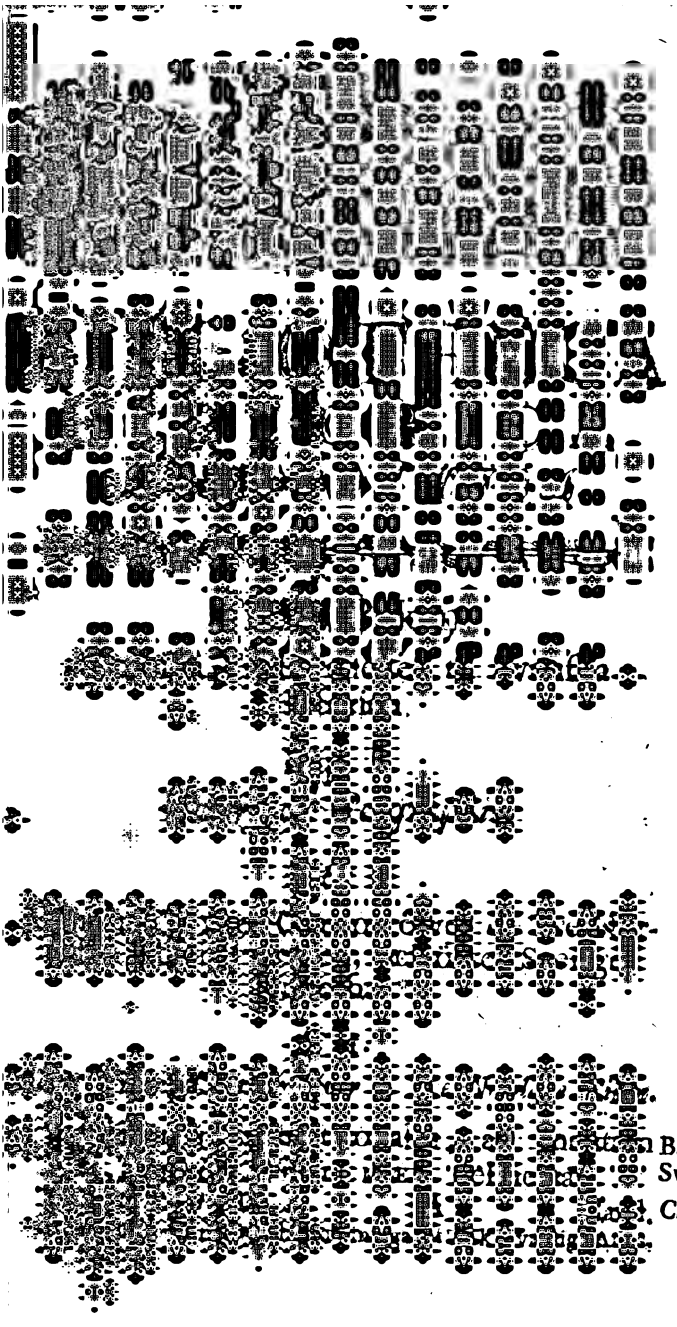

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Chartor.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Claud. Ptolemæus, kallad *Peluſienſis* efter ſin Födelſe-ort, ſamt *Alexandrinus* efter Staden dår han viſtades i Egypten, florerade i andra Sec. e. C. F. Til hans Geographiſka Beſkrifning ſkal en, vid namn *Agathodæmon*, ſom låges hafva lefvat i femte Sec., hafva förfärdigat Chartor, hvilka likvål icke mera åro til. *Nicol. Donis*, en Benedictiner-Munk, företog ſig ſamma Arbete, vid paſs år 1470, och hans Chartor finnas vid de ålſta Uplagor af Ptolemæi Verk på Latin. Flere lårde Mån hafva arbetat i ſamma ämne; men alla deras Nordiſka Chartor ſynas mera vara inråttade efter andras giſsningar, ån efter Ptolemæi. Om den berömde *Gerh. Mercator*, ſom år 1584 (icke 1504, ſom Öf. Dir. Faggot låger, i ſit förſta *Tal om Sv. Landtmät. och Geogr.* p. 6) utgaf Ptolemæi Geographie på Latin, dårutinnan var lyckligare, at han inråttade vår Nords Charta nårmare efter Ptolemæi Beſkrifning, ſå går den likvål långt ifrån Ortens ſanſkyldiga ſkapnad.

Gerh. Schöning, ſom, i ſin "Afhandling om de „gamle Grækers og Romeres Kundſkab om de Nor- „diſke Lande", uti IX Del. af *Kiöbenhavnſke Selſkabs Skrifter*, åfven förklarar Ptolemæi Beſkrifning öfver deſſe Länder, åberopar ſig p. 311 en, i anledning dåraf, af honom författad Charta, hvilken han för Sälſkapet framlagt. Om den blifvit almån gjord, vet jag ej; åtminſtone finnes hon icke i det exemplar af dem. Sälſkaps Skrifter, ſom jag har för ögonen. Om denna Charta låger Författaren ſjelf: "Man ſeer iblandt andet „heraf, hvor meget de Gamles Begreb om vor „Norden har viget af fra Tingenes rette, eller i „det minſte nu værende Beſkaffenhed, og hvor „aldeles de folgelig maa tage Feyl, ſom ville doem-

„me

„me om de Gamles Mening i de Ting, efter den Be- B. I. C. 1.
„liggenhed og Strækning, som Landene nu har" &c. Sv. Geogr.

Om Ptolemæus, och des Geographiska Arbe- *Chartor.*
te, läs J. A. Fabricii *Biblioth. Græca*, L. IV. C. 14, p. 412, men i synnerhet *Ge. Mart.* RAIDELII Comment. crit. liter. de Cl. Ptolemæi Geographia, ejusq. Codicibus tam Mstis, quam typis expressis. Norimb. 1737, *in 4:to.*

2. Antiquæ Germaniæ Septentrionalis Descriptio, auctore *Philip.* CLUVERIO.

Denna Charta har Cluverius inrättat efter C. C. TACITI Beskrifning öfver Germanien. Hon står uti hans *Germania antiqua*, Lugd. Bat. 1616, in fol. i början af 3:dje Boken. Ol. Rudbeck menar, *Atlant.* T. I, C. 24, at om Cluverius följt Tacitum åt, som han bordt, så hade han rätt råkat på Sverige och många Land, som han ingenstädes tör sätta i sin Tafla.

Geographiska Anmärkningar til en Cluverii Charta öfver Europa, så vida den angår Nordiske Länderne, läses hos Göransson, *S. R. Kon. Hist.* p. 392.

Uti Casp. Danckwerths *Landes-Beschreibung der Hertzogthümer Schleswig u. Holstein*, 1650, *in fol.* finnes också en Charta, med Titul: *Germania Antiqua Septentrional.* Hon är copierad efter Cluverii, men större och redigare.

3. Atlantica, sive Sveonia: auctore *Olao* RUDBECK.

Charta på 2 Ark. Hon står i *Atlantican*, Tomen I, p. 152, och skiljer i figuren föga ifrån Burei Charta, hvarom här nedanföre; men är in-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

rättad efter Auctorens Satser, så at alla de Folkslag, som finnas upräknade på Atlanticans Titulblad, och åndock flere, hafva på Chartan sina rum.

4. Veteris Orbis Arctoi Typus.

Uti *Suec. Ant. & Hod.* T. I, Tab. 5. Orternes Namn åro påsatte efter Norrska och Isländska Sagorne.

5. Charta öfver de Nordiske Riken i äldre Tider.

Står uti G. Schönings *Norges Riges Historie*, I D. Sorö, 1771, *in* 4:o. Se *Götting. Anzeig.* 1773, n. 112, p. 961.

5 (a). Facies Trium Regnorum Borealium Europæ, ad normam veterum Scriptorum expressa, a G. SCHÖNING, A. 1777.

Denna Charta hörer til I Del. af Snorre Sturlesons *Heimskringla*, Köpenh. Upl. 1777, *in fol.*

6. La gran Penisola della Scandia, Madre d'innumerabili Esserciti e Regali Famiglie per tutta l'Europa diffuse.

Denna Charta hörer til Gr. *Eman.* THESAURO Bok: *Del Regno d'Italia sotto i Barbari*, Turin 1664, *in fol.* Hon står jämväl i Utdraget af detta Verk, på Svenska, Stockh. 1747, *in fol.* och är vorden här i Sverige omstucken, samt med några Orters och Städers Namn tilökt, som inter stå uti Italienska Uplagan.

7. Ta-

7. Tabula moderna Norbegiæ & Gottiæ. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Hon fås igen uti en ſällſynt Uplaga af Ptolemæi Geographie, på Latin, utgifven af *Jac. Eſsler* och *Ge. Ubelin*, ſamt tr. i Strasburg, hos Jo. Schottus, 1513, *in fol. maj.*

En dylik Charta följer med Uplagorne af Ptolemæi Geographie, tr. i Strasburg 1522 och 1525, ſamt i Lyon 1535 och 1542.

8. Tabula continens Cherſoneſum Schondiam, Regna autem potiſſima Nordvegiam, Sueciam, Gothiam, Finlandiam, Gentem Laponas: auctore *Jac.* ZIEGLERO.

Hon hörer til denna Författares *Deſcriptio Schondiæ*, Argent. 1532 och 1536, *in fol.* hvarom mera här nedanföre; och är lika ſå ofulkomlig, ſamt äger intet mera liknelſe med ſjelfva Orten, än den näſt föregående.

9. Tabula Septentrionalium Terrarum, auctore *Olao* MAGNO, Gotho Lincopenſi. Venet. 1539.

Om denna Charta heter det hos Simlerus, *Biblioth.* p. 531. "Ol. Magnus, Goth. Lincop., edidit Tabulam ampliſſimam ſeptentrional. terrarum & mirabilium rerum, tum in ipſis, tum in circumjacente Oceano contentarum, cum variis animantium figuris, impreſſam Venetiis, a. 1539, una cum libello Germanico, in quo duabus chartis omnia breviter, quæ in Tabula depicta ſunt, explicantur. Nam rerum ipſa Tabula inſcriptiones Latinæ fere ſunt." Författaren ſjelf, emot ſlutet af Företalet til ſin *Hiſt. de Gentib. Septentrional.*,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

kallar henne: "Deſcriptionem ſ. Chartam aquilonarium Regionum, quam, Tabulas Ptolemæi ampliando, obiter delineaverat." Fören. Tyſka Beſkrifning, öfver denna Charta, ägde framl. Kongl. Danſka Etats-Rådet Langebek; och hon finnes under följande Titul upteknad, *Biblioth. Langebekiana*, Hafn. 1776, *in* 8:o, p. 164. "Auslegung der neuen Mappen, von den alten Göttenreich und andern Norlendern, durch *Ol.* MAGNUM. Vened. 1539, *in* 4:to."

Ö. D. Faggot menar, at det är ſamma Charta, ſom, under Titul: *Scandinæ Inſulæ Index*, finnes uti *Joh.* MAGNI *Hiſtoria*, Romæ 1554, *in fol.* och med påſkrift: *Regnor. aquilonar. Deſcriptio*, uti *Olai* MAGNI *Hiſtoria*, Romæ 1555 (icke 1539, ſom Faggot ſåger), *in fol.* Om denna Charta ſåger han: "Man ſkulle hoppas, at en Swenſk, och dertil en lård Man, ſkulle hafva gifvit ut en Charta öfver ſit Fädernesland, ſom ägde någorlunda liknelſe med ſjelfva Orten; men om man ſkulle med upmärkſama ögon, utan inſtrumenter och måtning, bara reſa vårt Land igenom, och alleraſt efter ögne-mått och berättelſer tekna af des Låge, ſå borde en ſådan aftekning blifva långt bättre, än berörde Charta."

10. Septentrionales Regiones, auctore *Sebaſt.* MÜNSTERO.

Uti des *Coſmographie*, tr. i Baſel 1544, och ſedan flere gånger. Denna Charta är föga bättre än Olai Magni, ſkönt man budit til, at någorlunda rätta och förbätra henne i de ſenare Uplagor.

11. Re-

11. Regionum Septentrionalium Typus, a *Levino* ALGOET. Antverp. ap. Girard. Judæum. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

12. Regiones Septentrionales, a FRANCISCO, Monacho Mechlinenſi. Antverp. ap. Sylveſtr. a Pariſiis.

Bägge Chartorne namngifver Abrah. Ortelius uti *Catalogo auctor. Tabular. geograph.* ſom ſtår framföre hans *Theatr. Orbis Terrar.* Antverp. 1573 *in fol.*

13. Regiones Septentrionales, auctore T. H. W. 1567.

"Denna Charta förvaras på Kgl. Biblioteket „i Upſala. *Circulus arcticus* ſtryker på hienne „30 mil vid paſs Norr om Upſala, i ſtället för „det han bör dragas nåſtan 7 mil Norr om Tor„neå. Öſterſjön år på henne alt för ſmal emot „Bothniſka Viken, ſom med jämngående Strån„der drages rätt Söder och Norr, ända til 77 „gr. polh." Faggots förſta *Tal*, p. 6. Han lägger til: „At det vore ogjörligit til veta, at „denna Ritning ſkulle afbilda vår Nord, om „icke derå ſtode några Svenſke namn." Af ſamma beſkaffenhet åro de flåſte hårtils upräknade Chartor.

14. Septentrionalium Regionum Deſcriptio, per *Abrah.* ORTELIUM.

Uti denna Författares *Theatr. Orbis Terrar.* Antverp. 1573 *in fol.* Denſamma med årtal 1579.

14 (a). Septentrional. Regionum, Svetiæ, Gothiæ, Norvegiæ, Daniæ &c. Tabula, per *Joh.* BUSSEMECHER. Colon. Agrip. 1594.

§. 2.

Nyare Tiders almänna Chartor öfver de Nordiſke Riken.

15. Nativus Sveciæ adjacentiumq. Regnorum Typus, auct. *Adriano Veno* AURELIO. Amſt. ap. Jodoc. Hondium, 1613.

Denna Charta ſtår uti *Gerh.* MERCATORIS *Atlas*, ſom Jodoc. och Henr. Hondius flere gånger uplagt. Hon ſtår ockſå uti *Joh. I.* PONTANI *Hiſt. rer. Danicar.* Amſt. 1631, *in fol.* Faggot menar, at om ej några Svenſka Namn ſtodo på denna Charta, ſå kunde man åndå ſe, at Auctoren hade hår årnat afbilda Sverige, hvad ſjelfva figuren angår.

At en åldre Charta, än denna, af Hondius varit utgifven, ſlutar jag deraf: „at Danſke Com„miſſarierne på Mötet vid Flackebeck, år 1601, „ſig beſvårade öfver et Land-kort, ſom för få „år ſedan var utgånget af en vid namn *Hondius*, „uti hvilket några Ståder, ſom ligga i Norrige, „voro målade, ſom de lågo i Sverige; proteſte„rade derföre, at ſådant icke ſkulle komma nå„gon tid Norges Crona til förfång, eller præ„judicio. Hvartil Svenſke Commiſſarierne ſva„rade, at de Landtaflan aldrig tilförene ſedt „hade, eller något viſst utaf, utan ſom Ri„kerne voro med Rå och Rör, ſå ock „gammal håfd, uppå deras egendom afſkil„de, ſå måſte det ock, efter Stetinſka För-

dra-

„draget", därvid blifva." Chartan, ſom här nämnes, tror jag vara enahanda med den, ſom, under titul: *Suecia & Norvegia*, finnes uti en Franſyſk Uplaga af Gerh. Mercatoris Atlas, utgifven af Jodocus Hondius, Amſt. 1609, *in fol.* Med Chartan följer en kort Beſkrifning öfver begge deſſe Riken, p. 79, 80. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

16. Orbis Arctoi, imprimisque amplisſimi Regni Sveciæ Tabula, auctore *Andr.* Bureo. Holmiæ, Trauthman ſculpſ. & excud. 1626.

Til denna Charta, beſtående af 6 a., låt Bureus trycka en kort geographiſk Beſkrifning, på Latin, at håftas kring ſjelfva Chartan: denna Beſkrifning utgafs jämväl ſärſkilt. Kopparplåtarne, ſkönt något nötte, voro 1748 ännu i behåll, hos Fru Cogel, på Kron-Apotheket i Stockholm.

Burei Charta är otaligt många gånger, och i åtſkillig ſtorlek, af Piſcator, Blaeu, Janſonius, de Witt, Dankerts, Buſſemecher, Sanſon, Mortier, Allard, Viſcher och flere Geographer vorden afcopierad: ja man kan i ſanning ſäga, at nåſtan alla Chartor, ſom i XVII Sec. öfver Sverige utfärdades, intet annat äro, än Copier af denna Burei Charta. Jämnför Faggots förſta *Tal*, p. 11. följ.

Om Andr. Bureus, född 1571, död 1646, ſe Stiernmans *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 514 (546) och des *Adels-Matrikel* I D. p. 266.

17. Tabula exactiſſima Regnorum Sueciæ & Norvegiæ, nec non Maris univerſi V.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.* orientalis &c. ab *Andr.* BUREO in lucem edita, & Guſtavo Adolpho dedicata a Nic. Johannide Piſcatore. Amſt.

År en Copia af Burei Charta på 1 a. ſtucken af Abr. Goos 1630. Faggot ſåger, at Piſcator åfven afcopierat Burei Charta, på 6 a., men den har jag eljeſt ingenſtädes funnit citerad.

18. Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Tabula, juxta Archetypum Andr. Burei de Boo.

Append. Catal. Biblioth. M. A. Wilckens. Hamb. 1760 *in* 8:o p. 94.

19. Suecia, Dania, Norvegia. Amſt. Blaeu.

Denna Charta ſtår i Blaeuernes *Atlas* af år 1658. Beſkrifningen, ſom medföljer, år ockſå Burei arbete, dock med några tillägningar utur M. Wexionii *Epitome Deſcript. Sueciæ.*

Eljeſt år at märka, det alla Blaeuernes Svenſka Chartor åro efter Burei Ritningar gjorde, hvilka lemnades dem at införas uti deras ſtora Atlas. Faggot p. 16.

20. Suecia, Norvegia & Dania. Amſt. Jansſonius.

Denna Charta ſtår i I Tom. af Jansſonii *Atlas*, Amſt. 1649, och år vorden afcopierad af Henr. Hondius.

Beſkrifningen vid Jansſonii Svenſka Chartor år et Utdrag af Burei *Deſcript. orbis arctoi.*

21. Scan-

21. Scandinavia, per *Nicol.* SANSON. Paris. 1647. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Ockſå med Franſyſk Titul 1669.

21 (a). Svecia, Dania & Norvegia, per *Mart.* ZEILERUM. 1656.

Liten Charta, hörande til et af des topograph. Arbeten.

22. Sueciæ, Norvegiæ & Daniæ nova Tabula.

Uti *Moſes* PITT *The Engliſh Atlas.* Lond. 1680. Vol. I.

23. Scandinavia, ex Tabulis Mich. Käuffer.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 93.

24. Accuratiſſima Regnor. Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Tabula, per Juſt. Danckert. Amſt. 1682.

25. Scandinavia, per G. Valck. Amſt.

25 (a). Exactiſſima totius Scandinaviæ Tabula, per Nic. Viſcher. Amſt.

26. La Scandinavie, par *Guil.* SANSON. Paris. 2 a.

Denna Charta är copierad af Jaillot, i Paris, item af Schenck och Mortier, i Amſt. 1 a. ſamt af Joh. Hoffman i Nürnberg, 2 a.

27. Scan-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

27. Scandinavia ſeptentrionalis & meridionalis. Amſt. *Fr. de* WITT. Lugd. Bat. van der Aa, item Amſt. Covens et Mortier. 2 a.

Ockſå flere gånger omſtucken, på 1 a.

28. Arctoi Orbis Tabula geographica.

Uti *Suec. ant. & hod.* T. I. n. 6. Uti denna Charta blef Rikets ſkepelſe mycket båttrad, genom det underſtöd, ſom Gr. Dahlberg ågde af Svenſka Landtmåteriet.

29. Les Couronnes du Nord, par *Guil. de* L'ISLE. Paris, 1706, 2 a.

Denna Charta år gjord efter en Baron Carl Gripenhielms ritning, hvilken man funnit utvåg at utur Landtmåteri-Contoiret utpracticera, och i Frankrike afcopiera. Faggot p. 34. Hon vardt ſtraxt efterſtucken i Amſterdam af P. Schenck, och år ſedan många gånger å nyo vorden afcopierad.

30. Les Royaumes du Nord, par N. de Fer. Paris.

31. Les Royaumes de Suede & Dannemarc, par J. B. *Nolin*. Paris.

En Charta öfver de tre Nordiſke Riken af de Tillemont & J. B. Nolin, Paris, 1691, har jag funnit upteknad *Biblioth. Daneſchöld.* Hafn. 1732, *in* 4:o, p. 379.

32. Nouvelle Carte de la Scandinavie, ou des Etats du Nord, dreſſée ſur les Obſervations des meilleurs Geographes, avec

avec les Armes des Provinces de la Suede & des Tables très-inſtructives. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Uti *Atlas hiſtorique*, Amſt 1720 och 1735. Tom. IV.

33. Carte la plus nouvelle de la Scandinavie, augmentée ſuivant *Guil. de* L'Isle & autres obſervations plus nouvelles. Amſt. Regn. & Joſ. Ottens.

Öfverſt uti ena hörnet ſtår en liten Charta öfver Island.

34. A new Map of Denmark and Sweden, by Herm. Moll. Lond. Charta på 2 a.

Berömmes af Jo. Klefecker, *Curæ Geogr.* p. 130.

35. Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ Regnum, per M. Seuter. Aug. Vind.

36. Scandinavia, ex Tabulis J. B. Homanni. Norimb.

Flere gånger omſtucken.

36 (a). Scandinavia, complectens Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ regna, ex novisſimis ſubſidiis delineata, & ad leges projectionis ſtereographicæ legitime reducta ab *Aug. Gottlob* Boehmio. Norimb. cura Homannior. Heredum, 1776.

Denna Charta öfvertråffar, i visſa affeenden, de åldre Chartor öfver Scandinavien; men är intet mindre än fri från fel: et af de väſenteli-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

teligaſte år den oriktiga Gränſeſkilnad emellan Svenſka och Ryſka Finland, i hvilken likväl Åboſka Freds-tractaten åſtadkommit en märkelig förändring. Se mera uti Büſchings *Wöchentl. Nachrichten* 1776, n. 17, p. 144.

37. Charta, ſom viſar Sträckningen ſå väl af Land-ryggen, ſom Fjäll-ryggen, ſamt Riks-gränſen imellan Sverige och Norrige, ifrån deras början tils de alla råkas i Rute- och Skars-Fjällen.

Charta, ſom viſar Sträckningen &c. för den delen, ſom de, ifrån Rute-Fjället til Halde-Fjällen, måſt åro i följe med hvarannan.

Charta, ſom viſar Sträckningen, ſå väl af Land- och Fjällryggarne, ſedan de i Halde-Fjällen ſkiljas åt, ſom norra delen af Riks-Gränſen, imellan Sverige och Norrige, 1771.

Deſſe Chartor, hvardera på 1 a. författade af *Nils* MARELIUS, Prem. Ingenieur vid K. Landtmät. Contoiret, höra til des Afhandling om Gränſen imellan Sverige och Norrige, uti K. *Vet. Acad. Handl.* 1771, 1772.

38. Pas-Caart van de Oſt-Zee, door Wilh. J. Blauw. Amſt. 1622.

39. Tabula Hydrographica Maris Balthici. Amſt. Jansſonius.

Uti Jansſonii *Atlas*, T. V. Amſt. 1650.

40. Pas-Caart van de Oſt-Zee. Amſt. Doncker. 1664.

41. Car-

41. Carte de la Mer Baltique, contenant les bancs, iſles & côtes, compriſes entre l'Iſle de Zelande & l'extremité du Golfe de Finlande. — Carte de la Mer de Dannemarc & des Entrées dans la Mer Baltique. — Carte du Detroit du Sond. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Desſa tre Chartor, hvardera på 2 a., ſtå uti *le Neptune François*, utgifven förſt i Paris, ſedermera år 1693 i Amſterdam.

42. Generale en verſchyde Speciale Pas-Kaarten van de geheele Ooſt-Zee ende het Schagerrack, — voereerſt uyt de Aenmerkingen van den Vice-Admirael *Werner van* ROSENFELDT, — als mede voorts uyt verſcheyde eigene opgemaekte ſpeciale hydrographiſche Kaarten te ſaemen getrocken — by *Peter* GEDDA, Capit. en Direct. der Stuurlieden en Piloten S. K. M. van Sweden. Amſt. 1694.

Denna Sjö-Atlas beſtår af 10 Chartor.

En Sjö-Atlas öfver Öſter-Sjön, ſammanſat af Svenſka och andra Chartor, 12 til antalet, utgafs på Ryſka, uppå Czar Peter I befalning, i S. Petersb. 1714. En ny Uplaga, tilökt med trenne Chartor, kom ut åfven dårſtädes 1723. År 1738 föranſtaltade Ryſka Amiralitets-Collegium tredje Uplagan af ſamma Atlas, hvaraf likväl allenaſt 1 Delen, beſtående af 17 Chartor, utkommit. Under Kejſarinnan Eliſabeths Regering, har Vet. Academien i S. Petersburg ſyſſelſatt ſig med et dylikt arbete, hvar-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.* hvaraf 26 Chartor voro färdige år 1761, men ännu icke utgifne. *Saml. Ruſſ. Geſchichte*, VI B. p. 50, 64, 79, 103.

43. Pas-Kaert over de geheele Oſt-Zee, door *Chriſtoff.* MIDDAGTEN, Schout by Nagt ter Admiralit. van Friesland. Amſt. Haſebroek. 2 a.

Öfverſt til vänſter ſtår en *Pas-Kaertje van de Noord-Bodem.*

44. Nieuwe Pas-Kaert van de geheele Oſt-Zee en Noortze Schipvaart. Amſt. van Keulen.

45. Nieuwe wasſende Graade Pas-Kaert van de geheele Oſt-Zee, opgeſtelt door Nic. de Vries. Amſt. van Keulen.

Bägge Chartorne berömmer J. Klefecker *Curæ Geogr.* p. 129.

46. Charta öfver Öſter-Sjön och Belt, af *N.* STRÖMCRONA, 1737.

Lots-Direct. Strömcronas Sjö-Kort äga ſtora fel i Orternes Longitud och Latitud. Faggot p. 54. Likväl äro de i S. Petersburg efterſtukne och intagne uti den ſiſta därſtädes utgifne Sjö-Atlas.

47. Grad-Charta öfver Öſter-Sjön, Kattegat och Skagerak, af *Jonas* HAHN. Stockh. (1750) 2 a.

§. 3.

§. 3.

Nyare allmänna Chartor öfver Sveriges Rike i synnerhet.

48. Regnum Sueciæ. Amst. Blaeu.

Uti Blaeuernes *Atlas*, af år 1662.

49. Suecia. Amst. J. Jansonius.

50. Sueciæ Regnum, per *Nic.* SANSON.

51. Regni Sueciæ Tab. generalis, per *Frid. de* WITT.

Å nyo utgifven med en *Index Alphabet.*

52. La Suede; par *Nic.* SANSON. Paris.

53. Regnum Sueciæ. Weigel.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 97.

54. Carte des Etats de la Couronne de Suede, avec des Remarques & des Tables.

Jämte tvenne särskilte Chartor öfver Norra och Södra delen af Sverige, uti *Atlas Hiſtorique*, Amst. 1720 och 1735, T. IV.

55. Regni Sveciæ Tabula generalis, edita a. J. B. Homanno.

Flere gånger utgifven, samt copierad af M. Seuter i Augsburg.

56. Nieuwe Kaart van het Koninckryk Zweden. Amst. Tirion.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Hon hörer til VII Del. af *De hedendaagſche Hiſtorie, of Staat van alle Volckeren*, Amſt. 1735, *in* 8:o.

56 (a). Wåge-Charta öfver Svea och Göta Riken.

Följer med G. Biurmans *Wägviſare*, Stockh. 1743, 8; ſe n. 231.

57. Svea och Götha Riken, med Finland och Norland. Stockh. 1747.

Denna Charta är af K. Landtmät. Cont. Betjenter utgifven för egen räkning; hvartill de haft lof, efter ſom K. Contoiret icke velat gifva ut en fullſtändigare Charta öfver hela Riket, innan Gränſorna i Öſter och Väſter åro afgjorde. Faggot.

58. Charta, ſom viſar belägenheten af alla Städer uti Sverige och Finland, med Tabell öfver mijltalen. Stockh.

Denna Charta hafva likaledes K. Landtmät. Cont. Betjenter för egen räkning utgifvit.

Sect. II.

Particuliere Chartor öfver Sveriges Landſkaper.

§. 1.

Chartor öfver Sverige för ſig ſjelft.

59. Sueonia. Amſt. Blaeu.

60. Sueo-

60. Sueonia, a *Nic.* SANSON. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*
Samma Charta finnes med en Franſyſk Titul och årtal 1666.

61. Suëonia, ſ. Regni Sueciæ propriæ pars meridionalis, emendata per *Fr. de* WITT. Amſt. ap. Covens & Mortier.

J. Klefecker *Curæ Geogr.* p. 137.

62. Uplandia. Amſt. Blaeu.

Efterſtucken af P. Schenck och G. Valck. ✓

63. Uplandia. Amſt. Janſſonius. ✓

64. Ducatus Uplandiæ, cum Weſtmanniæ Sudermanniæque finitimis correcta deſcriptio, per *Fr. de* WITT. Amſt. ap. Covens & Mortier.

J. Klefecker *Curæ geogr.* p. 137.

65. Uplandia. Amſt. ap. Waesberge & M. Pitt.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 96.

66. Upland, med ſina Härader och Soknar. ✓

Denna Charta hörer til J. Peringſkiölds *Monum. Upland.* Stockh. 1710 *in fol.* och är ſtucken efter Baron GRIPENHIELMS Ritning.

67. Charta öfver Upland och Södertörn, utgifven af Kongl. Landtmåt. Contoiret. Stockh. (1742). ✓

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Chartor.

68. Väg-Charta öfver Stockholms-med Svartsjö-Län; och Södertörn, utgifven år 1772 af Jac. Joh. Gyllenborg, Gr. Landsh. och Ridd. Sammandragen af *Gabr. Benj.* WESTMAN, Com. Landtm.

Följer med *Wägwisaren genom Stockh:s Höfdinged.* 1772, *in* 4:*to*. Se n. 234.

69. Lacus Meleri inter Stockholmiam & Upsaliam delineatio. Auct. *Ol.* RUDBECK.

Denna sällsynta Charta finnes i några Exemplar af *Hervarar Saga*, *med* Ol. Verelii *Uttolkning och Noter*. Ups. 1672 *in fol.* och hörer til sidd. 62, 78, 79, 83 i nämnde Bok.

70. Charta öfver Mälaren, utgifven af K. Landtmät. Cont. igenom *Jac.* NORDENCREUTZ. Stockh. 1739, 1 ½ a.

Denna Charta har fått en oriktig ställning åt wästra ändan af Sjön, emedan man litat på de Gamlas utsatte Pol-högder för Arboga, Köping &c. hwilka woro oriktige. Faggot, p. 61.

71. Charta, som wisar belägenheten af de Öster-Sjöns och Mälarens Wikar, som gå närmast til hwarandra, samt af Landet deremellan och Wattudragen som falla åt hwardera Sjön. ½ a.

Hon hörer til *Nils* MARELII *Tal om Mälarens Utlopp*, Stockh. 1771, *in* 8:*o*.

72. Char-

72. Charte der Upländiſchen Scheeren, mit der Situation und Gegend umb Stockholm: von J. B. Homan. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

73. Delineatio Civitatis Stockholmienſis per *Sigism.* VOGELIUM. Amſt. ap. Hug. Allardt.

Under Chartan läſes en Beſkrifning öfver Stockholms Stad, med Tit. *Origo & Deſcriptio Civitat. Stockholmienſ.* på Latin och Svenſka. Stiernman, *Bibl.* S. G. T. II. p. 763.

74. Plan de Stockholm, par *Fr. de* WITT. Amſt. 4 a.

75. Svea Rikes Hufvud-Stad Stockholm, med des Situation och Grundritning, förfärdigad 1701.

76. Accurater Grundriſs und Proſpect der Hauptſtadt Stockholm, von J. B. Homan. Nürnberg.

77. Holmia, celeberrima metropolis Regni Sueciæ, per M. Seuter. Aug. Vindel.

78. General-Charta öfver Stockholm, med Malmarne, upſatt af *Petr.* TILLÆUS, Stads-Ingenieur, 1733, 11 ½ a.

79. Charta öfver Stockholms Stads Belägenhet.

Hon är utgifven af Betjenterne vid Kgl. Landtmät. Contoiret.

B. J.C. 1. Sv. Geogr. Chartor.

80. Charta öfver Stockholm, med des Malmar och Förſtäder.

Utgifven 1751 af G. BIURMAN, Betjent vid K. Landtmåt. Cont. På ſidan ſtå Stockholms Brand-ſignaler.

81. Charta öfver Stockholms Stad, tillika med en del af Förſtäderne Norr- och Söder-Malm, utgifven 1771, af *Jon.* BROLIN, Ingenieur i K. Landtmåt. Cont.

Så kallade *Proſpecter* gås här förbi. En Samling af åldre och nyare ſådane Vuer öfver Stockholms Stad, dels ſärſkilt utgifne, dels tagne utur åtſkillige tryckte Böcker, förvaras uti Magiſtratens Bibliothek därſtädes.

82. Charta öfver Poſtvågen emellan Stockholm och Åbo. ½ a.

Uti J. Göranſſons S. R. *Kon. Hiſt. och Åttartal*, p. 252.

83. Celeberrimæ Inſulæ Biörkö geometrica delineatio, per *Carol.* GRIPENHIELM.

Vid *Biörkö-Rätten*, utgifven af J. Hadorph, Stockh. 1687, *in fol.*

84. Delineatio geometrica Inſulæ & Sedis Regiæ veterum Gothorum Biörkö, hodiernam ejus faciem & conſtitutionem exhibens.

Uti *Svec. ant. & hod.* T. I, n. 69.

85. Charta öfver Upſala Stad, utgifven år 1770, af *Jon.* BROLIN.

86. Char-

86. Charta öfver Södermanland, utgifven af K. Landtmåt. Cont. (1743). B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

87. Reſe-Charta öfver Södermanlands Höfdingedöme, utgifven af Gr. Nils Bielke, Landshöfdinge i Södermanland och renoverad af G. WAHLSTRÖM, 1765.

Hon är ſtucken af Åkerman i Upſala, och kunde i ſynnerhet vara af mycken nytta för Lånets Inbyggare, om hon vore mindre felaktig, i anſeende ſå väl til Vågarne, ſom Allmänningarne.

88. Geogr. Charta öfver Sela Ö, uti Södermanland och Selebo Härad, utgifven af E. HUMBLA 1771.

Hon följer med hans Diſput. *de Inſula Sela Suderm.* Upſ. 1771, *in* 4:o.

88 (a). Charta öfver Sjön Hielmaren.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1775; II Quart.

89. Charta öfver Nerike, utgifven af K. Landtmåt. Cont. (1745).

90. Charta öfver Wåſtmanland och Fierdhundra, utgifven af K. Landtmät. Cont. (1742).

91. Dalecarlia & Weſtmannia. Amſt. Blaeu.

Efterſtucken i Amſt. af Janſonius ſå väl, ſom Schenck och Valck.

92. Dalecarlia, edita a Nic. Viſcher. Amſt.

B. 1. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

93. Geogr. Charta öfver Dalarne, ſom tillika inbegriper Stora Kopparbergs Höfdingedöme, 1762.

Hon hörer til A. A. Hülphers *Dagbok öfver en Reſa igenom de under St. Kopparb. Höfdinged. lydande Län.* Weſterås 1762, *in* 8:o.

94. Geogr. Charta öfver Tuna Sochn, både ofvan och nedan Bron, belägen uti Kopparbergs Höfdingedöme och Öſter-Dalarne, författad 1648.

Hon följer med M. A. Sahlſtedts *Stora Tuna Minne*, Stockh. 1743; *in fol.*

94 (a). Charta öfver Folkårna Sokn, afmåt år 1652 af framl. Landtmåtaren *Jonas* ARFVIDSON.

Hon hörer til Guſt. Chriſtiernins Diſput. om denna Sokn, upteknad här nedanföre n. 424.

Samma år 1652 har ock Landtmåtaren *Göran Halſtenſon* författat en Charta öfver en Del af Grytnäs och Folkårna Soknar, hvaraf et Utdrag, gjort 1757 af Joh. Brandberg, är fogat til J. R. Schulze Diſp. *de Prædio Ornäs*; ſe n. 423.

95. Sjön Silian med Orſa och Åhls Siögarne, ſamt Kyrkor och Byar derom liggande, uti St. Kopparb. Höfdinged. och Öſter-Dalarne belägen: af *Jac.* TORSLUND, 1729.

Liten Charta, hörande til Ol. Siljeſtröms Diſput. *de Lacu Siljan*, Upſ. 1730, *in* 4:o.

§. 2.

§. 2.

Chartor öfver Götha Land.

Bl.. C.r. Sv.Geogr. Chartor.

96. Gothia. Amſt. Blaeu.

Copierad af Jansſonius, Juſt. och Corn. Danckert, ſamt P. Schenck, i Amſt.

97. Regnum Gothiæ. Amſt. *Fr. de* WITT.

Å nyo utgifven af Covens & Mortier, i Amſt. J. Klefecker *Curæ geogr.* p 136.

97 (a). Södra Delen af Sverige: af *Nils* MARELIUS, 1778.

Uppå denna Charta åro utſatte, ſå väl Landryggen, hvarifrån Vatnen begynna at falla, antingen åt Öſterſjön, eller åt Veſterhafvet, ſom Sidoryggarne, ſom omſluta de Vatnen, hvilka falla i Målaren, Wenern och Wettern, eller deras Vatn-drag m. m. Hårpå tyckes Büſching icke hafva gifvit akt, *Wöchentl. Nachr.* 1779, n. 7.

98. Oſtrogothia, a *Nic.* SANSON. Paris.

Med Franſyſk Titul och Årtalet 1666.

98 (a). Charta öfver Öſtergöthland, eller Linköpings Höfdingedöme, ſamt de Härader uti Jönköpings och Calmare Höfdingedömen, ſom höra til Linköpings Biſkops-Stift: utgifv[illegible] 1779 af *Nils* MARELIUS.

99. Land-Kort öfver Motala Ströms Lopp, alt ifrån Wåttern intil Bråviken.

Uti M. G. Blocks *Anmärkn. öfver Motala Ströms ſtadnande*, Stockh. 1708, *in* 4:o; och uti P. W. Lithzenii *Diſſert. de Norcopia*, Upſ. 1742, *in* 4:o.

B. L. C. I. Sv. Geogr. Charter.

100. Charta öfver Upſtaden Linköping, *item* öfver Stapelſtaden Söderköping: af *Jon.* BROLIN, 1769.

101. Charta öfver Sjö- och Stapelſtaden Norrköping: af *Denſamma*, ſ. å.

Copierad af Författaren, på halft ark, til deras tjenſt, ſom 1769 biviſtade Riksdagen i Norrköping.

102. Charta öfver Upſtaden Wadſtena, *item* öfver Upſtaden Skeninge, af *Denſamma*, ſ. å.

103. Charta öfver Halltorps och Woxtorps Socknar uti Calmar Höfdingdöme.

Liten Charta, hörande til Beſkrifningen öfver deſſe Soknar, uti *Kgl. Vet. Academiens Handlingar*, 1767.

104. Utdrag af Geogr. Chartan öfver Tweta Härad, belägit i Jönköpings Höfdingedöme.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1760.

105. Tabula Comitatus Wiſingsburgenſis, a Sigism. Vogelio ſculpta.

Denna Charta innefattas uti Bräheſka Stam-Trådet, ſom ſtår uti Örnewinges *Geneal. Brahea*, Holm. 1647, *in fol.*

106. Charta öfver Öland.

Liten: uti C. Linnæi *Öländ. och Gottl. Reſa*, Stockholm 1745, *in* 8:o.

107. Char-

107. Charta öfver Gothland, af J. Husman. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Bibl. Oſteniana, Hafn. 1764, *in* 8:o, p. 360.

108. Charta öfver Gothland.

Liten: uti nyſsnämnde C. Linnæi *Reſa.*

109. Weſtrogothia. Amſt. Jansſonius.

110. Weſtrogothia, a *Nic.* SANSON. Paris.

Med Franſyſk Titul och årtalet 1666.

111. Charta öfver Weners utlopp, med en dehl af Göthа Elf, förbi Trollhättan, til Lugnvatnet, inemot Åkerſtröm. 2 a. ——

Charta öfver Trollhättan i Götha. Elf, med des Slusſar. Stockh. 1750. *lark* —

På denna Chartan är Trollhätte-Strömen föreſtåld i des förra ſå väl, ſom tilårnade ſtånd, och vid det ſenare, med des Slusſar och Fördämningar. Jämnför J. Jennings *Tal om Trollhätta Sluſsbyggnads Öden, hållit för K. Vet. Academien*, Stockh. 1761, *in* 8:o.

112. Charta öfver Götha-Elfs och Trollhättans Belägenhet.

— — öfver Trollhätte-Sluſsverk, efter gamla och nya desſeinen.

— — öfver Slusſarne vid Carlsgraf och Åkerſtröm.

Deſſe tre Chartor höra tilſamman och åro utgifne 1770, af Ingen. *Ol.* ÅRRE.

113. Char-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

113. Charta, ſom viſar Belägenheten af de Siöar och Strömmar, hvilka til Segelfartens inrättande imellan Göteborg vid Weſterhafvet til Norrköping eller Söderköping vid Öſter-Siön äro tjenande, ſom af de förnämſta Vattudrag, hvilka ifrån ſidorna uti dem infalla: författad vid K. Landtmät. Cont. i Stockh. år 1774 af *Nils* MARELIUS.

Til denna Charta hörer en ſärſkilt trykt Beſkrifning, *in* 8:o, 1 a.

114. Charta öfver Sjön Wenern, i ſtöd af Aſtronom. Obſervationer och Måtningar, gjorde på Iſen: författad vid K. Landtmät. Cont. i Stockh. år 1773, af *Nils* MARELIUS.

Medföljer en ſärſkilt Beſkrifning, *in* 8:o, ½ a.

115. De Kuſt van Noorwegen of't Land van Noord Ooſten, van de Lange Sond tot Gottenburg, van Gerh. van Keulen. Amſt.

116. Sjö-Charta öfver Cattegat, af P. ELVIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1748, p. 296.

117. Charta öfver Elfsborgs, eller Wenersborgs Höfdingedöme, utgifven år 1781 af Kgl. Landtmät. Contoiret.

Wenersborgs Höfdingedöme fördelas i 6 Fögderier: 4 af Weſter-Göthland, och 2 på Dahls-Land.

117 (a). Char-

† 117 (a). Charta öfver Wåhne Härad uti Weſter-Göthland och Elfsborgs Höfdingedöme. B. I. C. 1: Sv. Geogr. *Chartor.*

Hon hörer til A. O. Carlanders Diſput. *de Gentis Vanorum priſcis & hodiernis in W. G. ſedibus*, Ab. 1747, *in* 4:o.

118. Charta öfver Skaraborgs eller Marieſtads Höfdingedöme, uti Weſtergöthland. Utgifven år 1780, af *Nils* MARELIUS.

Skaraborgs Höfdingedöme beſtår af Wadsbo, Höjentorps, Wartofta, Skara och Leckö Fögderier.

Alla Öfver-Inſpect. Marelii Chartor förtjena berömm.

118 (a). Utdrag af Chartan öfver Skaraborgs-Län, i ſynnerhet at viſa belägenheten af Hall- och Hunneberg, ſamt Kinne-Kulle.

Liten Charta, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1768.

119. Charta öfver Kinne-Härad och Kinne-Fierding, 1740.

Hon hörer til S. J. Digelii *Diſſert. de Huſaby*, Upſ. 1740, *in* 4:to.

120. Charta öfver Wadsbo-Härad uti Weſter-Göthland och Skaraborgs Höfdingedöme.

Uti C. F. Bergmans *Oecon. Beſkrifning öfver Wadsbo Hdrad*, Upſ. 1759, *in* 4:o.

121. Char-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Chartor. 121. Charta öfver Städerne Carlſtad Chriſtinehamn och Philipſtad, af *Jon.* BROLIN, 1770.

122. Carte du Gouvernement de Bahus, par N. SANSON, 1668.

Boendermaaker, *Atlas*, p. 21.

123. Tractus Norvegiæ Svecicus, Præfecturam Bahuſiæ finitimæque Daliæ Provinciæ partem ſiſtens; exhibitus a J. B. Homanno. Norimb. 1729.

124. Caarte van Baahus, Marſtrand en Gottenborg.

På denna Charta åro ockſå Bohus-Slott och Göteborgs Stad i Grundritning aftagne.

125. Delineatio Præfecturæ Bahuſienſis, per N. KNAPE.

Denna Charta hörer til Pr. Oedmans *Bohus-Läns Beſkrifning*, Stockh. 1746, *in* 8:o.

126. Gothia meridionalis, a *Nic.* SANSON.

Lårer vara ſamma Charta, ſom med Titul: „Sud-Gothlande & les Païis circonvoiſins, par Sanſon, Paris 1656". år upteknad i *Bibl. Daneſthold.* Hafn. 1732, *in* 4:o.

127. Scania, Hallandia, Blekingia, a Nic. Viſſcher. Amſt.

128. Sca-

128. Scaniæ, Blekingiæ & Hallandiæ Deſcriptio, per *Fr. de* WITT. Amſt. B. I. C: 1. Sy. Geogr. Charter.

129. Charta öfver Skåne, Halland och Blekingen, af J. Huſman. 1677.

Bibl. Oſtenian. p. 360.

130. Accuratiſſima Delineatio Scaniæ, Hallandiæ & Blekingiæ, una cum adjacent. Regionibus, a. 1716. Hafn. ap. H. E. Pauli.

J. Klefecker *Curæ geogr.* p. 136.

131. Gothia auſtralis, Provincias Scaniam, Hallandiam & Blekingiam complectens, exhibita a J. B. Homanno. Norimb.

Copierad af M. Seuter, i Augspurg.

132. Scania, vulgo *Schoonen.* Amſt. Blaeu.

Denna Charta ſtår i Blaeuernes Atlas af år 1665, och innehåller intet mera ån Skåne-Landet; men Beſkrifningen, ſom medföljer, innefattar både Skåne, Halland och Blekingen, med Öarne i Öſter-Sjön.

Efterſtucken år denna Charta af Jansſonius.

133. Scania, per Corn. Danckert. Amſt.

Copierad af Viſſcher, Allardt, Valck och Schenck.

134. Nova & accurata Scaniæ & maximæ partis Zelandiæ Tabula. Amſt. ap. Covens & Mortier.

J. Klefecker *Curæ geograph.* p. 136.

135. Char-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

135. Charta öfver Hertigdömet Skåne. Liten, uti C. Linnæi *Skånſka Reſa.* Stockh. 1751, *in* 8:o.

136. Charta öfver Skåne, utgifven af K. Landmät. Contoiret (1752).

137. Charta öfver Malmöhus Höfdingedöme uti Skåne, af J. L. GILLBERG.

Uti des *Beſkrifn. öfver Malmöhus-Län.* Lund 1765, *in* 8:o.

138. Charta öfver Chriſtianſtads Höfdingedöme uti Skåne, af *Denſamma.*

Uti des *Beſkrifning öfver Chriſtianſtads-Län.* Lund, 1767, *in* 8:o.

139. Accurate Vorſtellung der berühmten Meer-Enge zwiſchen der Nord- und Oſt-See, der Sund genant, edirt von J. B. Homan.

140. Inſula Hvena, ſeu Venuſia. Amſt. G. Blaeu.

Bibl. Daneſchöld. p. 379.

141. Hallandia, per N. Visſcher. Amſt.

142. Ducatus Hallandiæ Tabula.

Uti Jac. Richardsſons *Hallandia ant. & hod.* Stockh. 1752, *in fol.*

§. 3.

Chartor öfver Norrland och Lappmarkerne.

143. Norlandiæ Regiones. Amſt. Bleau.

144. Nor-

144. Norlandia, ſ. Regni Sueciæ pro- B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*
priæ pars Septentrionalis, auct. *Fr. de* WITT. Amſt. ap. Covens & Mortier.

145. Helſingia, Medelpadia, Angermannia &c. Paris, SANSON, 1666.

Denſamma med Franſyſk Titul.

146. Helſingia, a *Nic.* SANSON.

147. Geogr. Charta öfver Delsbo Sokn, uti Hälſinglands Norra Contract och Weſter-Norrlands Höfdingdöme.

Uti Lenæi *Delsboa illuſtr.* på Svenſka. Stockh. 1764, *in* 8:o.

148. Afritning öfver Jerlsö Sokns Belägenhet (i Helſingland).

Liten Charta, hörande til P. Schiſslers *Beſkrifn. öfver Jerlsö Sokn.* Stockh. 1753, *in* 8:o.

149. Geogr. Charta öfver Weſter-Norrlands Lån, eller Ångermanland, Medelpad och Jemtland, tillika med Åſele Lapmark. Utgifven af P. A. Örnſköld, Frih. Landsh. och Rid. ſamt ſammandragen och författad af *Joh.* TÖRNSTEN, Extraord. Landtmåt. 1771.

Den lilla Chartan öfver Ångermanland, ſom följer med 4 St. af A. A. Hülphers *Saml. til en Beſkrifn. öfver Norrland*, Weſterås, 1780, *in* 8:o, har Ingen. *Er.* CALVAGEN af denna ſtörre ſammandragit.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.* 150. Geogr. Charta öfver Medelpad, utgifven af Landshöfdingen P. A. Örnsköld, författad af *Er.* CALWAGEN, 1769.

Denna Charta, af Författaren sammandragen på ½ a. följer med 1 St. af A. A. Hülphers *Saml. til en Beskrifn. öfver Norrland*, Stockh. 1771, *in* 8:o.

Den stora Chartan grundar sig på Astronom. Observationer öfver Ortens Polhögder, samt på gjorde Mätningar, och är ganska accurat. På henne är äfven utlagt en del af de tilgränsande Provincier, Helsingland, Hårjedalen, Jämtland och Ångermanland.

151. Charta öfver Jämtland.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1763.

152. Charta öfver Jämtland.

Liten; följer med 2 St. af A. A. Hülphers *Saml. til en Beskrifn. öfver Norrland*, Westerås, 1775, *in* 8:o.

153. Charta öfver en del af Ångermanna-Elfven, med några Fjäll, belägne i Åhsele Lapmark, 1741.

Liten Charta, hörande til A. Ehrenmalms *Resa igenom W. Norrland*, &c. Stockh. 1743, *in* 8:o.

154. Lapponia. Amst. Blaeu.

Efterstucken af Jansonius.

155. Lap-

155. Lapponia orientalis & occidentalis, per *Nic.* SANSON, 1666, 2 a. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

Också med Franſ. Titul.

156. Suecicæ Lapponiæ & Norvegicæ Tabula, per *Fr. de* WITT. Amſt. ap. P. Mortier.

Append. Catal. Bibl. M. A. Wilckens, p. 96.

157. Carte de la Lapponie, par le P. A. LUBIN.

Liten: hon hörer til hans Franſ. Öfverſåtning af Joh. Schefferi *Laponia*, Paris 1678, *in 4:to.*

158. Carte de la Lapponie Suedoiſe.

Af ſamma ſtorlek, ſom den näſt föregående, uti *Atlas Hiſtorique*, T. IV.

§. 4.

Chartor öfver Finland.

159. Finlandia. Amſt. Blaeu.

Denna Charta, ſtucken efter Burei Ritning, är rätta Originalet, och de ſom Jansſonius, Danckert, Sanſon, Viſcher, Valck & Schenck, med flere, utgifvit, föga annat än Copier.

160. Finlandia, a *Fr. de* WITT aucta & correcta. Amſt. ap. P. Mortier.

161. Magnus Ducatus Finlandiæ.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Charter.*

Uti M. PITT *The Britiſh Atlas*, 1680, Vol. 1.

162. Magnus Ducatus Finlandiæ. Aug. Vind. per M. Seuter.

163. Nieuwe Aftekning van de Finlandſche Golf of Bodem, door *Abrah.* MAAS, tot S. Petersb. voorders in't licht gebracht door J. van Keulen. Amſt. 2 a.

164. Charta geogr. continens Limites, qui pacti ſunt inter Imp. Ruſſicum & Regnum Suec. cum, pace Neoſtadienſi.

Hon år utgifven i S. Petersb. 1722. *Saml. Ruſſ. Geſchichte*, VI B. p. 62.

165. Magnus Ducatus Finlandiæ. Petropoli.

Denna Charta har Vetenſk. Acad. i S. Petersb. gifvit ut, tillika med åtſkilliga andra Special- och Topographiſke Chartor öfver Finland och Carelen. *Saml. Ruſſ. Geſch.* ib. p. 85.

166. Regiones ad Sinum Finnicum, delineatæ Holmiæ 1742.

Denna Charta år utgifven af Betjenterne vid K. Landtmåt. Contoiret.

166 (a). Wåge-Charta öfver Finland och Norrland.

Hörer til G. Biurmans *Wdgviſare* &c. Stockh. 1743, 8. Se n. 231. Omſtucken, med utmärkandet af Gåſtgifvare-gårdarne.

167. Thea-

167. Theatre de la Guerre en Finlande, pour l'intelligence des mouvemens des Troupes Suedoiſes & Moſcovites, par Mr LE ROUGE. Paris, 1742. B. L. C. 1. Sv. Geogr. Charter.

168. Sinus Finnicus, per *Tob.* MAYERUM, curantibus Homannian. hæredibus. Norimb. 1751, 2 a.

Om denna Charta ſe *Saml. Ruſſ. Geſch.* VI B. p. 92. Tobias Mayer var Prof. i Göttingen.

169. Mappa Hydrograph. exhibens Sinum Finnicum: eller Hydrogr. Charta öfver Finſka Viken, ſammandragen och til en Scala reducerad af A. ÅKERMAN. Upſala, 1768, 2 a.

En Ryſk Charta öfver Finſka Viken, efter Adjuncten *Jac.* SCHMIDTS Tekning, har S. Petersb. Academien gifvit ut, på 2 a. Hon kommer i det måſta öfverens med Åkermans Charta, undantagandes at denna är inrättad för Sjöfarande, men den andra en Land-Charta. Se Büſchings *Wöchentl. Nachr.* 1773, 12 St. p. 34.

Uti ſamma lärda Veckoblad, 1780, 1 St. p. 8 beſkrifver Büſching en i S. Petersburg utgifven Sjö-Charta öfver Finſka Viken, med Titul: „Tabula hydrographica Sinus Finnici, „ex mappis excellentiſſimor. virorum *Nogajew* „& *Lubras*, ad normam noviſſimarum obſerva„tionum aſtronomicarum concinnata a *Jac.* „SCHMIDIO. Petrop. 1777". 2 a.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Chartor.*

170. Munimenta & Caſtella Sinus Finnici. Norimb. ap. Homan. hæred. 1750.

171. Charta öfver Åland.

Liten; uti C. Tärnſtröms *Diſſ. de Alandia.* Upſ. 1739, *in* 4:*to.*

172. Tabella Geogr. Cajaniæ, Comit. P. Brahe Baronatus.

Liten Charta, ſtucken i förra Seculo.

173. Cajanie, ou Bothnie orientale, par *Nic.* SANSON, 1669.

174. Geogr. Charta öfver Laihela Sochn, uti Öſterbotn och Korſholms Län.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1758.

175. Savolax & Kexholm, par *Nic.* SANSON, 1669.

176. La Carelie & l'Ingrie, par SANSON, 1666.

177. Ingria & Carelia.

Denna Charta har Vet. Acad. i S. Petersburg gifvit ut.

177 (a). Ingermanniæ ſ. Ingriæ noviſſima Tabula, Norimb. ap. Homan. hæred. 1734.

Sect. III.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Geographiſka Beſkrifningar öfver Sverige.

§. 1.

De Nordiſka Länders, i ſynnerhet Sveriges gamla Geographie.

178. De Nordiſka Länders åldſta Jord- och Land-Beſkrifning: af *Jac.* WILDE.

Uti des *Förberedelſe til Anmärkningarne* öfver S. v. Pufendorfs *Inledning*, §. 53 följ. Stockh. 1738, *in* 4:o; hvilken Bok också år på Latin öfverſatt, och här nedanföre närmare kommer at beſkrifvas.

Författaren följer väl Rudbeck; men äldenſtund denna, uti ſin *Atlantica*, eller gamla Nordiſka Geographie, måſtendels förbytt vår Svenſka och det gamla ſamt ſtora Swithiod, ſeendes icke ſå noga på Tiden och Förändringarna ſom däruti förelupit; ſå har Wilde, ſom han ſäger, jämkat henne efter Chronologien, och utletat de förnämſte Förändrings-epoquer, ſom kunde tjena til uplysning uti Geographien, ſynnerligen uti den egentl. ſå kallade hiſtoriſka och politiſka, angående våra Nordiſka Länders och Rikens bebyggande, ſamt af- och tiltagande.

178 (a). Scandinaviam veterum, Diſſertatione geographica, eruditis ad placidum examen publice præbent Pr. M. *Martin* ROSENFELD & Reſp. Erasm. Pegau, *in quarto*. Wittenb. 1680, 2 a.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

En ganſka ſällſynt Afhandling; men hvilken också rätt väl kan umbäras.

179. *Gerh.* SCHÖNINGS Afhandling om de gamle Grækers og Romeres rette Begreb og Kundſkab om de Nordiſke Lande, ſærdeles om den af dem ſaa kaldte Scandinavia.

Står uti *Kioebenhavnſke Selſkabs Skrifter*, IX Del. 1765, *in 4:to*, p. 151-360.

Denna Afhandling är delt i VI Capitel. Det förſta handlar om den Kunſkap, ſom de Græker och Romare ägde om vår Nord, före och vid Chriſti Födelſe; det andra, til och med det femte, om deras Kunſkap om deſſe Länder, efter Chriſti Födelſe, och det til följe af *Pomp. Melæ*, *Plinii*, *Taciti* och *Ptolemæi* Berättelſer. Det ſjette innehåller Anmärkningar öfver några gamle Skribenter, ſom dels i de föregående Capitel icke äro nämde, dels här närmare uplyſas.

Författarens Flit, Inſigt och Beläſenhet blifva altid berömvärde, ſkönt man i flere ſtycken icke vore med honom af enahanda mening. At han mycket viker från våre Lärde, ſom arbetat i ſamma Ämne, är lätt at begripa.

Schoenings Afhandling har Prof. Schlözer lagt til grund uti en Underſökning, ſom han i ſamma ämne anſtält, och hvilken utgör Förberedelſen til des *Allgemeine Nordiſche Geſchichte*, eller XXXI Delen af *Allgemeine Welthiſtorie*, Halle 1771 *in 4:to* (Se här nedanföre n. 2538). Dock viker Schlözer oftaſt ifrån ſin Ledare, förkaſtar hans meningar, rättar eller vederlägger honom. Reſultatet af denna Underſök-

ſökning låſes uti J. C. Gatterers *Hiſtor. Journal*, IV Th. p. 55 följ. Men at Schoening ſunnit ſig af Schlözers bemötande förolämpad, kan inhämtas af en Skrift med Titul: *Sigurd* SIGURDSENS Anmærkninger i et Brev til ſin Væn over den 31 Deel af *Allgemeine Welthiſtorie*, forfattet af A. L. Schlöſer (Schlözer) Soroe 1773, *in* 8:o, 52 Sidd. Se *Kioebenh. Efterretninger om lærde Sager*, 1773, n. 21. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

179 (a). *Gerh.* SCHOENINGS Afhandling angaaende hvad Begreb og Kundſkab man har havt om de Nordiſke Lande, efter Ptolemæi og indtil de ſaa kaldte midlere Tider.

Uti *Kioebenhavnſke Selſkabs Skrifter*, X Del. p. 206-248.

Det lilla, ſom uti detta Tidehvarf om de Nordiſke Länder finnes, hos en *Julius Orator*, en *Aethicus*, en *Oroſius*, en *Avienus*, en *Martianus Capella* &c. är af ringa betydenhet, och, til ſtörre delen, taget af äldre, i fynnerhet Grekiſke Jordbeſkrifvare.

180. C. CORNELII TACITI de Situ, Moribus ac Populis Germaniæ Libellus.

Af detta Taciti Arbete finnas ganſka många Uplagor, ſå väl ſärſkilt trykte, ſom tilſammans med de andra denne Skribentens öfverblefna hiſtoriſka Verk. En ibland de nyaſte och bäſta Uplagor af C. C. TACITI *Opera* är den, ſom Jac. Gronovius gifvit ut i Utrecht 1721, 2 Voll. *in* 4:o. Uti denna Edition ſtår Beſkrifningen öfver Germanien, Tom. II, p. 371.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Hon är ockſå aftrykt framför *Phil.* CLUVERII *Germania antiqua*, Lugd. Bat. 1616, *in fol.* råttad af Cluverius ſjelf; och på det hans Förbåttringar ſå mycket mer måtte falla i ögonen, har man i bredd med denna ſatt Lipſii Uplaga af ſamma Taciti Arbete. Herm. Conringius lät utgå Taciti *Germania*, med ſit Företal, år 1635, och ytterligare, med Anmärkningar, i Helmſtådt, 1652 *in* 4:o; hvilken Bok å nyo uplades 1689.

Andra lårda Män i Tyſkland hafva jämväl öfver Taciti *Germania* ſkrifvit Commentarier; hvaribland nyſnämde Cluverii Verk utan tvifvel år den ſtörſta och vidlöftigaſte. Åt de äldre, ſåſom Althameri, Jodoci Willichii, Henr. Glareani &c. har Sim. Schardius lämnat rum bland ſina *Scriptores rerum Germanicarum*, Gieſſen, 1673, *in fol.* Tom. I. De ſlåſte åro mycket oredige ſamt. upfylde med Giſsningar, i ſynnerhet hvad Nordiſka Länderne vidkommer: dock förtjena, ibland de nyare, Ge. Caſp. Kirchmajers, Jo. Chriſt. Vetters, och Juſti Chriſtoph. Dithmari Arbeten, at med beröm ihogkommas. Den ſenares nyaſte Uplaga af Taciti *Germania*, Frfti ad Oder. 1749, *in* 8:o, innefattar, förutan hans egne, Conringii, Lacarii och Leibnitii Anmärkningar öfver ſamme Auctor. Hit kunna jämväl räknas: *Jac. Caroli* SPENERI *Notitia Germaniæ antiquæ*, Halæ Magdeb. 1717, *in* 4:o. *Val. Ern.* LOESCHERI *Rationarium Populorum Germaniæ veteris*, ſom ſtår uti en Samling med Titul: *Analecta ex omni meliorum Literarum genere* -- Societatis Caritatis & Scientiar. Lipz. 1730, *in* 4:o, P. II. p. 385. *Jo. Heinr.* STEFFENS *Geſchichte der*

der alten Bewohner Teutſchlands, Zelle 1752, *in* 8:o; och C. U. GRUPEN Origines Germaniæ, *oder das älteſte Teutſchland*, I und II Th. Lemgo, 1764, 1766, *in* 4:o. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Som den äldre Rudbeck derom var öfvertygad, at utaf alla, ſom Sveriges Rike, vid Chriſti tid, hafva beſkrifvit, ingen gör det bättre, än Tacitus uti ſin *Germania*; ty företog han ſig, *Atlant.* Tom. I. C. XXIV honom at förklara, och vidare ljus gifva af andra Skribenter, ſom näſt före Tacitus, i hans tid, och näſt efter honom lefvat: hvarjämte han, på flera ſtällen, rättar och vederlägger Cluverium, hvilken ofta tagit miſte i ſina Giſsningar om vår Nords Inbyggare.

De nyaſte Öfverſättningar af Taciti *Germania*, ſom jag har mig bekante, äro: *på Tyſka*, den ſom Joh. Theod. Jablonſki gifvit ut, i Berlin, 1724, *in* 8:o, med korta Anmärkningar: *på Franſyſka*, den af l'Abbé de la Bleterie, i I Tom. af des *Traduction de quelques Ouvrages de* TACITE. Paris, 1755, *in* 12:o, 2 Voll.: *på Engelſka*, den ſom ſtår i IV Tom. af TACITUS *Works*, *translated by* Thom. Gordon, Lond. 1737, *in* 8:o.

C. Corn. Tacitus flörerade i 1:ſta Seculo efter Chriſti Födelſe. Han var en de Romares Procurator i Nederländerne; och under Kejſar Nerva, A. U. C. 850, hedrades han med Romerſka Borgmåſtare-Vårdigheten. Hans Beſkrifning om Germännerne och deras Seder är tagen, dels af ſin tids, dels af äldre Efterrättelſer, ſom han fått, medan han ännu var i Nederländerne; men ſom icke altid äro lika redige och tilförlåtlige.

Om

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Om Taciti Perſon och Skrifter handla vidlyftigt Mart. Hanckius *de Romanar. rer. Scriptoribus*; Jo. Alb. Fabricius, *Biblioth. Lat.* Bayle *Diction. hiſt. & crit.* Thom. Gordon och l'Abbè de la Bleterie l. l. c. c. och flere. Huruvida man kan ſätta tro til des Geographiſka Beſkrifning öfver Germanien, derom tviſta Profeſſoren i Köpenhamn Jo. Pet. Ancherſen uti ſin *Diſſert. de Scientia Fideque Taciti geographica & hiſtorica in Germania*, och Hannoverſka Hiſtoriographen, Chr. Ludv. Scheidius uti Företalet til den af honom år 1750 utgifne Eccardi Tractat *de Origine Germanorum.*

Erici MALMÖGII Diſſertatio de Thule, ubi Arctoi orbis Geographia ex C. C. Tacito & C. Plinio S. ubertim declaratur; *in* 8:o. Stockh. 1648, pp. 18.

Är egentligen ſenare Delen af den här nedanföre n. 1285 anteknade Diſputation: *quid ſtatuitur Thulen eſſe Scandiam.*

181. Ad excutienda C. Corn. Taciti de Suionibus & Fennis judicia chorographico-hiſtorica, Præparatio brevis, Pr. El. Frondin, publico eruditor. examini propoſita a *Joh. J.* AMNEL; *in* 4:o. Upſal. 1740, p. 1-34.

C. Corn. Taciti de Suionibus & Fennis judicia chorographico-hiſtorica, altera Diſſertatione excuſa a *Joh.* AMNEL atque Edw. Amnel; *in* 4:o, ibid. 1741, p. 35-54.

För-

Författaren har icke bragt detta Arbete til slut. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Be-skrifn.*

182. *Sigfr.* PORTHAN Dissert. hist. (I. II. III.) de Germania magna; *in quarto.* Aboæ, 1764, pp. 78.

Lärda Tidn. 1765, n. 95.

Auctor visar, at Donau-strömen varit Germaniæ södra Gräns, och Weichsel-strömen i Öster den som åtskilt Tyskland ifrån Sarmatien. Emot Norden, har Ocean blifvit af *Tacitus*, *Mela* och *Ptolemæus* hållen för des Gräns; och detta Haf trodde de vara upfylt med åtskillige Öar, af hvilka Scandinavien var den största. Däraf följer, at de jämväl räknat Sverige, Danmark och Norrige inom *Germaniæ magnæ* Gränsor; hvaröfver flere äldre och nyare lärde Måns meningar anföras. Frågan om Finska Folkslagen kunna räknas för Germaner? besvaras med nej. Slutligen visas, at Odin varit Stiftare til Germaniæ magnæ Rike, och at af Sedernas likhet hos Svenskar och Tyskar tydligen skönjas kan, at de både äro af enahanda uprinnelse, nemt. Scythisk.

183. Chorographia Scandinaviæ, sive Descriptio vetustissima Regionum & Populorum aquilonarium, Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, per venerabilem virum ADAMUM, Bremensis Ecclesiæ Canonicum, anno MLXII nempe ante DXL elaborata; nunc vero a *Joh.* MESSENIO, in patriæ emolumentum & ornamentum, fideliter revisa, atq. separatim

ab

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.* ab ejusd. Auctoris Chronico Eccleſiaſtico publicata, *in* 8:o. Holmiæ, Reuſnerus, 1615.

Meſſenii Företal beſtår af 6, och Adami Bremenſ. *Chorographia* af 44 ſidor. Följer: *Chorographia Scandiæ, ſ. Scandinaviæ, ex* Eraſmi Mich. Læti, Dani, *Rerum Danicarum Operi poëtico dejumpta*, 3 ½ ſid.

När And. S. Vellejus, år 1579, förſta gången lät trycka Adami Kyrko-hiſtoria, ägde han om denne Mannens Beſkrifning öfver de Nordiſke Riken ingen kunſkap. Erpold. Lindenbrogius var den förſte, ſom gaf ut detta Stycket, efter en Handſkrift uti Henr. Ranzovii Bibliothek. I de följande Uplagor är det på ſit behöriga ſtälle inrykt: det ſtår ockſå uti Steph. Joh. Stephanii *Sylloge Scriptor. de Regno Daniæ.* Lugd. Bat. Elzevir. 1629, *in* 16:o.

Eadem Sueticè: Meſter ADAMS, Canikens i Bremen, för 640 år ſedan, författade Beſkrifning om Sverige, Danmark och Norige. Til thes belägenhet och art, ſamt thes Folks forna Seder och Gudstjenſt: förſvenſkad af *Joh. Fr.* PERINGSKIÖLD, *in* 4:o. Stockholm, Horrn, 1718. 46 ſidor utom Företalet.

Vid denna Öfverſättning ſaknas icke eller E. M. Læti *Chorographia*, hvilken här läſes både på Latin och Svenſk Vers.

Orätt ſäger J. A. Fabricius *Bibl. Lat. med. & inf. ætat.* T. I, p. 17, och efter honom Dav. Clement, *Bibl. cur. hiſt. & crit.* T. I. p. 47, at Peringſkiöld helt och hållet öfverſatt

verſatt Adámi Kyrkohiſtoria: hans upſåt, ſom hår ſes, gick ej längre, ån at lemna ſina Landsmån det Stycket i händer, hvaruti de tre Nordiſke Riken beſkrifvas. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Adamus, Canik i Bremen, florerade inemot ſluted af XI Seculo. Han hade ſamlat om vår Nord ſå mycken kunſkap, ſom den tiden ſtod at erhållas: ſe mera om honom hår nedanföre B. II. C. 1. n. 1637.

184. *Jo. Phil.* MURRAY Deſcriptio terrarum Septentrionalium ſæculis IX, X, XI, ex idea Adami Bremenſis aliorumq. Scriptorum Germanicorum iſtius ævi.

Denna lårda och vackra Afhandling ſtår uti *Novis Commentariis Soc. Reg. Scient. Gotting.* T. I. p. 126-172; och et utförligt Utdrag låſes i *Gótting. Anzeig.* 1769, p. 1305-1312, 1770, p. 849-855.

Om Landſkapernas delning i Sverige, uti XIII Sec. talar Snorre Sturleſon, i *Kon. Oloſ Haraldſons Saga*, Cap. 76; hvarmed VII Cap. i I Del. af Lagerbrings *S. R. Hiſtoria* bör jämföras, ſom handlar om *Svea Rikes forna Grdnſor, Länder och Tilhörigheter.*

185. Schondia, auctore *Jacobo* ZIEBLERO, Landav. Bavaro.

Denna Beſkrifning år trykt tilſamman med några andra ſamme lårde Mans Geographiſka Arbeten, under följande Titul: „Terræ „Sanctæ, quam Palæſtinam nominant, Syriæ, „Arabiæ, Ægypti & Schondiæ doctiſſima De„ſcriptio, una cum ſingulis Tabulis earundem regio-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

„regionum topographicis, auctore *Jac.* ZIEGLERO, Landavo-Bavaro, Holmiæ plane regiæ urbis calamitoſiſſima clades ab eodem deſcripta &c. Argentorati, apud Wendel. Rihelium, 1536, menſe Septembri", *in fol.* 142 Blad, utom Regiſtret, 8 ſt. Chartor och Förtekning på Tryckfelen. Beſkrifningen öfver *Schondia* ſtår *fol.* 85-108.

Denna Uplaga af Ziegleri Arbete har jag til hands; en äldre, af år 1532, hvilkens Titul börjar med orden: *quæ intus continentur, Syria ad* Ptolemæi *Operis rationem* &c. beſkrifves i Baumgartens *Nachrichten von einer Hall. Bibl.* II Th. p. 298. Vid jämförandet har jag funnit, at bägge Editionerne, hvad antalet af Bladen angår, äro aldeles lika, ända til och med Miſsräkningen *fol.* 103, hvareſt Berättelſen om Kon. Chriſtiern begynner. Åtta ſt. Chartor finnas äfven i ſenare Uplagan; men Peter Schöffers urſägt för tryckſättet, *excuſatio*, äger här icke rum; i ſtället har man tillagt: *Wolfg.* WEISSENBURGII *Deſcriptio Terræ Sanctæ*, ſom icke ſtår i 1532 års Uplaga; hvarpå följer *Index in Palæſtinam* J. Z. och ſluteligen: *Index Locorum Bibliæ.*

Joh. Wolfius, ſom år 1575 och ſedermera år 1583 lät uplägga Alb. Krantzii *Chron. Regnor. Aquilonar.* bägge gångerne i Frankf. *in fol.* lät äfven bifoga Ziegleri *Schondia.* Dan. Gerdes, *Florileg. hiſt. crit. libror. rarior.* och efter honom Fr. G. Freytag, *Analect. literar.* p. 1114, citera *Jac.* ZIEGLERI *Liber de regionibus Septentrionalibus & Moluccis Inſulis*, ſom förmodel. är en ſenare Uplaga af hans *Schondia*, med en tilökning om Moluckiſka Öarne.

ne. Et Utdrag af Ziegleri *Schondia*, låſes i *Joh.* Boëmi *Omnium Gentium mores, leges, ritus* &c. Antwerp. ex ædib. Jo. Steelſii, 1537, *in* 8:o. Fol. 141. b. - 149. a. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Under namnet *Schondia* inbegriper Zieglerus åfven Grönland, Island, ſom efter hans mening ſkal vara *Thule*, Hitland och Fårö. At denna Beſkrifning, ſedan man i Geographien och flere Vetenſkaper fått mera ljus, icke kan anſes hvarken för fulſtändig eller tilförlåtlig, är lätt at begripa; hurudane de Efterrättelſer varit, ſom Författaren, under ſit viſtande i Rom, af Joh. Magnus erhållit, med hvilken han ſäger ſig hafva plågat förtroligt omgånge, lemnas dårhån.

At Zieglerus någon tid varit Profeſſor Matheſeos i Upſala, påſtår Meſſenius, *Sueopentaprot.* C. XVI. p. 85, och efter honom J. Schefferus, *Suec. liter.* p. 273; men når och huru länge ſåges icke. Han afled i Beyern 1549. Hans Skrifter upräknar Simlerus, *Biblioth.* p. 326; des *Elogium* kan låſas uti *Eloges des Hommes Savans de* Mr de Thou, *par* Ant. Teiſſier, Utr. 1696, *in* 12:o, T. I. p. 20; des *Schondia* beſkrifves korteligen *Hamb. Beyträge* 1743, p. 249; och en Afhandling: *de Vita & Scriptis Jac. Ziegleri*, författad af J. G. Schelhorn, ſtår uti denna lärda Mannens *Amœnitat. Hiſtor. Eccleſiaſt. & Liter.* T. II. Frf. & Lipſ. 1738, *in* 8:o, p. 210-286; hvartil han ſedan lagt några Anmärkningar, ſom ſtå uti hans *Ergoetzlichkeiten aus der Kirchen-hiſtorie und Literatur*, II B. Ulm 1763, *in* 8:o, p. 727-734. Hans mening är, at de, ſom påſtå, det Zieglerus varit Profeſſor i Upſala, ej

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

mindre fara vilſe, ån de ſom berâtta, at han ſluteligen antagit Calvini Lâra.

§. 2.

Sveriges nyare Geographie.

186. *Joannis* MAGNI Sueciæ ſ. Sueoniæ regni Deſcriptio.

Låſes uti Fôretalet til des *Hiſtoria de omnibus Gothorum Sveonumque Regibus* &c. Romæ 1554, *in fol.* Se hâr nedanfôre n. 2498.

Olai MAGNI, *Gothi*, Hiſtoria de Gentibus Septentrionalibus, earumq. diverſis ſtatibus, conditionibus, moribus, ritibus &c. *in fol.* Romæ 1555.

Detta Arbete, ſom nog länge varit i mycket anſeende, och ånnu icke blifvit aldeles onyttigt, nâmnes hâr allenaſt; utfôrligen beſkrifves det B. I. C. V. Sect. 1, n. 1414.

187. *Sebaſt.* MÛNSTERI Beſchreibung des Kônigreichs Schweden.

Uti des *Cosmographie*, ſom trycktes fôrſta gângen på Tyſka, i Baſel 1544, med Dedication til Kon. Guſtaf I. Detta Arbete ôfverſatte Fôrfattaren ſjelf, ſamma år, på Latin, och tilegnade det Kejſ. Carl V. Sedermera år det mångfaldiga gånger, dels af Münſterus ſjelf, dels igenom andras fôranſtaltande, åter uplagt, icke allenaſt på *Tyſka* och *Latin*, utan ock på *Franſyſka* och *Italienſka*, med anſenliga både Fôrbâttringar, Tillâggningar och Fôrândringar.

Uti

Uti en Latinſk Uplaga, ſom jag åger och hålles för en af de bäſta, *Baſil. ap. Henr. Petri, m. Martio*, 1559, *in fol.* ſtår Beſkrifningen öfver Götha-Rike, L. IV. p. 830-832, och den öfver Sverige, Finland med inbegripet, p. 836-847. Framför den förra läſes et Bref, utan datum, från den, uti Kon. Guſtaf I:s tid, mycket anſedde Georg Norrman, i hvilket han lofvar ſända Münſterus, til ſin Beſkrifning öfver Sverige, tjenlige Efterrättelſer. Til åfventyrs torde han ock hafva författat den här inrykte Beſkrifningen öfver Götha-Rike; ty i Brefvet heter det: „Quod vero ad complen„dam Sueciæ noſtræ hiſtoriam a me requiris, „operam dabo, ut quaq. prima occaſione nacta, „ad Doctorem Joſephum, nepotem tuum, paſſo „plenius quam nunc poſſum, ordine perſcribam".

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Beſkrifningen öfver Sverige börjar med et Bref, ſom Münſterus, in Januario 1550, tilſkrifvit Kon. Guſtaf, och hvaruti han aflägger underdånig Tackſägelſe för den Skänk, han fått af Konungen för ſin Tyſka Dedication; men beklagar ſig därjämte, at han från Sverige icke erhållit de Efterrättelſer, om hvilka han hade gjort ſig förhoppning. Sedan han talt om ſit Arbete i allmänhet, den möda han därpå användt, och de förmåner ſom Latinſka Uplagan åger framför den Tyſka, ſäger han: „Scripſi „ſemel aut bis in Sueciam prō Stockholmiæ, „totius regni primariæ urbis genuina effigie, ſed, „quod dolens refero, nihil impetravi. — Sol„licitaveram quoque pro diligentiori Suecici „regni deſcriptione, & ſpes aliqua jam affulſe„rat conſequendi hoc deſiderium, verum neſcio „quod obſtiterit, quo minus quod volui obtinuerim.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

„Aut literæ meæ in tam prolixo itinere ſunt „interceptæ, aut quod misſum eſt ſimili periculo „obnoxium fuit". Om ſin Beſkrifnings Trovårdighet och de Källor han nyttjat, yttrar han ſig ſålunda: „Quæ de florentiſſimo tuæ Majeſta„tis regno hic ſcribo, ex recentioribus Scripto„ribus, maxime autem ex Krantzio, Zieglero „& Olao Magno deſumpſi. Quædam etiam co„ram a fide dignis viris accepi. Quare ſi hic „in uno aut altero loco eſt peccatum, Tua Ma„jeſtas id meæ imputet temeritati aut oſcitan„tiæ. Nihil enim chartis illevi, niſi quod ab „aliis accepi" &c.

Ehuru man nu för tiden tyckes ſåtta nog ringa värde på Münſteri *Cosmographie*, har den likväl länge ågt allmänt bifall och förtroende; ſå at ock vid Rågångens utſtakande i Lapland, mellan Sverige och Danmark, år 1599, Danſka Commiſſarien ſig den åberopade; men fick af de Svenſke til ſvars, at Münſterus aldrig varit på någon Rågång i Lapland. Se v. Dalins *Svea Rik. Hiſt.* III D. 2 B. ſ. 441, not. (x).

Sebaſt. Münſterus dödde af Peſten, i Baſel, år 1552.

188. Oratio ligata Geographica de inclytiſſimi Regni Sueciæ amplitudine, invictiſſima potentia & fertilitate, Pragæ habita ab *Andr.* BERG, *in* 4:o. Holmiæ, Reuſner. 1616.

Författaren nämner Stiernman, *Bibl. Sv. Goth.* T. II, p. 317.

189. De

189. De Regno & Regibus Sueciæ: auctore *Petro* BERTIO. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Uti des *Commentarii rerum Germanicarum* L.II. C. XV; af hvilken Bok jag åger Amſterdamſka Uplagan 1635, *in* 12:o. *Geogr. Beſkrifn.*

P. Bertii Lefverne beſkrifver Niceron, *Memoires*, T. XXXI. p. 83. Wilde, *Almän. Rätt. Hiſt.* 1 D. ſ. 77 (not.) kallar honom en lård Man och ſtark Hiſtoricus.

190. MSC. *Coſmi von* SIMMERN Beſchreibung des Kônigreichs Schweden.

Fôrfattaren, fôdd i Colberg, var Kejſ. Matthiæ Hof-Fiſcal i Breslau. Han fôretog ſig, at ſammanſkrifva en Coſmographie, hvarpå han ock i flere år arbetade: den år icke trykt, utan finnes allenaſt i Handſkrift uti något Bibliotek i Tyſkland.

Om Verkets Beſkaffenhet ſe Fr. Wokenii *Beytrag zur Pommeriſchen Hiſtorie*, Leipz. 1732, *in* 4:o; hvareſt p. 228-234 et Utdrag läſes af Beſkrifningen ôfver Sverige. Fôrfattaren hade vid paſs år 1616 perſonligen varit hår i Riket; men det anfôrde profvet år mer ån tilräckeligt fôr at ſe, at åtminſtone vi, fôr vår del, ingen orſak hafva dårmed vara illa tilfreds, at detta Cosmographiſka Arbete icke fått ſkåda dagsljuſet. Jåmf. J. C. Dåhnerts *Pommerſche Bibliothek*, II B. 6 St. p. 206 följ.

191. Orbis Arctoi, imprimisque Regni Sueciæ nova & accurata Deſcriptio, autore *Andrea* BUREO, Sueco, edita Wittebergæ,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.* anno 1631, typis hæred. Chriſt. Tham, *in* 24:o, pp. 153.

Detta år den här ofvanföre, n:o 16, omtalte Geographiſka Beſkrifning, ſom Bureus gaf ut 1626, at håſtas kring hans Charta öfver Sverige med tilgränſande Länder; och hvilken då ſtraxt ocksåſ ſärſkilt tryktes i Stockholm, *in* 12:o.

Samma Beſkrifning, dock med uteſlutande af det ſom angår Danmark och Norrige, är omtrykt uti *Henr.* SOTERI *Suecia*, ſom är en af de ſå kallade Elzevirers Republiquer, trykt i Leyden 1631 och 1633, *in* 16:o.

192. Deſcription de la Suede, par *Pierre* D'AVITY, Selgr de *Montmartin*.

Hon ſtår i III Tom. af des *Deſcription generale de l'Univers.* Paris 1637, *in fol.* 4 Voll.

Boken tryktes förſta gången i Paris 1616, med Titul: *Etats & Empires du Monde par* D. T. U. Y. och är ſednaſte trenne gånger å nyo uplagd, nemt förſt 1637, ſedan 1643 med Tilökningar af *Fr. Ranchin*, och ſlutel. 1660 å nyo öfverſedd, tilökt och förbättrad af J. B. *de Recolles.* Se le Long, *Bibl. hiſt. de la France* n. 146; och S. J. Baumgartens *Nachr. von merkwürd. Büchern*, XXII St. p. 314.

193. Diſcours de l'Etat & Couronne de Suede, diviſé en dix Chapitres, cinq geographiques & cinq hiſtoriques. Fait par E. G. T. P. D. L. D. J. *in* 8:o; au Mans, chez Gervais Olivier, 1633, pp. 152.

Lenglet

Lenglet du Fresnoy, *Supplem. de la Methode pour étudier l'Hiſt.* P. II. p. 210, namngifver Författaren, *Euſtache* GAULT, *Prêtre de l'Oratoire*, och ſedermera Biſkop i Marſeille. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Af denna nog ſällſynta Bok äger jag tvenne Uplagor, trykte, den ena *au Mans*, hos *Gervais Olivier*, den andra i *Paris*, af *Auguſtin Courbé*, begge 1633, *in* 8:o. Denna ſenare har följande Titul: „Diſcours de l'Etat & Couronne „de Suede, diviſée en deux Parties, la pre„miere contenant une Deſcription geographique „très particuliere de toutes les Provinces qui „en dependent, la ſeconde un Abregé de l'Hi„ſtoire de tous les Rois de Suede jusqu'à pre„ſent". Konungens Privilegium för Auguſtin Courbé är utfärdat d. 19 Maj 1633. Uti alt det öfriga, ända til ſidornas antal, ſtämma begge Uplagorne fulkomligen öfverens, faſtän trycket är olika.

Ännu en Uplaga har jag ſedt: „Diſcours & „Hiſtoire de l'Eſtat & Couronne de Suede. — „Seconde Edition, reveuë, corrigée & augmen„tée. Au Mans, chés Hieroſme Olivier"; 1656, *in* 8:o, pp. 152. Dock är Boken icke hel och hållen omtrykt, utan allenaſt Titulbladet, med et kort Föreral af Förläggaren, Hieroſme Olivier, i hvilket med några ord nämnes om Dr. Chriſtinas Abdication, Kon. Carl Guſtafs Uphöjelſe på Thronen och des förſta Polſka Fältrog: alt det öfriga är lemnat oförändrat; ſå at denna Uplaga och den *au Mans, chés Gervais Olivier*, 1633, ofvannämnde ſkilnader undantagne, är en och densamma.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Boken torde i ſin tid varit begårlig; nu beſtår förnämſta vårdet däruti, at hon icke ofta förekommer.

194. *Phil.* CLUVERII Deſcriptio geographica Suediæ.

Se des *Introductio in univerſam Geographiam*, hvilken Bok ofta år vorden omtrykt. Nyaſte Uplagan år den, ſom *Bruzen la Martiniére* föranſtaltat, Amſterd. 1729, *in* 4:o.

195. De Regno Sueciæ, auctore *Phil.* BRIETIO, S. J.

Denna Beſkrifning, med tvenne ſmå Chartor, ſtår uti des *Parallela Geographiæ veteris & novæ*, Paris. 1648, *in* 4:o, i II Tomen.

Brietii Arbete, ehuru han det icke bragt til ſlut, berömmes af flere lårde Mån: det råknas ock ibland ſållſynte Böcker; ſe Vogt, *Catal. libror. rar.* p. 144, och D. Clement, *Bibl. cur. hiſt. & crit.* T. V. p. 233.

196. Neue Beſchreibung der Königreiche Schweden und Gothen, auch des Groſs-Fürſtenthums Finland, ein und zugehöriger Landſchafften, und derſelben führnehmſten Stätt und Plätze: alles mit ſonderem Fleiſs aus den alten und neuen Scribenten und erlangten Berichten, kürzlich zuſammengebracht durch *Martin.* ZEILERUM; *in* 8:o. Ulm, 1647, *item* 1650.

Senare

Senare Uplagan af år 1650, dedicerad til Herr Alex. Erſkein, beſtår af 208 ſidor, utom Föreral och Regiſter. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

På *Latin* har Boken fått följande Titul: „Regnorum Sueciæ, Gothiæ, Magnique Ducatus Finlandiæ, ut & Livoniæ, Bremenſis Ducatus, partis Pomeraniæ ad Suecos pertinentis & Urbis Wismariæ, Deſcriptio nova, icon. nibus præcipuar. civitat. adornata". Amſtelod. Valkenier, 1656, in 12:o; pp. 783 (777) *fine Ded. & Ind.* Denna Uplaga innehåller långt mera än den Tyſka, i hvilken ingen ting finnes om Liſland, Bremen och Pommern. Utom des åro Kopparſtick tillagde, hvilka, ehuru de utan affaknad kunde vara borta, likväl tjena til någon prydnad. Efter Lenglet du Fresnoys berättelſe, *Methode pour etudier l'Hiſt.* T. IV, p. 285, ſkal Zeileri Arbete, på Latin, redan år 1652 vara i Amſterdam af trycket utkommet.

Mart. Zeilerus, Ephorus Gymnaſii i Ulm, har ſammanſkrifvit åtſkilliga Böcker; men var en mycket låttrogen Man. Han lefde til år 1661.

197. *Mich.* O. Wexionii Chorographia Sueciæ, Gothiæ, Fenningiæque & ſubjectarum provinciarum.

Uti des *Epitome Deſcriptionis Sueciæ*, Aboæ 1650, *in* 8:o; hvilken Bok på et annat ſtälle närmare kommer at beſkrifvas.

197 (a). *Guſt. Adolphi* Gotzigerodii Encomium Sueciæ, *in fol.* Holmiæ 1647.

B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Holm. Literat. 1707, *in* 4:o, p. 113.

Geogr. Beſkrifn.

198. Regni Sueciæ Elogia: quæ in Acad. quæ Dorpati Livonor. eſt, - d. 20 Dec. 1649 publice pro concione enarrabat *Dan. Petri* TERSERUS; *in* 4:o. Dorp. L. 1650, 6 a.

Uti detta Tal beſkrifves kortl. Sveriges Rike med underliggande Landſkaper.

199. Sueciæ Elogia, - quæ in Acad. Dorpat. - Oratione ſolemni, d. 20 Dec. a. 1651, pro concione enarrabat *Dan. Olai* MORGONSTIERNA; *in* 4:o. Dorp. L. 1651. 2 a.

Författaren tyckes hafva föreſatt ſig, at med ännu mera korthet afhandla detta Ämne än Terſerus gjort.

200. *Lucæ de* LINDA Deſcriptio Regni Sueciæ.

Uti des *Deſcriptio Orbis & omnium ejus Reſumpubl.* hvilken Bok oftaſt blifvit uplagd. Jag äger en Edition, tr. i Amſterd. 1665, *in* 8vo.

Auctoren, Staden Dantzigs Secreterare, afled 1660.

201. MSC. *Joh.* LOCCENII Deſcriptio totius Regni Sueciæ Geographico-Hiſtorica, facta juſſu Caroli XI.

En Afſkrift ägde v. Stiernman; ſe Faggots förſta Tal, ſ. 71. Et ſtälle därutur läſes i *Upſ. Tidn.* 1778, ſ. 144.

Mån

Mån detta Arbete icke är den Beſkrifning, eller åtminſtone et Utkaſt dårtil, ſom ſkulle låggas til Gr. Dahlbergs *Svecia ant. & hod.?* Ty genom Bref af d. 28 Martii 1661 fick Loccenius Kongl. Maj:ts befallning, at författa och *göra Deſcriptionem på then Topographia, ſom Dahlberg låter utgå.* I Förteckningarne på Loccenii Skrifter, hos Scheffer och Moller, är det icke uptaget. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

202. Deſcriptio florentiſſimi Regni Sueo-Göthici, in modum Orationis conſignata & proclamata publice in Acad. Carol. d. 19 Dec. a. 1670, a *Laur.* WÄTTERHAMN, *in* 4:o. Lond. Göth. 7 ¾ a.

Författaren, adlad år 1688, med namnet RIDDERMARCK, lefde til år 1730. Se mera om honom i v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, II Del. ſ. 831.

203. MSC. *Laurent.* PRYTZ korta Hiſtor. Beſkrifvelſe om Sverige, ſå väl til des belägenhet, ålder, åtſkilliga namn, härkomſt, des forna och närvarande fördelning och gränſor, ſamt hedna och chriſtna Gudstjenſt m. m.

I Friherrl. Råhambſka Bibliotheket, på Högſjö.

204. *Jean Bapt.* D'AUDIFFRET Deſcription Geographique de la Suede.

Uti des *Hiſtoire & Geographie ancienne & moderne;* Paris 1691, *in* 4:o, och Amſterd. 1694, *in* 12:o: et berömvärdt, faſt ofulkomligt Arbete.

För-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Författaren var Konungens i Frankrike Miniſter vid åtſkilliga Italienſka Hof, och ſlutel. vid Lotringſka Hofvet: han dödde 1739.

205. Deliciæ ſive Amœnitates Regnorum Sueciæ, Gothiæ Magnique Ducatus Finlandiæ, aliarumque a Suecis occupatarum Provinciarum. Ubi horum origo, antiquitas, incrementa, ſitus & locorum diſtantia, mores, regimen politicum, cæteraque ſcitu ac conſpectu digna deſcribuntur. Cum iconibus & ichnographiis urbium & indice rerum accurato. Tomi II. *in* 12:o. Lugd. Bat. Du Vivié & Severinus, 1706, 2 Voll.

Författaren kallar ſig *Rutgerus* HERMANIPES, en mera bekant än berömd Profeſſor Hiſtoriarum i Franeker. I Tom. beſtår af 528, II Tom. af 607 ſidor. Taflorne åro 20 til antalet.

Uti *Hamb. Biblioth. Hiſtorica*, Cent. I. n. 57 namngifves et denna Mannens Arbete med Titul: *Peninſulanum Regnum Sueciæ*, Harderov. 1666, *in* 12:o. Lenglet du Fresnoy, *Methode* &c. T. IV. p. 286; anförer en Uplaga, tr. i Amſterd. 1671. Förmodel. är det enahanda med de ſå kallade *Deliciæ*, och en och ſamma Bok, under en annan Titul, ſamt med någon tilökning. Andra Tomen i min Uplaga innehåller en hiſtor. Beråttelſe om Svenſka Kriget i Tyſkland, til inemot K. Guſt. Adolphs död, ſamt en Beſkrifning öfver Pommern, Wismar, Bremen, m. m.

Len-

Lenglet du Fresnoy röjer ſin okunnighet i Svenſka ſaker, når han påſtår l. c. T. II. p. 317: „que la deſcription, que Rutg. Hermanides „a faite de la Suede, ſuffit pour en avoir une „juſte idée". B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

206. Des Königreichs Schweden kurtze Beſchreibung, wie daſſelbe in ſeinen Gräntzen und Anmerkungen begriffen, was darinnen für Provincien und Landſchaften, ſtehende und flieſſende Waſſer, Städte und Veſtungen, Commercien und Hanthierungen ſich befinden. — Alles aus glaubwürdigen Grünlen und Zeugniſſen von Anfang biſs auf unſere Zeiten in richtiger Ordnung abgefaſſet, und biſs auf das Jahr 1694 continuiret. *in* 8:o. Strasburg, Nagel. 1715. 56 ſidor.

Tituln är vidlyftig, och Boken en af de eländigaſte i det ämnet, ſom kommit mig under ögonen. Obegripligt är, huru hon kunnat å nyo upläggas 1715.

207. Svecia Antiqua & Hodierna. Tomi III. *in fol.*

Detta Verk, hvartil Fält-Marſkalken och Kongl. Rådet, Gr. *Eric* DAHLBERG, var Uphofsman, beſtår af idel Kopparſtick, förеſtållande alla Städer i Sverige, ſamt Kongl. Slott och Luſtgårdar, förnäma Herrars Hus, ſå väl i Städerne, ſom på Landet, jämte åtſkilliga Antiquiteter och andra Minnesmärken. Det är fördelt i Trenne Tomer, hvilka dock åro af olika ſtorlek och bequämligen kunna bindas i et Band

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Band. I Tomen innehåller 150, II Tomen 77, och III Tomen 126 Kopparſtick, dels på hela, dels på halfva ark, förfärdigade af tämligen goda Mäſtare, på Konungarnes Carl XI och Carl XII bekoſtnad, och under Gr. Dahlbergs egen upſigt och direction.

Anſigten var väl icke i början, at detta Verk ſkulle almänt förſäljas, utan faſt mera at därmed begåfva främmande Magter, deras Sändebud, ſamt vittre och lärde Män: i anſeende hvartill, i de 20 förſta åren af detta Seculo, et complet Exemplar af Sueciæ-Verket ſkattades för en ſtor raritet; men ſedan det, jämte flere på Kongl. bekoſtnad trykte Böcker, var kommet under Rikſens Ständers Contoirs Diſpoſition kunde man dårſtådes, i flera år, endera til ringa pris köpa, eller ock, i afräkning på Krono-fordringar, erhålla Exemplar; hvaraf en och annan particulier, ſom hade tilfälle afſätta dem utrikes, väl vetat at betjena ſig. Den förändring, ſom Rikſens Ständers Contoir undergick 1765, medförde, i anſeende til Sueciæ-Verkets förſäljande, ingen annan ändring, än den, at det nu, ånſkönt til högre pris, förſåldes i Riksgälds-Contoiret. Men vid Riksdagen 1770 gjordes dermed den Författning, at ſedan et viſt antal Exemplar blifvit til K. Cancellie-Collegium öfverlemnat, at, likmåtigt Verkets förſta Uphofsmåns affigt, til preſenter efter handen användas, ſkulle de öfrige Exemplaren, jämte Kopparplåtarne, til underſtöd för Kongl. Biblioteket anſlås, och under Bibliothecariernes vård och förvaltning ſtållas, i ſå måtto, at de åga frihet, Aftrycken, för Bibliotekets räkning, efter behof, antingen at förſälja,

fålja, eller genom byte utländſka Verk och Böcker införſkaffa; hvilket Rikſens Ständers Beſlut i Octob. månad fören. år kom til verkſtållighet. Priſet år nu upſatt til 150 Dal. Kmt. Som Koppar-plåtarne et par gånger blifvit reparerade, ſöka Kännare åldſta Aftrycken. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Öfverflödigt lårer vara påminna, at åtſkillige Ritningar i detta Verk, i ſynnerhet hvad Adelens Såtesgårdar vidkommer, åro til en del, eller ock helt och hållet, blotta Projecter, ſom aldrig kommit til verkſtållighet, ſamt at många Städer, Kyrkor, publique och private Bygnader, i nyare tider fått et helt annat utſeende, än de hade vid ſlutet af förra Seculo.

En Geographiſk, Topographiſk och Hiſtoriſk Beſkrifning ſkulle åtfölja Kopparſticken. Den förſta, ſom fick befallning at författa en ſådan Beſkrifning, var den berömde *Joh.* Loccenius; ſe här ofvanföre n. 201. Den andra, ſom därvid lade handen, var Hiſtoriographus Regni *Claud.* Arrhenius Oernhielm, hvilkens påbegynta Arbete, i egenhändig Handſkrift, ännu år i behåll uti Antiquitets-Archivo, och med Titul: *Suecia antiqua & nova ſ. Deſcriptio Regni Sueciæ.* Efter Författarens Plan ſkulle Verket fördelas i VI Böcker, och I Boken, eller *Pars generalis*, beſtå af XII Capitel, i följande ordning: „ Lib. I. „de Sueciæ Gothiæque Regnis generatim. „Cap. I. de vocabulo ſituque Sueciæ & Gothiæ. „Cap. II. de Cœli Solique qualitatibus. Cap. III. „de primis Sueciæ Gothiæque habitatoribus, at„que unde illi in has oras conceſſerint. Cap. IV. „de Suedici Gothicique Regnorum vetuſtate. „Cap. V. de Gentis utriusque moribus atque inſti-

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

„inſtitutis priſcis hodiernisque. Cap. VI. de „Religione Sveonum Gothorumque antiquiſſi„ma, & prima, ævi ſuccedentis, propioris, pro„ximi, hodiernique. Cap. VII. de cultu Sapien„tiæ, Linguæ, Litteris & Scriptura Sveonum „Gothorumque veteri. Cap. VIII. de Rebus „geſtis ævi priſci recentiorisque. Cap. IX. de „Migrationibus Gentis & variis olim in alias „Orbis partes deductis Coloniis. Cap. X. de „antiquis genuinisque Regnorum Sueciæ ac Go„thiæ Inſignibus. Cap. XI. de Diviſione Regni „totius in partes majores univerſim. Cap. XII. „de partium majorum in minores Diviſione, „quarum deſcriptiones peculiaribus dein libris „tradendæ". Uraf hela Verket åro allenaſt de VII förſta Capitlen i Förſta Boken utarbetade. Vidare har Oernhielm icke hunnit. Föga liknelſe var fördenſkul, at detta påbegynta och ſåledes ofullkomliga Arbete, någon gång genom tryck, ſkulle blifva allmänt: ſådant har likväl händt, och finnes det inrykt uti Frih. *Chr. von* NETTELBLA „*Greinir or theim „Gaumlu Saugum, Laugum og Ithrotter*, oder „Nachleſe von alten und neuen, fremden und „eigenen, einheimiſchen und ausländiſchen Ab„handlungen, Anmerkungen &c. III St. gedr. „auf dem Brunckeberg (Frankf.) 1765", *in* 4:o, N. IV, p. 173-296. Det tryckta kommer aldeles öfverens med Originalet i Antiquitets-Archivo, undantagandes, at V, VI och VII Capitlen icke ſtå i ſamma ordning, ſom uti Handſkriften.

Efter Oernhielms död, åtog ſig Hiſtoriographus Regni, *Petr.* LAGERLÖF, at författa en ny Beſkrifning, den man var ſinnad at gifva ut

ut på fyra Språk, neml. Latin, Svenſka, Franſyſka och Tyſka, ſom et Prof-ark på Titelbladet utviſar, hvaraf et eller annat Stycke ännu år i behåll. Latinſka Titeln ljuder ſålunda: „Svecia Antiqua & Hodierna, ſ. Regnorum Sve„ciæ ac Gothiæ adtributarumque Provinciarum „nova & accurata Deſcriptio; adjunctis æneis „choro-atque topographicis Tabulis. — Tom. I^us. Holmiæ, Burchardi, ſ. a. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Sedan Döden ockſå budit Lagerlöf lägga ned pennan, fortſattes Arbetet af des Eftertrådare i Tjenſten, *Olof* HERMELIN. Åtta och tjugu Ark af den förras Arbete åro ock verkligen trykte, *in fol.* i Burchardiſka Tryckeriet; men allenaſt på Svenſka och Latin, i tvenne Columner. Efter ſidornas antal får man icke rätta ſig; ty ſid. 105 år et fel begånget, ſom gör at pagineringen ſedan blifver oriktig. Kriget, ſom upkom år 1700, gjorde at detta Verk lemnades ofulkomligt, och at arken, ſom redan voro trykte, ſkingrades, några få Exemplar undantagne, dem en Man i Stockholm, efter mera ån 40 års förlopp, händelſe-vis öfverkom och, båſt han kunde, förſålde.

Emedan deſſa Arken nu mera åro nog ſällſynte, vil jag här införa Titlarna på Capitlen, ſå många ſom finnas, på det man någorlunda må kunna ſe hvad Plan, ſenare Författaren vidtagit, ſamt jämföra dem med Oeppihielms. „I Cap. Om några deſſa Nordiſka Länders „gamla Namn, ſom uti de Romerſka och Gre„kiſka Skrifter finnas vara förmälte, och förſt „om Namnet *Scandinavia*, ſamt Öreſund. II Cap. „Om namnet *Baltia*, des Urſprung och Be„märkelſe. III Cap. Om namnet *Baſilia*. IV Cap.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

plera Sveciæ-Verket. Den vidſträktaſte och prägtigaſte Samling i det ämnet, ſom jag har mig bekant, ägde Landshöfd. Baron *Tilas*, och är nu i Konungens enſkilta Bibliotek; en annan fans hos Canc. Råd. *Berch*, ſom nu förvaras i K. Antiq. Archivo; mit bemödande i den delen har ej eller varit aldeles fåfångt.

208. Das eröfnete Königreich Schweden, worinnen vorgeſtellet wird des gantzen Landes Situation, Fürſtenthümer, Ströhme, und andere Geographiſche Curioſitæten, *in* 8:o. Magdeburg, Müller (4), 62 ſidor.

Boken är på enfaldigt vis inrättad efter Frågor och Svar. Uppå en ſå kort, ſom ofulkomlig, Geogr. Beſkrifning följer, ſåſom Auctoren det kallar, en angenäm Notice om alla Sveriges Curioſitæter, och ſiſt en Förtekning på Konungarne, alt ifrån Magog, til och med Carl XII. Talet (4) på Titulbladet betyder förmodl. 1704, eller året når Boken blifvit tryckt.

209. Hiſtoriſch-Politiſch- und Geographiſche Beſchreibung des Königreichs Schweden, nach dem alten und jetzigen Staat eingerichtet, und in zwei Theile verfaſſet, *in* 8:o. Regensp. Zeidel, 1707. *item* Regensp. und Leipz. Riegel, 1708.

Författaren namngifves *Biblioth. Rinckiana*, Lipſ. 1747, *in* 8:o, p. 348, neml. en Rådman i Regensburg, med namn GOELGEL, ſom länge ſkal viſtats i Sverige.

Andra

Andra Uplagan åger framför den förſta, ſom är et år åldre, ingen annan förmån, ån den, at man tillagt 21 Taflor, föreſtållande, utom Ståderne Stockholm, Riga och Revel, åtſkilliga Kongl. och andra Luſt-Slott. Deſſe Taflor, de 3 förſta undantagne, äro copierade utur *Svecia ant & hod.* eller råttare, efter Kopparſtickaren Schencks Copier i Amſterdam. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

210. Om Svea Rikes gamla Namn, ſamt åldre och nyare Indelning.

Låſes en kort Berättelſe, i de, år 1723, *in* 8:o på Svenſka trykte *Relationes Curioſæ*, n. 32-34.

211. Tafla öfver Konungariket Sverige, *in forma pat.* Stockh. och Upſ. 1 a.

Hon innefattar, förutan en kort Geogr. Beſkrifning, en Förtekning på Rikſens Collegier, Biſkops-Stiften, Landshöfdingdömen, m. m.

212. *Joh.* Hübners, J. U. L. Geogr. Beſchreibung des Königreichs Schweden,

Uti denna Författares *Vollſtändige Geographie*, Hamb. 1730, *item* 1733, 3 Voll. *in* 8:o.

213. Diſſert. Acad. Apologet. nonnullis poſitionibus ratione & hiſtoria ſuffultis, ineptos errores & calumnias, quibus Jo. Hübnerus, J. U. L. in Geographia recens edita Sueciam proſcindere aggreſſus eſt, impugnans atque discutiens; quam. candidorum examini ſiſtunt, Pr. *Sveno Gudm.* Strömwall,

B.T. C. 1. Sv. Geogr. Geogr. Be. skrifn. WALL, nec non Reſp. Guſt. Ruder, *in* 4:o. Gryphisw. Hœpfner 1731, pp. 56.

Eadem Suetice: Hiſtor. och Polit. Anmärkningar öfver the ſaker, ſom i Sveriges Beſkrifning af utländſke Scribenter, antingen aldeles nekas, eller ock falſkeligen berättade värda, i anledning af the uti D. Joh. Hübners, hin yngres, Geographie befintlige Vilfarelſer: then ſtuderande Ungdomen och androm til tjenſt och välment underråttelſe på egen bekoſtnad utgifne af *Sv. Gudm.* STRÖMWALL; *in* 8:o. Stockh. Paulsſen, 1736, 159 ſidor utom Dedicat. och Företa.

Hübner har väl i andra Uplagan af ſin Geographie, hvad Sverige angår, ändrat och lindrat åtſkilligt; men få år Arbetet ändå lika felaktigt och ofullkomligt.

Mag. Strömwall, ſlutel. Kyrkoherde i Odenſjö, Wägſjö Stift, lefde til 1751.

Lars SALVII Beſkrifning öfver Sverige. I Tom.

Se frambättre, n. 294.

214. Inledning til Geographien öfver Sverige, upſtäld af *Eric* TUNELD; *in* 8:o. Stockholm, Nyſtröm, 1741. 472 ſidor, utom Dedicat. Gratulat. m. m.

Tidn. om the Lärdas Arbeten, 1742, ſ. 1.

Omtrykt är denna få oumbärliga, ſom väl författade, Bok 1746, 1757, 1762, 1773; hvarje gång med Tilökningar och Förbättringar. Tryck och Pap-

Papper gifva ſiſta Uplagan et flått utſeende; men des invårtes Vårde uphöjes genom nya Råttelſer och Tillåggningar, jemte Förtekningen på de, ſå väl trykte, ſom handſkrifne Böcker och Handlingar, ſom blifvit nyttjade vid detta Arbetes författande. Författaren har nu lagt ſiſta handen vid en ny el. *Sjette* Uplaga, ſom, enligt Upgiften i *Upſoſtr. Sdlſk. Tidningar*, 1781, n. 67 och 74, uti Omſtåndelighet och Brukbarhet kommer, at vida öfvertråffa de förra Uplagorne. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Några ſmå Fel råttas i *Lårda Tidn.* 1765, n. 53. 1770, n. 62. Råttelſer och Förbåttringar i Finlands Geographie, åro inrykte i *Tidningarne, utgifne af et Sdlſkap i Åbo*, 1771, n. 3, 16, 17; 1772, n. 14, 15, 25, 26. Påminnelſer vid ſenaſte Uplagan (1773 års) kunna låſas uti *Tidn. utgifne i Upſala* 1774, n. 12, 13; 1775, n. 13, 14. Författaren år *Pet. Jac.* HJELM, Aufc. i Kgl. Bergs-Collegio.

Denſamma, på Tyſka. Allgemeine Phyſicaliſch, Hiſtoriſch und Moraliſche Geographie des Königreichs Schweden; auf Befehl der hohen Reichs-Stände ausgearbeitet von *Erich* TUNELDH; *in* 8:o. Hamb. und Leipz. Grund und Holle 1749.

Boken, vårdslöſt trykt, beſtår af 496 ſidor, et kort Utdrag oberåknat. Öfverſåttaren år M. *Carl Erneſt* KLEIN, förſt Legations-Präſt vid Kgl. Majts Beſkickning til Spanſka Hofvet, ſedermera Paſtor i Abrshagen i Pommern, död 1761. Han ville likväl icke kånnas vid, hvarken den konſtiga Titeln eller ſiſta arket.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrijn.*

215. *Ant. Fr.* BÜSCHINGS Geogr. Beſchreibung des Königreichs Schweden.

Uti denna Författares: *Neue Erdbeſchreibung*, 1 Th. Hamb. 1754, *in* 8:o, ſ. 287-468, eller ſjunde Upl. tilökt och förbättrad, *ibid.* 1777, *in* 8:o, ſ. 418-614.

En Engelſk Öfverſättning af detta Arbete är tryckt i London, och en Holländſk i Utrecht; ſe *Götting. Anzeigen*, 1760, n. 109. I Züllichau, nu mera i Strasburg, utgifves, efter nyaſte Uplagan, en Franſyſk Öfverſättning, hvarmed början gjordes 1767.

Büſchings Geographie förtjenar ſå väl i almänhet, ſom hvad Sverige i ſynnerhet vidkommer, utmärkt beröm. Han har nytjat de tillförlåtligaſte Källor; och man finner hos honom Efterrättelſer, ſom inom oſs ſjelfve för detta icke voro ſå almänt bekante.

Et ſtort antal nyare utländſke Geographer kunde här anföras, ſom i ſtörre eller mindre Verk, bland andra Europeiſka Riken och Länder, beſkrifvit vårt Fädernesland; men ſom de fleſte föga annat gjort, än ſkrifvit af den ena den andra, och ofta ökat fel med fel, ty går man dem med ſtillatigande förbi.

216. *Nils* MARELII Afhandling om Land- och Fjäll-ryggarne, ſamt Gränſen emellan Sverige och Norrige.

I *Kgl. Vetenſk. Acad. Handl.* 1771, I Qu. ſ. 1-14, II Qu. ſ. 95-114, III Qu. ſ. 175-193; 1772, I Qu. ſ. 3-16. Författaren, ſom är Premier-Ingenieur vid Kgl. Landtmät. Contoiret,

toiret, har tillagt trenne Chartor: ſe här ofvanföre n. 37. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

På Tyſka läſes den ſenare Afhandlingen, eller om Gränſen emellan Sverige och Norrige, uti J. H. Schlegels *Samml. zur Ddn. Geſch.* 1 B. 3 St. ſ. 3-28. *Geogr. Beſkrifn.*

217. De Incrementis Regni Suedici & præcipuis Provinciarum Fatis, Exercit. Acad. quod, ſub moderamine Ol. Celſii, publico examini ſubmittit *Abrah.* WAHLMAN, *in* 8:o. Upſal. 1707. pp. 110.

Uti I Cap. handlar Författaren i korthet om de Göthers och Svears tapperhet, Rikets åldſta Fördelning, des Regerings-ſätt och Konunga-Titul: Cap. II beſkrifver de mot Öſter belägne Landſkaper, Finland, Liſland, Kurland: Cap. III handlar om de under Svenſka Kronan lydande Länder i Tyſka Riket: Cap. IV om Stridigheterne emellan Sverige och Danmark, rörande Skåne, Halland, Blekingen och Göthland: och Cap. V om de mot Norrige gränſande Landſkaper, Wermeland, Jemtland &c. Til ſlut nämnes med några ord Svenſka Nybygget Penſylvanien i Norra America.

217 (a). MSC. *Joh.* HADORPHII Förtekning på gamla Konungs-gårdar och Slott, ſom ännu finnas i Riket.

I Friherrl. Rålambſka Bibl. på Högſjö.

218. *Svio-Gothia Munita*, eller Hiſtor. Förtekning på Borgar, Fäſtningar, Slott, Kongshus och Kongsgårdar, ſom forna ti-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Geogr. Beſkrifv. der hafva varit, och ån til en del åro uti Svea och Götha Riken; utu Svenſka Hiſtorier och Handlingar ſammanſökt och med nödvändigt Regiſter förſedd, them vetgirigom til nöge, och kanſke någon nytto, inrättat år 1743, af AmintOR; *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1744. 214 ſidor, Företa och Regiſter oberåknade.

Författaren är Doct. *Andr. Olai* RHYZELIUS, Biſkop i Linköping.

219. Förtekning på gamla Slott och Fäſtningar i Sverige.

I Er. Ekholms *Krit. och Hiſt. Handlingar*, II Saml. ſ. 189. Här namngifvas tre Slott, ſom Biſk. Rhyzelius ej omrört; läs likväl Påminnelſen, III Saml. ſ. 204.

220. MSC. *Olai* PETRI *Nericii* Förtekning på de förnämſta Städer och Klöſter i Riket: författad år 1550.

Handſkr. ägde v. Stiernman; ſe Faggots i *Tal om Sv. Landtmät.* ſ. 70.

221. *Mich. O.* WEXIONIUS de Urbibus & Oppidis Imperii Sueo-Gothici.

Uti des *Epitome Deſcript. Sueciæ*, L. VII.

221 (a). Samling til korta Beſkrifningar öfver Svenſka Städer. 1 Flocken om Städerne i Weſtmanland. Af *Abrah. Abrſon* HÜLPHERS, *in* 8:o. Weſterås 1778, 108 ſidor

ſidor *utom Dedication, Företal och Gratulation.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. Geogr. Beſkrifn.

Upſ. Tidn. 1778, ſ. 347.

222. Sueopentaprotopolis, ſeu Exegeſis de quinque primariis & antiquiſſ. Suecorum Gothorumq. Emporiis, Ubſalia, Sigtonia, Scara, Birca & Stockholmia. Ex pervetuſtis regni monimentis nunc concinnata & priſcæ conformiter veritati, in gratiam Svecanæ vetuſtatis amantium, publicæ poteſtati, a *Joh.* MESSENIO, P. D. & P. C. Profeſſo. req. Ubſal. conſecrata; *in* 8:o. Holmiæ, Reuſner, 1611, pp. 109.

Hamb. Bibl. Hiſt. Cent. IV. p. 43.

Boken har *Henr. Hammerus* öfverſatt på Svenſka: Stockh. 1612, och flere gånger, *in* 8:o.

223. Diſſert. de Origine Urbium antiquarum Svio-Gothiæ: Pr. Sv. Bring, Reſp. *Joh. C.* BÖCKMAN; *in* 4:o. Lond. Goth. 1751. pp. 24.

Ståderne; hvilkas uprinnelſe underſökes, äro: Upſala, Sigtuna, Telje, Björkö, Skara, Helſingborg och Lund.

224. MSC. *Olai* HERMELINI Hecatompolis.

Här beſkrifvas, på Latinſk vers, ſamteliga Svea och Götha Rikens Ståder. Författarens egenhändiga Utkaſt ägde för detta R. R. Gr. Bark,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Geogr. Beſkrifn. Bark; ſe N. H. Dals *Beſkr. öfver Bords* ſ. 6, hvareſt et ſtälle derutur anföres. Sedermera har v. Stiernman deraf blifvit ägare; men icke efterkommit det löfte han gör, *Adels-Matrikel*, II D. ſ. 1021, at denna Handſkrift *med det förſta* i dagsljuſet utgifva.

225. Diſſert. Mare Balticum breviter exhibens. Pr. H. Valerius, Reſp. *Ol. J.* BROMAN; *in* 8:o. Upſal. 1703. pp. 48.

Jämför Ihre, *Gloſſar. S. G.* under Ordet *Bält*, T. I, col. 146, och C. U. Grupen *Obſervatio de mari Baltico*, uti des: „*Originum Germaniæ*, oder das älteſte Teutſchland" &c. P. I. Obſerv. X p. 373-384. Lemgo, 1764, *in* 4:to.

226. *Joh.* MÅNSSONS grundade Underrättelſe om Farvattnen i Öſter-Sjön; *in* 4:o. Stockh. Meurer, 1644.

Boken är flere gånger uplagd: nyaſte och bäſta Editionen är den, ſom Capit. Lieut. vid Amiralit. *Jonas Hahn*, gifvit ut, år 1748, med anſenliga Tilökningar, tr. i Stockh. hos Salvius, *in* 4:o. Hon är ockſå öfverſatt både på Tyſka och Danſka.

Förf. var Ålderſtyrman, det är Lots-Directeur och Capit. af Kongl. Ammiralit. i Stockholm. Han omkom 1658 i et Sjö-ſlag mot de Danſka: ſe J. Hahns Föreral til J. M. *Upliſvade Aſka*.

227. Dis-

227. Diſſert. de Pharis. Pr. El. Steuchius. Reſp. *Nicol.* HASSELBOM; *in* 8:o. Upſal. 1722. pp. 64. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Geogr. Beſkrifn.*

Fyrbåkarne i Öſterſjön beſkrifvas p. 25 följ.

En Berättelſe om de uti Sverige varande Fyr- och Kännings-Båkar, låſes i *Sv. Samlingarne*, II St. Weſterås, 1764, *in* 8:o. ſ. 46-51.

228. Diſſert. philoſ. de Fretis, imprimis autem Freto Herculeo vero. Pr. A. Stobæus, Reſp. *Joh.* SUNDIUS; *in* 4:o. Lond. Goth. 1692. pp. 72.

Författaren beſtyrker med flere ſkäl, den äldre Rudbecks mening, ſom med *Freto Herculeo* förſtår Öreſund.

Jämför: „*Kil.* STOBÆI Progr. inaug. quo ad Solennia Magiſterialia Philoſ. in Univ. Carolina, ipſis Id. Maji a. 1738 celebranda, Senat. Populusq. Acad. &c. invitántur, & ſimul quædam de Hercule disputantur. Lond. G. 1738, *in fol.* hvilket Programma väl hade förtjent et ſtälle uti Författarens *Opuſcula*, når de 1752 i Dantzig ſammantryktes.

Sect. IV.

Beſkrifningar om Reſor uti Sveriges Rike och des färſkildte Landſkaper.

§. 1.

Vägviſare genom Sverige.

229. Vägviſare genom Sveriges Rike och thes underliggande Provincier, med bifogat

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.* fogat Antiquiteter och merkvärdig Efterſyn uppå hvar ort, för dem Reſandom, til noga efterrättelſe uppå ſine ſtadde Reſor. Uprättad -- af *Pet. Olof* WARNMARCK, Reg. Paſtor vid R. Enke - Drotn. Lif - Reg. til Håſt.

— Är et Stycke af denna Författares Svenſka Ulyſſes, eller en nyttig Reſe-Bok &c. Göthеb. Hageman, 1709, *in* 12:o *obl.* Uppå en Samling af Böner och Pſalmer, följer *Vägviſaren*, jämte *Krögare - och Gäſtgifv. Ordn.* af d. 29 Aug. 1664.

230. Vägviſare ifrån Stockholm til åtſkillige Orter i Sverige, Finland och Skåne.

— Han följde med Mathеſ. Prof. i Lund, *Dan. Menlös*'s Almanachor, 1734 och följ. åren, tr. i Stockholm hos Nyſtröm, *in* 12:o. Slutet tillade Prof. *Liedbeck*, i ſin Almanach för år 1746.

231. Vägviſare til och ifrån alla Städer och namnkunnige Orter uti Svea och Göthа Riken, ſamt Storfurſtendömet Finland, jemte tvenne uti koppar ſtuckne Väg-Chartor, efter ſkedde Väg-mätningar, uprättad af *Georg* BIURMAN, *in* 8:o. Stockh. 1743.

Omtrykt *ibid.* 1757 och 1768 *in* 8:o. Siſta Uplagan, i verket mycket förbättrad, beſtår af 111 ſidor, utom Titul-arket, Regiſtren m. m. Anmärkningar vid denna Uplaga äro införde uti *Upſala Tidningar* 1774, n. 36-39.

Förf. Ingenieur vid K. Landtmåteri-Contoiret, lefde til 1755.

232. Geogr.

232. Geogr. Tabell och Vågviſare öfver Svea- och Göthа-Rike, ſamt Stor-Förſtendömet Finland; *in fol.* Stockh. K. Finſka Boktr. 1765. 2 a. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Lärda Tidn. 1766, n. 5.
Författarens namn är *Bengt* HOLMÉN.

233. Schwediſcher und Teutſcher Wegweiſer, deſſen I Theil zeiget denen nach Schweden gehenden Paſſagieren, die vornehmſten Wege dieſes Königreichs. Der II Th. zeiget die vornehmſten Wege in Teutſchland. Der III handelt von der Müntze, dem Gewicht &c. Zuſammengetragen von *Dan. Joch.* VATKY: *in 12:o. obl.* Stralſ. Meders Erben, 1703. 1 Alph. 9 a.

Nova Liter. Mar. Balth. 1704, p. 72.

234. Vågviſare genom Stockholms Höfdingedöme: med Kgl Maj:ts allernåd. Privil. utgifven år 1772; *in 4:o.* Stockh. Wennberg och Nordſtröm; 136 ſidor.

Medföljer den under n. 68 - - antecknade *Väg-Chartan.*

235. Vågviſare genom Södermanlands Höfdingedöme; *in 8:o.* Nyköping (Kgl. Tr.) 1763. 21 Blad.

Man har tillagt en i koppar ſtucken Tabel, innehållande Uträkning på Skjuts-penningarne.

Omtrykt år denne Vågviſare 1768, *in 8:o*, 26 Blad, med Tilökningar och den under n. 87 anförde *Reſe-Chartan* öfver Södermanland.

236.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

236. Diſſert. de Menſuris Intervallorum antiquis cum Sueticis collatis. P. I. II. Auct. & Reſp. *Ol.* ELVIO, *in 8:o.* Upſal. 1713. pp. 54.

237. Afhandling om Landsvågar, under Prof. C. B. Trozelii inſeende framgifven af *And.* NYMAN; *in 4:o.* Lund 1766. 37 ſidor.

§. 2.

Beſkrifningar om Reſor uti Sverige.

238. Periplus OTHERI & WULFSTANI, ab Aelfredo Magno deſcriptus.

Other var från Halgoland i Norrige, och Wulfſtan en Englåndare. Den förre hade ſeglat til ytterſt i Norden; både hade de öfverfarit hela Öſterſjön. Deras Berättelſer lämnade de åt Kon. Aelfred den Store, i England, ſom regerade i IX Sec. och han har ſjelf upteknat dem uti Företalet til ſin Öfverſättning af Oroſii Hiſtoria. De finnas trykte på Anglo-Sachſiſka och Latin, ibland *Appendices ad Hiſt. vitæ Aelfredi M.* a Joh. Spelman H. Fil. *conſcript.* Oxon. 1678, *in fol.* p. 205 ſeq.

Andr. Buſſæus, ſom år 1723 i Köpenhamn låt trycka Arii *Schedæ, ſeu libellum de Islandia*, lät också vid ſamma tilfälle, under en vidlyftig Titel, och med Anmärkningar, å nyo uplägga Others och Wulfſtans *Periplus*, också på Anglo-Sachſiſka och Latin, 28 ſidor, *in 4:o*, Titeln, Föret och Regiſt. med inberäknade: ſe Baumgartens *Nachr. von merkwürd. Büchern*,

XXIII St.

XXIII St. p. 437. Buſſæi Noter uplyſa icke alt, ſom märkvärdigt är i deſſe Sjöfarares Berättelſer; mera aktning förtjenar Prof. Murrays „Abhandlung über die Seereiſen des Others und Wulfſtans im IX Jahrhundert, wie ſie vom Könige Ælfred dem Groſſen ſelbſt beſchrieben worden“; den han upläſt för K. Ver. Sällſkapet i Göttingen, och hvaraf et Utdrag ſtår i *Götting. Anzeig.* 1765, p. 625 och 761. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

För den mäſt granſkade Uplaga, af Others och Wulfſtans *Periplus*, hålles den, ſom ſtår i Ælfreds A. S. Öfverſättning af Oroſii Hiſtoria, utgifven af Daines Barrington, Lond. 1773, *in* 8:o *maj.*

På A. S. och Latin har den ock fått et ſtälle bland *Jac.* LANGEBEK Scriptores Rer. Danicar. medii ævi, Tom. II. Hafniæ 1773, *in fol.* n. XLVIII. p. 106-123. Utgifvaren har tillagt *Prolegomena* och Anmärkningar.

239. Viaggio e Naufragio di *Piero* QUIRINO, nella Norvegia e Suetia, fatto l'anno 1431.

Uti Raccolta de Viaggi di Ramuſio, Vol. II. p. 200. Venet. 1583, *in fol.*

På Tyſka läſes den uti *Hier.* MEGISERI *Septentrio Nov-Antiquus, oder die Neue Nord-Welt*, Leipz. 1613, *in* 8:o; och uti *Neu-entdecktes Norden, oder gründliche und wahrhaffte Reiſe-Beſchreibung aller... mitternächtigen und Nordwärts gelegenen Länder* &c. von F. M. Frf. u. Leipz. 1728, *in* 8:o, p. 135 följ. På

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Danſka ſtår den uti *Trondhiemſke Selſkabs Skrifter*, II Del. p. 95 följ.

240. *Nicol.* WIMMANNI Navigationis Maris Arctoi, id eſt, Balthici & Sinus Codani Deſcriptio; *in* 8:o. Baſil. Iſengrinius, 1550.

Tituln år tagen utur *Bibl. Bunaviana*, T. II. p. 62. Lipſ. 1753, *in* 4:to.

241. *Auguſtini* L. B. de MORSBERG & BEFFORT, Ord. Melitenſ. Equit. Itinera in Daniam, Norvegiam & Sueciam. . . .

Boken, ſkrifven på Tyſka, citerar N. P. Sibbern, *Bibl. Hiſt. Dan. Norveg.* p. 120. Hamb. & Lipſ. 1716, *in* 8:o.

242. *Caroli* OGERII Ephemerides, ſive Iter Danicum, Suecicum, Polonicum, cum eſſet in Comitatu Illuſtr. Claud. Memmii, Comit. Avauxii ad Septentrionis Reges Extraord. Leg. Accedunt *Nicol.* BORBONII ad eundem Legatum Epiſtolæ hactenus ineditæ; *in* 8:o. Lutet. Pariſ. Le Petit, 1656. pp. 532. *except. præmiſſ.* pp. 35.

En nog ſälſynt Bok: ſe Vogt, *Catal. Libror. rar.* p. 501. Freytag, *Analect. liter.* p. 639. Janozki, *Nachr. von denen in der* Zaluſk. Bibl. *ſich befindl. rar. Poln. Büch.* II Th. p. 207.

Författaren var Secreterare hos Grefve d'Avaux, Kon. i Frankrike Ambaſſadeur til Danmark, Sverige och Polen, åren 1634 och 1635. Han afled 1654; och Brodren, François Ogier,

år egentl. den, ſom til tryck befordrat denna Dag-Bok eller Reſe-beſkrifning. B. I. C. 1. Sv. Geogr. Reſor.

La Relation de ce voyage eſt curieuſe & bien ecrite, ſåger Bayle, *Dict. hiſt. & crit.* Art. ULEFELD. Huru vida man i Danmark och Polen var nögd med Ogiers berättelſer, lemnas dårhån; men til följe af en Anmärkning i Palmſkiöldſka Handſkrifterne, ſom föres til år 1678, och hvarvid Gr. Bengt Oxenſtierna citeras, anſågs i Sverige „Ogerii *Iter Sveticum* „för et offenteligt Pasquil på hela Svenſka Na„tionen, Hofvet och många redeliga Svenſke „Herrar och Mån; hvadan Hr Biörnklo, då „han var 1660 i Frankrike, anhölt at hon „måtte upbrännas".

Et ſå hårdt omdöme torde Boken vål icke förtjena; men det är viſst, at Författaren, förledd af den höga tanka, han hyſer om ſin Nation, oftaſt emot andra Folkſlag viſar ſig obillig och ogen; at hans berättelſer icke altid åro grundade, eller pålitelige; at han med mycken frihet, icke ſållan på blotta rykten, ſig utlåter om flere den tiden lefvande höga Herrar, deras Seder, Lefnadsſått, m. m. och at han intet tilfälle förſummar, at med ohyggeliga penſeldrag afmåla vårt Präſterſkap. Den, ſom har luſt at ſe, huru Bayle roar ſig åt det, ſom Ogier förtåljer *de incontinentia Eccleſiaſticorum in Suecia*, och de följder han däraf drager, kan läſa i des *Dict. hiſt. & crit.* Artikeln L'ERMITE (Dan.) T. II. p. 395.

Ogiers Reſa, ſå vida den rörer Danmark, har Kgl. Danſka Hiſtoriographen J. H. Schlegel öfverſatt på *Tyſka*, och låtit trycka uti II B. af ſit periodiſka Arbete, kallat: *Samlung*

. ie[illegible]chichte, *Münzkentniſs* &c. Ko-
. :o. Uti ſit Förerål anmärker
·, ·s Dagbok, ſom förut varit myc-
.. ou mera oftare förekommer, ſe-
or några år tilbaka blifvit, ſom man
· Hamburg omtrykt, dock utan at
.. något fått låtit förmärka detta vara en
:.aga, på det Boken, ſå mycket dyrare,
.. ika pris med Original-Uplagan, måtte
.. förſäljas.

Vore någon tjent med en ſtympad, och ..ke ſällan oriktig, *Sverſk* Öfverſättning af Ogiers *Iter Suecicum*, eller det Stycket af denna Dagbok, ſom i ſynnerhet angår Sverige; ſå fås en ſådan igen uti *Stockholms Magazin*, 1780, Febr. Mart. ſ. 73-127.

243. Les Voyages de Mr PAYEN, Lieut. Général de Meaux, *in* 12:o. Paris, Loyſon, 1667. pp. 160.

Sådan är i korthet Tituln på en Bok, hvilken, ſå litet ſom hon det förtjenar, dock flere reſor år vorden uplagd; neml. två gånger i Paris, 1667, den ſenare gången med Tilökningar, 181 ſidor, Dedic. Reg. m.m. oberåknade. Tredje Uplagan utgafs i Amſterdam, af Pierre le Grand, 1668 *in* 12:o, 228 ſidor, utom Ded. m. m. Hon tryktes ſedermera, förſt i Frankfurt, och dårpå i Lion, 1681, under Titul: *Les Voyages d'un Homme de Qualité* &c. Uti deſſa Uplagor har man ſupprimerat ſå väl Författarens namn, ſom des Dedic. och Förerål. En Italienſk Öfverſättning, „Viaggi d'un huomo qualificato, tradotti dà Giul. Ceſ. Laurenti", år trykt i Turin 1685, *in* 12:o.

Ovisſt

Ovisst år, om Författaren någonsin sedt et enda af de Riken och Länder, som han säger sig hafva genomreist: åtminstone har han utan möda, och utan at göra et steg utur sin Studer-kammare, kunnat författa Reise-beskrifningen öfver Sverige, som icke intager mer än några och 20 til 30 sidor: emedan det mästa är afskrifvet ur Ogerii *Iter Suecicum*, utan at denna Bok någonstädes namngifves. Såsom prof på des tilförlåtelighet, kan följande ställe tjena: „Les premieres villes du Royaume (de „Suede) sont Yenekopin, Linkopin, Norkopin, „Nykopin, Telg, Upsalle, Sylfberge, Coperberge, „qui toutes ensemble ne valent pas Vaugirard & „Montmartre". B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Resor.*

244. Memoires de Suede, par Mr Aubery DU MAURIER.

Uti denne Författares: „Memoires de Ham„bourg, de Lubeck & de Holstein, de Danne„mark, de Suede & de Pologne", p. 182-263, La Haye 1737, *in* 8:o.

Aubery du Maurier, mycket känd af sina *Memoires pour servir à l'Histoire de Hollande*, var i Sverige år 1637; så at jämt et Seculum var förfluret, når Sone-Sonen, Maltheser-Riddaren, Louis Leonor Alphonse Dorvaulx du Maurier, låt trycka desse Rese-anmärkningar, efter Fader-Fadrens egenhändiga Manuscript. Oriktigheter förekomma här flere; men därjämte åtskillige artiga particulariteter.

245. *Petri Dan.* HUETII Iter Suecicum.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Denna lilla Reſe-beſkrifning läſes med nöje, icke för efterrättelſernes, utan för Poëſiens ſkuld. En ſärſkild Uplaga, af år 1662, citerar Bayle, *Dict. hiſt. & crit.* Art. BLONDEL (Fr). Tilſamman med de öfrige denne lärde Biſkops poëtiſka Arbeten, är hon flere gånger uplagd, ſå väl i Frankrike, ſom i Holland. Uti den Edition jag äger, och ſom har följande Titul: „Pet. Dan. Huetii & Cl. Fr. Fragueri Car„mina", Paris 1729, *in* 12:o, ſtår den förras *Iter Specicum*, p. 100-111. Hon läſes jämväl vid ſlutet af: "Huetiana, ou Penſées diverſes de Mr Huet", Amſt. 1723, *in* 12:o.

Huet reſte til Sverige med ſin Landsman Sam. Bochart, ſom 1652 af Drotn. Chriſtina inkallades; men viſtades, där ej längre, än vid paſs tre månader. Se „P. D. Huetii Commentar. de rebus ad eum pertinentibus". L. II. p. 71-115, och Arckenholtz, *Mem. conc. la R. Chriſt.* T. I. p. 251.

246. *Ludov. Henr.* LOMENII, Briennæ Comitis, Regi a Conſiliis, Actibus & Epiſtolis, Itinerarium. Pariſiis, typis Cramoſianis, 1660, *in* 12:o, pp. 39.

- - - Itinerarium. Editio altera, auctior & emendatior. Curante *Car. Patin*, D. M. P. Pariſiis, apud Cl. Cramoiſy & Joan. du Bray, 1662, *in* 8:o. pp. 96 & 22.

Begge Uplagorne räknas med rätta bland fåfynta Böcker: ſe Bayeri *Memor. hiſt. crit. libr. rar.* p. 99. Vogt *Catal. libr. rar.* p. 416, Freytag, *Analect. liter.* p. 539.

Ehuru

Ehuru Uplagan af 1662 vida öfvertråffar den af 1660, ſökes likväl denna af Kånnare, enkannerligen for et ſtålle, ſom i den andra år uteſluret. Skilnaden vil jag beſkrifva med Bayles ord, *Dict. hiſt. & crit.* Art. BLONDEL (Fr.) T. I. p. 579. „La premiere edition eſt „de l'an 1660. La ſeconde fut procurée par „Charles Patin, deux ans après, & contient 96 „pages in 8:o, ſans compter pluſieurs Vers la„tins, que les plus excellents Poëtes compoſè„rent à la louange du jeune Seigneur, qui avoit „fait ce voyage. Mais ſi d'un côté, on ajouta „beaucoup de choſes à la ſeconde Edition, on „en retrancha, de l'autre, un endroit fort ſin„gulier. C'eſt celui, où l'auteur raconte, qu'en „traverſant à cheval les forets de Veſtro-Go„thie, ils ſ'arrêtèrent un peu à Lincope, pour „y contempler une Colonne de pierre, où il „y avoit un trou, deſtiné à des uſages, qu'on ne „peut exprimer honnêtement en François, voici „donc le Latin: *Veſtro-Gothicis ſylvis equitan„tes inducti*, Lincopiæ, *ob loci religionem non „omittendæ, tantillum ſubſtitimus, ibi cippus lapi„deus, pertuſus, explorandæ maritorum membro„ſitati, qui pares foramini approbantur, impares „excludantur connubiali toro; inde matrimonia „aut ſtant aut cadunt pro modulo peculii.* „La preface de la ſeconde edition nous apprend, „pourquoi on ſupprima cet endroit: *Unum „te moneo, huic editioni, cui nihil deeſt, voluiſſe* „Lomenium *aliquid deeſſe, quod ſcilicet in Ve„ſtro-Gothicis ſylvis, per errabunda veſtigia, mo„roſæ viæ pellendis tædiis, juveniliter luſerat, „ſapientiorem ætatem & pudorem ſuppreſſiſſe*".

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Ol. Celſius, *Oreades Helſing. rediviv.* p. 38, berättar, at Jo. Schefferus underhållit Breſvåxling med en lård Jeſuit i Rom, Franc. de Nigris; men om denna Jeſuit och ofvannämnde Franc. Negri, eller *Franc. de Nigris, Curatus,* ſom han kallas under ſit Portrait, framför Nordländſka Reſan, åro en och ſamma Man, öfverlemnar jag åt andra at utreda. Om föreſt. Reſebeſkrifning ſe vidare *Samlaren*, Del. 1, ſ. 73.

249. Voyage de Suede.

Uti *Le Voyageur d'Europe*, par Mr A. JOUVIN, Paris 1672, *in* 12:o, 5 Voll. Åfven ſå oriktig, ſom den näſt påföljande.

250. Voyage hiſtorique de la Suede, contenant ce qu'il y a de plus remarquable dans ce Royaume.

Uti *Voyages hiſtoriques de l'Europe* (par Claude JORDAN), hvilken Bok några gånger år vorden uplagd i Paris, emot ſlutet af förra och i början af detta Seculo. Uplagan, ſom jag har til hands, är tr. i Amſterdam, 1718, *in* 12:o, 8 Voll.

251. Voyage de Suede, par Mr de REGNARD.

Uti *Oeuvres de Mr de* REGNARD, T. I. Paris, 1742, *in* 12:o, 4 Voll.

Regnard beſökte Sverige 1681. Hans Berättelſer åro intet mindre, än påliteliga; något båttre är Reſan til Lapmarken, hvarom här nedanföre.

Regnards Lefverne läſes hos Niceron, *Memoires*, T. XXI. p. 128.

252. Re-

252. Remarks on the Government of ſeveral Parts of Germany, Denmark, Sweden, Hamburgh, Lubeck and Hanſeatic Towns &c. Together with a Liſt of the moſt conſiderable Cities in Europe and the Number of Houſes in each City. By W:m KER, Eſq. late Conſult for the Engliſh Nation at Amſterdam. Printed in Amſterd. A.D. 1688. Reprinted at London 1727, *in* 8:o, pp. 160. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Anmärkningarne rörande Sverige ſtå p. 131-148, och hafva intet ſtort at innebåra. Den tiden voro uti Stockholm, efter Författarens räkning, 6480 Hus, et antal, ſom med ſkål kan dragas i tvifvelsmål.

253. Travels through Flanders, Holland, Germany, Sweden and Denmark, containing an Account of what is moſt remarkable in thoſe Countries, written by an Engliſh Gentleman; *in* 8:o. London, printed for Randal Taylor, 1693.

Biblioth. Bunav. T. II. p. 55.

En ny Uplaga lärer den vara, ſom under ſamma Titul, dock med årtal 1725, finnes upteknad i *Biblioth. Selectiſſima*, det är Förtekning på Hr von Schönbergs Bibliothek, Amſt. 1743, *in* 8:o, T. II. p. 237.

254. *Joh. Frid.* LEOPOLD, M. D. Relatio Epiſtolica de Itinere ſuo Svecico, nuper facto, ad excellentiſſ. & celeberr. virum, D. Joh. Woodward, M. D. *in* 8:o, Londini 1720, *item* 1727. pp. 111. c. figg.

Bibl.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Bibl. Angloiſe, T. VII. p. 418. *Acta Eruditor. Lipſ.* 1721. p. 249.

Författarens förnämſta affigt vid denna Reſa var, at beſöka Svenſka Bergwerken. Han var född i Lübeck 1676, blef 1700 Med. Doctor i Baſel, och afled i ſin Födelſe-ort 1711.

Jo. Mollerus berättar, *Cimbr. Liter.* T. I. p. 342, at D. Magn. Bromell lofvat på Svenſka öfverſätta denna Reſebeſkrifning. Om det ſkedt, vet jag icke; men tryckt har denna Öfverſätning aldrig blifvit.

255. Travels through Sweden and Lapland, by *Aubry* de la MOTRAYE.

Uti denna Författares: „Travels through Europe, Aſia and into Part of Africa". Lond. 1723, *in fol.* 2 Voll. hvilken Bok jämväl är trykt på Franſyſka i Haag, 1727, *in fol.* 2 Voll.

Engelſka Uplagan recenſeras, efter des ſanſkylliga värde, i *Bibl. Angloiſe*, T. XII. P. I. p. 87.

Författaren var född i Frankrike; men hade i många år viſtats i England: en olärd Man, hvilkens Berättelſer, oftaſt grundade på löſa rykten, icke åga nog tilförlåtlighet. Under Kon. Carl XII:s viſtande i Turkiet, blef han där bekant med åtſkillige Svenſka Herrar, ſamt en och annan gång brukad ſom Courier. Man finner fördenſkul i hans Reſe-beſkrifning åtſkilligt, ſom rörer ſå väl dem. Konungs Perſon, ſom Svenſka Sakerne i gemen, intil Konung Fredrics uphöjelſe på Thronen.

De la Motraye afled i Paris 1743, i en ålder af 69 år.

256. Re-

256. Relation d'un Voyage de Hollande en Suede, contenue en quelques Lettres de l'Auteur du *Miſantrope*. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Författaren är *Juſte* van EFFEN, en Holländare, ſom genom åtſkilliga vackra, ſå väl egna Skrifter, ſom Öfverſåtningar, gjort ſig i den lärda Verlden känd. Han var i Sverige 1719 med Landgr. Carl af Heſſen-Philipsthal. Berättelſen om Reſan är trykt vid ſlutet af en Vecko-ſkrift, kallad: *Le Miſantrope*, 2:dra Upl. Haag, 1726, *in* 12:o, 2 Voll. och ſedermera uti *Les Oeuvres de* Mr van EFFEN, T. II. Amſt. 1742, *in* 12:o, 4 Voll. Författaren lefde til 1735; ſe *Biblioth. Françoiſe*, T. XXV, P. I, p. 138.

256 (a). (Auszug) aus einem Schwediſchen Reiſe-Journale.

Står uti en Samling med Titul: „Neue Miſcellanien, hiſtoriſchen, politiſchen, moraliſchen, auch ſonſt verſchiedenen Innhalts, IV Stück, Leipzig, Jacobæer, 1777", *in* 8:o, p. 695-726, och tilegnas Riks-Grefven *Rochus Fried.* von LYNAR. Denne Herren, ſtadd på ſina Reſor, beſökte Sverige 1731, dit han, efter några års förlopp, återkom, ſåſom Kongl. Danſk Miniſter.

Uti Utdraget af des Reſe-Journal låſas åtſkillige Particularia, rörande K. Carl XII, K. Friedrich, Drotn. Ulrica Eleonora, flera af Herrar Rikſens Råd m. m. Skada, at det är ſå kort.

257. Jour-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

257. Journal d'un Voyage au Nord, en 1736 & 1737, par Mr OUTHIER, Prêtre du Dioceſe de Beſançon, Correſp. de l'Acad. Roy. des Sciences, *in* 4:o. Paris, Piget & Durand, 1744; *item*: Amſterdam, 1746, *in* 12:o. avec Figg.

Bibl. Raiſonnée, T. XXV, P. II, p. 279.

Outhier, en Präſtman, var i följe med Kgl. Franſka Vetenſk. Acad. Ledamöter, ſom 1736 ſkickades til Torneå, för at där anſtälla underſökning om Jordens Figur.

Aſtronomiſka Obſervationerne, ſom utgöra ſtörſta delen af denna Dagbok, höra icke til mit ämne; men om Anmärkningarne, ſom Författaren eljeſt upteknat, under ſin Reſa til och genom Sverige, tror jag med ſkäl kunna ſägas, at derutur framlyſer intet mindre enfaldighet än okunnighet i Saker, ſom dageligen komma under ögonen.

258. Die Leitungen des Höchſten nach ſeinem Rath auf den Reiſen durch Europa, Aſia und Africa. I-V Th. Aus eigener Erfahrung beſchrieben, und auf vieles Verlangen dem Druck übergeben von M. *Stephan* SCHULTZ, vormaligen zwanzigjährigen reiſenden Mitarbeiter bey dem Callenbergiſchen *Inſtituto Judaico*, jetzigen Prediger bey S. Ulrich in Halle und Director der beſagten Anſtalt. *in* 8:o. Halle, Hemmerde, 1771-1775. 5 Voll.

Büſching, *Wöchentl. Nachr.* 1775, p. 293.

Författaren, en redelig, välmenande och nitiſk, men något beſynnerlig Man, var i Sverige

rige 1745. Hvad han dår ſedt och förfarit, omtalar han Del. 1, Cap. 10, p. 277-298. Det förtjenar föga upmärkſamhet, år ock til en del oriktigt. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Reſor.*

259. Lettres ſur la Suede.

Uti *Le Voyageur François, ou la Connoiſſance de l'ancien & du nouveau Monde, mis au jour par* M. l'Abbé DELAPORTE. T. XXI. Paris, 1776, *in* 12:o. p. 258-460.

Franſyſka Reſebeſkrifvaren genomvandrar, utan at gå utur ſin kammare, alla Riken och Länder, både i den gamla och nya Verlden, tilågnandes ſig alt det, ſom hos andra Skribenter i detta åmne finnes upteknat, hvilket han ſedan omarbetar, och på ſit ſått för Almånheten framlågger i Bref til et Fruntimer; mindre angelågen om at tilförlåtligen underrått a, ån at roa och förnöja Låſaren.

Brefven angående Sverige föregifvas vara ſkrifne i Jul. månad 1756. De innehålla en ſå kort, ſom felaktig och ofulſtåndig geographiſk Beſkrifning öfver detta Rike; et Sammandrag af Svenſka Hiſtorien, ifrån de åldſte intil nårvarande tider, lika ſå beſkaffat, ehuru det ſättes på råkning af en *Maitre d'Hiſtoire*, ſom Staden Nyköping ſåges underhålla; en Berättelſe om den ſå kallade Conſpiration af år 1756 m. m. Följer et Utkaſt til en Svenſk Lårdoms-Hiſtoria: det tilågnas en Bibliothecarius i Upſala, den Författaren behagat kalla *Polus*, och hvilken för honom ſkal hafva framviſt de mårkvårdigaſte Böcker i Svenſka Literaturen. Ibland dem upråknas flere, ſom viſſerligen icke förtjente at nåmnas, och andre, dem man ſå mycket mindre lårer kunna

ſöka

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

ſöka i Upſala Bibliotek, ſom de aldrig varit til. Ofördmodat är, at *Sebaſtien de Reutlingen* varit Boktryckare i Sverige, och derifrån, midt uti XVI Sec., flyttat til Frankrike. Mindre felaktige äro Berättelſerne om Sveriges Regeringsſätt, Bergverk, Handel och de i ſenare tider gjorde Inrätningar. En Kännare har icke ſvårt före at ſe, hvarifrån Författaren hämtat ſina Efterrättelſer, ſamt huru långt hans Förråd ſträkt ſig.

L'Abbé Delaporte, född 1718, har lefvat til d. 19 Dec. 1779.

259 (a). Upſalia.

Under denna Titul beſkrifver den genom ſina ſtändiga Reſor ſå väl, ſom hvarjehanda Äfventyr, nogſamt bekante Lord BALTIMORE, den ſiſta af det namnet, ſin Reſa til Sverige, år 1769.

Hela Reſebeſkrifningen beſtår af 156 Latinſka Hexametrer, med en proſaiſk Öfverſättning på Engelſka och Franſyſka, och intager andra rumet uti en liten Samling af Poëtiſka Skrifter, ſom bem. Lord, på egen bekoſtnad, dock utan at nämna hvareſt, eller af hvem, låtit trycka med Titul: „*Gaudia Poëtica.* Compoſed in Latin, Engliſh and French, in the Year „1769". *in* 4:o, 68 ſidd. jämte 3 Koppſt. hvaraf det ſiſta föreſtäller en Vue i Upſala Stad.

Denna lilla Bok, tilegnad Hr von Linné, ſom hälſas för *Ter Maximus* och *Totius Europæ Oraculum*, är ganſka ſällſynt, och endaſt derföre anföres hon här; ty eljeſt förtjena hvarken Reſebeſkrifningen til Sverige, eller Författarens öfriga Poëſier, myçken aktning. Franſ[illegible] Öfver-

verſåtningen år högſt elåndig. Lord Baltimore afled i Neapel d. 4 Sept. 1771. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

260. Travels through Holland, Flanders, Germany, Denmark, Sweden, Lapland, Ruſſia, the Ukraine and Poland, in the Years 1768, 1769 and 1770. By *Joſeph* MARSHALL, Eſq. *in* 8:o. London, Almon, 1772, 3 Voll.

Critical Review, Vol. XXXIII, p. 303-310, och p. 355-360.

Rätteligen påminnes, *Götting. Anzeigen*, 1773, p. 933, at Hr Marſhall, med mycken möda, men ringa nytta, i Sverige beſökt flere icke almänt kände Landſkaper. Hans Berättelſer åro til ſtörre delen opålitelige, eller aldeles falſka, och Namnen oftaſt få förvände, at man dem icke igenkänner. I Sverige, ſåger han, giſves väl, ibland de förnåmare, flere lärde och ſpråkkunnige Män; men förgäfves ſöker man där en Poët, Målare, Bildthuggare, eller Muſikant. Om Åkerbruket tyckes han i ſynnerhet hafva ſökt, at få väl här, ſom annorſtädes, göra ſig underrättad; men omöjeligen kan von Linné för honom hafva berättat, at för icke många år tilbaka intet Hvete växt i Sverige, och at han til detta Sädes-ſlagets ymnigare cultur det måſta bidragit.

Sådan, ſom denna Reſe-beſkrifning är, hafva likväl Tyſkarne varit angelägne om, at få den på ſit Språk öfverſatt. Denna Öfverſåtning är tryckt i Danzig 1773-1775, 3 Voll. *in* 8:o. Se Büſching, *Wöchentl. Nachr.* 1774, 1775, och *Neueſte Crit. Nachr.* 1775, p. 213.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

En annan ån mindre pålitelig Engelſk Reſebeſkrifning til de Nordiſke Länder, namngifver Büſching, l. c. 1775, p. 297. Tituln år: „*Nathan.* WRAXALL Curſory Remarks made in „a Tour through the Nordern Parts of Europe, „particularly Copenhagen, Stockholm and Petersburg". London, 1775, *in* 8:o, hvilken Bok ockſå år på Tyſka öfverſatt. Büſching, 1776, n. 4. *N. Crit. Nachr.* ſ. å. p. 19. Gjörwells *Allm. Bibl.* 1776, p. 53. Ånnu en reſande Engelsman, med namn J. WILLIAMS, ſom 1770 varit i Sverige, har jag lärt känna af *l'Eſprit des Journaux*, 1778, Maj, p. 68 följ. Hans Reſa har ſträkt ſig genom de Förente Nederländerne, Danmark, Sverige, Ryſsland och Polen, hvilka Länders Regerings-ſätt, Population, Lagſkipning, Handel och närvarande Tilſtånd han vidlyftigt beſkrifvit i et Verk, beſtående af 2 Band *in* 4:o. Ehuru kort, i anſeende til det ſom rörer Sverige, Franſka Journaliſtens Recenſion år, ſå ſer man dock, at Hr Williams om Sveriges dåvarande Tilſtånd icke haft redigt begrep, utan ofta miſstagit ſig, hvaraf händt, at han påbördat Allmänheten flere ogrundade Beråttelſer. Boken finnes likväl vara på *Tyſka* öfverſatt, och tr. i Leipzig, 1779, 1780, *in* 8:o, 2 Voll. ſamt på *Franſyſka*, Paris, 1779, *in* 12:o. 4 Voll. Den förra Öfverſåtningen har jag ſedt: recenſerad år den af en i Nordiſka Hiſtorien väl bevandrad Man, uti *Neueſte Crit. Nachr.* 1780, n. 33.

Åter en Reſebeſkrifning genom Sverige, nyare, men icke rikhaltigare ån de föregående. Författaren år en Lottringare, *le Chevalier de* CHAMPIGNY, för detta Öfverſte i Saxiſk tjenſt,

tjenſt, men ſom nu ſatt ſig ned i London. Han kom ifrån S. Petersburg til Sverige i Febr. månad 1775. Reſebeſkrifningen år fôrfattad i Brefvåxling imellan en reſande Herre med ſin Fru, och deras Slågtingar i England. Så fort Fôrfattaren reſer, ſkrifver och trycker han. Brefven, rôrande Sverige, ſtå uti et ſå kallat: *Supplement pour ſervir de Continuation aux Lettres Angloiſes*, Tome II, tr. i Frankfurt, på Auctorens bekoſtnad, 1775, *in* 8:o. Intagen fôr Sverige, har ſamme Fôrfattare ockſå lemnat Almånheten i hånder en: „Hiſtoire abregée de Suede, depuis les Rois de la Maiſon de Vaſa jusqu'au premier de l'année 1776. Amſterdam, aux depens de l'Auteur", 1776, *in* 4:o, 220 ſidd. en Bok, den man rått ſå vål kan vara fôrutan, ſom den omtalte Reſebeſkrifningen; nårmare beſkrifves den i *Bibl. des Sciences & des Beaux-Arts*, Tom. XLV, P. I, p. 261 fôlj. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

§. 3.

Beſkrifningar om Reſor i några Sveriges ſdrſkildta Landſkaper.

261. *Caroli* Linnæi, M. D. Oratio, qua Peregrinationum intra Patriam aſſeritur Neceſſitas, habita Upſaliæ - 1741 - quum Medicinæ Profeſſionem Reg. & Ord. ſuſciperet.

Detta Tal intager fôrſta rumet uti en Samling af åtſkillige til Natural-Hiſtorien hôrande ſmå Tractater af *Linnæus*, *Browallius* och *Geſner*, tr. i Leyden 1743, *in* 8:o. Se *Nouv. Bibliotheque*, Tom. XVI, p. 68. Omtr. år det

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Reſor.

uti *Car.* LINNÆI *Amoenit. Academ.* T. II, p. 408-429. Holm. 1751, *in* 8:o.

262. Diſſert. de Emolumento ex Itinere per Provincias Patriæ inſtituto. P. I. Pr. J. Browallius, Reſp. *Petr.* BONSDORFF, *in* 4:o. Aboæ, 1744, pp. 17.

263. *Jac.* FAGGOTS Tankar om Fäderneslandets kånning och beſkrifvande.

Uti *Kgl. Sv. Vetenſk. Acad. Handlingar*, 1741, p. 1-28.

264. Bref til N** med Svar på des Förfrågan, hvad vid et Landſkaps Beſkrifning bör iakttagas, *in* 8:o. Stockh. Heſſelberg, 1762. 19 ſidd.

Af en Satyriſk penna; qvikt, nog träffande.

265. Dag-Bok öfver en, ifrån Stockholm, igenom åtſkilliga Rikets Landſkaper, gjord Reſa, år 1749, Stockholm, Salvius, 1749, *in* 8:o. 106 *ſidd. med K:ſt.*

Lärda Tidn. 1750, n. 2, 3.

Författaren är Öfver-Intend. Bar. *Carl* HÅRLEMAN. Ibland åtſkilliga goda och nyttiga Anmärkningar, rörande Landbruk och Hushållning, hafva dock några opålitelige Berättelſer, ſamt Obſervationer af mindre värde tillika med influtit; men ockſå var detta et Förſök til en ſådan Dagbok.

På Tyſka år denna Dagbok trykt i Leipzig, på Kieſewetters bekoſtnad, 1751, *in* 8:o, 144 ſidd. Med denna Öfverſåtning följer en *Char-*

Charta öfver Trollhättan, ſom icke ſtår i Svenſka Uplagan. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

266. *Carl* HÅRLEMANS Bref til Preſidenten Grefve Carl Fredr. Piper, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1751, 235 *ſidd. med Koppſt.*

Lärda Tidn. 1751, n. 60, 61. *Götting. Zeit. von gel. Sachen*, 1752, n. 54.

Utanſkriften på Bréfven tjenar til Titulblad för Boken. De innehålla en Beſkrifning öfver en Reſa igenom åtſkillige Rikets Landſkaper, ſom Bar. Hårleman förrättat 1750.

Arbetet är icke fritt från miſstag; men öfvertråffar vida Författarens år 1749 utfärdade Dag-Bok. Et märkvärdigt ſtälle är det, hvareſt, genom en nog riktig uträkning, viſes, at i Sverige och Finland icke funnos öfver 2 millioner Menniſkor. Tolf år ſenare, eller 1763, utgjorde likväl Folkmängden, ſom Riket, efter vårt Tabell-verk, då ägde, et antal af in alles 2,446394 Menniſkor. Se S. Rabbes *Tal om Folkmängden* &c. Stockh. 1771, *in* 8:o, ſ. 104.

267. Fortſättning af Öfver-Intend. Bar. *Carl* HÅRLEMANS Bref til Preſid. Gr. Carl Fr. Piper, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1753, 34 *ſidd. med Koppſt.*

Lärda Tidn. 1753, n. 47.

Baron Hårleman afled d. 9 Febr. 1753. Svågern, då varande Gen. Majoren, ſedermera Svea-Rikes Råd m. m. Gr. *Hans Hindr. von Liewen*, har gifvit ut deſſa Bref, ſamt tillagt et Företal.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

268. Dag-Bok. Trykt i Stockholm, och finnes hos Göttfr. Kieſewetter, *in* 8:o (1751) 77 ſidd.

Öfver-Intend. Baron Hårleman har låtit trycka denna Dag-Bok, ſom Kgl. Vet. Acad. Sekreterare, *Pehr* ELVIUS, hållit, under en 1748 til och ifrån Trollhättan anſtäld Reſa. Elvius dödde d. 27 Sept. 1749.

269. *And. Guſt.* BARCHÆI Bref til Utgifvaren af Allmänna Tidningarne, rörande des inrikes Reſa.

Uti *Nya Alm. Tidning.* 1773, n. 79, 82, 83, 84. Reſan anſtältes genom Upland, Weſtmanland och Nerike, til följe af Kongl. Vet. Acad. Inſtruction, ſom kan läſas i *Alm. Tidn.* 1772, n. 149. Fortſättningen, under Titul: „Utdrag af den Berättelſe, ſom A. G. Barchæus ifrån Göteborg inſändt til Kongl. Vet. Academien, angdes inrikes Reſa för år 1773", ſtår uti *Samlaren*, Del. II. n. 30. Del. VI. n. 86, 88. Denna ſenare Reſa gick genom ſödra Delen af Riket. Hufvud-ändamålet därvid var, at ſamla underrättelſer uti Landthushållningen.

270. MSC. *Andr.* JULINI Jun. Suderm. Reſa til Bergwerken i Wåſtmanland och Dalarne, med de unga Herrar Falkenbergar, år 1662.

Denna Reſebeſkrifning känner jag icke vidare, än at därutur en „Berättelſe om Nya „Kopparbergs Grufvas Upfinnelſe", är införd i *Sv. Fatburen*, VIII Öpn. ſ. 116-118. Af par andra

andra ſtållen, ſ. 134 följ. ſynes, at denna Reſa ſträckt ſig öfver Weſtergöthland, Halland, Skåne och Seland. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Om And. Julinus ſe O. A. Knös *Hiſtoriola liter. Poëtar. V. G. Latinor.* P. I, p. 26, nota (r).

271. Reiſe durch einige Schwediſche Bergwercke, verrichtet und beſchrieben von *Joh. Chr. Dan.* SCHREBERN, der Arzneygel. Doctorn.

Uti „D. *Dan. Gottfr.* SCHREBERS Neue „Samlung verſchiedener in die Cameral-Wiſſen„ſchaften einſchlagender Abhandlungen und Ur„kunden", I Th. p. 42-146. Bützow u. Wismar, 1762, *in* 8:o.

Den yngre Schreber, ſom förrättat denna Reſa, ifrån Aug. til Oct. månad 1760, hade förut någon tid ſtuderat i Upſala: hans Berättelſer anſes icke för aldeles tilförlåtelige.

272. Voyages Metallurgiques, ou Recherches & Obſervations ſur les Mines & Forges de Fer, la Fabrication de l'Acier, celle du Fer blanc, & pluſieurs Mines de Charbon, faites depuis l'année 1757 jusques & compris 1769, en Allemagne, Suede, Norwege, Angleterre & Ecoſſe; ſuivies d'un Memoire ſur la Circulation de l'Air dans les Mines, & d'une Notice de la Jurisprudence des Mines de Charbon dans le Pais de Liege &c. Avec Figures: par feu Mr (*Gabriel*) JARS, de l'Acad. R. des Sc. de Paris, & publiées par Mr G. de *Jars*, Correſp. de l'Acad. R. des Sc. de Paris: *in* 4:o. Lyon, 1774, pp. 448.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Denna Bok får här et ſtälle, i anſeende til Författarens Reſa til Sverige 1767, i affigt at beſöka de förnämſte Järngrufvor och Järnbruk. Han dog 1769, och utur hans efterlemnade Handſkrifter har Brodren gifvit ut denna metallurgiſka Reſa.

Boken recenſeras i *Götting. Anzeig.* 1775, n. 139; hvilken Recenſion, i Svenſk Öfverſåtning, läſes uti Gjörwells *Almän. Bibl.* 1776, D. 1, ſ. 23-28, och ſ. 56-59.

Jars metallurgiſka Reſa har D. *Carl Abrah. Gerhard* öfverſatt på Tyſka, och tillagt Anmärkningar: hans Öfverſåtning är trykt i Berlin, 1777, *in* 8:o, 2 Voll. Se *Stockh. Lärda Tidn.* 1777, n 79.

Uti Andra Delen af detta Verk, tr. i Paris 1780, XXVIII och 612 ſidd. *in* 4:to, förekommer jämväl åtſkilligt, rörande Svenſka Bergverken, ſåſom en Beſkrifning, 1) öfver Ädelfors Guldgrufva, efter *Swab* och *Colliander*, hvilkens Afhandling (n. 1088) här finnes på Franſyſka öfverſatt; 2) Öfver Hellefors, Segerfors och i ſynnerhet Salbergs Silfver-grufvor. Se *Götting. Anzeig.* 1781, n. 82.

273. Dagbok öfver en Reſa igenom de under Stora Kopparbergs Höfdingedöme lydande Län och Dalarne, år 1757, af *Abrah.* Abrſ. HÜLPHERS, *in* 8:o. Weſterås, Horrn, 1762; 656 *ſidor utom Ded. Föret. m. m. och en liten geogr. Charta.*

Lärda Tidn. 1763, n. 21. *Götting. Anzeig.* 1764, p. 571.

274. MSC.

274. MSC. *Joh.* Browallii Reſe-Beſkrifning öfver Öſtra och Wäſtra Dalarne, ſamt Nordenfiällſka Norriget. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Denna Reſebeſkrifning, hvaraf Handſkriften förmodel. ännu år i behåll hos Biſk. Browallii Arfvingar, citerar Faggot med berôm, uti ſit förſta *Tal om Sv. Landtmät.* ſ. 72. Jämnför Lohmans *Arboga Kånning*, ſ. 211.

275. MSC. Muſæ itinerantes per Oſtro-Gothiam, menſe Aug. 1697, *in* 8:o, 4 a.

Denna lilla Reſebeſkrifning hade K. Danſka Etats-Rådet Langebek öfverkommit i Sverige: efter hans död lät Hr Aſſ. Braad inropa den på auction, och är nu däraf ägare.

Något nytt, mindre allmänt bekant, eller utförligit bör här icke ſökas; Skrifſättet allenaſt utgör des enda värde. Hvem Författaren varit vet jag icke, och ſjelf gifver han ſig icke vidare tilkänna, än at han, ſåſom Informator, för unga Baronerne Roſenhane, följt med dem på en Reſa ifrån Säteſgården Torp i Södermanland til Linköping och däromkring.

275(a). Mag. *Bened. M.* Morins, för detta Rectors vid Trivial-Skolan och Notaries vid Dom-Capitlet i Calmar, Öländſka Reſebeſkrifning, med ſina lärda Anmärkningar. En nöjſam poëtiſk Tankelek. Trykt i Calmar, hos Magnus Petersſon, år 1780. Exemplaret koſtar 9 ſs 6 rſt. men 16 R:dr och 32 ſs utfäſtes i belöning til den, ſom hos Förläggaren kan upviſa något Exemplar,

B. 1. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.* hvilket icke finnes märkt här under med hans påtrykte Sigill, ſom föreſtäller den uphögde Koppar-ormen med Öfverſkrift: ADSPECTUS LEVABIT, *in* 4:o.

Sådant är Titulbladet framför denna poëtiſka Reſe-beſkrifning. På Bakſidan läſes Innehållet, ſom är kortel. detta:

„1) Underſökes, om Öland ſtådſe varit en „Ö, eller förr hängt ihop med Småland? Det „förra nekas, det ſenare bejakas, ſamt beviſes „med många ſkäl utaf Landets och Folkets Art, „Beſkaffenhet och Monumenter, m. m. 2) Gif„ves vid handen en Underrättelſe om Invånar„nes Maner och Klädedrägter, Landets Betjente, „hvad ſlags Säd här växer, hvad ſlags Fiſk här „fångas, och förnämſte Antiquiteter".

Följer Utgifvarens och Förläggarens, Conſiſt. Notariens i Calmar, *And. Löfmans*, Företal, uti hvilket Författarens Lefverne, med en Förteckning på des Skrifter, är det märkvärdigaſte: han afled 1728. Tryckfel upräknas til en anſenlig mängd, och ſå långt gå Præmiſſa, tilſam. 1 a. Sjelfva Reſebeſkrifningen, författad 1712 och delt i X Capp. intager 67 ſidd. Under Texten ſtå de ſå kallade lärda Anmärkningarne, af hvarjehanda innehåll.

276. *Carl* LINNÆI Öländſka och Gothländſka Reſa, på Rikſ. Högl. Ståndens befallning förrättad år 1741. Med Anmärkningar uti Oeconomien, Natural-Hiſtorien, Antiquiteter: med åtſkilliga Figurer; *in* 8:o. Stockh. och Upſ. Kieſewetter, 1745. 344 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Reg.*

Lärda

Lärda Tidn. 1746, n. 3, 4. *Bibl. Raiſonnée*, T. XXXVI, P. II, p. 291. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

En Tyſk Öfverſättning af denna Reſa är tr. i Halle hos J. J. Curt, 1764, *in* 8:o, 1 Alph. 3 a. *Reſor.*

277. *Carl* LINNÆI Wäſt-Götha Reſa, på Rikens Höglofl. Ständers befallning förrättad år 1746. Med Anmärkningar uti Oeconomien, Naturkunnigheten, Antiquiteter, Invånarnes Seder och Lefnadsſätt: med tilhörige Figurer, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1747, 284 *ſidd. Dedic. Föret. och Reg. oberäknade.*

Lärda Tidn. 1747, n. 20. *Bibl. Raiſonnée*, T. XXXIX, P. II, p. 267.

278. *Pehr* KALMS Wäſt-Götha och Bahusländſka Reſa, förrättad år 1742. Med Anmärkningar uti Hiſtoria naturali, Phyſique, Medicine, Oeconomie, Antiquiteter &c. jämte nödige Figurer, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1746. 304 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Regiſter.*

Lärd. Tidn. 1746, n. 34.

Författaren, Oecon. Prof. i Åbo m. m. lefde til 1779.

279. *Carl* LINNÆI Skånſka Reſa, på höga Öfverhetens befalning, förrättad år 1749. Med Rön och Anmärkningar uti Oeconomien, Naturalier, Antiquiteter, Seder, Lefnads-ſätt; med tilhörige Figurer, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1751, 434 *ſidd. förutan Ded. Föret. Reg. och Tillägn.*

Lärda

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Lärda Tidn. 1751, n. 24. *Götting. Zeit. von gel. Sachen* 1752, n. 44. *Bibl. Raiſonnée*, T. XLVII, P. II, p. 388.

På Tyſka år denna Reſa öfverſatt af *Carl Ernſt Klein*, och tr. i Leipzig, på Kieſewetters Förlag, 1756, *in* 8:o. *Götting. Anzeig.* 1757, n. 21.

280. *Nils* WESSMANS Berättelſe om ſin Reſa genom Blekingen och Skåne, til underſökande af deſſe Provincers Antiquiteter och Hiſtoria, uti Bref til Författaren af den *Svenſka Mercurius.*

Uti *Sv. Mercur.* III Årg. IV Del. ſ. 1310-1317. Brefvet är dat. Stockh. d. 2 Maj 1758.

281. *Urb.* HIÆRNES Beſkrifning af ſin Reſa från Stockholm, genom Upland, Geſtrike- och Helſingland, til Herjedalen, Norige och Jemtland, dådan til Medelpad och Ångermanland, ſedan genom Helſingland, ſamma vägen hem igen, 1685.

Uti Gjörwells *Nya Sv. Bibliothek*, 1 B. ſen. Del, ſ. 233-259, ſ. 267-276. Stockh 1762, *in* 8:o.

282. Berättelſe om en Reſa til Helſingland, förrättad af *Nils Reinh.* BROCMAN, Aſſeſſor i K. Ant. Archivo, år 1763.

Uti *Sv. Magazinet*, 1766, Aug. ſ. 551-562. Oct. ſ. 718-731.

283. Jemt-

283. Jemtlands Oeconomiſka Beſkrifning, eller Känning, i akt tagen på en Reſa om ſommaren 1749, af *Joh. Otto* HAGSTRÖM, M.D. *in* 8:o. Stockh. Merckell, 1751, 208 *ſidd. utom Föret.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

Lärda Tidn. 1752, n. 4.

284. *Arwid* EHRENMALMS Reſa igenom Wäſter-Norrland til Åhſele Lapmark, anſtäld uti Julii månad 1741, med en Geogr. Charta, aftagen vid ſamma tilfälle, *in* 8:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1743, 144 ſidd.

På Tyſka är denna Reſa trykt, tillika med Högſtröms Beſkrifn. öfver de til Sveriges Krono lydande Lapmarker, i Köpenhamn, 1748, *in* 8:o. Se här nedanföre, n. 712. Se också n. 731.

285. Voyage de Laponie, par Mr *de* REGNARD.

Uti *Les Oeuvres de Mr de* Regnard, T. I. Paris 1742, *in* 12:o. 4 Voll.

Regnard och hans Reſe-Kamerater ſtadnade icke långt från *Juckas-Jerfvi*, hvareſt de, til åminnelſe, lemnade följande Inſcription, hvilken ännu är at ſe i Kyrkan dårſtädes, inſkuren i trå.

Gallia nos genuit, vidit nos Africa, Gangem
Hauſimus, Europamque luſtravimus omnem,
Caſibus & variis acti terraque marique,
Hic tandem ſtetimus, nobis ubi defuit Orbis.

DE FERCOURT. DE CORBERON. REGNARD.
Anno 1681. *die* 22 *Auguſti.*

286. *Olai*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

286. *Olai* RUDBECKII Filii Nora Samolad, ſive Lapponia Illuſtrata & Iter per Uplandiam, Geſtriciam, Helſingiam, Medelpadiam, Angermanniam, Bothniam, tam occidentalem & huic annexam Laponiam Lulenſem, quam ſeptemtrionalem, cum Laponia Tornienſi, & orientalem; item Finlandiam, Alandiam &c. adcurate exponens ſingularum quidem regionum ſitum & incolarum ingenium, inprimis autem Laponum cum habitum corporis, tum animi indolem, quin & religionem, mores, linguam, converſandi rationem, primamque originem. Atque ſimul tradens animalium, herbarum & minerarum diverſitatem, montium quoque & ſylvarum, lacuum, paludum, fluviorum atque catarractarum naturam & amœnitatem. Nec non pro re nata, quæ ex antiquitatibus eruditioneque reliqua elegantiore ſcitu jucunda ſunt, nec prorſus indigna, ſubinde inſpergens. Opus certis libris partibusque diſtinctum. Cui ad calcem Gloſſarium Laponicum accedit, cum Inſcriptione: Lapo Hebraizans in Septentrione. Figuris æneis, ligneisque undique ornatum, & propriis impenſis editum Upſalæ, anno ſalutis per Chriſtum reparatæ 1701, qui nobis eſt ſecularis. *In* 4:o.

Boken, tr. på Latin och Svenſka, beſtår af 79 ſidd. Dedicationen til K. Carl XII och Företalet, begge på Vers, oberåknade.

Reſan

Reſan företogs 1695 på K. Carl XI:s befall- B. I. C. 1.
ning; och af Beſkrifningen är intet mera, än Sv. Geogr.
denna Förſta Delen, utkommit, innehållande *Reſor.*
Reſan genom Upland. „Plenam hujus Itineris „Hiſtoriam ipſe (Rudbeckius) duodecim Volu„minibus Latina Suethicaque lingua contexuit. „Sed quæ plura alia, hunc quoque Rudbeckiani „ingenii fœtum intercepit feralis incendii inju„ria, prima tantum parte, ſed quæ diſcendi cu„pidum lectorem in ipſis fere carceribus & ad „Uplandiæ terminos deſtituit, jam ſuperſtite" &c. J. Ihre *Laud. Funebr. O. Rudb.* p. 31. Upſ. 1741, *in* 4:o.

En artig Recenſion af denna Bok låſes uti *Nouvelles de la Rep. des Lettres*, *par* J. Bernard, Sept. 1703, Art. III. Mindre ſatyriſk är den, ſom ſtår uti *Act. Eruditor. Lipſ.* 1703, p. 285.

Obſervationes ad Lapponiæ illuſtratæ partem primam, af en onåmd, men lård och i Orientaliſka Språken väl bevandrad Man, äger jag i MS. De äro ſkrifne med Canc. Rådet Chriſt. v. Staudes hand, på ungefär 4 ½ ſidd. *in* 4:o. dock anſer jag honom icke för Författaren; ty denna ſlags Litterature var icke hans verk; utan tros ſnarare, at deſſe Anmärkningar flutit utur vår lärde Norrmans penna. Omdömet om Rudbecks Arbete lyder ſålunda: „Deſcriptione Lap„poniæ illuſtratæ in univerſum pro nobis ſententiam „dicet hodiernus Archiepiſcopus Upſalienſis D. „Benzelius, qui Hiſt. Eccl. p 30 fatetur: *eum „eſſe ſcriptorum communem morbum, in gratiam „ſuarum nationum origines ſuas ab antiquiſſimis „temporibus arceſſere velle, inſtituto non malo,*

ſed

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

„*ſed aliquanto præſidenter nimis, dum omnes lacunas explere conantur*“ &c.

287. Reiſe-Beſchreibung von Lapland und Bothnien, worinnen nicht nur von des Landes Art, Winter und Sommer, Nordlicht, oder Nordſchein, Mineralien, Gewächſen, Thieren, wie auch der Einwohner Beſchaffenheit, Religion, Gouvernement, Kaufmanſchaft, Wohnungen, Jagden, und andern denckwürdigen Dingen, aus ſelbſteigenen Augenſchein und Erfahrung, durch einige Figuren gezeiget, ſondern auch die dahin, und wieder von dar zurückgenommene Reiſe, ordentlich dargeleget wird, von *Joh. Gerh.* SCHELLERN, h. t. Paſt. zu Hermſtedt und Stober, *in* 8:o. Jena, Crôker, 1727.

Til at beſkrifva alt det ſom på Titelbladet upråknas, har Fôrfattaren, ſlutel. Paſtor i Sachſen-Weimariſka, icke behôft mera ån fem och et halft ark.

Boken tryktes fôrſta gången i Jena 1713. Nyaſte Uplagan har Fôrfattarens Son, G. D. F. Scheller beſôrgt och låtit trycka, ockſå i Jena, på 1740-talet: ſe *Acta Hiſtor. Eccleſ.* XII. B. p. 1079 uti Anmårkn.

288. MSC. *Jonas* MELDERCREUTZ Berättelſe om des Reſa til Torneå, i följe med Franſka Vetenſk. Acad. Ledamôter, år 1736.

Denna

Denna Berättelſe finnes, både på Svenſka och Franſyſka, i åtſkillige private Samlingar. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Reſor.*

289. Relation de Laponie, par quelques habiles Mathematiciens François, qui ſont allés dans le Nord, pour y faire des Obſervations, datée du 20 Sept. 1736 &c.

Uti *Bibl. German.* T. XXXVIII, p. 98-105.

290. Relation d'un Voyage fait dans la Laponie Septentrionale, pour trouver un ancien monument, par Mr de MAUPERTUIS.

Uti *Hiſt. de l'Acad. des Sciences & Belles Lettres de Berlin*, 1747, p. 432-445; och uti *les Oeuvres de Mr de* Maupertuis, Dresde 1752, *in* 4:o; item Lyon 1756, *in* 8:o, 4 Voll. Stenen, ſom här beſkrifves, och hvaraf Lapparne göra ſtort väſende, ſtår på et Berg, *Windſo*, utmed Sjön *Keyma*. Er. Brunnius, i ſin Diſput. *de Urbe Torna*, p. 25, nämner något om denne Sten, i anledning af Hadorphs berättelſe i Palmſköldſke Samlingarne.

Sect. V.

Geographiſka, Topographiſka, Hiſtoriſka och Oeconomiſka Beſkrifningar öfver Sveriges Landſkaper och Städer.

(A)

Svea Rikes Landſkaper och Städer.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

§. 1.

UPLAND.

291. Encomium Uplandiæ, provinciæ laudatiſſimæ, ex Cathedra celebratum — d. 11 Mart. a. 1632. — ab *Erico* Joh. SCHRODERO. *in* 4:o. Ubſal. Elch. Matthiæ, 1633. pl. 3½.

292. Uplandiæ Elogia, quæ — Oratione ſolenni, d. 21 Dec. a. 1650, publice — pro concione enarrabat *Andr.* Erici LILONIUS. *in* 4:o. Dorp. Liv. Vogelius, 1651. pl. 5.

Joh. PERINGSKIÖLD Monumenta Uplandica.

Hela Titeln kommer nedanföre. at utſättas; hit höra egenteligen de fyra förſta Capitlen, ſom handla om Upland, des Belägenhet, Vapn, Landets Fördelning, Lagmän och Landshöfdingar i Upland m. m.

Hit hörer ockſå 1 Boken i v. Stiernmans *Svea och Götha Höfdinga-Minne*, Stockh, 1745. *in* 4:o, ſ. 1-96.

293. Schediaſma Acad. de Uplandia, Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Jac.* SERENIUS; *in* 4:o. Upſal. Werner, 1720. pp. 35.

Ejusd. Diſſert. Pars II, *in* 4:o. Ibid. 1722. pp. 34.

Acta Liter. Suec. 1721. p. 275.

294. Be-

294. Beſkrifning öfver Sveriget, I Tomen, om Upland, af *Lars* SALVIUS. *in* 8:*o*. Stockh. Horrns Enka 1741. 370 *ſidd. Dedic. Föret. Reg. m. m. oberåkn.* B. L. C. I. Sv. Geogr. *Upland.*

Tidn. om de Lärdas Arbet. 1742, ſ. 62.

Författarens upſåt var, at låta en dylik Beſkrifning följa med hvarje Provincie-Charta, ſom efter R. Stånders förordnande af Landmåt. Contöret ſkulle utgifvas. Fortſåtningen af detta arbete kunde ej förmodas, ſedan Auctoren lagt ſig på Boktryckeri och Bokhandel: han afled 1773.

295. *Encomiaſticon* til then namnkunnige Staden Stockholm, hvilken uti Sveriges Rike år then förſta: — med Svenſka Rijm beprydd af *Franciſc.* D. HALMÆUS, Nerjeio. *in* 8:*o*. Upſal. 1634.

Et exemplar af denna lilla ſällſynta Skrift finnes uti Gymnaſii Bibliotheket i Linköping.

296. Oratio in laudem Stockholmiæ, Sveonum Metropolis & Sedis regiæ. In Univerſ. Ubſal. proclamata d. S. Thomæ a. 1636, ab *Alberto* CLAUDIO. *in* 4:*to*. Holmiæ, typis Meurerianis, pl. 3.

297. Oratio de Regni Suecici Metropoli, Stockholmia, quam in — Acad. Ubſal. — d. 9 Dec. a. 1638 memoriter recitavit *Iſaacus* Petri CLARMANNUS. *in* 4:*o*. Holmiæ, H. Cæſar, pl. 2½.

B. V. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

298. *Chriſt.* HEIDENREICH Roſa Suetica, ſive Præconium anagrammaticum Holmenſe. *in* 8:*o.* Holmiæ, 1641. Ejusd. Anagrammat. Morum Holmenſ. Decades. *in* 8:*o.* Ibid. 1641.

299. Oratio de nobiliſſima Sveonum civitate Stockholmia, quam in — Acad. quæ Ubſaliæ eſt, d. 24 Jun. a. 1665 publice pronuntiabat *Georg.* M. WAEST. *in fol.* Holm. Meurer, pl. 5½.

300. Declamatio in laudem Holmiæ — publice & memoriter recitata, 21 Nov. a. 1669. — a *Joh.* HESLING. *in* 4:*o.* Aboæ, Hanſonius, pl. 2.

301. (*Guſt.* LITHOU) Encomium Stockholmiæ, Urbis primariæ Regni Svio-Gothici.

Lof-Qvåde öfver Svea Rikes Hufvud-Stad Stockholm. *in fol. maj.* Stockh. Nyſtröm, 1749. 2 ark.

Lithou hade låtit föra in deſſe Verſer uti *Lärda Tidn.* 1747, n. 44, och Fru *Hedv. Charl. Nordenflycht* ſin Svenſka Öfverſåtning, ibid. n. 49. Dock äro i ofvann. prågtiga Uplaga fyra rader tillagde: måſta rumet intaga Namnen af Magiſtrats-perſonerne med Borgerſkapets 48 Äldſte, til hvilka Författaren dedicerar ſit Lof-Qvåde. Fru Nordenflychts Öfverſåtning ſtår här gent emot Latinen. En annan Öfverſåtning på Sv. Heroiſk vers, af *Andr. Nicander*, läſes i *Lärda Tidn.* 1761, n. 89.

302. Diſſer-

302. Diſſert. Hiſt. Polit. de Originibus & Incrementis Stockholmianis. Pr. A. Norcopenſis, Reſp. *Joſeph.* P. WALLIN. *in* 8:o Upſal. 1685, pp. 84. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Hvad Grundel menar, når han ſåger om denna Diſputation - - - „elaborata licet & typis „exçuſa, ob nonnullas easque graviſſimas cauſas „publicæ luci eſt denegata", förſtår jag icke, i ſynnerhet ſom han rätteligen tillägger: „nec in „illa quid reperitur præter generaliora & quæ „ſcripturientis oculos tantum palparunt", ſe Grundels Diſput. *de Stockholmia*, i Företalet. Likväl har Hr Sam. J. Alnander deraf tagit ſig anledning, at lämna åt Wallins Afhandling et ſtälle ibland de i Sverige förbudne Böcker: *Hiſt. Libror. prohibitor. in Svecia*, P. I, p. 26.

303. Diſſert. de Initiis Stockholmiæ: Pr. Fab. Toerner, Reſp. *Eric.* CARLGRUND. *in* 8:o. Upſal. 1706, pp. 55.

304. Diſſert. Epiſtolaris de Stockholmiæ antiquæ ſitu, nomine & legibus, ad Triumviros generoſos, doctos & celebres, D. Joh. Roſenſtolpe, Reg. Svion. Dicaſterii Conſiliarium, D. Car. H. Wattrang, Reg. Cameræ Conſiliar. D. Laur. Ehrenſtam, Reg. Svion. Dicaſt. Aſſeſſor. Fautores ſuos optimos, adornata ab *Er. Jul.* BIOERNER, Reg. Antiqq. Translat. *in* 4:o Stockh. Schneider, 1731, pp. 20.

Denna Afhandling var Författaren ſinnad, med anſenliga Tilökningar, å nyo at uplägga

B. I, C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

låta; se *Hamb. Berichte* 1737, p. 694; men det har icke ſkedt.

305. MSC. Stockholms Stads Privilegier. *in fol.* 220 ſidd.

Den åldſta af deſſe med god och läslig ſtyl copierade Handlingar är af år 1423, och den ſidſta af år 1676, öfver hvilka främſt i Boken finnes et Regiſter. Handſkriften, teknad I 2, förvaras i Ant. Archivo.

306. Kongl. Maj:ts Förordning öfver Stockholms Stads Styrelſe. Dat. d. 12 Dec. 1672, *in* 4:o. Stockh. Wankiif, 1673, 4 a.

307. MSC. En luſtigh och trowärdigh Krönika om Stockholm, ſom är på thenna tid Sweriges Rikes namnkunniga Hufvudſtadh, med Swenſka Rim beſkrefven: några Perſoners Slächteregiſter, ſom därifrån gammal härkomſt hafve, och i VIII Böker begrepen af *Joh.* MESSENIO.

Handſkriften förvaras i Riks-Archivo, och en Copia i A. t. Archivo; var redan år 1637 färdig at tryckas: Se Stiernmans *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 142. Jämnför Sv. Brings *Saml. af åtſkill. Handl.* Del. 1, ſid. 11.

308. Deſcriptio Stockholmiæ.

Se *Georg.* BRAUNII & *Franc.* HOGENBERGII *Theatrum Urbium*, Colon, 1572-1593, *in fol. maj.* T. IV, p. 38.

309. B.

309. B. IVERSENS Entwurff der Kö- B. I. C. I. Sv. Geogr. *Upland.*
nigl. Reſidence-Stadt Stockholm, *in* 8:o. 1664.

Förtekn. på Kämn. Eric Ströms *Bibliothek*, Stockh. 1749, *in* 8:o, ſid. 207. *Bibl. Langebekiana*, Hafn. 1776, *in* 8:o, p. 382.

310. MSC. Öfver-Ståthållarens (Frih.) *Schering* ROSENHANES Relation om Stockholms Slotts och Stads Tilſtånd, intil år 1663, *in fol.*

Et Exemplar af denna märkvärdiga Relation förvaras bland Öfver-Ståth. Ämbetets Handlingar i Stockholm; et annat äger Kgl. Bibliothecar. Gjörwell. Detta ſenare har tilhört Bar. J. Burenſköld, ſom år 1710 föreſtod Öfver-Ståthållare-ſyſſlan.

Sjelfva Relationen intager vid pafs 48 fidd. och år ſtåld ſåſom Bref til Kongl. Maj:t, i hvilket Författaren gör redo för ſin Tjenſt, ſamt viſar huru han den förvaltat. Berättelſen vidrörer i ſynnerhet Stockholms Slotts-bygnad och Stat, Stadens och Borgerſkapets regering, Ämbetens beſåttande och omväxling, Borgmåſtarnes examen, Stadens Löningsſtat, antal af Inbyggare, Hus och Gårdar. Följer, om Barnhuſen, Kyrkor, Scholar; vidare, om Politie-Ordningen, Borgerſkapets hantering och näring, Handelens tilſtånd, Köpmans-Compagnier, Handtverkare, Stadens inkomſter, Borgerſkapets mönſtring, Execution i criminel-mål, Öfver-Ståthållarens upſeende öfver Tullar, Acciſen och andra Kronans Råttigheter, m. m. Altſammans beſtyrkes med authentique Bevis och

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Handlingar, såsom Bilagor, 63 til antalet, och af hvilke några få åro trykte: de utgöra inemot 600 paginer. At specificera dem alla, vore för vidlyftigt; jag anmärker allenast följande. Den första år Drotn. Christinas Fullmagt för Frih. Rosenhane på Öfver-Ståthållare-Ämbetet af år 1652. Af Bilagan n. 16 kan inhämtas: at enligt sista Mantals-skrifningen, år 1663, Folk-numern i Staden och på Malmarne icke steg högre än til 14953 personer. N. 17 utvisar, at Hus och Gårdar voro 3784. N. 27 handlar om Gymnasii tilstånd i Stockholm för denna tid &c.

År 1775 började Kgl. Bibliothecarien Gjörwell at styckevis låta trycka denna Relation, uti et af sina periodiska arbeten, kallat: *Adressen*, Stockh. hos Nordström, *in* 4:o. Uti desse Blad förekomma också andra Underrättelser och Handlingar, rörande Stockholms Stad.

311. Dissert. Acad. de Stockholmia, urbe Svio-Gothorum principe. P. I. Pr. L. Arrhenius, Resp. *Adolph. Joh.* GRUNDEL. *in* 4:o. Upsal. 1724, p. 1-48.

Ejusd. Dissert. P. II, *in* 4:o. Ibid. 1726, p. 49-70.

Acta Liter. Sueo. 1725, p. 44.

Vid slutet af II Delen utlåtter Författaren innehåller af de ännu återstående Capitel; han har likväl icke fulföljt sit arbete, och, sedan han lämnat Academien, kanske intet vidare tänkt derpå.

312. Den

312. Den nu för tiden florerande vidt-berömde Kongl. Reſidence-Staden Stockholm, eller: en fulkomlig Förtekning på alla Kongl. Maj. och Cronans höga Embetsmån, ſamt förnäme och anſenlige med ringare Betjente, hvilka der uti värckelige Beſtållningar ſtadde äro, med andra befintelige Ståndsperſoner; ſamt lofl. Magiſtraten och hederlige Betjente, ſom under Stadſens Jurisdiction ſortera m. m. Korteligen författat och upſat af *And. Joach.* v. Henel, Major. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1728, 261 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Avertiſſem.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Tituln utviſar, at man här intet bör ſöka annat, ån et blott Namn-Regiſter.

Författaren, ſlutel. Commendant på Malmö Slott, afled 1744. Se v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, II Del. ſ. 1282.

Sådana Namn-Regiſter förnyas nu årligen, ſedan K. Vetenſk. Academien i Stockholm, med år 1761, börjat gifva ut den ſå kallade *Stockholms Stads Calender*, innehållande, jemte „Hiſtoriſka märkeliga Händelſer, ſom ſig i Stock„holm tildragit, en Förtekning på Åmbetsmån „och Betjåning vid de i Stockholm varande „Kongl. Collegier och andra publique Verk, af „Civil-Militair- och Kyrko-Staterne". Denne Calender tryckes in 12:o.

313. Det i Flor ſtående Stockholm, eller korteligen författad Beſkrifning öfver den nu för tiden vidt berömde Kongl. Sven-

B. I. C. 1. Sw. Geogr. *Upland.*

ſka Reſidence-Hufvud-och Handels-Staden Stockholm, alt ifrån des begynnelſe, intil närvarande tid, utur åtſkilliga trovårdiga Hiſtorie-Böcker och gamla Monumenter, med flit och mycken möda ſammandragen, ſamt dem, ſom ålſkare äro af Hiſtorier och Antiquitæter, til tjenſt utgifven af *Joh. Georg* RÜDLING. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1731. 366 *ſidd. Dedicat. Föret. och Reg. oberåknade.*

Supplement til det i Flor ſtående Stockholm, eller grundelig Tilökning på then under föreſtående Titul, af thetta Värkets Auctore, a. 1731 utgifne Hiſtoriſka Beſkrifning öfver thenna vidtberömda Kongl. Svenſka Reſidence- och Hufvud-Staden Stockholm. — Utgifven af *Joh. Georg* RÜDLING. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1740. 672 *ſidd. utom præmiſſa och Regiſtren.*

Verket är vidlyftigt nog; men icke deſto mindre hvarken grundeligt, fullſtändigt eller påliteligt. Författaren länder likväl til berôm, at han, ſåſom Utlänning, med den inſigt och förmåga han ägde, præſterat det ſom tils datum ingen Svenſk Man ſig åtagit, nemligen at lämna Allmänheten i händer en ſå deraillerad Beſkrifning öfver Svea Rikes Hufvudſtad, ſom denna är.

Joh. Georg Rüdling, född i Leipzig, var Tyſk Scholæ-måſtare i Stockholm, hvarefter han afled 1741. Underſkriften af Dedicationerne fram-

framför Supplementet, tjenar til bevis af hans ſtora modeſtie. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

314. Stockholms Stads Hiſtoria, författad af de äldſte och trovärdigſte Antiquiteters Håfder. *in* 8:o. Stockh. Wennberg, på egen bekoſtnad, 1775. 59 ſidd.

Kan tjena för gemene man: mot utarbetningen ſvara tryck och papper.

315. Inträdes-Tal, om Stockholm för 200 år ſen, och Stockholm nu för tiden, i anſeende til Handel och Vetenſkaper, ſärdeles den Medicinſka, hållit för K. Vet. Academien, d. 20 Aug. 1758, och efteråt med Anmärkningar tilökt, af *Pet. Jon.* Bergius, Med. Doct. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1758. 270 ſidd.

Lärda Tidn. 1759, n. 4, 5. *Sv. Mercur.* 1759, Januar. ſid. 68.

En Afhandling „om Stockholms Stads Tilväxt „i Folkrikhet, ifrån år 1721 til och med 1766, „af Secr. P. Wargentin", läſes i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1769, I Quart. ſid. 3-12. Lägg härtil: „*Edv. Fr.* Runebergs *Afhand-* „*ling om Stockholms Stads Tilväxt och Aftagan-* „*de*", ibid. 1775, III Quart. ſid. 221-236.

Utur Tabell-verket för de ſiſt förflutne 10 åren, ifrån och med 1764, intages; at Medeltaler af ſamtelige Invånare beſtigit ſig til 70,042 perſoner; men af de födda til 2455, och af de döda til vid pass 3241; ſå at då 25 Barn tilfödas, afgå 33 perſoner: en dödlighet, ſom vi-

da

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

da öfvertråffar den allmänna Uträkningen samt Proportionen af de årl. dödas antal til de födas uti stora Städer.

316. Dissert. Acad. de Monte Brunconis, vulgo *Brunkeberg*. Pr. M. Asp, Resp. *Jon.* BÅNG, Ol. Fil. *in* 4:o, Upsal. 1732. p. 1-56.

Dissert. ex Historia patriæ, de Monte Brunconis, vulgo *Brunkeberg*, altera. Pr. *Jon.* BÅNG, Resp. El. Mascov. *in* 4o, Rostochii 1734, p. 57-81.

317. MSC. En kort Relation om Kongsholmen, huru han tilförene varit nämnd, sedan utdelt, håfdat och populerat, och når han detta namnet fåt hafver, enfaldeligen fattat af *And.* BIOERN, fordom Mynt-Inspect. A. 1689.

Uti Frih. Rålambska Bibliotheket på Högsjö, och flere städes.

„Kongl. Maj:s Förordning och Frijheet för „allahanda Handtvärckare, som sig på Munc„kelägret (Kongsholmen) vid Residentz-Staden, „nedersättia willja", publicerades d. 30 Martii 1672, och är tryckt både på Svenska och Tyska, *in* 4:o. Desse Privilegier confirmerades d. 12 April 1676. Se v Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, f. 153.

318. Kongsholms-Minne, eller Beskrifning om Kongsholmen, den västra Förstaden af Kongl. Residence-Staden Stockholm, des

des forna och nu varande Tilſtånd, fördelt i trenne Böcker. Til almån tjenſt, i oſkyldigt nöje ſammanſkrefven af O. J. GJÖRDING, Scholemäſt. vid Ulr. Eleon. Förſamling. *in* 4:o. Stockh. Nyſtröm, 1754. 160 *fidd. förutan Dedicat. Föret.* m. m. *jemte en topogr. Charta, på* 1 *a.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Lärda Tidn. 1754. n. 89. *Stockh. Hiſtor. Bibl.* p. 147.

Boken hade blifvit mindre vidlyftig, om Författaren ſparat Pſalm-Boken, ſamt uteſlutit öfverflödiga Åro-Titlar, oſmakelige Elogier, jemte flere ſmå omſtändigheter, ſom ingenting upplyſa.

Såſom Supplement, har Författaren ſedermera, och når Hvalfvet i Kongsholms-Kyrkan var färdigt, gifvit ut et ark på Rijm, *in* 4:o.

319. MSC. *Joh.* PERINGSKIÖLD, Stockholms Stads Stora Kyrka, til ſit forna Tilſtånd, Chorer och Altarer; med des gamla Bref och Inſtichtning, 1709.

Upſattes på Paſtoris, D. Iſers begäran. Beſkrifningen om Kyrkans fordna, eller nu varande utſeende, är mycket kort; men Fundations-Brefven mödoſamt ihoplerade. Originalet, vid Kyrkans Handlingar en Copia i Frih. Rålambſka Bibliotheket på Högſjö, och Conceptet behållit i Ant. Archivo.

En Förteckning öfver alla dem, ſom, alt ſedan Reformations tiden, varit Paſtores vid Stor-Kyrko-Förſamlingen i Stockholm, af A. A. HÜLPHERS, år tr. vid deſs Lyckönſkan til D. Her-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.* Herweghr, då han flyttade från Weſterås til Stockholm, 1771, *in* 4 *o*, och uti *Lärda Tidn.* 1771, n. 45.

Jo. Chr. STRICKER, Specim. Acad. Fata Templi Riddarholmenſis ſiſtens.

Se här nedanföre L. II. C. VIII. Sect. II. §. 4. n. 2229.

Jöran NORDBERG, S. Claræ-Minne.

Se *ibid* n. 2230.

320. Diſſert. hiſtor. de Templo & Paroecia S. Jacobi. P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Freder. L.* WITTING. *in* 4:o. Upſal. 1763.

Ejusd. Diſſert. Part. II. Particula I. *in* 4:o. ibid. 1767.

Hvad ſom Författaren i deſſe Diſputationer på Latin framgifvit, det har han, på åtſkillige Förſamlings-böers åſtundan, öfverſat på Svenſka, och med anſenliga Tilökningar, ſamt många Bilagor, under följande Titul, lämnat allmänheten i händer:

321. S. Jacobs-Minne, eller hiſtoriſk Berättelſe om S. Jacobs och Johannis Förſamling i Stockholm. Författad och utgifven af *Fredr. L.* WITTING, i Scholm. vid S. Johán. Förre Stycket. Med bifogad Charta öfver Förſamlingen, ſamt både Kyrkornes Proſpect och Grund-Ritningar, *in* 4:o. Stockh. Wenn-

Wennberg och Nordſtröm, 1771. 248 *ſidd.* utom *Dedicat. Föret.* m. m. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Lärda Tidn. 1771. n. 55-57.

322. MSC. *Magni* PONTINI Berättelſe om S. Johans Capell, Kyrkogård och närboende Förſamling.

Citeras af v. Stiernman, i Förtekn. på Handſkrifterne vid ſlutet af *Adels-Matrikeln.* Witting, i ſit *S. Jacobs-Minne*, har nytjat denna Berättelſen; ſe ſ. 24 följ.

323. Utdrag af en til Riksdagsmännerne från Finland, vid ſidſta Riksdag (1769) afgifven Berättelſe om Finſka Nationelle Kyrkan i Stockholm, med någon tillägg-ning.

Uti *Tidn. utg. af et Sällſkap i Åbo* 1771, n. 15, 16.

324. Hiſtoriſk Berättelſe om det forna namnkunniga Riddar S. Jörans Hoſpital, och det ſedan uprättade Drotninghuſet, til des början, tilväxt och nu varande tilſtånd.

Författad af *Eric* S. RUDA, och tr. bakom des „Högmäſſo-Predikan, på 1 Adv. Sönd. 1765, „om Förbindelſen I Lärare och Åhörare emellan, „at förkunna Guds Rike". Stockh. Stolpe, 1766, *in* 4:o, tilſam. 11½ a.

Lärda Tidn. 1766, n. 63.

325. Beſkrifning (Förtekning) på de uti Arſenalen i Stockholm befinteliga förnämſta märkvärdiga Saker.

Står

B. I. C. I. Sv. Geogr. Står i *Sv. Fatburen*, IV Öpn. n. 14.

Upland. 326. Åtſkillige Brand-ſkadors, ſom Stockholms Stad öfvergått:

Upräknar *Petr.* GRÖNDAL, Kyrkoh. i Skeptuna och Lunda, i Föret. til den af honom, ifrån Tyſkan, på Svenſka öfverſatte D. B. Schuppii Predikan: *Tänk theruppå Hamburg*, Stockh. 1735. *in* 8:o.

327. Wåd-elds-minne öfver then olyckelige Elden i Stockholm, ſom upkom i S. Claræ Förſamling, och genom then ſtarcka Nordan-ſtormen geck öfver Riddarefjerden til Södermalm, then 8 Junii 1751. ſom ock öfver then Elden, hvilken yppade ſig ſamma dag och åter then 10 och 11 följ. på Öſtra Malmen, eller Ladugårdslandet, upteknat (på Rim) af O. J. GJÖDING. *in* 4:o. Stockh. Salvius (1751) 32 *ſidd.*

328. Åminnelſe af S. Mariæ Magdalenæ Brand uti Stockholm, den 19 Jul. 1759 (på Rim) med Hiſtoriſka Anmärkningar. *in* 4:o. Stockh. Heſſelberg, 1 ark.

S. Mar. Magdal. nya Kyrkas Invigning ſkedde Pingſta-dagen 1763: nåſta dagen derpå, höllt Nådårs-Predikanten Carl J. Wallin en Högmåſſo Predikan, ſom ſedermera tryktes i Stockh. hos Heſſelberg, *in* 4:o, 31 ſidd. och hvilken förtjenar at anmärkas i anſeende til *Hiſtoriſka Anmärkningarne, Kyrkans Privilegier och andra Bilagor,*

legor, ſom Utgifvaren, Scholemäſtaren *Jacob* B. I. C. r. *Sweden*, tillagt. Sv. Geogr. *Upland.*

329. Exercit. Acad. de Waxholmia. P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh.* ENEWALL, Joh. Fil. *in* 4:o. Upſal. 1762.

Lärda Tidn. 1762, n. 90.

330. MSC. Antiquitates & Inſcriptiones parœciæ templique Wermdœenſis.

Citeras af v. Stiernman, Adels-Matrik. II. Del. f. 815.

331. Diſſert. phyſ. Græs-œam repreſentans. Pr. Laur. Röberg, Reſp. *Adam* WERNER. *in* 4:o. Upſ. 1727, pp. 22.

332. Diſſert. Acad. Roſſlagiam levi penicillo delineans. Pr. Nic. Celſius, Reſp. *Laur.* SÉPELIUS. *in* 8:o. Upſaliæ, 1721, pp. 46.

333. Oeſthammar, oppidum Roſlagiæ, Specimine hiſtorico delineatum. Pr. El. Frondin, Reſp. *Eric* J. AMNELL. *in* 4:o. Upſal. 1741. pp. 27.

334. Specim. Acad. de Piſcatura Harengorum in Roſſlagia. Pr. El. Frondin, Reſp. *Nic.* HUMBLE. *in* 4:o. Upſal. 1745. pp. 26.

335. Relation om Siåle-Fiſkerie i Roſſlagen.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Uti Urb. Hiærnes *den korta Anledn. bejvarad och förklarad*, ſ. 101 - 106.

336. Tal, om Målarens Utlopp, med Geographiſka och Hiſtoriſka Anmärkningar, hållit för K. Wet. Academien, vid Præſidii nedläggande, d. 30 Jan. 1771, af *Nils* MARELIUS, Premier-Ingenieur vid K. Landtmåt. Cont. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1771. 36 ſidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 21, 22.

Chartan, ſom medföljer, är här ofvanföre, under n. 71 anteknad.

337. Beråttelſe om then gamla Handels-Staden Biörkö.

Läſes i Företalet til *Biörköa-Rätten*, (utgifven af Joh. Hadorph) Stockh. 1687. *in fol.*

338. Exercit. Acad. de Birca. P. I. Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Joh.* MEHMER. *in* 8:o. Upſal. 1727. pp. 49.

Senare Delen är icke utkommen.

Öfverlefvor efter Biörkö Stad, afritade uti Hadorphs Föret. til *Biörköa-Rätten* och Rudbecks *Atlantica*, Tab. VII, åro ännu i behåld uti Ant. Archivo.

Bernſten, ſom Målaren upkaſtat på ſtranden vid Biörkö, nämner Scheffer, uti et Bref til N. Heinſius, i P. Burmanni *Sylloge* Epiſtol. T. V. p. 93.

339. Diſſert. de Situ Bircæ, in Svio-

go-

gothia emporii nobiliſſimi, quam exhibent *Eric.* GÖTLIN & Olav. Wallquiſt. *in* 4:o. Upſal. 1775. pp. 37. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Upland.*

Sedan Författaren granſkat och med hvarannan jämnfört de äldre Scribenters Berättelſer, blifver Slutmeningen denna: „Si in ſummam col„ligantur, quæ uberiori verborum copia hacte„nus dicta ſunt, invenies illa, quæ exteri Scri„ptores nobis tradiderunt, commode explicari „poſſe, ſi in animum induxerimus, *Birtam* ſitam „fuiſſe, ubi nunc *Stockholmia*, proprie ſic dicta, „& portui obverſa, poſita eſt, atque circa flu„vium *Norrſtröm* coloniam *Sigtunenſem* penates „ſuos collocaſſe, utramque vero ſeparaſſe inſu„lam *Stockholm* dictam, hodie *Helige Ands Hol„men*, quæ ubi munimentis firmata variisque æ„dificiis exornata eminere incepit, ceterarum me„moriam ſenſim ſenſimque abolevit".

340. De Antiquitatibus Inſulæ Ferringœenſis, nunc ſtricte *Swartſiölandet* dicta, Diſſert. Hiſtor. Pr. Ol. O. Celſius, Reſp. *Joh. Er.* ARENIUS. *in* 4:o. Holmiæ, Salvius, 1751. pp. 48.

341. Fårentuna Håradz Runeſtenar, nemligen Lofö, Fårengzöö (ſom nu kallas Swartſiölandet), Åkeröö, Munsöö, Alſnöö, af *Joh.* HADORPHIUS. *in fol.* Stockh. Wankif, 1680.

En liten ganſka ſälſynt Samling.

342. MSC. *Mart.* L. ASCHANEI Be-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.* råttelſe om Sigtuna Stadh och Landet der-omkring: deruti beſkrifves förſt Stadſens hela omgång, rund, vidd, långd, bredd, efter ſielfva ögonſkenliga varelſen; 2. Sigtuna Landet, Habors Slott, grafven Drumban, qvarnar, Stadſens Föriſtåder, vårner, ſtrömmar, bommar, vånnegarn, broar, färjor, hampner, Sigtuna nyckel; 3. Stadſens innandöme, lägenhet och tilſtånd, fordomdags och nu varande (1612).

I Antiqv. Archivo, efter Stiernman, *Bibl. Svro-Goth.* T. II. p. 217. och i Friherrl. Rålambſka Bibliotheket. Aſchaneus var en ſlåt Antiquarius, enfaldig och låttrogen; des i MS. efterlemnade arbeten förtjena knapt at ihågkommas.

343. *Georg.* WALLIN, Fil. Sigtuna ſtans & cadens (Diſſertat. Acad. VI.) *in* 4:o. Upſal. Werner, 1729-1732. pl. 27.

Ordningen, ſom Författaren följt, upgifves i Företalet med följande ord: - - - „Annales „urbis Sigtunenſis in quatuor ætates diſpeſcere „viſum fuit. Prima extendens ſe ab ipſa fun„datione usque ad converſionem ejus ad fidem „Chriſtianam, annos complectitur 830. Secun„da, a primordiis Chriſtianiſmi ad urbis exci„dium per Ruthenos annorum eſt 357. Ter„tia ab excidio & qualicunque urbis reſtitutione „ad tempora Reformationis ſub Rege Guſtavo I. „annorum fere 333. Quarta inde ad hæc no„ſtra tempora procurrit annosque continet 209".

344. Then förſta Boken af Svea och Gö-

Gôtha Minnings-Merken uthi Uplandz förſta Del Thiundaland, fordom med gamla Runor, eller annan nyare ſkrift, på Stenar och Berg kring Landet, eller vid förnäma Måns Lägerſtållen i Kyrkior antecknade; ytermera med fliit aftagne och korteligen beſkrefne af Kongl. Secret. och Antiquar. *Joh.* PERINGSKIÖLD. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Monumentorum Sveo-Gothicorum Liber I. Uplandiæ partem primariam Thiundiam continens, cum Antiquitatibus ac Inſcriptionibus, quæ cippis & rupibus, vel Tumbis inciſæ paſſim reperiuntur; juſta delineatione brevique commentario illuſtrata, opera &c. *in fol.* Stockholm. ſumtib. Regiis impreſſit O. Enæus, 1710. pp. 306.

Boken, trykt i tvenne Columner, år dedicerad til Kon. Carl XII.

Peringſkiölds upſåt var at genom trycket utgifva våre åldre och nyare Minnings-mårken, med ritningar och en utförlig Beskrifning: hans arbete ſkulle ſträcka ſig öfver ſamtelige Sveriges Landſkaper, och i den affigt hade han i flere år gjort anſenliga Samlingar. Deſſe åro, til en del, ännu i behåld uti Antiquit. Archivo, och hafva ofta af en och annan blifvit nytjade, utan at man dervid ihågkommit Peringſkiöld.

En *Inledning til Svea- och Gôtha Minnings-mårken* ſkulle förutgå, och början til aftrycket gjordes med 2 ark, ſom innehålla en del af I Cap. handlande *om Svea och Gôtha Folkets Nordiſka*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

diſka Åttland, des Beldgenhet och forna Namn. Bredvid Svenſkan ſtår Latinſka Verſionen.

Hvad de handſkrifne Samlingar anbetråffar, ſå beſtå de af 10 *Convoluter*, öfver hvilka i ſenare tider et Regiſter år författat, på det man ſå mycket låttare må finna, hvad Annotationer och afritningar uti hvart och et Convolut kunna vara inlagde. De åro i ordning följande.

1. *Introductio ad Monumenta Sveo-Gothica, ſ. Miſcellanea varia.*
2. *Monumenta per Thiundiam* (år et Supplement til det trykta).
3. - - - - *per Atthundiam.*
4. - - - - *per Fierdhundriam, Weſtmanniam & Dalecarliam.*
5. - - - - *per Geſtriciam, Helſingiam, Medelpadiam, Jemtlandiam, Finlandiam & Lapponiam.*
6. - - - - *per Sudermanniam, Nericiam & Wermelandiam.*
7. - - - - *per Oſtrogothiam.*
8. - - - - *per Smalandiam, Oeland. & Gothlandiam.*
9. - - - - *per Weſtrogothiam, Daliam, Staniam, Hallandiam, Blekingiam.*
10. *Stockholmia.*

345. *Monumenta Ullerakerenſia, cum Upſalia nova illuſtrata;* eller: Ulleråkers Häradz Minnings-Merken, med Nya Upſala, uti Uplands förſta del Thiundaland, anteknade af Kongl. Secreter. och Antiquar. *Johan* PERINGSKIÖLD. *in fol.* Stockh. med

med Kongl. omkoſtn. hos J. L. Horrn, 1719. B. I. C. I. Sv. Geogr. Upland.
352 *ſidor med Figg. i Kop. och Trâſtick.*

Acta Liter. Suec. 1720, p. 1.

Uti Dedicat. til Dr. Ulrica Eleonora, berâttas orſakerne, hvarföre denna delen af Peringſkiölds Arbete âr trykt på Svenſka allena, utan Latinſk uttolkning.

346. Exegeſis de antiquiſſima Svionum Metropoli Upſalia, quam ad priſcæ veritatis analogiam pervetuſtis regni monumentis declaratam obiter concinnavit *Laur.* FORNELIUS (Carm. Elegiac.) *in* 4:o. Upſal. 1630.

347. Brevis præcipuarum quarundam rerum, ante & poſt noſtram Ubſaliam conditam, geſtarum Oratio, quam A. 1650 m. Febr. — publice pronuntiabat *Adolph.* A. MENSCHEWER. *in fol.* Ubſal. Eſch. Matthiæ. pp. 29.

348. *Joan.* SCHEFFERI, Argentorat. Upſalia. Cujus occaſione plurima in religione, ſacris, feſtis, regum electionibus, creationibus magiſtratuum, conceſſionibus dignitatum, funerationibus & ſimilibus, olim per Septentrionem & vicinos Germanos, Gallos, Britannos, omnemque pæne Occidentem uſurpata, explicantur, locique bene multi veterum aliorumque auctorum emendantur atque illuſtrantur. *in* 8:o. Upſaliæ, Curio, 1666, pp. 406, *except. præmiſſ.*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

Boken, trykt för inemot hundrade år ſedan, börjar efterhanden blifva ſällſynt. Scheffer var ſinnad låta trycka henne å nyo med anſenliga tilökningar, ſe des *Suec. Liter.* p. 299; men det kom ej dertil. Uti Kongl. Bibliotheket i Stockholm fanns år 1726 et exemplar, i hvilket Författaren hade anteknat åtſkilligt ſom ſkulle införas i den tilämnade nya Uplagan. En afſkrift af deſſe tillåggningar finnes uti mit exemplar, hvilket för detta tilhört Holſtenſka Etats-Rådet, Sam. von Triewald, och hvarvid han gjort följande anmärkning: „In margine & ſchedis notata quæ vides B. L. ſunt Supplementa, quæ quondam ſuo exemplari adſcripſerat „B. Schefferus, ut ſecundæ editioni al quando „inſervirent. Illa deſcripſi ex ejus autographo, „quod ſervat Bibliotheca Regia, cujus copiam „mihi benevole fecit ejus Cuſtos, nobiliſſ. Aſſeſſor Trenner, Holmiæ, die 20 Aug. 1726". *S. T.* Et annat exemplar af denna Bok, med ännu flere och vidlyftigare tilläggningar, ändringar och förbättringar, alleſammans ſkrifne med Scheffers egen hand, förvaras uti Antiquit. Archivo, ſom det för några år ſedan inlöſt.

Detta Scheffers arbete gaf anledning til en i vår Lärdoms-Hiſtoria märkvärdig Stridighet, och hvarom en kort Berättelſe, författad af Herr Joh. Erichſon, kan läſas uti *Hamb. vermiſchte Bibliothek*, Vol. II, P. 1, p. 153-158. En annan Berättelſe härom ſtår uti *Sv. Mercurius*, Mart. 1758, ſ. 1048 följ. Jämför Ihres Förer. til des *Upſalia illuſtrata*, hvarom här nedanföre. De ſtridande Parter voro, å ena ſidan Scheffer, å andra Ol. Vereſius. Den förre

på-

påſtod, at Upſala Afguda-Tempel hade varit be- B. I. C. 1.
låget på den ort, dår nu nya Upſala år; deſsuem Sv. Geogr.
ſkrifver han ſtadens namn, på Latin, *Upſalia*. *Upland.*
Verelius var af annan mening, ſå väl hvad Stadens och gamla Templets belägenhet angår, ſom beträffande namnet, hvilket han trodde bora ſkrifvas *Upſala* eller *Upſalæ*. Verelius började attaquen uti ſina Anmärkningar til *Hervarar Saga*, Upſ. 1672, *in fol.* dock utan at nämna Scheffer. Denne förſvarade ſig uti ſina Noter til *Incerti Scriptoris Sueci breve Chronicon de Archiepiſcopis & Sacerdotib. eccles. Upſalienſis*, Upſal. 1673, *in* 8:o. Verelius upſatte deremot, ſamma år, *Auctarium notarum in Hervarar Saga*; men det tryktes ej förrän år 1677. Se Er. Benzelii *Prolegomena* ad Monument. vet. Eccleſ. Sueo-Goth. p. XI. Skrifterne, ſom ſedermera å ömſe ſidor växlades, åro i ordning följande;

349. *Joan.* SCHEFFERI Argent. de ſitu & vocabulo Upſaliæ, ad Regni Sveciæ Senatorem, &c. illuſtriſſ. excellentiſſimumque Dominum, D. Guſtavum Adolphum de la Gardie, Comitem in Låckö & Arensburg — Epiſtola defenſoria. *in* 8:o. Holm. Wankif, pp. 79.

Detta Bref år daterat Upſala d. 27 Mart. 1677. Författaren ſlutar det med deſſe ord: „Leges ergo, cum a gravioribus & ad publi„cum pertinentibus voles aliquando requieſcere, „animumque reficere laſſum atque oblectare le„vioribus. Vere dico levioribus. Stabit enim „Regnum Sueciæ per Numinis Divini gratiam,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

„Regis maximi labores indefeſſos, Procerumque „curam jugem & ſollicitudinem, tametſi alii *Up-„ſalam*, alii *Upſaliam* ſcribent; alii Upſaliam fu-„iſſe quondam, ubi nunc eſt pagus *Gambla Up-„ſala*, alii, ubi oppidum ſic nominatum credent. „Quia tamen non hoc agitur, ſed per hoc cer-„tamen quæritur longe aliud, quod facile intel-„ligunt, qui res Upſalienſes paulo propius per-„ſpectas cognitasque habent, memet ipſum uti-„que deſerere non debui". &c.

350. *Olai* VERELII Notæ in Epiſtolam defenſoriam Clariſſ. Viri, D. Joan. Schefferi, Argent. de ſitu & vocabulo Upſaliæ, A. 1677 menſe Julio ſcriptæ, & per Profeſſores binos ipſi oblatæ. *in fol.* Upſalæ, Curio, 1681. pp 20.

Detta Svar var redan fårdigt in Julio 1677; men kunde icke tryckas, emedan R. Cancell. Gr. Magn. Gabr. de la Gardie, genom Bref til Conſiſt. Acad. i Upſala, af d. 17 Maji 1677, hade förbudit all vidare trykt Skriftväxling Parterne emellan: Brefvet år trykt uti *Tidningarne utgifne i Upſala*, 1775, n. 42. Verelius lät fördenſkul lefverera ſit Svar ſkrifvit i Scheffers händer, hvilken likväl vederſakade taga det emot, *ne, ſi legerem, compulſus ſolenni dictorum acrimonia, reſponſionem cogerer parare*, ſom han ſjelf låger på et ſtälle. Sedan Scheffer år 1679 med döden afgår, lät Verelius ånteligen trycka denna Skrift, med en *Epiſtola ad Lectorem*, däruti orſaken til des utgifvande anföres. Men emot denna Skrift utkom et ſkarpt Kongl. Bref, dat. Stockh. d. 27 Sept. 1681, däruti Scheffers flit

flit och arbeten mycket berömmas, och publi- B. I. C. 1.
cerandet af fören, Verelii Scriptum ſträngeligen Sv. Geogr.
förbjudes, vid Konungens onåd, alla Exempla- *Upland.*
rens confiſcation, och 1000 Daler S. m. vite.

Domprobſten i Wägſjö, And. Gœding, berättar uti et Bref til Nils Hufvudſon Dal, ſkrifvit d. 21 Jan. 1725, och hvilket år inryckt i *Sv. Mercurius*, Aug. 1757, at Scheffers Arfvingar förmådt, genom Grefve Lindſchiöld, at Verelii Scriptum blifvit förbudit, men att det ſedermera ångrat Gr. Lindſchiöld. Exemplaren förſeglades, och bragtes i Conſiſtorii Archivum. Större delen gingo förlorade i branden 1702; de få öfrige lågo ſequeſtrerade intil år 1721, då de, efter Rikſens Ständers befalning, til förſäljning utlämnades. Skriften är nu för tiden nog ſällſynt.

351. Annotationes ex Scriptis Karoli, Epiſcopi Aroſienſis, excerptæ. Ex MSC. membraneo vetuſto nunc primum in lucem prolatæ. *in fol.* pl. 1.

Detta Document, hvarigenom Verelii mening på det kraftigaſte beſtyrkes, hade han fådt af Ol. Rudbeck. Det tryktes år 1678 tvenne gånger, med Verelii Företal och några Anmärkningar. Det ſtår ockſå uti Er. Benzelii *Monum. vet.* p. 20, 21. Verelii Företal och Noter läſas p. 177 ſeq.

352. *Joan.* SCHEFFERI, Argent. de excerptis Annotationibus ex Scriptis Caroli, Epiſcopi Aroſienſis, per adverſarios ex pres-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

preſſum Judicium. *in* 8:o. Holmiæ, Keyſer, 1678. pp. 71.

Scheffer påſtår här, at Documentet, ſom Verelius producerat, är falſkt och updiktat; hvaröfver den ſednare blef ſå förbittrad, at han var ſinnad ſtämma Scheffer för rätta, ſom han ſjelf tilſtår, *Notæ in Epiſt. defenſ. J. Scheff.* p. ult. med följande ord: „Deſtinabam — de injuria „iſta, in Judicio ipſum convenire; ſed aliud mox „ſuadebant aſpera & funeſta patriæ tempora, „quod privatarum injurlarum meminiſſe impor„tunum omnino tunc eſſet, cum de ſalute publi„ca omnes eramus ſolliciti anxiique. Fata inte„rim Schefferum vivis eximerunt, mihique fa„cultatem ademerunt, iſta via ſatisfactionem ab „ipſo exigendi. Et dolorem meum non parum „levabat, quod ſcirent hic omnes mala ipſum cauſa „contra me miti. Poſtquam vero Epiſtolam ſu„am defenſoriam, Judiciumque iſtud in pluri„bus Germaniæ locis ipſum divulgaſſe cognovi, „ut apud exteros, quibus ego ne nomine qui„dem antea notus, impoſturæ infamia innoteſce„rem, animi ambiguus hærebam, ad quod in„nocentiæ ſcutum potiſſimum reſpicerem. Nam „famam meam nil mali meritam tam indigne „vapulare non potui non ægre ferre; & Judi„cium illud ad bilanceм, ipſo mortuo, revoca„re, quid aliis videretur, niſi cum umbris ejus „contendere“? &c.

Hvarken Peringſkiöld eller Er. Benzelius hafva dragit i tvifvelsmål Documentets riktighet: ſe denna ſednares *Monum. vet.* Proleg. p. X ſeq. Efter des berättelſe, ſkal det af elden vara förtärt i Upſala Branden 1702; i *Sv. Mercur.* åter, Mart.

Mart. 1758, f. 1051, tros at det ännu är i behåld, och at det lärer förvaras i Ant. Archivo. B. L. C. I. Sv. Geogr. *Upland.*

Caroli Lundii Ytrande om gamla Upſalas belägenhet kan läſas *Notæ ad Leges Upland.* Upſal. 1700, *in fol.* p. 167-179.

353. Upſalia illuſtrata (Diſſertationes VIII), Pr. *Joh.* IHRE habitæ. Upſal. 1769-1772, *in* 4:o, pp. 114.

Lärda Tidn. 1773. n. 86, 89, 91.

Innehåller de Tilläggningar, Ändringar och Förbättringar, ſom Scheffer var ſinnad införa uti en ny Uplaga af ſin *Upſalia.* Utgifvaren, Canc. Rådet Ihre, har följt Exemplaret, ſom tilhörer Ant. Archivum, (fo n. 348,), och bifogat egne Anmärkningar, jemte et Företal, handlande om Förloppet af Stridigheterne imellan Scheffer och Verelius.

354. MSC. *Claudii* Arrhenii ÖRNHIELM Diſſertatio de Urbe Upſalienſi.

Citeras i Jn. Weſtii Diſſert. de *Erico Olai Hiſtorico*, Upſal. 1751, *in* 4:o, p. 7. Eljeſt är bekant, at Örnhielm förſvarade enahanda mening med Scheffer, hvaremot Rudbeck var Verelii medhållare.

355. MSC. Colloquium inter Rufum & Craſſum, Studioſos, de vero Situ veteris Upſaliæ.

Detta Samtal, ſkrifvet på Syenſka, tilägnas Profeſſorn *Fabian* TORNER i Upſala. *Rufus* för-

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Upland.*

förſvarar Schefferi, och *Craſſus* Verelii mening: den förres Argumenter beſtyrkas med nya ſkäl. Afſkrifter finnas hos flere Samlare.

356. MSC. *Petri* DIJKMANS kort Anmärkning om Namnet Upſala, til des urſprung och betydelſe, jämväl huru det ſå väl uti Svenſkan, ſom Latinſka Tahle-lyndet år fordom brukat: jämte några Frågor och Omſtändigheter af des eftertänkande, utur forna Monumenter och Sagor &c. 1708.

Uti Friherrl. Rålambſka Bibliothequet. Åfven dårſtådes förvaras ockſå i handſkrift ſamme Författares: „Philologiſka Anmärkningar om „och öfver Bya-namnen Sala, Upſala, Onſala, Harg, „Hamrom“ m. m. hvilka Anmärkningar, öfverſatte på Tyſka, åro trykte i Chr. Nettelbladt *Schwed. Bibliothec*, II St. p. 203-226.

357. Om Sveriges gamla Ordning, ſamt Staden Upſala: item, om thet nya Upſala, Sigtuna och Stockholm.

Låſes i de år 1723 på Svenſka trykte *Relationes curioſæ* n. 35-37, och år af ringa betydenhet.

358. Upſala Sedes Regum Septentrionalium prima: quam, Pr. Fab. Törner, publico examini ſubmittit *Laur.* LANG Lorentſon. *in* 4:o. Upſal. 1730, pp. 32.

Författaren, en åkta Rudbeckian, påſtår: „Atlanticam, h. e. Gothos, ſive Scandianos, metropoli non caruiſſe, & Upſaliam inde ab anti-

„tiquiſſimo ævo Regum fuiſſe ſedem; quum ab- B. I. C. 1.
„ſurdum ſit cogitare, Reges potentiſſimæ gentis Sv. Geogr.
„ſine domicilio fuiſſe". *Upland.*

359. (*Joh.* EENBERGS) Kort Berättelſe af de märkvärdigaſte Saker, ſom för de främmande åre at beſe och förnimma uti Upſala Stad och näſt omgränſande Orter. Utur de förnämſta Svenſke Antiquarier ſammandragen, med dertil nödtorftige Figurer, ſom ſärſkilt en Relation om ſidſta Branden. *in* 12:o. *obl.* Upſala, 1704, 236 *ſidd. utom Dedicat. och Föret.*

Acta Eruditor. Lipſ. 1704, p. 337.

Relation om Branden intager 53 ſidor, och har följande ſärſkilta Titul: „En utförlig Rela„tion om den grufveliga Eldzvåda och Skada, „ſom ſig tildrog med Upſala Stad, d. 16 Maii „åhr 1702, då näſtan hela den delen på Wå„ſtra ſidan om Åån, och åfven ſnart hälfften „på Wåſtra ſiden, med alla Kyrkior, Kongl. „Slottet, en Academia, Hoſpitalet och private „Huus, ſtörre och ſmårre, til tre fiärdedelar af „Staden, innom 14 Timars tid, neder i aſkan „lades. Upſala, 1703".

Författaren, Moral. Profeſſor i Upſala, lefde til d. 15 Maji 1709.

360. Utkaſt til Beſkrifning om Upſala. I Delen, om Upſala Stad, deſs åldre och nyare Öden, ſamt förnämſta Märkvärdigheter, författad af *Joh.* B. BUSSER, Hiſtor. och Moral. Lector i Linköp. På Bokh. J. C. Holm-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.* Holmbergs bekoſtnad utgifven och med många Kopparſt. förſedd. Upſala, Edman, 1773, *in* 8:o, 276 *ſidd. utom Dedic. Reg.* m. m.

Lärda Tidn. 1773, n. 55-57. *Tidn. utg. i Upſala* 1773, n. 46-48.

— II Delen, om Upſala Academie, des åldre och nyare Öden, ſamt förnämſta Märkvärdigheter. Utgifven af J. B. Busser &c. Upſala, Edman, 1769, *in* 8:o, 158 *ſidd. Ded. Reg. m. m. oberäkn.*

Lärda Tidn. 1771, n. 10, 13-15. *Götting. Anzeig.* 1773, p. 322.

361. Kort Berättelſe om Upſala Slotts begynnelſe och öden: öfverlämnad til Hans Kongl. Höghet (Adolph Fredrich) d. 14 Sept. 1745, af *Olof* Celsius, V. Bibl. Upſ. *in* 8:o. Upſala, 1 ark.

Hon författades i ſtörſta haſt, och ſom allenaſt et litet antal exemplar aftryktes, är hon numera mycket ſällſynt.

362. Horologium Aſtronomicum Upſalienſe, cujus artificioſiſſima ſtructura, analyſis & uſus ad carminis heroici proprietatem ita adornatur, exponitur ac recenſetur, ut inſigniora, eaque difficiliora, quæ a Poëtis in Aſtronomicis tractari conſueverunt, Poëſeos ſtudioſis in conſpectum veniant & inclareſcant. Auct. *Laur.* Fornelio. *in* 4:o. Upſal. 1630.

Om

Om detta Urverk och des öden, läs Sam. Klingenſtiernas Åminnelſe-Tal öfver Chriſtoph. Polhem, Stockh. 1753, *in* 8:o, p. 9, 10. B. 1. C. 1. Sv. Geogr. *Upland.*

363. Diſſert. Hiſt. de Almar-Stäk, Uplandiæ olim munitiſſima Arce. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Olav.* Er. BERG. *in* 4:o. Upſal. 1750, pp. 48.

364. Exercit. Acad. de Fierdhundria. Pr. P. Elvius, Reſp. *Joh.* ARENIUS. *in* 8:o. Upſal. 1717, pp. 125.

365. Diſſertat. Acad. de Enekopia, Fierdhundriæ Urbe, P. I & P. I Continuat. Pr. J. Ihre, Reſp. *Dan.* ENEBOM. *in* 4:o. Upſal. 1745, 1746, pp. 96.

Det har gådt med detta, ſom med flere dylike Acad. Arbeten, neml. at det icke blifvit bragt til ſlut.

366. Diſſert. de Arce Örbyenſi. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh.* HIERPE. *in* 4:o. Upſal. 1757, pp. 22.

§. 2.

SÖDERMANLAND.

367. *Erici* WIBERG Sudermanniæ Panegyricus. *in* 4:o. Upſal. 1638.

368. Oratio, continens Sudermanniæ laudem ac delineationem, quam — in R. Aboënſi Acad. d. 24 Mart. a. 1661 — pro

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Söderml: ϕ. concione enarrabat *Elias* A. HULT. *in* 4:o. Aboæ, Hanſonius, pl. 2.

369. Oratiuncula, complectens breviter Sudermanniæ deſcriptionem, ejusque vera dignaque repræſentans encomia, — quam — in Acad. Aboënſi, d. 15 Maji a. 1664, — publice pronunciavit — *Guſtav.* Erici BROBERGH, *in* 4:o. pl. 2.

370. Underrättelſe om Landſkapet Södermanland, författad af E. B.

Står i et Calendarium af S. Fuhrman, för år 1677, tr. i Strengnäs hos Aſp. Se Björnſtiernas *Förtekn. på Sv. Calendar.* ſid. 27.

371. Exercit. Acad. de Sudermannia, P. I. Pr. L. Hydrén, Reſp. *Eric* LUNDSTRÖM. *in* 4:o. Upſal. 1747.

Ejusd. Diſſert. P. II. *in* 4:o, ibid. 1749. pp. 79.

Lärda Tidn. 1749, n. 66.

Författaren har lämnat ſit arbete ofullkomligit.

372. MSC. *Joh.* PERINGSKIÖLD Monumenta Sudermannica.

Denna Samling, beſtående af VII ſmå Tomer *in* 4:o, förvaras i Ant. Archivo. Innehåller Afritningar på Runſtenar, ſå väl i Kungadömet ſom Lifgedinget, gjorde, under Hadorphs inſeende, af J. Peringſkiöld, åren 1684, 85, 86,

86, jemte åtſkillige Kyrkor, ſamt Likſtenar i Strengnäs Domkyrka och annorſtädes. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Söderm. ld.*

373. Södermanlands Lands-Stat: jemte Förtekning på Hemmantalen, Matlagen och Mantalen i detta Höfdingedöme. *in* 8:o. (Nyköp. Kgl. Tr.) 1762. 1½ a.

Af detta Utdrag, författat efter 1760 års Jordebok och 1761 års Mantals-Längder, lät då varande Landshöfd. Gr. Nils Bielke trycka et litet antal exemplar, til enſkilt bruk.

Hemmantalen i Södermanland ſtiga til 3338, Matlagen til 13105, Mantalen til 38106.

Landshöfdingar, Lagmän m. m. i Södermanland, upräknar v. Stiernman, *Höfdinga-Minne*, II Bok. ſ. 97-145.

374. Underdånig Rapport om Nyköpings Höfdingedöme. *in* 4:o. ½ a.

Är dat. d. 28 Maji 1771, och underſkrifven af Landshöfdinge-Ämbetet. Innehåller en ſummariſk Efterråttelſe om Landets Indelning, Styrſel och Hushåldning, Kyrkio- och Schol-väſende, Militaire, Hemmantal, Folkmängd m. m. jemte et Utdrag öfver alla Kronans, ſå väl behållne, ſom diſponerade Råntor. Hemman uppgifvas här til et antal af 3325¼, Mantalsſkrifne voro 1769, 43138 perſoner, och hela Folkhopen ſ. å. 86057.

Önſkeligit vore, at man öfver hvart och et Lån i Riket hade en dylik Efterråttelſe; dock borde den icke hållas hemlig.

375. Utdrag af Landshöfd. Bar. och Rid-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Södermild.* Riddarens *Pehr Abrah.* ÖRNSKÖLDS underdåniga Riksdags-Relation, rörande Hemmans håfdande til Åker och Ång, Ödes-Hemman, Gräsgålder &c. uti Södermanland. På Högloft. Kammar-Oeconomie-Deputations befallning, utgifvit på Kgl. Bokhandl. Carl Afkergréns bekoſtnad. *in* 8:*o*. Stockh. Wennberg och Nordſtröm, 1772, 32 *ſidd.*

376. Utkaſt til Landa-Minne af Södermanland. *in* 4:*o*. (Nyköping, 1764). 1 ark.

Det år upſat af Biſk. i Strengnäs, D. *Jac.* SERENIUS, at utdelas bland de Studerande af Södermanlands Nation, ſom kunde vara hågade uti Acad. Afhandlingar beſkrifva detta Höfdingedömets Härader, Soknar, Städer m. m. hvilket företagande både dåvarande Landshöfd. Gr. Nils Bielke, ſamt fören. Biſkop utlofvade, at på alt ſätt befrämja och underſtödja.

377. *Salom.* L. ENEBERG Oratio, celebris Emporii Nycopenſis encomium adumbrans. *in* 4:*o*. Aboæ 1660. pl. 3½.

Stiernman, *Åboa Liter.* p. 56.

378. *Joh.* SUNDLER Diſſert. Acad. III de Nycopia, metropoli Sudermanniæ. *in* 4:*o*. Upſal. 1735-1739. pp. 180.

Döden hindrade Författaren ifrån at fulfölja och ſluta detta arbete.

379. Om

379. Om Nyköpings Stads namn, ål- B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Södermld.*
der och belägenhet; jemte Konunga-Bref och andra allmänna Handlingar, tjenande til upplysning af Stadens Hiſtoria.

Nyköp. Vekoblad 1764, n. 4. til ſlut. Åfven dåritådes 1765, n. 2-6 läſes en Berättelſe om Nyköpings och de öfrige Södermanlands Hoſpitaler och Fattighus.

380. MSC. Kongl. Bref, Reſolutioner och Privilegier, rörande Nyköpings Stad (ifrån år 1414 til år 1765). *in fol.*

De åro afſkrifne utur de i Rikſens Archivo befintelige Handlingar: Samlingen åger Rådmannen och Fabriqueuren i Nyköping J. G. Lenning. Åtſkillige af deſſe Bref och Reſolutioner åro trykte i bemälte Nyköpings *Vekoblad*, för år 1764.

381. Nycopiæ Flos atque Cinis, ſ. Oratio querula in admirandam fortunæ varietatem, quam inclyta Sudermanniæ metropolis, Nycopia, ſubiit, dum in medio flore conſtituta, horrendo ſpectaculo, d. 1 Julii a. 1665 in cineres redigeretur. Habita Upſ. d. 28 Mart. a. 1666, à *Petro* Andr. Julino. *in fol.* Upſal. Curio. pl. 8.

Om denna Brand, ſe A. O. Rhyzelii *Brontologia*, p. 76, 77, och et J. Stiernhöks Bref, af d. 7 Jul. 1665, ſom ſtår i Gjörwells *Sv. Bibliothek*, II Del. Stockholm 1758, *in* 4:o. p. 179.

P. I. C. 1. Sv. Geogr. Söderm: ld.

381 (a). Monumento ſacro, quò funeſtiſſimum ac infeliciſſimum Urbis Nycopenſis incendium, poſteritati pie recolendum relinquitur, pauca hæc addidit *And.* BERGIUS, Conſul. Nycop. reg. *in* 4:o. pl. 1.

Följer med Joh. O. Luths Predikan, hållen d. 7 Jul. 1665, ſom var ſiunde dagen efter Branden, och trykt i Stockh. 1668, *in* 4:o.

382. Diſſert. de Territorio Hœleboënſi Sudermanniæ, P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Laur. Dan.* BRANNIUS. *in* 4.o. Upſal. 1769.

Förgåfves lärer man vänta på Fortſåtningen af detta Arbete. Uti et Bref från Canc. Rådet *af Sotberg*, til Kongl. Bibliothecarien Gjörwell, ſkrifvet d. 4 Sept. 1778, och trykt uti *Collect. Gjörwell.* D. I, St. 3, förekommer, ſid. 273 följ. et och annat, ſom kan tjena vid en Beſkrifning om Hölö Sokn.

383. Blackſta och Wasbro Socknars Beſkrifning, författad år 1748, och tilökt 1759, af deras då varande Kyrkoherde *Lars* HALLMAN.

Uti *Nyköp. Vekoblad* 1765, n. 7-46.
Beſkrifningen är afkortad och mycket utefluten; Författaren var redan död när hon utgafs.

384. Diſſert. Acad. de Paroecia Duncker eique annexa Lilla Malma. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh. Dan.* FALCKMAN; *in* 4:o. Upſal. 1769. pp. 44.

385. En

385. En kort Beſkrifning om Gripsholms Slott, ſom innefattar des åtſkilliga förändringar ifrån ſit förſta til nårvarande tid, ſå långt ſom Svenſka Hiſtorien, publique Handlingar och tilförlåtelige Vitnesbörd gifver anledning. Med bifogad Förtekning på de Contrefaits af Kejſare, Konungar, Drotningar &c. — med åtſkillige Schillerier ſom therſtädes finnas, — jemte öfver högſtbem. Perſoner, ſammandragne Hiſtoriſke, Chronologiſke och Genealogiſke Anmårkningar (af *Carl Fredr.* LIUNGMAN). *in* 8:o. Stockh. Nyſtröm, 1755. 135 *ſidd.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Söderm:ld.*

Författaren år Slotskamererare på Gripsholms Slott; och des Arbete mer et Inventarium på gamla Målningar, ån en Hiſtoriſk Afhandling.

Uti Kongl. Biblioth. på Drotningholm, förvaras följande Handſkrift: „Recueil des Portraits anciens, qui ſe trouvent au Chateau de „Gripsholm. Dedié à S. A. R. Louiſe Ulrique, „Princeſſe de Suede, par C. G. TESSIN. Stockh. „le 24 Dec. 1747", *in fol.*

386. MSC. De antiquitate Civitatis Strengnenſis.

Uti Ant. Archivo, *Faſcic. Miſcellaneor.* D. 24, *in* 4:o, n. 5.

387. MSC. Thet gamla och nya Strengnäs, beſkrifvit af *Lars* HALLMAN, Kyrkoh. uti Blackſta och Wasbro. *in fol.*

Et vidlyftigt Arbete, delt i 20 Capitel. Efter

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Södermld.*

ter Auctorens död år Handſkriften inlämnad til Conſiſtorium i Strengnäs.

388. Specim. Hiſtor. de Strengneſia, Urbe Sudermanniæ. P. I. Pr. C. F. Georgii. Reſp. *Johan.* GRAFFMAN. *in* 4:o. Upſal. 1768.

Författaren har, ſå långt han gådt, nytjat Kyrkoh. Hallmans handſkr. Arbete.

389. Specim. Hiſtor. de Inſula Sela Sudermanniæ. P. I. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Eric.* HUMBLA. *in* 4:o. Upſal. 1771.

Lårer icke eller blifvit fortſat.

389 (a). Respublica Glacialis, *in* 12:o. Stockholmiæ, typis Nicol. Wankijf, 1681. pp. 52.

Af Författarens Företal, kan ſå väl innehållet af denna lilla ſälſynta Tractat inhämtas, ſom anledningen jag har at den här uptaga: „In ru„ſticis delectationibus habetur piſcatio, & rus co„lentium intereſt ſcire, quo ordine, modo, ju„re, piſcandum ſit. Quod delectabit igitur & „quod proderit, invenietis in hac relatione, „quam vobis offero; ideoque potiſſimum com„poſui, ne induſtria & æquitas ruſticorum im„primis habitantium paræciam *Nåshulta* territorii „*Rekare auſtralis* in *Sudermannia* vos & poſte„ritatem lateret. Stockholm, 1650. G. R^a. Uppå detta Företal följer Joh. Loccenii Ytrande öfver Arbetet, uti Bref til Författaren, ſkrifvit i Upſala d. 28 Febr. 1670. Bägge deſſe Stye-

Stycken åro bortlåmnade uti nya Uplagan af *Respu-* B. I. C. 1.
blica Glacialis, ſom ſtår uti *Joh. Chphi* MAR- Sv. Geogr.
TINI *Theſaurus Diſſertationum*, T. I. P. I. p. 1-21. *Söderm:ld.*
Norimb. 1763, *in* 8:o. Frågar man nu efter Författaren, ſå ſvarar jag, at det år Preſid. i Dorpts Hofrått, Frih. *Guſtaf* ROSENHANE; ty dels gifva Initial-bokſtåfverne under Företa-let ſådant nog tydeligen tilkånna, dels beſtyrka ſådant med deras intygande, Canc. Råd. von Staude, uti en egenhändig Annotation framför mit Exemplar, och Canc. Råd. von Stiernman, *Anonymor.* Cent. I, p. 22, jåmnfört med *emendandis*, vid ſlutet af Föret. til *Cent.* II, hvartil kommer, at ſom Frih. Guſt. Roſenhane var ägare af Såteriet *Haneberg* i *Nåshulta* Sokn, han ofta hade tilfälle både at deltaga och ſjelf biviſta Vinter-fiſket på Nåshulta-ſjön. De giſsningar torde altſå förfalla, ſom om Författaren af oftanåmnde Bok låſas i *Åbo Tidningar*, 1776, n. 23.

390. Diſſert. Acad. de Paroecia Brænkyrka, Tœrneæ Meridionalis in Sudermannia; P. I, II. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Jo. Wilh.* BRANNIUS. *in* 4:o. Upſal. 1769, 1770. pp. 28.

Lärd. Tidn. 1771, n. 23, 24.

391. Kyrkoh. *Nathan.* STADINS Berättelſe om Wålinge Sokn.

I *Sv. Mercur.* Jun. 1760, p. 300-310.

392. Öſterhanninge Sokns Antiquiteter, ſammanſkrifne år 1668, af *Andr.* Ar-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Nerike.*

vidi STRENGNENSI, Paſtor i Öſterhanninge.

I Gjörwells *Sv. Bibliothek*, II Del. Stockh. 1758, *in* 4:o, ſ. 131-137.

392 (a). MSC. Antiquitates Sorundenſes.

Alt det ſom jag om denna Handſkrift har mig bekant, är, at den i *Dagligt Allehanda* 1780, n. 20, efterfrågas: den ſkal, för flere år tilbakars, i Stockholm genom Auction blifvit förſåld.

§. 3.

NERIKE.

393. Luſt und Nutz der Provintz und Landſchaft Nerikia in Schweden. Gedr. zu Weſterås, mit Capitels druck, durch Peter Wald, im Jahr 1639. *in* 4:o. 1½ a.

Denna på Tyſka Rijm författade Skrift, är dedicerad til Herr Guſtaf Leyenhouſt (Leyonhufvud), Carſten Ottern och Hans Meinigk, af Författaren *Dionyſ.* FISCHER, *Schnebergenſi Miſnico*, M. Ch. C. och förer på Titulbladet et ſtort Vapen af et grönt Fält, och deruti en Barre af Silfver, med 3 bandvis ſtälde Rudor, ofvanpå Hjelmen tvenne Byffels-horn, af blått och Silfver växelvis, och deremellan en upråtſtående Ruda.

Denſamma med Titul: „*Dionyſii* FI„SCHERS Luſt und Nutz der Provintz Ne„ricke in Schweden". *in* 4:o.

Utan

Utan Ort, Årtal, Boktryckares namn, förom- B. I. C. 1.
nämnde Vapen eller Dedication. Et exemplar af Sv. Geogr.
förra Uplagan, ägde Landshöfd. Frih. Tilas, och *Nerike.*
et af den ſenare finnes i Palmſk. Samlingarne
i Upſala: begge Uplagorne äro lika ſällſynte.

Scheffer, *Suec. Lit.* p. 286, kallar Författaren *Medico-Chirurgum.*

394. Diſſert. de Nericia. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Joh. Guſt.* HALLMAN, Göſtafſon. *in* 8:o. Upſal. 1725. pp. 28.

Hallman var ſinnad vidare utföra detta ämne i et Verk under Titul: *Nerike thet nya, gamla, öfra och underjordiſka*, ſe Föret. til den af honom år 1732 utgifne *Eliſif Eriks-dotter* &c. Han afled 1757, utan at hafva fullgjort ſit löfte. Tuneld har likväl nytjat hans Samlingar.

Landshöfdingar och Lagmän i Nerike upräknas i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, III Boken, ſ. 145-170.

395. MSC. Kort Beſkrifning öfver Örebro Stad, upſat uti Örebro Magiſtrats namn, af *Oloſ* E. SALIN, Borgm. i Örebro, d. 31 Dec. 1737. 10 a.

Inſåndes til dåvarande Landshöfd. Frih. Erik Wrangel, at vidare tjena til befordran af Lars Salvii upſåt, at låta uplägga en Beſkrifning öfver Sverige, hvaraf likväl ej mera än förſta Tomen utkommit; ſe här ofvanföre n. 294.

Trykt år numera Borgm. Salins *Beſkrifning öfver Örebro Stad*, uti *Vecko-Tidningen*, ſom därſtädes utkom år 1777. Se N:o 10 följ.

Äfven

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Nerike.

Åfven dårſtådes N. 27 följ. år inrykt en Förtekning på en del Kongl. Reſolutioner och Privilegier för Örebro Stad, hvartil Originalerne åro i en vid Rådſtufvan förvarad Foliant inhäftade. Förſta Documentet år: „K. Carl Knuts„ſons Stadråſtelſe-Bref på K. Chriſtophers år „1446 gifne Förbud, at nyttja Frimarknade i „Örebro, — om S. Hindrics dag i Winteren. „Gifvit Stockh. d. 27 Dec. 1454".

Vidare förekomma i bemälte *Vecko-Tidning* N. 36 följ. *Monumenta Templi Orebroenſis*, beſtående af Epitaphier och Inſcriptioner på Grafſtenar m. m.

396. Diſſert. Hiſt. Topogr. de Arce regia Oerebroënſi, Pr. J. Ihre, Reſp. *Jo. Fr.* BAGGE. *in* 4:o. Upſal. 1769, pp. 25.

Örebro Slott, ſådant ſom det nu år, *til des utſeende fram åt Borggården*, med *Grundritningar uppå nederſta och mellan-våningen*, år ſtucket i Koppar, på 3 Blad.

397. Beſkrifning öfver Kråcklinge Sokn, i Nerike, af G. HEDIN.

Står i *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1754, ſid. 109. Beſkrifningar öfver åtſkillige Soknar i Nerike, ſom i Handſkrift förvaras uti det vid Trivial-Scholan i Örebro inråttade *Archivum*, upräknas uti *Örebro Stads Vecko-Tidning*, 1777, n. 14.

§. 4.

§. 4.

WÅSTMANLAND.

398. Elogium Diœceſis Arhoſienſis, Wesmanniæ & Dalekarliæ laudes, præclara incolarum geſta ac mores continens, — recitatum ab *Erico* A. SALAMONTANO. *in* 4:o. Upſal. E. Matthiæ, 1636. pl. 3.

399. Wesmannia ſimpliciter adumbrata Oratione Aroſiæ, in frequentia ſynodali, d. 8 Sept. a. 1682; qua Reverendiſſ. — D. Carol. Carlſon — Epiſc. Aroſ. — maximo cum applauſu excepit totus Wesmanniæ Clerus, dicta ab *Erico* SAHLMONIO. *in* 4:o. Stockh. Wankif, 1682. pl. 7½.

400. Beſkrifning öfver Wåſtmanland, med ſina Ståder, Härader och Socknar, af *Olof.* GRAU. *in* 8:o. Weſterås, Horrn, 1754.

Neueſte Geſchichte der Gelehrſamk. in Schweden, II St. p. 191.

Boken beſtår af 663 ſidor, Dedic. Föret. och Regiſt. oberäknade, jemte 14 i Koppar ſtuckna Taflor, föreſtållandes Kyrkorne uti Ståderne och på Landet, med åtſkillige i trå ſkurne Runſtenar.

Lärda Tidn. 1755, n. 15. N. 98 läſes Svar uppå de i *Stockh. Hiſtor. Bibl.* II St. ſ. 145 anförde Anmärkningar vid Graus Arbete.

401. Alfabetiſke Utdrag af Salpeter-

ſju-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Weſtmanl.* ſjuderie-Directeurens Hr *Olof Graus* Beſkrifning öfver Weſtmanland, gifne af *Fredr.* PALMQVIST, Ledamot af K. W. Acad. i Stockh. *in* 4:o *maj.* Stockh. 1758. 2½ a.

Hof-Intend. och Acad. Råntmåſt. *Pehr* JULINS *Samlingar om Wåſtmanland* MSC. räknar Tuneld ibland de Skrifter, ſom han nytjat vid ſin Geographies författande.

Om Landshöfdingar och Lagmån i Wåſtmanland och Dalarne, handlar IV Boken i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, ſ. 170-221; och uti *Allmän. Tidn.* 1772, D. II, ſ. 990, ſtår en „Förtekn. på Höfvidsmån, Ståthållare och Lands„höfdingar i Weſterås, upſat af A. A. *Hülphers*".

402. Oratio, qua diſſeritur de dignitate & utilitate rei metallicæ, quam ex Weſsmannia percipit Regnum Suedicum, habita — 3 Cal. Jul. a. 1648, a *Joh.* HOLSTENIO, *in* 4:o. Upſal. E. Matthiæ. pl. 4.

403. Weſsmanlands Biörn- och Wargfånge, under Pr. And. Berchs bitråde, (i en Acad. Diſputation) föreſtålt af *And.* HILLERSTRÖM. *in* 8:o. Upſala, 1750. 3¼ ark.

Lärda Tidn. 1750, n. 44.

404. *Abrah.* A. HÜLPHERS Beſkrifningar om Weſtmanlands Städer.

År 1 Flocken af des „Samling til korta Be„ſkrifningar öfver Svenſka Städer". Weſterås 1778, *in* 8:o. Se n. 221 (a).

Stå-

Städerne, ſom här beſkrifvas, äro Weſterås, Arboga, Köping, Sala, Linde och Nora. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Weſtmanl.*

404 (a). *Laur.* WICANDER de Arola, Urbe Weſtmanniæ primaria, Diſſertat. I. *in* 8:o. Upſal. 1720, 1722. pp. 153.

Acta Liter. Suec. 1721, p. 228.

„Anmärkningar om Folk-numerns förändrin„gar i Weſterås Domkyrko Förſamling, på 148 „år, af *Abrah.* Abrahſ. HÜLPHERS", läſas uti *K. Wet.-Acad. Handl.* 1773, IV Quart. ſ. 349-357.

405. *Incendium Aroſienſe*, eller en Chriſtelig Påminnelſe om then Wådeld, ſom i Weſterås then 3 Sept. — A. 1668, och på 12 timars rum then förnämbſta Stadſens deel bortbrände. — Utaf D. Reinh. Bakii. — Wådelds-Predikningar — ſammanfattat, och til närvarande tilfälle — ſkrifvat af *Andr.* BRODINO, Dalek. in R. Gymnaſ. Aroſ. Eloqu. Lect. *in* 8:o. Weſterås, Hagen, 1670. pp. 88.

Innehåller inga Hiſtoriſka efterrättelſer.

Argentifodinæ ut & urbis Salanæ ſuccincta delineatio, Diſſertat. *Petri* O. WOLLENII. *in* 4:o. Upſal. 1725.

Se här nedanföre n. 1079.

406. *Fr.* ANAGRII korta Berättelſe om Sala Stad och Orts både forna och närvarande Tillſtånd.

Lå-

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Weſtmanl.*

Läſes i Dedicationen framför ſamma Författares: „Tal, hållet i Sala Stads-Kyrka, då Alta„re-taflan därſammaſtädes invigdes år 1738", och tr. i Upſala hos Ol. Wikblad, utan årtal, *in* 8:o.

407. Exercit. Acad. de Sala, oppido Weſtmanniæ, Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh.* RAHM, Joh. Fil. *in* 4:o. Upſal. 1763. pp. 28.

408. Diſſert. de Prædio & Paroecia Ångsön, P. I. II. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Guſt.* FLYGARE. *in* 4:o. Upſal. 1766, 1767. pp. 26.

Lärda Tidn. 1766, n. 81. 1767, n. 57.

409. Beſkrifning öfver Kiöping, en af the åldſta Städer uti Sviarike, utur gamla Bref, Minningsmercken och Fråſägner ſammanletad af *Joh. Göſtaf* HALLMAN, Göſtafsſon. *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1728. 136 *ſidd. utom Dedic. och Föret.*

Acta Liter. Suec. 1729, p. 579.

Hvadan Staden Köping fordom blifvit kallad *Laglöſa Köping*, underſöker Er. Ekholm, uti ſina *Krit. och Hiſtor. Handl.* 1 Saml. Stockh. 1760, *in* 8:o, ſ. 80, 81. Lagerbring *S. R. Hiſt.* II Del. ſ. 410 ſäger, at det år *Enköping*, ſom blifvit kallad *Laglöſa Köpung*.

Af några gamla Wadſtenas Kloſter-bref, tror Cancelliſten i Antiqv. Archivo, Pehr Hellman, ſig kunna göra den Slutſats: „at med Laglöſa Kö-

Köping förstås uti Svenska Skrifter under hela XV Sec. ingen annan Stad, ån Wadstena i Öster-Göthland; men allenaſt den delen af samma Stad, som lydde under Kloſtret, m. m. Denna Anmärkning låſes uti *Adreſſen*, 1775, *in* 4:o, n. 20. Er. Ekholms *Svar* härpå och Vederläggning står i *Nya Lärda Tidn.* 1775, n. 28. Åfven dårstådes, n. 35, får man igen P. Hellmans *Genſvar* på Ekholms Critique, samt *ibid.* n. 42, denne ſenares *Återſvar*. Et hithörande *Utdrag af et Bref* från Stads-Comminiſtern i Wadſtena, Pehr Kylander, år åter uti *Adreſſen* infört, 1776, n. 80. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Weſtman!*

410. *Jac.* Simonis Oratio de Arbogia, *in* 4:o, Aboæ, 1659.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 55.

411. Arboga Kånning, funnen och upſtåld af *Jac. Benj.* Lohman, *in* 4:o. Stockh. Nyſtröm, 1737, 224 *ſidd. Dedic. Gratulat. Föret. och Reg. oberåknade.*

Författaren, ſom kallas *S. S. Theol. & Antiqv. Stud.* beſkrifver Staden til Namn, Belägenhet, Ålder, Vapen och Privilegier; handlar ſedan om Arboga Flod, med de dertil hörande Verk, ſamt Arboga Graf och några namnkunnige Källor; hvarefter han talar om Stadens Kloſter och Kyrkor; Slott och Fäſtningar, eller Borgar; Stadens Styrſel; de dårstådes hållne Möten, Sammankomſter och Riksdagar; olyckeliga och nöjſamma Händelſer, ſom ſig dårstådes tildragit; Innevånarnes Lefnads-frågd, uti hvilken Afdelning några lårde Måns Lefvernes-be-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Weſtmanl.* ſkrifningar förekomma, jämte Förtekning på deras Skrifter. Sidſta Cap. handlar om Stadens fordna och nuvarande Styrka.

412. Specim. Hiſtor. de Oppido & Parœcia Lindesbergenſi. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Dan.* NOHRBORG, *in* 4:o. Upſaliæ 1760. pp. 32.

Är ockſå trykt på Svenſka, med Titul: „Hiſtoriſk Beſkrifning öfver Lindesbergs Stad och Sochn, uti et Acad. Snilleprof — år 1760 utgifven — ſamt ſedermera öfverſat, och med någon tilökning förſedd, af *Dan.* NOHRBORG". *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1761, 39 ſidor, med 1 Kopparſt. *Lärda Tidn.* 1761, n. 99.

413. Diſſert. Hiſt. de Parœcia Norbergenſi. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *And.* NOHRFORS, *in* 4:o. Upſal. 1758. pp. 24.

414. Diſſert. Hiſt. qua ſiſtitur Nora Weſtmannorum oppidum. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Dan.* NOHRBORG, *in* 4:o. Upſ. 1763. pp. 24.

§. 5.

DALARNE.

415. *Zachar.* HOLENII Diſſert. II de Dalecarlia, *in* 4:o. Upſal. 1722, 1725. pp. 144.

Acta Liter. Suec. 1727, p. 282.

416. Bre-

416. Breves Obſervationes ad Antiquitates Dalecarlicas ſpectantes (Diſſert. Acad.), Pr. And. Gœding, Reſp. *Georg.* Gezelius, *in* 8:o. Upſaliæ, Keyſer, 1693. pp. 16. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Dalarne.*

417. MSC. *Joh.* Messenii Berättelſer om några gamble Sveriges Handlingar, thet är en liten Krönika om the namnkunniga och behiertade Män i Dalarne, ſammalunda och med Sylfbårget, Koparbårget och Jårnbårget, theſslikeſt theras manliga giärningar.

Handſkriften förvaras i Rikſens Archivo, och en Afſkrift i Ant. Archivo: var 1637 på vågen at tryckas; ſe Stiernmans *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 141.

Meſſenius kallar detta Arbete *Dalarnas och Bergslagens Rijm-Chrônika*, i Förrekningen på de Skrifter, ſom han utarbetat under ſin arreſt på Cajaneborg; och hvilken Prof. Bring låtit trycka, *Saml. af åtſkill. Handl.* 1 Del, ſid. 6.

418. Diſſert. de Territorio Cuprimontano & Sæterenſi nec non Jarnberia occidentali. Pr. A. Grœnwall, Reſp. Sam. Resenberg, *in* 4:o. Upſal. 1734. pp. 67.

419. Oratio de clariſſima Sveonum civitate Fahluna, quam in — Acad. Upſal. 16 Jun. a. 1667 declamabat *Nicol.* S. Fahlman, *in fol.* Upſal. Curio. pl. 6.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Dalarne.*

420. Förening emellan Stora Kopparbergslagen och Fahlu Stad, af Hans Kongl. Maj. nådigſt ſtadfäſtad d. 13 Jan. 1721, *in* 4:*o*. Stockh. Horrn. 2 a.

Denna Förening blef af Rikſens Ständer, uppå Fahlu Borgarſkaps anhållan, uphåfven, vid Riksdagen 1766. *Inrikes Tidn.* 1767, n. 81.

Om Fahlu Grufva, ſe här nedanföre n. 1063 följ.

421. Academiſk Afhandling om Stora Kopparbergs Bergs-Frälſe, hvilken under Pr. Chr. Berchs inſeende, til almänt ompröfvande, framſtälles af *Carl Jacob* LUNDSTRÖM, ifrån St. Kopparberget, Kgl. Stip. ſamt Auſcultant i K. Maj:ts och Rikſens Bergs-Collegio, *in* 4:*o*. Upſala, 1775, 102 ſidd.

En väl documenterad Afhandling, i et ämne, ſom förut varit litet vidrört.

422. Om Sättet, at bruka Åker och Ång vid Stora Kopparberget och omkring Fahlu Stad, ſom redan några år uti Upland med nytta varit förſökt; men nu efter några åſtundan framgifves af *Sam.* SCHULTZE, Camererare i Kongl. Bergs-Collegio, *in* 8:*o*. Stockh. Salvius (1743). 4 ark.

423. Specim. Hiſtor. ſiſtens prædium *Ornæs* aliaque loca commoratione R. Guſtavi

ſtavi I apud Dalekarlos celebria. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh. Reinh.* SCHULTZE, *in* 4:o. Upſal. 1758. pp. 60. c. figg. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Dalarne.*

Lärda Tidn. 1759, n. 24, 25. Se här nedanföre n. 2963 (a).

424. Diſſertat. de Præfectura Næsgardenſi Dalekarliæ, Pr. J. Hermansſon, Reſp. *Petr.* UGLA, *in* 4:o. Upſal. 1734. pp. 150.

Ejusd. Diſſert. Cont. I, Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Sam.* UGLA, *in* 4:o. Upſal. 1768. p. 151-214.

Lärda Tidn. 1769, n. 101.

Sonen har fortſatt Fadrens Arbete.

Ejusd. Diſſert. Cont. II, ſiſtens paroeciam Folkårna. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Guſt.* CHRISTIERNIN, *in* 4:o. Upſaliæ, 1776, p. 215-234.

Ejusd. Diſſert. Cont. III, ſiſtens paroeciam Grytnäs. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Joh. Chriſtoph.* HULT, *in* 4:o. Upſ. 1779. p. 235-254.

425. Stora Tuna i Dahlom och Bergom Minnesdôme. Thet är: utförlig Beſkrifning och Underråttelſe om then Ort och Chriſteliga Förſamling, ſom har namn af Stora Tuna, och är belågen i Öſter-dahls Bergslagen; — af *Magn. Abrah.* SAHL-

B. I. C. 1. Sw. Geogr. *Dalarne.*

STEDT, Probſt och Kyrkoherde therſammaſtådes. *in fol.* Stockh. Grefing, 1743.

Tituln år ſå ändeligen vidlyftig, at jag allenaſt deraf utſat det väſenteligaſte. Boken i ſtort format, och förſedd med en Land-Charta, beſtår af 220 ſidor; Dedicat. Företr. Regiſtret ſamt Bihanget oberäknade. Detta ſednare utgör 13 ark, och innehåller Documenter och Handlingar, tjenande til bevis. Allmänheten har icke fållt om detta Arbete et benåget omdöme.

426. Exercit. Acad. de Lacu Siljan. Pr. A. Grœnwall, Reſp. *Ol.* SILJESTRÖM Larsſon, *in* 4:o. Upſal. 1730, pp. 38.

Acta Liter. & Scient. Suec. 1736, p. 166.

427. In honorem ampliſſimæ Suecor. Provinciæ Dalecarliæ, quæ ſemper antiqua probitate gentis, cultu divino, rerum geſtarum gloria & præcipue incomparabilis Heroïs — Guſtavi I — virtute & auſpiciis profligando immanem Chriſtierni tyrannidem, enituit. Cum Succeſſorum Auguſtiſſ. Familiæ recenſione, tum addita ſerie Miniſtrorum, qui — paroeciam Mohram verbi divini ſemine per 260 annos in ſua usque tempora paverunt. Hoc Carmen reliquit A. D. 1663 fatis concedens *Andr.* WALLENIUS, Paſt. ejusd. Eccleſ. *in fol.* Holmiæ, typis Meurerianis, 1664. pl. 4.

Är til trycket befordrat af Brodren, Sjö-Capitainen Olof Willman.

428. MSC.

428. MSC. Berättelſe, huru de trenne B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſt. Göthl. ſocknar Sårna, Heede och Idre, åro bragde ifrån Norrige til Sverige.

I Friherrl. Rålambſka Bibliotheket på Högſjö; torde vara ſamma Berättelſe, ſom låſes i *Sv. Fatburen*, IV Öpn.

(B)

Götha Rikes Landſkaper och Städer.

§. 1.

ÖSTER-GÖTHLAND.

429. Orat. panegyr. inclytæ Oſtro-Gothiæ, proclamata in Synodo d. 4 Cal. Julii a. 1613, a *Jona* PETRI Gotho, *in* 4:o, Holmiæ, Meurer.

Jon. Petri Gothus blef Biſkop i Linköping 1637.

430. Declamatiuncula de Oſtro-Gothia, in — Acad. Ubſal. a. 1631 habita a *Dan.* J. KYLANDRO. *in* 4:o. Ubſal. E. Matthiæ, pl. 4½.

431. Oſtro-Gothiæ Hiſtoria, quam in — Acad. Dorpat. — d. 18 Aug. 1647, Oratione ſolenni, publice — enarrabat *Magn.* Samuel. ASP, *in* 4:o. Dorpati, Vogelius, 1647, pl. 6.

432. Encomium Oſtro-Gothiæ, quod

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſt. Göthl. in Acad. Aboënſi die 9 Maji a. 1680 dixit *Petr.* DAHLIJN, *in* 4:o. Aboæ. pl. 4½.

433. Tal om Öſtergöthlands Förmoner och Olägenheter, hållet för Kgl. Wet. Acad. vid Præſidii nedläggande, d. 28 Oct. 1761, af *Tiburtz* TIBURTIUS, Probſt och Kyrkoherde i Wreta Kloſters Förſaml. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1761. 24 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 94.

434. Anmärkningar vid Hushållningen i Öſtergöthland, ytrade för K. Wet. Acad. af Probſten — *Tiburtz* TIBURTIUS, då han hade därſtädes ſit Inträde d. 12 Junii 1756. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1756. 24 ſidd.

435. Oeconomiſka Anmärkningar om Öſter-Göthland, af D. *Joh. Otto* HAGSTRÖM, Prov. Med.

Sv. Mercur. 1757, Mart. ſ. 581-588, och *Lärda Tidn.* 1757, n. 26.

436. Enfalliga Anmärkningar om Öſt-Giötha Skåre-Boars öfliga Fiſke-ſätt i Öſterſjön, under Prof. P. Kalms inſeende, ſom et Acad. prof utgifne af *Joh.* ENHOLM *Eliæſon*, I och II Del. *in* 4:o. Åbo, 1753, 1754. 46 och 28 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 61, 62, 77.

Anmärkningar vid denna Diſput. läſas *ibid.* 1755, n. 54.

436. (a).

436 (a). *Olai* Andreæ SLAKOVII, Gothi, Trihydrogrammaton Oſtro-Gothiæ Carm. elegiac.) ſ. l. 1613. *Ch. pat. pl.* 1. B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſt. Göthl.

Det enda trykta Exemplar af denna Skrift, ſom man har ſig bekant, finnes uti Upſala Bibliothek, i I Bandet af Palmſköldſka Samlingarne om Öſter-Göthland. Wattudragen, ſom celebreras, åro: Motala, Wether och Somman.

437. Tal om Planterings nytta och nödvändighet, i ſynnerhet på Slåtbygden i Öſtergöthland, hållet inför den ſtuderande Ungdomen af Öſtgötha Nation, på allmänna Landſkapets Sammankomſt, d. 31 Mart. 1762, af Med. och Oecon. Studioſo *Eric.* O. RYDBECK, *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1762. 32 ſidd.

Lärda Tidn. 1762, n. 49.
Talet är ſkrifvit på vers.

438. Förteckning på högre och lägre Ämbetsmän vid Lands- Juſtitiæ- och Jägeri-Staterne, Hall-Rätter, Tull- och Poſt-Contoir uti Öſtergöthland, med Wadſtena Län, år 1760.

I *Norrköp. Wecko-Tidningar*, 1760, n. 30-40.

Om Jarlar och Hertigar i Öſter-Göthland, Landshöfdingar, *Advocati* eller Fogdhar därſammaſtädes m. m. handlar V Boken i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, ſ. 221-281.

439. Beſkrifning öfver the i Öſter-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öst. Göthl. Göthland befintelige Städer, Slott, Sockne-Kyrkor, Soknar, Säterier, Öfver-Officers-Boställen, Jernbruk och Präſtegårdar m. m. utgifven och til trycket befordrad af *Carl Fredr.* BROOCMAN, *in* 8:o. Norrköp. Edman, 1760.

Lärda Tidn. 1760, n. 77, 78.

Boken beſtår af tvenne Delar, af hvilka den förra, Dedicationerne och et kort Företal oberäknade, intager 200, och den ſednare 780 ſidor. Regiſtret är ganſka ofulkomligit och illa gjort.

440. Diſſert. de Wikia Oſtro-Gothica. Pr. M. Aſp, Reſp. *Wilhelm. Andr.* WENNERDAHL, *in* 4:o. Upſaliæ 1733, pp. 54.

Acta Lit. & Scient. Svec. 1739, p. 510.

441. Pentapoligrammaton Oſtro-Gothiæ de quinque primariis & vetuſtiſſimis Gothorum orientalium Emporiis, Lincopia, Norcopia, Sudercopia, Vaſthena & Scheningia, decantatum in patriæ encomion a *Joh.* MATTHIÆ, *in* 4:o. Holmiæ 1613.

Stiernman, *Bibl. Suio-Goth.* T. II, p. 221.

442. *Joh.* MATTHIÆ Encomiaſticon civitatis Norcopenſis.

Bakom des under Jona Magni hållne *Diſput. philoſ. pro gradu.* Upſal. 1617, *in* 4:o.

Stiern-

Stiernman, *ibid.* p. 222. Lidén *Catalog. Diſputat.* Sect. I. p. 339. B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſt. Göthl.

443. Oratio de celeberrima Oſtro-Gothorum urbe Norcopia, quam in Upſal. Acad. publice pronuntiavit *Edvard.* Johan. HOLM, a. 1635 19 Jun. *in* 4:o. Holmiæ, Käyſer, pl. 2.

444. *Laur.* ARNERI Encomium celeberr. urbis Norcopiæ, *in* 4:o. Aboæ, 1664.

Stiernman, *Aboa Littr.* p. 65.

445. *Petr. Wilh.* LITHZENII Diſſert. II de Norkopia, urbe Oſtro-Gothorum principe. *in* 4:o, Upſal. 1742, 1743. pp. 115.

Arbetet är icke bragt til ſlut.

446. Norrköpings Början och åldre Öden, 1, 2 Stycket, *in* 4:o (1760).

Denna Beſkrifning öfver Norrköping är författad af Aſſeſſoren i Ant. Archivo, *Nils Reinh.* BROCMAN, död 1770, och införd på förſta Bladet af *Norrköp. Veckoblad*, för åren 1758 och 1759. Beſtår af 216 paginerade columner, eller 54 Blad, och är årſkilt utgifven under ofvan utſatte Titul, dock utan Årtal, Ställets eller Boktryckarens namn; men på förſta Bladet af Skriften läſas orden: *Berättelſe om Norrköpings Ålder och åtſkillige Öden.* I St. handlar om Stadens Uprinnelſe; II St. om de måſt märkvärdige Händelſer för Kon. Guſtaf d. I tid.

447. Norr-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſt. Göthl.

447. Norrköpings Stads Hiſtoria. Förſta Tidehvarfvet. *in* 8:o. Upſala 1770. 52 *ſidor, förutan Dedicat.* m. m.

Lärda Tidn. 1770. n. 43.

Under Dedicationen ſtår Författarens Namn: *Carl G.* BROCMAN. Han var Farbroders-Son til näſt förut nämnde N. R. Brocman, och Extraordinarius i Ant. Archivo. Som han afled kort efter deſſe ark voro trykte, låra väl de två återſtående Tidehvarfven icke utkomma. Det förſta ſträcker ſig ifrån Stadens anläggning till år 1520; det andra ſkulle gå til år 1719, och det tredje innefatta den ſedan förflutne tiden.

448. Utdrag af Norrköpings Stads Kyrko-böcker, ſom viſar antalet af födda Barn, vigde Brudepar och döda Menniſkior, ifrån år 1720 til och med 1755.

I *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1760, ſ. 156.

449. Annotation öfver Norrköpings Stads Ströms ſtadnande och flödande tid efter annan, Eldsvådor, ſom och huru många i Staden dödde af Peſten år 1623, 1710, 1711. Til trycket befordrat, icke *Ofogeligen Lempat. in fol. pat.* ½ a.

450. *Magn. Sam.* SÖDERSTÉN, Diſſert. II de Sudercopia, *in* 4:o. Upſal. 1736, 1743. pp. 66.

Åter et afbrutet Arbete.

451. Nåsby Socken i Öſter-Göthland, be-

beſkrifven år 1755, af *Hans* HEDERSTRÖM, Kyrkoherde dårſtådes. B. 1. C. 1. Sv. Geogr. Öſt. Göthl.

I *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1757, ſ. 263-304.

452. Gamla Kihls Sockens Minne.

Upſat af Comminiſtern dårſtådes *Jac* RETZIUS, och tr. i *Sv. Archivum*, B. 1. ſ. 129-134.

453. Diſſert. de Lincopia. P. I. Pr. M. Aſp, Reſp. *Joh.* RYDING. *in* 4:o. Upſal. 1735. pp. 48.

Fortſåttningen ſaknas.

454. *Jonæ* LAURENII Diſſert. II. de Ydria, Öſter-Gothiæ Territorio. *in* 4:o. Upſal. 1736, 1738. pp. 64, 46.

455. Beſkrifning öfver Wreta Kloſters Socken uti Öſter-Göthland, af Probſt. TIBURTIUS.

I *Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1755, ſ. 188-209, ſ. 254-273.

455 (a). Tal om Riſinge Sokn och thes tilſtånd i fordna och nuvarande tider; uti Inſpectoris — D. Matthiæ Aſps, ſamt hela Öſter-Götha Nationens närvaro, på Landſkaps-Salen uti Upſala, år 1762 hållet af *Andr.* WANGEL, Studioſo Lincop. O. G. *in* 4:o. Stockh. Lange. 1764. 16 ſidd.

§. 2.

B. I. C. 1.
Sv. Geogr.
Småland.

§. 2.

SMÅLAND.

456. *Laur.* Er. WALLERII Oratio in laudem Smolandiæ & Oelandiæ. *in* 4:o. Gryphisw. Albinus, 1618.

Stiernman, *Bibl. S. Goth.* T. II, p. 338.

457. *Petri* SLETTO-GIZÆI Oratio de Smolandia, Upſaliæ habita d. 2 Junii a. 1633. *in* 4:o.

Se And. Hallenbergs Programma vid Dom-Probſt, D. S. Bålters Likbegångelſe 1760, bifogat andra Upl. af den öfver bemälte Dom-Probſt hållne Lik-predikan, tr. i Wågſjö 1766, *in* 4:o.

458. De Smalandia Oratio: quam in — Acad. Dorpat. — d. 11 Jul. a. 1646 publice — pro concione enarrabat *Jon.* Nicolai BRINGANDER. *in* 4:o. Dorpat. Livon. pl. 3.

459. Oratio, Smolandiæ & Oelandiæ breve encomium continens, quam — in Strengnenſi Gymnaſio — d. - - Mart. a 1647 publice recitavit *Ericus* OLAI. *in* 4.o.

460. *Wilh.* Petri GRANBERG Oratio, laudem & delineationem Smolandiæ continens. *in* 4:o. Aboæ 1671. pl. 2.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 95.

461. MSC. *Petri* KELLANDER Oratio

tio de laude Smolandiæ, habita in Gymnaſio Wexionenſi, d. XV Aug. 1674. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

„Denna Kellander, då Gymnaſiſt, blef ſeder-, mera Probſt och Kyrkoh. i Lundby, Göthe-„borgs Stift". S. L. *Gahm.*

462. Diſſert. Geogr. de Smolandia. Pr. L. Arrhenius, Reſp. *Joſeph.* E. LINDAHL. *in* 8:o. Upſal. 1719. pp. 44.

J. Lindahl var Kyrkoh. i Grenna, når han afled 1742.

463. Diſſert. Hiſt. Polit. de Memorabilibus Smolandiæ. Pr. J. Hermansſon, Reſp. *Sam.* ROGBERG. *in* 8:o. Upſaliæ 1721. pp. 72.

464. MSC. *Archivum Smolandicum:* eller Handlingar, hvilka förmodeligen kunna gifva ljus uti Smålåndſka Hiſtorien och Antiquiteterne, ſamlade af *Sigfrid Lor.* GAHM *Perſſon*, Kammarſkrifvare uti Kgl. Krigs-Collegio.

Denna Samling beſtår af XVIII Band *in* 4:o, och innehåller ſå väl trykte, ſom handſkrifne Acter, Documenter, Skrifter m. m. rörande Smålands Natural, Eccleſiaſtique, Civil och Politiſka Hiſtoria.

465. MSC. *Petri* RUDBECKS Smålåndſka Antiquiteter.

De citeras några gånger i Berättelſen „om de ford-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

„fordna Konungar, Jarlar och Regenter, ſom re„gerat i Göta Riken, innan de med Sve„ler Upſala Riket blefvo förenade". Stockholm 1758. *in* 8:o. Handſkriften ſåges hafva varit i R. R. Gr. Guſt. Bondes händer.

I Sam. Rogbergs *Beſkrifn. om Småland*, f. 987, kallas Petr. Rudbeck Regements-Qvartermåſtare, och des Smål. Antiquitæter beråttas vara upfylde med fabelaktige Beråttelſer.

466. Diſſert. de Regulis & Ducibus Smolandiæ. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Nic. Petr.* ISENBERG. *in* 4:o. Upſaliæ 1761, pp. 20.

Landshöfdingar och Lagmån i Småland upråknas i v. Stiernmans *Höfdinga-Minne*, VI B. f. 282-376.

467. *Georg.* WALLIN Obſervatio de etymo urbis Calmar.

Uti *Act. Soc. Reg. Sc. Upſ.* 1743, p. 6-8.

468. Kon. Guſtaf Adolphs — Calmare Stad allernådigſt förunte Privilegier, af d. 26 April 1620, ſkrifne på Pergament; men nu, efter högvederbörligit tillſtånd, uppå ſamtel. Borgerſkapets i Calmar begäran, til trycket befordrade, af Joh. Lahm Hansſon. *in* 4:o. Calmar, Lindeblad, 1764. 66 ſidor.

469. *Andr.* Svenon. GALLENII Oratio de Calmaria. *in* 4:o. Aboæ 1658.

Stiernman, *Abon. Liter.* p. 55.

470 Dis-

470. Diſſert. Acad. de Calmaria. Pr. J. Vallerius, Reſp. *Andr.* D. SWEBILIUS. *in* 4:o. Upſal. 1717. pp. 52. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

Uti Företalet til ſin år 1721 i Upſala utgifne Gradual-Diſputat. *de Zelo Regum Sveo-Gothicor. in convertendis Lappis*, urſåktar Författaren båſt han kan, at han icke fullföljt ſit Arbete om Calmar, och lofvar göra det vid annat tilfälle; hvilket likväl, ſå vida mig kunnigt är, icke ſkedt.

471. Specim. Acad. de Arce Calmarienſi, Pr. Andr. Grœnwall, Reſp. *Eric.* CATONIUS. *in* 4:o. Upſal. 1735. pp 38.

472. Oeconomiſk Beſkrifning öfver Halltorps och Woxtorps Socknar: af *Adolph* MODEER.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1767, ſ. 148-157, 180-192, 280-301.

473. Beſkrifning öfver Madeſiö Socken (Calmare Lån och Södramöre Hårad) af M. *Petr.* NÅSMAN.

Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl. 1747, ſ. 126-138.

474. Ålhem Sockens Beſkrifning, af *And.* WIKSTRÖM.

Kgl Wet. Acad. Handl. 1759, ſ. 252-266.

475. Förſök til et Landſkaps Beſkrifning, uti en Berättelſe om Tuna-läns, Sef-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

vede och Asbolands Häraders Fögderi uti Calmar Höfdingedöme, af Fögderiets Häradsfogde *Magnus Gabriel* CRÆLIUS, år 1772 *in* 8:o. Calmar 1774. 550 *ſidd. utom Dedic. och Föret.*

Upſ. Tidn. 1776, n. 4, 5. Författarens Svar på denna Critique låſes *ibid.* n. 10, och Recenſentens Genſvar *ibid.* n. 12. Se också n. 14.

476. Diſſert. Acad. de Wimmerbya, Oppido Smolandiæ. Pr. J. Ihre, Reſp. *Petr.* KASTMAN, Jonæ Fil. *in* 4:o. Upſal. 1747. pp. 33.

Lärda Tidn. 1747, n. 31.

477. Weſterwiks Stads Hiſtoria och Beſkrifning, uti trenne Delar författad af *Henr. Jac.* SIVERS, S. S. Theol. Doct. Kongl. Hof-Predik. Härads-Probſt i Norra Tiuſt och Kyrkoh. i Tryſerum, Hannäs och Foglewik. *in* 8:o. Linköping, Biörkegrens Enka, 1758. 378 *ſidd. Företal och Regiſter oberäkn.*

Sv. Mercurius, Mart. 1760, ſ. 334.

478. Hiſtoriſk Beſkrifning om Småland i gemen, i ſynnerhet Kronobergs och Jönköpings Lähner, ifrån åldſta til närvarande tid, om thes Politie, Natural-Hiſtoria, Bergvärk, Kyrko-Stat, Folkmängd, Hushållning, Kyrkor, Slott och Herregårdar, med mera minnesvärdt, författad af afl. Mag. *Sam.*

Sam. ROGBERG, Probſt och Kyrkoherde i Fröderyd, vidare utförd af afl Mag. *Eric* RUDA, Predikant vid Drotninghuſet i Stockholm. *in* 8:*o*. Carlscrona, Kgl. Ammiralit. Boktr. 1770. 1035 *ſidd. Utgifvarens* D. Joh. Rogbergs *Företal och Regiſtret oberåknat.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

Lärda Tidn. 1771, n. 97, 100, 101.

Arbetet ſvarar icke emot den fördelaktiga tanka man derom hyſte, innan det lämnades Allmänheten i händer; och tarfvar många både rättelſer, förbättringar och tilökningar.

479. Utdrag af Landshöfd. och Rid. *Adam Joh.* RAABS Riksdags-Relation, rörande Hemmanshäfden til åker och ång, Ödes-Hemman, Gråsgälder &c. uti Kronobergs Län. Trykt på Högl. Kammar-Oecon. Deput. Befallning. *in* 8:*o*. Stockh. Holmerus, 1772. 8½ a.

480. *Sam.* KROKS Tal om Urshults Paſtorats Inbyggares Seder, hållet på Smålåndſka Nationens Sammankomſt i November månad år 1749, uti Upſala. *in* 8:*o*. Stockh. 1768. 48 ſidor.

481. Commendatio Wexioniæ, quam *Petr.* ACANDER, Nic. Fil. — in Acad. Aboica, prid. Id. Dec. a. 1654, ex memoria recenſuit. *in* 4:*o*. Aboæ, Hanſonius, 1656. pl. 3½.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

482. *Sam.* LINNÆI Diſſert. II. de Wexionia, Urbe Smolandorum, *in* 4:o, Lond. Goth. 1743, 1744. pp. 42.

Författaren, Broder til Arch. och Ridd. Carl v. Linné, år Kyrkoh. i Stenbrohult, Wågſjö Stift.

483. Hiſtoriſk och Phyſico-Oeconomiſk Beſkrifning öfver Bergqvara Gods i Småland: under P. A. Gadds inſeende, ſåſom et Acad. Snille-prof, utgifven af *Joh.* LINDWALL, Bengtsſon. *in* 4:o. Åbo 1763, 35 ſidor.

Lärda Tidn. 1763, n. 60.

Anmärkningar vid denna Diſputation, af v. Stiernman, låſas i *Nya Sv. Bibl.* II B. V St. ſ. 259: de angå Trolle-familien.

484. Diſſert. Acad. de Verendia Smolandorum. Pr. A. Celſius, Reſp. *Erland.* COLLIANDER, *in* 4:o. Upſal. 1743. pp. 24.

485. Det Svenſka Fruentimrets uråldriga Berôm och Ädelmodighet; eller kort Berättelſe om Wårns-Hårads Rätts uphof och begynnelſe, af gamla Hiſtorier och Antiquiteter förefstålt och beviſat, *in* 8:o. Stockh. Nyſtröm, 1749. 1 ark.

År flere gånger uplagd; och ſlutel. inrykt i *Upſala Tidn.* 1774. n. 4-6.

Något härom kan låſas uti G. Barchæi, under J. Upmark, håldne Diſputat. *de Fortitudine*

dine Mulierum, Upſ. 1716. *in* 8:o. Jämför J. F. Peringſkiölds Föreral til det af honom utgifne *Sagobrott* &c. 1719, *in* 4:o, ſamt *de fordna Konungar, Jarlar och Regenter, ſom regerat i Göta Riken* &c. ſ. 13 följ. Lagerbrings omdöme om denna Beråttelſe år ganſka riktigt, *S. R. Hiſt.* D. II, ſ. 123. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

486. Tankar om Lands-Culturen, i anledning af förefallne Hushållningsmål under någon tids boende i Cronobergs-Låhn, Upwidinge Härad och Åsheda Sokn; upſatte af *Iſraël* LANNÉR, Reg. Coll. Med. Actuar. *in* 4:o. Stockh. Heſſelberg, 1765, 39 ſidor.

Lärda Tidn. 1766, n. 13.

487. Phyſico-Oeconom. Beſkrifning öfver Miſtelåhs Socken uti Småland; under Pr. C. B. Trozelii inſeende, utgifven af *Bengt Nicol.* HAGELBERG, *in* 4:o. Lund, 1766, 20 ſidor.

488. Diſſert. Hiſtor. Smalandiæ partem ſpecialem adumbrans, de Ottingia Berga (*Berga Åtting*). Pr. S. Bring, Reſp. *Joh.* ROGBERG Iſraëlsſon, *in* 4:o. Lond. Gothor. 1763. pp. 48.

489. *Guſt.* GASLANDER, om Wåſsbo Härad i Småland, Jönköpings Lån.

År Förſta Stycket af en *Beſkrifning om Svenſka Allmogens Sinnelag, Seder vid de årliga Högtider,*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Småland.*

tider, Frierier, Bröllop, Barndop, Begrafningar m. m. hvilket Frans *Weſterdahl* låtit trycka i Stockh. 1774, *in* 4:o. Se här nedanföre n. 1581 (a). Recenſerat med critiſk penna är det uti *Upſ. Tidn.* 1776, n. 13, 14.

490. *Petr.* M. NICANDER Oratio in laudibus Junecopiæ, *in* 4:o. Lond. Svion. 1670.

491. Tal, hållit på Jönkiöpings Rådſtufvu 1751 d. 21 Aug. af Borgmåſtaren *Nils* KELLANDER, då han det honom nådigſt anförtrodde Ämbete tilträdde; hvilket Tal, på Borgerſkapets begäran, ſkrifteligen til them är utlemnat, och the ſedan til trycket befordrat. Tr. i Jönköping, *in* 8:o. 19 ſidd.

Innehåller åtſkilligt om Stadens Öden.

491 (a). Beſkrifning om Hakarps Socken i Småland, författad af *Joachim* STÅHL, Camererare i Kgl. Krigs-Collegio, *in* 8:o. Stockh. Wennberg, 1776. 16 ſidor.

492. MSC. Grenna Stads Jubel-Qvåde, uti några — Rijm, til ihågkomſt och åminnelſe af theſs d. 24 Jan. 1652 förſta grundande, anläggande och Privilegiers undfående, ytrat den 24 Jan. 1752, och på Grenna Stads Rådhus — framfört af *Joh.* HELIN Clemensſon.

In-

Innehåller en Hiſtoriſk Beråttelſe om Staden. En Afſkrift åger Hr Gahm. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öland.*

493. *Jonæ* Leonh. HAGLINII Oratio de priſcorum quorundam Regum, poſtea Comitum Brahæorum Sede, ſive amœniſſima & famigeratiſſima Inſula Wiſingiana, *in* 4:o. Aboæ, 1675. pl. 2½.

494. Oratio, laudes & encomia inclytæ Inſulæ Wiſingianæ, nec non ejusd. lacus Wetter, ſimulac incolarum mores, vitæ genus, cum aliis, quæ ibi obſervatione digna occurrunt, complectens: quam in Acad. Aboënſi, d. 7 Maji a. 1682, publice pronunciavit *Sveno* N. WETTER, Smol. Scholæ Wiſingsb. deſign. Apologiſta. *in* 4:o. Aboæ, Wallius, 1683. pl. 4.

495. Commentarii de Inſula Viſingiana, Cap. I & II. (Diſſert. Acad.) Pr. C. Quenſel, Reſp. *Magn.* OXELGRÉN, *in* 8:o. Lond. Scan. 1714. pp. 139.

Författaren, ſlutel. Kyrkoh. i Skårſtad, Wågſjö Stift, lefde til 1750.

Angående Wiſingsö, läs också Dan. Tiſelii *Beſkrifning öfver Siön Wåtter*. Upſ. 1723. *in* 4:o, ſ. 15 följ.

§. 3.

ÖLAND.

496. MSC. *Jonæ* Haqv. RHEZELII Ölåndſka och Smålåndſka Samlingar.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öland.

De förvaras i Ant. Archivo, F. c. 1-6. Här förekomma afritningar och beſkrifningar på Borgar och Landvärn, Jordhögar, Runſtenar m. m. *item* en Förteckning på Härader, Soknar, Gårdar, Siöar, Hamnar, Grunder och Öjar i begge fören. Landſkap.

Samlaren, ſåſom Häfdeſökare, nämner J. Thun, *in vita Er. Palmſk.* p. 65.

Monumenta Runita in Oelandia, jemte gamla Latinſka Epitaphier, utur Oelands Kyrkor, fås igen uti bemälte Archivo, ibland Mart. L. Aſchanei Samlingar, F. b. 22.

497. Diſſert. de Oelandia. Pr. P. Elvius, Reſp. *Nic.* O. WALLINUS, *in* 4:o. Upſal. 1703. pp. 86.

Arbetet är delt i tre Sectioner, hvaraf den förſta är phyſiſk, den andra geographiſk och den tredje hiſtoriſk. Om Landets Förſvars-verk talar Författaren icke; ej eller om Invånarnes Seder vid Bröllop, Begrafningar, m. m. hvilker han, båſt han kan, urſäktar.

498. Beſkrifning öfver Öland, beſynnerligen det Norra Motet, eller Fögderiet; jämte Bihang af åtſkillige gamla Konunga-Bref, *in* 8:o. Upſala, Edman, 1768. 274 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Reg.*

Lärda Tidn. 1769, n. 10-12.

Författaren är Lands-Camereraren *Peter* ÅHSTRAND, ſom öfver 30 år varit Crono-Befallningsman på Öland; död 176 ..

Bihanget, innehållande Konunga-Brefven, har Utgifvaren, Kammarſkrifvaren i Kgl. Krigs-Collegio,

legio, S. L. Gahm, tillagt: de åro til en del tagne utur v. Stiernmans *Saml. af Commercie-Stadgar* &c. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

498 (a). Förſök til en Beſkrifning öfver Lôt och Albôke Förſamlingar på Öland; af *Dan.* BRUSENIUS, Kyrkoh. dårſtädes.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1776, 1 Quart.

498 (b). Anmårkningar, angående Hushållningen på Öland.

Uti *Hushålln. Journalen*, för Jun. 1779, ſ. 8-12.

499. Conſtitutio Regis Magni Ladulås, de levandis definiendisque Oelandorum oneribus. A. 1281, 1 Jan.

Uti *Act. Lit. Suec.* 1721, p. 222-224.

§. 4.

GOTTLAND.

500. CRONICA GUTHILANDORUM. Den Guthilandiſe Cronica, huor udi beſcriuis, huorledis Guthiland er opſøgt oc paafundet, med Indbyggere beſett, ſtore oc mectige Forandringer udſtaaet, bleſuen af ſine mectige Heltis oc Infœdis gierninger oc driffter ofuer all Verden aabenbaret oc naffnkundiget, it ſtritbare oc frimodige Folck, contracteret med Konningen aff Suerrig, deris Naboe, omvent til den chriſtelig Troe,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

aff S. Olao, Konning i Norrige, ligget til Lindkiœbings Biſcops Stict. Aff Konning Waldemar den 4 i Dannemark ofuervundet, deris Friheder frataget, Stappelen forſtœret, med huis mere ſig hafuer tildraget, under vis tid oc aarstall, ſaa meget ſom hafuer værit at ſamke oc udſœge. Aff *Hans* Nielsſœn STRELOW, Guthilender, Sognepreſt til Wald oc Houffgren Sogner paa Guthiland. Cum gratia & privilegio S. R. M. *in* 4:o. Kiœbinghaffn, Melch. Martzan, 1633. 404 *ſidd. utom Dedic. Företal* m. m.

Författaren följer Nic. Petreji ogrundade mening, hvarom på annat ſtälle.

Han var den ſidſta Danſka och förſta Svenſka Superintendent på Gothland, och afled 1656. Vidlyftigen handlar om honom och hans Bok Biſk. Wallin, i ſina *Gothländſka Samlingar*, ſ. 189 följ.

„Författaren är uti de äldſta ſaker fabelak„tig", ſåger Lagerbring, S. R. *Hiſt.* II D. ſ. 610, n. (2); „men i de nyare är han til alla „delar ſå trovärdig, ſom någon annan; och man „finner at han haft äldre Skrifter at följa".

501. Hiſtoriſk Berättelſe, huruledes Gottland förſt är upfunnit och beſat, ſå och under Svea Rike ifrån Hedna verld altid lydt och ſin Skat giordt (På Göthiſka och Svenſka).

Hon är trykt vid ſlutet af *Gothlandz Laghen*, up-

uplagd af J. Hadorph, Stockh. 1687. *in fol.* B. I. C. 1. Sv. Geogr.
Läs Föreralet.

Igenom detta Document, kullkaſtas aldeles *Gottland.* Petreji och Strelows orimliga hypotheſe, och ſynes klarligen, at *Thielva*, ſom förſt uptäkt och intagit Ön Gothland, och des Sonaſon *Guthe*, af hvilken bemälte Ö ſåges hafva fådt ſit namn, varit *Göther* til härkomſten, men icke *Juter*; at Gottlänningarne varit ſina egna, ſamt hedniſka Afguda-dyrkare, ända til början af XI hundrade-talet, då de frivilligt underkaſtat ſig den då varande Svenſka Konungen Olof Skotkonung m. m. Se J. Wildes *Allmännel. Rätts Hiſt.* C. II, §. 35, ſ. 349. Jämnför hans *Sveriges beſkrifna Lagars grund och uprinnelſe* &c. §. 26, ſ. 80, hvareſt han vederlägger Holberg, ſom i ſin *Dannem. Riges Hiſt.* T. I, p. 441, ſöker beviſa, genom en Henrici Leonis Stadfäſtelſe på de Handlandes Strand-rättighet, at Gothland den tiden icke lydt under Sverige.

502. Diſſert. Hiſt. de Gothlandia, quondam feudo Sveciæ oblato. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Ifvar. Eilert* Barfoth, *in* 4:o. Lond. Goth. 1767, pp. 23.

Jämför Lagerbrings *Svea Rikes Hiſtoria*, I D. ſ. 313.

503. MSC. D. *Haquin* Spegels Beſkrifning om Gottland.

Åberopas af Tuneld i Förtekn. framför IV Upl. af ſin Geographie, tr. 1762, och torde vara ſamma Verk, eller kanſke en Del deraf, ſom i *Catal. Libror. qui in Hiſt. & Antiquit. Patriæ*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

Patriæ ſub imp. Caroli XI publicati ſunt &c. p. 28, tilägnas Archib. D. Haquin Spegel, och under följande Titul: „Rudera Gothlandica, ſ. de „priſcis Inſulæ iſtius colonis, opibus, munimen„tis, legibus, bellis, cladibus &c. Reliquiæ hi„ſtoricæ ex diſperſis hinc inde membranis col„lectæ".

D. Haquin Spegel var Superint. på Gothland, ifrån 1680 til 1685.

504. Sciagraphia Gothlandiæ novo-antiquæ breviſſima. Pr. A. Stobæus, Reſp. *Joh.* GANE, *in* 8:o. Lond. Scan. 1706. pp. 24.

505. MSC. *Petri* RONANDER Beſkrifning öfver Gottland.

Handſkr. förvaras i Frih. Rålambſka Bibliotheket, på Högſjö.

Man räknar att Gottland innefattar, på 34 qvadrat mils rymd, 1098½ Krono- och Skatte-Hemman: Folkmängden ſåges föga öfverſtiga 25000, hvaraf Qvinno-könet är rådande.

Landshöfdingar, Lagmän m. m. på Gottland, upräknar v. Stiernman, i ſit *Höfdinga-Minne*, ſ. 377-390.

506. Berättelſe om Staden Wisbys och Ön Gottlands forna Öden, intil år 1570.

Uti Er. Ekholms krit. och hiſt. Handl. II Saml. Stockh. 1760. *in* 8:o, p. 148-160.

507. Diſſertat. de Gothlandia, P. I. Pr.

Pr. J. Steuchius, Reſp. *Joh.* SCHOUMACHER, *in* 4:o. Upſal. 1716. pp. 48. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

Har icke blifvit fortſatt. Uti denna Del handlar Författaren: 1. Om Namnet Gothland, denna Öös belägenhet, fördelning, m. m. 2. Om des förſta Inbyggare, deras Krig och Förbund: 3. Om Gottlänningarnes Religion: 4. Om Kyrkor och Kloſter på Gothland: 5. Om Staden Wisby, med en Beſkrifning på de dårſtädes ſlagne Mynt: 6. Om Krigen, förde på Gothland. Sluteligen upräknas Landshöfdingarne öfver Gothland, alt ifrån XIV Seculo.

508. Samlingar til Hiſtorien om Götha Rikes urgamla och vidtnamnkunniga Ö Gothland, alleſtädes med fliit upſökte, vid lediga ſtunder utarbetade, och efter hand til trycket utgifne af *Jöran* WALLIN, S. T. D. tilförene Superint. på Gothland, nu mera Biſkop i Götheborg. *in fol.* Götheb. Smitt, 1745. 3 ark.

Uti denna Skrift, tilägnad Landshöfdingen, Superintend. och de öfrige, ſå verldslige, ſom andelige Ämbetsmän på Gothland, uptäcker Författaren ſit förehafvande, at ſammanſkrifva en utförlig Hiſtoria öfver Gothland: fruktandes likväl, at det torde vara förſent för en 60 års Man, taga ſig ſådant vidlyftigt Verk före, har han beſlutit Styckevis utgifva ſina ſå kallade *Samlingar*, hvarpå en Förtekning meddelas. De äro inalles 147, och bragte under viſſa Titlar, ſamt i alphabetiſk ordning. Fyra af deſſe Samlingar, utarbetade Auctoren, efter ſluten Riksdag,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gothland.*

dag, 1743. Flere lofvar han at utarbeta efter hand, ſårdeles om han ſkulle förſpörja, at deſſe *Prodromi* väl blefvo uptagne. Vid ſlutet läſes Afſkeds-Brefvet, ſom D. Wallin tilſkrifvit Probſtarne och Paſtores på Gothland; den 12 Jun. 1745; jemte deras d. 24 Julii ſ. å. derpå gifne Svar.

Et Latinſkt Bref från D. Wallin til den berömde Rector von Seelen i Lübeck, ſkrifvit i Wisby, d. $\frac{1}{2}\frac{1}{2}$ Maji 1742; och uti hvilket han af honom begårer en och annan efterrättelſe, at nytjas vid ſit under händer hafvande Arbete, läſes uti *Hamb. Beytrdge* 1742, p. 436.

509. Gothländſka Samlingar, alleſtädes med fliit upſökte, vid lediga ſtunder utarbetade, och efter hand til trycket utgifne af *Jöran* WALLIN, S. T. D. Biſk. i Götheborg. I Delen, *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1747. 274 ſidd.

Denne Del innefattar de Fyra Samlingar, ſom Auctoren, efter ſluten Riksdag 1743, utarbetat, neml. I. Om Roma Kloſter; II. Om Gothlands Vapen och Sigiller; III. Om Superintendenterna på Gothland; IV. Om gamla Kyrkor i Wisby. Uti näſt förut anförde Skriften åro deſſe Stycken under nn. 117, 54, 130, 134, uptagne.

Sedan Fortſåtningen af detta Arbete länge ſaknats, har ånteligen Författarens Son, Kgl. Hof-Predikanten och Lectoren, Doct. M. G. *Wallenſtråle* låtit II *Delen* af deſſe Samlingar få ſkåda dagsljuſet. Den år trykt i Götheborg af L. Wahlſtröm 1776, och beſtår af 202 ſidd.

in

in 4:o, utom Förtekningen på Subſcribenterne och Innehållet, jämte et kort Företa! af Utgifvaren. Här förekomma följande Samlingar: V. Om mindre Ar.land; VI. Om Gothland utom Gothland; VII. Om Gothlands belägenhet; VIII. Om Solbergs Nunne-Kloſter; IX. Om Gothlands afvel och förmoner; X. Om utgående Varor. Se *Stockh. Lärda Tidn.* 1777, n. 19. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Gottland.*

510. Runographia Gothlandica, auctore *Georg.* WALLIN.

Uti *Act. Soc. Reg. Scient. Upſal.* 1743, p. 55-80, 1744-1750, p. 120-158.

Är också et Stycke af Gothländſka Samlingarne: i Förtekningen af år 1745 finnes det anteknat under n. 18.

Eljeſt har ock Wormius, *Monum. Dan.* L. V, p. 450 ſqq. beſkrifvit några Gothländſka Runſtenar, men mycket opåliteligen.

511. Berättelſe om et Urminnes-märke, hittat på Gothland och Hemſe Kyrkogård, år 1767, *in* 8:o. Stockh. Pfeiffer, 1774. 1 ark.

Biſkopen D. Lütkeman, uti et Företal, dat. Stockh. d. 3 Maji 1773, namngifver Författaren til denna Berättelſe, Con-Rect. vid Wisby Trivial-Schola och Kyrkoh. Magr. *Iſraël* ÅKERMAN. Det ſå kallade Urminnes-märke är en underjordiſk Bygnad, af form ſom en medföljande Ritning utviſar: hvartil denna Bygnad tjent, vet man ej.

512. Diploma, quo Monachi Wisbyenſes

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Gôtbl.* enſes Ordinum S. Dominici & S. Franciſci teſtantur, ſe vidiſſe tabulas privilegiorum, quæ Henricus Leo, Dux Bavariæ & Saxoniæ (a. 1163), nec non Comites Holſatiæ, Joannes I & Gerardus I, Incolis Oppidi Wisby & totius Inſulæ Godlandiæ (a. 1255) donarunt.

Det år utfårdat a. 1368, och kan läſas hos Lambecius, *Rer. Hamb.* L. II, p. 78. Edit. J. A. Fabricii, Hamb. 1706, *in fol.* Se ockſå J. C. H. Dreyer, *Specimen Jurispubl. Lubecenſis, quo Pacta conventa & Privilegia quibus Lubecæ circa Jus naufragii eſt proſpectum* &c. Bunov. & Wiſmar. ſ. a. *in* 4:o p. CXII. & p. CCLXXXXV.

§. 5.

WÅSTER-GÔTHLAND.

513. Om gamble Wåſt-Gôtha Råmårken emellan Sverige och Danmark.

Se *Wåſt-Gôtha Lagen*, utgifven af Georg Stiernhielm, Stockh. 1663, *in fol.* p. 98, 99.

I Föreralet viſar Utgifvaren, emot Ol. Wormius, icke allenaſt at W. G. Lagen år authentique, utan ock, at det därvid befintelige Document, ang. Rågången emellan Sverige och Danmark, råtteligen blifvit af Jo. Meſſenius anfört.

514. Copia af et gammalt Kon. Ingells Synings-Bref, ſkrifvit med Runſka Bokſtåfver, och a. 1632 verterat af Vidikindi, *in* 4:o. ½ ark.

Det-

Detta ſå kallade Synings-Bref, uti hvilket Ingell, man vet ej hvilkendera, kallar ſig *de raſke Wäſtgöthars Konung*, har Kåmnåren Carl Scherping, ſina Landsmån til heder, på tryc-ket låtit uplågga, i Stockholm, d. 4 Dec. 1722. Copian vara lika lydande med en annan vidi-merad Copia, ſom Öfv. Lieut. Gyllenhammar och gamla Lagföraren And. Torkilſon gifvit G. Eldſtierna, betygas af denna ſenare.

B. I. C. : Sv. Gothic. W. Gothl.

515. *Guſt.* ELFSTÉNS Beſkrifning på trenne Floders uprinnelſe i Götha Rike.

Nya Sv. Mercur. Sept. 1762, ſ. 561 - 563. Floderne åro *Åtran*, *Tidan* och *Niſan*, hvil-kas uprinnelſe på Riks - Chartan icke år rätt utſatt.

516. Oratio, ampliſſimæ regionis We-ſtrogothiæ deſcriptionem, veraque & digna encomia repræſentans, quam in Acad. A-boenſi proclamabat *Jacob.* P. CHRONAN-DER, *in fol.* Aboæ, Wald, 1646. pl. 5½.

517. Oratio panegyrica de laudibus Weſtrogothiæ, habita in — Acad. Upſal. d. II Cal. Jul. a. 1646, ab *Erico* Benedicti TRANANDRO, *in* 4:o. Upſal. E. Matthiæ, pl. 4.

518. Om förſte Laghmån i Wäſter-göthland.

Läs W. G. *Lagen*, ſ. 96, 97.

519. De antiquis Weſtro-Gothiæ Le-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. W. Gôthl. giferis Diſſertatio, quam, Pr. Ol. Rabenio, ad publicum examen defert *Car. Guſtav.* FRÖLICH, Comes, *in* 4.o. Upſal. 1769. pl. 14.

Lärda Tidn. 1769, n. 38, 39.

519 (a). En kort Afhandling öm Allgjôtha Ting: under Pr. J. Bilmarks inſeende, utgifven och förſvarad af *Algoth* BJÖRCKBOHM, *in* 4:o. Åbo, 1776, 12 ſidd.

Allgjôtha-Ting ſkal, efter Författarens mening, varit et Riks-möte, ſom blifvit ordenteligen hållet uti Wåſter-Gôthland, och egenteligen angåt Gôtha-Rikets ſårſkilta ſtyrſel och des Allmoges angelägenheter, m. m.

520. Regements-Form i Wåſter-Gôthland: dat. Ny-Lödöſö, d. 9 April 1540.

Stiernman *Saml. af R. D. Beſl.* T. I, pag. 137.

521. Patent til alt Wåſter-Gôthland: dat. Stockh. d. 5 Jun. 1540.

Stiernman, *Saml. af Com. Studg.* T. I, p. 61. Det angår egentel. Landsvågarne emellan de Wåſt-Gôthiſke och Hallåndſke Köpſtäder.

522. MSC. *Haraldi* ULLENII *Hendecapolis Viſigothica*: eller kort Beſkrifning om de 11 Städer i Wåſter-Gôthland.

Om Författaren och des i Handſkrift efterlemnade Arbeten, läs *Lärda Tidn.* 1750, n. 76.

Hit

Hit höra också des *Deſcriptio montis Hunnebergenſis*, och des „Skara Stifts Socken-Regi„ſter, däruti alla til detta Stift hörande För„ſamlingar och Kyrkor efter Alphabetet upräk„nas, med uttydelſe af deras namn, ſamt andra „märkvärdigheter". B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Göthl.*

523. Götheborgs Stifts Ståndz- och Hushåldnings-Matrikel, för år 1764, utgifven af *Carl Joh.* BRAG, Bibliothecar. Gymn. Gothob. 1 St. *in* 8:o. Götheb. Lange, 1765. 136 *ſidd. utom Föret.*

Lärda Tidn. 1766, n. 18.

Götheborgs Stift innefattar Hallands, ſamt Götheborgs och Bohus-Läns Höfdingedömen, jemte en liten del af Elfsborgs-Län.

Författningen af Matrikeln ſaknas; men af ſamma Författare läſas i *Göthab. Magazinet* 1766, n. 29. 33. „Anmärkningar öfver den ſå „kallade Kyrko-Tabell-inrättningen i allmänhet, „och derefter öfver 1765 års Götheborgſka „Stifts-Tabell".

524. Götheborgs Stads och Stifts-Matrikel, för år 1775, (af Dr. *Mart. Ge.* WALLENSTRÅLE). *in* 12:o. Götheb. Wahlſtröm. 60 ſidd.

Nya Lärda Tidn. 1775, ſ. 99.

525. Specim. Acad. Hiſtoriam urbis Gothoburgi breviter exhibens. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Haqu. E.* SETTHELIUS, *in* 8:o. Upſal. 1715. pp. 24.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Göthl.*

En Oration, ſom *Peter* Andersſon PRYTZ, til Staden Götheborgs berôm, hållit på Gymnaſium dårſtådes d. 4 Mart. 1648, citerar Er. Cederbourg, i *Beſkrifn. öfver Götheb.* ſid. 18, i Anmärkn. men nämner icke om den blifvit trykt eller ej.

526. Skalde-Qvad om Göthars Stad, vårt Götheborg jag menar, ſom ſig utſträkt, likt grönſkand Trå, i tuſend ſköna grenar. Framröſtad och proclamerad på Götheborgs Gymnaſium, d. 4 Dec. 1735, af *Jac. Gabr.* CEDERBOURG, *in* 4:o. Götheb. Kallmejer. 3 a.

527. En kort Beſkrifning öfver den vid Wåſtra Hafvet belägna, välbekanta och mycket berömliga Siö-Handel- och Stapel-Staden Götheborg, utur åtſkillige trovärdige Hiſtorie-Böcker, gamla Bref, Minnesmärken och andre tilförlåtelige Bevis, både med nöje och flit ſammanletad af *Eric* CEDERBOURG, *in* 4:o. Götheb. Kallmejer, 1739. 231 *ſidd. Dedic. Förer. m. m. o-beråkn.*

Författaren var Rådman i Götheborg.

Uti *Hiſt. abregée de la Reformat. des Pays-Bas. de* Ger. Brandt, la Haye 1726, *in* 12:o, läſes T. II, p. 296: at K. Guſt. Adolph varit hågad at i Götheborg emottaga en Colonie af Remonſtranter från Holland, och at verkeligen flere begifvit ſig dit, ſamt där erhållit fri Re-

t. li-

ligions-öfning m. m. Denna Berättelſe torde kanſke förtjena en närmare underſökning. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Göthl.*

528. Elds-Bref om Götheborgs olycka, ſedan — Gud — hade genom Vådeld, a. 1721. — låtit förbränna Dom-Kyrkan, Gymnaſium m. m. Välment ſkrifvit af en under påſtående olycka frånvarande Invånare &c. *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1722. 2 ark.

År ſkrifvet på vers.

529. *Er. Guſt.* LIEDBECKS Bref om åtſkilliga i Götheborg — gjorde Inrättningar.

Sv. Mercur. Mart. 1758, ſ. 1146-1152, Jul. ſ. 44-48.

Hela Folk-numern i Götheborg, af Man- och Qvin-kön tilſamman, var i början af år 1766 allenaſt 10087 perſoner. Se *Inr. Tidn.* 1766, n. 17. *Götheb. Magaz.* 1766, n. 6.

530. Oeconomiſk Beſkrifning på Fabrikerne uti Götheborg, under inſeende af Pr. C. B. Trozelius, til allmån granſkning utgifven af *Barthold* PAULIN, *in* 4:o. Lund, 1761. 48 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 57.

531. MSC. *Laur.* BÖKERS Bref til Ol. Rudbeck, den åldre: dat. Götheborg. d. 30 Jan. 1692.

Afſkriften, ſom under n. D. 85 förvaras uti Ant. Archivo, beſtår af 150 ſidd. *in* 4:o.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Göthl.*

„Författaren var Secreterare och Rådman i „bem. Stad, och hade af Rudbeck blifvit anmo„dad, at meddela hvad han viſste om årſkill„ga gamla Orters namn omkring Götheborg, „ſå och andra Antiquiteter där på orten, hvil„ken uplysning Rudbeck då behöfde til ſin At„lanticas III Del".

532. *Aſſm.* O. CARLANDER Diſſert. Hiſtor. II de Gentis Vanorum priſcis & hodiernis in Weſtro-Gothia Sedibus, *in* 4:o. Aboæ 1747, 1748. pp. 104.

Lärda Tidn. 1747, n. 36; 1749, n. 49. Arbetet är icke bragt til ſlut.

533. Utdrag om några märkvärdiga Händelſer, ſom ſig tildragit i Waſſenda Förſamling (vid Wennersborg) ſedan år 1720, af *Törſtan* WASSENIUS, Comminiſter därſtädes.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1765, II Qvart. ſ. 154-159.

Af ſamma Författare, låſes en Förteckning på födda och döda i denna Förſamling, ifrån 1721 til och med 1761, i ſören. *Handlingar*, 1762, IV Qvart. ſ. 313-321.

533 (a). Kort Beſkrifning öfver Bollebygds (Bållebögds) Paſſorat, beſtående af Bollebygds, Biörktorps och Tölleſjös Socknar i Götheborgs Stift (af M. G. WALLENSTRÅLE).

Uti *Götheborgſka Spionen*, 1773, n. 29, 30; och

och derutur, uti S. Lœnboms *Hiſtor. Archivum*, VI St. ſ. 53-58. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Gôthl.*

534. Boêrosia, *urbs per regna Septentrionis mercatura nobilis.* Then uti the Nordiſka Riken, för ſin Kôp-handel, vålbekante Boeråås Stad, beſkrifven af *Nils* Hufvedsſon Dal, *in* 8:o. Stockh. Laurelii Enkia, 1719. 112 ſidd.

Acta Liter. Suec. 1720, p. 47.

535. Kort Oeconomiſk Beſkrifning öfver Scaraborgs Län.

I *Sv. Samlingarne*, II St. Weſterås, 1764, *in* 8:o. ſ. 1-22.

536. Diſſertat. Hiſtor. de Wartofta, Weſtro-Gothiæ Territorio. P. I. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Thorer.* A. Odhelius, *in* 4:o. Upſ. 1750. pp. 24.

Lärda Tidn. 1751, n. 5.

Fortſåtningen lårer icke vara utkommen.

536 (a). Folkmångdens förhållande i Larfs Paſtorat i W. Gôthland, ifrån och med 1749 til och med 1773, upgifvet af *Adam* Afzelius Arvidsſon.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1779, IV Quart.

537. Oeconomiſk Beſkrifning öfver Wadsbo Hårad uti Wåſter-Gôthland och Skaraborgs Hôfdingedôme, under Pr. A. Berchs

B. I. C. 1. Sv. Geogr. W. Göthl. inſeende, utgifven af *Carl Fredr.* BERGMAN, *in* 4:o. Upſala, 1759. 45 *ſidd. jemte en Geogr. Charta och* 2 *Kopparſt.*

Lärda Tidn. 1760, n. 26.

Denna Diſputation har ſedermera fått et nytt Titelblad, på hvilket icke nämnes, at det är en Academiſk Afhandling.

538. Beſkrifning öfver Fliſtads Förſamling i Wåſter-Göthland, Skaraborgs Lähn, Skara Stift och Wadsbo Härad, författad af *Axel* LUTH, Pr. och Kyrkoh. i Fliſtad.

Nya Sv. Mercur. 1761, Dec. ſ. 400 420.

539. Skara, urbs Gothorum vetuſtiſſima, Diſſert. Pr. J. Steuchius, Reſp. *Chriſtoph.* RYDELL, *in* 8:o. Upſaliæ 1719. pp. 52.

540. Giötha Rikes förna Hufvud-Stad Skara, *in flore & cinere*, uti welſtånd och undergång, beſkrifven och uppå Lidkiöpingz Stadz ſtora Rådhus, efter vådelden flychtiga ſtuderande Societeten utur Skara inrymdt, uti en anſenlig myckenhetz af högre och nedrigare, Lekmån och Lärda, närvarelſe, then 8 Oct. a. 1719 offenteligen föreſtelter af M. *Sven* WAHLBERG, Conſiſtorialis, Lect. Hiſt. & Phil. Moral. in Gymnaſ. Scarenſ. *in* 8:o. Stockh. Biörkmans Enka, 1729, 30 *ſidd.*

541. Axe-

541. Axevall, antiquiſſima Veſter-Gothiæ arx breviter deſcripta, Diſſert. Pr. Joh. Hermansſon, Reſp. *Paul.* O. RHYZELIUS, *in* 8:o. Upſal. 1727. p. 34. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *W. Götbl.*

542. Specim. Hiſtor. de Huſaby Weſter-Gothorum, primo Religionis Chriſtianæ Seminario. Pr. El. Frondin, Reſp. *Sveno* J. DIGELIUS, *in* 4:o. Holmiæ, Momma, 1740. pp. 70. *med en Geogr. Charta.*

543. Diſſert. Acad. de Kinna-Kulle. Pr. J. Esbergius, Reſp. *Bened.* ÖSTERPLAN, *in* 8:o. Upſal. Keyſer, 1699. pp. 32.

544. Kinna-Kulle aftagen i profil och beſkrifven af *Joh.* Svensſon LIDHOLM.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1747, ſ. 54-57. *ibid.* 1776, ſ. 77-88 låſas: „Anmärkningar öfver Träds och Örters växande på Kinne-Kulle, i anſeende til olika högder och afſåtningar, gjorde af *Clas* BJERKANDER".

545. Brevis pervetuſtæ Weſtro-Gothorum urbis Lidecopenſis Deſcriptio.

Uti *Act. Societ. Reg. Scient. Upſ.* 1741, p. 116-122.

546. *Joh.* GILBERG Diſſertat. Acad. II de Lidekopia, Weſtro-Gothiæ urbe, *in* 4:o. Upſal. 1744, 1746. pp. 115.

Lärda Tidn. 1745, n. 1.

B. I. C. I. Sv. Geogr. *W. Gôtbl.*

547. Specim. Acad. de Leckœa, olim Epiſcopali, nunc Regia Weſter-Gothiæ Arce. Pr. J. Hermanſſon, Reſp. *Axel* P. LUTH, *in* 4:o. Upſal 1734. pp. 35.

Sidſta Afdelningen i detta Arbete kunde anſenligen ôkas.

Om Målningarne och Franſka Ôfverſkrifterne, ſom nu ſes på Leckô, och i ſenare åren tilkommit, lås *Gôtheb. Magazinet* 1761, n. 17, 19, 20, 23.

548. Diſſert. Acad. de Mariæſtadio, Veſter-Gothiæ oppido. Pr. Joh. Upmarck, Reſp. *Claud.* BAHR, *in* 8:o. Upſal. 1716. pp. 33.

549. Diſſert. Acad. de Mariæſtadio, Veſtrogothiæ urbe, cum vicina Mariæholmia, Dynaſtica Sede Provinciæ Skaraborgenſis. P. I & P. I Cont. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Andr.* P. TIDSTROEM, *in* 4:o. Holmiæ, Salvius, 1748, 1752. pp. 82.

Lärda Tidn. 1752, n. 66.

Är et Supplement til nåſtföreg. Afhandling.

Mr And. Phil. Tidſtröm, Phil. Adj. vid K. Acad. i Upſala, afled 1779.

550. Diſſertat. Acad. de arce Ymſeborg. Pr. J. Ihre, Reſp. *Nic.* J. DRYSÉN, *in* 4:o. Upſal. 1755. pp. 32.

Lärda Tidn. 1755, n. 68, 69.

551. *Andr.* H. FORSSENII Diſſert.

II. de Schedvia, Weſtergothiæ urbe, antiqua S. Helenæ ſede, *in* 4:o. Upſal. 1734, 1736. pp. 68. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wärmel:d.*

Uti I Cap. handlar Författaren om Sköfde Stad; i det II om näſtgränſande Soknar, och i det III om S. Helena: ſe n. 1712.

§. 6.

WÅRMELAND.

552. Encomium Wermelandiæ, in Reg. Upſal. Acad. ad VI Cal. Dec. a. 1637 — publice recitatum a *Jona* Laurentii WISMENIO, *in* 4.o. Upſal. Wallius. pl. 2½.

553. De nobili illa Imperii Svio-Gothici Provincia Vermelandia, Disquiſitionis Geographico-antiquariæ tria priora capita. Pr. And. Stobæus, Reſp. *Laur.* KAARBERG, *in* 4:o. Lond. Goth. 1690. pl. 5½.

Fortſättningen ſaknas.

554. Diſſert. de regno Vermelandiæ ejusque Regibus. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Joh.* EDSTRÖM, *in* 8:o. Upſal. 1726. pp. 16.

555. MSC. *Erl.* HOFSTENS Beſkrifning om Wårmeland.

Citeras af Tuneld, i Förteckn. framför IV Upl. af des Geogr. tr. 1762.

Författaren, Pr. och Kyrkoh. i Philipſtad, lefde til 1717.

556. MSC.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wårmel:d.*

556. MSC. *Nils* PORATHS Beſkrifning om Wårmeland.

Anföres ockſå af Tuneld, l. c.

556 (a). Om Carlſtads Stifts tilväxt i Folkrikhet, ſedan år 1721, af *Pehr* WARGENTIN.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, ſ. 258-265. Wermeland och Dal hafva, på tretio år, blifvit mycket folkrikare.

557. Wärmeland i ſit ämne och i ſin upodling. I. Delen. Beſkrifvit af *Eman.* S. EKMAN, Oecon. Adjunct vid Kgl. Acad. i Upſala. *Non erimus patriæ indecores: nec veſtra feratur fama levis* — VIRGIL. Æneid. *in* 8:o. Upſala, Kongl. Acad. Tr. 1765. 427 *ſidd. utom Dedicat. Företal* m. m.

Granſkning öfver denna I Del, läſes i *Sv. Mercur.* Jun. 1765, ſ. 419-434. Jämför *Lärda Tidn.* 1765, n. 76. Förklaring på denna Granſkning, har Författaren låtit inrycka i *Sv. Magazinet* 1766, April, ſ. 234-245; Maj, ſ. 317-331.

557 (a) Beſkrifning öfver Wårmeland, afdeld i ſex Tidehvarf, tvenne under Hedendomen, och lika många under Påfvedömet och Lutherſke Tiden; jämte en kort Inledning om Landets Läge, Namn, Wattudrag, Bergſträckningar, Skogar m. m. utgif-

gifven af *Erik* FERNOW, *in* 8:o. Göthe- B. I. C. 1.
borg, Smitt. I och II *Afdeln.* 1773. III Sv. Geogr.
Afdeln. 1779. *tilſam.* 900 *ſidd. præmiſſa* *Wärmel:d.*
och Reg. ober.

Stockh. Lärda Tidn. 1777, n. 32. *Upſ. Sdlſk. Tidn.* 1781, n. 49.

Arbetet är icke bragt til ſlut, utan återſtår ännu andra Bandet: ovifst är huruvida det kommer at ſe dagsljuſet, hvarom Författaren ſjelf miſströſtar.

558. *Fridr.* FRYXELLS Bref röran-de några Anmärkningar om Wärmeland.

Uti *Sv. Magazindt* 1766, Mart. ſ. 151-159.

559. Diſſert. de Regione Wermelandorum metallica, olim *Wermelands-Berg* dicta, & oppido Philipſtadio. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Eric.* FERNOW, *in* 4:o. Upſal. 1764. pp. 40.

Sv. Mercur. Febr. 1764, ſ. 152. *Lärda Tidn.* 1764, n. 16, 17.

559 (a). Diſſert. Hiſtor. de Regione metallica Carlſkoga. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Nicol.* Guſtavi KJELLIN, *in* 4:o. Upſal. 1779. pp. 30.

Stockh. Lärda Tidn. 1780, n. 7.

559 (b). Academ. Afhandling om möjligheten af en Canals anläggande, igenom Philipſtads och Carlſkoga Bergslager, til Siön

Wå-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Dal.* Wånern, under Pr. C. Berchs inſeende, förſvarad af *Joh. Hindr.* af GEIJERSTAM, *in* 4:o. Upſala, 1780. 1.8 *fidd. med en Charta.*

Stockh. Magazin 1780, Dec. ſ. 785; vid hvilken Recenſion Chartan också år bifogad.

§. 7.

DAL.

560. Oratio encomiaſtica de Dalia, quam — d. XX Jun. — a. 1632 recitare conſtituit *Gunno* B. Blutherus NORDÆLING, *in* 4:o. Ubſal. E. Matthiæ. pl. 4.

Om Författaren, ſe Stiernman. *Bibl. Suco-Goth.* T. II, p. 761.

561. Diſſert. Acad. de Dalia, Pr. I. J. Neſſelius, Reſp. *Laur.* N. HASSELGREN, *in* 8:o. Upſal. 1718. pp. 88.

Beſtår af två Afdelningar. Den förſta är Geographiſk, och handlar om detta Landſkaps Namn, Belägenhet, Fördelning, Berg, Sjöar, Floder m. m, ſamt om Staden Åmål och Slottet Dalaborg. Uti Andra, eller Hiſtoriſka Afdelningen, undersökes när detta Landſkap förſt blifvit bebodt; des åtſkillige Öden beſkrifvas; des Verldslige och Andelige Styresmän upräknas, jämte de Adelige Slägter och lärde Män, ſom derifrån hafva ſin utſprung. Til ſlut, något om Innevånarnes Seder.

§. 8.

§. 8.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Bohus-L.*

Bohus-Lån.

562. *Jens* Lauritsſœn Wolffs Bahus Lehns Beſkriffuelſe.

Se des *Norrigia Illuſtrata*, på Danſka, Kiœbenh. 1651, *in* 4:o, p. 153. ſeq. Författaren var Bokhandlare. Se ockſå Arent Bernſen Bergens *Danmarckis oc Norgis fructbar Herlighed*, Kiœbenh. 1656, *in* 4:o. p. 256.

Hvilketdera år råttare, at ſkrifva *Bohus*, eller *Bahus?* underſökes, men afgöres ej, uti *Götheb. Weckobl.* 1765, ſ. 212.

563. *Chorographia Bahuſienſis*, thet är: Bahus Läns Beſkrifning, ſå til theſs natur, art och beſkaffenhet, under fred och feigd, i gamla urminnes tider under Danſka Regeringen, ſom til thes nu varande tilſtånd, ſedan thet kom, genom Freds-Fördrag, under Sveriges Crono, både hvad Inbyggarenas väſende, handel och näring i alla Ståndt vidkommer, ſom ock alla the märkvärdigheter, man kunnat på alla Orter i hvart Giäl utur dyſtra Mörckret upleta och nu i dags-ljuſet bringa, efter mångas åſtundan, af *Joh.* Oedman, Paſt. i Tanum & Præpoſ. Wikenſ. in Bahuſ. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1746. 25¾ ark.

Lärda Tidn. 1746, n. 10.

Micrologier, ſamt obetydelige och obevislige Berät-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Bohus-L.*

Berättelſer öfverflöda i detta, ſom Författaren det kallar, *nåſtan Herculeiſka Arbete.*

564. Om de ſå kallade Berg- eller Jätte-Grytor i Bohus-Län:

Läſes P. KALMS Berättelſe, i *Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, ſ. 122-125. Äfven dårſtådes, ſ. 139-142, ſtår en Beſkrifning på et ſårdeles ſlags Ljus, eller Lampor, brukelige uti Bohus-Län.

565. Om gamla Kongelfs flyttning, och om nya Kongelf.

Götheb. Magaz. 1766, n. 34, 35.

566. Beſkrifning öfver Karreby Paſtorat, och ſamtel. Kyrkoherdarnes Lefverne, från Reformationen, til närvarande tid; af Adj. *Severin* STRÖM.

Götheb. Magazin 1759, n. 44-48.

567. Beſkrifning öfver Fråkne Härad.

Götheb. Vekobl. 1765, n. 49, 51, 52, och *Götheb. Magaz.* 1766, n. 3, 4, 5, 7.

568. Strömſtads Hiſtoria; af Kyrkoh. *Magn.* TORÉN.

Götheb. Magaz. 1759, n. 17, 18.

569. Kort Beſkrifning öfver Ön Tjörn, af J. GOTHENIUS.

Götheb. Vekobl. 1765, n. 26, 27.

§. 9.

§. 9.

SKÅNE.

570. De Scania antiqua Diſſertat. I. Pr. A. Stobæus. Reſp. *Jon.* P. GIELBERG, *in* 4:o. Lond. Goth. 1706. pp. 36.

Fortſåtningen ſaknas.

571. Exercit. Acad. de Scandia, P. I. Pr. M. Rydelius, Reſp. *Petr.* WANKIF, *in* 8:o. Lond. Goth. 1720. pp. 56.

Ockſå et afbrutet arbete.

572. M. *Jonæ* FLORÆI *Flores Antiquitatis Scanicæ*, eller enfaldig Samling af the gamla Handlingar om Skåne-lands forna Tilſtånd, och *Appendix Anti-Arpiana*. Götheborg, Lange, 1743, *in* 8:o. 220 ſidd.

Författaren var Paſtor i Karleby och Saxtorp, Lunds Stift. Som han, i anledning af ſit Tilnamn, fattat tycke för ordet *Flores*, ſå brukar han det ock vid hvarje Afdelning af ſit Arbete, framviſandes ſina Skånſka Ålderdoms-Blomſter, ſåſom: „1) radices agentes; 2) jure „ſanguinis erumpentes; 3) in tumulis magnatum „creſcentes; 4) in campis Scanicis micantes; 5) „veterum Scandianorum ſapientiam vindicantes"; och ånteligen „6) initia Chriſtianiſmi in Scan„dia recepti adumbrantes". Bihanget är ſkålt emot Pet. Fr. Arpe ICti oråtmåtiga Omdöme om the Scandiſka Antiquiteter, i ſin Tractat med Titul: „Themis Cimbrica, ſ. de Cimbrorum

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

„& vicinar. gent. antiquiſſ. inſtitutis Commen„tar". Hamb. 1737, *in 4:o.*

573. Beſkrivelſe over Skaane, efter de i følge en Kongelig Befalning i aaret 1624 fra hver Prooſt til D. Oluf Worm inſendte Efterretninger.

Uti *Samlinger til den Danſke Hiſtorie* (utgifne af Sandvig, med P. F. Suhms Föreral), B. I. St. 1, p. 97-145. Köpenh. 1779, *in 4:o.*

Flere Hårader ſaknas i denna Beſkrifning, hvilken altſå icke ſträcker ſig öfver hela Skåne.

573 (a). *Joh.* Iſaac PONTANI Deſcriptio Scaniæ antiquæ & hodiernæ.

Se denne Författares *Deſcript. Chorograph. Daniæ*, vid ſlutet af des *Hiſtor. rer. Danicar.* Amſt. 1631, *in fol.* p. 669-697.

574. Skaane Stict, aff *Arent* Berentſen BERGEN.

Denna Beſkrifning öfver Skåne, med Halland och Blekingen, läſes uti nämnde Författares *Danmarckis oc Norigis fructbar Herrlighed*, 1 Bok. p. 57-88. En Förtekning på Städer, Hårader, Soknar &c. i deſſe Landſkap, ſtår p. 205-215.

Konungens Inkomſter och Utgifter af Skåne, Halland och Blekingen, för år 1602, äro uptagne uti det *Kort Overſlag på alt Rigens Indtägt och Udgift* &c. ſom ſtår i J. H. Schlegels *Saml. zur Däniſchen Geſchichte*, I B. 1 St. p. 51 följ.

575. Kurze

575. Kurze Beſchreibung der Länder Schonen, Halland und Bleking, nebenſt Abriſs und Beſchreibung der fürnehmſten Städte in Schonen, *in 8:o.* Hamb. Wiering. B. I. C. r. Sv. Geogr. *Skåne.*

Beſtår af 2 ark, med 5 i Koppar ſtuckne Skånska Städer: år någon Avis-Skrifvares Arbete, och tyckes vara utgifvet under påſtående Krig imellan Sverige och Danmark, vid paſs år 1677.

576. MSC. *Magni* MATTHIÆ Civitatum quarundam Scaniæ Deſcriptio: item, varia adverſaria ad Scaniæ illuſtrationem collecta ab *Andr.* Sever. VELLEJO, *in 4:o.*

Ibland Handſkrift. uti *Bibl. Daneſchöldiana*, Havn. 1732, *in 4:o.* p. 426.

577. MSC. Alphabet. Tafla, hvaruti åro att finna alla Städer och Flåckar, Konungs-Gårdar, Konungs-Ladugårdar, Adelige Säterier, Byar och Torp m. m. ſamt årlige Råntor och Intrader uti Hertigdömet Skåne, författad af Actuar. - - - - THIM, *in fol.*

Original-Handſkriften ågde Kåmnåren Er. Ström: ſe Förrekn. på des Bibliothek, ſom förſåldes i Stockh. 1749, ſ. 241.

578. Fortegnelſe paa det Gods i Skaane, med deris Naffne og deris Indkom, og hvad de gielder, og deris Naffne ſom eyer dem nu aar 1661.

Sv. Mercurius, Apr. 1760, ſ. 15-18.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

579. Proſpecter af åtſkillige märkvärdige Bygnader, Såterier och Herregårdar uti Skåne, ſom i fordna tider hafva til ſtörre delen varit befäſtade med Vallar, Vattugrafvar och Vind-bryggor, och blifvit år 1680 aftagne, ritade och ſamlade af Ingenieur-Capitaine BURMAN; men nu til det Allmännas tjenſt förnyade, och, med Kongl. Maj. Allernåd. Privilegio, på trycket utgifne, år 1756, af *Abrah.* FISCHER, Adjut. vid Kgl. Fortif. *in fol.* 27 ark.

Sv. Mercur. Oct. 1756, ſ. 248.

Denna Samling kan ſå länge tjena til Supplement til Gr. Dahlbergs *Svecia ant. & hod.* til theſs de Tekningar och Proſpecter, hvilka Conducteuren vid Fortificat. F. G. *Feldt*, med underſtöd af publique medel, förfärdigat öfver Skånſke Herregårdar och Märkvärdigheter, kunna ſtickas i Koppar, och til Almänhetens tjenſt utgifvas. Se *Riksd. Tidn.* 1766, n. 184, ſ. 737; *Sv. Magaz.* 1766. Febr. ſ. 68.

580. Diſſert. Hiſt. Fata Scaniæ, provinciæ Svioniæ, exhibens. Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Petr.* SCHENBERG, *in 8:o.* Upſ. 1726. pp. 48.

581. Receſs ang. Regementet och en viſs Författning uti Skåne, Halland och Blekingen, ſedan Hans Kgl. Maj:t kommit i Poſſeſſion af deſſe Provincier, upråttad i Malmö, d. 18 Sept. 1662.

Stiern-

Stiernman, *Saml. af R. D. Beſl.* T. II, p. 1409. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Här fattas Underſkrifterne; men icke i et handſkrifvet Exemplar ſom jag åger. De til denna Commiſſion förordnade Riks-Råd voro Guſt. Bonde, Schering Roſenhane och Guſt. Otto Stenbock. *Skåne.*

581 (a) Strödde Tankar om Briſter i Skånſka Hushålningen, och Medel til deras afhjelpande, af *And. Jah.* RETZIUS.

Uti *Phyſiograph. Sällſkapets Handlingar*, I D. 1 St. n. 1. ſ. 1-25.

Åfven dårſtådes, n. 2. ſ. 25-31, låſas Öfverſtens *Rud.* STIERNSWÅRDS Anmärkningar vid föregående Tankar.

582. Om Storſkifts-delningen i Skåne.

Sv. Mercur. 1758, Mart. ſ. 1061-1066.

Nyttan af Ågors läggande i Storſkifte, viſar S. CAPEL, i en, under Pr. Trozelii inſeende, hållen Diſput. Lund, 1767, *in 4:o.*

583. Diſſert. de Arena volatili Scanenſi, ejusque cohibitione. Pr. E. G. Lidbeck, Reſp. *Ol.* BRING, *in 4:o.* Lond. G. 1760, pp. 31.

Lärd. Tidn. 1761, n. 31, 32.

Anmärkningar i ſamma ämne, af Pr. Lidbeck, låſas i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1759, ſ. 133-146. Redan år 1731 hade Kil. Stobæus, uti *Act. Lit. & Scient. Suec.* p. 9-18. låtit införa en Afhandling om Skånſka Flygſanden.

P. I. C. 1. Sv. Geogr. Skåne.

584. Diſſert. de Silvicultura Scaniæ. Pr. E. G. Lidbeck, Reſp. *Ebbe* BRING, *in 4:o.* Lond. G. 1757 pp. 33.

Lärda Tidn. 1761, n. 34. *Neueſte Geſch. der Gelehrſ. in Schweden*, III St. p. 470.

Hinder, ſom möta Tråd-planteringen på Skånſka Slåtten, beſkrifver D. *Nils* HESSLÉN, uti *Phyſiogr. Sällſkapets Handl.* I D. 1 St. ſ. 31-37.

585. *Er. Guſt.* LIDBECKS Berättelſe om Skånſka Plantagerne.

Sv. Mercur. 1756, April, ſ. 574. 1757, Aug. ſ. 164. 1758, Nov. ſ. 151. 1760, Jan. ſ. 53. 1761, ſ. 459. På Tyſka läſes början i *Neueſte Geſch. &c.* II St. p. 259-270.

„De Utilitate plantationum arborum fructuum„que in Scania", handlar en, under Prof. Lidbecks inſeende, af *Ol.* HINDBECK, utgifven Diſputation, Lund 1768, *in 4o.*

585 (a). Bref om Plantagerne i Skåne, af E. S. *in 8:o.* Stockh. Carlbohm 1778. 16 ſidd.

Stockh. Lärda Tidn. 1778, n. 51.

Brefven åro daterade Lund d. 31 Jul. och 24 Sept. 1777.

586. Afhandling om Skånſka Biſkötſlen, under Pr. C. B. Trozelii inſeende, ſåſom en Läro-öfning framgifven af *Hans* HOLM. *in 4:o.* Lund, 1759.

Lärda Tidn. 1760, n. 100, 101.

Silkes-afveln och hvita Mullbärs-träns planterande, recommenderar Mag:r *Lars* FORELIUS Skå-

Skånelands Inbyggare, uti en Academ. Afhandling: *de Cultura bombycum & ſerici*, tr. i Lund 1757, *in 4:o*. *Lärda Tidn.* 1758, n. 34. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

586 (a). Monumenta præcipua, quæ in Schania, Hallandia & Blekingia inveniuntur obſervata, & cum hiſtorica brevi enarratione illuſtrata ab *Herm.* CHYTRÆO, Wejano. A. C. 1598.

Uti Sv. Brings Monum. Scanenſ. Vol. I, p. 278-326.

587. *Ol.* WORMIUS de Monumentis Scaniæ.

Är tredje Boken i denna berömda Mannens Danicor. Monumentor. Libri VI. Hafn. 1643, *in fol.* och innehåller en god del af de i Skåne befintelige Runſtenar. Se vidare här nedanföre B. I. C. V. Sect. III. §. 6.

Ol. Wormius, Med. Prof. i Köpenhamn, afled 1654. Hans Lefverne ſtår framför I Tom. af des Bref-Samling, på Latin, utgifven i Köpenh. 1751, *in 8:o*.

588. Utdrag af en Berättelſe om tvenne Runſtenar, fundne vid — Krageholm i Skåne, Malmöhus-Län och Herreſtad Härad &c.

Sv. Magaz. 1766, Febr. ſ. 67-73.

589. Monumenta Scanenſia, quibus varia ad Antiquitates Svio-Gothicas pertinentia capita continentur: Academicis antea Diſpu-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Skåne.

ſputationibus ventilata, nunc in unum collecta faſciculum, edidit notisque illuſtravit *Sven* BRING, Hiſt. Prof. Reg. & Ord. *in 4:o.* Lond. Goth. Berling, 1744 - 1748. pp. 326.

Lärda Tidn. 1749, n. 69, 72, 75, 79.

Monumentorum Scanenſium Vol. II. *in 4:o.* ibid. ap. eund. 1748 - 1751. pp. 273.

De i denna Samling befintelige ganſka intereſſante Handlingar hafva, genom Utgifvarens lärda Anmärkningar, erhållit et fördublat värde.

590. Äldre och nyare Skånſka Handlingar, för år 1755, I och II Quartalet, *in 4:o.* Stockh. Salvius, 1755. 106 ſidd.

Stockh. Hiſt. Bibl. II St. ſ. 132. *Sv. Mercur.* Oct. 1755, ſ. 229. *Neueſte Geſchichte der Gelehrſ. in Schweden*, IV St. p. 641.

Af deſſe Handlingar ſkulle årl. hvart Quartal et Stycke utkomma. Utgifvaren, Aſſeſſoren i Ant. Archivo, *Nils* WESSMAN, upbar också Prenumeration för hela förſta Årgången; men bröt af, ſedan han gifvit ut deſſe tvenne Stycken. Företalen har Hr Canc. Rådet Berch ſkrifvit; de åro, i anſeende til deras innehåll, här nedanföre B. IV. C. V. Sect. II, §. 5. uptagne. Aſſeſſoren Nils Weſman afled 1763.

En tilförlåtelig Man har berättat mig, at för detta Kongl. Svenſke Agenten i Hamburg, Hr *Jac.* ICHSELL (ſe n. 6363.) under ſit viſtande i Köpenhamn afſkrifvit en anſenlig *Samling af*

af Skånſka Handlingar, ſom blifvit honom ur K. Danſka Archivet meddelade; ſamt at han åfven författat et *Skånes Höfdinga-Minne*. Förmodeligen åro deſſe Handſkrifter ännu i behåld. B. I. C. 1. Sv. Geogr. Skåne.

591. Hiſtoriſk, Oeconomiſk och Geographiſk Beſkrifning öfver Malmöhus-Län, uti Hertigdömet Skåne. — Framgifven af J. *Lor.* GILLBERG, Commiſſions-Landtmåtare, *in 8:o.* Lund, Berling, 1765. 283 *ſidd. jemte en Geogr. Charta.*

Sv. Magazin. April, 1766, ſ. 283.

År en Tabellariſk Beſkrifning öfver detta Län, mycket detaillerad, men ofulſtändig i anſeende til Länets egenteliga Geographie och Oeconomie. Alt det Hiſtoriſka ſtår i Anmärkningarne. Boken år vårdslöſt tryckt; ej heller berömmes Chartan.

592. Diſſert. de Territorio *Oxie.* Pr. S. Bring, Reſp. *Ol. A.* BAROHN, *in 4:o.* Lond. G. 1754. pp. 36.

Lärda Tidn. 1754, n. 52, 53, 58.

593. MSC. Malmö Stads Privilegier, *in fol.* 338 Bl.

Ibland Handſkrifterne i Ant. Archivo, B. 90. b. Går ifrån 1303 til 1697.

593 (a). Diſſert. Gradual. de Territorio Skyttiano (*Skytts Härad*), Pr. Sv. Lagerbring, Reſp. *Nic. Henr.* LOVÉN. *in 4:o.* Lundæ 1778. pp. 103.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

Skanör, *Falſterbo* och *Trelleborg* åro belägne i detta Härad, ſom af Tuneld kallas *Skjuts Härad.*

594. Diſſert. Acad. de antiqua Urbe Lund, ejusque priſtino ſplendore, amplitudine & præſtantia. Pr. A. Stobæus, Reſp. *Andr.* GEMZÆUS, *in 4:o.* Lond. G. 1708. pl. 5.

595. Diſp. Acad. ſiſtens Oeconomicam Urbis Lund deſcriptionem. Pr. Guſt. SOMMELIUS, Reſp. Ol. Bring, *in 4:o.* Lond. G. 1757, pp. 68.

596. Tria antiqua Monumenta Hiſtorica Lundenſia, e Cod. membran. MSC:to Bibliothecæ publicæ edita & commentariolis ex monumentis ibidem mſctis & antiquis maximam partem illuſtrata (Diſſertat. Acad.) Pr. *Kil.* STOBÆUS, Reſp. Andr. Boſtröm, *in 4:o.* Lond. G. 1734. pp. 37.

Omtr. ibland Kil. Stobæi *Opuſcula*, Dantiſci 1752, *in 4:o*, p. 35-72.

Innehåller följande Stycken: „1. Breviſſima „Chronologia & Series Regum Daniæ Chriſtia„nor. a prima veræ religionis in hoc regno re„ceptione ad Valdemarum. 2. Nomina Epiſco„por. noſtrorum, qui S. Lundenſi Eccleſiæ præ„fuerunt, a tempore Svenonis Magni Regis. 3. „Nomina Canonicor. noſtror. Epiſcoporum, qui „per diverſas Eccleſias officium Pontificatus ad„miniſtraverunt".

597. Diſſert. Hiſt. de Numis & Sigillis

lis Lundenſibus, Pr. *Kil.* STOBÆUS, Reſp. Zachar. A. Kihlgrén, *in 4:o.* Lond. Goth. 1741. pp. 71. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

Också ibland Kil. Stobæi *Opuſcula*, pag. 224-285. Uti denna ſenare Uplaga år Företalet uteſlutet, och i ſtället följande korta Avertiſſement tillagt: „Monendus eſt Lector, B. Auctori noſtro, non tantum ipſam materiem hujus „Diſſertationis, verum etiam typos & ornamenta, quibus illuſtrata eſt, una cum aliis quibusdam non vulgaribus ſubſidiis, eruditiſſimo autem D. Kihlgren elaborationem textus deberi".

598. Landscronas Stads Privilegier, af d. 14 Mart. 1663, *in 4:o.* Kgl. Tryck.

De åro tillika utgifne på Tyſka.

598 (a). K. Carl d. XI:s Confirmation på Staden Helſingborgs Privilegier. dat. Kongsöhr, d. 17 Dec. 1680.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, ſ. 301.

599. Publication ang. the af Hans Kongl. Maj. Staden Landscrona i nåder förunte Privilegier, gifven d. 14 Sept. 1752, *in 4:o.* ½ a.

I kraft af deſſe Privilegier, blifver Staden ifrån ſit förra läge flyttad ſöder om nuvarande Fäſtningen.

600. Diſſert. Tractum territorii Lofguddiani, *Kullen* dictum, adumbrans. Pr. Sv.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Skåne. Sv. Bring, Reſp. *Petr.* SUNDIUS, *in 4:o.* Lond. G. 1754. pp. 40.

Lärda Tidn. 1754, n. 80, 81.

601. Hiſtoriſk, Oeconomiſk och Geographiſk Beſkrifning öfver Chriſtianſtads-Län uti Hertigdömet Skåne, framgifven af *Joh. Lor.* GILLBERG, Commiſſ. Landtmåt. *in 8:o.* Lund, Berling, 1767. 322 *ſidd. jemte en Geogr. Charta.*

Af ſamma inrättning och beſkaffenhet ſom Författarens Beſkrifning öfver Malmöhus-Län.

Af en *Beſkrifning om Staden Chriſtianſtad*, ſom berättas vara författad af framl. Ombudsmannen SÅTHE (kanſke Carl Adolph Såthe) har jag ſedt et Prof-blad på ¼ ark *in 8:o*, innehållande, förutan et kort Företal, Titlarne på de 19 förſta Capitel, i hvilka denna Beſkrifning är indelt: vidare ſkal intet vara trykt; dock låges Handſkriften vara i behåll, förmodeligen någorſtädes i Skåne.

602. Diſſert. Hiſt. de Territorio Jerreſtad. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Joach. Georg.* ALSING, *in 4:o.* Lond. Goth. 1760. pp. 48.

Lärda Tidn. 1760, n. 36.

603. Diſſert. Hiſtor. Topogr. de Willandia, *Willands Hårad*, Sect. I, II. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Petr.* MUNCK, *in 4:o.* Lond. G. 1751, 1752. pp. 74.

Lärda

Lärda Tidn. 1751, n. 49, 50; 1752, n. 56-58. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Skåne.*

604. MSC. Relation om Liungby Gård, des Horn och Pipa, af Hof-Cantzleren, Hr *Wilh. Jul.* COYET författad, och med egenhändig Underſkrift bekräftad, 1692. *in 4:o.*

En vacker Copia, med Ritningar, förvaras uti Ant. Archivo, och en dylik ägde Landsh. Frih. Tilas. Se Tuneld, ſ. 359. Edit. 1762, och näſt förutgående Diſput. om *Willands Härad*, p. 9 ſeq.

Omſider har ock Coyets Relation blifvit tryckt i Stockholm, hos Nordſtröm, 1775, *in 8o*, 2 a. dock med all möjelig ſparſamhet, i anſeende ſå väl til Tryck, ſom Papper och Correctur, altſamman af ſämſta ſlaget.

En Danſk Öfverſättning af denna Berättelſe, tr. i Kiöpenh. 1774, *in 8:o*, finner jag uptecknad i *Biblioth. Langebekiana* p. 479, och uti *Nye krit. Journal*, 1774, p. 414.

605. Diſſert. de Gothungia, *Giönge Härad*, Pr. S. Bring, Reſp. *Petr.* LOVÉN. *in 4:o.* Lond. G. 1745. pp. 100.

Fel uti denna Diſputation, i ſynnerhet *in Serie Paſtorum*, rättar Pr. Bring i ſin *Samling. af åtſkill. Handl.* I Del. ſ. 95.

606. Beſkrifn. på de underjordiſke Gångarne uti Bals-berget, eller den ſå kallade Fläſke-Grafven vid Råblöf i Skåne, af *Hans Hindr.* LIEWEN.

Kongl.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Skåne.*

Kongl. Sv. Vet. Academ. Handl. 1752, ſ. 59-61.

606 (a). Specim. Hiſtor. de Monumento Kiwikenſi, quod Pr. Sv. Lagerbring, publice ventilandum ſiſtit *Andr. Chriſtoph.* FORSSENIUS, *in 4:o.* Lond. Goth. 1780. pp. 31. *c. figg. æn.*

Detta Monument, belåget i Skåne, Chriſtianſtads Höfdingedöme, Målby Sokn, ſamt nåra vid Hafvet och Kiwiks Fiſkelåge, tyckes vara det gamla *Graf-ſtållet*, ſom under namn af *Penninge-Grafven* beſkrifves hos Tuneld, ſ. 361 (edit. 1762). Forſenius vill ånteligen tilägna det Romarena, troendes ſig derpå ſe en liflig föreſtållning af en Romerſk Triumph. At denna Giſsning, faſtån med nog claſſiſk Lårdom underſtödd, ſkulle vinna mångas bifall, derpå kan med ſkål tviflas.

Nåmnde Monument omtalas ockſå i en Afhandling: *Ueber die Kunſt der heidniſchen Teutſchen*, ſom ſtår uti Jo. Ge. Meuſels *Geſchichtforſcher*, Del. V, n. 1, Halle 1777, 8. Ritningen, ſom medföljer, ſkal K. Danſka Etats-Rådet Langebek hafva fåt i Stockholm. Sedan den okände Författaren på ſit ſått beſkrifvit detta Monument, ſtannar han p. 55 i följande mening: „Dieſe Vorſtellungen können das Op„fer bey der Beerdigung zweyer Seekönige vor„ſtellen, und ſie ſind im Geſchmack der Bilder „auf den tunderiſchen Hörnern und andern Al„terthümern geordnet. Allein die Zeichnung „iſt nicht getreu; denn man findet, auf den „übrigen vorbeſchriebenen Kunſtwerken, weder „eine

„eine ſo genaue Einförmigkeit in Betracht der B. I. C. I.
„Eintheilung des Ganzen, noch auch eine ſo Sv. Geogr.
„richtige und edle Ausführung einzelner menſch- *Halland.*
„licher Figuren, als auf dieſem Grabmahle,
„vermöge der Zeichnung, ſeyn ſoll.

607. Diſſert. Hiſtor. de Cimbrishamnia. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Arvid* HOLMSTRÖM, *in 4:o.* Lond. G 1759, pp. 34.

Lärda Tidn. 1760, n. 32.

608. Kon. Chriſtierns Bref om Staden Luntertuns flytning til Engelholm, och at Cantor i Lund ſkulle hafva ſamma råttighet til Engelholms Kyrka, ſom han tilförene haft til Luntertun. Dat. Köpenh. Severini Dag, år 1516.

S. Brings *Saml. af åtſkill. Handl.* I Del. utan årtal, *in 8:o*, ſ. 197-199.

Tuneld ſåtter *Luntertuns* eller, ſom han den kallar, *Lunterums* Stad, i Blekingen, och ſåger, at man menar, det *Lunterums* undergång varit *Sölfvitzborgs* upkomſt: ſe des *Inledn. til Geogr.* IV Upl. ſ. 388.

§. 10.

HALLAND.

609. Diſſert. Hiſt. de Hallandia in genere. Pr. S. Bring, Reſp. *Joh.* G. GRIMBECK, *in 4:o.* Lond. G. 1751. pp. 34.

Lärda Tidn. 1752, n. 1.

610. *Hal-*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Halland.*

610. *Hallandia antiqua & hodierna*, thet år: Hallands, et af Götha Rikets Landſkaper, Hiſtoriſka Beſkrifning, framſtållandes ifrån åldſta intil våra tider; theſs Belägenhet, Land-hushållning, Inbyggarnes Seder, Krigs-inrättningar, hvad Krig ther varit, Städernas anlägningar, Handel och Vandel, gamla Minnes-tekn, Run-ſtenar, hvarje Hårads beſkrifning, med hvad theruti förekommer; tjenande til Landets förbåtring, och theraf följande ymniga Närings-medel; hvarvid fogas Land-Chartor och andra thertil hörande väl ſtuckne Kopparſtycken. Af *Jacob* RICHARDSSON, Aſſr vid Kgl. Maj. och Rikſ. Ant. Archivum, *in fol.* Stockholm, Salvius. I Del. 1752. II Del. 1753. 260 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 57, 58, 100.

Tredje, eller ſiſta Delen fick icke ſkåda Dagsljuſet: Innehållet vet man likväl af *Lärda Tidn.* 1754, n. 13. Lycka var, at Döden ryckte pennan ur handen på Författaren, eljeſt hade Kronan blifvit belaſtad med ånnu mera Maculatur. Aſſr Richardſon dödde 1759.

610 (a). Betydande Hinder uti Halländſka Hushållningen och Botemedel däremot, af *Pehr* OSBECK.

Uti *Phyſiograph. Sälſk. Handlingar*, I D. 1 St. ſ. 57-64.

610 (b). Anmärkningar vid Lax-fiſket

ſket i Halländſka Strömmarne, af *Georg* MARIN. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Blekinge.*

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, ſ. 47-52.

611. Anmärkningar om Södra Halland, af *Joh.* FISCHERSTRÖM.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1761, ſ. 230-242, ſ. 258-280.

Et „Utdrag af Haſslöfs Paſtorats i Södra Hal„land Folk-Tabeller för 25 år, af *Pehr* Os„BECK", fås igen *ibid.* 1774, ſ. 76-81.

612. Staden Warbergs Hiſtoria.

Götheb. Magazinet, 1759, n. 25, 26, 32, 33, 34.

§. 11.

BLEKINGE.

613. Exercit. Acad. de Blekingia. Pr. M. Rydelius, Reſp. *Laur.* MUHRBECK, *in* 8:o. Lond. G. 1719. pp. 36.

Författaren, ſlutel. Superintend. vid Amiraliteret i Carlscrona, afled 1769.

614. Disquiſit. Hiſtor. de Blekingia, Pars generalis. Pr. S. Bring, Reſp. *Jöns Henr.* SORBON, *in* 4:o. Lond. G. 1746. pp. 50.

Lärda Tidn. 1746, n. 35.

615. Disquiſit. Hiſtor. Blekingiæ Par-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Blekinge.* tem ſpecialem adumbrans: de Nomarchia Orientali, *Öſtra Hårad*, Pr. S. Bring, Reſp. *Adam Jul.* KLING, *in 4:o.* Lond. G. 1746. pp. 39.

Lärda Tidn. 1749, n. 95.

616. Disquiſit. Hiſtor. Blekingiæ Partem ſpecialem adumbrans: de Nomarchia Medelſtadii, *Medelſtad Hårad*, Pr. S. Bring, Reſp. *Adam Jul.* KLING, *in 4:o.* Lond. Goth. 1748. pp. 59.

617. Diſſert. Blekingiæ Partem ſpecialem adumbrans: de Territorio *Bråkne.* Pr. S. Bring, Reſp. *Petr.* MÜTZELL, *in 4:o.* Lond. G. 1747. pl. 6¾.

618. Diſſert. Blekingiæ Partem ſpecialem adumbrans: de Liſtria, *Liſter Hårad.* Pr. S. Bring, Reſp. *Petr.* MÜTZELL, *in 4:o.* Lond. G. 1748. pp. 66.

619. Privilegier för Staden Carlscrona, af d. 10 Aug. 1680, *in 4:o.* Kgl. Tr. 1½ ark.

Och uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, ſ. 278-284.

620. Panegyris in laudes novæ urbis Carolicoroniæ, juſſu ampliſſ. Facult. Philoſ. conſcripta, & Feſti Carolini feriato tertio — in inclyta Gothor. Carolina — ſolenniter

er recitata ab — *Erico* BORGH a. 1683, *in 4:o.* Malmogiæ, Haberegger. pl. 7. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

Anmärkningar om Stadens Carlscronas Belägenhet, Climat, Jord- och Berg-arter m. m. af *Joh. Jac.* FERBER, låsas i *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1771, 1 Qv. s. 75-88.

621. Dissert. de Carlshamnia, Urbe Blekingiæ. Pr. S. Bring, Resp. *Matth.* F. HAMMAR, *in 4:o.* Lond. G. 1749. pl. 7½.

(C)

Norrlands Landskaper och Städer.

§. 1.

NORRLAND i gemen.

Nota. För detta utgjorde de sex Norrländske Provincerne tilsamman et enda Län; men år 1762 blef, uppå R. Ständers Tilstyrkande, detta Landshöfdingedöme delt i tvenne Län, på det sätt: at Gästrikland, Helsingland och Herjedalen nu utgöra et särskilt Län, under tillsyn af Landshöfd. i Gefle; och Medelpad, Ångermanland och Jemtland et annat Län, som styres af särskild Landshöfding, hvilken intil år 1778 hade sit Residence i Sundsvall, men nu mera i Hernösand. Se *Riksdags-Tidn.* 1762, n. 130, och *Kongl. Brefvet til Kam. Colleg. och Stats-Cont.* af d. 29 Jun. 1762.

(*Er. Jul.* BIOERNER) Specim. Histor. Geogr. Descriptionem Gotunheimiæ, seu Gigantearum Terrarum, quæ in Suethia borea-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

li olim ſitæ fuerunt, ſuccincte exhibens. Maximam partem excuſum A. 1721, *in 4:o.* Stockh. 1741.

Mera om detta Arbete förekommer nedanföre n. 1274.

622. Diſſert. Academ. de Svedia Boreali. Pr. Joh. Hermansſon, Reſp. *Er. Jul.* BIOERNER, *in 8:o.* Upſ. 1717. pp. 48.

Förra Delen handlar om Jättahem; ſenare Delen om Helſingland.

623. Diſſert. de Quenlandia antiqua. Pr. J. Ihre, Reſp. *Ol.* ENEROTH Olofsſon, *in 4:o.* Upſal. 1767. pp. 19.

Götting. Anzeig. 1769, p. 320.

Författaren ſöker beviſa, at med Qwenland förſtås de Landſkaper, ſom nu hos oſs kallas Norrland, och at deras äldſta Inbyggare burit namn af Qwener. Utur denna Diſputat. har Schlözer tagit Artikeln om det *gamla Qwenland*, ſom ſtår uti des *Allgem. Nord. Geſchichte*, p. 483-490.

Uti en i Åbo, år 1772, under Prof. Bilmarks inſeende, af *Laur.* PALANDER utgifven Diſp. *de Situ veteris Finlandiæ* påſtås, at i de äldſta tider Finnarne haft ſina Säten i Ångermanland, Weſterbotn, Lappmarken &c. Se här nedanföre n. 743.

624. MSC. Beſkrifning öfver Norrlands Landſkaper, Helſingland, Medelpad, Ångermanland, Jemptland och Härjedalen.

Ibland

Ibland Handſkrifterne i Greſl. Bielkiſka, nu mera Skog-Kloſters Bibliothek, *Miſcellaneor.* T. VIII, p. 395. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

Åfven dårſtådes, *Miſcellaneor.* T. III, p. 146, finnes: „En kort Geogr. Beſkrifning öfver Stå„derne Gefle, Söderhamn, Hudikswall, Sunds„wall och Hernöſand, författad 1737".

Deſſa Beſkrifningar åro förmodligen på Gr. Carl Bielkes begåran upſatte, ſom då var Landshöfding i Gefle.

625. *Abrah.* Abr. HÜLPHERS Samlingar til en Beſkrifning öfver Norrland. I Saml. om MEDELPAD, *in 8:o.* Weſterås, Horrn 1771. II Saml, om JÄMTLAND, ib. 1775. III Saml. om HERJEDALEN, ibid. 1777. IV Saml. om ÅNGERMANLAND, ibid. 1780.

Deſſe Samlingar uptagas ſårſkilt här nedanföre, hvardera på ſit ſtälle.

626. Bij-Memorial öfver de Årender, ſom Kgl. Maj. nådigſt hafver pålagt och befalt Secr. Dan. Behm i acht taga och förråtta uti the Norländſka Ståderne Söderhambn, Hudwigswald, Sundswald och Hernöſand, om deras förbåtring och tilväxt. Dat. Stockh. d. 21 Aug. 1646.

Stiernman, *Saml. af Com. Stadgar*, T. II, ſ. 471.

627. Tankar om Norrlands råtta Up-

B. I. C. L. Sv. Geogr. Norrland i gemen.

odlings-ſätt af *Hyper-Boreus*, *in 4:o*. Stockh. Kgl. Tr. 1765. 1 a.

Tillägningar ſtå i *Inr. Tidn.* 1765, n. 67.

628. Oeconom. Anmärkningar öfver Weſter-Norrland, eller Gefle Höfdingedöme.

Sv. Samlingar, 1 St. Weſterås, 1763, *in* 8:o, ſ. 5-16.

629. Underdån. Beråttelſe om Weſter-Norrlands Höfdingedöme, til Riksdagen 1769, *in* 8:o. Stockh. K. Finſka Tr. på Aſkergrens bekoſtnad, 1769. 96 *ſidd. jemte Tilſkrift til Hans Kgl. Maj. och 4 Tabeller.* 1½ a.

Lärda Tidn. 1769, n. 73.

År underteknad d. 16 Mart. 1769 af då varande Landshöfd. i Weſter-Norrland, och Rid. af Kgl. Nordſt. Orden *Pehr Abr.* ÖRNSKÖLD. Innehåller Beſkrifning både om ſjelfva Lånet och des Hushållning, ſamt hvad Landshöfd. Örnſköld bidragit til Landets uphjelpande. Medföljer en Skrift, kallad: „Anledning til Norr„ländſka Åkerbrukets Förbåtring", 24 ſidd. *in* 8:o, ſom tilförene varit trykt, men nu å nyo utgifves.

Weſter-Norrlands Lån ſåges vara ungefärligen lika folkrikt med Gefleborgs; innefatta öfver 600 qvadrat-mils rymd; ſamt föda inemot 66000 Sjålar. Det inbegriper Städerne Hernöſand och Sundswall, ſamt på landet 2327 Gierde-Mantal.

630. Öför-

630. Oförgripeliga Anmärkningar vid Landshöfd. och Ridd. — P. A. Örnſköld år 1769 genom trycket utgifne Berättelſe ang. Weſter-Norrlands Län, *in 4:o.* Stockh. K. Finſka Boktryck. 1770. 15 ſidd. omtr. *ibid. in 8:o.* 22 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

De åro underteknade af Allmogens i Wåſter-Norrland Riksdagsmän vid 1769 års Riksdag, och ſynes däraf, att Allmogen i Länet icke hyſer om flere af Landshöfd. Örnſköld därſtädes gjorde Oeconomiſke Inrättningar, ſamma tanka ſom han.

Uti Memorial til Bonde-Ståndet af d. 5 Dec. 1769, påſtå icke allenaſt fören. Riksdagsmän, at Allmogen icke committerat ſine Riksdags-Fullmägtige vid 1762 års Riksdag, at ſöka någon delning af Länet, utan hemſtälla ocklå, om icke Weſter-Norrlands, eller Sundswalls Län, ſedan Landshöfd. Örnſköld därifrån fått Transport til et annat Län, kunde indragas och åter ſammanbindas med Gefleborgs Län? hvilket väl Bonde-Ståndet för ſin del biföll; men ej kom til verkſtällighet: emedan Kgl. Maj. redan hade utnämnt och förordnat en annan Landshöfding til oftanämnde W. Norrlands Län. Deſſe Handlingar, tillika med Kgl. Brefvet til Kammar-Collegium och State-Contoiret af d. 29 Junii 1762, ang. Gefleborgs Låns delning, åro trykte i Stockh. hos Wennberg och Nordſtröm, 1770, *in 4:o.* 1 a.

631. Uplysning til de Anmärkningar, ſom Riksdags-Fullmägtige för det hedervär-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland i gemen.*

de Bonde-Ståndet af Weſter-Norrlands Län låtit utgå, rörande Landshöfdingens — Herr P. A. Örnſköld's, vid början af ſidſt hållne 1769 års Riksdag, til Hans Kgl. Maj. afgifna underdåniga Berättelſe om Weſter-Norrlands Höfdingedöme, *in* 8:o. Stockh. 1770. 45 ſidd.

Landsh. Örnſköld's Anſtalter och Inrättningar förſvaras. Författaren kallar ſig *Joh.* J. WASELL, och har underteknat ſin Skrift, Hara i Jemteland, d. 14 Aug. 1770.

632. Utdrag af Herr Landshöfd. och Ridd. *Germund Abr.* FALKENGRÉNS år 1771 afgifne Riksdags-Relation, rörande Hemmans-håfden til Åker och Äng, Ödes-hemman, Gråsgälder &c. &c. uti Weſter-Norrland. På Högl. Kammar-Oeconomie-Deputations befallning, tr. uti för detta Grefingſka Tr. hos H. Fougt. Stockh. 1771. *in* 4:o. 1½ a.

§. 2.

GÅSTRIKLAND.

633. *Erici* ALROT Diſſertat. II. de Geſtricia, *in* 4:o. Upſ. 1720, 1722. pp. 84.

Acta Liter. Suec. 1723, p. 380.

634. Gåſtrikelands i viſſa delar göda och i andra åter förbåtring tarfvande Hushållning, utgifven och til trycket befordrad af

af *Pehr* SCHISSLER, Directeur, *in* 8:o. Norrköp. Blume, på Bokh. (i Stockh.) Schindlers förlag, 1769. 27 *sidd.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Norrland* i gemen.

Lärda Tidn. 1771, n. 51.

635. Oecon. Beskrifning öfver Stapel-Staden Gefle, — under Pr. A. Berchs inseende — framstält vid Academien i Upsala, af *Magn.* ÖRNBERG, *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1755. 33 sidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 68. *Stockh. Hist. Bibl.* s. 243.

En Beskrifning öfver Gefle Stad, har Borgmäst. och Råd därst. låtit författa och tilsändt Assr Tuneld. Se Förtekn. framför IV Upl. af hans Geographie.

636. K. Carl d. XI Öpna Bref uppå Gefle Stads Seglations och förre Privilegiers Restitution. Dat. Stockh. d. 27 Jan. 1673.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. IV, s. 1.

636 (a). Gefle Stads Köp- och Handels-Gillets Articlar, af d. 1 Febr. 1712. *in* 4:o. 3 a.

Omtr. uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. VI, s. 91 följ.

§. 3.

HELSINGLAND.

637. De Helsingia antiqua, Dissertat.

B. I. C. I. Sv. Geogr. *Helſingl.* Acad. Pr. Ol. Celſius, Reſp. *Laur.* ÅLFVIK, *in 8:o.* Upſal. 1713. pp. 23.

638. MSC. D. *Daniel* DJURBERGII Deſcriptio Helſingiæ antiquæ.

Citeras af A. Flodberg, i Föret. til ſin år 1755 utgifne Diſput. *de Helſingia.* Åberopas också af Tuneld: ſe Förtekn. framför IV Upl. af des Geographie.

639. De Helſingia Norlandica præſtantiſſ. provincia, Oratio, quam — conſcripſit & — Upſaliæ publicè declamavit *Petr.* L. NERBELIUS, *in fol.* Upſal. typis Wallianis, 1636. pl. 5.

Flodberg, l. c. tror detta Tal icke vara trykt.

640. MSC. *Olai* BROMAN *Glyſiswallur*, ſive Helſingia illuſtrata, *in fol.*

Detta Arbete tänkte Författaren gifva ut, ſåſom en Gradual Diſputation; men det blef för vidlyftigt, och ligger ännu ſkrifvet uti tvenne Flockar; ſe *Lärda Tidn.* 1750, n. 83. Flodberg l. c. berättar, at Handſkriften förvaras uti Helſinge-Nationens Bok-förråd i Upſala; Aſſeſſ. Brocman åter gifver vid handen, at detta Arbete, beſtående af 3 Band *in fol.* eges nu för tiden af Författarens Dotterſon, Gropman, Auſcultant i Kgl. Svea Hofrätt. Under namn af *Glyſiswallur*, ſåger han, har Proſten Broman ſamlat alt hvad han kunnat om Helſingland, och tillika hvad han vetat om derifrån urſprungna Adeliga, eller Borgeliga Slägter; hvadan det-

ta

ta Arbete, til någon del, kan kallas Genealogiſkt. Se *Sv. Magaz.* 1766, Oct. ſ. 729. B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Uti Förtekn. på Frih. von Nettelblads Bibliothek, P. II, Francof. 1769, *in* 8:o, förekommer, p. 21, n. 25: *Ol.* J. BROMAN *Oratio Hiſtorica de Heſingia, habita Upſaliæ*, 1707, Mſct. *Helſingl.*

Om Lector Jon. *Sundſtröms* mångåriga Samlingar til en Beſkrifning öfver Geſtrik- och Helſingland, ſamt deras öde, lås A. A. Hülphers Förerat til Beſkrifn. öfver Medelpad och Ångermanland.

641. Specim. Acad. de Helſingia, P. I & II. Pr. El. Frondin, Reſp. *Sveno* BÆLTER, *in* 4:o. Upſal. 1735, 1739, pp. 87.

642. Specim. Academ. de Helſingia, Continuatio I. Pr. P. Ekerman, Reſp. *And.* FLODBERG, *in* 4:o. Upſal. 1755.

Lärda Tidn. 1756, n. 28.

Är en Fortſåtning af Bålters Arbete, och går efter ſidornas antal, ifrån p. 88 til p. 127.

643. Specim. Academ. de Helſingia, Cont. II. P. I, II. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Andr.* DAHLBOM, *in* 4:o. Upſaliæ 1769, 1773.

Denna Fortſåtnings förſta Stycke går ifrån p. 128 til p. 151, andra Stycket från p. 152 til p. 169. De handla om Staden Söderhamn.

644. Specim. Academ. de Helſingia, Continuat. III. Pr. C. F. Georgii, Reſp. *Chphor.*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Helſingl.* *Chphor.* JUSTUS, Fil. *in 4:o.* Upſal. 1772. pp. 24.

Handlar om Skogs Sokn.

645. Monumenta Helſingica a Throne in Angedal, ante aliquot cent. annorum poſita, *in fol. pat.* Stockh. 1624. pl. 1.

Om detta Förſök lemnar Magn. Celſius i *Oreades Helſing. rediviv.* p. 36, 37, följande efterrättelſer: „Joh. Bureus, regni hujus quondam „antiquarius diligentiſſimus, monumenta Helſin„gica magna cum induſtria a ſe delineata for„mis, ut vocant, ligneis incidi curavit. Qua re „adeo delectatus eſt Juſtinianus Heiner, natio„ne Germanus, & Juris illo tempore in Reg. „hac Academia Profeſſor, ut induſtriam Burei „noſtri & publico programmate & carmine ho„noravit, quo & illum, & alios antiquarum re„rum ſtudioſos ad lecturam indagandam incita„vit, in hunc modum.

„Lector, qui fueris primus Runæque latentis
„Candidus interpres, Regia dona feras.

„Cujus diſtichi ſenſum idem Heiner rhytmis quo„que — Germanice expreſſit. A nemine ve„ro deinceps, quod ſciam, hæc tentata res eſt, „quod plerisque viſa ſit inexplicabilis“ &c.

646. *Magni* CELSII P. P. de Runis Helſingicis Oratio, habita cum Rectoratum Academ. deponeret, a. 1675 d. 29 m. Jun. *in 8:o.* Upſal. pl. 1.

Det.

Detta Tal har Sonen, Ol. Celſius, låtit tryc- B. I. C. 1.
ka, i Upſala, 1707. Sv. Geogr.
Helſingl.

647. Oreades Helſingicæ redivivæ, *in* 8:o. Upſal. Werner, 1710. pp. 70.

Är också *Magni* Celsii Arbete, hvaraf, hos Wankif, redan 6 ark *in fol.* voro aftrykte, når Författaren afled 1679, och lemnade det ofulkomligt efter ſig. Sonen, Ol. Celſius, har ſedermera å nyo låtit trycka det, ſamt uti tvenne Diſputationer lemnat det Allmänheten i händer, under ofvan utſatte Titul. Om förſta Upl. *in fol.* ſe Brefven uti *Collectio Gjörwelliana*, D. I, St. II. (Stockh. 1777, 8.) ſ. 126-131.

648. De Runis Helſingicis obſervationes quædam, ſive ad *Oreadas Helſingicas* B. Profeſſoris *Magni Celſii* Supplementum *Ol.* Celsii Senioris, Theol. Prof. prim. & Archi-Præp. Upſal.

Uti *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upſalienſ.* Vol. I. Upſ. 1773, *in* 4:o, p. 1-21.

Til de nåſt förut anteknade *Oreadas Helſingicas*, har Sonen Ol. Celſius fogat deſſe Anmärkningar, under namn af Supplement. Det beſtår af tre Capitel: det förſta handlar om Helſinge-Runornes figur och ſtållning; det andra om deras ålder; och i det tredje upgifvas och förklaras några med dem riſtade Stenar.

649. (*Olai* Celsii) de Runis Helſingicis, ad virum illuſtr. D. Ant. Magliabechium, S. M. D. Hetruriæ Bibliothecarium, toto

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Helſingl.* toto orbe celeberrimum, Epiſtola, *in 4:o.* Romæ, typis Barnabo, 1698.

Denna Uplaga år ganſka ſållſynt: omtr. år Brefver i W. E. Tentzels *Monatl. Unterred.* 1698, p. 560-566.

650. *Runic Characters of Helſingland*, das iſt: Erklårung der Runiſchen Schriften in Helſingland, wobey zugleich ein Monument mit dergl. Aufſchrift vorgeſtellet und erklåret wird, aus dem Engliſchen in Teutſche überſetzt, *in fol.* Nürnb. bey Vict. Balth. Henning, 1753. 2 a.

Stenen år denſamma, ſom finnes afritad uti *Nov. Act. R. Societ. Scientiar. Upſal.* Vol. I, Tab. 1. Förklaringen har *And.* CELSIUS, Aſtronom. Prof. i Upſala meddelt, och år tagen utur *Philoſophical Transactions* för år 1737. Förlåggaren i Nürnberg var ſinnad ſtyckevis gifva ut flere dylike gamla Skrifter och Monumenter, utur åtſkillige Länder, under Titel af *Hiſtoriſche Merkwürdigkeiten*; men om det blifvit verkſtålt, år mig obekant.

651. Birgeri Regis Statutum pro Helſingis de eorum decimis prædialibus &c. Dat. Holmiæ, a. 1297.

Ibland gamla Stadgarne bakom *Biörkö-Rätten*, Stockh. 1687, *in fol.* p. 6.

652. Kon. Carl den XI Reſcript til Landshöfd. i Gefle, Frih. Georg Sperling, om Finnarnas i Geſtrike- och Helſingland un-

undervisning i Svenſka Språket, för kun- B. I. C. 1. Sv. Geogr. ſkapen i Chriſtendomen: af d. 7 Dec. 1682. *Helſingl.*

Uti *Tidn. utgifne i Upſala* 1774, n. 9.

653. Kongl. Maj:s Reſcript til Arche-Biſk. Swebilius ang. anſtalt til Undervisning i Chriſtendomen för de Finnar, ſom bebodde Skogarne i Geſtrik- och Helſingland, af d. 14 Dec. 1693.

Nytt Förråd af åldre och nyare Handl. (af B. Bergius) I St. Stockh. 1753, *in 4:o*, ſ. 42.

654. Helſinga Hushåldning i korthet författad af *Pehr* SCHISSLER, *in 8:o*. Sth. Kgl. Tr. 1749. 74 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 70.

655. *Delsboa illuſtrata*; eller Delsbo Sokn i Norra Helſingland, i ſådan måtto ljusliga beſkrefven, at de förelagde fyra och fyratio Frågor, dem framl. Högv. Dom-Probſten i Wågſjö, D. Sven Bælter, då han år 1736 ännu var Philoſ. Candidat, åſtundade få Svar uppå, hår varda beſvarade, ſåſom de åfven ſamma året ſtraxt beſvarades, af *Knut* Nilsſon LENÆUS, Pr. och Kyrkoh. uti Delsbo, *in 8:o*. Stockh. Nyſtröm och Stolpe 1764. 256 *ſidd. Dedicat.* m. m. *oberåkn.*

Medfölja en Charta öfver Soknen, ſamt en Afritning af Delsbo Runehåll.

En

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Medelpad.*

En ganſka qvick ock artig, men nog ſatiriſk Granſkning af detta Arbete, låſes uti *Sv. Mercur.* Sept 1764, ſ. 708-736, omtr. med Tilökningar, ſamt en Förſvars-ſkrift för Pr. Lenæus i *Sv. Magazin.* 1766, Jun. ſ. 395-440, Jul. ſ. 470-480. Proſten Lenæus afled, i en hög ålder, d. 28 Jan. 1776.

656. MSC. *Nic.* WETTERSTENS Beſkrifning öfver Forſa Socken.

Åberopas af Pr. Lenæus, i ſin *Delsboa illuſtrata*, ſ. 59. Författaren var Proſt och Kyrkoherde i Forſa.

657. Jerlsö Sokns i Helſingland Beſkrifning, ſå til theſs Antiquitet, ſom Oeconomie, författad af *Pehr* SCHISSLER, *in* 8:o. Stockh. Kgl. Tr. 1753. 92 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 70.

§. 4.

MEDELPAD.

657 (a). Exercit. Academ. de Medelpadia, Pr. J. Upmark, Reſp. *Matth.* NORDAL, *in* 8:o. Upſal. 1716. pp. 47.

„Nomen Medelpadiæ ex Finnico *Mettola Pat-*
„*ti* commodiſſime videtur deduci", heter det *in Theſ. Miſcellan.* bakom M. F. Hammar *Diſſert. de Carlshamnia*, Lond. G. 1749, *in* 4:o. „Man „ſkulle ſnart kunna tro", ſåger Lagerbring, *S. R. Hiſt.* I D. ſ. 306, „at Medelpad intet var „Svenſkt, efter något dylikt ord intet igenfin-„nes i Svenſka Språket. Strömmen *Mjällan*, „ſom

„ſom nederkommer från Norſka Fjällen, och fly- B. I. C. 1.
„ter emellan Ångermanland och Medelpad, ſamt Sv. Geogr.
„Ryſka ordet *Piættin*, hvilket betyder Land, *Medelpad.*
„kunna gifva en ſannolik ſammanſåtning af nam-
„net" &c.

657 (b). Diſſert. Acad. de Medelpadia antiqua & hodierna, P. I, II. Pr. Matth. Aſp, Reſp. *Car.* Jonæ GENBERG, *in 4:o.* Upſal. 1734, 1737. pp. 89.

658. *Abr.* Abrahamſon HÛLPHERS Samling til en Beſkrifning om Medelpad.

Lärda Tidn. 1771, n. 68, 69. *Götting. Anzeig.* 1773, p. 324.

Är Förſta Stycket af denne Författares: „Samlingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås 1771, *in 8:o*, 129 ſidd. utom Præmiſſa, ſamt et „Kort Utdrag af Kyrkoh. i Grundſunda, *Hans Jon.* TUNÆI Herdaminne eller „Hernöſands Stifts Präſt-Krönika" m.m. I St. om Medelpad, 30 ſidd. och tvenne Regiſter, medföljer en liten Charta öfver Medelpad, ½ ark.

659. Cippi Runici in Medelpadia, Sueciæ Provincia boreali, delineati ab *And.* CELSIO.

Acta Liter. Suec. 1725, p. 14.

Året förut hade Farbrodren, D. Ol. Celſius, i ſamma Handlingar, p. 577 *ſeq.* beſkrifvit och förklarat deſſe Runſtenar: här får man ſe dem afritade och ſtuckne i koppar. De gofvo anledning til en häftig Stridighet, emellan D. Ol. Celſius å ena, och Tranſlat. i Ant. Archivo,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Medelpad.*

Er. Jul. Biörner å andra sidan. Den förra påstod, at de, som för honom ritat af dem. Runstenar, hade begått åtskillige fel, och låst orätt; men at hans Ritningar vore aldeles riktige och tilförlåtelige: begge delarne bestridde Biörner. Första angrepet gjorde denne Antiquarien med följande Skrift:

660. (*Er. Jul.* BIÖRNER) De ætate, usu & genuina Explicatione Runarum quæ in Provinciis Svethiæ borealibus, Helsingia & Medelpadia, reperiuntur.

Denna Afhandling, i hvilken Författaren, på ett ganska oanständigt sätt, anfaller, så väl D. Ol. Celsius, som des Brodersson, And. Celsius, är tryckt bakom des: „Prodromus Tractatuum de Geographia Scandinaviæ veteri" &c. Stockh. 1726, *in 4:o*, p. 29-48. (Se här nedanföre n. 1265), och recens. i *Acta Liter. Suec.* 1726, p. 115.

Et bitande Svar följde härpå, med Titel:

661. Runæ Medelpadicæ ab importuna crisi breviter vindicatæ, Auctore O. C. (*Ol.* CELSIO). *in 4:o.* Upsal. 1726. pp. 36.

Det är stält i form af Bref och addresserat til Biörner sjelf, hvilken däremot utgaf:

662. *Er. Jul.* BIÖRNERI Epistola responsoria ad Virum clarisf. D. Ol. Celsium, S. S. Theol. Doct. & Prof. publ. Lingg. Orient. de ejusdem dubiis circa delineationem & ex-

& explicationem Runarum, *in* 4:o. 1726. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Jämtland.*
pp. 39.

Hvarpå följde:

663. *Olavi* CELSII de Monumentis quibusdam Runicis Epiſtola ad Amicum, *in* 4:o. Upſal. 1727. pp. 16.

Och härmed ändades Striden, ſom ſynes, icke til Biörners förmon. Läs C. Nettelbladt *Schwediſche Bibliothek*, I St. p. 226, och Jo. Erichſon, *Bibl. Runica*, p 19 ſeq.

§. 5.

JÅMTLAND.

664. Jemptelandz Beſkrifning til ſine Tingzlagh, Sochnar och Konungzgårdar &c. af *Eraſmo* LUDWIKSSON, författad år 1575, den tid han på Kongl. Maj:s af Sverige wågnar der uppe wiſtades.

Ibland Handlingarne, vid ſlutet af *S. Olofs Saga*, utgifven af J. Hadorph, Stockh. 1675, *in* 8:o, ſ. 133-136.

Jämtlands gamla Wapn och Sigill finnes afritat och beſkrifvet uti *Danſke Magazin*, VI B. ſ. 225. Äfven Dårſtådes ſ. 226-235 får man igen några Handlingar, rörande detta Landſkap, under Danſka Wåldet, 1531-1571.

665. Diſſert. de Fatis Jemtiæ, Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Joh.* SPARRMAN Erichſon, *in* 8:o. Holm. Werner, 1722. pp. 27.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Jämtland.*

666. *Abr.* Abrsf. HÛLPHERS Samling til en Beſkrifning om Jämtland.

Nya Ldrda Tidn. 1775, n. 41, 42. *Upſala Tidn.* 1775, n. 37, 38.

År andra Stycket af denne Författares „Sam„lingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås, 1775, *in* 8:o, 272 ſidd. utom præmiſſa, ſamt et kort Utdrag af H. J. TUNÆI *Herdaminne* &c. II St. om Jämtland, 33 ſidd. utom Regiſtret. Medföljer en liten Charta öfver Jämtland, ½ a.

667. Kort Beſkrifning om Rödöns Tingslag i Jemtland, under Pr. And. Berchs inſeende, vid Acad. i Upſala, framſtäld af *Jöns* TIDEMAN, *in* 4:o. Stockh. Grefing, 1758. 20 ſidd.

Ldrda Tidn. 1759, n. 93.

668. Adumbratio Alpium quas habet Jemtia (Diſſert.) Pr. Har. Vallerius, Reſp. *Dan.* TOUSCHERUS, *in* 8o. Upſal. 1694. pp. 21.

669. Specim. Acad. de Lapide in Valli virente, *Stenen i grönan Dal.* Pr. Jo. Hermansſon, Reſp. *Jon.* Bidenius RENHORN, *in* 8:o. Upſal. 1733. pp. 24.

Stenen är afritad, ſå väl hos Rudbeck, ibland Figurerne til Atlanticæ I Del, Tab. 29, Fig. 96, ſom uti *Svec. ant. & hod.* T. II, n. 69; men riktigaſte Aftekningen är den, ſom Landshöfd.

höfd. Bar. Tilas bifogat ſit Tal: *Utkaſt til Sveriges Mineral-Hiſtoria*, Sth. 1765, *in* 8:o, ſ. 67. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Hårjedal.*

670. Meteorologiſka och Oeconomiſka Anmärkningar, gjorde i Jämtland.

I *K. Wet. Acad. Handl.* 1767, I Qvart. ſ. I-II.

671. Jämtelands Afrads-land, under Prof. A. Berchs inſeende, vid Acad. i Upſala afhandlade af *Henning* TIDEMAN, *in* 8o. Stockh. Salvius, 1750. 43 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 11.

Uti *Inr. Tidn.* 1761, n. 57 berättas, at år 1760 voro i Jämtland 21352 Menniſkor, unga och gamla, ibland hvilka voro 9503 af Man- och 11849 af Qvin-könet. Samma år föddes 672 Barn, af hvilka 346 voro Piltar och 326 Flickor. Föreſlås en Stads anläggande på Frôſsön, hvilket contradiceras *Lärda Tidn.* 1761, n. 56.

672. Jämtelands Djur-fänge, under Pr. A. Berchs inſeende, föreſtält af *Aeſchil* NORDHOLM, *in* 8:o. Upſ. 1749. 60 ſidd.

Lärda Tidn. 1749, n. 54.

§. 6.

HÅRJEDALEN.

673. Anmärkningar, rörande Herjedalens och Jämtlands Gränts emot Norrige, gjorde vid Gränſe-mätningen, åren

P. I. C. I. Sv. Geogr. *Järjedal.*

1758, 1759, 1760, af *Nils* MARELIUS.

Kgl. Vet. Acad. Handl. 1763, IV Qvart. ſ. 289-312.

674. Håredals Beſkrifning, af *Erasm.* LUDWIKSSON.

Ibland Handlingarne bakom *S. Olofs Saga*, ſ. 137.

675. Diſſert. Geogr. Herdaliæ deſcriptionem continens. Pr. A. Spole, Reſp. *Joh.* O. UNÆUS, *in* 8:o. Upſ. 1694. pp. 24.

675 (a). *Abr.* Abr:ſ HÜLPHERS Samling til en Beſkrifning om Herjedalen.

Stockh. Lärda Tidn. 1777, n. 27. *Upſ. Tidn.* 1777, ſ. 100.

År Fredje St. af denna Författares „Samlingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås, 1777, *in* 8:o, 124 ſidd. utom præmiſſa. Utdraget af H. J. TUNÆI *Herdaminne* &c. III St. om Herjedalen, intager 8 ſidd.

676. Herjeådahlens Hushållning författad, med Anmärkningar theröfver, gjorde på en Reſa til Norrige 1750, och ſedermera 1758 och 1760 på Schåfer-reſor dårſtådes, af *Pehr* SCHISSLER, Directeur, *in* 8:o. Norrköp. Blume, på Bokhandl. (i Stockh.) Schindlers Förlag, 1770. 47 ſidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 50.

En

En Critik öfver detta Arbete, läſes i *Lärda Tidn.* 1772, n. 64. B. I. C. 1, Sv. Geogr. *Ångerm:l.*

§. 7.

ÅNGERMANLAND.

677. De Angermannia, Exercit. Acad. Pr. H. Vallerius, Reſp. *Eric.* M. STRÖM, *in 4:o.* Upſal. 1705. pp. 54.

678. Diſſert. Acad. de Facie Angermanniæ antiqua & nova. P. I, II. Pr. F. Törner, Reſp. *Jon.* NORLIN, *in 8:o*, Upſ. 1728, 1731. pp. 89.

678 (a). *Abrah.* Abrahamſon. HÜLPHERS Samling til en Beſkrifning om Ångermanland.

Är Fjerde Stycket af denne Författares „Samlingar til en Beſkrifning öfver Norrland", Weſterås, 1780, *in 8:o*, 392 ſidd. præmiſſa oberäknade. Det tilhörande Stycket af H. J. TUNÆI *Herdaminne* &c. med ſit ſärſkilta Regiſter, intager 72 ſidd. Vidfäſtad är en liten Charta öfver Ångermanland, $\frac{1}{4}$ a.

679. Beſkrifning om Strömings-Fiſkets beſkaffenhet i Norrbotten, af *Nils* GISSLER.

Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl. 1748, ſ. 107-140.

680. Rön om Laxens Natur och Fiſkan-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Ångerm:l.

ſkande i de Norrländſka Ålfvarne, ſamlade af *Denſamme.*

Ibid. 1751, ſ. 11, 91, 171, 268; 1752, ſ. 11, 93.

681. Anmärkningar om Sik-Fiſket uti Norrländſka Ålfvar och Skårgårdar, af *Denſamme.*

Ibid. 1753, ſ. 195-209.

682. Specim. Acad. de novo in fluviis Norlandiarum piſcandi modo. Pr. And. Celſius, Reſp. *Andr.* HELLANT, *in* 4:o. Upſal. 1738. pp. 28.

Diſputationen är ſkrifven på Latin och Svenſka, af en ſnabb Phyſicus och Aſtronom.

683. Norrländſka Boſkaps-ſkötſeln, med några ſmå Anmärkningar uti korthet ſammanfattad och beſkrefven af *Petr.* H. WASSENIUS, *in* 8:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1751. 127 *ſidd. utom Dedic. och Föret.*

684. Ångermanna Hushollning Nordan Skogen, vid Academien i Upſala, under Prof. A. Berchs öfvervarp, framſtäld af *Jon.* BODING Danielsſon. I St. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1747. 65 ſidd.

Lärda Tidn. 1747, n. 21, och 1750, n. 68, hvareſt några ſmå Råttelſer läſas, dem Författaren ſjelf meddelat. Fortſåtningen af hans Arbete ſaknas.

685. Nå-

685. Nåtra Sokns Lin-ſåde i Ånger-manland, under Prof. A. Berchs ſtyrelſe, föreſtålt af *Olof* TÖRNSTÉN, *in* 8:o. Upſ. 1753. 33 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wåſter-B.*

Lärda Tidn. 1753, n. 53.

686. Hernöſands Stad i Ångermanland, korteligen beſkrifven af *Joh. Otto* HAGSTRÖM.

Sv. Mercur. April 1758, ſ. 1186-1190.

Hernöſands Stads belägenhet har Nils Schenmark genom Obſervationer beſtämt: *Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1754, ſ. 70-77.

§. 8.

WÅSTER-BOTN.

Nota. Låne-ſkilnaden emellan Wåſter-Norrland och Wåſter-Botn, til hvilkens underſökande och afdömande Kongl. Majt. år 1762 hade förordnat viſſa Deputerade, faſtſtältes af Rikſens Ständer, vid Riksdagen 1766. Se *Riksd. Tidn.* n. 155, ſ. 62.

687. MSC. *Eliæ* SALIN Otia canicularia, ſ. brevis Deſcriptio Weſtrobothniæ, patriæ ſuæ.

Säges vara ſkrifven på Svenſka, och finnes anteknad *Holmia Literata*, Edit. II., 1707, *in* 4:o, p. 41. Jag känner den icke vidare.

688. Diſſertat. de Weſtro-Botnia. Pr.

B. L C. I. Sv. Geogr. *Wåſter-B.* Fab. Törner, Reſp, *Iſrael* D. STECKSENIUS, *in 4:o.* Upſal. 1731. pp. 52.

689. Kongl. Maj:s Kundgörelſe angående Ödeslands uptagande i Wåſter-Botn, af d. 20 Nov. 1741, *in 4:o.*

Förſöket miſslyckades.

689 (a). Tankar om Landet Wåſterbotn, *in 4:o.* Stockh. Kumblins Enka, 1778. 1 ark.

De angå Orſakerne til Upodlingens långſama gång i detta Land: förbåtringar föreſlås.

En *Critique öfver denna Skrift* låtes uti *Stockholms Poſten*, 1779, n. 35 följ.

690. Om Pärlemuslor och Pärle-fiſkerier, af *Ol.* MALMER.

Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl. 1742, ſ. 214-225.

691. Om Norrländſka Pärle-fiſkerierne:

Läs *Chr.* KÖNIGS *Lärdoms-Öfning*, VI Tom. Stockh. 1747, *in 8:o*, Cap. III, ſ. 43-53, och *Nils* GISSLERS Afhandling i ſamma ämne, uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1762, ſ. 65.

„K. Maj:s Placat och Förordning om Pärle-„fiſkerierne, af d. 29 Maji 1691", jämte Förklaringen i ſamma ämne, af d. 29 Jun. 1692, och Kongl. Förordningen ang. Pärle-fiſkerierne i Eſt- Lif- och Ingermanland, dat. d. 22 Dec. 1694,

1694, fås igen uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. V, ſ. 241, 342 och 497. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Wäſter-B.*

692. Diſſert. de Urbe Uma & adjacentibus paroeciis. Pr. F. Törner, Reſp. *Jon.* El. ASK, *in 4:o.* Upſal. 1731. pp. 48.

693. Diſſert de Urbe Pitovia & adjacentibus paroeciis. Pr. F. Törner, Reſp. *Petr.* Steckſenius GRAAN, *in 4:o.* Upſal. 1731, pp. 30.

694. Tal om Landtmanna Näringar i Wäſter-Botn, beſynnerligen Skellefta Socken, hållit för K. Wet. Acad. vid Præſidii nedläggande, d. 1 Maji 1765, af *Pehr* HÖGSTRÖM, *in 8:o.* Stockholm, Salvius, 1765. 24 ſidd.

„Anmärkningar vid Folkökningen i Skellefta „Socken", af ſamma Författare, läſas i *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1755, ſ. 170-176.

695. Diſſert. Hiſt. de Urbe Lula & adjacentibus paroeciis. Pr. J. Hermansſon, Reſp. *Nic.* HACKZELL, *in 4:o.* Upſ. 1731. pp. 37.

696. Diſſert. de Urbe Torna, eique adjacentibus paroeciis, Pr. Er. Alſtrin, Reſp. *Er.* BRUNNIUS, *in 4:o.* Upſ. 1731. pp. 50.

Longituden af Torneå, har And. Celſius determinerat i *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1743, ſ. 153-157.

697. Be-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

697. Beſkrifning om Staden Torne, och om Midnats-Solens lyſande dårſtådes, ſamt Underråttelſer för Sjöfarande i Botniſka Wiken.

Är införd i *And.* HELLANTS *Calendarier*, för åren 1744 och 1748, tr. i Stockh. hos Grefing. Se Björnſtjernas *Förteckn. på Sv. Calendar*, ſ. 78, 82.

Uti *K. Wet. Acad. Handl.* 1774, ſ. 61-68, yttrar ſamma Författare ſina „Tankar, huruvi„da Byggnings-ſättet hos det fattiga Folket i „Torne Stad och kringliggande Landsbygd kan „bidraga til Röt-feber och andra Sjukdomar".

(D.)

SVENSKA LAPPLAND.

698. Diſſert. Acad. de montibus Riphæis. Pr. F. Törner, Reſp. *Petr.* ENEWALD, *in* 8:o. Upſal. 1720. pp. 28.

Författaren beſtyrker Ol. Rudbecks mening, Atlant. T. I, C. XXV, påſtående: „Riphæos „montes in Septentrione eſſe, & - - - dorſo per„petuo, variis nominibus inſignito, fines Sue„ciæ & Norvegiæ, ut & Lapponiam percurre„re, atque diviſis Lapponibus Svionum & Mu„ſcovitarum, per Finlandiam, Aboam verſus ſua „demittere juga" &c.

699. *Jac.* ZIEGLERI Deſcriptio Lapponiæ.

Uti des *Schondia*, fol. 94-96. Upſ. af år 1536. Se här ofvanföre n. 185.

Schef-

Scheffer anmärker, *Lapponia* p. 7, at Saxo Grammat. ſom ſammanſkrifvit ſin Danſka Hiſtoria, vid paſs år 1190, år den åldſte Skriftſtållare, hos hvilken namnet Lappland finnes; ſedan förekommer det hos vår Ericus Olai, ſom lefde inemot 300 år efter Saxo. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Canc. Råd. Ihres Mening, om Urſprunget af namnet Lapp, kan läſas i en, under des inſeende år 1767 hållen Diſputat. *de Quenlandia antiqua*, p. 17; jämnför des *Gloſſar. Svio-Goth.* under ordet LAPP.

„Vocant vero Germani Lapones eos, qui pa„rum idonea rei præſenti dicunt & faciunt, „quos Romana lingua dicet puto ineptos", låger Ziegler l. c. och Damian a Goes: „Lappia „latino ſermone interpretatur inepta, ſive ſecors „provincia; nomen puto inditum inde, quod ex „nimio & intenſo frigore ſolum, tanquam ſtu„pidum, minime aptum ſit, nec ad recipien„dum, nec ad procreandum fruges".

700. *Damiani* a GOES Deploratio Lappianæ Gentis, & *Ejusd.* Lappiæ Deſcriptio.

År egentel. en Föreſtålning til Påfven, ang. Hedendomen, hvaruti Lapparne ånnu voro ſtadde, grundad uppå Johannis och Olai Magni muntelige men opålitelige Berättelſer, med hvilka Författaren haft tillfälle plåga förtroligt umgånge, förſt i Danzig, efteråt i Italien.

Skriften år daterad: *ex Lovanio, Cal. Sept.* 1540, följaktel. kan den icke förſta gången vara trykt i Geneve 1520, ſom Riddaren d'Oliveyra berättar, *Bibl. cur. hiſt. & crit.* par D. Clement, T. IX, p. 208. Särſkilte Uplagorne,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

ne, ſom där upräknas, hir jag icke ſedt; men väl den ſom ſtår uti Samlingen *de rebus Oceanicis*, tr. i Cöln, apud *Gervinum Calenium & hæredes Quentelios*, 15 4, *in* 8:o, p. 522-527. Samma Tractat läſes också uti A. Schotti *Hiſpan. illuſtr.* T. II. Fran of. 1603, *in fol.* p. 1313-1315.

Damian a Goes var en Portugiſiſk Adelsman, ſom gjorde vidlyftiga reſor, och brukades i åtſkilliga utrikes ärender. Hans Lefverne beſkrifver Niceron, *Memoires*, T. XXVI: hvarmed kan jämnföras d'Oliveyras Berättelſe hos Clement l. c. p. 205 ſeq.

701. MSC. *Olaus* TRESK de juſtis finibus Lapponiæ Sueticæ per quinas regiones ſuas a Danica & Ruſſica discretæ.

„Liber abſolutus eſt Nycopiæ, d. 14 Mart. „a. 1640, & habetur in Bibliotheca Oxenſtierni„ana, ut indicio D. Norrmanni cognovi". Scheffer, *Suec. Lit.* p. 169.

Åfven därſtädes tillägnas bem. Ol. Treſk et annat arbete, innehållande *Tabulas chorographicas totius Lapponiæ*; hvilket också förvarades i Oxenſtiernſka Bibliotheket.

702. MSC. *Olai* Petri *Niurenii* PLANTINI Lapplandia, ſeu Deſcriptio orbis illius arctoi, quam in remotiſſima Scandiæ ſeu Sueciæ parte Lappi inhabitant.

Ibland Handſkrifterne i Riks-Archivo och Upſala Bibliothek, ſamt på flere ſtällen.

Författaren, Probſt och Kyrkoh. i Umeå, afled

led 1645: se Stiernman, *Bibl. Sveo-Goth.* T. II, p. 773. Scheffer citerar honom oftaft. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

703. MSC. *Joh.* Jonæ TORNÆI Berättelse om Lappmarkerne och deras Tilstånd.

Uti Ant. Archivo och Friherrliga Rålambska Bibliotheket. Autoren Pr. och Kyrkoh. i Torneå, dödde år 1681.

Näppeligen lärer någon förmodat, at denna Berättelse, efter förlopp af et Seculum, skulle få skåda dagsljuset. Sådant har likväl händt genom Amanuens. Historiogr. Hr *Sam. Lænboms* försorg; och har han gifvit sin Uplaga följande Titul: „Prostens och Kyrko-herdens i Tor„neå, Mag. *Johan* J. TORNAEI Beskrifning „öfver Torneå och Kemi Lappmarker. Förfat„tad år 1672. Stockh. uti Kgl. Finska Boktr. „1772", *in 8:vo.*

Tornæi Arbete intager 67 sidd. hvartil kommer Utgifvarens Företal i ark, samt vid slutet (s. 68) en Anmärkning. I Företalet upräknas de Skrifter, som handla om Lapparnes Seder, Språk, Omvändelse til Christna Religionen, Handel, Hushållning, Landets Läge, m. m. neml. så många som Utgifvaren har kunnat erhålla kunskap om. Til slut nämnes något om Tornæi Lefverne och Skrifter. *Lärda Tidn.* 1772, n. 67-69.

Stiernman l. c. p. 796, anför er et annat Tornæi handskrifne Arbete, med Titul: *Narratiuncula de Lapponibus eorumque moribus ac indole*; hvilket tilfventyrs torde vara detsamma, som jag sedt i Rålambska Bibliotheket, under

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Lapplaud.

der påſkrift: *Lapponiæ & Lapponum Deſcriptio* a Joh. TORNAEO, och beſtår uti et Bref til Frih. Guſtaf Soop. Scheffer har nyttjat deſſe Handſkrifter.

Eljeſt citerar v. Stiernman, i ſin *Adels-Matrikel*, I Del. ſ. 639, en Beſkrifning om Lappland, på Italienſka, af *Jacob* WATTRANG, dock utan at ſåga, om, når och hvaråſt denſamma blifvit trykt. Uti Förtekningen på de Autorer, ſom Scheffer nytjat, förekommer icke Wattrangs namn.

En Afhandling *de Origine Lapponum*, af *Joh.* RENHORN, ſom varit *Præfectus Lapponum*, åberopar ſig Steckſenius, *Diſſert. de Weſtrobotnia*, p. 21; men nåmner icke, om den år trykt, eller ej.

704. MSC. *Sam.* REHNS korta Relation om Lapparnas Lefverne och Seder, ſamt i många ſtycken grofva Vilfarelſer. Ingifven til Riks-Cantzlern 1671, *in 4:o.* 50 bl. m. figg.

Medföljer *en Appendix af 12 Momenter.*

Sådant år Exemplaret i Ant. Archivo, D. 65, 66. Åfven dårſtådes förvaras et annat exemplar af denna Relation, *in fol.* teknat D. 67. „Hufvud-texten och Momenterne ſam„manſmålte i en annan ordning. Hafver ock„ſå varit uti De la Gardiſka Bibliotheket. Hår„vid ligga: 1) Protocoller vid Extra-Ting, håll„ne 1687 uti Lappmarkerne öfver en hop Vid„ſkepeligheter. 2) Heerda-Bref ifrån Th. von „Weſten, Danſk Miſſionarius i Norſka Lapp„markerne, til Präſterſkapet i Jämtland, om ge-

„men-

„menſamt arbetande på detta Folks Omvåndel- B. I. C. 1.
„ſe &c. 3) Anonymi Beſkrifning om Lapp- Sv. Geogr.
„Trumman. 4) Ritningar på Lapp-Trummor, *Lappland.*
„med *Calendario perpetuo*".

Flere Lapp-Trummor, af åtſkillig ſtorlek, ſomliga med, andra utan deras Hamrar, ligga i förvar uti Ant. Archivo. Åfven dårſtådes framviſes *Stor-Junkarn*, eller en Rot af tråd, ſom någorlunda liknar en ſittande Figur och hvilken de hedniſke Lappar fordom tilbedit; item en annan Lapſk Afgud, neml. en ſvart Sten, ſom har någon liknelſe med et Örnehufvud.

705. *Joan.* SCHEFFERI, *Argent.* Lapponia, id eſt, Regionis Lapponum & Gentis nova & verisſima deſcriptio. In qua multa de origine, ſuperſtitione, ſacris magicis, victu, cultu, negotiis Lapponum, item animalium, metallorumque indole, quæ in terris eorum proveniunt, hactenus incognita produntur & eiconibus adjectis cum cura illuſtrantur. *in 4:o.* Francof. ex officina Chr. Wolfii, typis Joan Andreæ, 1673. pp. 378 *ſine præmiſſ. Ind. Capp. & emendand.*

Detta Arbete har länge, ſåſom det utförligaſte och tilförlitligaſte i ſit ämne, ågt den lärda verldens bifall, och omtalas med berôm, ſå väl i Engelſka Vetenſk. Societetens Handlingar, ſom i Franſka och Italienſka Journalerne: ſe Corn. a Beughem *Apparat. ad Hiſtor. Liter. noviſſ.* Conſp. II, p. 365. Men ſedan man, genom närmare Underſökningar, blifvit i många mål

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

mer uplyſt, har det ſmåningom förlorat af ſit värde: det bör likväl icke helt och hållet å ſido låttas, faſtän däruti åtſkilligt finnes, ſom dels icke äger grund, dels ſtrider med de Nyares meningar.

Et Exemplar af denna Bok, med många Författarens egenhändiga Tilökningar, ſkrifne i bråddarne och på inkliſtrade Lappar, förvaras i Kgl. Bibliotheket. Uti *Svec. Liter.* p. 300 berättas väl, at Bokhandlaren Wolff i Naumburg ſkulle å nyo låta trycka Beſkrifningen öfver Lappland, anſenligen tilökt; hvartill ſkulle komma: „TUDERI Commemoratio converſionis „quorundam pagorum Lapponicorum ad veram „pietatem Chriſtianam", jämte en: „Deſcriptio „brevis Lapponicæ gentis, e Suetico verſa in „Latinum", men ſådant är icke ſkedt.

Beſynnerligit nog är, at denna Bok, ſom blifvit på flere Språk öfverſatt, aldrig på Svenſka utkommit. På *Tyſka* tryktes hon i Frankfurt, 1674, *in 4:o*. En *Holländſk* Öfverſättning, tr. i Amſterdam, hos Jan ten Hoorn, 1682, *in 4:o*, har jag funnit anteknad i en Auctions-Catalogue. En *Engelſk Uplaga*, ſom Scheffer ſjelf anförer *Suec. Liter.* p. 297, utkom i Oxford 1674 *in fol.* och en annan tr. i London 1704, *in 8:o*, förekommer *Biblioth. Langebekiana*, p. 384.

På *Franſyſka* framträdde Boken i Paris 1678, *in 4:o maj.* och med Titul: „Hiſtoire de la Lap„ponie, ſa deſcription, l'origine, les mœurs, „la manière de vivre de ſes habitans, leur re„ligion, leur magie & les choſes rares du „payis. Avec pluſieurs additions & augmentations

fort

„fort curieuſes; qui jusqu'ici n'ont pas été im- B. I. C. I.
„primées, traduites du Latin de M. Scheffer, Sv. Geogr.
„par L. P. A. L. Geographe ord. de S. M.“ *Lappland.*
408 ſidd. Initial-Bokſtäfverne utmärka ſåſom Öfverſättare, *Le Pere* Auguſtin LUBIN, faſtän den bekante Pierre Richelet i början därvid lagt handen: ſe *Nouv. Mem. d'Hiſt. de Crit. & de Literat.* par l'Abbé d'Artigny, T. VI, p. 87. At denna Uplaga icke är allmän, intygar Niceron, *Memoires*, T. XXXI, p. 152. Hon förtjenar företräde framför ſjelfva Originalet, icke ſå mycket för Geogr. Chartans ſkull, den Öfverſättaren bifogar, ſom i anſeende til Anmärkningarne och Tillägningarne, ſom härröra af Författaren ſjelf, och hvilka gå ifrån p. 358 til ſlut: Framför dem läſes följande Avertiſſement: „Après l'édition de ce livre, l'auteur a „recouvré pluſieurs mémoires du même païs, „qu'il nous a envoié d'une manière très-obli„geante, & nous avons crû être obligés d'en „faire part au public, qui n'y trouvera pas „moins de goût, qu'à la lecture du reſte de „l'ouvrage“. Vid de ſlåſte af deſſe Anmärkningar ſtår i brådden namnet *Nic. Lundius.*

706. La Lapponia deſcritta da *Franceſco* NEGRI, e data in luce da Giovanni Cinelli, *in* 8:o. Venezia 1705.

Boken har jag ſjelf icke ſedt, utan lånat Tituln utur *Bibliotheca Selectiſſima*, eller Förtekning på Herr von Schönbergs Bibliothek, ſom af S. Schouten och P. Mortier förſåldes i Amſterdam 1743, T. II, p. 287. Finner den ockſå citerad uti J. A. Fabricii *Salutaris Lux*

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Evangelii &c. p. 469. Efter all liknelſe år denna Beſkrifning öfver Lappland, antingen et Utdrag, eller en Öfverſättning af Schefferi *Lapponia*, tilåfventyrs med några Författarens egna Anmärkningar, efter han ſjelf reſt omkring i Lappmarkerne: ſe här ofvanföre n. 248.

707. Het Vermaak der Tover-Hekzen van Lap-en Finland; met haar Tover-Trommeln, Wind-verkopen &c. als mede de generale Hiſtorie van Lapland, ofte een Beſchryving van't Klimaat en Aard des Lands, de Godsdienſt, Speys en Dranck, de Jagt, t'Trouwen, t'Opvoeden harer Kinderen, Silverminen &c. Hier is bygevoegt de Beſchryving van Ys-en Grœnland, door — Dithmar Blefkenius. Den tweeden Druck, verziert met kopereplaten, *in 8:o.* Leeuwarden, Jan Klaſen (1716).

Beſkrifningen öfver Lapland intager 168 ſidor, och är et Utdrag af Scheffer.

708. MSC. Hiſtoriſk Beſkrifning om Lapparnas Urſprung, Tungomål, Trolofningar och Giftermål, Föda och Kläder, vidſkepeliga Gudstjenſts-öfning, Warur och Handel, Skiuteri, Fiſkeri, med hvad mera, ſom märkvärdigt är. Författad af *Olof* GRAAN, Pr. och Kyrkoh. i Piteå.

Uti *Catal. Libror. qui in Hiſt. & Antiquit. patr. ſub imp.* Caroli XI *publicati ſunt*, p. 29, räknas detta Arbete til de „Werck, ſom utgångne

„ne åro hår i Riket utom Colleg. Antiquitat". Auctors. Original, ſom han hade til Riks-Cantzlern öfverlemnat, förvaras i Ant. Archivo. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

709. Kurtze Beſchreibung des Lapplandes von *Nic.* Örn, gebohrnen Lappländer, und der freyen Künſte Befliſſenen; in Teutſcher Sprache entworffen; von einem Teutſchen aber in beſſere Ordnung und guth Teutſch geſetzet, *in 12:o.* Bremen, Saurman, 1707. 88 *ſidor utom Föret.*

Af föga värde. Nils Örn, en Avanturier, ſom i Holland och flereſtädes gaf ſig ut för Prins af Lappland, härſtammade från Birkarlarne, hvilka fordom hade ſatt ſig neder uti Luleå, Piteå och Torneå Lappmarker. Medelſt handel voro de bragte til der anſeende i Norrlanden, att Lapparne, i K. Guſtafs tid, anſågo dem för ſina Herrar och Regenter, hvarföre de åfven med möda ville erkänna den Svenſka Konungens öfvervälde. Se Ol. Celſii *K. Guſt. d. I Hiſt.* D. II, p. 217.

År 1708 lät bem. N. Örn, under ſit namn, trycka et Bref, med titul: „Des groſſen und weltberühmten Nordländers, Printz von Lappland genant (als des allererſten, welcher aus denen äuſſerſt entlegenen mitternächtigen Ländern herumgereiſet) Sendſchreiben an ſeine Landsleute, auf deſſen Peregrination", *in 4:o.* ½ ark. Daterat år detta Bref: „im Römiſchen Reich, an den Baltiſchen Meer-küſten, d. 27 Junii A. C. 1708".

Uti Exemplaret af Örns Bok, ſom Landsh.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Frih. Tilas ägde, år af en okänd hand införd något, som ſtått i Örns Stambok, dat. Hanover 1706, åfvenſå Werwings Verſer öfver ſamme Lapp, jämte följande Anecdot, hvilken jag likväl icke annat kan, än hålla för aldeles ogrundad: „Denna Nicol. Örn engagerade ſig med en Furſtinna i Tyſkland; men ſedan hans ringa härkomſt blef bekant, blef han hemligen af daga tagen". Så mycket vet man, at han 1715 var i håkte i Aſtrakan, hvareſt han då redan i fem år ſutit fången; hvilket, jämte flere honom rörande omſtändigheter, han ſjelf berättar, i et Bref til K. Georg d. I i England, ſkrifvet d. 30 Aug. fören. år, och ſom finnes tryckt i Webers *Verdnderter Ruſsland*, H Th. p. 165, Hanover 1739, *in 4:o*. Af ſamma ſtälle ſer man, at innan Konungens interceſſion, om hvilken han anhållit, kunde komma honom til godo, han redan från Aſtrakan var bortrymd.

Åt andra öfverlemnar jag at utreda, huru med det, ſom här anförd är, den Berättelſen om Nils Örn kan concilieras, ſom läſes *Saml. Ruſſ. Geſchichte*, VII B. p. 100 följ. och hvareſt hela hans Lefverne korteligen beſkrifves, ſamt nog tydligen läges, at han förd et ganſka oordentligt Lefnads-ſätt, dagligen öfverlaſtat ſig med ſtarka drycker, och ſåledes, i ſin blomſtrande Ungdom, ſlutat ſina dagar i Aſtrakan.

710. Diſſertation ſur la Lapponie, & ſur le Gouvernement de ſes peuples.

I Fjerde Tomen af *Atlas hiſtorique*. Denna Af-

Afhandling är hel och hållen tagen utur Scheffers Lapponia. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

711. MSC. *Gabr.* GYLLENGRIPS Beſkrifning om Lappland.

Åberopas af Tuneld, i Förtekn. framför IV Upl. af des Geographie. Författaren var Landshöfding i Wåſterbotten.

712. Beſkrifning öfver de til Sveriges Krona lydande Lappmarker, innehållande kort Underrättelſe ſå väl om Landets belägenhet och beſkaffenhet i gemen, ſom des Invånares Tilſtånd och Hushållning, deras Seder, Manér och Lefnads-art, ſamt Laſter och Vidſkepelſer m. m. framgifven af Mag. *Pehr* HÖGSTRÖM, Miſſionar. och Kyrkoh. vid Gelliware, *in 8:o.* Stockh. Salvius (1746) 271 *ſidd. Ded. Föret. Reg. &c. oberåkn.*

Bibl. Raiſonnée, T. XL. P. II, p. 255.

Detta Verk är i ſit ämne det förſta, ſom på vårt Tungomål, genom almänt Tryck utkommit. Författaren har icke framgifvit annat, än det han ſjelf ſedt och förfarit; följaktligen har han på många ſtållen måſt gå ifrån ſå väl Scheffers, ſom andras Berättelſer och Meningar.

Boken är tvenne gånger öfverſat på *Tyſka*: 1) i Stockholm, af TEMPLIN, *Notar. publ.* hvilken Uplaga, tr. i Leipz. på Lochners bekoſtnad, 1748, beſtår af 328 ſidor *in 8:o*; 2) i Köpenhamn, tillika med A. Ehrenmalms *Reſa til Åſehle Lapmark.* Denna Uplaga, tr. på Rothes

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

förlag, framträdde också 1748, och intager, utom Ehrenmalms Reſa, 292 ſidor *in 8:o.*

En *Danſk* Öfverſättning utgafs tillika i Köpenhamn ſamma år, också *in 8:o.*

713. Memoire ſur la chaſſe, l'oeconomie & le commerce des Lappons, avec un état de l'agriculture des colonies Suédoiſes, qui ſont établies parmi eux, par Mr de JUTERBOG.

Står i *Journal Oeconomique* 1751, Juin, p. 104-129, Juillet p. 122-140, på Engelſka i *Gentleman's Magazin* 1753, May p. 214, och på Tyſka uti *Allgem. Magazin der Natur, Kunſt u. Wiſſenſch.* XII Th. Leipz 1767, *in 8o*, pag. 280. Författaren har nytjat Högſtröms Arbete.

714. Deſcription de La Lapponie.

Låſes i et Verk, kallat: „Melanges interes„ſans & curieux, ou Abregé d'Hiſtoire natu„relle, morale, civile & politique de l'Aſie, „l'Afrique, l'Amerique & des Terres polaires, „par M. R. D. S. Paris 1763, *in 12:o*" i andra Tomen.

Om Beſkrifningen öfver Lappland i ſynnerhet, heter det, *Journal des Sav.* Janv. 1764, p. 66. Amſt. Upl. „C'eſt de l'ouvrage de Scheffer que „l'on a tiré la plus grande partie de ce que „l'on dit ici ſur la Lapponie. On a puiſé en„core dans les Relations de Regnard, de la Mo„traye, de M. M. de Maupertuis & l'Abbé „Outhier, de même que dans l'ouvrage inti„tu-

„tulé *Flora Laponica* de Mr Linnæus“. Hår- af ſynes, at Författaren icke känt, eller nytjat Högſtröms Beſkrifning: jämnför *Götting. Anzeig.* 1764, p. 111. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

715. *Knud* LEEMS, Prof. i det Lappiſke Sprog, Beſkrivelſe over Finmarkens Lapper, deres Tungemaal, Levemaade og forrige Afgudsdyrkelſe, oplyſt med mange Kaaberſtykker: med J. E. GUNNERI, Biſkop over Tronhiems Stift, og S. S. Theolog. Doct. Anmærkninger; og E. J. JESSEN's, Juſtitz-Raad, General-Kirke-Inſpector og Cancellie-Secretaire, Afhandling om de Norſke Finners og Lappers Hedenſke Religion (Paa Danſk og Latin) *in 4to.* Kiœbenhavn, 1767, 544 *og* 82 *ſidd.*

Götting. Anzeig. 1769, p. 793. *Allgem. hiſtor. Bibl.* XI B. p. 242.

Boken är tryckt i två columner: bredvid Danſkan ſtår Latinſka öfverſättningen, til ſtörre delen författad af D. Eiler Hagerup; nederſt, Gunneri Anmärkningar. Kopparſticken nog illa både teknade och ſtuckne, tjena föga til annat, än at göra Boken dyr. Leems Arbete angår väl allenaſt de til Norrige hörande Lappmarker; men förtjenar med Scheffers och Högſtröms Beſkrifningar at jämnföras. Om den förras *Lapponia* fäller Danſka Författaren ett långt blidare omdöme än våra egna Scribenter, hållandes före, at den väl icke är fri från fel; men finner därjämte det mäſta vara med Sanningen öfverenſſtämmande.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

En Tyſk Öfverſättning har D. VOLCKMAN i Leipzig låtit trycka, 1771 *in 8o*; dock mycket afkortad, och utan de många vid Danſka Uplagan befintlige Kopparſtick; hvarmed Allmänheten icke torde vara miſsnöjd; men väl därmed, at han jämväl uteſlutit Juſt. Rådet Jeſſens Afhandling, ſom viſſerligen hade förtjent at bibehållas. Se *N. Crit. Nachr.* Greifsw. 1771, *in 4:o*, p. 41, och *Betrasht. über die neueſten hiſtor. Schriften*, II Th. p. 454.

716. Diſſert. hiſt. de Pygmæis. Pr. J. Esbergius, Reſp. *Dan.* HODELL, *in 8:o.* Upſ. 1703. pp. 37.

Författaren ſöker beviſa, at det ſom hos äldre Scribenter berättas om Pygmæer, eller Dvergar, i det närmaſte paſſar ſig til Lapparne.

Några critiſke Anmärkningar, rörande Lappland och des Inbyggare, upſatte af *Sam.* CHYDENIUS, får man igen vid ſlutet af Diſput. *de Aſkmannis*, ſom han under Prof. Scarin förſvarat 1747, och här nedanföre, n. 1413, är anteknad.

717. Två Berättelſer om Lapparnas Omvändelſe ifrån deras fordna Vidſkeppelſer och Afguderi, *in 8:o.* Stockh. K. Finſka Tr. 1773. 72 ſidd.

Lärda Tidn. 1773, n. 41.

Utgifvaren af deſſe Berättelſer är Amanuenſis Hiſtoriographi, *Sam. Lænbom.*

Den förra, p. 9-62, är författad af *Gabr.* TUDERUS, den tiden Comminiſter i Enara, ſe-

ſedermera Kyrkoh. i Torneå, dödd 1705. U-B. I. C. 1.
tan tvifvel år denna Berättelſe denſamma, ſom Sv. Geogr.
i Latinſk Öfverſättning ſkulle bifogas Schefferi *Lappland.*
Lapponia, i den tilämnade nya Uplagan, hvarom här ofvanföre. Den ſenare Berättelſen, p. 62-72, upſatt 1723 af Danſka Miſſionarien til Lapmarken, *Thomas* von WESTEN, har blifvit inſkickad til Superintend. Aſp i Hernöſand. Af den har ockſå Danſka Juſt. Rådet Jeſſen betjent ſig, uti ſin n. 715 anförde Afhandling.

Uti ſit Företal ökar Utgifvaren Förteckningen på Skrifter ang. Lappland, ſom han börjat i Företalet til Tornæi *Beſkrifning*, ſe n. 703.

Et *Petri* Er. NORAEI Bref til då varande Superintend. i Hernöſand, ſkrifvet den 24 Nov. 1686, angående Lapparnas Vidſkeppelſer och Afgudadyrkan, är infört uti *Upſ. Tidn.* 1776, n. 18.

718. MSC. *Lennart* SIDENII Relation om de oomvända Lappars Afguderi, 1726.

Uti Friherrl. Rålambſka Bibliotheket. Åfven dårſtädes förvaras tvenne andra dylika Berättelſer, den ena af *Joh.* TORNERG; den andra af *Petr.* THURENIUS, hvilken ſenare i ſynnerhet beſkrifver de uti Åhſele Lappmark bruklige Vidſkepelſer.

719. Bericht von der Lappländer Wahrſager-Pauken und Hexereyen, aus Joh. Schefferi Lapponiſcher Beſchreibung zuſammengezogen (von *Eraſm.* FRANCISCI). *in* 4:o, Nürnb. 1674.

Omtr.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Omtr. ibid. 1681 *in 8:o.* Om Eraſs. Franciſci eller ſom des råtta namn var, *Eraſm.* FINX, handlar Joh. Mollerus, *Cimbr. Literata*, T. I, p. 178.

720. Diſſertat. de Tympanis magicis. Pr. P. Laurbechius, Reſp. *Nic.* L. FORZELIUS, *in 4:o.* Aboæ 1680. pl. 5.

Jämnför Ol. Rudbecks *Atlantica*, T. II. C. X, och Högſtröm, C. XI.

Mem. de l'Acad. des Inſcript. & Belles Lettres, T. IX p. 332, Amſt. Upl. giſſas, at Figurerne på Lapp-Trummorne torde vara et ſlags hieroglyphiſk Skrift.

721. Kort Beråttelſe om Lapparnas Björna-fånge, ſamt deras därvid brukade Widſkeppelſer, utgifven af *Pehr* FJELLSTRÖM, Proſt och Kyrkoh. i Lyckſele, *in 8:o.* Stockholm, Wildiſka Tryckeri. 1755. 32 ſidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 100.

722. MSC. En kort Beſkrifning om Kongl. Miſſions-Collegio i Danmark, om Miſſionen, Lapp-Scholorne, och Lapparnas faſeliga Afguderi: författad in Martio 1727, af *Henric* FORBUS, Paſt. & Præp. Tornenſi. Jämte Bref ifrån Svenſka Miſſionarier, i ſamma ämne.

Ibland Handſkrifterne uti Ant. Archivo, n. D. 68.

723.

723. En Contract och Förening, som är gjort med Birkarlar om theras Skat; dat. Upſala, d. 1 April 1528. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* T. I, p. 16. „Decet Hadorphius in *præf. ad Le-*„*ges Birkenſes*, eos a *Biark*, mercatura, no-„men accepiſſe: ſed veriorem appellationis ra-„tionem tradit Schefferus in *Lapponia* p. 47, „fuiſſe nempe Globum hominum; qui ex Tava-„ſtiæ pagis *Birkarla* & *Ringo* oriundus, duce „*Matthia Kurk*, ad interiora Sinus Bothnici pe-„netraverit, totamque Lapponiam ſibi vectiga-„lem reddiderit". Ihre, *Gloſſar. S. G.* T. I, col. 191. Härvid förtjena Anmärkningarne *om Lapparnes fordna Hemviſter i Finland* at läſas, ſom ſtå i *Åbo Tidn.* 1778, n. 18 följ. och i hvilka Författaren, Pr. *Lemqviſt*, vil beviſa, „at Lapparne, för K. Magnus Ladulås tid, in-„nehaft hela öfre delen af Tavaſtland, en ſtor „del af Satakunda Härad, och inre lands ſidan „af Öſterbotten, hvarifrån de af Birkala-boerne „blifvit bortdrifne".

724. Öppet Bref för de Birkarlar och Lands-Köpmän i Norre-bottn, at bruka Fiſkeriet i Weſter-hafvet: dat. Stockh. d. 20 Sept. 1551.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* T. I, p. 12^.

725. Patent om Kyrkors och Marknaders inrättande i Lappmarken: dat. Stockh. d. 24 Sept. 1640.

Ibid. T. II, p. 297.

726.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

726. Kongl. Maj:ts Placat, angående Lapparnes flytjande ifrån theras Hemviſter: dat. Stockh. d. 9 Maji 1671, *in 4:o.*

727. Placat om Lappmarkernas bebyggande och de Förmoner och Friheter, ſom de, hvilka ſig där nedſåtja, åtnjuta ſkola: af d. 3 Sept. 1695, *in 4:o.*

727 (a). Placat angående Lappmarkernas bebyggande af den 27 Sept. 1695, *in 4:o.*

En Kongl. Maj:ts Förordning, i ſamma ämne, var redan publicerad under d. 27 Septemb. 1673, och under d. 9 Aug. ſ. å. et Privilegium för dem, ſom uti Lappmarken uptaga åtſkilliga ſlags Metall-Bruk. Se von Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* T. IV, p. 26 och p. 33. *Ibid.* p. 661 ſtår: „K. Maj:ts Bref til Kammar-Colle„gium, ang. Lappmarkernes population och cul„tur, af d. 3 Maji 1686".

728. Tankar om Upodlings möjelighet i Lappmarkerne: under Pr. A. Berchs inſeende, til almänt omprövande yttrade af *Carl* P. FJELLSTRÖM, *in 4:o.* Upſala, 1760. 22 ſidd.

729. Kort Förſök af närmare Kundſkap och ſtörre Nytta utaf de ännu ej upodlade Norre Landſkaper af Sverige, med deras naturliga Beſkaffenhet och Lägen; i ſynnerhet Lappmarken. Til högre eftertan-

tanka, *in* 8:o. Stockholm, Salvius, 1771. 16 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Lärda Tidn. 1771, n. 71.

730. *Fridr.* FRYXELL, om Wäſterbotns och Lapmarkens Upodling.

Uti *Sv. Patriot. Sälſkapets Handl.* II St. I Afdeln. ſ. 1-28. Folknumern uti några Förſamlingar i Lapmarken hafva ſå väl Kyrkoh. i Luleå, *Jon.* HOLLSTÉN, ſom Proſten i Skelefta, D. *Pehr* HÖGSTRÖM utrönt: ſe *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1777. Denna ſenare ſåger ſig „hafva mycken anledning at tro, at den „delen af Lappſka Folkſlaget, ſom har ſit or„denteliga hemviſt i de under Sverige höran„de Lapmarker, ingalunda är talrik, och at den „förut varit folkrikare, ſamt at frukta, det det„ta Folkſlag jämväl härefter måſte ſmåningom „aftaga. Deremot kan väl Nybyggarnes antal „efter hand tilväxa; men knapt i den mån, at „deras tiltagande kan, i myckenhet och nytta „för Riket, erſåtta afgången på Lapſka Fol„ket".

Uti ſören. *K. Wet. Acad. Handl.* 1779, 1 Qvart. läſes ockſå et „Utdrag af Juckasjervi „Förſamlings Kyrko-Böcker och Folk-Tabeller, „för 50 år, ifrån 1725 til och med 1774, „med Anmärkningar, af *Jac.* TURDEFJÄLL".

731. *Car.* LINNÆI Tankar om nyttiga Växters planterande på de Lapſka Fjällen.

Uti *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1754, ſ. 182-189.

731 (a).

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

731 (a). *Abrah.* A. HÜLPHERS Beſkrifning om Åſele Lappmark.

Uti des *Saml. til en Beſkrifn. öfver Norrland, IV Saml. om Ångermanland*, ſ. 320 - 334. Han anmärker, at ſedan Ehrenmalms Reſa (ſe n. 284), mycket där i orten år förändrat.

732. *Joh. Otto* HAGSTRÖMS Anmärkningar öfver Jämtlands Lappmark.

De läſas i *Lärda Tidn.* 1750, n. 20, 21, 26, 27.

Jämnför *Sam.* CHYDENII Anmärkn. *ibid.* n. 32, och M. N. NORDSTRÖMS Påminnelſe vid denna Anmärkning, *ibid.* n. 45.

733. Diſſert. Acad. Statum Oeconomiæ, qui hodie obtinet in Lapponia Pitenſi, leviter adumbrans. Pr. Joh. Bilmark, Reſp. *Carol. Guſt. Bernh.* ALENIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1768. pp. 16.

734. Diſſert. Acad. Statum Politices & Religionis in Lapponia Pitenſi præſentem delineatura. Pr. Joh. Bilmark, Reſp. *Carol. Guſt. Bernh.* ALENIUS, *in 4:o.* Aboæ 1769. pp. 12.

735. Diſſertat. Hiſtor. Oeconom. de Arieplog, Paroecia Lapponiæ (Pitenſis). Pr. Joh. Loſtbom, Reſp. *Sam.* ÖHRLING, *in 4:o.* Upſ. 1773. pp. 16.

Upſala Tidn. 1773, n. 32, 33.

736.

736. *Ol.* RUDBECKII, *Fil.* Deſcriptio Cataractarum in Caſcawari Lapponiæ. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Lappland.*

Uti *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1734, p. 46-48.

Caſcawari är et Berg i Luleå Lappmark.

737. Sjutton års Obſervationer på Sånings- och Skörde-tiden m. m. uti Qvickjocks och Jockmocks Förſamlingar i Luleå Lappmark, gjorde af *Jonas* HÖLLSTÉN, Kyrkoh. därſammaſtädes.

I *Kgl. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1768, 1. 76-82.

738. Kort Underråttelſe om Utsjoki By i Torneå Lappmark, ſamt des Inbyggares Lefnadsſätt, Tilſtånd, Wilkor, m. m.

Är upſatt år 1751 af *And.* HELLANDER, då Capelan, ſedan Kyrkoherde i Utsjocki, och tr. i *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1772, n. 12-14.

739. Diſſert. de Oeconomia & Moribus Incolarum Lapponiæ Kimienſis. Pr. S. Chydenius, Reſp. *Henr.* WEGELIUS, *in 4:o.* Aboæ 1754. pp. 24.

Lärda Tidn. 1754, n. 71.

740. Tanke-förſök om Hushållningens Hinder och Hjelp i Kimi Lappmark, under Pr. P. Kalms inſeende, til allmån granſk-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

ning framſtälte af *Joh.* WEGELIUS, *in* 4:o. Åbo, 1752. 12 ſidd.

Lärda Tidn. 1759, n. 52.

741. Utdrag af en Beſkrifning öfver Kuſamo Socken i Kimi Lappmark, författad af Mag:r *Elias* LAGUS, Adjunct. Paſt. dårſtådes.

Uti *Kgl. Wet. Acad. Handl.* 1772, ſ. 17-28, ſ. 222-235, ſ. 349-358, 1773, ſ. 76-90.

Åfven dårſtådes 1776, ſ. 218-221 läſes af ſamme Författare, en Beſkrifning på Sättet at fånga Båfrar i Kuſamo Socken.

(E)

Finlands Landſkaper och Städer.

§. 1.

FINLAND i gemen.

742. Diſſert. Acad. de etymo Fenniæ. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Iſaac* NORDLUND, *in* 4:o. Aboæ 1771. pp. 16.

Sedan Författaren uprepat flere lärde Måns Meningar om detta namns Urſprung, framſtäller han ſin egen, ſom är korteligen denna: „Antiquiſſimis temporibus patriam noſtram habitarunt *Väni* ſ. *Vænni*, Scytharum progenies, „ex quibus ipſa terra fuit nuncupata *Vanhem* „& *Vænnema* promiſcue; & cum exteri audirent, majores noſtros, Gothis in longinquis horum

„horum expeditionibus mixtos, ſeſe appellare B. I. C. 1.
„*Vaner*, *Væner* & *Fenno*, hinc & populum Sv. Geogr.
„*Vænnos* ſeu *Fennos*, & patriam horum *Fen-* Finland
„*niam* appellarunt“: hvilket han, båſt han kan, i gemen.
ſöker bevïſa.

743. Diſſert. de ſitu veteris Finlandiæ. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Laur.* PALANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1772, pp. 12.

Författaren ytrar ſin mening med följande ord: „Niſi - per omnia fallimur, tractus ille „terrarum, qui ſuo ambitu Angermanniam, „Weſtrobotniam & Lapmarkiam una cum mon„tibus Riphæis Norvegicis complectitur, & qui „per littora Sinus Bothnici usque ad mare Al„bum exporrigitur, fuit genuina ac primitiva „Fennorum patria, cujus Reges quondam cum „Regibus Sueciæ ac Norvegiæ de principatu „contenderunt; quare etiam in Annalibus Nor„vegicis celebrantur“.

Honom förekommer också troligt, at vårt nuvarande Finland icke fått detta namn förån kort för Chriſtendomens början, och af de gamla Finnar, ſom trängde af Norrſke Konungarne, i XI och XII Seculo, öfvergåfvo ſina förra hemviſt och flyttade til detta Land, hvilket eljeſt och alt intil den tid varit kallat Oſterland, eller på Munk-Latin, Terra Orientalis.

744. Finnoniæ Elogia, Oratione comprehenſa a *Joh.* SCHÆPERO, *in 4:o.* Dorpati, 1050.

B. I. C. I. Sy. Geogr. *Finland* i gemen.

Schefferi *Suec. Lit.* p. 319. Stiernman *Aboa Liter.* p. 43.

745. Diſſert. Acad. de juſto Fennorum in patriam amore, Præſ. J. Bilmark, Reſp. *Carol. Joh.* FAGERSTRÖM, *in 4:o.* Aboæ 1769. pp. 18.

746. *Jo. Mart.* CHLADENII Programma de Fennis, Auctore Tacito, votis opus non habentibus, *in fol.* Erlang. 1748. pl. 1.

Är icke en hiſtoriſk, utan moraliſk Afhandling, til hvilken Taciti ord gifvit anledning: ſe Strodtmans *Beytrâge zur Hiſt. der Gelarth.* III Th. Hamb. 1749, *in 8:o*, p. 203.

746 (a). Diſſert. de Fennis: Auctore Tacito, ſecuris adverſus homines, ſecuris adverſus Deos. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Iſaac.* FLORIN, *in 4:o.* Aboæ 1776. pp. 14.

Denna Afhandling, hvartil nåſtföregående Programma gifvit anledning, är hiſtoriſk.

747. Vindiciæ Fennonum, Diſſertatio, Pr. G. Juſlenius, Reſp. *Dan.* JUSLENIUS, *in 8:o.* Aboæ 1703.

Omtr. i C. Nettelbladts *Schwed. Bibliothek*, I St. p. 116-156.

748. Magnus Principatus Finlandia, epico Carmine (Græco) depicta, & in — Academ. Upſal. publice decantata a *Joh.* PAU-

PAULINO, Finlando, *in 4:o.* Holmiæ, Eberdt (1678) pl. 2. B. I. C. 1 Sv. Geogr *Finland* i gemen.

Om Författaren, ſlutel. Greſve med namn LILJENSTEDT, S. R. Råd och Præſ. i Wismarſke Tribunalet, dödd 1732, ſe v. Stiernmans *Adels-Matrikel*, I D. ſ. 53.

749. Diſſertat. ſitum & memorabilia quædam Finlandiæ exhibens. Pr. Nic. Stobæus, Reſp. *Gabr. Andr.* HERKEPÆUS, *in 4:o.* Lond. G. 1741. pp. 27.

Geographiſka Obſervationer gjorde i Finland, af *And.* PLANMAN, åro inryckte i *K. Wet. Acad. Handl.* 1767, I Qvart. ſ. 11-20.

749 (a). Om Finlands fordna Borgar.

Låſes en Anmärkning uti *Tidn. utgifne af et Sälſk. i Åbo* 1776, n. 21, 22.

749 (b). MSC. Monumenta antiqua per Magnum Ducatum Finlandiæ in Templis, Arcibusque paſſim reperta, & ſingulari cura inveſtigata, propriaque manu depicta ab *El.* BRENNER, A. 1671 & 1672.

Arbetet inlemnades til Colleg. Antiquitatum, och kom ſedermera til Antiquit. Archivum: ſe J. Schefferi *Svec. Lit.* pag. 323. Närmare underrättelſe meddelar Nils Hufvedſ. Dal, *Specim. Biograph.* &c. in *Memoria* El. Brenneri, §. 7.

750. MSC. M. P. ZADELERI Aurora Finlandiæ, h. e. Liber hiſtoricus antiquum Fennorum originem, ſtatum, mores

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

& conditiones perſpicue demonſtrans; cum ejusd. Auctoris Tractatu de priſca re litteraria in Fenningia.

Original-Handſkriften ågde Kåmnåren Erik Ström ſe Förtekn. på des Bibliothek, ſom förſåldes i Stockh. 1749, p. 242.

Marcus Pauli Zidelerus, Con-Rector förſt vid Björneborgs Schola, ſedan vid Cathedral-Scholan i Åbo, förekommer väl i Stiernmans *Aboa Liter.* p. 38; men hans här anförde Arbete nämnes icke.

I *Tidn. utg. af et Sällſk. i Åbo*, 1772, n. 16, p. 126, läges et MSC finnas efter honom, ang. Öfterbottens Håtder.

750 (a). De diverſa origine Finlandorum & Lapponum Obſervationes *Simon.* LINDHEIM, Conſil. Reg. Dicaſt. Aboënſ.

Uti *Nova Acta R. Societ. Scientiar. Upſal.* Vol. II, p. 1-39.

Deſſa Anmärkningar voro redan 1759 til K. Wet. Soc. inlemnade; kort derefter afled Författaren. Han vederlägger i ſynnerhet dem, ſom hålla före Finnarna vara af ſamma urſprung, ſom Lapparne.

På Tyſka läſes denna Afhandling, i Sammandrag, uti *S. Petersburg. Journal*, Novemb. 1778.

751. *Arved* MOLLER om Eſt- och Liflands Inbyggares, och deras med Finnar och Scandianer gemenſama Scythiſka Urſprung.

Se

Se denna Författares *korta Beſkrifning öfver Eſt- och Liſland* m. m. tr. i Weſterås 1756, *in 8:o.* B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

Arved Moller, ſlutel. Profeſſor i Lund, afled dårſtådes 1758, uppå ſit 85 års ålder.

752. *Olavi* RUDBECK *Fil.* Epiſtolæ ad virum celeberr. Dn. Fabian. Tœrner, Prof. Eloqv. Acad. Upſ. de Eſthonum, Fennonum Lapponumque origine.

Acta Liter. Suec. 1727, p. 300-306.

Författaren leder Finſka Folkets urſprung ifrån Iſraëliterna, ſom af K. Salmanaſſar bortförddes i Fångenſkap til Aſſyrien, och hvilka ſedan begifvit ſig til de Nordiſke Länder.

753. Diſſert. Acad. de origine ac religione Fennonum. Pr. Fab. Tœrner, Reſp. *Gabr.* ARCTOPOLITANUS, Greg. Fil. *in 4:o*, Upſal. 1728. pp. 60.

Den yngre Rudbecks näſt förut anförda Bref år här, p. 13-23, helt och hållet intaget; och des mening, om Finſka Folkets Urſprung, beſtyrkes med flere ſkål.

„Prófning af det ſkålet, ſom utur Eſræ IV „Bok plågar hämtas, til bevis deraf, at Finnar„ne ſkola härſtamma af de tijo i Aſſyriſka Fån„gelſet bortförde Iſraëls Slägter", läſes uti *Tidning. utg. af et Sällſkap i Åbo*, 1771, n. 13; item *Tvifvelsmål emot Finnarnes ſå nära Slägtſkap med deſſe Iſraëliter*, ibid. 1772, n. 19.

Uti ſamma *Tidningar* 1778, n. 13, anmärkes: at det ſom Arctopolitanus, med flere Scri-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

benter, berättar om Finnarnas hedniſka Afgudadyrkan, är til ſtörre delen taget utur Michaël. Agricolæ Föreral til *Pſaltaren* på Finſka, tr. i Stockholm, hos Amund Larſſon, 1551, *in* 4o.

Latinſka Verſer, i hvilka *Finlands fordna Afgudar* beſkrifvas, ſtå i *Åbo Tidn.* 1778, n. 15. Utgifvaren förmodar, deſſa Verſer vara deſamme, ſom Wexionius, i ſin *Epitome Deſcript. Suec.* L. X, C. II, berättar vara författade af den bekante *Sigfr. Aronus Forſius* öfver Finſke Afgudarne; hänviſandes tillika Läſaren til Biſk. Agricolas Finſka Verſer i Föret. til des Öfverſättning af Pſaltaren, hvilka jämväl anföras af Bång, *Hiſt. Eccleſ.* L. VI, C. 6.

754. *Eric Jul.* BJÖRNERS Brev til Prof. i Upſala, M. Joh. Amnell, om Finnars, Lappars och Samojeders Urſprung av det andre och ſenare Folkſlaget i Öſtra Scythia, de Veneder, eller Sarmater, det är, de Samaritanſke Iſraëliter.

Det är tryckt ſåſom Bihang, bakom ſamma Författarens *Svea-Rikens Hävda-ålder* m. m. Sth. 1748, *in* 4o, om hvilken Bok mera här nedanföre n. 1161.

Kanſke det torde löna mödan med Björners Bref jämnföra Ryſka Etats-Rådet KLINGSTEDTS *Memoire ſur les Samojedes & les Lappons*, tr. i Königsberg, 1762, *in* 8vo. Lapparne ſkola, efter hans mening, härſtamma från Finnarne; men Samojederne vara et Tartariſkt Folkſlag. Af en annan tanka är Prof. Schlözer, ſom gör Samojederne til et Stamfolk,

folk, el. til et ſärſkilt Folkſlag: ſe des *Allgem. Nordiſch. Geſchichte*, pag. 292 följ. B. I. C. I. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

755. Förſök at igenfinnä den Finſka Nationens och Språkets härkomſt: af Hans Excellence Riks-Rådet m. m. Grefve *Guſtaf* BONDE.

Uti *Kgl. Sv. Witterh. Acad. Handl.* I Del. Stockh. 1755, *in* 8:o, p. 78-104.

På Tyſka läſes denna Afhandling uti: „Sam„lung Hiſtor. Schriften, zur Beförderung der „Geſchichts-kunde", Roſt. und Greifsw. 1763, *in* 4:o. I St. n. 2. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 713.

Schlözer läger, *Proben Ruſſ. Annalen*, p. 131: „Dieſer Verſuch iſt mehr als Rudbeckiſch; man „weis nicht, träumt man, oder wachet man, „wenn man ihn lieſt". Hans egna Tankar om Finſka Folkets härkomſt läſas l. c. p. 76 ſeq.

756. Diſſert. Hiſt. de Origine Fennorum. P. I, II. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Frid.* COLLIN, *in* 4:o. Aboæ, 1764, 1766. pp. 46.

Författaren antager, at Finſka Folket härſtammar från Judarne; men tror, at deras Tåg til de Nordiſke Länder ſkedt på åtſkillige tider, hvilket han bjuder til at utreda. Et ſtort ſkäl, i hans tanke, är den nära gemenſkap, ſom Finſka Språket äger med Hebraiſkan; men denna gemenſkap imellan bägge Språken, hafva långt för honom flere påyrkat. Se här nedanföre B. V. C. II. §. 2.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

757. Remarques ſur les Finnois, ou Finlandois.

Journal. Encycloped. 1756, T. I, P. III, p. 31-39.

Deſſe Anmärkningar, ſammanraffade af någon Stympare, företog ſig Heſſen-Caſſelſka Hof-Rådet och Bibliothecarien Arckenholtz at vederlägga, til Forſvar af Finſka Nationens heder. Han gjorde det i et Bref, ſom under följande Titel framträdde:

758. Lettre aux Auteurs du Journal Encyclopedique de Liège, au ſujet des Remarques ſur les Finnois, ou Finlandois, où en reponſe à ce, qu'ils y ont avancé, on tâche de mieux developer l'état ancien & moderne des habitans de la Finlande & de la Lapponie, *in 8:o.* Frankf. & Leipz. 1756. pp. 56.

Gött. Anzeig. 1756, p. 548.

Brefvet, ſkrifvet i April månad 1756 och underteknat J. A. F. (*Jean* ARCKENHOLTZ, *Finnois*) är trykt i Caſſel. Journaliſterne i Lüttich utgåfvo deremot:

759. Analiſe raiſonnée & Reponſe à la Lettre adreſſée aux Auteurs du Journal Encyclopedique, par le Gazettier litteraire de Gottingue, au ſujet de quelques Remarques ſur les Finnois, ou Finlandois, *in 12:o.* (Liège) 1756. pp. 48.

Och med en litet förändrad Titel, uti *Journ. En-*

Encycloped. 1756, T. IV, P. III, p. 52-75, och T. V, P. I, p. 55-77 (andra Upl.). Författarne af Göting. Lårda Tidn. ſom hår oförſkylt angripas, ſvarade i korthet, *Götting. Anzeig.* 1756, p. 705-707; men et annat och långt ſkarpare Svar utkom, med påſkrift: B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

760. Lettre à l'Auteur de la Reponſe aux Remarques ſur les Finlandois, oppoſée à l'Analiſe raiſonnée du Journaliſte de Liège, *in* 8:o. pp. 16.

Götting. Anzeig. 1756, p. 917.

Det år underteknat C. G. W. och nederſt på ſiſta ſidan ſtår: „à Francfort & Leipzig, au „mois d'Août 1756". Orått har det af en och annan blifvit mig tillagnat; men det år ſkrifvet i Amſterdam, af den bekanta *Jean* Rousset, och trykt i Caſſel. Lüttichſka Journaliſterne replicerade i en Anmårkning, ſom låſes i deras Journal, 1756, T. VII, P. I, p. 12-15; men fingo ofördröjeligen til Svars:

761. Extrait d'une Lettre de Hambourg, au ſujet d'une Note inſerée dans le Journal Encyclopedique de Liège, pour le 1 d'Oct. 1756, *in* 8:o. pp. 4.

Omtr. år detta Brefs Utdrag, ſom förmodligen ockſå flutit utur *Rouſſets* penna, *Biblioth. impartiale*, T. XV, p. 298-301; och hårmed ſlutades en Controvers, af hvilken, i hufvudåmnet, ingen ſårdeles uplysning år at håmta.

762. Forſœg til de Nordiſke Landes, fær-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

særdeles Norges gamle Geographie, hvorved Finmarkens og hosliggende Lapmarkers gamle Grendser og Strekning, Indbyggernes Oprindelse, Landenes Ælde, samt andre saa vel geographiske, som politiske Omstændigheder undersøges af *Gerhard* SCHOENING, Rector i Trondhiems Skole, og Medlem i det Kongel. Danske Selskab til Histor. och Sprogets Forbedring, *in 4:o.* Kiœbenh. 1751, tr. paa det Kongel. Danske Selskabs Bekostning, hos C. G. Glasing, 144 *sidd. utom præmissa.*

Författaren hyser, om Finnarnes och Lapparnes ursprung, helt andra tankar, ån våra Håfdeteknare, dem han i synnerhet söker at vederlägga; men tyckes i sit företagande icke varit rått lycklig. Några påminnelser emot des påstående, at hela Finmarken, hvilken åfven inbegriper Lapland, af ålder hört til Norrige, och at Sverige aldrig sträkt sin Lagsagu öfver Lapparne för Unions-tiden, kunna läsas i Lagerbrings S. R. *Hist.* D. I, s. 315 följ.

Hvad som i synnerhet des mening om Finska Folkets härkomst betråffar, så fåller Prof. Schlözer, *Proben Russ. Annal.* p. 131, dårom följ. Omdöme: „Brauchbarer ist was — Schoe„ning — von der alten Nordischen Geographie „gesamlet hat, wenn er gleich in Bestimmung „des Ursprungs der Finnen, die er gleich an„fangs S. 3. mit den Samojeden und Hunnen „vermenget, eben so unglücklich ist, als ande„re, die sie von den 10 Stämmen Israëls her„leiten".

Det-

Detta oagtat, har Schlözer funnit Schœnings Afhandling lôna mödan at på Tyſka ôfverſåttas, dock i Sammandrag, för at intaga et ſtålle uti des *Allgem. Nord. Geſchichte*, Cap. V, p. 437-482. „Ich habe dieſe Schrift, ſåger „han, wie alte Treſſen ausgebrant. Aber was „davon übrig geblieben iſt, beſtehet in ſeltenen, „oder vielmehr ganz neuen Nachrichten von „dem Zuſtande der Welt im Norden, dies- „und jenſeits der Oſtſee, ſeit dem 9:ten Se- „culo" &c. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

762 (a). Om Finnerne, deres ældſte Sæde og Herkomſt: af *Pet. Fridr.* SUHM.

Uti *Kiœbenh. Sellſkabs Skrifter*, Del. X, p. 50-60.

Författaren menar, at alla Finſka Slågter hårſtamma från Maſſageterne, och åro Bröder med Hunnerne, Mungalerne och Calmuckerne: at de på deras Tåg åt Norden fördelt ſig i tvenne Flockar, hvaraf den ena, neml. Finnarne, med deras Slågtingar, Eſther, Letter, Liver, Curlåndare, Semgaller, Samogeter, Lithauer och Preuſſer, utbredt ſig förſt åt Weſter i Europa, och ſedan flyttat långre åt Norr; hvaremot den andra Flocken, beſtående af Lappar, Samojeder, Oſtiaker, Biarmier, med kanſke Quener och Careler, vål ocksâ vändt ſig åt Norr, följandes Bergen och Floderne åt, intil Is-hafvet; men ſedermera utbredt ſig åt Weſter; at Finnarne redan i Sjette Seculo bebodt det egenteligen ſå kallade Finland, m. m.

763. Diſſert. Acad. de Coloniis Sueco-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

corum in Finlandiam deductis. Præſ. Joh. Bilmark, Reſp. *Carol. Can.* WAHLBERG, *in 4:o.* Aboæ, 1772. pp. 12.

Innehåller intet annat än det ſom allmänt bekant är, neml. at K. Erik den Helige lemnade Svenſka Åboer qvar i Finland, åt Hafs-ſidan, hvilka ſedan förſtärktes mäſt från Helſingland, och bebygde Landet, ſom nu kallas Nyland, m. m.

764. MSC. *Sigfr.* ARONI *Forſii* Finländſka Krönika.

Meſſenius har ägt den; men lårer nu mera vara aldeles förkommen: ſe Forſii *Lefvernesbeſkrifn.* af Lœnbom, Stockh. 1772, *in 8:o*, pag. 38.

765. *Joh.* MESSENII Berättelſe om några gamla och märkvärdiga Finlands Handlingar, hvilken innehåller en Krönika om Inbyggarenas Härkomſt, Bedrifter, Gudstjenſt, Konungar, Regenter och Biſkopar, med Svenſka Rim beſkrifven, *in 8:o.* Åbo, Frenckel, 1774. 67 ſidd.

Stockh. Lärda Tidn. 1776, n. 3.

Utgifvaren har icke nämnt ſig, eller tillagt minſta Företal, ſå at man icke ver hvarifrån han fått Handſkriften, ſom han nyttjat. Åtminſtone tyckes det icke varit den, ſom under n. D. 61 förvaras uti Ant. Archivo, och ſom redan 1637 var färdig til Trycket; ty hvarken ſtämma Titlarne fullkoml. öfverens, eller finnas i trykta Uplagan Documenterne, ſom åtföljа Hand-

Handſkriften, och hvilka, ſom orden ljuda, *väl tjena til denna Krönikas förklaring.* B. I. C. 1. Sv. Geogr.

Detta Meſſenii Arbete, ehuru af nog ringa vårde, har v. *Stiernman* öfverſat på Latin, och tillagt Anmärkningar: år 1728 voro redan två ark trykte; men dervid ſtannade det. Se *Åminnelſe-Talet* öfver honom, ſ. 30 följ. *Finland* i gemen.

766. Diſſert. Gradual. Animadverſiones quasdam in Meſſenii Chronicon rhytmicum Finlandiæ continens: quam Pr. Joh. Bilmark, ad publicum defert examen *Joh. Iſaac* EKEGRÉN, *in 4:o.* Aboæ 1775. pp. 8.

Af deſſe Anmärkningar år tydligit, at Meſſenius, hvad de åldſte tiders Hiſtoria vidkommer, troligen följt Joh. Magnus.

767. *Joh.* MESSENII Chronologia de rebus Venedorum borealium, ad Scondiam jure pertinentium, ſcilicet Finnonum, Livcnum & Curlandorum, ab ipſo ferme orbis diluvio ad an. Chr. 1628 geſtis.

År tionde Tomen af des *Scondia illuſtrata*, Stockh. 1703, *in fol.* och af lika beſkaffenhet, ſom de öfrige Meſſenii hiſtoriſka Arbeten.

768. Chronicon Finlandiæ, incerto auctore.

Hos Nettelbladt, *Schwed. Biblioth.* I St. p. 96-115.

Här upräknas femton Konungar, ſom i de åldſte tider ſåges hafva regerat öfver Finſka Folket.

769.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

769. Synopſis Chronologiæ Finnonicæ rhytmica, *in* 8:o. Aboæ, Merckel, 1752. 2 ark.

—*Lärda Tidn.* 1752, n. 89.

Denna korta Krönika på Finſk Vers, om detta Landets öden och förnämſta händelſer, ſamt Biſkopar i bägge Stiften, har *Laur.* PETRI, Proſt i Tamela, och *Tamelinernas* Stamfader, i förra Seculo författat. Den hade förut varit trenne gånger trykt, neml. 1658, 1671 och 1695. Fortſåtningen, ſom Adjuncten i Ilmola, *Carl* REIN tillagt, går ända til vår tid.

770. Underſökning om Lagſkipningen uti Finland, i de åldre tider: under Pr. J. Bilmarks inſeende, ſåſom et Academiſkt Snille-prof, framgifven af *Joh.* LIZELIUS, *in* 4:o. Åbo, 1772. 15 ſidd.

771. Diſſert. Grad. Hiſtoriam Magnorum Ducum Finlandiæ leviter breviterque adumbrans. Pr. J. Bilmark, Reſp. *Johan. Henr.* KELLGRÉN, *in* 4:o. Aboæ 1772. pp. 18.

772. Minne af Finlands Drottar, hvilka under namn af Hertigar, Gouverneurer och Gen. Gouverneurer hafva haft at befalla i Finland, alt ſedan Chriſtna Religion här infördes och Finland lades under Sveriges Krona. Af Mag:r LEMQVIST, Kyrkoh. i Karislojo.

Uti

Uti *Abo Tidningar*, 1773, n. 1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 14; 1774, n. 10, 11, 14, 15. Utgifvarne hafva tillagt egne Anmärkningar. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

773. Catalogus Gubernatorum Finlandiæ, inde a Regis Johannis III tempore (ad an. 1692.) Item, Catalogus Dynaſtarum in Dynaſt. Aboënſi, Biœrneb. & Alandenſi

Bakom J. Flachſenii *Chronolog. Sacra*, i Bihanget.

774. MSC. Rikſens Ståndets öfver the Finſke Årender förordnade Deputations Betänkande, om Stor-Förſtendömet Finlands Upråttelſe och Förkofring: af d. 20 Januarii 1747.

Hårpå utnämndes R. R. Frih. Guſt. Fridr. von Roſen til General-Gouverneur öfver Finland, med Öſterbotn och Åland: den för honom utfärdade Inſtruction är dat. den 5 Maji 1747, och finnes, tillika med ofvannämnde Betänkande, bland mina handſkrifne Samlingar.

Efter några års förlopp, blef detta Gen. Gouvernemente åter indraget, ſom ſes af *Riksd. Tidn.* 1756, n. 34, ſ. 134.

774 (a). Uberior meſſis quorundam fragmentorum Hiſtoriæ Fennicæ ac Helſingicæ. Viro clariſſ. M. Dan. Juſlenio, Secretar. Acad. Aboënſ. oblata a *Rich.* von der HARDT, Auct. Reg. & Upſal. *in 4:o.* (1708) 1 ark.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

År, för de många och grofva Tryckfelens ſkull, näſtan obrukbart.

775. K. Guſtafs öpna Bref til menige Man i Finland, om then Wilfarelſe the uti komne åre, utaf Djefvulens inſkiutelſe, at the, för hårda år ſkul, blifve Judar, och hålla Lögerdagen helig, och intet vörde Söndagen. Dat. Weſterås, den 7 Dec. an. 1554.

Uti Ol. O. Celſii *Monum. Polit. Eccleſiaſt. ex Archivo Palmſk. edit.* p. 2--25.

776. Välmente Tankar om Landt-Hushållningens förbättrande i Finland, under Pr. H. Haſſels inſeende, utgifne och til allmänt prof öfverlåmnade af *Joh.* WELIN, *in 4:o.* Åbo, 1751. 44 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 83.

777. Tankar om den Vanmagt, uti hvilken Finſka Landtman ſig befinner, yttrade af *Joh.* KRAFTMAN, *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1761. 151 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 51.

Så framt Academiſka Afhandlingar kunna bidraga til en practiſk Hushålls-kunſkaps införande i et Land, torde Finland ſnart nog derutinnan vinna företräde framför de bäſta Svea-Rikes Landſkaper. Uppå Diſputationer i et ſå vigtigt ämne utgifne vid Academien i Åbo, har icke fattats; och ſom de til ſtörre delen äro ſkrifne på Svenſka, ſå kunna olärde, intet mindre

dre åh lårde, deraf håmta nytta. Alla åro vål icke med lika flit, inſigt och ſorgfållighet utarberade; men förtjena dock at ihågkommas: och fördenſkul vill jag här upgifva ſå många, ſom fallit mig i händer: flere torde igenfinnas uti III Afdeln. af Prof. Lidéns *Catalog. Diſputationum* &c. Se här nedanföre n. 9226 (a). B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland i gemen.*

Prof. *Pehr Adr.* GADD har yttrat ſina *Tankar om Jordens Svedande och Kyttande i Finland*, i tvenne Afhandlingar, tr. 1753, 1754, och om *Finſka Ångſkötſelens hinder och hjelp*, 1757. Des *Bevis til möjeligheten af Silkes-afvelens införande i Finland*, utkom 1760, och des *Afhändl. om äkta Safran och des plantering*, 1769; hvaremot likvål Påminnelſer göras, *Götting. Anzeig.* 1770, pag. 1152. Under des inſeende, framgåfvo, M. Engeſtröm, en *Diſput. om Schäferiernas uphjelpande i Finland*, 1762; Iſr. Indréen, et *Förſök och Anmärkningar om utländſke Sädes-arter i Finſka Climatet*, 1770; Guſt. G. Lilius, en *Afhandl. om rå Pottaſke tilverkningens uphjelpande i Finland*, 1774. För egen råkning började Prof. Gadd, år 1763, et Oeconomiſkt Arbete, kallat: *Upmuntran och Underråttelſe om nyttiga Plantagers vidtagande i Finland*; hvaraf *Sjette Stycket* utkom 1768. Af des *Rön och Anmärkningar om utländſka Växter, förſökte i Finſka Climatet*, framträdde St. II, III och IV år 1778.

Utaf Academ. Afhandlingar i Finſka Hushållningen, ſom under Prof. *Pehr* KALMS öfvervaro åro utgifne, kan jag nämna följande: Dan. Lithander, *om nödvändigheten af Skogarnes bättre vård och ans i Finland*, 1753. Nicl. Cruſell,

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

ſell, *om Ek-Skogarnes båttre vård och ans*, 1757. Ingev. Nordling, *om våra Furu- och Gran-ſkogars ömmare vård*, 1757. Hinr. Lindſten, *om möjeligheten och nyttan af Krydd- och Trägårdars anläggande*, 1754. El. Nibling, *om Fruktträns planterande*, 1757. Abr. Paulin, *om Trän, tjenliga til lefvande Hägnar uti Kryddgårdar i Finland*, 1775. Jac. Utter, *om nödvändig- och möjeligheten af Betesmarkers förbättring*, 1759. Elai. Wegelius, *om nödvändigheten at utdika och upodla Kårr och Moſſar i Finland*, 1763. J. A. Norrgren, *om Nyttan af Storſkifte*, 1760. Jac. Tengſtröm, *om Storſkiftets nödvändighet, i anſeende til Skogarnes båttre vård*, 1775. Gabr. Rein, *om den ſkada kölden tilfogar Åker- och Trägårds-ſkötſeln*, 1768. Salom. Kreander, *om möjeligheten, ſättet och nyttan, at utan ängar ſköta Landtbruket*, II Del. 1775.

Hårtil komma: C. F. Leopold, *Diſſ. poſſibilitatem varia vegetabilia exotica Fabricis noſtris utilia in Finlandia colendi adſtruens*, 1754. Henr. Stjerna, *de prærogativis Finlandiæ, præcipue quoad plantas ſpontaneas in bellariis adhibitas*, 1756. Jac. Gunnerus, *om Sjö-Fogels vård och ans i Finſka Skårgården*, 1769. C. N. Hellenius, *de Inſectis, piſcatoribus, in maritimis Finlandiæ oris, noxiis*, 1769.

777 (a). Om Hushållningen i Finland och Nybyggens anläggande dårſtädes, iakttagit under Reſor i Finland och Österbottn. Uplåſt i K. Wet. Acad. d. 1 Sept. 1773, och inlämnad af *Eric* JUVELIUS, Re-

Rector Scholæ i Gamla Carleby, *in* 8:o. Stockh. K. F. Tr. 1773. 24 sidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Finland* i gemen.

Lärda Tidn. 1773, n. 75.

778. Dissert. Mercaturam quæstuosam cum exteris exercendam proventibus Finlandiæ propriis ostendens. Præs. P. Kalm, Resp. *Isaac.* ERVAST, *in* 4:o. Aboæ, 1760. pp. 20.

Lärda Tidn. 1760, n. 96, 97. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 206.

778 (a) Neueste Nachrichten von Finland.

De stå uti A. L. Schlözers *Briefwechsel*, XXVIII Heft. p. 228-265, och äro sammandragne af åtskillige trykte Skrifter, hvartil Prof. *Porthan* fogat Anmärkningar.

779. Utdrag af et Bref, dat. Gunnarskog, i Wärmeland, den 28 Febr. 1767, ang. Finnarnas Flyttning til Sverige, och som nedsat sig på Skogarne i Bergslagen, Dalarne och Wärmeland.

Uti *Inr. Tidn.* 1767, n. 22. Lägg härtil Anmärkn. *ibid.* n. 50, i hvilken påstås, at sådant skedt i anledning af det så kallade *Klubbe-Kriget.*

§. 2.

[ÅBO och BIÖRNEBORGS-LÅN.

780. *Joh.* D. RAUTHELII Encomium Aboæ, Oratio, *in* 4:o. Aboæ, 1657.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åbo* och *Björneb. L.*

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 55.

Åbo Stads belägenhet, har Jac. GADOLIN beſlåmt genom Obſervationer: *K. Wet. Acad. Handl.* 1753, ſ. 266-272. Denſamme hade redan förut afvägt Åbo Slotts belägenhet öfver Vattenbrynet, i anledning af Frågan om Vattnets aftagande: ſe förenämnde *Handl.* 1751, ſ. 219.

781. Oratio brevis de quibusdam antiquitatibus Abogicis, urbisque ſituatione, quam in Acad. Aboenſi publice dixit *Sam.* E. JUSTANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1679. pl. 2.

782. Aboa vetus & nova, Specim. Acad. Pr. Jo. B. Munſter, Reſp. *Dan.* D. JUSLENIUS, *in 8.o.* Aboæ 1700, pp. 102.

Nova Liter. Mar. Balth. 1701, p. 326.

En Förteckning på Borgmåſtare och Rådmän i Åbo, ifrån år 1543 intil år 1696, ſtår i Bihanget til J. Flachſenii *Chronologia Sacra*; och en Berättelſe om åtſkillige Eldsvådor, ſom öfvergått Staden Åbo, i ſynnerhet den, ſom uppkom d. 29 Maji 1681, och afbrände fem ſjettedelar af Staden, läſes i Gabr. Wallenii *kortd Underrättelſe om Vådeldars rätta urſprung* &c. Åbo 1681, *in 8:o.*

En hiſtoriſk Afhandling om Åbo Slott, af Slotts-Paſtor. Mag. E. LENCQUIST, anföres i *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1774, n. 16, och meddelas derutur en Anmärkning rörande Åbo Stads ålder.

783.

783. Oeconomiſk Beſkrifning öfver Åbo Stad, under Præſ. C. F. Mennanders inſeende, ſom et Academiſkt prof, framgifven, i Åbo, af *Niclas* WASSTRÖM, *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1749, 50 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åbo* och *Björneb. L.*

Lärda Tidn. 1749, n. 88.

En Afhandling om Åbo Stifts Tilväxt i Folkrikhet på 30 år, af Biſk. D. Mennander, ſtår i *K. Wet. Acad. Handl.* 1769, III Qvart. ſ. 197-209.

784. Berättelſe til 1771 års Riksdag ang. Åbo Stads nuvarande Tilſtånd, Handel och Manufacturer m. m.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo,* 1773, n. 23, 24; 1774, n. 2, 3, 4, 6, 7, 9.

Åfven dårſtädes får man igen åtſkillige Handlingar, tjenande til Uplyſning om Stadens tilſtånd och inrättningar, i åldre och nyare tider.

„Et Sammandrag af Åbo Magiſtrats Proto„coller för åren 1710 och 1711, rörande den„na Stads tilſtånd den tiden", låſes *ibid.* 1778, n. 4.

785. Tal om Luftens Beſkaffenhet i Åbo, ſamt huru Politien, i ſamråd med Medicinen, bör förekomma Sjukdomar; hållit i Åbo, vid Rectoratets aflåggande, af *Joh.* LECHE, Med. Doct. och Prof. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1761. 48 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 90.

786. Frijhet och Privilegier för Åbo

P.I. C.I. Sv. Geogr. Åbo och Björnb. L. Stad, på deras Handel och Köpenſkap. Dat. Stockh. d. III dagh Pingesdaga, 1525.

v. Stjernmans *Saml. af Com. Stadgar*, D. I, ſid. 10.

787. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Sagu Sochn i Åbo Lähn (Diſput.) under Pr. P. Kalms inſeende, utgifven af *Chriſt.* CAVANDER, *in 4:o.* Åbo, 1753. 26 ſidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 37. *Götting. Anzeig.* 1755, p. 596.

788. Diſſert. Acad. de Borea Fennia. P. I. Pr. H. Haſſel, Reſp. *Matth.* HALLENIUS, *in 4:o* Aboæ, 1732. pp. 56.

Senare Delen är icke utkommen.

789. *Greg.* A. HALLENII Diſſertat. II Wirmoënſis in Finlandia Territorii memorabilia continentes, *in 4:o.* Aboæ, 1738, 1741. pp. 79, 18.

790. Oratiuncula Neoſtadii deſcriptionem veraque ac digna encomia repræſentans; in Acad. Aboënſi proclamavit *Gabr.* Joſephi LEPUS, *in 4:o.* Aboæ, 1663. pl. 2½.

791. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Sjö-Staden Nyſtad, under Pr. P. Kalms inſeende, til allmän gränſkning framgifven af *Ephr.* HOECKERT, *in 4:o.* Åbo, 1753. 33 ſidd.

Götting. Anzeig. 1755, p. 596.

792.

792. Anmärkningar ſyftande på Handelens Förbättrande i Sjö-Staden Nyſtad, under Pr. P. Kalms inſeende, förſvarade af *Jonath.* SUNDELIN, *in 4:o.* Åbo, 1771. 16 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åbo* och *Björneb.* L.

792 (a). Declamatio ſuccincta Paroeciæ Lethala (quæ Comitatui Wazaborgh ſubjacet) encomia, ejusdemque periphraſin ſtrictim exponens. Quam — a. 1664 d. 20 Nov. — enarrabat *Gabr.* Erici LEANDER, *in 4:o.* Aboæ. pl. 3.

793. Diſſert de primis initiis Biœrneburgi, Præſ. Joh. Hartman, Reſp. *Petr. Gabr.* FORTELIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1732. pp. 22.

En Beſkrifning om Staden Björneborg, inſånd af Borgmåſt. dårſtådes, *Lars Sacklén*, ſtår uti *Upſ. Sdlſk. Tidningar*, 1782, n. 19, 20. Inbyggare voro, år 1781, 2315 perſoner.

794. Hiſtor. Afhandling om Sjö-Staden Raumo, I, II D. under Prof. Bilmarks inſeende, til allmån granſkning öfverlåmnad af *Sven* MELLENIUS, *in 4:o.* Åbo, 1770, 1772. 32 ſidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 48, 49.

En Beſkrifning öfver Raumo Kyrka, ſom tros vara en af de åldſta i Finland, ſtår i *Åbo Tidn.* 1778, n. 23.

795. Diſſert. Hiſt. Oecon. de Regia

B. I. C, 1. Sv. Geogr. Åbo och Björneb. L. Piſcatura Cumoënſi, Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Fr. Reginald* BRANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1751. pp. 49.

Lärda Tidn. 1751, n. 91.

796. Oecon. Afhandling om orſaker til Cumå Krono-Lax- och Sik-Fiſkets förminſkning, ſom ock de hjelpemedel ſom deremot kunna vidtagas, — utgifven af *Carl Robert* GJERS, ſamt förſvarad af Iſ. M. Arenander, *in 4:o.* Åbo, 1771, 15 ſidd.

797. Förſök til en Oeconomiſk Afhandling om Ström-rensningars nytta och nödvändighet i Björneborgs Län: under Pr. P. A. Gadds inſeende, utgifvit af *Guſt. Nicl.* IDMAN, *in 4:o.* Åbo, 1772.

Lärda Tidn. 1773, n. 5. *Götting. Anzeig.* 1775, Aug. n. 16.

798. Obſervationes Phyſico-Oeconomicæ, in ſeptentrionali prætura Territorii ſuperioris Satagundiæ collectæ. Præſ. C. F. Mennander, Reſp. *Petr. Adr.* GADD, *in 4:o.* Aboæ, 1747. pp. 35.

Lärda Tidn. 1748, n. 3.

799. Förſök til en oeconomiſk Beſkrifning öfver Satacunda Häraders norra del, ſom innehåller Anmärkningar i Geographie, Antiquiteter, Phyſique, Hiſtoria naturali och Oeconomie &c. Jemte nödige Figurer. Framgifvit af *Pehr Adr.* GADD, Phil.

Phil. Mag. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1751. 126 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Åbo* och *Björnb. L.*

Lärda Tidn. 1751, n. 58, 59, 61, 62.

Ämnet är här vidlyftigare utförd, än i näſt förutgående Diſputation.

800. Oförgripeliga Tankar om det ſå kallade gröna Linets plantering och ſkötſel i Orihweſi Sokn, under Pr. P. Kalms inſeende, uti et Academiſkt Förſök utgifne af *Sam.* A. SALOVIUS, *in* 4:o. Åbo, 1757. 23 ſidd.

En „Jämnförelſe imellan Åkerbruket och „Landthushållningen i *Carislojo* och *Orihveſi* Soknar", låſes uti *Tidn. utg. af et Sällſkap i Åbo*, 1775, n. 23. 1776, n. 2, 5, 6, 7, 8.

800 (a). Anmärkningar om Keuru Socken fordna och nu varande tilſtånd: af Mag. *Andr.* INDRENIUS.

Uti *Tidn. utg. af et Sällſk. i Åbo*, 1776, n. 8, 9, 10, 20, 21.

„Om några Forntidens Minnes-märken i „Ruoveſi Socken i Björneborgs Län", handlar ſamma Författare, *ibid.* 1777, n. 3, 4.

801. Academ. Förſök til en Phyſico-Oeconomiſk Beſkrifning öfver Hvittis Socken, i Biörneborgs-Län; under Pr. Gadds inſeende, ſåſom et Acad. Snille-prof, utgifvit af *Ephr.* CARENIUS, *in* 4:o. Åbo, 1759. 72 ſidd.

B. I. C. I. Sv. Geogr. Åland.

801 (a). Beſkrifning öfver Mouijervi Socken i Åbo Lån.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1775, n. 24. 1776, n. 3. följ.

§. 3.

ÅLAND.

802. Oratiuncula, encomium Alandiæ ſimpliciter & ſuccincte adumbrans, quam in Acad. Aboenſi publice habuit *Elias* Petri HASSELGREN, *in 4:o.* Aboæ, 1662, pl. 2.

803. Oratiuncula, encomia & laudes diſtrictus inſularis maris Balthici, ejusque incolarum mores & deſcriptionem totius Alandiæ complectens, quam publice pronuntiavit *Chriſtiern.* ALANDER, *in 4:o.* Aboæ, 1677.

804. De Alandia, Diſſert. Acad. P. I, Geographica. Pr. A. A. Scarin, Reſp. *Laurent.* O. HALLBORG, *in 8:o.* Aboæ, 1730. pp. 92.

Et vackert Arbete; men ſenare Delen ſaknas.

805. *Chphi* TÅRNSTRÖM Diſſert. II. de Alandia, maris Balthici inſula, *in 4:o.* Upſal. 1739, 1745. pp. 67.

Förſta Delen är topographiſk. Författaren räknar 8 Möder-Kyrkor, 7 Annexer, 3 Kongsgårdar och $733\frac{7}{12}$ Hemman: Tuneld ſäger $752\frac{3}{8}$.

Uti

Uti andra Delen, ſom är hiſtoriſk, förekommer något ang. Ålänningarnes Omvändelſe til Chriſtendomen, och den där i Landet vanliga Dialecten; hvarpå Djuren, Örterne och Mineralierne, ſom där finnas, upräknas. Slutteligen talas i korthet om Invånarnes Hushållning och några Ålands Märkvärdigheter. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öſter Botn.*

805 (a). *Sam.* Ehrenmalms Berättelſe om Åland.

Denna Berättelſe, af god hand, läſes uti *Hushållnings-Journalen*, 1781, Nov. ſ. 103-114.

Folknumern beſtår af 11302 perſoner, hvaraf 6051 äro mantalsſkrifne, och fullårige. Tabellerne, ſom medfölja, utviſa: 1) Spannmålsinkomſten och afgången i Åland; 2) Ålands Handels-Balance; 3) Et Hemmans årliga Inkomſt och Utgift i Åland; 4) Kgl. Majts och Kronans Inkomſter i Åland m. m. för år 1780.

§. 4.

Öster-Botn.

806. *Martin* A. Wargii brevis & ſuccincta Commendatio Bothniæ orientalis, *in 4:o.* Aboæ, 1643.

Stiernman, *Aboa Liter.* p. 21.

807. *Jac.* Julenii Carmine ſuccincto recitata Oratio ſimplex in laudes Oſtbothniacæ regionis amœnæ &c. *in 4:o.* Aboæ 1686.

Idem, *ibid.* p. 121.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſter Botn.

808. MSC. *El.* BRENNERS Beſkrifning om Öſter-Botn.

Åberopas af Tuneld; jämnför N. Huſ. Dals *Specim. biogr. de Antiquar. Suec.* pl. K. 4.

809. Diſſert. Geogr. de Oſtro-Botnia. Pr. A. Grœnwall, Reſp. *Petr.* Nic. MATHESIUS, *in 4:o.* Upſal. 1734, pp. 117.

Af Företalet ſynes, at Författaren ägt vidſträkta Samlingar, rörande detta Landſkap; men at han dem icke alla nytjat; ej eller har han efterkommit ſit löfte at fortſätta detta Arbete: det är likväl all heder värdt.

809 (a). *Eric* TULINDBERGS Beſkrifning öfver Uhleåborgs Höfdingedöme.

Uti *Åbo Tidningar*, 1782. Början ſtår n. 15, ſ. 116. Författaren är Lands Kamererare dårſtådes.

Öſterbottens Höfdingedöme innefattade för detta 8 Städer, 5 Fögderier och 29 Soknar. År 1775 fördeltes detta vidſträkta Land, med tillägg af några Soknar ifrån näſtgränſande Län, imellan tvenne Landshöfdingar, hvilkas Förvaltning med 1779 års början gick i verkſtällighet. Det ena Höfdingedömet kallas nu *Waſa*, det andra *Uhleåborgs*-Län, eller egenteligen *Öſterbotten*; har uti Läns-Sigillet förra Öſterbothniſka Vapnet, och beſtår af Städerne Uhleåborg, Braheſtad och Cajana, 4 Fögderier eller Härader, &c. ſom här med noggranhet beſkrifvas. Folk-numern utlåttes efter 1775 års Tabell-verk och 1776 års Jordebok.

810.

810. Tractat. de Phocis in Sinu Bothnico capi ſolitis. Pr. T. Rudén, Reſp. *Jac.* WIJKAR, *in 8:o.* Aboæ, 1707. pp. 44. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öſter Botn.*

811. Berättelſe om Skål-fånget i Öſter-Botn, af *Joh. Dan.* CNEIFF.

Kgl. Sv. Vet. Acad. Handl. 1757, ſ. 177-194.

Åfven därſtädes ſtår en Anmärkning vid denna Berättelſe, af J. G. Jämnför *Lärda Tidn.* 1758, n. 2, 36, 44.

812. Specim. Acad. de arte adipem phocarum coquendi in Oſtro-Bothnia. Pr. C. Fr. Mennander, Reſp. *Joh.* TENGSTRÖM, *in 4:o.* Aboæ, 1747. pp. 23.

Lärda Tidn. 1748, n. 6.

813. Tankar om möjeligheten och nyttan af beqvämare Båtfarter i Kimi Elf uti Öſter-Botn: under Pr. Kalms inſeende, framſtälte af *Henric* WEGELIUS, *in 4:o.* Åbo, 1755. 8 ſidd.

814. Diſſert. phyſ. de Salmonum natura, eorumque apud Oſtro-Bothnienſes piſcatione. Pr. L. Roberg. Reſp. *Dan.* BONGE, *in 4:o.* Upſal. 1730. pp. 27.

815. M. *Eric* JUVELII Beſkrifning om Nejon-ögons-Fiſket i Öſterbottn, *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1772. 8 ſidd.

Var

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öſter Botn.

Var förut trykt i *Åbo Tidningarne*, 1772, n. 20, 21.

816. Berättelſe om Salt i Öſter-Botn, af IPROCLIS.

K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1742, ſ. 184-187.

817. Om Pärle-Fiſkeri i Öſter-Botn; och om Pärle-fiſkeriet i Saftmola Sokn, Björneb. Lån: af *Denſamma.*

Ibid. 1742, ſ. 225-232.

818. Diſſert. de arte picem deſtillandi in Oſtro-Botnia. Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Eric.* JUVELIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1747. pp. 31.

Lärda Tidn. 1747, n. 30.

Denna Diſput. är också öfverſat på Svenſka och tr. i Åbo. *Lärda Tidn.* 1751, n. 24.

På Tyſka, läſes hon i D. G. Schrebers *Neue Saml. verſchiedener in die Cameral-Wiſſenſchaft einſchlag. Abhandl.* IV Th. Bützov, 1763, *in 8:o*, p. 820.

819. Anmärkningar om Ång- och Åker-ſkötſel i Öſter-Botn, under Pr. Mennanders inſeende, ſom Academiſkt prof framſtälte af *Matth.* PAZELIUS, *in 4:o.* Åbo, 1751. 64 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 62, 63.

820. Tankar huru en tilbörlig Landthushållning ſkyndſammaſt ſynes kunna uphjel-

hjelpas i Öſter-Botn, välment yppade af *Joh. Dav.* CNEIFF, Prov. Schåfer: och til tryc-ket befordrade af R. H. St. Manufact. Con-toir, *in* 8:o. Linköp. 1757. 333 *ſidd. utom Dedicat.* m. m. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öſter-Botn*

Sv. Mercur. Aug. 1758, ſ. 245.

820 (a). Välmenta Anmärkningar ſyftande på Landthushållningens förbättrande i Norra Delen af Öſterbotn: under Profeſſor Kalms inſeende, framgifne af *Joh.* SIMELIUS, *in 4:o.* Åbo, 1778. 1¼ a.

821. Aphorismi Oeconomici Commercia Oſtrobotnienſium ſpectantes. Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Jac.* CHYDENIUS, *in 4:o.* Aboæ, 1752. pp. 12.

Lärda Tidn. 1752, n. 91.

822. Hiſtor. och Oecon. Beſkrifning öfver Cajaneborgs-Län, under Prof. Kalms inſeende, til almänt omprövande, framgifven af *Eric* CASTRÉN, *in 4:o.* Åbo, 1754. 78 ſidd.

Lärda Tidn. 1755, n. 10, 11. *Götting. Anzeig.* 1755, p. 643.

Cajaneborgs Geographiſka belägenhet har And. Planman beſtämt: ſe *K. Sv. Wet. Acad. Handl.* 1762, II Qvart. ſ. 132.

822 (a). Berättelſe om den förſta Viſitation, ſom hölls uti Paldamo Sokn, d. 1

P. I. C. 1. Sv. Geogr. Öfter-Botn

Febr. 1663. Upſat af Probſten dårſtådes *Joh.* CAJANUS.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo* 1777, n. 16, 17, 18. Innehåller en Beſkrifning öfver denna Socken. Författaren lefde til 1703.

823. Oförgripeliga Tankar om Landtbrukets uphjelpande uti Paldamo Sockn i Cajanaborgs Lån. I Del. under Pr. P. Kalms inſeende utgifne och förſvarade af *Guſtaf Reinh.* APPELGREN, *in 4:o.* Åbo, 1775.

Anmärkningar om Renſkötsleo i Paldamo Socken, kunna läſas uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1776, n. 3.

824. Diſſert. de Urbe Uloa, P. I, II; Pr. A. Scarin & H. Haſſel, Reſp. *Joh.* J. SNELLMAN, *in 4:o.* Aboæ, 1736, 1737, pp. 73.

824 (a). Kort Beſkrifning öfver Pudasjärvi Socken i Öſterbotten, författad af M. *Eric* CASTRÉN, Kyrkoh. dårſtådes.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1776, n. 10-13.

825. Hushålds-Anmärkningar öfver Carlö Socken i Öſterbotten.

De ſtå i *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1774, n. 13, och ſägas vara utdragne af Landtmåtaren C. F. STJERWALDS *Geographiſka Beſkrifning öfver denna Socken*, ſom beſtår af en Ö uti norra delen af Bottniſka Viken.

826. Om Gamle Carleby, förra och ſe-

senare Delen, utgifne af *Jac.* CHYDENIUS, *in 4:o.* Åbo, 1754. 36 och 44 sidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öster-Bott.

Lärda Tidn. 1754, n. 67.

827. Histor. och Oecon. Beskrifning öfver Calajocki Socken uti Österbotten, under Pr. Kalms inseende, som et Academiskt Försök, utgifven af *Christiern* SALMENIUS, *in 4:o.* Åbo, 1754. 56 sidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 43, 44. *Göttingi Anzeig.* 1755, p. 597.

828. Korta Anmärkningar vid Inbyggarenas Näringar och Hushållning uti Calajocki Socken, i Österbotten, under Profes. Kalms inseende, af *Gabr.* Gabr. CALAMNIUS, *in 4:o.* Åbo, 1753. 10 sidd.

Lärda Tidn. 1753, n. 93.

829. Histor. och Oecon. Beskrifning öfver Cronoby Socken uti Österbotten, 1 Del. under Pr. Kalms inseende framstäld af *Eric* E. CAJANUS, *in 4:o.* Åbo, 1755.

829 (a). Anmärkning ang. Folkmängden i Lachteå Socken, i Österbotten.

Står uti *Hushållnings-Journalen* 1781, Oct. f. 90. Folk-numern var 1750 2765 personer, men deremot 1780 4463; så at inom 30 år en tilökning skedt af 1698 personer.

830. Försök til en Historisk, Geo-

B. I. C. 1. Sv. Geogr. Öfter-Botn metriſk och Phyſico-Oeconomiſk Beſkrifning öfver Pedersöhre Sockn i Öſterbotn. I Del. öfver Sjöſtaden Jacobsſtad, uti en Diſput. under Pr. Kalms inſeende, utgifven af *Hans Henr.* ASPEGREN, *in 4:o.* Åbo, 1763. 36 ſidd.

Lärda Tidn. 1763, n. 61.

- - - II eller Hiſtoriſka Delen, *in 4:o.* Åbo, 1766, ſ. 37-93.

Lärda Tidn. 1766, n. 76, 77.

830 (a). Kongl. Maj:s Bref til Landshöfd. Frih. Didric Wrangel, at låta transportera Städerne Jacobsſtad och Braheſtad til de näſt kringliggande Städer. Dat. Stockh. d. 10 Dec. 1680.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadg.* D. IV, ſ. 296. Detta blef icke verkſtält: ſe näſt förutgående Diſputation.

831. Oeconomiſka Anmärkningar öfver Lappo Socken i Öſterbotten.

Uti *Tidn. utgifne af et Sälſkap i Åbo*, 1774, n. 20, 21.

832. Korta Anmärkningar om Stor-Kyro Socken i Öſterbotten.

Uti *Tidn. utgifne af et Sälſkap i Åbo*, 1773, n. 9-11.

832 (a). MSC. *Jac.* WIDMANS Berät-

råttelſe om Kyro Ålf och de dårvid boende Folk. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Öſterbotn.*

Författaren har varit Råntmåſtare i Waſa: et Stycke af denna hans Berättelſe, ſom angår Klubbe-kriget uti Ilmola Socken, 1597, år inryckt uti *Åbo Tidningar*, 1778, n. 9.

833. Utdrag af Sokne-beſkrifningen öfver Malax Moder-Kyrko-Lån, i Öſterbottn m. m.

Uti *Tidn. utgifne af et Sällſkap i Åbo*, 1771, n. 12, 14; 1772, n. 6, 7.

834. Beſkrifning öfver Laihela Sokn, i Öſterbotn, af *Ephr. Otto* RUNEBERG.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1758, ſ. 108-163. Åfven dårſtädes 1759, ſ. 187-198, läſes et Förſök til en politiſk vårdering på Land och Folk, i anledning af ſamma Socken.

835. MSC. Delineationem Parœciæ Nerpenſis, tenui Orationis filo adumbrat, & ſub examine vernali a. 1731, d. 1 Jun. in Schola Triviali Waſenſi e memoria proclamabat *Martin* Gabr. ARENIUS, Scholæ ejusd. Qvart.

Ibland mina handſkr. Samlingar.

§. 5.

TAWASTLAND.

836. Schediaſm. Hiſtor. de Tavaſtia,

B. I, C. 1. Sv. Geogr. *Tawaſtl:d.*

Cap. I, II. Pr. Haſſel, Reſp. *Chriſt.* LIMNELL, *in 4:o.* Aboæ, 1748. pp. 29, 47.

Underrättelſe om några fordna Håfder i Tawaſtland, läſes i *Tidn. utgifne af et Sälſkap i Åbo*, 1775, n. 7, ſ. 54-56.

837. Specim. Acad. de Agricultura Tavaſtenſium. Pr. J. Browallius. Reſp. *Henr.* E. CARLING, *in 4:o.* Aboæ, 1744. pp. 23.

838. Epiſtola ad--D. Joh. Peringſkiöldium, — qua Johannis, Epiſc. Aboënſis, Literæ verbum *Maſkoth* explicantes, & Birgeri Suecor. Regis Mandatum ad Nic. Anderſon, Præfect. Finlandiæ, de ſylvarum & prædiorum cultura in Tavaſtia non impedienda, nuper inventa, ex membrana exponuntur, & ab interitu nunc primum vindicantur a *Rich.* von der HARDT, *in 4:o.* ſ. l. v. a. pl. 1.

Biſkopens Bref är dat. d. 17 Febr. 1370, och Konungens 1303, III *Kalend Jun.* Bägge äro de omtr. uti *Auctario Diplomatum* &c. vid E. Lindenbrogii *Scriptor. rer. Germ. Septentrional.* edit. J. A. Fabricii, p. 187.

839. Tankar om Svedjande, och huruvida det tål inſkränkning uti norra delen af Tawaſtland, Savolax och Karelen. Af J. K. *in 8:o.* Stockh. Lange, 1765. 40 ſidd.

840. Hiſtor. och Oecon. Beſkrifning öf-

Utgifvaren; och då hela Handſkriften nu är i des ägo, ſå ſkal ock icke ifrån hans ſida något ſaknas, ſom kan bidraga til detta Verks utgifvande af Trycket; ockſå ſkal *Andra* Delen, ſom beſkrifver alla utkomna Arbeten, rörande Fäderneslandets NATURAL-HISTORIA, med förſta til Bok-preſſen aflämnas.

Men ehuru man, af Kärlek för det Almänna och Vetenſkapen, åtagit ſig *Förlaget* af et ſå ſtort Verk, ſom detta, och ſökt framlägga det i Trycket med en emot des Innehåll ſvarande Värdighet; ſå har man dock ej vågat ſig, i anſeende til Koſtnadens Betydlighet, at af detſamma göra en ſtor Uplaga, utan i det närmaſte inſkränkt denſamma, efter det antal Köpare, man förmodar, ſkola ſig til detta Verks ägande anmäla. Fördenſkul behagade alla de Kännare och Älſkare af Sveriges Hiſtoria och Stats-förfatning, ſom åſtunda detta Arbete, ju förr des häldre antekna ſig ibland *Subſcribenterne*; ty det aflåtes icke Del-vis, för at icke ſkingra Exemplaren af en liten Uplaga, Förlagshuſet til känbaraſte ſkada, och äfven ſjelfve Köparen til ingen förmån, ſom icke kan vara belåten med defecte Delar af et Verk, hvars hela Värde och Brukbarhet beſtår i des Fullſtändighet. Skulle Subſcribenternes antal öfverſkrida de hittils trykte Exemplarens, blir det Utgifvarens både ſtora och kära Plikt, at omtrycka denne Del och öka Uplagan af de följande. De Reſpective Medborgares *Namn*, hvilka medelſt Subſcriptioner befordra detta Verk i dagsljuſet, blifva ock med ſkyldig Erkänſla trykte framför *Andre* och *följande* Delarne af Verket, alt efter ſom de ſig anmäla; och på

det äfven Förſkotts-ſumman icke må blifva på något ſätt betungande, ſå öfverlåtes icke allenaſt hvar färdig Del efter et det billigaſte Prenumerations-pris, eller efter 1 ſs ſpecie Arket, utan ock emottages icke högre Prenumeration på de följande Delarne än med 16 ſs på hvardera. Tilſkottet betalas, efter förenämnde Beräknings-ſätt, då Delen färdig utlämnas. Detta rörer Verkets Bruk och Utgifning för Sverige.

Så ſnart Kungörelſen om detta Verks Innehåll och Utgifning blef genom Tidningarne bekant, yttrade icke allenaſt utländſke Journaliſter (*), utan ock ypperlige Kännare af Lärdoms- och Stats-Hiſtorien, genom Bref til Utgifvaren (**), en på goda ſkäl grundad Åſtundan, at detta Verk antingen hade af början blifvit utgifvit på et mer almänt Språk, ſåſom Latin eller Franſyſka, eller at det nu efteråt på endera blefve öfverſatt, ſåſom et Verk, hvilket lärer Europa at känna et Rike, ſom i des Öden haft en ſå ſtor del, och hvilket aldrig ſkulle kunna ſaknas uti något offenteligt Bibliotek, men väl med begärlighet anſkaffas i många enſkylta Bokförråder. Då nu ſjelfva Verket ſnart kommer at läggas deſſe och flere vittre Utlänningar under ögonen, fördublas ock ofelbart denna deras Önſkan; och då jag redan emottagit,

och

(*) Se i ſynnerhet *Hiſtoriſche Litteratur*, Året, 1781, ſ. 574. och Året 1782. ſ. 87.

(**) Vil til bevis blott anföra de Bref, jag inhändigat af den på ſin lärda Reſa ſtadde Franſke Antiquarien Hr DE VILLOISON, dat. Weimar d. 4 Jul. 1782; Hof-Rådet och Hiſtor. Profeſſorn Hr MEUSEL i Erlangen, dat. Dårſtädes d. 28 Jun. 1782, hvilken Granſkare nu ock ſom bäſt utgifver Struvii Bibliothecs Hiſtorica; och Hiſt. Profeſſorn ſamt Bibliothecarien Hr KOCH i Strasburg, dat. Dårſt. d. 17 Jun. 1782.

och ſåledes än vidare lärer unſå Mäns Anmärkningar, hvilkas Omdöme jag högeligen ärar, ſå kan jag icke heller dölja den innerliga Åhåga, af hvilken jag drifves, at äfven gagna det Utländska Almänna med detta Verk, uti et för dem almännare Språk; men hvad jag i dylikt fall kan uträtta, ſtår dock til Framtiden och Omſtändigheterne.

Hvad jag nu vidare har at tillägga, är det, at när Herr Författaren i detta Verk hänviſer Läſaren, vid några Handſkrifters eller Böckers närmare Kännedom, antingen til *Kongl. Antiquitets-Archivum*, eller til *ſina Samlingar*, ſåſom i dem förvarade, ſå bör man, i anſeende til timade Förändringar, ſedan Herr Hof-Rådets Verk var i det närmaſte fullbordat, i förra rumet nu mera tänka på *Kongl. Bibliotheket* och *Riks-Archivum*, hvilka ſedan år 1780 blifvit ägare, det förra af alla ſören. Archivs trykta Böcker och ſkrifna Handlingar, ſå vida de rörde Fornåldern och Medeltiden, det ſenare af Acta Publica, Genealogica och Heraldica *); och vid det ſenare föra ſig til minnes, det Underteknad varit ſå lycklig, at äfven år 1780, genom Handel tilvinna ſig hela den Delen af Herr Hof-Rådets Bibliotek, ſom rörde Svenſka Hiſtorien, nämligen tryckta Böcker, Handſkrifter och Kopparſtycken **), en Samling, hvilken är den fullſtändigaſte uti denne Lärdomsgren, ſom än i något vare ſig offentligt eller enſkylt Bokförråd finnes, och nu blifvit förbunden med *Upſoſtrings-Sälſkapets Bibliotek*, hvars förnämſte Del den ock otvifvelagtigt utgör.

Det är ock i detta SÄLSKAPS *Namn*, eller ſå

*) Se *Upſoſtrings-Sälſkapets Tidningar* År 1781, ſ. 3.
**) Se *ſamma Tidningar*, År 1781, ſ. 11.

vida det äfven har *Svenſka Hiſtorien* til ſit Föremål, ſom detta Verk nu utgifves och vidare utgår. Underteknad har, för at upfylla ſin plikt och det Almännas Väntan, gerna åtagit ſig den mödan och koſtnaden at befordra Arbeten i dagsljuſet, ſom utvidga och fäſta vår Kunſkap om Fäderneslandet, och kan viſſerligen icke härå lämna ojäfagtigare Vedermälen af både ypperſta Förtröende å ena ſamt ſkyldigaſte Åtlydnad å den andra ſidan, än då han nu til en början och på en gång framlägger tre hithörande Arbeten under det Svenſka Almännas ögon, nämligen detta Herr Hof-Rådet WARMHOLTZS Hiſtoriſka Bibliotek, et Svenſkt Bullarium af Herr Cancellie-Rådet och Riks-Hiſtoriographen *von* CELSE, och et Hiſtoriſkt Minne öfver Prof. Joh. Schefferus af Hr Prof. FANT, och at han, jämte de begge förſtn. Verkens fortſättande, tillika trycker på Fjerde Delen af Hr Cancellie-Rådet LAGERBRINGS Svea Rikes Hiſtoria, ſtora Verket, och på Sjette, aldeles omarbetade, Uplagan af Herr Aſſeſſoren TUNELDS Geographie öfver Sverige.

Svara mina År, mina Vilkor, emot min innerliga Åſtundan, at vara det Almänna uti Uplysnings-vägen något gagnelig, få ſkal icke jag förtröttas at härmed fortfara. Sälſkapets Föremål är icke ringa; tvärtom det är af högſta Vigt och Nödvändighet: jag har fördenſkul ifrån början anbefalt des Framgång och Beſtånd i Förſynens Hand; jag har gjort en beſtändig Redo för des årliga Göromål inför en Svenſk Almänhet: ſåledes arbetar jag med Förtröſtan och et godt Samvete. Mera har jag intet på detta ſtället, at ſäga. Stockholm, d. 14 Aug. 1782.

CARL CHRISTOFFER GJÖRWELL
Kongl. Bibliothecarie.

öfver Hauho Sockn uti Tawaſtland, under Pr. Kalms inſeende, framſtält af *Chph.* HERKEPÆUS, *in 4:o.* Åbo, 1756. 74 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Tawaſtl:d.*

Lärda Tidn. 1757, n. 52, 54.

841. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Somero Sockn, under Pr. Kalms inſeende, til allmän granſkning utgifven af *Carl Peter* BORENIUS, *in 4:o*, Åbo, 1774, 14 ſidd.

842. Academ. Afhandling och Oeconomiſk Beſkrifning öfver Kulſiala Förſamling i Tavaſtehus-Län, under Pr. Gadds anförande, utgifven af *Lars* PALANDER Gabr. S, *in 4:o*, Åbo, 1767, 20 ſidd.

Götting. Anzeig. 1770, Zug. n. 21.

842 (a). Anmärkningar om Wiitaſari Socken.

Uti *Tidn. utgifne af et. Sällſkap i Åbo*, 1777, n. 9, 10, 12. Denna Socken hörde tilförene til Tawaſtehus-Län och öfre Såxmåki Härad; men blef år 1775, genom den nya Läne-fördelningen, lagd til Waſa-Län, tillika med de näſtgränſande Saarijärvi och Laukas Socknar.

842 (b). Beſkrifning öfver de Forſar och Strömmar, ſom finnas inom Laukas Sockn, hvarigenom de tre ſtora Vattuleder, ſom komma ifrån Rautalambi, Wiitaſaari och Saarijärvi Socknar, förenas, och åtteligen utfalla uti ſtora Sjön Päjäne.

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Nyland.*

Uti *Åbo Tidningar*, 1782, n. 11. Upſat af Capellanen i ſamma Socken, BORGSTEDT.

Tuneld uti ſin *Geographie*, IV Upl. ſ. 527, talar om en Båtleds inrättning, ifrån Rautalambi Kyrka til Sjön Påjäne, hvartil Utmåtningar och Chartor blifvit författade.

§. 6.

NYLAND.

843. Specim. Acad. de Helſingforſia, celebri Nylandiæ emporio; P. I. Pr. A. A. Scarin, Reſp. *Henr.* FORSSIUS, *in* 4:o. Aboæ, 1755, p. 154.

Lärda Tidn. 1756, n. 7, 8. *Neueſte Geſchichte der Gelehrſamkeit in Schweden*, III St. p. 465.

844. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Stapel-Staden Helſingfors uti Nyland, *Senare Delen*, under Pr. Kalms inſeende utgifven af *Henr.* FORSSIUS, *in* 4:o. Åbo, 1757, p. 55-85.

Lärda Tidn. 1757, n. 62. *Neueſte Geſchichte* &c. III St. p. 467.

845. Om Nylands och Tawaſtehus Höfdingedöme, utur *Svea och Götha Höfdingeminnes* ſenare Del, i. Manuſcript, af *And. Ant.* v. STIERNMAN.

Sv. Mercur. Sept. 1757, ſ. 268-292.

Tjänar til uplysning och förbättring af näſt förut anförde H. Forſſii Diſputationer om Staden Helſingfors.

846.

846. Hiſtor. och Oeconom. Beſkrifning öfver Sjö-Staden Ekenäs, under Prof. Kalms inſeende, utgifven af *Carl* BERGMAN, *in 4:o.* Åbo, 1760, 58 ſidd. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Nyland.*

Lärda Tidn. 1760, n. 73. *Götting. Anz.* 1763, p. 207.

847. Jämförelſe emellan Carislojo Sockens Tilſtånd i det 15:de och i detta 18:de Seculo, til utrönande af Folkmängden och Landets Upodling på deſſe ſärſkilte Tider.

Står uti *Tidn. utgifne af et Sdlſk. i Åbo*, 1775, n. 1, 6.

848. Beſkrifning öfver Pernå Socken, belägen i Skårgården, vid Finſka Viken, uti Nyland, och Degerby Höfdingedöme, ingifven af *Jac.* FAGGOT.

K. Sv. Wet. Acad. Handl. 1750, ſ. 257-268.

849. Bref om Staden Loviſa, upſat af *Joël Jac.* PETRÆJUS, Adj. vid Stads-Förſaml. d. 2 Sept. 1758.

Sv. Mercur. Decemb. 1758, ſ. 279-290.

Staden, anlagd 1745 til en Gränſe-Stad emot Ryſka Gebieret, kallades tilförene *Degerby*; namnet *Loviſa*, efter Hen. Maj:t Drotningen, fick Staden 1752. Landshöfdingen öfver Savolax och Kymenegårds-Län, hade förr här ſit Höfdinga-Säte.

849 (a). En hiſtoriſk Beſkrifning öfver

B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Savolax, Kymeneg. Lån* och *Carelen.*

ver Stapel-Staden Loviſa, under Pr. J. Bilmarks inſeende, til almån granſkning framgifven af *Henric* BACKMAN, *in 4:o.* Åbo, 1776. 19 ſidd.

849 (b). Brôllops-Seder i våſtra Delen af Nyland och de Finſka Socknarne dårſtådes.

De beſkrifvas uti *Åbo-Tidningar*, 1778, n:r 11, 12, 13.

§. 7.

SAVOLAX, KYMMENEGÅRDS-LÅN och CARELEN.

850. Diſſert. Gradual. Deſcriptionem Paroeciæ Cuopio continens: cujus Part. I. Pr. Jo. Bilmark, publico eruditor. examini ſubjicit *Sigfr. Hen.* PORTHAN, *in 4:o.* Aboæ, 1775. pp. 15.

851. Giftermåls- och Brôllops-ſeder hos Almogen i Savolax öfre Del.

Uti *Tidn. utg. af et Sällſhap i Åbo*, 1772, n. 1-4.

852. Kurtze Beſchreibung der Kymenegardiſchen Provintz in Finland, und der Lebensart der Finnen.

Uti A. F. Büſchings *Magazin für die neue Hiſt. und Geogr.* IV Th. Hamb. 1770, *in 4:o*, p. 479-496.

Den-

Denna Beſkrifning, upſat 1764, ſträcker ſig öfver den delen af Kymmenegårds-Lån, ſom genom Åboiſka Freds-fördraget 1743 afſtods til Ryſsland, och räknas nu til Wiborgiſka Gouvernementet. Beſtår af 16 Kyrk-Soknar, jämte Ståderne Fredricshamn, Wilmanſtrand och Nyſlott; men emedan på åtſkillige ſtällen Gränsſkilnaden ännu icke blifvit fullkomligen reglerad, ty finnas flere Hemman, ſom altſedan Freden flöts, ingen Skatt betalt, hvarken til Sverige eller Ryſsland. Alla Saker dömas efter Sveriges Lag, och vid Expeditionerna, ſom vid Lands-Cancelliet utfärdas, hvilket är i Wilmanſtrand, brukas ämn Svenſka Språket, faſtän få af Inbyggarne förſtå det; men ſå bör Landsbetjeningen vara bägge Språken mägtig. B. I. C. 1. Sv. Geogr. *Savolax Kymmeneg. Lån och Carelen.*

853. Tankar om Hushållningens upphjelpande i Carelen, under Pr. Kraftmans inſeende, yttrade af *Joh.* LAGUS, *in* 4:o. Åbo, 1756, 32 ſidd.

Lärda Tidn. 1756, n. 64. *Neueſte Geſchichte der Gelehrſ. in Schw.* III St. p. 362.

I Svenſka Carelen, beſtående af 6 Socknar, voro år 1754 2214 Krono- och 226 Frälſe-Hemman, ſamt Inbyggare ungefärligen 25000 Menniſkor; Landets vidd år 200 Qvadrat-mil. Tuneld ſ. 550.

854. Oratio de celeberrima Carelorum civitate Wiburgo, quam in Reg. Acad. quæ Dorpati — eſt, habuit *Georg.* HA-

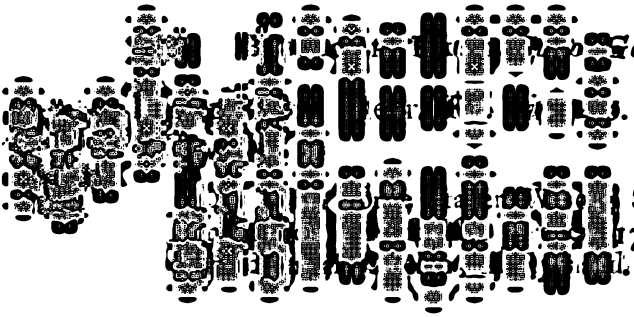

Goth.

Dorpati,

Sverige til;

1721, jemte

l.

RE-

Regiſter *).

Acander, P. 481.
Adamus (Bremenſis), 183.
Afzelius, A. A. 536 a.
Alander, C. 803.
Alenius, C. G. B. 733, 734.
Algoet, L. 11.
Alrot, E. 633.
Alſing, J. G. 602.
Amnel, J. J. 181.
Anagrius, F. 406.
Anmärkningar angående Hushållningen på Öland, 498 b.
—— (Oecon.) öfver W. Norrland, 628.
—— —— rörande Jämtland, 670.
—— om Folkmängden i Låchteå Sökn, 829 a.
—— om Lappo Sokn, 831.
—— om Storkyro Sokn, 832.
—— om Wiitaſari Sokn, 842 a.
—— öfver Carislojo Sokn, 847.
Annel, E. J. 333.
Annotation, öfver Norrköpings Stads Ströms Stadnande m. m. 449.
Annotationes ex Scriptis Karoli Ep. Aroſ. 351.
Antiquitas Civitatis Strengnenſis, 386.
Antiquitates Sorundenſes, 392 a.
—— Wermdœenſes, 330.
Appelgren, G. R. 823.
Arckenholtz, J. 758.
Arctopolitanus, G. 753.
Arenius, J. E. 340.
—— J. 364.
—— M. G. 835.
Arfvidſon, J. 94 a.
Arnerus, L. 444.
Aronus, S. (Forſius), 764.
Arrhenius, C. Se Örnhielm.
Aſchanæus, M. L. 342.
Aſk, J. E. 692.
Aſp, M. S. 431.
Aſpegren, H. H. 836.
Audifret, J. B. d' 204.
Aurelius, A. V. 15.
Avity, P. d' 192.

Backman, H. 849 a.
Bagge, J. F. 396.
Bahr, C. 548.
Baltimore (Lord), 259 a.
Barchæus, A. G. 269.
Barfoth, I. E. 502.
Barohn, O. A. 592.
Berch, C. K. 68.
Berg, A. 188.

*) Detta Regiſter är egenteligen et Nominal-Regiſter, ſå vida görligt varit; men hvareſt antingen Författares, Granſkares eller Utgifvares Namn aldeles ſaknas, där har Saken måſt uptagas, hvilka Artiklar åter utgöra Real-Regiſtret: bägge äro dock förbundne til et Regiſter. Zifran betyder här ej Sidan, utan Artikelns Numer, hvari eller hvarunder Namnet eller Saken bör ſökas. Med et ſådant Regiſter, ſom detta, förles hvar Del; men hela Verket åtföljer icke deſto mindre til ſlut et General-Regiſter.

Berg, O. E. 363.
Bergen, A. B. 574.
Bergius, A. 381 a.
——— P. J. 315.
Bergman, C. F. 537.
——— C. 846.
Bertius, P. 189.
Berättelſe om Finſka Kyrkan i Stockholm, 323.
——— om Björkö, 337.
——— om Nyköping, med tilhör. Handlingar, 379, 380.
——— om Sårna, Hede o. Idre, m. m. 428.
——— om Gotlands Upfinning, m. m. 501.
——— om Wisbys forna Öden, 506.
——— om Runſtenar vid Kragehoim, 588.
——— om Åbo Stads Tilſtånd 1771, 784.
Beſchreib. des Königr. Schweden, 206.
——— von Schonen, Halland m. m. 575.
——— der Kymenegardiſchen Provintz, 852.
Beſkrifn. på de uti Arſenalen i Stockh. varande Saker, 325.
——— öfver Skaraborgs Län, 535.
——— öfver Frákne Härad, 567.
——— öfver Helſingland, Medelpad m. m. 624.
——— öfver Mouhijervi Socken, 801 a.
——— öfver Malax Sokn, 833.
Beſkrivelſe over Skaane, 573.
Betänkande af en Rikſens Stånders öfver de Finſke Ärenderne förordnad Deputation, om Finlands Uprättelſe 1747, 774.
Bjerkander, C. 544.
Birgeri Regis Statutum pro Helſingis 1297, 651.
Biurman, G. 80, 231.
Biörckbohm, A. 519 a.
Björn, A. 317.
Biörner, E. J. 304, 621, 622, 660, 662, 754.
Boding, J. D. 684.
Boehmius, A. G. 36 a.
Bonde, G. 755.
Bonge, D. 814.
Bonsdorff, P. 262.
Borenius, C. P. 841.
Borgh, E. 620.
Borgſtedt - - (Capel. i Laukas Sokn) 842 b.
Brag, C. J. 523.
Brander, F. R. 795.
Brannius, J. W. 390.
——— L. D. 382.
Braunius, G. 308.
Bref, rörande et Landſkaps Beſkrifning, 264.
——— om Plantagerne i Skåne, 585 a.
——— af K. Chriſtiern II om Luntertun 1516, 608.
——— (öpet) för Birkarlarne at bruka Fiſkeri 1551, 724.
——— af K. Guſtaf I til menige Man i Finland, at de icke ſkola blifva Judar 1554, 775.
——— om Finnarnes Flytning til Sverige, 779.
——— ifrån K. Carl XI om Stä-

der-

derne Jacobſtads och Braheſtads Flyttning 1680, 830 a.
Brenner E. 749 b, 808.
Brietius, P. 195.
Bring, E. 584.
—— O. 583.
Bringander, J. N. 458.
Brobergh, G. E. 369.
Brocman, N. R. 282, 446.
Brodinus, A. 405.
Brolin, J. 81, 85, 100, 101, 102, 121.
Broman, O. J. 225, 640.
Broocman, C. F. 439.
—— C. G. 447.
Browallius, J. 274.
Brunnius, E. 696.
Bruſenius, D. 498 a.
Bröllopsſeder i Nyland, 849 b.
—— i Savolax, 851.
Büſching, A. F. 215.
Bureus, A. 16, 17, 18, 191.
Burman (Ingenieur-Capit.), 579.
Buſſæus, A. 238.
Buſſemecher, J. 14 a.
Buſſer, J. B. 360.
Bång, J. 316.
Bålter, S. 641.
Böckman, J. C. 223.
Böker, L. 531.

Cajanus, E. 829.
- - - J. 822 a.
Calamnius, G. G. 828.
Calvagen, E. 149, 150.
Capel, S. 582.
Carenius, E. 801.
Carlander, A. O. 532.
Carlgrund, E. 303.
Carling, H. E. 837.
Caſtrén, E. 822, 824 a.
Catalogus Gubernatorum Finlandiæ, 773.
Catonius, E. 471.
Cavander, C. 787.
Cederbourg, E. 527.
- - - J. G. 526.
Celſius, A. 650, 659.
- - - M. 646, 647.
- - - O. Fadren, 648, 649, 661, 665.
- - - - O. Sonen, 361.
Champigny, de, 200.
Chartæ *) öfver de Nordiſke

*) Hvad Chartorne vidkommer, ſå äro uti Namn-Regiſtret icke andre uptagne, än ſådane ſom böra anſes ſåſom Originaler, och vid hvilka Författarne utſatt ſina Namn; deremot äro Anonymi, Copiſter eller Förläggare därifrån uteſlutne, hvilka åter här under föreſtående Rubrik äro upförde. Til de begge ſenare ſlagen räknas ſåledes Blaeu, Jansſonius, Valck, Viſſcher, Homan, Seuter, med flere, ſom intet annat gjort än copierat Original-Chartor, ſtundom utan, ſtundom med några ſmå Förändringar och Tillägningar af en eller annan näſtgränſande Province, ändrat Scala och Format m. m. Chartor, ſom ſtå antingen uti K. Vet. Academ.

Riken och Länder i ålre Tider, gemenligen kände under Namn af Scandinavia, 4, 5, 6, 7, 13.
Charta öfver Sverige, i Blaeus Atlas, 19, 48.
- - - - - i Jansſonii Atlas, 20, 49.
- - - - - af Käuffer, 23.
- - - - - af Danckert, 24.
- - - - - af Valck, 25.
- - - - - af Visſcher, 25 a.
- - - - - i Svecia antiqua & hodierna, 28.
- - - - - af de Fer, 30.
- - - - - i Atlas Hiſtor, 32, 54.
- - - - - af Moll, 34.
- - - - - af Seuter, 35.
- - - - - af Homan, 36, 55.
- - - - - af Weigel, 53.
- - - - - i Staat van alle Volkeren, 56.
- - - - - af Kgl. Sv. Landmåterie-Contoiret, 57.
- - - - - med Miltalen, af Dito, 58.
- - öfver Vägarne i Sverige, i Biurmans Vägviſare, 56 a.
- - öfver Sverige för ſig ſjelft, i Blaeus Atlas, 59.
- - öfver Upland, i Blaeus Atlas, 62.
Charta öfver Upland, i Jansſonii Atlas, 63.
- - - - - af Waesberge och Pitt, 65.
- - - - - af Kongl. Landmåterie-Contoiret, 67.
- - öfver Stockholms-Skären, af Homan, 72.
- - öfver Stockholm, förfärdigad 1701, 75.
- - - - - af Homan, 76.
- - - - - af Seuter, 77.
- - - - - af Kgl. Landmåterie-Contoiret, 79.
- - öfver Poſtvägen imellan Stockholm och Åbo, i Göranſſons Sv. R. Kon. Hiſt. 89.
- - öfver Björkö, i Svec. ant. & hod. 84.
- - öfver Södermanland, af K. Landmåt. Cont. 86.
- - öfver Sjön Hjelmaren, i K. Vet. Ac. Handl. 88 a.
- - öfver Nerike, af Kongl. Landtmåt. Cont. 89.
- - öfver Weſtmanland, af Dito, 90.
- - öfver Dalarne och Weſtmanland, i Blaeus Atlas, 91.
- - öfver Dalarne, af Visſcher, 92.
- - - - - uti Hülphers Reſa

Handlingar, eller uti viſſa Böcker och Diſputationer, äro ock utur Namn-Regiſtret uteſlutne, emedan ſjelfva Böckerne eller Afhandlingarne, til hvilka de höra, under Författarnes Namn äro i Regiſtret uptagne. Til de Chartor, ſom finnas af K. Landtmäteri-Contoiret utgifne, räknar man här i Regiſtret äfven dem, hvilka af Ämbetsmän vid ſamma Verk, dock för enſkylt räkning, ſåledes icke uti Contoirets Namn, blifvit förfärdigade och utgifne.

ſa i Kopparbergs Lån, 93.
Charta öfver Tuna Sokn, i Sahlſtedts Tuna - Minne, 94.
- - öfver Götha Rike, i Blaeus Atlas, 96.
- - öfver Motala-ſtröms Lopp, i Blocks Anmärkningar öfver ſamma Ström, 99.
- - öfver Haltorps och Woxtorps Soknar, i K. Vet. Acad. Handl. 103.
- - öfver Tveta Härad, i ſamma Handl. 104.
- - öfver Greflkapet Wiſingsborg, i Örnewinges Geneal. Brahæa, 105.
- - öfver Öland, i Linnæi Öl. och Gothl. Reſa, 106.
- - öfver Gothland, i ſamma Reſa och af J. Husman, 107, 108.
- - öfver Weſtergöthland, i Jansſonii Atlas, 109.
- - öfver Wenerns Utlopp och Trollhättan, 111.
- - öfver Kuſten af Norrige til Götheborg, af G. van Keulen, 115.
- - öfver Elfsborgs Höfdingedöme, af K. Landmät. Contoiret, 117.
- - öfver Wåhne Härad, i Carlanders Diſſ. de Sedibus Gentis Vanorum, 117 a.
- - öfver Skaraborgs Lån, i Kgl. Vet. Acad. Handl. 118 a.
- - öfver Kinne Härad, i Digelii Diſſ. de Huſaby, 119.
- - öfver Wadsbo Härad, i Bergmans Beſkr. öfv. ſamma Härad, 120.
Charta öfver Bohus-Lån och Dal, af Homan, 123.
- - öfver Bohus, Marſtrand och Götheborg, 124.
- - öfver Skåne, Halland och Blekingen, af Viſcher, Husman, Pauli och Homan, 127, 129, 130 o. 131.
- - öfver Skåne, i Blaeus Atlas, af Danckert och flere, 132, 133, 134.
- - öfver Skåne, i Linnæi Skånſka Reſa, 135.
- - - - - af K. Landmäterie-Cont. 136.
- - öfver Sundet, af Homan, 139.
- - öfver Hwen, i Blaeus Atlas, 140.
- - öfver Halland, af Viſcher, 141.
- - - - i Richardsſons Hallandia, 142.
- - öfver Norrland, i Blaeus Atlas, 143.
- - öfver Delsbo Sokn, i Lenæi Delsboa illuſtr. 147.
- - öfver Jerlsö Sokn, i Schiſslers Beſkr. öfv. ſamma Sokn, 148.
- - öfver Jämtland, i Kgl. Vet. Acad. Handl. 151.
- - - - i Hülphers Beſkr. öfver Norrland, 152.
- - öfver Ångermanna-Elfven m. m. i Ehrenmalms Reſa genom W. Norrland, 153.
- - öfver Lapland, i Blaeus Atlas, 154.

Charta öfver Lapland, i Atlas Hiſtorique, 158.
- - öfver Finland, i Blaeus Atlas, 159.
- - - - - - af Seuter, 162.
- - - - - - af Kejſ. Vet. Ac. i Petersburg, 165.
- - öfver Gränſen imellan Sverige och Ryſsland, i Saml. Ruſſ. Geſch. 164.
- - öfver de omkring Finſka Viken belägne Landſkaper, af K. Landmät. Contoiret, 166.
- - öfver Vägarne i Finland och Norrland, i Biurmans Vägviſare, 166 a.
- - öfver Förſvars - verken i Finſka Viken, i Homans Atlas, 170.
- - öfver Åland, i Tärnſtröms Diſſ. de Alandia, 171.
- - öfver Friherreſkapet Cajana, 172.
- - öfver Laihela Sokn, i K. Vet. Acad. Handl. 174.
- - öfver Ingermanland och Carelen, af Kejſ. Vet. Acad. i Petersburg, 177.
- - - - - - af Homan, 177 a.
Charta (Sjö-) öfver Öſterſjön och Kattegat, 38 - - 47.
Chladenius, J. M. 746.
Chriſtiernin, G. 424.
Chronander, J. P. 516.
Chronicon Finlandiæ, 768.
Chydenius, J. 821, 826.
- - - S. 716, 732.
Chytræus, H. 586 a.
Clarmannus, I. P. 297.
Claudius, A. 296.
Cluverius, P. 2, 194.
Cneiff, D. 811.
- - J. D. 820.
Colliander, E. 484.
Collin, F. 756.
Conſtitutio Regis Magni Ladulås de levandis Oelandorum oneribus 1281, 499.
Contract med Birkarlarne om deras Skatt 1528, 723.
Copia af et Kon. Ingel: Syningsbref, 514.
Coyet, W. J. 604.
Crælius, M. G. 475.

Dahlberg, E. 207.
Dahlbom, A. 643.
Dahlijn, P. 432.
Dal, N. H. 534.
Deſcr. Urbis Lidecopenſis, 545.
Deſcription de la Lapponie, 714.
Digelius, S. J. 542.
Dijkman, P. 356.
Diploma, quo Monachi Wisbyenſes -- teſtantur &c. 512.
Diſſert. ſur la Lapponie, 710.
Djurberg, D. 638.
Donis, N. 1.
Dryſén, N. J. 550.

Edſtröm, J. 554.
Eenberg, J. 359.
Effen, J. van, 256.
Ehrenmalm, A. 284.
- - - S. 805 a.
Ekegren, J. I. 766.

Ekman, E. S. 557.
Eldsbref om Göteborgs Olycka 1721, 528.
Elfſten, G. 515.
Elvius, O. 236.
- - - P. 116, 268.
Eneberg, S. L. 377.
Enebom, D. 365.
Eneroth, O. 623.
Enewald, P. 698.
Enewall, J. 329.
Enholm, J. E. 436.
Ervaſt, I. 778.

Fagerſtröm, C. J. 745.
Faggot, J. 263, 848.
Fahlman, N. S. 419.
Falckman, J. D. 384.
Falkengren, G. A. 632.
Fernow, E. 557 a, 559.
Fjellſtröm, C. P. 728.
- - P. 721.
Finlandsfordne Borgar, 749 a.
Finx, E. 719.
Fiſcher, A. 579.
- - - D. 393.
Fiſcherſtröm, J. 611.
Flodberg, A. 642.
Floræus, J. 572.
Florin, I. 746 a.
Flygare, G. 408.
Forbus, H. 722.
Forelius, L. 586.
Fornelius, L. J. 346, 362.
Forsſenius, A. C. 606 a.
- - - A. H. 551.
Forsſius, H. 843, 844.
Fortegnelſe paa Gods i Skaane, 578.
Fortelius, P. G. 793.
Forzelius, N. L. 720.
Franciſci, E. 719.
Franciſcus (Monachus Mechlinenſis) 12.
Fruntimrets (Svenſka) uråldriga Berôm, 485.
Fryxell, F. 558, 730.
Frölich, C. G. 519.
Förening emellan Stora Kopparbergslagen och Fahlu Stad, 420.
Förſök af närmare Kunſkap om de ännu oupodlade Norre Landſkaper, 729.
Förtekn. på gamla Slott o. Fäſtningar i Sverige, 219.
- - - på Ämbetsmåns i Öſtergöthland, 432.

Gadd, P. A. 777, 798, 799.
Gadolin, J. 780, 811.
Gahm, S. L. 464, 498.
Gallenius, A. S. 469.
Gane, J. 504.
Gaslander, G. 489.
Gault, E. 193.
Gedda, P. 42.
Gemzæus, A. 594.
Genberg, C. J. 657 b.
Geyerſtam, J. H. af, 559 b.
Gezelius, G. 416.
Gielberg, J. P. 570.
Gjers, C. R. 796.
Gilberg, J. 546.
Gillberg, J. L. 137, 138, 591, 601.
Giſsler, N. 679, 680, 681, 691.
Gjöding, O. J. 318, 327.
Goelgel, (Rådman) 209.
Goës, D. a, 700.
Gothenius, J. 569.
Gotzigerodius, G. A. 197 a.

Graan, O. 708.
- - - P. S. 693.
Graffman, J. 388.
Granberg, W. P. 460.
Grau, O. 400.
Grimbeck, J. G. 609.
Gripenhielm, C. 66, 83.
Grundel, A. J. 311.
Gröndal, P. 326.
Gunnerus, J. E. 715.
Gyllengrip, G. 711.
Gyllenſtolpe, M. O. 197, 221.
Göthlin, E. 339.

Hackzell, N. 695.
Hadorph, J. 217 a, 341.
Hagelberg, B. N. 487.
Haglinius, J. L. 493.
Hagſtröm, J. O. 283, 435, 686, 732.
Hahn, J. 47, 226.
Hallborg, L. O. 804.
Hallenius, G. A. 789.
- - - M. 788.
Hallman, J. G. 394, 409.
- - - L. 383, 387.
Halmæus, F. D. 295.
Hammar, M. F. 621.
Hardt, R. von der, 774 a, 838.
Haſſelbom, N. 227.
Haſſelgren, E. P. 802.
- - , L. N. 561.
Haveman, G. 854.
Hederſtröm, H. 451.
Hedin, G. 397.
Heidenreich, C. 298.
Helin, J. 492.
Hellander, A. 738.
Hellant, A. 682, 697.
Henel, A. J. von, 312.
Herkepæus, C. 840.
- - - G. A. 749.
Hermanides, R. 205.
Hermelin, O. 207, 224.
Hesling, J. 300.
Hierpe, J. 366.
Hillerſtröm, A. 405.
Hindbeck, O. 585.
Hiſt. om Warberg, 612.
Hiärne, U. 281, 335.
Hodell, D. 716.
Hoeckert, E. 791.
Hofſten, E. 555.
Hogenberg, F. 308.
Holenius, Z. 415.
Hollſten, J. 730, 737.
Holm, E. J. 443.
- - - H. 586.
Holmén, B. 232.
Holmſtröm, A. 607.
Holſteniüs, J. 402.
Hübner, J. 212.
Hülphers, A. A. 221 a, 273, 319, 404, 625, 658, 666, 675 a, 678 a, 731 a.
Huetius, P. D. 245.
Hult, E. A. 368.
- - - J. C. 424.
Humbla, E. 88, 389.
Humble, N. 334.
Hårleman, C. 265, 266, 267.
Högſtröm, P. 694, 712, 730.

Jars, G. 272.
Ichſell, J. 590.
Idman, G. N. 797.
Jeſſen, E. J. 715.
Ihre, J. 353.
Indrenius, A. 800 a.
Jordan, C. 250.

Jouvin, A. 249.
Iproclis, 816, 817.
Iſenberg, N. P. 466.
Isle, W. de, 29, 33.
Julenius, J. 807.
Julin, P. 401.
Julinus, A. 270.
- -, P. A. 381.
Juſſenius, D. D. 747, 782.
Juſtander, S. E. 781.
Juſtus, C. 644.
Juterbog, - - 713.
Juvelius, E. 777 a, 815, 818.
Iverſen, B. 309.

Kaarberg, L. 553.
Kalm, P. 278, 564, 777.
Kaſtman, P. J. 476.
Kellander, N. 491.
- -, P. 461.
Kellgren, J. H. 771.
Ker, W. 252.
Kiellin, N. G. 559 a.
Klein, C. E. 214.
Kling, A. J. 615, 616.
Klingſtedt, T. M. von, 754.
Knape, N. 125.
Kongelf (om G. och N.) 565.
Kraftman, J. 777.
Krok, S. 480.
Kungörelſe om Ödes-land i Weſterbotten, 689.
Kylander, D. J. 430.
- - P. 409.
König, C. 691.

Lagerbring, S. 589.
Lagerlöf, P. 207.
Lagmän (om de förſte) i Weſt. Götland, 518.
Lagus, E. 741.
Lagus, J. 853.
Lang, L. L. 358.
Langebek, J. 238.
Lannér, I. 486.
Laurenius, J. 454.
Leander, G. E. 792 a.
Leche, J. 785.
Leem, K. 715.
Lemqviſt, E. 723, 772, 782.
Lenæus, K. N. 655.
Leopold, J. F. 254.
Lepus, G. J. 790.
Lidbeck, E. G. 529, 583, 585.
Lidholm, J. S. 544.
Liewen, H. H. von, 606.
Lilienſtedt, J. 748.
Lilonius, A. E. 292.
Limnell, C. 836.
Linda, L. de, 200.
Lindahl, J. E. 462.
Lindheim, S. 750 a.
Lindwall, J. 483.
Linnæus, S. 482.
Linné, C. von, 261, 276, 277, 279, 731.
Lithou, G. 301.
Lithzenius, P. W. 445.
Liungman, C. F. 385.
Lizelius, J. 770.
Loccenius, J. 201, 207.
Lohman, J. B. 411.
Lomenius, L. H. 246.
Lovén, N. H. 593 a.
- -, P. 605.
Lubin, A. 157, 705.
Ludviksſon, E. 664, 674.
Lundſtröm, C. J. 421.
- -, E. 371.
Luth, A. P. 538, 547.
Lynar, R. F. von, 256 a.

Löfman, A. 275 a.
Lönbom, S. 703, 717.

Maas, A. 163.
Magnus, J. 186.
- -, O. 9, 186.
Malmer, O. 690.
Marelius, N. 37, 71, 97a, 98a, 113, 114, 118, 216, 336, 673.
Marin, G. 610 b.
Marſhall, J. 260.
Matheſius, P. N. 809.
Matthiæ, J. 441, 442.
- -, M. 576.
Maupertuis, P. L. Moreau de, 290.
Maurier, L. Aubery du, 244.
Mayer, T. 168.
Mehmer, J. 338.
Meldercreutz, J. 288.
Mellenius, S. 794.
Memorial för D. Behm, om des Förrâtning i viſſe Norrländſke Städer 1646, 626.
Menſchewer, A. A. 347.
Mercator, G. 1, 15.
Meſſenius, J. 183, 222, 307, 417, 765, 767.
Middagten, C. 43.
Miller, J. 207.
Modeer, A. 472.
Moller, A. 751.
Monum. Helſingica &c. 645.
Morgonſtierna, D. O. 199.
Morin, B. M. 275 a.
Morsberg, A. von, 241.
Moraye, Aubry de la, 255.
Münſterus, S. 10, 187.
Mützell, P. 617, 618.
Muhrbeck, L. 613.
Munck, P. 603.
Murray, J. F. 184, 238.
Muſæ itinerantes per Oſtrogothiam, 275.
Månsſon, J. 226.

Nachrichten (Neueſte) von Finland, 778 a.
Negri, F. 248, 706.
Nerbelius, P. L. 639.
Nicander, P. M. 490.
Nohrborg, D. 412, 414.
Nohrfors, A. 413.
Nolin, J. B. 31.
Noræus, P. E. 717.
Nordal, M. 657 a.
Nordberg, J. 319.
Nordencreutz, J. 70.
Nordholm, Æ. 672.
Nordlund, I. 742.
Nordſtröm, M. N. 732.
Nordæling, G. B. B. 560.
Norlin, J. 678.
Nyman, A. 237.
Näsman, P. 473.

Odhelius, T. A. 536.
Ogerius, C. 242.
Olai, E. 459.
Ortelius, A. 14.
Osbeck, P. 610 a, 611.
Other, 238.
Outhier (Präſtm.), 257.
Oxelgren, M. 495.

Palander, L. 623, 743, 842.
Palmqviſt, F. 401.
Patent til alt W. Götland 1540, 521.
- - , om Kyrkors inrâttande i Lappmarken 1640, 725.

Patin, C. 246.
Paulin, B. 530.
Paulinus, J. Se Lilienſtedt.
Payen, - - 243.
Pazelius, M. 819.
Peringſkiöld, J. 292, 319, 344, 345, 372.
- -, J. F. 183.
Petrejus, J. J. 849.
Petri, J. 429.
- - , L. 769.
- - , O. 220.
Pitt, M. 22, 161.
Placat (Kgl.) om Lapparnes Flyttande 1671, 726.
- - , om Lappmarkernes Bebyggande 1695, 727, 727a.
Planman, A. 749.
Plantinus, O. P. N. 702.
Pontanus, J. I. 573 a.
Pontinus, M. 322.
Porath, N. 556.
Porte, J. de la, 259.
Porthan, S. 182.
- - , S. H. 850.
Privilegier för Calmar, 468.
- - Malmö, 593.
- - Landscrona, 598, 599.
- - Helſingborg, 598 a.
- - Carlscrona, 619.
- - Gefle, 636, 636 a.
- - Åbo, 786.
Prytz, L. 203.
Ptolemæus, C. 1, 7.

Quirino, P. 239.

Raab, A. J. 479.
Rahn, J. 407.
Rapport om Nyköpings Höfdingedöme, 374.
Rauthelius, J. D. 780.
Receſs ang. Regementet i Skåne 1662, 581.
Reetzius, J. 452.
Regements-Form i W. Götl. 1540, 520.
Regnard, J. F. 251, 285.
Rehn, S. 704.
Rein, C. 769.
- - , G. 777.
Relat. de Laponie par des Mathematiciens François, 289.
Relation om Själe-Fiſkeriet i Roslagen, 335.
Remarques ſur les Finnois, med tilhör. Stridſkrifter, 757, 758, 759, 760, 761.
Renhorn, J. B. 669.
- - , J. 703.
Reſcript af Kon. Carl XI om Finnarnes i Norrland undervisning 1682, 1693, 652, 653.
Reſenberg, S. 418.
Retzius, A. J. 581 a.
Rhezelius, J. H. 496.
Rhyzelius, A. O. 218.
- -, P. O. 541.
Richardsſon, J. 610.
Riddermarck, L. 202.
Rogberg, J. 488.
- -, S. 463, 478.
Ronander, P. 505.
Roſenfeld, M. 178 a.
Roſenfeldt, W. van, 42.
Roſenhane, G. 389 a.
- - , S. 310.
Rouge, le, 167.
Rouſſet, J. 760, 761.
Ruda, E. S. 324, 478.
Rudbeck, O. Fadren, 3, 69.
- - , O. Sonen, 286, 736, 752.

Rudbeck, P. 465.
Rydbeck, E. O. 437.
Rydell, C. 539.
Ryding, J. 453.
Rüdling, J. G. 313.
Runeberg, E. F. 315.
- -, E. O. 834.

Sacklén, L. 793.
Sahlmonius, E. 399.
Sahlſtedt, M. A. 425.
Salamontanus, E. A. 398.
Salin, E. 687.
- -, O. E. 395.
Salmenius, C. 827.
Saloyius, S. A. 800.
Salvius, L. 213, 294.
Sanſon, G. 26, 145.
- -, N. 21, 50, 52, 60, 98, 110, 122, 126, 146, 155, 173, 175, 176.
Schæperus, J. 744.
Schefferus, J. 348, 349, 352, 353, 705.
Scheller, J. G. 287.
Schenberg, P. 580.
Schenck, P. 207.
Schiſsler, P. 634, 654, 657, 676.
Schlözer, A. L. 179, 778 a.
Schmidt, J. 169.
Schoumacher, J. 507.
Schreber, J. C. D. 271.
Schroderus, E. J. 291.
Schultz, S. 258.
Schultze, J. R. 423.
- -, S. 422.
Schweden (das eröfnete Königreich) 208.
Schöning, G. I. 5 a, 179, 179 a, 762.
Sepelius, L. 332.
Serenius, J. 293, 376.
Setthelius, H. E. 525.
Sidenius, L. 718.
Siljeſtröm, O. 426.
Simelius, J. 820 a.
Simmern, C. von, 190.
Simonis, J. 410.
Sivers, H. J. 477.
Slakovius, O. A. 436 a.
Sletto-Gizæus, P. 457.
Snellman, J. 824.
Sommelius, G. 595.
Sorbon, J. H. 614.
Sotberg, E. af, 382.
Sparrman, J. E. 665.
Spegel, H. 503.
Stadin, N. 391.
Stalhof, G. 247.
Steckſenius, I. D. 688.
Stiernman, A. A. von, 483, 845.
Stjernſwärd, R. 581 a.
Stierwald, C. F. 825.
Stobæus, K. 228, 583, 596, 597.
Stockholms Hiſtoria, 314.
- - Privilegier, 305.
- - Styrelſe, 306.
Storſkifts-delningen i Skåne, 582.
Stælow, H. N. 500.
Strengnenſis, A. A. 392.
Stricker, J. C. 319.
Ström, E. M. 677.
- - S. 566.
Strömcrona, N. 46.
Strömwall, S. G. 213.
Ståhl, J. 491 a.
Suhm, P. F. 762 a.
Sundelin, J. 792.
Sundius, J. 228.

Sundius, P. 600.
Sundler, J. 378.
Sundſtröm, J. 640.
Sveriges Namn och Indelning (om), 210.
- - gamla Ordning m. m. 357.
Swebilius, A. D. 470.
Swedén, J. 328.
Såthe, C. A. 601.
Södermanlands Lands-Stat, 373.
Söderſten, M. S. 450.

Tacitus, C. C. 180.
Tafla öfver Sverige, 211.
Tankar om Norrlands rätta Upodlings-ſätt, 627.
- -, om Weſterbottn, 689 a.
- - , om Svedjande i Tavaſtland m. m. 839.
Templin (Notar.), 712.
Tengſtröm, Jac. 777.
- - , Joh. 812.
Terſerus, D. P. 198.
Teſauro, E. 6.
Thim (Actuar.) 577.
Thurenius, P. 718.
Tiburtius, T. 433, 434, 455.
Tideman, H. 671.
- - , J. 667.
Tidſtröm, A. P. 549.
Tilas, D. 68.
Tillæus, P. 78.
Torén, M. 568.
Tornæus, J. J. 703.
Tornberg, J. 718.
Torslund, J. 95.
Touſcherus, D. 668.
Tranander, E. B. 517.
Travels through - - Sweden - - 253.
Treſk, O. 701.
Tuderus, G. 705, 717.
Tulindberg, E. 809 a.
Tunæus, H. J. 658, 666, 675 a, 678 a.
Tuneld, E. 214.
Turdefjäll, J. 730.
Törnſtröm, C. 805.
Törner, F. 355.
Törnſten, J. 149.
- - , O. 685.

Ugla, P. 424.
- -, S. 424.
Ullenius, H. 522.
Unæus, J. O. 675.
Underråttelſe om Södermanland, 370.
Utdrag af Norrköp. Stads Kyrkoböcker, 448.

Vatky, D. J. 233.
Vellejus, A. S. 576.
Vérelius, O. 350, 351.
Vermaak der Tover-Hekzen van Lappland, 707.
Vogelius, S. 73, 105.

Waeſt, G. M. 299.
Wahlberg, C. C. 763 a.
- - S. 540.
Wahlman, A. 217 a.
Wahlſtröm, G. 87.
Wallenius, A. 427.
- - , G. 782.
Wallenſtråle, M. G. 509, 524, 533 a.
Wallerius, L. E. 456.
Wallin, G. Sonen, 343, 467, 508, 509, 510.
- - J. P. 302.
Wallinus, N. O. 497.
Wankif, P. 571.

Wargentin, P. 315, 556 a.
Wargius, M. A. 806.
Warmholtz, C. G. 68.
Warnmarck, P. O. 229.
Waſell, J. J. 631.
Waſenius, P. H. 683.
Waſſenius, T. 533.
Waſtröm, N. 783.
Wattrang, J. 703.
Wegelius, H. 739, 813.
- - , J. 740.
Welin, J. 776.
Wennerdahl, W. A. 440.
Werner, A. 331.
Weſsman, N. 280, 590.
Weſten, T. von, 717.
Weſtgötha Råmärken, 513.
Weſtman, G. B. 68.
Wetter, S. N. 494.
Wetterſten, N. 656.
Wexionius, M. O. Se Gyllenſtolpe.
Wiberg, E. 367.
Wicander, L. 404 a.
Widman, J. 832 a.
Wijkar, J. 810.
Wikſtröm, A. 474.
Wilde, J. 178.
Williams, J. 260.
Wimmannus, N. 240.
Wismenius, J. L. 552.
Witt, F. de, 27, 51, 61, 64, 74, 97, 128, 144, 156, 160.
Witting, F. L. 320, 321.
Wolff, J. L. 562.
Wollenius, P. O. 405.
Wormius, O. 587.
Wraxall, N. 260.
Wulfſtan, 238.
Wägviſare ifrån Stockholm til åtſkillige Orter, 230.
- - genom Stockholms Höfdingedöme, 234.
- - genom Södermanlands Höfdingedöme, 235.
Wätterhamn, L. Se Riddermarck.

Zadelerus, M. P. 750.
Zeilerus, M. 21 a, 196.
Zieglerus, J. 8, 185, 699.

Åhſtrand, P. 498.
Åkerman, A. 169.
- - , I. 511.
Åminnelſe af S. Mariæ Magdalenæ Brand i Stockholm, 328.
Årre, O. 112.

Älfwik, L. 637.

Ödman, J. 563.
Öhrling, S. 735.
Örn, N. 709.
Örnberg, M. 635.
Örnhielm, C. Arrhenius, 207, 354.
Örnſköld, P. A. 375, 629, 630, 631.
Öſterplan, B. 543.

RÅTTELSER.

Sid.	4,	rad. 21,	läs: *Eman.* TESAURO Bok:
—	95,	— 8,	— l'Abbé *de la* PORTE.
—	96,	— 11,	— Abbé de la Porte - -
—	129,	— 20,	— *Eric* J. ANNELL.
—	197,	— 11,	— *Er. Guſt.* LIDBECKS Bref - -
—	248,	— 17,	— *Pet.* H. WASENIUS - -
—	292,	— 28,	— Mag. E. LEMQUIST, anföres - -

Flere Tryckfel torde finnas, och hvilka uti et på Namn och Årtal ſå rikhaltigt Verk, ſom detta, kunnat unfalla, ehuru mycken Flit man ock använt på en upmärkſam Correctur; men ſom Utgifvaren är lärdeles angelägen, at vinna högſta Säkerhet uti et för Lärdoms - Hiſtorien ſå oumgängeligt Verk, ſom detta, och hvilket bör, utan vidare Granſkning, åtminſtone hvad Namn och Årtal beträffar, kunna åberopas, och dymedelſt blifva Claſſiſkt i ſin Sak, ſå anmodas, ja omſedes hvar upmärkſam Läſare, at upgifva de Fel, ſom Minne eller Öga unfallit, för at uti näſtföljande Del anmärkas.

FÖR KÖPAREN.

Denne Förste Del af *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica*, beſtår af 24 Ark, ſom, beräknat à 1 ſs arket, gör - - - - - - - - - 24 ſs.

Prenumeration på Andre Delen, och ſom vid des utgifning godtgöres, år - - 16 —

Summa - 40 ſs.

Om de för Köparen förmånliga Vilkor, under hvilka detta Verk uplåtes til det Almännas Tjenſt, kan läſas uti *Utgifvarens Föreſal*, ſid. 6.

Denne Del ſlöts at tryckas i
Stockholm, d. 28 Aug. 1782.

BIBLIOTHECA HISTORICA *SVEO-GOTHICA*;

Eller

FÖRTEKNING

Uppå

Så väl trykte, som handskrifne Böcker, Tractater och Skrifter, hvilka handla om

Svenska Historien,

Eller därutinnan kunna gifva Ljus;

Med

Critiska och *Historiska*

ANMÄRKNINGAR:

Af

CARL GUST. WARMHOLTZ,

Hof-Råd.

ANDRE DELEN,

Som innehåller de Böcker och Skrifter, hvilka angå

SVERIGES NATURAL-HISTORIA.

STOCKHOLM,

Trykt hos ANDERS JAC. NORDSTRÖM, 1783.

4i

FÖRTEKNING

På de HÖGE och RESPECTIVE PRENUMERANTERNE på *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica.*

Hans Majeſtät Konung
GUSTAF III.

Hans Kongl. Höghet
GUSTAF ADOLF
Svea Rikes Kron-Prins.

ACADEMIEN (Kongl. Svenſka *Vetenſkaps*) i Stockholm.
ADELBORG (*Joh. Aron*) Hof-Rätts-Råd i K. Svea Hof-Rätt.
ALGREN (*Severin*) Rådman i Stockholm.
ALSING (*Joh. Diedr.*) Kyrkoh. i Weinge uti Halland.
ALSTRÖM (D. *Carl J.*) Proſt i Köping.
ALSTRÖMER (Bar. *Clas*) Canc.-Råd och Commend. af K. Waſa-Ord.
— — — — (Bar. *Patrick*) Commerce-Råd och Rid. af K. Waſa-Ord.
APELBLAD (*Jon.*) Lagman.
AROSENIUS (*Pet.*) Philoſ. Magiſter.
AROSIEN (*Guſt.*) Proſt i Weſter-Fernebo uti Weſtmanland.
AURINDER (*Joh.*) Paſt. vid Spinhuſet i Stockh.
AXELSSON (*Elieſ.*) Proſt i Kolbeck uti Weſtmanland.

BALTHASAR (*Auguſtin von*) Vice-Preſident uti Kongl. Tribunalet i Wismar och Rid. af Kongl. Nord-St. Ord.

BARKMAN (D. *Carl G.*) Prim. Theol. Lector i Strengnäs.

BAUMAN (*Hans*) Aſſeſſor.

BENZELSTIERNA (D. *Lars*) Biſkop i Weſterås.

— — — (*Matth.*) Stats-Secreterare och Com. af K. Nord-St. Ord.

BERGIUS (*Bengt*) Banco-Commiſſarie.

BERGSTEN (*Erik*) Kyrkoh. i Warberg: 2 Exemplar.

BERTOUCH (*Ernſt Albr. von*) Kongl. Danſk Kammarherre, Deputerad i Sjö-Commisſariats Collegio och Rid. af S. Stanislai-Orden.

BIBLIOTEKET (*Gymnaſii*) i Skara.

— — — (*Gymnaſii*) i Göteborg.

— — — (*Trivial-Skolans*) i Stockholm.

— — — (*Öfterbottens Nations*) i Åbo.

BILMARK (*Joh.*) Hiſt. och Moral. Profeſſor i Åbo.

BJÖRNSTJERNA (*Joh.*) Kongl. Bibliothecarie.

BLOMBERG (*Carl Pet.*) Kyrkoh. vid Franſyſka Luth. Kyrkan i Stockholm.

BORG (*And.*) Kongl. Hof-Prädikant.

— — (*Er. Guſt.*) Hiſt. och Moral. Lector i Weſterås.

BRANDER (*Uno*) Proſt i Norberg uti Weſtmanland.

BRANNIUS (*Joh. Er.*) Reviſor vid Kongl. Brännerі-Directionen.

BRINCKMAN *Hans Guſt. von*) Studerande.

BURTZ (*Gabr.*) Banco-Commiſſarie.

BÜSCHING (D. *Ant. Fr.*) Öfver-Conſiſtorial-Råd i Berlin.

CAN-

CANZLER (*Joh. Ge.*) Kammar-Råd i Dresden.
CARLSTRÖM (*Jon. Fr.*) Philoſ. Magiſter.
CATTEAU (*Joh. Pet.*) Paſtor vid Franſ. Reform. Kyrkan i Stockholm.
CELSE (*Magn. von*) Canc. Råd och Riks-Hiſtoriogr.
CELSIUS (D. *Olof*) Biſkop i Lund.
CHRISTIANI (*Wilh. Ernſt*) Juſtit. Råd och Hiſtor. Prof. i Kiel.
CHRISTIERNIN (*Joh. D.*) Hof-Kamererare och Rid. af Kongl. Waſa-Ord.

DÜBEN (Gr. *Carl Wilh. von*) Preſident i Kongl. Kammar-Reviſionen och Commend. af K. N. O.
DUVAERUS (*Jac.*) Bibliothecarius Lidénianus i Upſala.

EBELING (*Chriſtof. Dan.*) Lårare vid Handels-Acad. i Hamburg.
EBERHARDT (*Joh. Hartman*) Hiſtor. och Moral. Lector i Hernösand.
EHRENBILL (*Ulr.*) Öfverſte vid Arméens Flotta och Rid. af Kongl. Sv. Ord.
EHRLING (*Jon.*) Commin. vid Mar. Magd. Förſ. i Stockholm.
EKEBOM (*Ad. Wilh.*) Conſiſt. Notarie i Göteborg.
EKERMAN (*Carl Fr.*) Borgmåſtare och Præſes uti Söd. Förſt. Kåmnärs-Rätten i Stockholm.
ENGESTRÖM (*Jac. von*) Cancellie-Råd och Rid. af Kgl. Nord-St. Ord.
ENNES (*Carl Joh.*) Rådman i Carlscrona.

FANT (*Er. Mich.*) Hiſtor. Prof. i Upſala.
FLINTENBERG (*Joh. Dav.*) Studerande.
FLODERUS (*Matth.*) Studerande.
FORSSENIUS (*A. C.*) Philoſ. Magiſter.

FREDENHEIM (*Carl Fr.*) Expedit. Secreterare vid Utrikes Expeditionen, Cerem. Måſtare och Kamererare vid de Kongl. Orden.
FRIETZCKY (*Clas*) Directeur.
FRONDIN (*Berge B.*) Studerande.

GADEBUSCH (*Thom. Henr.*) Prof. Jur. Publ. i Greifswald.
GAHN (*Hans Jac.*)Svenſk Gen. Conſul i Cadix.
GARDIE (Hans Exc. Grefve PONTUS DE LA) Gen. Lieut. och Commend. af Kongl. Sv. Ord.
GATTERER (*Joh. Chriſtof.*) Hof-Råd och Hiſt. Prof. i Göttingen.
GEBHARDI (*Lud. Alb.*) Profeſſor vid Riddar-Acad. i Lüneburg.
GÉNET (*Carl*) Chef de Bureau des Interprètes du Roi i Verſailles.
GOTHENIUS (D. *Joh.*) Proſt i Skee uti Bohus-Lån.
GOTHER (*Engelb.*) Vice-Paſtor i Weſter-Fernebo uti Weſtmanland.
GOTTMARK (D. *Joh.*) Theol. Lector i Weſterås.
GRANSKOG (*Joh. Fred.*) Lagman.
GRIPENBIELKE (*Joh. Pet.*) Lagman.
GROSKURD (*Chriſt. Henr.*) Rector vid Gymnaſium i Stralſund.
GYLLENHAHL (*Joh. Adam*) Directeur.
GÖTLIN (*Eric*) Vice-Bibliothecarie i Upſala.

HALBERG (*Fred.*) Handels-Bokhållare.
HALLANDER (*Eric*) Vice-Paſtor i Ihrſta uti Weſtmanland.
HALLMAN (*Joh. Guſt.*) Kongl. Lif-Medicus.
HAMBRAEUS (*Lars*) Notarie vid Stadſ. Conſiſt. i Stockholm.

HA-

HAZELIUS (*Pehr*) Studerande.
HEBBE (*Joh. Fr.*) Grofshandlare i Stockholm.
HEDENGRAN (*Sven*) Aſſeſſor.
HELLENBERG (*Magn.*) Handelsman i Borås.
HELLSTENIUS (*Mart.*) Vice-Rector Sch. i Arboga.
HELLWIK (*Jon.*) Slottsfogde i Upſala.
HERLIN (*Joh. Wilh.*) Aſſeſſor i Kongl. Svea Hof-Rätt.
HOLMBERG (*Joh. Chriſtof.*) Bokhandlare i Stockholm: 4 Exemplar.
HÜLPHERS (*Abr. A.*) Directeur.
— — (*Lars Pet.*) Rådman i Weſterås.
HYDRÉN (D. *Lars*) Domproſt i Upſala.
HÅRDH (Gr. *C. L.*) Öfver-Adjutant hos Hans Majeſtät Konungen.
HÅGER (*Carl*) Handels-Bokhållare.
HÖYER (*Henr.*) Proſt i Kumbla uti Weſtmanland.

INSULIN (*Nils*) Kyrkoh. i Bro uti Roſlagen.
JOHANSSON (*Abr.*) Kyrkoh. i Grytnäs uti Dalarne.
JURINGIUS (*Emund*) V. D. M.
JÄGERSKÖLD (*Carl Joh.*) Capit. vid Artilleriet.

KEMPHEN (*And. von*) Notarie.
KLINCKOWSTRÖM (*Thure Leonh. von*) Preſident uti Kongl. Tribunalet i Wismar och Rid. af Kongl. Nord. St. Ord.
KNÖS (*Olof A.*) Mag. Docens och Amanuens vid Biblioteket i Upſala.
KOCH (*Chriſtof. Wilh. von*) Prof. Hiſtor. i Strasburg.
KRAFT (*Pehr*) Conſiſt. Notarie i Weſterås: 5 Exemplar.

LAGERBRING (*Sven*) Cancellie-Råd och Hiſtor. Prof. i Lund.
LÅNGE (*Jac.*) Secreter. vid Borgare-Ståndets Cancellie-Direction.
LEYONHUFWUD (Bar. *Knut H.*) Kammarherre och Rid. af Kongl. Sv. Ord.
LIDÉN (*Joh. Henr.*) Profeſſor.
LINDAHL (*Joh. Nic.*) Groſshandlare i Norrköping.
LINDBLOM (*Jac. Ax.*) Prof. Eloq. och Polit. Skyttianus i Upſala.
LÜDEKE (D. *Chriſtof. Wilh.*) Paſtor Primar. vid Tyſka Kyrkan i Stockholm.
LUTH (*Pet.*) Hiſtor. Lector i Skara.

MARELIUS (*Nils*) Öfver-Directeur.
MARKS VON WÜRTENBERG (*Nils Wilh.*) Reviſions-Secreterare.
MECKLIN (*Joh. Ad.*) Studerande.
MEDLING (*Joh.*) Groſshandlare i Stockholm.
MENNANDER (D. *Carl Fred.*) Svea-Rikes Ärke-Biſkop.
MEUSEL (*Joh. Ge.*) Hof-Råd och Hiſt. Prof. i Erlangen.
MURBERG (*Joh.*) Rector vid Trivial-Skolan i Stockholm.
MÖLLER (*Joh. Ge. Pet.*) Prof. Hiſtor. i Greifswald.
— — (*Joh.*) Kyrkoh. i Weſterhaninge uti Södermanland.

NORDENCREUTZ (*Fred. Jac.*) Öfverſte och Rid. af Kongl. Sv. Ord.
NORIN (*Jac.*) Fabriqueur i Stockholm.

Os-

OSBECK (D. *Pehr*) Proſt i Hiſslöf uti Halland.
OXENSTIERNA (Bar. *Carl*) Öfver-Hof-Stalmåſtare hos Hennes Maj:t Drotningen och Commend. af Kongl. Waſa-Orden.

PETREJUS (D. *Joël Jac.*) Kyrkoh. vid Mariae Magd. Förſaml. i Stockholm: 2 Exemplar.
PORTHAN (*Henr. Gabr.*) Eloq. Prof. i Åbo.

QUIDING (*Jöns*) Advocat-Fiſcal i Directionen öfver Arméens Penſions-Caſſa.

RAMEL (Bar. *Malte*) Hof-Canceller och Commend. af Kongl. Nord-St. Orden.
RIBBING (Bar. *Joh.*) Hof-Marſkalk.
ROMAN (*Joh. Leonard*) Bruks-Patron.
ROSENADLER (*Carl Alb.*) Preſident och Rid. af Kongl. Nord-St. Ord.
ROSENHANE (Bar. *Schering*) Kongl. Secreterare.
ROSENTWIST (*Hans Aug.*) Controlleur vid Stora Sjö-Tullen.
RUDELIUS (*Nils*) Comminiſter i Wånga uti Öſtergötland.
RUNEMARK (*Henr. Guſt.*) Bokhandlare i Stockholm: 2 Exemplar.
RUTH (*Joh.*) Kyrkoh. i Wallentuna uti Upland.

SANDAHL ( ) Bokhållare.
SANDSTRÖM (*Er. Gottfr.*) Kopparſlagare i Geſle.
SCHEFFER (Hans Exc. Grefve CARL FR.) Riks-Råd, Rid. Commend. och Canceller af Kongl. Maj:ts Orden.
SCHINMEIER (D. *Joh. Ad.*) Superintendent i Lübeck.
SCHLAFF (*Carl von*) Referendar. uti Kongl. Hof-Rätten i Greifswald.

SCHLÖZER (*Aug. Lud.*) Hof-Råd och Philoſ. Prof. i Göttingen.
SCHRÖDER (*Eric*) Banco-Secreterare.
SCHULTZBERG (*Abr.*) Kyrkoherde i Gunnilbo uti Weſtmanland.
SCHÖNBERG (*And.*) Canc. Råd, Riks-Hiſtoriograph och Rid. af Kongl. Nord-St. Ord.
SEGERSTRÖM (*Lars*) Juſtitiarie.
SILFWERSTOLPE (*Fred.*) Banco-Commiſſarie.
SIMMINGSKÖLD (*Joh.*) Lagman och Hiſtoriograph vid de Kongl. Orden.
SPARRE (Hans Exc. Bar. FREDR.) Riks-Råd, Gouverneur för H. K. H. Kron-Prinſen, Rid. och Commend. af Kongl. Maj:ts Orden.
STEENMAN (*Nils*) Hof-Rätts-Råd i Kongl. Svea Hof-Rätt.
STRANGH (*Pet. El.*) Gr. L. Lector i Weſterås.
STRICKER (D. *Joh. Chriſtof.*) Proſt i Carlshamn.
STYFFE (*Er. Guſt.*) Controlleur vid Utgående Sjötulls-Kammaren i Stockholm.
SUHM (*Pet. Fr.*) Kongl. Danſk Kammarherre.
SUNDBERGER (*And. Pet.*) Aſſiſtent i Stockholm.
SWEDERUS (*Georg*) Krigs-Commiſſarie.
— — — (*Magn.*) Bokhandlare i Upſala.

TAUBE (Bar. *Carl Evert*) Kongl. Öfver-Hof-Prådikant, Kyrkoherde i Stockholms Stor-Kyrka, ſamt Praeſes i Kongl. Hof- och Stadſens Conſiſtorier.
TENGSTRÖM (*Jac.*) Philoſ. Adjunct i Åbo: 2 Exemplar.
TIDGREN (*Gabr.*) Philoſ. Adjunct i Åbo.
TOTTIE (*Jac. Johanſſon*) Controlleur vid Tolagen i Geſle.

TÖR-

TÖRLING (*Joh. Fr.*) Notarie i Kongl. Svea Hof-Rått.

UGGLA (*Carl Henr.*) Kammarherre.
UGLA (D. *Pet.*) Proſt i Hedemora.
UTFALL (*Joh. von*) Capit. vid Elfsb. Regem.

WALLENCREUTZ (*Joh.*) Stats-Secreterare och Rid. af Kongl. Nord-St. Orden.
WALLQUIST (*Olof*) Kyrkoh. i Alsheda uti Småland.
WALLWIK (*Nils*) Proſt i Arboga.
WARGENTIN (*Pehr*) Secreterare i Kongl. Vet. Academien och Rid. af Kongl. Nordſt. Orden.
WENNERSTIERNA (*Pehr G.*) Banco-Fiſcal.
WESTÉN (*Aron*) Proſt i Ramsberg uti Weſtmanland.
WICKSELL (*Joh.*) Proſt i Munktorp uti Weſtmanland.
WINGÅRD (D. *Joh.*) Biſkop i Göteborg.
WRANGEL (D. *Carl Magn.*) Kongl. Öfver-Hof-Prådikant och Kyrkoh. i Sala.

ÅKERHIELM (Bar. *Fred.*) Öfverſte-Lieut. och Rid. af Kongl. Sv. Ord.

ÖBERG (*Ge. Ant.*) Studerande.

UT-

UTGIFVARENS

FÖRETAL.

Det år med et ſå mycket ſanſkyldigare nöje, ſom jag nu til det Svenſka Almänna öfverlemnar ANDRE Delen af detta Verk, ſom det rörer vår Hiſtoria ſå aldeles nåra, at den utan detſamma icke kan beſtå, ſåſom en å ſanſkyldiga Grunder bygd Vetenſkap. Denne Del upgifver nu i ordningen alla de Källor, ſom leda til Fäderneslandets *Naturliga* Kännedom, eller ſom beſkrifva Sveriges Belägenhet, Climat, Jordmån, Inbyggare, Djur, Växter, Mineralier och Metaller, Bergverk och Bruk, Mineral-Vatn och Hälſobrunnar m. m. ſamt handla om Solens Up- och Nedgång, Norrſken, Åſkedunder, Jordbåfningar, Vatnets Stigande och Fallande, Strömar och Sjöar, Sjukdomar och Peſtilentia, Troldom och hvarjehanda Vidſkepelſer i Sverige. Den TREDJE Delen, ſom nu följer at läggas under preſſen, har Sveriges *Antiquiteter* til föremål.

Om detta Verks hela Beſkaffenhet och Värde år uti den Förſte Delen til-

råck-

räckligen förordat *); hvadan det ock icke kunde fela, det ju et ſådant Arbete öfveralt, i ſynnerhet af Kännare, med et utmärkt Bifall blef emottaget.

HANS

*) Får dock här tillägga, at om detta Verk är det *yngra* i Europa i anſeende til Tiden, ty le Longs Bibliotek utkom 1719, är det dock ofelbart det *förſta* i anſeende til Utarbetningen, hvilket jag nu med full viſshet kan förſäkra, ſedan jag i år utifrån, för *Upſoſtrings-Sällſkapets Bibliotek*, erhållit förem. le Longs Verk, nya Uplagan af Hr de Fontette, har ſåledes til fullo, jämfört begge Verken; hvilket jag ej kunde, då jag ſkref Företalet til Förſte Delen af Warmholtziska Biblioteket, ſåſom jag då blott kände de i Kongl. Biblioteket varande förſte Delarne af le Longs ſenare Uplaga. Dennas fullſtändige Titel är ſom följer: BIBLIOTHEQUE HISTORIQUE DE LA FRANCE, contenant le Catalogue des Ouvrages, imprimés & manuſcrits, qui traitent de l'Hiſtoire de ce Royaume, ou qui y ont rapport; avec des Notes critiques & hiſtoriques; par feu *Jaques le Long*, Prêtre de l'Oratoire, Bibliothécaire de la Maiſon de Paris. Nouvelle Edition, revue, corrigée & conſidérablement augmentée, par *Fevret de Fontette*, Conſeiller au Parlement de Dijon de l'Acad. de cette Ville & de celle des Inſcr. & Belles-Lettres. Tom. I - V. Paris, 1768 - 1778, fol. Hr Hof-Rådet *Warmholtz* har nu ock vunnit ſin önſkan, at få gå igenom denna ſå vida tilökta Uplaga, och dymedelſt riktat ſit Verk med åtſkillige hittils okände Artiklar för vår Hiſtoria, i ſynnerhet rörande Sveriges Negotiationer med Frankrike.

HANS KONGL. MAJ:T, til Hvilken den Förſte Delen genaſt och i underdånighet öfverlemnades, behagade Allernådigſt förklara Sit Höga Välbehag öfver et ſådant Verks utgifvande; åfven ſom Des och Rikſens Högloſl. CANCELLIE-COLLEGIUM, ſom har den närmare Vården om Svenſka Literaturen ſig ombetrodd, medelſt *Extractum Protocolli* af den 14 Oct. 1782, täcktes om detſamma fälla det Yttrande: *at det vore hedrande för Nationen och gagnande för In- och Utrikes Lärde, ſamt ganſka nyttigt ſå för högre ſom lägre Ämbetsmän* *).

Men ſå upmuntrande ock deſſa Höga och Gunſtiga Förſäkringar ofelbart äro för Utgifvaren, at med et ſå betydligt Verks framgifvande i dagen fortfara, ſå inträffar här dock en icke mindre ſtor Angelägenhet, eller den at utfinna Medel til des förlåggande. Jag för min del har icke kunnat gå längre, än då jag tillöſt mig hela Manuſcriptet, och nu utgifver det på Trycket å ena ſidan med al Typographiſk Anſtändighet, men icke des mindre å den andra til det lägſta Pris, ſom det, utan en calculerad ſkada, kan ut-

*) Se vidare härom *Upfoſtrings-Sällſkapets Tidningar*, År 1783, ſid. 683.

utgifvas, eller efter 1 ſk. för det tryckte arket, och blott emot den ringa Prenumerationen af 16 ſk. på hvarje Del. Således drifven af lika Ädelmod för Utgifvaren, ſom af nitfull Välvilja för Svenſka Hiſtorien, behagade Kongl. Öfver-Hof-Prådikanten, Kyrkoherden i Stockholms Stads Storkyrka och Praeſes uti begge hårvarande Conſiſtorierne, Herr Baron *Carl Evert* TAUBE, at med ſit både Förord och Ämbetes åtgård omfatta ſå väl denna Herr Hof-Rådet WARMHOLTZ's *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica*, ſom Herr Canc. Rådet *Magn. von* CELSE's *Apparatus ad Hiſtoriam Sveo-Gothicam* *), ſamt begge deſſe Verk, medelſt Circulaire ifrån Hufvudſtadens Högvördige Conſiſtorium til de öfrige Högvördige Conſiſtorierne i Riket, dat. Stockholm, den

*) Detta är et i ſit ſlag icke mindre ypperligt Verk. Des Titel är: APPARATUS *ad Hiſtoriam Sveo-Gothicam*, quo Monumentorum & Scriptorum, præſertim antiquiorum, hanc illuſtrantium, Cognitio datur; hvars *Förſta* Section, ſom meddelar Innehållet af de Påfve-Bullor, hvilka röra Sverige, redan år tryckt, Stockh. 1782, 4; den *Andra*, ſom handlar om Jus Canonicum och de Catholſka Kyrkomöten i Sverige, är under trycket; och den *Tredje*, ſom beſkrifver våra Helgon, är i MS mig fullſtändig tillſtåld: ſammantaget är det således en af de fullſtändigare Källor för vår Kyrko-Hiſtoria.

den 17 Dec. 1782, til en låttare afsåtning recommendera så hos Stiftens Prästerskap, som hos de inom hvarje Stift boende Herrskaper och Ståndspersoner *). En sådan Anstalt lårer ock göra hos en så uplyst Nation, som vår, al önsklig verkan; och åro redan Requisitioner ingångne från några Stift **). De Resp. PRENUMERANTERNES Antal i almånhet kan åter intagas af den här framföre tryckte *Förteckningen*; hvilken ståndigt kommer i de följande Delarne at fortsättas.

Men et icke mindre angenåmt ehuru blott *literairt* Understöd år likaledes ingånget. Fastån Herr Hof-Rådet Warmholtz, medelst ensam Handlågning, lemnat et MS ifrån sig, som innehåller en Upgift af minst 10,000 Artiklar ***) för Svenska Historien; så år det icke destomindre at förmoda, det andre Kånnare kun-

*) De hithörande *Handlingar* finnas uti Upfostrings-Sålskapets Tidningar, för år 1783, N:o 85 införde.

**) Consistorium i *Westerås* har i synnerhet utmärkt sig, och redan requirerat 23 Exemplar af Bibliotheca Historica Sveo-Gothica.

***) Ziffer-Talet utgör vål blott 9744; men når de öfveralt medelst Bokstafs-ökningen tilkomne Artiklar med de förre sammanslås, går Antalet visserligen öfver 10,000.

kunna hår och dår fylla uti med en eller annan för Herr Hof-Rådet okånd Artikel; mer underbart, at en Man, uti så affides Lugn, ſamt ſkild ifrån våra offentliga Biblioteker och Archiver, dock kunnat gå Fullſtåndigheten ſå nåra. Man anhåller fördenſkull hos hvar Samlare uti och Älſkare af Svenſka Hiſtorien, at til Underteknad antingen inſånda alla de Artiklar, ſom aldeles ſaknas uti de af Trycket utgifne Delar, eller ock meddela de vidare Råttelſer och Tilökningar, ſom viſe redan i Trycket upgifne Artiklar ſynas behöfva; då alla ſådana nya Hjelpredor ſkola hvarje Del, under namn af TILLÅGNINGAR, tilfogas på Sått, ſom redan ſkedt uti denne Andre Del. Svenſka Hiſtoriens Ljus år det, ſom ſökes; och ju klarare detta brinner, deſto kårare Syn för både Författaren och Utgifvaren af detta Verk.

Såſom detta Bibliotek öpnas med *Kartorne* öfver Sverige, tog jag mig ock den friheten at vånda mig, til vinnande af denna Förteknings ytterligare Fullſtåndighet, til 2:ne Mån, ſom uti denne våg *i ſynnerhet* ſamlat, jag menar Kongl. Preuſſiſke Öfver-Conſiſtorial-Rådet, Herr Doctor *Ant. Fred.* BÜSCHING i Berlin, hvilken uti alt hvad Geographiſk Kånne-

dom rörer år den förſte i hela Europa, och ſom uti Karte-vågen nu, efter Herr d'Anvilles Död i Paris, lårer ibland Enſkilde åga den talrikaſte Samling; och Kongl. Bibliothecarien Herr *Joh.* BJÖRNSTJERNA hår i Stockholm, hvilken vitre Man åter egenteligen och länge ſamlat Kartor, Planer och Proſpecter rörande Sverige och des Städer. Begge hafva de ock med en ådel Beredvillighet öpnat ſine Förråder och meddelat alla de Uplysningar, ſom man finner uti Tillägningarne til denne Delen, under ſine hithörande Artiklar eller Numrer, införde, och af hvilka de, ſom den ſenare meddelat, åro teknade til ſlut med et (*B*); åfven ſom de med et (*A*) teknade utmårka, at de blifvit med lika Benågenhet lemnade af Herr Lagmannen *Jon.* APELBLAD *), hvilken i många år ſamlat til Kånnedomen af Svenſka Böcker, men i ſynnerhet ombeſlitat ſig at uptäcka våre Anonymer och Pſeudonymer. Åt Herr Öfver-Directeuren *Nils* MARELIUS och Herr Pro-

*) Denne vårdige Man lefver nu ockſå uti et lårdt Lugn på des Gård Åkerby i Sorunda uti Södermanland, icke långt ifrån Stockholm. Så väl om förén. des Verk, ſom om des Bibliotheca Illuſtris i ſynnerhet, ſe *Upſoſtr. Sdlſk. Tidningar*, År 1781, ſid. 397. Måtte begge deſſe Verk åfven hos oſs ſnart kunna ſkåda dagen.

Profeſſoren *Joh. Henr.* LIDÉN likaledes meddelat hithörande Efterråttelſer, kan åfven af Tillägningarne intagas.

Såſom *Underteknad* haft den hedern, at under en långvarig Följd af År upvagta Herr Hof-Rådet med åtſkillige Nyheter, ſom rört Svenſka Hiſtorien och gått igenom mina händer; ſå har jag ock funnit det nu mera för mig, ſåſom Verkets Utgifvare, vara en dubbel Pligt at åfven til des fullkomnande något bidraga, hålſt des vördnadsvärde Författare, i anſeende til höga år och ſjuklighet, lemnat mig det Tilſtåndet, at hådanefter både inſamla de Artiklar, ſom råkat ungå Des egen kännedom, och at upſåtta ſamt på ſina ſtållen införa alla *nya eller hådanefter* utkommande, ſamt hithörande Artiklar. Härmed år nu ock redan en början gjord uti Tillägningarne til denne Del, hvar ock mine Artiklar åro teknade til ſlut med Bokſtafven (*G*), och årnar jag härmed fortfara, ſå länge den Nådige Guden beſparar mig lifvet och hålſan. Hvad kunde väl ock vara för mig angenåmare, hålſt vid den lyckliga Ledighet *), jag nu förſkaffat mig,

*) Sedan HANS KONGL. MAJ:T varit ſå Nådig och år 1781, ehuru på min egen underdåniga Anſökning, förunnat mig, efter 26 års Tjenſt

til et mera oſtördt nytjande och bruk af Tiden för Literaturen, i ſynnerhet Svenſka

vid Des och Rikſens Bibliotek, Frihet ifrån denſamma, dock under Vilkor, at icke deſto mindre använda den återſtående Delen af min Lifstid för Svenſka Literaturen, har jag ock ſökt efter et Läge, at, mera ſkild ifrån Förſtröelſer och hindrande Göremål, kunna näſtan oafbrutet få upoffra de få återſtående Åren til ſådane Arbetens Utgifvande, hvilka uti UPPOSTRINGS-SÅLSKAPETS Namn utgå. Denna Lyckſalighet har ock en Mild Förſyn icke långeſedan tildelat mig dymedelſt, at jag nu mera bor affides, eller uti et ſärſkildt och allena ſtående Hus, emellan Fredricshof och Djurgården belåget, ſamt ſåledes af de härligaſte, de täckaſte Utſigter omgifvet, hvar ock Upfoſtrings-Sälſkapets Bibliotek nu åfven är upſtäldt. I detta mit Lugn tilbringar jag dock aldeles ingen orklös Lefnad; tvärtom, jag arbetar där likſom med en förnyad ifver, ſåſom det ock af de af Trycket utgående Arbeten noglamt intagas. ſkal, ſå vida på mig ankommer. Detta Lugn var mig utomdes i anſeende til år och aftagande hälſa å ena ſidan et Behof, ſom å den andra för ſinnet en Tilfredsſtällelſe, hvilken jag ock nu med full känſla njuter. En ſkön Natur, et utvaldt Bibliotek, et godt Samvete: hvilka Källor! Må jag då icke få i al Sanning tillägga: *O quantum eſt, quo poſſum æquo animo carere!*

ſka Hiſtorien, ån at öka ſå väl Antalet af de Böcker och Skrifter i Svenſka Hiſtorien, hvilka redan finnas uti *Upfoſtrings-Sälſkapets Bibliotek*, ſom Antalet af de Artiklar, hvilka tjena at åfven vidare complettera det ypperſte dårvarande MS:tet eller ofta nämnde *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica* *). Svarade blott mina egna vilkor emot min innerliga Håg, at i någon måtto gagna det Svenſka Almänna, eller om jag alt framgent vinner den Låtnad uti Förlags-vågen, ſom jag af förenämnde orſak icke kan umbåra, men jag alt vidare ſkal göra mig förtjent af at bibehålla, ſå vil jag ock icke miſströſta, hvarken om detta Verks fullſtändiga Utgifvande från trycket, eller om flera andras fogande til de redan utgifne. Tiden lårer emedlertid utviſa, hvad ſom får hoppas å den ena, hvad ſom kan utråttas

*) Detta beſtår af 15 handſkrifne Band i Folio. Hvarje des Del lemnas, under det Verket nu efterhand utgår af Trycket, i Afſkrift til Såttaren; men Correcturet låſes dåremot altid efter ſjelfva Originalet. Dymedelſt förvaras ock altid detta dyrbara och nitida MS, både til Vedermåle af ſin Författares Hand, och til Bevis af Editionens Sanfärdighet.

[redacted]olm, den

[redacted]RWELL
[redacted]irector.

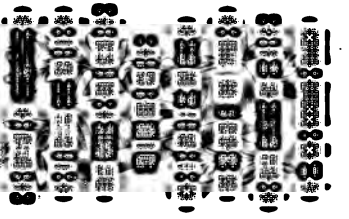

BLIO-

BIBLIOTHECA HISTORICA SVEO-GOTHICA.

Förſta Boken.

Almånna Förberedelſer til Svenſka Hiſtorien.

Cap. II.

Sveriges Natural-Hiſtoria.

Sect. I.

Om de Nordiſka Länders, och i ſynnerhet Sveriges Förmåner, i anſeende til Belägenhet, Climat, Jordmån, Inbyggarnes Snille, m. m.

855. Oratio panegyr. de Hyperboreorum eminentia & Magnæ Scandinaviæ prærogativis, in — Acad. Witteberg. a *Jac.* SEVERO, Auſtro-Gothia Sueco — habita d. 28 Jul. a. 1691. *in fol.* Wittenb. Henckelius, 1 3/4 a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

856. Diſſert. de Præeminentia plagæ Septentrionalium; Pr. A. Riddermark, Reſp. *Petr.* NORN. *in* 8:o. Lond. Goth. 1698. pp. 24.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

857. Prærogativæ & excellentia noſtri Septentrionis præ reliquis terris verſus Meridiem, Diſputatione breviter delineatæ, Pr. Har. Vallerius, Reſp. *Joach. C.* WITTE. *in 8:o.* Upſal. 1699. pp. 43.

858. *Otthon.* SPERLINGII Boreas ejusque Laudes. *in 8:o.* Havniæ, ex Reg. Maj. & Univ. Typogr. 1707. pp. 264, *ſine Ded. ad R. Societ. Angl.*

Nova liter. Mar. Balth. 1708. p. 53. J. Molleri *Cimbr. Liter.* T. II. p. 851.

Boken kommer hos oſs icke ofta före: hon är fördeld i VII Capitel af följande innehåll: 1. de divina natura Boreæ; 2. de Boreæ ſerenitate & puro aëre; 3. de Eteſiis; 4. de foecunditate Boreæ; 5. de Jotis, Jotunheimis, Jettis, quod ſint veri Gothi; 6. de piſcationibus Borealium & navigationibus a Borea; 7. de metallis Borealium.

Författaren, Kon. i Danmark Råd, var en lärd, ſamt i Nordiſka Hiſtorien och Antiqviteterne mycket förfaren, men därjämte emot Svenſka Nationen ganſka ogin Man. Han lefde ifrån 1634 til 1715. Se mera om honom och hans Skrifter hos Moller l. c.

859. Diſſert. de Prærogativis Rerumpublicarum ex ſitu, quam, Pr. A. Rydelio, publice ventilandam ſiſtit *Nic.* BURENSKIÖLD, L. B. *in 4:o.* Lond. Goth. 1715. pp. 52.

I Theſ.

I Theſ. 6 och 7 handlas i ſynnerhet om vår Nords förmåner, i anſeende til des naturliga läge. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

860. Oratio de quibusdam Borealium Climatum Prærogativis in obſervandis naturæ miraculis & inſtituendis obſervationibus phyſicis &c. dicta a *Ge. Wolfg.* KRAFFTIO. *in 4:to.* Tubingæ, Cotta, 1745. pp. 28.

Författaren höllt detta Tal, ſedan han ifrån Petersburg var återkommen til Tübingen, för at där emottaga Phyſices och Math. Profeſſionen uti Collegio illuſtri; hvilket ſtälle han beklädde, til år 1754, då han med döden afled.

861. Diſſert. hiſt. geogr. Vindicias Septentrionis continens: Auctore *Ant. Frid.* BÜSCHING. *in 4:o.* Halæ Magdeb. (1754). pp. 16.

Nordiſka Länderne, ſom här tagas i förſvar, äro Danmark, Norrige, Sverige och Ryſsland; lofvandes Författaren, at vid annat tilfälle vidlöftigare utföra detta ämne.

862. Elogium Sveciæ, quod æviterno Gentis honori ſacrum ſit. *Joh.* HUGUETANTIUS, J. C. Gallus, ſcripſit. *in 8:o.* (Holmiæ) 1629. 1 a.

Det är ſkrifvet i Sten-ſtyl. En Pariſer-Uplaga, 1629 *in 4:o*, citerar Arckenholtz, *Liſte*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

alphabétique des Auteurs imprimés &c. vid ſlutet af *Mémoires conc. la Reine Chriſtine*, T. II.

863. Oratio de Sueciæ, patriæ noſtræ, dulciſſimo amore, — in Academ. quæ Aboæ eſt — habita d. 28 Febr. a. 1647, ab *Erico* Chphri MYRICIO. *in 4:o.* Aboæ, Wald, 1647. $2\frac{3}{4}$ a.

864. Oratio in Laudem Sueciæ — d. 27 Jan. a. 1688 — in Gymnaſio, quod Sedini eſt, — habita a *Car. Guſt.* HERÆO, Holm. Sueco. *in fol.* Sedini, 1688. 7 a.

Heræus, född i Stockh. 1671, blef ſedermera en berömd Man: ſe J. Molleri *Cimbr. Liter.* T. II, p. 322, 323.

865. *Joh.* UPMARCK Oratio de Septentrionis noſtri commodis, dotibus & prærogativis, qua cœlum, qua terram, qua gentem: habita Upſaliæ a. 1710, in Actu Promotionis XXXVI virorum juvenum: edita 1729, *in 4:o.*

866. Diſſert. Acad. de Præſtantia Orbis Suio-Gothici, Part. I. Pr. P. Ekerman, publico examini ſubmittit *Carol.* RENMARK, Jac. Fil. *in 4:o.* Upſal. 1747, pp. 57.

Lärda Tidn. 1747, n. 41.

Fortſättningen ſaknas.

867. An-

867. Anmärkningar om Svenſka Cli- B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.
matet, af *Pehr* WARGENTIN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, p. 245 — 263. En jämnförelſe emellan Svenſka och Franſka Climaterne, ſamt tvenne andra ſydligare, af ſamme Författare, läſes *ibid.* 1758, p. 1 — 15, ſamt des ytterligare Anmärkningar om Svenſka Climatet, hvad Varme och Kåld angår, *ibid.* 1778, p. 3 — 19.

868. Anmärkningar om Skånſka Climatet, af *Er. Guſt.* LIDBECK.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1751, p. 318 — 321. Jämför *Lunds Vecko-blad*, 1775, n. 49.

869. Tal om Medelpads och Ångermanlands naturliga Lynne och Beſkaffenhet, hållit för K. Sv. Vet. Acad. d. 20 Jul. 1751, af *Nils* GISSLER, Phyſ. och Med. Lector vid K. Gymnaſ. i Hernöſand, då han förſta gången intog ſit ſäte ſåſom Academiens Ledamot. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1752. 36 ſidd.

Lärda Tidn. 1752 n. 16. *Götting. Zeit. von gel. Sachen* 1752, p. 823.

870. Bevis på Climatets hälſoſamma beſkaffenhet i Norra Lapmarken, i anledning af Förtekningar på födde och döde, af *And.* HELLANT.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. 237. Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 234 —

871. Tal om Finſka Climatet och des följder i Landets Hushållning, hållit för K. Vet. Acad. d. 14 Jan. 1761 af *Pehr Adr.* GADD, Oecon. Direct. Chem. Phyſ. och Oecon. Prof. vid K. Academien i Åbo, då han dårſtådes intog ſit rum ſåſom Ledamot. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1761. 55 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 21, 22.

872. Några Anmärkningar upſatte i anledning af Hr Prof. Gadds hålna Tal på Vetenſk. Academien, om Finſka Climatet. *in 8:o.* Stockh. Ulff, 1761. 8 ſidd.

873. Diſſert. de Incrementis frigoris in terris borealibus annis proxime præterlapſis obſervatis. Pr. P. Kalm, Reſp. *Isac.* NORDLUND. *in 4:o.* Aboæ, 1772. 1½ a.

Götting. Anzeig. 1773, Zugabe n. 28.

874. Svar på Frågan, hvilka åro Svenſka Climatets förmoner och olägenheter, i anſeende til almänna och enſkilda Hushållningen, i jämförelſe mot andra Länder? Hvilken Fråga af Kgl. Vet. Academien blef upgifven år 1764. *in 8:o.* Stockh. Salvius (1765). 4½ a.

Lär-

Lärda Tidn. 1765, n. 63. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Utaf 5 inkomne Svar har Kgl. Vet. Academien låtit trycka tvenne: det förra har Commiſſarien i Manufactur-Contoiret, ſedan Commerce-Rådet *Joh. Fr.* KRYGER gifvit in; Academien har prôfvat det vara det grundeligaſte, och dårföre tildelt Författaren den utlofvade Belöningen. Autor til det andra Svaret år Prof. i Åbo, *Pehr Adr.* GADD: det år fôga annat ån en Eloge ôfver vårt Climat, och uplyſer ej nog den framſtålda Frågan.

875. Svar på Kgl. Vet. Academiens, för år 1764, upgifne Fråga: Hvilka åro Svenſka Climatets fôrmoner och olägenheter &c. *in* 8:o Stockh. Salvius, 1766. 48 ſidd.

Det år underteknadt med orden: *Dô'g ingen Sanning för mig eller för Folket; Lärda Tidn.* 1766, n. 38; och tros vara upſatt af numera D. *And.* CHYDENIUS, Kyrkoherde i Gamla-Carleby.

875 (a). Tal, om några det Svenſka Climatets Fôrmåner och Olägenheter i anſeende til Hålſan, hållet för K. Vet. Academien vid Præſidii nedläggande, d. 2 Maji 1777, af *Nils* DALBERG. *in* 8:o. Stockh. Lange 1777, 44 ſidd.

Stockholms Lärda Tidn. 1777, n. 46. *Göttinga. Anzeig.* 1778, Zug. n. 54.

876. Salubritatis Sueciæ Sciagraphia, Specim. inaug. loco, pro Licentia — pro-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. poſita a *Mart.* LITHENIO. *in 4:o.* Altorffii, 1735. pp. 28.

877. Diſſert. de Fertilitate ac Prærogativis Regni Suio-Gothici naturalibus. Pr. J. G. Wallerius, Reſp. *Joh.* WINGÅRD. *in 4:o.* Upſal. 1763, pp. 29.

Något i detta ämne förekommer uti *And.* FELLENII *Diſſert. de Fertilitate Region. Europæarum*, Upſ. 1716, *in 8:o*, §. 13.

878. Upmuntring at rått nyttja Landſens goda (et Academ. Arbete) under *C. B.* TROZELII inſeende, framgifvit. I. Del. af Eric Hagelberg 1760. II. Del. af Olof Cederlöf 1764. *in 4:o.* Lund, 24 och 26 ſidd.

Lärda Tidn. 1761, n. 5.

879. Diſſert. hiſt. de Multitudine Incolarum fundamento felicitatis civilis. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Chriſt.* HAGERMAN. *in 4:o.* Lond. Goth. 1751. pp. 31.

880. Specim. Acad. de limitata Regiminis Forma, incrementum civium promovente. Pr. P. Kalm, Reſp. *Joh.* STRÖM. *in 4:o.* Aboæ, 1758. pp. 12.

881. Tal om Folkhopens Tilväxt, ſom Grunden til Rikets Näringars Upkomſt, hål-

lit

lit för K. Vet. Acad. vid Præſidii nedlåg- B. I. C. 2. Sveriges
gande, d. 2 Nov. 1765, af *Carl Fr.* MEN- Nat. Hiſt.
NANDER. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1766.
34 ſidd.

882. Om Svea Rikes Folk-numer och naturliga Styrka, af *Edv. Fr.* RUNEBERG.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1764, II Quart. p. 81 — 115. Uppå Kgl. Maj:ts befallning kommer Commiſſionen öfver Tabel-Verket, at årligen i deſſe Handlingar införa låta, alt hvad ſom i detta ämne til Allmänhetens uplysning tjenligt vara kan.

Fortſättningen låſes *ibidem.* 1765. IV Quart. p. 274 — 289. 1767. III Quart. p. 209 — 244. 1770, II Quart. p. 130 — 151.

882 (a). Underſökning om Svea Rikes Folkmängd, af *Adolph* MODEER.

Uti *Kgl. Sv. Patriot. Sälſkap. Handl.* III. St. 3 Afdeln. p. 267 — 331.

Författaren går ifrån de åldſta intil närvarande tider: vid et och annat Hiſtoriſkt Bevis torde dock något vara at påminna.

882 (b). *P.* WARGENTIN om Folknumern uti Sverige åren 1775 och 1780.

Uti *Upſoſtr. Sälſk. Tidn.* 1782, n. 49, 50.

Efter all Sannolikhet var hela Rikets Folknumer, år 1772, nära, om icke öfver 2,700000;

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

och emedan det af Stifts-Tabellerne för åren 1775 och 1780 befinnes, at den på 5 år, endaſt uti 8 Stift, blifvit 89,000 ſtörre; ſå år troligt, at den i 10 år, uti alla 14 Stiften, förökat ſig öfver 200,000, och ſåledes nu lärer gå inemot 3 Millioner.

882 (c). Folkmängden uti hela Riket och uti hvart Höfdingedöme, tillika med Hushållens Antal i Ståderne och på Landet, ſådane ſom de af Tabel-verket befunnits Åren 1751 och 1772, med korta Anmärkningar, af *Pehr* WARGENTIN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1782, III Quart. p. 236 — 244. Här utföres vidare, hvad i näſt föreg. Art. finnes upgifvet, och vil man af Reſultatet anföra följande. Af både rena Upgifter och Probabiliteter menar Hr W. Folkmängden öfver hela Riket nu vara 2,800000 Perſoner, utom den i Pommern. År 1751 var den 2,215,659, och 1772 åter var den 2,584,261; ſåledes Tilväxten på 21 år ſom 1000 til 1166. Hvart Lån har förkofrat ſig, och de Finſka måſt, därnäſt Umeå - Calmar- och Gefleborgs-Lån, men Stockholms - Weſterås - och Nyköpings - minſt, förmodligen af den orſak, at de måſte förſkjuta til Hufvudſtaden. Huru mycket folk bor i Ståderne, kan man ej på annat ſätt finna, än at man på de angifna Hushållen räknar 6 eller 7 Perſoner. Hushållen i Ståderne voro:

1751 - - - 34,585
1772 - - - 42,070

Des-

Desse med 6½ multiplicerade gifva Stadsboer- B. I. C. 2. Sveriges
nes antal i hela Riket Nat. Hist.
för 1751 - - - 224,802
1772 - - - 273,455;
och, når desse dragas ifrån hela Summan, återstå
Landsboer för 1751 - - - 1,990,837
1772 - - - 2,310,806:
Således var Borgerskapets antal til Landsboernes
1751 som 1000 til 8856
1772 som 1000 til 8450;
hvaraf finnes, at Borgerskapet tiltagit starkare än Landsfolket, och at Stads-näringarne följaktteligen åfven ökt sig.

883. Anmärkningar om Nyttan af årliga Förtekningar på födda och döda i et Land, af *Pehr* WARGENTIN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1754, I, II. Quart. 1755, I — IV. Quart.

884. Om Mortaliteten i Sverige, i anledning af Tabel-Verket, af *Densamme.*

Ibid. 1766. I Quart. p. 1 — 25.

884(a). Visa Vetenskapers Nödvändighet för Tabel-Verket (en Academ. Afhandling) under Prof. And. Berchs inseende framstäld af *Matth.* SÆF. *in 4:o.* Upf. 1754. 20 sidd.

Lärda Tidn. 1754, n. 46.

885. Dis-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

885. Diſſert. Acad. explicaturæ queſtionem. An Suethia plures olim habuerit incolas, quam noſtro ævo? P. I, II, Pr. J. Bilmark, publico examini ſubjicit *Laur. Chriſtierni* BJÖRKGREN. *in 4:o.* Aboæ, 1767, 1769. pp. 41.

Detta ämne vidrörer ockſå Canc. Rådet *Sten* RABBE, uti ſit Tal, om Folkmängden i åldre och nyare Tider, hållet för K. Vet. Acad. d. 24 Oct. 1770. Stockh. 1771, *in 8:o*, p. 101 följ.

886. Svenſka Folkbriſtens Orſaker och Botemedel, eller Svar på 29 Frågan i Stockh. Veckoblad för år 1752, af *Carl* PEHRSSON. *in 4:o.* Stockh. Salvius, 1754. 2 a.

Ldrda Tidn. 1754, n. 51.

Anmärkningar härvid låſas *ibid.* n. 75. Lägg härtil det ſom ſtår i deſſe *Tidningar* 1755, n. 14, 20, 35, 36, 51.

887. Tankar om Svenſka Folkbriſten, under Prof. J. Kraftmans inſeende, til almän granſkning framſtälde af *Joh.* BROWALLIUS. *in 4:o.* Åbo, 1756. 50 ſidd.

Ldrda Tidn. 1757, n. 15.

888. Tal om Folkbriſtens Orſaker, Verkan och Hjelp, hållit för Kgl. Vet. Acad.

Acad. d. 10 Maji 1758, vid Præſidii af- B. I. C. 2. Sveriges
lägning, af *Joh. Fr.* KRYGER, Commiſſ. Nat. Hiſt.
i R. St. Manuf. Contoir. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1758. 2¾ a.

Lärda Tidn. 1758, n. 71.

889. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1763 framſtälde Frågan: *Hvad kan vara Orſaken at ſådan myckenhet Svenſkt Folk årligen flyttar ur Landet? Och genom hvilka Författningar kan det bäſt förekommas?* Gifvit af *Joh. Fr.* KRYGER. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1764. 47 ſidd.

Detta Svar prôfvade Academien vara det bäſta och grundeligaſte; hvarföre ockſå den utlofvade Belöningen Commiſſ. Kryger tilerkändes; men ſom Academien tillika reſolverade, at ej utgifva detta Svar af trycket, ty vägrade Författaren at emottaga belöningen. Se *Inrikes-Tidn.* 1764, n. 37. Autoren har ſedermera för egen räkning låtit trycka ſit Svar.

890. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1762 framſtälte Frågan: *Hvad kan vara Orſaken* &c. inlemnat til Kgl. Vet. Acad. af *And.* SCHÖNBERG, Hiſtoriogr. Regni. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1764. 94 ſidd.

891. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. framſtälde Frågan: *Hvad kan vara Orſaken* &c. inlemnat år 1763, men nu Allmänhetens

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. tens granſkning underkaſtat, af *And.* CHYDENIUS, Sacell. vid Nedervetil Capel, i Gamla-Carleby Sokn. *in 8:o.* Stockh. Heſſelberg, 1765. 104 ſidd. *utom Dedic. til Rikſ. Ståndcr.*

Lärda Tidn. 1765, n. 31, 32.

892. Bref til C. R. W. H. H. A. i anledning af __ Mag. Anders Chydenii af trycket utgifne Svar til Kgl. Vet. Academien, om Orſaken til Svenſka Folkets Utflyttning. *in 8:o.* Stockh. Kgl Tr. 1765 143 ſidd.

Sv. Magaz. 1766 Aug. p. 616.

Brefvet är dat. Åsberg d. 6 Jun. 1765, och underteknadt *And.* SCHÖNBERG, nu Canc. Råd och Riks-Hiſtoriograph.

893. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. för år 1763 framſtälte Frågan: *Hvad kan vara Orſaken* &c. Gifvit af en GAMMAL SVENSK. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1765. 64 ſidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 44, 45.

894. Skål och Orſaker til Svenſka Folkets Utflyttning, i anledning af Kgl. Sv. Vet. Acad. upgifna Fråga och gillade Svar, öfverlemnade til Rikſ. Högl. Ständer, för-

ſam-

ſamlade vid Riksdagen 1765. *in 8:o.* Stockh. Hesſelberg, 1765. 169 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Sv. Mercur. 1765, Mart. p. 245.

Författaren är den för ſina Conjuncturs-Skrifter bekante Med. Doct. *Jac. Gabr.* ROTHMAN.

895. Svar på den af Kgl. Vet. Acad. år 1763 framſtälte Fråga: *Hvad kan vara Orſaken* &c. Gifvit af *Er.* SEFSTRÖM, E. O. Notar. uti Kgl. Maj. och Rikſ. Svea Hofrätt.

Står i *Svenſka Samlingarne*, V St. Weſterås, 1765, *in 8:o*, p. 187 — 242.

Ännu et annat Svar på denna Fråga läſes uti Vecko-Skriften *Sanning och Nöje* 1780, n. 35, 36.

896. Diſſert. grad. de Amore Patriæ optimo Migrationum obice. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Nic.* MOBERG. *in 4:o.* Lond. Goth. 1765. pp. 24.

896 (a). *Pehr* WARGENTINS Underſökning om Folk-Utflyttningen, ſå väl utur hela Riket, ſom utur hvart Höfdingedöme ſårſkildt, i anledning af Tabel-Verket för åren 1750 til och med 1773.

Uti *K. Vet. Acad. Nya Handl.* 1780, IV. Quart. p. 243 — 265.

En

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

En märkvärdig Afhandling, uti hvilken beviſes, at den ſå allmänt öfverklagade Folk-Utflyttningen, hvilken ock K. Vet. Academien, vid ſin år 1763 framſtälte Fråga, tagit för afgjord, ej på långt når år ſå ſtor, ſom man föregifvit och fruktat.

897. Svar på Kgl. Vet. Academiens Fråga: *Huru Sveriges ringa Folkhop båſt kan användas?* ſom vunnit den utſatta belöningen: ingifvit af *And. Guſt.* BARCHÆUS, V. Notar. i Kgl. Svea Hofrätt. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1772. 42 ſidd.

Lärda Tidn. 1772, n. 20, 21. Se ockſå n. 23, p. 88, 89.

898. *Nic. Andreæ* GRANII Oratio de Cauſis roboris ac indolis bellicoſæ Gentium borealium.

Citeras af J. Mollerus, *Hypomnem. ad J.* Schefferi *Suec. Liter.* p. 390, och af Stiernman, *Bibl. Sueo-Goth.* T. II, p. 82.

Nils Andersſon Gran, född i Strengnäs, var Phyſices Prof. i Helmſtedt i början af förra Seculo.

899. Oratio de Præſtantia & Virtutibus Gentis Suedicæ, habita in R. Acad. Upſal. a *Georg. Å.* LYTHRÆO, d. 11 Jun. 1665. *in fol.* Upſal. Curio. 5 a.

900. Incomparabiles antiquiſſimæ atque fortiſſimæ Sueo-Gothorum Gentis Præroga-

rogativas, in Guſtav. quod Revaliæ eſt Gymnaſio, Cal. Jul. a. 1674 — Carmine Epico venerari piè nitebar humillimus admirator *Angelus* HARTMANNUS, Holm. Suecus. *in fol.* Reval. Simonis. 6 a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

*Om Författaren, adlad 1688 med namn EHRENTHAL, ſe v. Stiernmans *Adels-Matrikel* II D. p. 840.

901. Diſſert. Acad. de Felicitate Regni Suio-Gothici Arte magis quam Marte vel bello paranda. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Joh. Caſimir.* FLEMING L. B. *in 4:o.* Lond. Goth. 1756. pp. 76.

Lärda Tidn. 1756, n. 56, 57 *).

*) Sådane Scribenter, ſom i ſynnerhet handla om Svenſka Folkets Snille, Böjelſe ſamt Skicklighet til Bokliga och andra Konſter, upräknas uti *Bok.* V, *Cap.* I af detta Verk.

Sect. II.

Förtekningar och Beſkrifningar öfver Djur, ſom finnas i Sverige.

902. *Caroli* LINNÆI, M. D. Animalia per Sueciam obſervata.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1736, p. 97 — 138, ſamt med Titel: *Elenchus Ani-*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

malium per Sueciam obſervator. uti en Samling af åtſkillige til Natural-Hiſtorien hörande ſmå Skrifter, af Linnæus, Browallius och Geſner, tr. i Leyden, 1743, *in* 8:o, p. 37 — 94.

903. *Caroli* LINNÆI Fauna Suecica, ſiſtens Animalia Sueciæ Regni, Quadrupedia, Aves, Amphibia, Piſces, Inſecta, Vermes, distributa per Claſſes & Ordines, Genera & Species &c. *in* 8:o. Stockh. Salvius, & Lugd. Batav. Wiſshof, 1746, pp. 411, *ſine Ded. Præf. rel.*

Lärda Tidn. 1746, n. 13.

En ny Uplaga, mycket tilökt, tryktes hos Salvius 1761, *in* 8:o.

904. Diſſert. med. Urſum breviter delineans, quam Pr. Laur. Roberg, publico examini ſubmittit *Jac.* SJÖBERG. *in* 4:o. Upſ. 1702. pp. 33.

905. Diſſert. de Alce, Auctore *Udalrico* HEINSIO. *in* 4:o. Jenæ 1681 rec. 1697. c. fig.

906. Diſſert. inaug. de Alce, Auctore *Jo. Frid.* LEOPOLD. *in* 4:o. Baſil. 1700.

J. Molleri *Cimbria liter.* T. I, p. 342.

907. Exercitat. Acad. delineationem Rangiferi breviter exhibens; quam, Pr. Jul. Mi-

Micrandro, publicæ cenſuræ ſiſtit *Petr. O.* GRAAN, V. D. Miniſter in Pitheå. *in 4:o.* Upſal. 1685. pp. 22. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

908. *Phil.* a HULDEN Rangifer multifariæ utilitatis &c. *in 4:o.* Jenæ, 1696.

Titeln är tagen utur *Biblioth. ſelectiſ.* (Theodor de Schœnberg) Amſt. 1743, *in 8:o.* T. I, p. 207.

909. Cervus Rheno, quem Diſſert. Zoologica, ſub præſ. Car. Linnæi, naturæ curioſis ventilandum ſiſtit *Car. Frid.* HOFFBERG. *in 4:o.* Upſal. 1754. pp. 24.

Lärda Tidn. 1755, n. 6, 7.

Om Renarnes Brömskulor, ſtår en Obſervation af Linnæus, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1739, p. 119, med Anmärkningar i ſamma ämne, af M. Triewald, *ibid.* p. 130. Örter och Gräs, ſom Renar äta vid Fjällen om Sommaren, upräknar J. O. Hagſtröm, i bem. *Handlingar*, 1750, p. 95; och om en i Lappmarken gångbar Renſjukas kännande och bot, handlar Nils Giſsler, *ibid.* 1759, p. 295.

910. Hiſtoire naturelle des Rennes.

Denna Beſkrifning, tagen utur en Tyſk Journal, *Dresdniſches Magazin*, och öfverſatt på Franſyſka, ſtår uti *Journ. Encycloped.* du 1 Sept. 1761, p. 98 — 111. Författaren följer Linnæus och Högſtröm.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. 910 (a). Afhandling om Renen; af *Jonas* HOLLSTÉN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1774, p. 124 — 147.

911. MSC. Collectio Avium ſub boreali cœlo degentium, facta ab *Ol.* RUDBECK, Fil.

Uti den yngre Ol. Rudbecks Lefverne, *in Act. Societ. Reg. Scient. Upſal.* 1740, heter det om denna Samling: "Pari — induſtria Avi-"um ſub boreali cœlo degentium fecerat (Rud-"beckius) ſingulasque ſua magnitudine ſuisque "coloribus, tum ſuo, tum imprimis ingenioſis-"ſimi *Holtzbohmii* penicillo, ita deſcripſerat, ut "nihil ſupra. Elegantiſſimis hisce iconibus, tri-"bus Voluminibus comprehenſis, Muſeum *de* "*Geerianum* ornatur. Hoc autem labore, quan-"topere, dum ſuis cum oculis dignaretur Au-"guſtiſſ. Rex Carolus XI — delectatus ſit, do-"cumento eſt, quod ſilvarum per Uplandiam "præfectis in mandatis dederit, ut noſtro non "ſolum, ubicunque liberet, venandi avesque "feriendi liberam copiam facerent, ſed etiam, ſi "ipſi in rariora quæpiam forte inciderent, illi "transmitterent".

912. Anmärkningar om Svenſka Papegoian (*Loxia, linea alarum duplici alba.* Fauna Suec. n. 176) af *And.* SCHOENBERG Andersſon.

Uti

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, p. 139 — 143. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

913. *Car.* LINNÆI Beſkrifning på Snö-Sparfven.

Ibid. 1740, p. 362 — 368.

914. De Hirundine alba, Regi noſtro Auguſtiſſ. Friderico I oblata anno 1727, brevis Diſſertatio, Auctore *Georg.* WALLIN, Fil. *in 4:o.* Upſal. 1733. pp. 15.

Låſes ockſå uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1731, p. 98 — 111.

En Anmärkning om hvita Svalor ſtår uti *Tidn. utg. af et Sälſkap i Åbo*, 1773, n. 21, 1774, n. 19.

915. Deſcriptio abitus domicilüque hibernalis Hirundinum, Diſſert. Acad. Pr. A. Gœding, Reſp. *Er.* AURELIUS. *in 8:o.* Upſ. 1702.

916. Diſſert. Acad. de commoratione hybernali & peregrinationibus Hirundinum. Pr. J. Leche, Reſp. *Jo.* GRYSSELIUS. *in 4:o.* Aboæ 1764. pp. 34.

917. *Car.* LINNÆI Beſkrifning på Stormvåders-Fogeln.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 93 — 96.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

918. Diſſert. med. phyſ. de Piſcibus, quam, Pr. L. Roberg, publico examini ſubmittit *Jo. Gabr.* GERINGIUS. *in 4:o.* Upſ. 1727. pp. 26.

Fiſkar, ſom finnas i Sverige, upräknar Linnæus, *Fauna*, p. 98 — 127. Läs ockſå *Den Svenſke Fiſkaren*, af S. T. S. Stockh. 1778, *in 8:o*, Capp. 4, 5.

M. Ol. Broman, Rector vid Trivial-Scholan i Hudviksvald, hade redan år 1723 färdig til tryck en *Ichtyologia Helſingica*, ſe *Acta Liter. Suec.* 1723, p. 423.

Et Förſök til *Ichtyologia Fennica* är införd i *Tidn. utg. af et Sällſkap i Åbo*, 1771, n. 20, 21, 1772, n. 46, 47.

Utaf en, under Pr. Kalms inſeende, af *Guſt.* LINDBLAD i Åbo hållen Diſputation: *de cauſis diminutionis Piſcium* år I Delen utkommen 1757, *in 4:o.*

919. Memoires pour ſervir à l'Hiſtoire des Inſectes par *Charles* DE GEER. *in 4:o.* Stockh. T. I. 1752. T. II. P. I. II. 1771. T. III. 1773. T. IV. 1774. T. V. 1775. T. VI. 1776. T. VII. 1778. 7 Voll. *c. figg.*

Förſta Bandet är trykt hos Greſing, de följande hos Heſſelberg. *Nya Lärda Tidn.* 1774, n. 21. Den ſiſte utkom efter Författarens död.

Detta Verk öfverſättes på Tyſka, af Paſt. Gœtze i Quedlinburg, med Tilökningar och An-

Anmärkningar, och tryckes i Leipzig, *in 4:o maj.* Början år gjord 1774. Se *Neueſte Crit. Nachr.* Greifsw. 1775, p. 311. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Eljeſt läſes ockſå, af Hofmarſk. Bar. de Geer, åtſkillige Obſervationer i detta ämne, uti *K. Vet. Acad. Handl.*; och uti C. Linnæi *Amœnitates Academicæ* får man igen flere hithörande Diſputationer. Baron de Geer dog 1778.

920. Novæ Inſectorum Species, quas, Diſſert. Acad. loco, Pr. J. Leche, naturæ curioſis examinandas proponit *Iſaac.* UDDMAN. *in 4:o.* Aboæ 1753. pp. 48. c. figg.

Lärda Tidn. 1753, n. 68.

Inſecterne, ſom här beſkrifvas, åro måſt upſökte i Finland.

921. Svenſka Spindlar, uti ſina Hufvud-ſlägter indelte, ſamt under några och ſextio ſerſkilte Arter beſkrifne, och med illuminerade figurer uplyſte. På Kongl. Vet. Societetens i Upſala befallning utgifne af des Ledamot *Carl* CLERCK. *in 4:o maj.* Stockh. Salvius 1757. 154 *ſidd. Ded. och Föret. oberåkn.*

Lärda Tidn. 1757, n. 61.

Boken år trykt på Svenſka och Latin. Svenſkan intager öfra hälften af ſidan, Latinſka öfverſättningen den nedra.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Sect. III.

Förtekningar och Beſkrifningar öfver Gräs, Örter, Träd m. m. ſom växa i Sverige och åtſkillige des Landſkaper.

922. M. *Joh.* FRANCK Speculum Botanicum, in quo, juxta Alphabeti ordinem, præcipuarum herbarum, arborum, fruticum & ſuffruticum Nomenclaturæ, ſ. appellationes, tam in Suetica, quam in Latina lingua ad luſtrandum proponuntur: in gratiam Studioſorum Medicinæ aliorumque Philo-Botanicorum concinnatum, atque auctoris opera & impenſis publici juris factum. *in* 4:o. Upſal. Eſch. Matthiæ, 1638. 6 a.

Idem, renovatum, denuo reviſum, pluribus plantarum ſpeciebus auctum &c. *in* 4:o. Upſal. Joh. Pauli, 1659. pp. 40.

Joh. Franck, M. D. ſamt Anatom. & Botan. Prof. i Upſala, år den förſte, ſom ſkrifvit om Träd och Örter, hvilka finnas i Sverige, upräknandes tillika åtſkilliga främmande Växter.

923. *Serta Florea Suecana*; eller Svenſk Örte-Krantz, af *Joh.* PALMBERG ſammanflåtad &c. *in* 8:o. Strengnäs 1648. 416 ſidd. *c. figg.*

Denſamma, å nyo uplagd och förbätrad, ſamt vid ſlutet förſedd med en vacker Til-

Tilökning af många hårliga och hålſoſam- B. I. C. 2. Sveriges
ma Örter, af *J. B.* STEINMEYER. *in 8:o.* Nat. Hiſt.
Stockh. Horrn 1738.

Denna Uplaga beſtår af 282 ſidd. Fôret. en Latinſk Inſcription, med fyra Regiſter oberäknade. Figurerne åro bortlemnade; hvaremot et Bihang tilkommit, ſom upfyller 118 ſidor.

Joh. Palmberg var Med. & Phyſ. Lector i Strengnäs, och Joh. Bernh. Steinmeyer Rector vid Tyſka Skolan i Stockholm; han afled 1738.

924. *Car.* LINNÆI Flora Suecica, exhibens Plantas per Regnum Sueciæ creſcentes, ſyſtematice cum differentiis Specierum, Synonymis Autorum, nominibus incolarum, ſolo locorum, uſu pharmacopœorum. *in 8:o.* Stockh. Salvius, & Lugd. Batav. Wishof, 1745. pp. 419, *except. præmiſſ.*

Lärda Tidn. 1745, n. 40.

Eadem, Editio Secunda, aucta & emendata; *in 8:o.* Holm. Salvius 1755. pp. 464, *ſine Ded. Præf. rel.*

Lärda Tidn. 1755, n. 83. *Neueſte Geſch. der Gelehrſamk. in Schwed.* I St. p. 47.

924 (a). Floræ Scandinaviæ Prodromus; enumerans: Plantas Sueciæ, Lapponiæ, Finlandiæ, Pomeraniæ, Daniæ, Norvegiæ, Holſatiæ, Islandiæ & Grœnlandiæ.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. Auctore *Andr. Jahanne* RETZIO. P. I, II. *in 8:o.* Holmiæ, Heſſelberg, 1779. pp. 257, *except. præmiſſ. & Ind.*

Stockholms. Lärda Tidn. 1779. *Götting Anzeig.* 1779, n. 159, 1780, n. 85. *N. Crit. Nachr.* 1780, p. 51.

Författaren är Profeſſor och Botanices Demonſtrator vid Academien i Lund.

925. Faſciculus Obſervationum Botanicarum, quem Pr. *Andr. Jah.* RETZIUS & Reſp. Magn. Guſt. Sahlſtedt publico Botanophil. examini ſubmittunt. *in 4:o.* Lond. Goth. 1774. 4 a.

N. Crit. Nachr. X B. 18 St. Greifsw. 1774, p. 142.

926. Plantarum circa Upſaliam ſponte naſcentium Catalogus. Avia Meleridum peragro lOCa.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1732, p. 9—44.

Förtekningen är upſatt af Dompr. i Upſala, D. *Olof* CELSIUS.

927. Förtekning på några Örter funone i Upland, ſedan Catalog. Plantar. Uplandicar. utgafs år 1732 (af Doct. *Olof* CELSIUS).

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 299—303.

928.

928. Herbationes Upſalienſes (Diſſert. Acad.) Pr. C. Linnæus, Reſp. *Andr. N.* FORNANDER. *in 4:o.* Upſal. 1753. pp. 20. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Omtr. uti Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. III. p. 425 — 445.

929. Catalogus Plantarum, tam exoticarum, quam indigenarum, quibus Hortum Academicum Upſalienſem primum inſtruxit An. 1657 *Ol.* RUDBECK. *in 12:o.* Upſal. 1658. pp. 43.

930. Hortus Upſalienſis Academiæ, ex auctoritate S. R. M. primum inſtructus. A. 1657 ab. *Ol.* RUDBECK: Accedit Ejusd. Auctarium noviſſimum. *in 12:o.* Upſal. 1666. pp. 22.

931. Hortus Botanicus, variis exoticis indigenisque Plantis inſtructus, curante *Ol.* RUDBECKIO. *in 8:o.* Upſal. Curio, 1685. pp. 120.

På ena ſidan ſtå Latinſka, på andra Svenſka Namnen.

932. Hortus Upſalienſis (Diſſert.) Pr. Car. Linnæus, Reſp. *Sam.* NAUCLÉR. *in 4:o.* Upſal. 1745. pp. 45.

Och uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. I. p. 172 — 210.

933.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

933. Demonſtrationes Plantarum in Horto Upſalienſi 1753. Pr. C. Linnæus Reſp. *Jo. Chr.* HÖJER. *in 4:o.* Upſal. 1753 pp. 27.

Uti denna Diſput. omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. III. p. 394 — 424, upräknade Örter, ſom år 1753 upviſtes i Acad. Trägården i Upſala.

934. Deliciæ Vallis Jacobeæ, ſ. *Jacobs-Dal*, Ser. Reg. Maj. Regnique Suec. Senat. & Cancell. — Comitis — Magni Gabr. De la Gardie — Prædii & Hortorum prope Stockholmiam, Elogium & Deſcriptio. *in 12:o.* Upſal. Curio, 1666.

Uppå en kort Beſkrifning öfver Luſt-Slottet *Jacobsdal*, nu *Ulricsdal*, med des Trägårdar på Latinſk Vers, af *Joh.* LOCCENIUS, ſamt några andra ſmå poëtiſka Beſkrifningar, af *Chph.* GERTNERUS, tillſam. 9 ſidd, följer en alphabet. Förtekning på de Örter och Växter, ſom den tiden funnos uti fören. Trägård. Denna Förtekning upſatt af *Ol.* RUDBECK den åldre, intager 36 ſidor. En liten, men mycket ſällſynt Bok.

935. *Joh.* LINDERS (Lindeſtolpes) *Flora Wiksbergenſis*: eller et Regiſter uppå the Träd, Buſkar, Örter och Gräs, ſom innom en fjerdings-väg kring Surbrunnen Wiksberg, antingen på Åkrar ſås, eller vilde växa

råxa, med theras brukeligaſte Namn på B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.
Latin och på Svenſka. *in* 8:o. Stockh. J. G. Matthiæ Enkia, 1716, 42 ſidd. omtr. 1728.

936. Flora Åkeroeenſis (Diſſert. Acad.) Pr. C. v. Linné, Reſp. *Joh.* Luut. *in* 4:o. Upſ. 1769.

Götting. Anzeig. 1771, Zug. n. 15.

937. Blomſter-krans af de almännaſte och märkvärdigaſte, uti Neriket befintlige Växter hopflåtad. *in* 12:o. Örebro, Lindh, 1760. 5½ a.

Lärda Tidn. 1760, n. 38.

Författaren, *Abr.* Samzelius, var då Apologiſta vid Trivial-Scholan i Örebro: *ibid.* 1761, n. 89. blef ſedan Paſtor uti Bodarne, och afled 1773.

938. *Car.* Linnæi Samling af ethundrade Växter, upfundne på Gotland, Öland, och Småland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 179 — 210.

939. Chloris Gothica, ſ. Catalogus Stirpium circa Gothoburgum naſcentium. In quo exhibentur quotquot hactenus inventæ ſunt, quæ vel ſponte proveniunt, vel in agris ſeruntur; una cum Synonimis ſelectio-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. ctioribus, tam Latino quam Suecico idiomate, Botanicorumque præcipuorum nominibus & obſervationibus quibusdam non inutilibus. Auctore *Olao* BROMELIO, M. D. & Phyſ. ord. Civit. Gothob. *in 8:o.* (Gothob.) Rahm, 1694. pp. 124, *ſine Ded. Gratul. & Catal. auctor. & libror. Botanicor.*

940. *P.* KALMS Förtekning på några Örter, fundne i Bohus-Lån 1742.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1743, p. 105 — 112.

941. *Joh.* LECHES Förtekning öfver de raraſte Växter i Skåne.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 261 — 285.

942. Diſp. medico-botan. exhibens Primitias Floræ Scanicæ, Pr. *Joh.* LECHE, Reſp. Car. Jo. Ennes. *in 4:o.* Lond. Goth. 1744. pp. 58.

Lärda Tidn. 1745, n. 4.

943. *Eberh.* ROSÉN, M. D. Coll. Med. Aſſeſſ. & Med. pract. Prof. ord. Obſervationes Botanicæ circa Plantas quasdam Scaniæ non ubivis obvias, & partim quidem in Suecia hucusque non detectas. Quibus acceſſit brevis Disquiſitio de Strage bovilla quot-

quotannis in paſcuis Chriſtianſtadii obſerva- B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.
ta. *in 4:o.* Lond. Gothor. 1749. pp. 89.
Lärda Tidn. 1749, n. 57.

944. Anmärkningar vid Skånes Ört-Hiſtoria, af *And. Jah.* RETZIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1769, III Quart. p. 243 — 255.

945. Förtekning på de i Halland vildt växande Örter, ſom åro ſällſynte i Sverige, eller ock där ej tilförene blifvit funde, af *Lars* MONTIN, M. D. Prov. Med. i Halland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1766, III Quart. p. 234 — 247.

946. *Joh. Eberh.* FERBER Hortus Agerumenſis, exhibens plantas ſaltem rariores exoticas & officinales, quas horto proprio intulit, ſecundum methodum Linnæi ſexualem digeſtus. *in 8:o.* Holmiæ, Nyſtröm, 1739. pp. 78.

Agerums Trägård är belägen en mil ifrån Carlscrona, och anlades af Aſſeſſoren och Kongl. Amiraliters-Apothekaren dårſtådes, Joh. Henr. (ſå var hans rätta Förnamn) Ferber, död 1781.

947. Index Plantarum præcipuarum, quas in itinere Lapponico an. 1695 obſervavit *Ol.* RUDBECK fil.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 95 — 100.

948.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

948. *Car.* LINNÆI Florula Lapponica, quæ continet brevem Catalogum Plantarum, quas per Provincias Lapponicas Weſter-Bothnienſes, Umenſem puta, Pithoënſem, Lulenſem & Tornenſem obſervavit, in Itinere Lapponico, quod, Societ. Reg. Lit. & Scientiar. ſtipendio munitus, peregit 1732.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1732, p. 45-58; 1735, p. 12-23.

949. *Car.* LINNÆI Flora Lapponica, exhibens Plantas per Lapponiam creſcentes, ſecundum Syſtema ſexuale, collectas in *Itinere*, impenſis Soc. Reg. Lit. & Scient. a. 1732 inſtituto. Additis Synonimis & locis natalibus omnium, deſcriptionibus & figuris rariorum, viribus medicatis & œconomicis plurimarum. *in 8:o.* Amſtelod. Schouten, 1737.

Boken beſtår af 372 ſidor. Dedic. Prolegom. Browallii Discours, Regiſt. m. m. oberåknade.

950. Flora Alpina (Diſſert.) Pr. C. Linnæus, Reſp. *Nic. N.* ÅMAN. *in 4:o.* Upſal. 1756. pp. 27.

Lärda Tidn. 1756, n. 36.

951. MSC. *Joh.* BROWALLII Flora Finnica.

Den-

Denna Handſkrift citerar And. Collin, uti ſin, under Pr. Kalms inſeende, hållne Diſputation: *Fata Botanices in Finlandia*, Ab. 1758, *in 4:o.* B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

952. Flora Fennica (Diſſert. Acad.) P. I. Pr. P. Kalm, Reſp. *Wilh.* GRANLUND. *in 4:o.* Aboæ, 1765.

Lärda Tidn. 1767, n. 8.

Prof. Kalm har arbetat på en vidlyftig *Flora Fennica;* men förut ville han här meddela en Förtekning på de Växter, ſom han antingen ſjelf, eller genom andra, hopſamlat, efter den af v. Linné vedertagne Method.

953. Genera compendioſa Nobil. von Linné Plantarum Fennicarum. (Diſſert Acad.) P. I. Pr. P. Kalm, Reſp. *Joh.* HELLENIUS. *in 4:o.* Aboæ 1771.

954. Catalogus Plantarum quæ prope Aboam, tam in excultis, quam incultis locis hucusque inventæ ſunt &c. auctore *Elia* TIL-LANDZ. *in 8:o.* Aboæ 1673.

Idem, auctior editus: Acceſſere præterea uſitatiora Suetica atque Finnonica nomina, cum brevi virtutum recenſione, *in* 8:o. Aboæ, Wallius, 1683. pp. 72.

955. *Eliæ* TIL-LANDZ Icones novæ in uſum ſelectæ & Catalogo Plantarum pro-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. miſcue appenſæ. Sumptibus Auctoris. *in 8:o.* Aboæ, Wallius, 1683. pp. 160.

El. Til-Landz, M. D. och Prof. i Åbo, född i Småland 1640, lefde til 1692.

956. Beſkrifning på Såltings-Gråſet, af *C.* LINNÆUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 146 — 151.

957. Diſſ. hiſt. phyſ. med. de Rubu humili, Fragariæ folio, fructu rubro, *Åkerbär från Norrlanden:* Pr. Ol. Rudbeck, Reſp. *Dan.* KELLANDER. *in 8:o.* Upſal. 1716. pp. 50.

Åkerbärs-planteringen beſkrifver LINNÆUS, uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1762, III Quart. p. 192.

958. Diſſert. botan. de planta Sceptrum Carolinum dicta: Pr. L. Roberg, Reſp. *Joh. Ol.* RUDBECK, Ol. Fil. *in 4:o.* Upſal. 1731. pp. 17.

959. Frutetum Suecicum (Diſſert.) Pr. C. Linnæus, Reſp. *Dav. Magn.* VIRGANDER. *in 4:o.* Upſal. 1758. pp. 26.

960. Oeconomiſk Beſkrifning öfver vår Svenſka Haſſel, under Pr. P. Kalms inſeende, utgifven och förſvarad af *Carl Didr.* RAHSE. *in 4:o.* Åbo, 1759. 20 ſidd.

961.

961. Oeconomiſk Beſkrifning öfver Björkens egenſkaper och nytta i den almänna Hushålningen, under Pr. P. Kalms inſeende, förſvarad af *Joh.* GRUNDBERG. *in* 4:to. Åbo, 1759. 33 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Lärda Tidn. 1760, n. 66. *Götting. Anzeig.* 1763, p. 375.

962. Diſſert. botan. de Betula nana: Pr. C. Linnæus, Reſp. *Laur. Magn.* KLASE. *in* 4:o. Upſal. 1743. pp. 20.

Omtr. uti C. Linnæi Amœnit. Academ. Vol. I, n. 1.

963. Kort Beſkrifning om Aſpens egenſkaper och nytta i den allmänna Hushållningen -- under Pr. P. Kalms inſeende, uti et Academ. Förſök framgifven af *Arvid* MENNANDER. *in* 4:o. Åbo, 1759. 18 ſidd.

964. Vernatio Arborum (Diſſert.) Pr. C. Linnæus, Reſp. *Harald.* BARCK. *in* 4:o. Upſal. 1753. p. 20.

Lärda Tidn. 1753, n. 36.
Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. III, p. 363 — 376.

965. Diſſert. botan. ſiſtens Stationes Plantarum: Pr. C. Linnæus, Reſp. *Andr.* HEDENBERG. *in* 4:o. Upſal. 1754. pp. 23.

Lärda Tidn. 1755, n. 19.

B. I. C. 2 Sveriges Nat. Hiſt.

966. Diſſert. botan. Calendarium Floræ: Pr. C. Linnæus, Reſp. *Alex. Malach.* BERGER. *in 4:o.* Upſal. 1756. pp. 24.

Lärda Tidn. 1756, n. 53.

Denna Diſputation har Författaren ſjelf förſvenſkat, och låtit trycka, Stockh. i Kgl. Tr. 1757, *in 4:o.* 3 a.

967. Enfaldige Tankar om nyttan och nödvändigheten af våra inhemſka Växters kännande, under Pr. P. Kalms inſeende, til allmån granſkning framſtälde af *Henr.* ENCKELL. *in 4:o.* Åbo 1760. 15 ſidd.

968. Korta Frågor ang. Nyttan af våra inlåndſka Växter, under Pr. P. Kalms inſeende, ſåſom et Academ. Prof, framgiſne af *Carl Fr.* LEOPOLD. *in 4:o.* Åbo 1753. 10 ſidd.

969. *Car.* LINNÆI Upſats på de Medicinal-Växter ſom i Apothequen bevaras, och hos oſs i Fäderneslandet växa.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 81-96.

970. Förtekning på Finſka Medicinal-Växter, til allmån granſkning föreſtäld af *Carl Niclas* HELLENIUS, och Guſt. Levin. *in 4:o.* Åbo 1773. 22 ſidd.

971.

971. Diſſert. gradual. Vires medicas Plantarum quarundam indigenarum ſiſtens; auctore *Petro* HAMNERIN; Præſ. L. Roberg. *in* 4:o. Upſal. 1737. pp. 16. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

972. Diſſert. Præſtantiam plantarum indigenarum præ exoticis leviter adumbrans: Pr. P. Kalm, Reſp. *Hans Henr.* ASPEGRÉN. *in* 4:o. Aboæ 1762. pp. 44.

Lärda Tidn. 1763, n. 62.

973. Plantæ eſculentæ Patriæ (Diſſert.) Pr. C. Linnæus, Reſp. *Joh.* HJORTH. *in* 4:o. Upſal. 1752, pp. 29.

Lärda Tidn. 1752, n. 25. *Götting. Anzeig.* 1753, p. 359.

Diſputat. år omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. III, p. 74 — 99. Hon finnes ockſå på Svenſka öfverſatt, med någon tillägg-ning, tr. i Stockholm, hos Salvius, *in* 8:o. Se *Lärda Tidn.* 1752, n. 58.

På Tyſka läſes hon, under Titel: *Schwediſches Zarpath*, uti C. E. Kleins *Stockholm. Magazin*, III Th. p. 197 — 244.

974. *Carl* LINNÆI Berättelſe om de inhemſka Växter, ſom i briſt af Säd, kunna användas til Bröd-och Matredning. Efter Kgl. Maj:s allernåd. befallning, til Trycket befordrad af thes Collegio Medico. *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tryck. 1757. 1 a.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

975. Enfaldige Tankar om Caffé, och de inhemſka Växter ſom plåga brukas i des ſtälle, under Pr. P. Kalms inſeende, uti et Academ. Förſök utgifne af *Elias* GRANROTH, *in 4:o*. Åbo, 1755. 18 ſidd.

976. Flora œconomica (Diſſert.) Pr: C. Linnæus, Reſp. *El.* ASPELIN. *in 4:o*. Upſal. 1748. pp. 30.

Och uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. I, p. 509 — 539.

Denna Afhandling läſes på Svenſka, under följande Titel: Hushålls nyttan af de i Sverige vildt växande Örter. Stockh. Salvius, 1749. *in 8:o*. *Lärda Tidn.* 1749, n. 51.

976 (a). Några vildt-växande Svenſka Örters Hushålls nytta; upgifven af *Petr.* HOLMBERGER.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1774, p. 250 — 258.

977. Förtekning på några inhemſka Färge-gräs, af *P.* KALM.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 243-253. *Ibid.* 1742, p. 20 — 28, ſtår en Förtekning, af LINNÆUS, på de Färge-gräs, ſom brukas på Gothland och Öland.

978. Diſſert. Acad. Pan Suecicus; Pr.

Pr. C. Linnæus, Reſp. *Nic. L.* HESSELGRÉN. *in 4:o.* Upſal. 1749. pp. 38. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Lärda Tidn. 1750, n. 6.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Academ.* Vol. II, p. 225 — 262.

Här upräknas ſådane Örter, ſom åtas af de ſem i Sverige almänna Kreaturen, Kor, Getter, Får, Håſtar och Svin.

979. Uſus Plantarum quarundam indigenarum præ exoticis (Diſſert. Acad.) Pr. *Engelb.* JÖRLIN, Reſp. Joan. Utterbom. *in 4:o.* Lond. Goth. 1769. pp. 12.

Lärda Tidn. 1769, n. 74.

Handlar om viſſa inländſka Växters ſtörre nytta i Ångſkötſeln, framför de utländſkas.

Man kan härvid jämföra Banco-Commiſſ. *Bengt* BERGII "Tal om Svenſka Ångſkötſeln, "och des främjande genom lönande Grås-ſlag, "hållet för K. Vet. Acad. vid Præſidii nedlåg-"gande, d. 26 April 1769", och tr. ſ. å. i Stockh. *in 8:o.*, 100 ſidd. Se *Lärda Tidn.* 1769, n. 54, 55.

980. Anmärkningar om förgiftiga Växter i gemen, til en Academiſk Låro-öfning, under Pr. P. A. Gadds inſeende, utgifne och förſvarade af *Carl Guſt.* WALLENIUS. *in 4:o.* Åbo, 1773. 26 ſidd.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Pag. 20 upräknas Svenſka förgiftiga Växter, p. 22 de ſom i mindre mån äro ſkadelige, och p. 24 de ſom miſstänkas at vara något ſkadelige.

Sect. IV.

Beſkrifningar öfver Bergarter, Mineralier och Metaller, item om Bergverk och Bruk, ſamt Mineral-Vatten och Hälſo-Brunnar i Sverige.

§. 1.

Beſkrifning öfver Bergarter, Mineralier m. m.

981. *Sigfr.* Aroni FORSII *Minerographia*, det är: Mineralers, åtſkilliga Jordſlags, Metallers, eller Malmers och ädla Stenars Beſkrifvelſe. *in 8:o.* Stockh. 1613.

Författaren, Phyſ. Prof. i Upſala, mycket intagen för Aſtrologien, dårföre ock anklagad 1619, råttar ſig måſt efter de Grekers och Arabers lemnade Beſkrifningar, och deras anförde medicinaliſka nyttigheter.

982. (*Urban* HIÆRNE) En kort Anledning til åtſkillige Malm-och Bergarters, Mineraliers, Växters och Jordeſlags, ſamt flere ſälſame tings efterſpörjande och angifvande, efter Kongl. Maj:ts allernåd. behag, ſtält til alla uti Riket, ſom kunna hafva luſt

luſt at låta i dagsljuſet komma hvad ſom i hvar och en ort kan finnas. *in 8:o.* Stockh. Wankifs Enka, 1694. 31 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Tillika utgifven på Tyſka, Stockh. ſ. å. *in 8:o.*

Omtr. på Svenſka år denna lilla Tractat, dock mycket felaktigt, uti I Supplemen. til F. E. Bruckmans *Magnalia Dei in locis ſubterran.*

983. Den korta Anledningen til åtſkillige Malm- och Bergarters, Mineraliers och Jordeſlags-efterſpörjande och angifvande, beſvarad och förklarad, jämte deras natur, födelſe och i Jorden tilvårkande, ſamt uplöſning och Anatomie, i görligaſte måtto beſkrifven (af *Urban* HIÆRNE). I Flocken: om Wattn. II Fl. om Jord och Landſkap i gemen. *in 4:o.* Stockh. Wankifs Enka, 1702 och 1706. *tilſam. 416 ſidd. utom Ded. och Föret.*

984. Inledning til nödig Kundſkap at igenkänna och upfinna allahanda Bergarter, Mineralier, Metaller ſamt Foſſilier, och huru de måge til ſin rätta nytta användas (af *Magn. von* BROMELL). *in 8:o.* Stockh. Horrn, 1730 och 1739.

Act. Lit. & Scient. Suec. 1730, p. 111.

På Tyſka år denne Tractat öfverſatt af en ſom kallar ſig *Mikrander*, och tr. i Leipzig 1740 *in 8:o*, 148 ſidd. Öfverſättarens rätta namn

B. I. C. 2. Sveriges Nat. riift.

Carl Ernſt Klein: han har tillagt ſå väl åtſkillige Anmärkningar, ſom en af Aſſeſſ. Colling honom meddelt Berättelſe om den i Sverige då nyligen upfundne Guld-malm.

985. Mineralogia, eller Mineral-Riket, indelt och beſkrifvit af *Joh. Gottſch.* WALLERIUS; med Kprſt. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1747. 479 *ſidd. förutan Föret. och Minnes-Taflan.*

Lärda Tidn. 1747, n. 44.

En *Tyſk* Öfverſättn. af Jo. Dan. Denſo, år tr. i Berlin 1750 *in 8:o*; en *Franſyſk*, i Paris 1753, och en *Ryſk*, af Hr von Schletter, Stats-Råd och Preſid. i Bergs-Collegio, i S. Petersb. 1763, *in 8:o.*

J. G. Wallerius är den förſte ſom beklädt den år 1750 i Upſala inrättade *Chem. Metallurg. & Pharmaceut.* Profeſſionen. Tog afſked 1767.

986. Förſök til Mineralogie, eller Mineral-Rikets Upſtällning. *in 8:o.* Stockh. Wildiſka Tr. 1758. 251 *ſidd. utom Föret. och Invisningen.*

Lärda Tidn. 1758, n. 57.

Författaren var Bergmåſt. *Axel Fredr.* CRONSTEDT, död 1765.

Boken är öfverſatt på Engelſka, af nu Bergs-Rådet *Guſt. von Engeſtröm*, och tr. i London 1769

1769 *in* 8:o. Se *The Critical Review*, Vol. XXIX, Januar. 1770, p. 37. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

987. Phœnomena & Experimenta, quæ in minerali regno perquirenda dedit monticolis *Daniel* TILAS: a Schediaſmate Suetico in Latin. transtulit Eberh. Roſén.

Uti *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1739, p. 518 — 539.

På Svenſka utkom Skriften i Åbo 1738, med Titel: "En Bergsmans Rön och Förſök i Mineral-Riket". Jämnför Författarens Tankar om Malmletande, i *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 190.

988. Några Kännemärken til nyttiga Mineraliers, eller Jord- och Berg-arters upfinnande; under Pr. P. Kalms inſeende, ſom et Academ. prof, framgifne af *Erik* HAEGGLUND, *in* 4:o. Åbo, 1756. 3½ a.

989. Kort Afhandling om Malmgångars upſökande, under Pr. J. G. Wallerii inſeende, framſtäld af *Jac. Leonh.* ROMAN. *in* 4:o. Upſ. 1757. 19 ſidd.

990. Stenrikets Hiſtoria, utförd i det vid Præſidii aflåggande håldne Talet, inför K. Sv. Vet. Acad. af *Dan.* TILAS. *in* 8:o. Stockh. Grefing, 1742. 32 ſidd.

Förfat. handlar i allmänhet om Tilſtåndet af Jord-Klotets faſtare del, hvarvid likväl åtſkilligt

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

ligt förekommer om våra Berg och Stenar i Sverige.

991. Excercit. Academ. leviter exhibens Montium differentiam. Pr. H. Vallerius, Reſp. *Widichind.* HARKMAN. *in* 8:o. Upſ. 1702. pp. 25.

992. Utkaſt til Sveriges Mineral-Hiſtoria, framlagt uti det Tal, ſom vid Preſidii aflåggande hölts, inför K. Sv. Vet. Acad. d. 6 Febr. 1765, af *Dan.* TILAS. *in* 8:o. Stockh. Salvius, 1765. 104 ſidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 76, 77.

Öfverſat på Tyſka, af Göttingſke Profeſſorn Joh. Beckman, och tr. i Leipz. 1767 *in* 8:o. *Götting. Anzeig.* 1767, p. 679.

993. MSC. Mineral-Hiſtoria öfver Dalarne, ſamlad til 1750 års ſlut af *Axel Fr.* CRONSTEDT.

Citeras af Frih. Tilas, uti des utkaſt &c. p. 27 i Anmärkn.

År förmodel. ſamma Arbete, ſom, i Tyſk Öfverſättning, och med följande Titel, nyligen blifvit trykt: "*Ax. Fr. von* CRONSTEDT Mineral-"geſchichte über das Weſtmanländiſche und Da-"lekarliſche Ertzgebirge, auf Beobachtungen und "Unterſuchungen gegründet, nach deſſen Hand-"ſchrift aus dem Schwediſchen überſetzt von J. "G. *Georgi*, zum Druck befördert von D. J. "C.

"C. D. *Schreber;* mit einer Kupferplatte. Nürn- B. I. C. 2. Sveriges
"berg, in der Grattenauerischen Buchhandlung, Nat. Hist.
"1781", *in* 8:o. 216 sidd. Se *Götting. Anzeig.* 1782, Zugabe n. 38, p. 605.

994. Mineral-Historia öfver Osmunds-Berget uti Rättwiks Sokn och Österdalarne; af *Dan* TILAS.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1740, p 194.

995. Rön och Försök, hörande til Mineral-Historien öfver Skaraborgs-Lån i Westergöthland, af *Sam. Gust.* HERMELIN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1767, I Quart. p. 20 — 34.

Jämför *T.* BERGMANS Anmärkningar om Westgötha-Bergen, *ibid.* 1768, IV Quart. p. 324.

996. *A. F.* CRONSTEDTS Rön och Anmärkningar vid Jämtlands Mineral-Historia.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1763, IV Quart. p. 268 — 289.

997. Observationes mineralogicæ ad plagam occidentalem Sinus Bothnici factæ (Dissert. Acad.), Pr. J. G. Wallerius, Resp. *Er.* HELLBERG. *in* 4:o. Upsal. 1752. pp. 13.

Lärda Tidn. 1752, n. 81. *Götting. Anzeig.* 1753, p. 358.

998.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

998. Diſſert. de Cultura Mineralium in Lapponia Reipublicæ admodum profutura. Pr. J. Låſtbohm, Reſp. *Nathan.* FJELLSTRÖM, V. Div. Min. Lappo-Weſtrobothn. *in 4:o.* Upſal. 1770.

Lärda Tidn. 1771, n. 44, 45.

999. Diſſert. Acad. Indicia Mineralogiæ in Fennia ſub gentiliſmo delineans, Pr. P. A. Gadd, Reſp. *Car. Rob.* GIERS. *in 4:o.* Aboæ 1767, pp. 14.

1000. Indicia Mineralogiæ Fennicæ ab ortu Chriſtianismi, Diſſert. Pr. P. A. Gadd, Reſp. *Dan.* HIRN. *in 4:o.* Aboæ 1767.

Götting. Anzeig. 1770, Zugabe n. 21.

1001. Om Finſka Mineral-Hiſtoriens Upkomſt: Acad. Afhandl. under Pr. P. A. Gadds inſeende, utgifven af *Salom.* SAVORIUS. *in 4:o.* Åbo 1767.

Götting Anzeig. l. c.

1002. MSC. Mineral-Hiſtoria öfver Björneborgs Lån; författad åren 1737 och 1738 af *Dan.* TILAS.

"Författades under den påſtående Durchfarts-"Commiſſionen, ang. Communication emellan "Påjånån och Hafvet, ſamt ingafs, ſåſom Em-"bets Berättelſe, til K. Bergs-Collegium. Lå-"net

"net år Soknevis underſökt, och Arbetet med "åtſkilliga Handritningar förklarat". *Autor.* B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1003. MSC. Mineral-Hiſtoria öfver Tavaſtehus-Lån, af *Dan.* TILAS. Uti K. Bergs-Collegio.

1004. Specimen Geurgiæ Fennicæ, quod Pr. P. A. Gadd, publico naturæ curioſorum examini ſubmittit *Jac.* MALEEN Fil. *in 4:o.* Aboæ 1768. pp. 30.

Anmärkningar öfver denna Diſputation låſas i *Inr. Tidn.* 1768, n. 69.

1005. Diſſert. Mineralog. Georg. de Marga, ejus hiſtoriam naturalem & uſum œconomicum ſiſtens. P. I, II. Pr. J. H. Burmeſter, Reſp. *Matth.* BOBECK. *in 4:o.* Lond. Goth. 1754. pp. 57.

1006. Diſſert. Chemico-Mineralog. de Lapide calcareo. P. Guſt. Harmens, Reſp. *Dan.* CRONBERG. *in 4:o.* Lond. Goth. 1751. pp. 12.

1007. Upgifter i Lithologien, at rätt kunna känna och pröfva kalkartige Stenarter: under Pr. P. A. Gadds inſeende utgifne och förſvarade af *Gab. G.* ASPEGRÉN. *in 4:o.* Åbo 1768. 25 ſidd.

Götting. Anzeig. 1770, p. 1151.

1008.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1008. Mineralog. Afhandling om Finſka Sjelffrâtſten: under Pr P. A. Gadds inſeende utgifven och förſvarad af *Joſeph* MOLLIS. *in 4:o.* Åbo 1768. 18 ſidd.

Götting. Anzeig. 1770, p. 1152.

1009. *Jo. Jac.* DOEBELII Obſervatio de Calcario Malmogienſi.

Nova Liter. Mar. Balth. 1706, p. 218.

1010. M. *Henr. Jac.* SIVERS korta Berâttelſe om then Svenſka Marmoren, hvilken vid then i gamla tider berömda Lacedemoniſka Marmoren med râtta kan förliknas. Utur Tyſkan på Svenſka öfverſatt *in 8:o.* Norköp. 1738. 14 ſidd.

På Tyſka âr denna berâttelſe trykt i Nürnberg, ſ. å. *in 4:o.* 2 a.

Om ſvart Marmor i Tomarp och Liſtarum i Skåne, läſes en Berâttelſe af Ryttmâſt. *Hans* RAMEL, i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 72.

Uti Wisby på Gotland har Aſſr Camitz uptâkt et Marmor-brâtt, hvilket ſedan 1762 uparbetas. Efter Ågarens berâttelſe, ſkal denna Marmor icke allenaſt vara med flera och höga fârgor af Naturen förſedd, utan ockſâ vara den endaſte âkta, ſom ânnu i Norden âr upfunnen, emedan all annan förut hâr i Norden upragen Marmor ej âr annan ân *bâtard.* Se *Inr. Tidn.* 1763, n. 49.

1011.

1011. Kort Afhandl. om Gipſen, under Pr. P. Kalms inſeende utgifven af *Jo. Fr.* MÜLLER. *in 4:o.* Åbo 1757. 14 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Lärda Tidn. 1757, n. 71.

Anmärkningar vid denna Diſputation läſas N:o 72, 81.

1012. Kort Afhandl. om Takſkifvers upletande, igenkännande och nytta; under Pr. P. Kalms inſeende utgifven af *Jac.* BENEDICTIUS. *in 4:o.* Åbo 1757 1½ a.

Lärda Tidn. 1757, n. 65.

1013. Tak-ſkifver funnen i Helſingland: af *Henr.* KALMETER.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1750, p. 305.

1013 (a). Academ. Afhandling om Finſka Jaſpis-arter och Agater: under Pr. P. A. Gadds inſeende, utgifven och förſvarad af *Alexand.* RAMSTADIUS. *in 4:o.* Åbo 1776, 18 ſidd.

1014. Kort Afhandl. om Qvartz, under Pr. J. G. Wallerii inſeende, vid Acad. i Upſala framſtäld af *Abrah.* HEDMAN. *in 4:o.* Stockh. Grefing 1753. 16 ſidd.

Lärda Tidn. 1753, n. 96.

1015. Anmärkning öfver den i Sahla

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. Grufva befintliga Serpentinſten: af S. RINMAN.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1746, p. 21 — 25.

1016. Handöhls Telgſtensbrott i Åhre Socken och Jämteland, beſkrifvit år 1741 af *Dan.* TILAS.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 199 — 201.

1017. Diſſert. mineralog. deſineans Ollares in Fennia repertos. Pr. P. Kalm, Reſp. *Jo. Fr.* MÜLLER. *in 4:o.* Aboæ, 1756. 3 a.

Lärda Tidn. 1756, n. 61.

1018. Inträdes-Tal uti K. Vet. Academ. om de i Hushållningen nyttige Svenſke Sten-arter, hållit af Bergmäſt. *Sam. Guſt.* HERMELIN. *in 8:o.* Stockh. Salvius 1771. 38 ſidd.

Lärda Tidn. 1771, n. 93. *Götting. Anzeig.* 1773, Zugabe, 21 St.

1019. De Lapide Captivo, vulgo *Fångeſten*, Diſſert. Pr. Er. Alſtrin, Reſp. *Florent. P.* SCHARFF. *in 8:o.* Upſal. 1728. pp. 23.

Act. Liter. & Scient. Suec. 1735, p. 47.

Stenen är innefluten uti Saltmarsudds Berg på Öija eller Lands Sort.

1020.

1020. *Georg.* WENDII Examen Sue- B. I. C. 2. Sveriges
cici lapidis, qui anno ſuperiori miris ſuper- Nat. Hiſt.
bire figuris dicebatur. *in 4:o.* Thorun. 1702. pp. 16.

Nova Liter. mar. Balth. 1701, p. 378.

Stenen, ſom här beſkrifves, är denſamma hvarom S. F. förmåler uti ſin *Auſsführl. Lebensbeſchreib. Carl des XII*, Th. I, p. 455, och ſom finnes afritad i M. G. Blocks Anmärkn. öfver theſſe tiders falſka Prognoſtiquer m. m. Linköp. 1708, *in 4:o.* p. 74.

1021. *Magni* BROMELL Lithographiæ Suecanæ Specim. I & II, *c. figg.*

Detta Arbete är ſtyckevis infört uti *Act. Liter. Suec.* Början gjordes 1725, och continuerades til år 1730. Autorens Död förhindrade Fortſättningen. Några Exemplar blefvo också ſärſkilt aftrykte, hvilka, efter v. Stiernmans intygande, ſkola vara mycket ſällſynte: ſe *Adels-Matrikeln*, II Del. p. 1393.

1022. MSC. *Kil.* STOBÆI Hecatombe Gorgonica, ſeu ſuccinctus Catalogus Foſſilium Scanicorum, magno Boreali Æſculapio quondam oblatorum.

Är en anſenlig Förtekning på åtſkilliga Skånſka och några Daniſka Petrificater, ſom Stobæus ſkickat til Archiv von Bromell. Se K. Stobæi *Diſſ. Epiſt. de Nummulo Brattensburg.* p. 5, i Anmärkn. Dedicationen, på Latinſk Vers, har

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. Prof. Bring låtit trycka uti ſin *Saml. af åtſkill. Handl.* &c. I. D. Lund (1749) *in 8:o*, p. 42.

1023. Hiſtor. natural. Dendritæ Lapidumque cognatorum, Diſſertat. Pr. Kil. Stobæus, Reſp. *Nic.* RETZIUS. *in 4:o.* Lond. Goth. 1734. pp. 36.

Omtr. ibland K. Stobæi *Opuscula*, Dantiſci 1752, *in 4:o*, p. 73 — 112.

1024. *Kil.* STOBÆI Obſervatio de Dendrite Scanico.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1730, p. 63 — 67.

1025. Ceraunii Betulique lapides, Diſput. hiſtor. illuſtrati a *Kil.* STOBÆO, Reſp. Joh. Stobæo. *in 4:o.* Lond. G. 1738. pp. 72.

Och ibland K. Stobæi *Opuscula*, p. 113— 182.

1026. *Kil.* STOBÆI Obſervatio de Nummulo Brattensburgenſi.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1731, p. 19 — 21.

1027. Diſſert. Epiſt. ad Theod. Wilh. Grothaus, Orphanotrophei, quod Hafniæ eſt, regii Medicum experientiſſ. & celeberr. de Nummulo Brattenſburgenſi, ſingulari illo in Scania foſſili, nec non obiter de nonnullis aliis ad hanc hiſtoriæ natural. patriæ par-

partem pertinentibus, inprimis frondosis Cornu Ammonis cujusdam majoris fragmentis; exarata a *Kil.* STOBÆO, M. D. Hist. Prof. Soc. Upſ. Membro. *in 4:o.* Lond. Goth. 1732. pp. 24. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Omtr. "Acceſſionibus nonnullis, cum ex hi"ſtoria naturali, tum ex antiquitatibus patriis denuo illuſtrata". Uti K. Stobæi *Opuscula*, p. 1-30.

Commerc. Liter. phyſ. techn. medic. Norimb. a. 1733, p. 245. Brings *Saml. af åtſkill. Handl.* I D. p. 35.

1027 (a). MSC. *Nic.* RETZII Foſſilia montis Baldri, 1749.

Handſkriften åger Sonen, Prof. A. J. Retzius. Med *Mons Baldri* förſtås utan tvifvel Baldursberget vid Chriſtianſtad.

1028. Diſſert. Acad. adumbrans colles ad Uddevalliam conchaceos. Pr. J. G. Wallerius, Reſp. *Ol.* BRUHN. *in 4:o.* Upſ. 1764. pp. 20.

1029. Diſſert. Corallia Balthica adumbrans. Pr. C. Linnæus, Reſp. *Henr.* FOUGT. *in 4:o.* Upſ. 1745. pp. 40.

Omtr. uti C. Linnæi *Amœnit. Acad.* Vol. I, p. 74 — 106.

1030. De Re Metallica Sueo-Gothorum, Schediaſma, Pr. P. Elvius, Reſp. *Laur.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. BENZELIUS. *in* 8:o. Upſal. Werner, 1703. pp. 36.

Omtr. i F. E. Bruckman *Magnalia Dei* &c. T. II, C. 12.

Innehåller Anmärkningar öfver VI Boken uti Ol. Magni *Hiſtor. de Gentib. Septentrional.* ſom handlar: *de Mineris & Metallis.*

1031. Anmärkningar vid Bergs-handteringens åtſkilliga Öden och Omväxlingar; föreſtälde uti et Tal för K. Vet. Acad. vid Præſidii nedläggning — af *Detlof* HEYKENSKÖLD, Bergs-Råd, *in* 8:o. Stockh. 1768. 23 ſidd.

1032. Berättelſe om åtſkilliga Malm- och Mineral-Upfinningar i Riket: af *Lars* BENZELSTIERNA.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 237 — 248.

1032 (a). Tal om flere i ſenare tider ſkedde Förbättringar uti Bergs-Vetenſkapen och Handteringen i Riket; hållit för K. Vet. Academien, vid Præſidii nedläggande, d. 21 Febr. 1781, af — Gr. *Jean Georg* LILLIENBERG. *in* 8:o. Stockh. 1781, 26 ſidd.

Medföljer en Tabel öfver Svenſka Metal-Utſkepningen ifrån 1760 til 1779, och ſom, efter ſkälig uträkning och medium, finnes utgöra et Capital af 46,152,962 Rdlr 4 Skill. 4 r:ſt.

1033.

1033. Diſſert. de Vitriolo; Pr. Laur. Roberg, Reſp. *Joh.* MORÆUS. *in 4:o.* Upſ. 1703. pp. 22. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Vid ſlutet läſes en "Kort Underråttelſe, huru-"ledes Svaflet vid Dylta Svafvel-Bruk i Nerike "tilverkas, ſamt huru Vitriol och Alun däraf "ſedan kokas och Fårgen brännes".

1034. Diſſert. philoſ. de conſtitutione Aluminis mechanica & geometrica. Pr. A. Riddermark, Reſp. *Joh.* CARLLUNDH. *in 4:o.* Lond. Scan. 1695. pl. 2½.

1034 (a). Mineralogiſk Beſkrifning öfver Andrarums Alun-Skiffer-brott, af *Mich.* MALMSTRÖM, Inſpector vid Andrarums Alun-Bruk.

Uti *Phyſiogr. Sälſk. Handl.* ID. I St. p. 38-42.

1035. Disquiſit. Chemica de confectione Aluminis, quam publico examini ſubmittunt *Torbern.* BERGMAN & Guil. Suedelius. *in 4:o.* Upſ. 1767. pp. 16.

Omtr. med många tillåggningar och förbättringar, är denna Athandling, utf "T. Bergman "Opuscula phyſica & chemica"; Vol. I. n. 9. Holm. Upſ. & Ab. 1779. *in 8:o.*

I Sverige finnas nu för tiden följande Alunbruk i gång: 1) *Andrarum* i Skåne; 2) *Låvert* i Småland; 3) *Oltorp*, 4) *Kafvelås*, 5) *Multorp*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

och 6) *Hœnſeter* i Weſter-Göthland; 7) *Garphyttan* i Nerike.

1036. Beſkrifning på et Sal Natron, funnit i Sverike, och framgifvit af *Jo. Jul.* SALBERG.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1740, p. 237.

1037. Diſſert. Oecon. de Muria, beneficio frigoris, ex aqua marina, ſitora borealia alluente, in rei familiaris commodum, paranda. Pr. *Magn.* SOMMAR, Reſp. Petr. Cronholm. *in 4:o.* Lond. Goth. 1757. pp. 19.

1037 (a). Anmärkningar om Boſerups Stenkols-Grufva, och de öfrige Stenkols-förſök uti Skåne, af *Sam. Guſt.* HERMELIN.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1773, III Quart. p. 236 — 254.

1038. *Erici* ODELSTIERNÆ Epiſtola ad Urb. Hiærne de Mercurio virgineo, in fodina argentea Sahlbergenſi detecto. *in 4:o.* ſ. a. 1 a.

Detta Bref, dat. Stockh. d. 10 Nov. 1698, har. D. Laur. Roberg, Med. Prof. i Upſala, låtit trycka. Det ſtår också uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 59 — 68, och uti F. E. Bruckmans *Magnalia Dei* &c. T. II, C. 12.

1039.

1039. Cobalti nova Species examinata & deſcripta a *Georg.* BRANT. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Uti *Act. Societ. Reg. Upſal.* ad a. 1742, p. 33 — 41.

Rön och Anmärkningar ang. en beſynnerlig Färg-Cobolt, af *Denſamme*, låſas i *K. Vet. Acad. Handl.* 1746, p. 119 — 130.

1040. Diſſert. phyſ. Ferrum exhibens. Pr. A. Spole, Reſp. *Petr.* THALIN. *in 8:o.* Upſal. 1698. pp. 59.

1041. Diſſert. mechan. chym. de Ferri confectione ejusque uſu vario. Pr. L. Roberg, Reſp. *Eric.* SCHEPPERUS. *in 4:o.* Upſal. 1725. pp. 21.

1042. Diſſert. de nobilitate Ferri, imprimis Suio-Gothici. Pr. J. G. Wallerius, Reſp. *Guſt. Phil.* MALMERFELT. *in 4:o.* Upſ. 1763. pp. 13.

Götting. Anzeig. 1764, p. 848.

1043. Beantwortung der von der Kön. Groſs-Britann. Geſellſchaft der Wiſſenſchaften zu Göttingen im Jahr 1754 vorgelegten Frage: Worinnen der Vorzug des Schwediſchen Eiſens für andern beſtehe?

Uti Dan. Gottfr. Schrebers *Neue Samlung* &c. I Th. p. 1 — 41.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1044. Diſſert. hiſt. polit. de Ferro Suecano Oſmund. Pr. A. Grœnwall, Reſp. *Petr.* SAXHOLM. *in 4:o.* Upſ. 1725. pp. 31.

1045. Diſſert. Mineralog. de metallo Dannemorenſi. Pr. L. Roberg, Reſp. *Magn. Haquin.* SUNBORG. *in 4:o.* Upſ. 1716. pp. 20.

Tvenne Documenter rörande Dannemora Grufva, har Frih. Tilas låtit trycka, uti ſit Tal. (n. 992) *Utkaſt til Sv. Mineral-Hiſt.* p. 11—13 i Anmärkn.

1046. Chemiſk och mineralog. Afhandling om hvita Järn-malmer, under Pr. T. Bergmans inſeende, utgifven af *Pet. Jac.* HIELM. *in 4:o.* Upſ. 1774. 5¾ a.

Upſ. Tidn. 1774, n. 32, 33.

1047. Exercit. Acad. prudentem ferrimonticolam Norebergenſem leviter delineans. Pr. N. Celſius, Reſp. *Iſaac.* GRANAGRIUS. *in 8:o.* Upſ. 1721. pp. 42.

1048. Diſſert. de Ferrö Tabergenſi. Pr. G. Harmens, Reſp. *Leonh.* SCHEELE. *in 4:o.* Lond. Goth. 1749. pp. 26.

Lärda Tidn. 1750. Jämnför *Beſkrifn. om Smland*, p. 818.

Uti Engelſka *Philoſ. Transact.* Vol. XLIX. P. I, n. 8, ſtår en Beſkrifn. på Tabergs Järnmalms-berg, författad af *Petr.* ASCANIUS, en

en Danſk M. D. Likaledes i en Tyſk Journal: *Nord. Beytrâge zum Wachsthum der Naturkunde*, Altona 1756, *in* 8:o. 1. St. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1049. Tabergs Jårnmalms-berg i Småland, beſkrifvit af *Dan.* TILAS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1760, p. 14—29.

Hår råttas den af D. Aſcanius, til K. Engelſka Vetenſk. Societen upgifne Beſkrifning.

1050. *Eman.* SWEDENBORGII Regnum Subterraneum, ſ. minerale de Ferro, deque modis liquationum ferri per Europam paſſim in uſum receptis deque converſione ferri crudi in chalybem: de vena ferri & probatione ejus &c.

Denna Afhandling utgör andra Tomen af denne Fórfattares *Opera philoſophica & mineralia*, Dresdæ & Lipſ. 1734, *in fol.* och år til en del ófverſatt på Franſyſka, af Mr Bouchu, *l'Art des Forges*, IV Partie, Paris 1762, *in fol.*

1050 (a). Anledningar til Kunſkap om den gröfre Jårn-och Stålfórådlingen och des Fórbåttrande, af *Sven* RINMAN. *in* 8:o. Stock. H. Fougt, 1772. 368 ſidd.

Nya Alm. Tidn. 1773, Del. 2, ſ. 202, 219 och 234.

1050 (b). Fórſók til Järnets Hiſtoria, med Tillåmpning fór Slógder och Handtverk, af *Sven* RINMAN. Band. 1 och 2. *in* 4:o. Stockh. P. Heſſelberg, 1782. 1072 ſidd.

Up-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Upſoſtr. Sälſk. Tidn. 1782, n. 201; 1783, n. 3.

Författaren är Bergs-Råd, och bägge Verken höra tilhopa ſamt äro af et ypperligt värde.

1051. Diſſert. Metallurg. Latino-Suec. de Uſtulatione mineræ ferreæ: *Om Järnmalms Råſtning.* Pr. J. G. Wallerius, Reſp. *Dan.* THELAUS. *in 4:o.* Upſal. 1757. p. 48.

Lärda Tidn. 1757, n. 92.

1052. Anmärkningar vid Jernberedningen här i Sverige; af *Chphr.* POLHEM.

I *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 28-36.

1053. Specim. Acad. de Officinis Ferrariis & Ferro in Suecia malleato. Pr. N. Celſius, Reſp. *Laur.* BÖÖK. *in 8:o.* Upſal. 1722. pp. 46.

1054. Brevis mechanicæ ferrariæ in Suecia conſpectus (Diſſ. Acad.). Pr. A. Grœnwall, Reſp. *Laur.* BÖÖK. *in 8:o.* Upſ. 1728. pp. 56.

1055. Specim. Acad. Hiſtoricam delineationem Officinarum ferrariarum in Magno Principatu Finlandiæ ſiſtens. Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Mich.* GRUBB. *in 4:o.* Aboæ, 1748. pp. 84.

Lärda Tidn. 1749, n. 20.

En

En Förteckning på alla i Finland belägne Järn-Bruk, nu varande Ägare, tillåtne Smide, Privilegier, m. m. står i *Tidn. utg. af et Sällskap i Åbo*, 1772; n. 24. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1056. En Bruks-Patrons Egenſkaper, under Pr. A. Berchs anförande, vid Acad. i Upſala utgifne af *Iſaac Joh.* UHR. *in 8:o.* Stockh. Salvius 1750. 35 ſidd.

Lärda Tidn. 1750, n. 52.

1057. Kort Afhandling om en Bruks-Patrons tilbörliga Upſigt i Hytta och Hammar vid Jernſmide: under Pr. J. G. Wallerii inſeende framſtäld af *Dan.* KRAPP. *in 4:o.* Upſ. 1756. 26 ſidd.

Lärda Tidn. 1756, n. 86.

På Tyſka läſes denna, jämte näſt föregående Afhandling, uti D. G. Schrebers *Neue Samlungen* &c. II Th. p. 360 — 412.

1057 (a). Academ. Afhandling — innehållande Författningar vid Jernhyttor i Sverige; under C. Berchs inſende — framſtäld af *Eric* SWARTZ. *in 4:o.* Upſ. 1780. 24 ſidd.

1057 (b). Anmärkningar om Författningar til befrämjande af god Hushålning vid Järnhyttor, under Pr. P. N. Chriſtiernins

B. 1. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. nins inſeende, framgifne af *Jan Gottlieb* GAHN. *in 4:o.* Upſ. 1770. 6 a.

1058. Några Anmärkningar i Svenſka Bergs-Lagfarenheten om Stångjärns-Verken, hvilka — under P. N. Chriſtiernins inſeende, til almänt omprôfvande framſtâlde âro af *Carl And.* PLOMGREN. *in 4:o.* Upſ. 1769. 25 ſidd.

Götting. Anzeig. 1771, Zugabe n. 15.

1058 (a). Acad. Afhandling — rôrande Fôrfattningarna vid Tyſk- och Vallon-Smidet i Sverige; under C. Berchs inſeende til allmänt omprôfvande framſtâld af *Carl* LUNDSTRÔM. *in 4:o.* Upſal. 1780. 22 ſidd.

1058 (b). Academ. Afhandling om Friheter och Utſkylder, åtföljande Jern-tillverkningen och fôrädlingen i Sverige, under Prof. C. Berchs inſeende, utgifven af *Benjamin* SANDELS. *in 4:o.* Upſal. 1781.

Stockh. Magazin 1781, IV Häft. p. 215. *Upſ. Sälſk. Tidn.* 1782, ſ. 5 och 17.

1059. Tal om Svenſka Järnbruks-Näringen, ſamt om Järn-Contoiren, hâllit fôr K. Vet. Acad. vid Præſidii nedläggande, af *Er. v.* STOCKENSTRÔM. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1767. 38 ſidd.

Lärda Tidn. 1767, n. 37.

1060.

1060. Tankar om den Svenſka Jern-handeln. *in 4:o.* Stockh. Grefing. Tr. 1770. 3½ a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Denna Afhandling, ſom tilägnas Commerce-Rådet *Joh. Jac.* WESTBERG är väl icke hiſtoriſk; men förtjenar framför alla andra Skrifter i detta ämne, hvarpå vår Tid varit ſå ymnig, ſå mycket ſtörre Upmärkſamhet, ſom Författaren däruti beviſar, ſamt med riktiga Calculer beſtyrker: 1) at Jernpriſet reglerar Växel-Courſen; 2) at Bruks-ägares förmån kräfver, at arbeta på Järnets nedſättande til et lindrigt och ſtadigt pris; och 3) at ſåſom Ryſsland icke allenaſt anſenligen ökat ſit Jern-ſmide, utan ockſå verkeligen förbättrat detſamma, och Ryſka Jernet af lika godhet ſom det Svenſka förſäljes til bättre pris; ty bör för våre Bruks-ägare ingen ting vara ſå angeläget, ſom at tilſe huru vi med vår flitige Granne må kunna kålla marknad på utrikes orter.

En Academiſk Afhandling, innehållande: "Förſlag til Sveriges ſtörre nytta och inkomſt "af Jernhandeln", har, under Pr. Chriſtiernins inſeende, *Fr.* ÖHRSTRÖM framgifvit, Upſ. 1771, *in 4:o*, 35 ſidd. *Götting. Anzeig.* 1773, Zugabe 17 St.

1061. Tal om Utſigten för Svenſka Bergs-handteringen i framtiden, hållit för K. Vet. Acad. vid Præſidii nedläggande, af *Guſt. Adph.* LEYONMARCK. *in 8:o.* Stockh. Salvii Tr. 1775.

Stockh. Lärda Tidn. 1776, n. 17.

1062.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. 1062. Περὶ Χαλκουργικῆς, Diſſert. hiſtor. philolog. Pr. L. Norrman, Reſp. *Ol.* ERNSTRÖM. *in 8:o.* Upſ. 1691. pp. 49.

1063. Oratio, illius celeberrimæ fodinæ metallicæ prope Fahlunam, in Dalecarlia orientali, laudem ac deſcriptionem, rudi Minerva adumbratam, continens: in Acad. Aboënſi publicè pronuntiata a *Bernh. Gerh.* LOHRMAN. *in fol.* Aboæ, Hanſonius, 1659. 8 a.

1064. Delineatio magnæ Fodinæ Cuprimontanæ (Diſſertatio). Pr. P. Elvius, Reſp. *Ol.* NAUCLERUS, Ol. fil. *in 4:o.* Upſ. 1702. p. 1 — 70. *Ejusd. Diſſert.* Pars poſterior chalcurgica, ſive Officina æraria cuprimontana. *in 4:o.* Ibid. 1703. p. 71 — 101.

1065. Conſtitutio R. Magni Smek, data cultoribus cuprimontanis Fahlunenſibus, a. 1360 die ciner.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1722, p. 254.

1066. Diſſert. hiſt. de Cuprimontis Fahlunæ Oeconomia priſca metallica; Pr. J. G. Wallerius, Reſp. *Joh. E.* MORÆNIUS. *in 4:o.* Upſ. 1757. pp. 57.

Lärda Tidn. 1758, n. 41.

1067.

1067. Menige Bergsmännernes uti Stora Kopparbergslagen underdån. Lyckönskan til Hennes Kongl. Maj:t Ulrica Eleonora, — vid Hennes Kongl. Maj:s — anträde til Regementet: jemte kort Berättelse om Stora Kopparbergs-Grufva, Bergshandteringen, des forna Friheter och Verkets deraf flytande förkofring och välgång, samt des nu varande beklagliga Tilstånd. *in 4:o maj.* Stockh. Horrn, 1719. 20 sidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist

Är skrifven på Vers.

1068. Beskrifning om en ny Svensk Bergs-Medaille.

I *Sv. Mercur.* 1758, p. 1296.

Är slagen på Stora Kopparbergslagens bekostnad, til ihågkomst af Deras Kongl. Maj:ters besök i Orten och nedergång i Grufvan d. 21 Jun. 1755: hvarom kan läsas *Sv. Mercur.* 1755, p. 87.

1069. Om Stora Kopparbergs-Grufvas forna och nuvarande Tilstånd, samt om nödvändigheten af någon förmedling uti Afgifterne, som til Kronan af detta Verk varda erlagde: upgifvit vid Riksdagen år 1769. *in 4:o.* Stockh. 1769. 24 sidd.

Lärda Tidn. 1769, n. 91.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. Anmärkningar rörande Fahlu-Grufva, upſatte af Prof. *Joh. Beckman* i Göttingen, läſas i *Hannoveriſches Magazin* 1766, n. 103, 104.

1070. Kongl. Maj. och Rikſ. Bergs-Collegii Privilegium för Guſtafsbergs Kopparverk i Jemtland (af d. 6 Oct. 1749) *in* 8:o. Stockh. Merckel 1½ a.

1071. Beſkrifning öfver Åſa Rödbergs Kopparverk, jemte Invitation til Bolag 1761. *in* 4:o.

1072. (*Herm.* ODELBERGS) Hiſtor. Berättelſe om det gamla Larums och Hycklinge Kopparverk, i Dalhems och Lofta Socknar. *in* 4:o *maj.* ſ. a.

Bifogad Lottſedlarne.

1073. Om Åthvidabergs Kopparverk, uti Åtveds Sokn, Bankekinds Härad och Öſter-Göthland. Sammandrag af de til Kongl. Majts och Rikſ. Bergs-Collegium ingifne Berättelſer, åren 1764 och 1765 (af *Dan.* TILAS). *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1765. 44 ſidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 100.

Medfölja: 1) Krigs-Råd. Adelſwärds Memorial af d. 5 Sept. 1764, om detta Verks uphjelpande; 2) En Grufve-Bygnads- och Arbets-plan. *ibid.* 18 ſidd.

Re-

Redan 1763 utgafs: "Underſökning om Åtveds Koppar-Verk i Åtveds Socken, hållen af Bergmåſt. Frih. Alex. Funck, och tr. i Stockh. hos Heſſelberg, *in 4:o.* B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1074. Obſervationes mineralogico-metallurgicæ de Monte cuprifero *Tilas-Wuori*, quas, Pr. P. A. Gadd, publico examini ſubmittit *Jac.* MALLEEN, Fil. *in 4:o.* Aboæ 1769. pp. 12.

Ligger i Tawaſtland och Tamela Socken. Se Tuneld, p. 527.

1075. *Eman.* SWEDENBORGII Regnum Subterraneum, ſ. Minerale, de Cupro & Orichalco, deque modis liquationum Cupri per Europam paſſim in uſum receptis: de ſecretione ejus ab argento, de converſione in Orichalcum, inque metalla diverſi generis &c.

Är tredje Tomen af denne Författares *Opera philoſ. & mineralia*, Dr. & Lipſ. 1734. *in fol.*

1076. Tankar och Rön om Smält-proceſſen vid Koppar-Verken; af *Göran* WALLERIUS.

I *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, p 257-270.

1077. Kort Afhandling om de vid Stora Kopparberget i Smält-proceſſen fåfängt förſökte förbättringar, under Pr J. G.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. Wallerii inſeende, utgifven af *Iſaac* MORÆUS. *in 4o.* Upſ. 1762. 15 ſidd.

Lärda Tidn. 1762, n. 94.

1078. Chem. metallurg. Afhandling om Koppar-Gårningen uti Aveſta, til förſvarande utgifven af auctor *Matth.* KEVENTER och Sam. Ehrengren. *in 4:o.* Upſ. 1762. 42 ſidd.

1079. Argentifodinæ ut & Urbis Salanæ ſuccincta delineatio (Diſſert. Acad.) Pr. A. Grœnwall, Reſp. *Petr. O.* WOLLENIUS. *in 4:o.* Upſ. 1725. pp. 71.

Act. Lit. Suec. 1726, p. 219.

Omtr. i F. E. Bruckmans *Magnalia Dei* &c. Se n. 1091. Några Sala Grufvas beſynnerligaſte märkvärdigheter, i anledning af en Medaille öfver Deras Kongl. Hög:s viſtande vid denna Grufva 1750, beſkrifver Ev. Ziervogel i ſina *Hiſtor. Afhandl.* om Sv. Mynt och Medailler, n. 26, p. 201.

Anmärkningar, ſom Prof. Beckman i Göttingen under ſin Reſa i Sverige gjort öfver Sala Grufva, åro inryckte i *Hannov. Magazin*, 1767, n. 21.

Årliga Silfver-tilverkningen vid Sala Grufva ifrån år 1400 til år 1764 har A. A. Hülphers upgifvit i *K. Vet. Acad. Handl.* 1767, I Quart. p. 67 — 73; och uti *Sv. Saml.* V Sr. p. 276 — 279 ſtår en Förteckning på Silfver-tilverknin-

ningen, ſå väl vid Sala, ſom åtſkilliga andra Silfver-verk, för några de ſenare åren.

1080. Kongl. Maj:s Öpna Transport, hvarigenom Sala Silfver-verk framgent och evärdeligen, med viſſa betingade vilkor och förmåner, updrages til Sala Bergslag, ſamt thes Ledamöter och Intereſſenter. Stockh. d. 9 Sept. 1741, *in* 4:o. Kgl. Tr.

1081. (*Mich. O.* Wexionii) Epiſtola, deambulationem ad argentifodinas occidentaliores, ante annos XIII inſtitutam, breviter repetens. *in* 4:o. Aboæ 1650. pp. 12.

1082. Diſſert. Hiſtor. Metallurg. de monte argenteo occidentali, vulgo dicto *Veſtra Silf-berget.* Pr. J. G. Wallerius, Reſp. *Jac. Reinh.* Lyndh. *in* 4:o. Holm. e Typogr. Reg. 1755. pp. 34.

Lärda Tidn. 1755, n. 90.

Veſtra Silfverbergets Mineral-Hiſtoria har Frih. Dan. *Tilas* författat år 1746. Se des *Utkaſt til Sv. Min. Hiſt.* p. 28 i Anmärkn.

1083. Loviſæbergs Silfver- och Koppar-Verks Bolags-plan, ſamt Invitation til deltagande uti ſamma Bolag. *in* 8:o. Stockh. Nyſtröm, 1749. 3 a.

Berättelſen om Grufvornas tilſtånd och föranlåtande, är upſatt af A. F. *Cronſtedt.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1084. *Olavi* COLLING, R. Colleg. Metall. Aſſeſſ. Relatio de argento nativo in fodina ferrea Brattfors Wermlandiæ a. 1726 reperto, una cum experimentis chemicis circa argenti matricem argillam, a D. Ge. Brandt inſtitutis.

Står i *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1738, p. 420 — 427. En Skåde-penning, präglad af detta Silfver, är afritad och beſkrifven i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 242. Silfret hant ej til at ſlå flere än tolf exemplar.

1085. Diſſert. philolog. de Auro e Septentrione. Job. XXXVII v. 22. Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Dan.* AHLBERG. *in* 4to. Aboæ, 1748. pp. 21.

Lärda Tidn. 1749, n. 20.

1086. MSC. *Nic.* GRIPENHIELM Relatio de auro Sölfverbergenſi.

Ibland Handſkr. i Frih. Rålambſka Bibliotheket, på Högſjö.

En Ducat, ſlagen af detta Guld år 1695, beſkrifver C. R. Berch, *Beſkrifn. öfver Sv. Mynt* &c. p. 178, 179.

1087. Obſervationes, quibus aurum Suecanum ab oblivione vindicavit *Herm. Dider.* SPOERING.

Uti *Act. Liter. & Scient. Suec.* 1737, p. 211 — 220.

1088.

1088. Diſſert. Hiſtor. mineralog. de aurifodina Ædelfors. Pr. J. G. Wallerius, Reſp. *Joh.* COLLIANDER. *in 4:o.* Upſ. 1764. pp. 26. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Jämför *Beſkrifn. om Småland*, p. 754 ſeq.

De förſta hela och halfva Ducater, myntade af Smålåndſka Guldet, åro afritade i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1741, p. 240. De åro nu för tiden mycket ſällſynte.

Ducater af detta Guld, ſlagne 1743 och 1747, finnas afritade och beſkrifne i *Wöchentl. Hallifche Anzeigen* 1764, n. 1, 2: hvilken Afhandling Författaren, Pr. *Joh. Fr.* JOACHIM, ånyo låtit trycka i *Saml. vermiſchter Anmerkungen* &c. IV Th. p. 133 — 161. Halle 1764, *in 8:o.*

Denna Afhandling finnes på Franſyſka öfverſatt och införd uti G. Jars *Voyages metallurgiques*, T. II. Se här framman före n. 272.]

1089. Anmärkningar öfver Gull-gångarne vid Ådelfors i Småland, Jönköpings Lån, Öſtra Härad och Alsheda Paſtorat, af *Ant.* SWAB.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 117 — 136.

1090. Anledning til en Hiſtorie om de Norſke Bergverkers Oprindelſe og Fremvext: forfattet af *Jac.* LANGEBEK.

Skrifter udi det Kiœbenh. Selſkab af Laerdoms og Videnſkabers Elſkere fremlagte, VII Deel,

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. Kiœbenh. 1758, *in 4:o*, p. 235 — 526. Några exemplar åro ock ſärſkilt afdragne på 294 ſidd.

En god Del af 1 St. angår Svenſka Bergverkenh, vilkas höga ålder Författaren beſtrider emot några våra Skribenter; meddelandes tillika flere tillförne icke tryckte Handlingar och Documenter, rörande denne delen af vår Hiſtoria, enkannerligen under Unions-tiden.

1091. *Franc. Ern.* BRUCKMANS Beſchreibung der Bergwerke in Schweden.

Uti des *Magnalia Dei in locis ſubterraneis*, oder Unterirdiſche Schatzkammer aller Königreiche und Länder, II Theile, nebſt einem Supplement. Brnunſchw. 1727, 1730, *in fol.* Åtſkillige i Sverige utgifne Skrifter, rörande våra Bergverk, åro här omtryckte.

1092. MSC. Kongl. Bergs-Collegii Relation öfver Rikſens Bergslager, dat. d. 8 Nov. 1666, men præſenterad för den Kongl. Regeringen d. 8 April 1667. *in fol.*

Upſatt af Preſidenten Frih. *Erik* FLEMMING, hvilken ifrån nederſt i K. Bergs-Collegio upſteg til Preſidant därſtädes; och är nog allmän.

1093. Kongl. Bergs-Collegii underdån. Relation om ſamtelige Bergslagernes i Riket, altſedan år 1666 varande beſkaffenhet och tilſtånd; författad d. 30 Sept. 1697.

Uti Lönboms *Handl. til K. Carl d. XI Hiſt.* hela XII Saml. och XIII. Saml. p. 1 — 150.

1094.

1094. MSC. Kongl. Maj:s och Rikſens Bergs-Collegii underdån. Memorial til Hans Kongl. Höghet, Hert. Adolph Friedrich, — om Bergvärken i Riket, 1744. B. I, C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Kort och otilräckligt.

1095. Til Kongl. Maj. Thes och Rikſens Bergs-Collegii underdån. Berättelſe, om Bergslagernes och Bergverkens tilſtånd: afgifven til 1769 års Riksdag. *in 4:o.* Stockh. Salvius, 1769. 139 ſidd.

År, ſå mycket jag vet, den förſta Kongl. Bergs-Collegii Riksdags-Relation, ſom blifvit lagd Almänheten för ögon.

Et vidlyftigt Utdrag däraf på Tyſka ſtår uti A. F. Büſchings *Magazin für die neue Hiſtorie und Geogr.* IV Th. Hamb. 1770, *in 4:o*, p. 309—350.

1096. Til Kongl. Maj. Thes och Rikſens Bergs-Collegii underdån. Berättelſe om Bergslagernes och Bergverkens Tilſtånd, afgifven til 1771 års Riksdag. *in 4:o.* Stockh. Fougt 1771. 68 ſidd.

Götting. Anzeig. 1773, p. 364.

1097. Diſſert. de Juribus & Privilegiis ad rem in Sveonia metallicam pertinentibus. Pr. C. Lundius, Reſp. *Andr.* SWAB. *in 8:o.* Upſ. 1704. pp. 95.

Nova Liter. mar. Balth. 1706, p. 182.

B. 1. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1098. Kongl. Stadgar, Förordningar, Privilegier och Reſolutioner, angående Juſtitien och Hushåldningen vid Bergverken och Bruken, med hvad ſom thertil hörer, både inom och utom Bergslagerne uti Sveriges Rike och therunder lydande Provincier. Uppå Kong. Maj:s allernåd. befallning, til almån nytto och efterråttelſe igenom trycket utgifne. *in 4:o.* Stockh. Schneider, 1736.

Kongl. Bergs-Collegium har gifvit ut denna Samling. Föreralet intager 8 ſidor, och Förtekningen på de Stadgar m. m. ſom finnas i detta Verk, ifrån 1347 til och med 1735, 38 ſidor. Sjelfva Samlingen, tillika med Bihanget, beſtår af 878 och Regiſtret af 182 ſidor.

§. 2.

Beſkrifningar öfver Mineral-Vatten och Hälſo-Brunnar.

1099. Den lilla Vattuprofvaren, hvarigenom de råtta och hälſoſamma Suurbrunnar ifrån de falſka, eller gemena Jern-vatten, ſom här och där i vårt K. Fädernesland finnes, igenkännes och åtſkiljes: til efterråttelſe i ljuſet bracht af *Urban* HIÆRNE. *in 8:o.* Stockh. Keyſer, 1683. 92 ſidd. *utom Föret. och Reg.*

Acta Erudit. Lipſ. 1684, p. 79.

1100. *Joh.* LINDERS Tankar om Suurbrun-

brunnars Kraft och Verkan. *in* 8:o. Stockh. Keyſers Enka, 1712. 66 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Deſamme, uplagde andra gången och förmerade *in* 8:o. Stockh. Horrn, 1718. 74 ſidd.

1101. Kort Berättelſe, med Förtekning uppå de vid närvarande tid i Sverige uptagne och mäſt bekante Mineral-Brunnar, Landſkaps-vis anförde, ſammanfattad af *Abr.* Abr:ſon HÜLPHERS. *in* 4:o. Weſterås, 1770, 48 ſidd.

Lärda Tidn. 1770, n. 50.

År bifogad des - -"Fägne-Tal uppå — Kon. "Adolph Friedrichs — Namnsdag, d. 23 Jun. "1769, hållit för det Sälſkap, ſom då var ſamlat vid Såtra Brunn" &c. *ibid.* 1770, *in* 4:o.

Innemot 350 Hälſo-Brunnar och Mineral-Källor upräknas, af hvilke likväl ſtörſta delen äro föga kände utom den Landsort, i hvilken de äro belägne; mindre hafva de til deras halt och egenſkaper blifvit behörigen underſökte, eller beſkrifne. Författaren har tillagt et Alphabetiſkt Regiſter öfver deſſe Brunnar.

1102. Välmente Tankar om Dannemarks Hälſo-brun, ſom är ¾ mil Öſter ut ifrån Upſala i Dannemarks Socken belägen, och nu i tre år brukader år til mångens nytto och hjelp, utgifne af *Joh. Gottſch.* WALLERIUS. *in* 8:o. Stockh. Kgl. Tr. 1737. 50 ſidd. *Dedid. och Föret. oberäkn.*

Den-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Denne Tractat, öfverſatt på Tyſka, ſtår bak. om J. G. Wallerii *Hydrologie*, Tyſka Uplagan, af Joh. Dan. Denſo, Berlin 1751, *in 8:o*.

1103. Diſſert. chem. de Fonte acidulari Dannemarkenſi: Pr. Torb. Bergman, Reſp. *C. H.* WERTMÜLLER, *in 4:o*. Upſal. 1773.

Upſ. Tidn. 1774, n. 23, 24.

Omtr. uti: "T. Bergman Opuscula phyſ. & chem. collecta, reviſa & aucta", Vol. I, Holm. U. & A. 1779, *in 8:o*, n. IV.

Uti denna Samling ſtår ockſå, under n. III, p. 149 följ. en Afhandling: *de Aquis Upſalienſibus*, af ſamma berömde Författare, och uti hvilken han beviſar, at Upſala Stad åger godt vatten i öfverflöd.

1104. Et kort Samtal om the för några år ſedan upfundne Suur-brunnar vid Wijksberg i Upland och Salem Socken, hållet emellan Hydrophilus och Miſocrenes, och i ljuſet framgifvit af *Sam.* SKRAGGE, M. D. *in 8:o* Stockh. Keyſer, 1688, 58 ſidor, *utom Föret.*

Detſamma, *in 8:o*. Stockh. Werner 1708. 56 ſidor.

Sam. Skragge följde med Kon. Carl d. XII i fält, ſåſom Lif-Medicus; var med i Turkiet, dödde i Hamburg 1718.

1105.

1105. Den nyfs uptagne Wårby Hålfo- och Mineral-Brun, med fina anftålte rön och prof, famt des belägenhet, och för hvilka Sjukdomar den, få väl in- fom utvärtes tjenlig finnes, beſkrifven och välment framſtäld af *Joh. Chrph.* HEYNE. *in 12:o.* Stockh. Laurelius, 1708. 52 ſidor, *utom Dedic. och Transſumpt af Arch.* Hiærnes *Brcf til Landsh.* Hans Clerk. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1106. Wårby Surbruns märkvärdige Curer, ſom ſkedde och upteknades då den förſta året 1708 blef uptagen och brukat. Jemte några dårvid ſatte och beſvarade Frågor, med den mycket utropade och brukade Sympathie-Curen (af *Joh. Chrph.* HEYNE) *in 12:o.* Stockh. J. G. Matthiæ, 1709. 100 ſidor *utom Föret.*

Författaren, M. D. och Kongl. Lif-Medicus, adlad 1719 med namn *Nordenheim*, dödde 173-.

1107. Underråttelſe om Wårby Hålfobrun. *in 4:o.* 1725.

Förtekn. uppå Er. Hindrichſon Ströms Bibliothec. Stockh. 1749, *in 8:o*, p. 121.

1108. Angående Surbrunnar. Hvarvid föreſtälles lärde Läkares utlåtelſer om deſſe Vattns art, kraft, bruk, nytta; kort ihopdragne, jemte Beſkrifning om Norrby Surbrun i Södermanland, af en, ſom, näſt Guds hjelp, af

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. af des Vattns nytjande blifvit lyckel. lindrad AF SIN PLÅGA. *in 8:o.* Stockh. 1741. 114 ſidd. *Föret. oberåkn.*

Författaren är Proſten och Kyrkoherden i Nyköping M. *Andr. Sam.* PIJHL; hvilken, vid detta Arbeters ſammanſkrifvande, enkannerligen nytjat en Berättelſe om Norby Hälſobrun i MSCt af D. Petr. *Martin*, förſt Provincial-Medicus i Södermanland, ſedermera Adjunct. Facult. Med. i Uplala, död 1727. Proſten Pijhl afled 1752.

1109. En kort Berättelſe om the nyſs-upfundne Hälſo-Källor, på ſkilnaden emellan Fläckiebo och Kila Soknar i Wesmanland, hvad Mineralier de hålla, och emot hvilka Sjukdomar de båſt kunna tjåna, med mera ſom thertil hörer, i ſtörſta haſt ſammanfattad af *Sam.* SKRAGGE, M. D. och Med. Prov. Vesm. *in 12:o.* Stockh. Wankifs Enka, *utan årtal*, 4 ark.

1110. *Sam.* SKRAGGES Berättelſe om några Curer vid Wesmanlands Hälſo-Källor. *in 8:o.* 1703.

1111. *Pet.* ELFVINGS korta Anmärkningar öfver Kihla, eller Fläckebo Hälſobruns Curer. *in 12:o.* Stockh. Werner, *utan årtal.*

Autoren, Medicinæ Profeſſor i Åbo, afled 1726.

1112.

1112. *Abr.* Abr:ſon Hülphers Anmärkningar om Såtra Hälſobrun i Weſtmanland. B. I. C. 2 Sveriges Nat. Hiſt.

Vid des under N:o 1101 citerade *Fägne-Tal*, Weſterås 1770, *in 4:o*.

1113. En kort Berättelſe om den i Wårmeland och Grythytte Sokn belågna, och för några år ſedan upfundna Looka Hälſobrun, med de omſtändigheter och Anmärkningar, ſom af erfarenheten deſſe tvenne förledne åren kunnat inhåmtas, ſamt för hvilka Sjukdomar Vatnet förnämligaſt tjänar &c. framgifven af *Eric* Victorin. *in 8:o*. Stockh. Werner, 1727. 71 ſidd.

1114. Continuation af kort Berättelſe om de Curer, ſom vid Looka Hälſobrun åren 1727 och 1728 åro gjorde: framgifven af *Eric* Victorin, M. D. R. Coll. Med. Membr. *in 8:o*. Stockh. Werner, 1729. 88 ſidor.

Dr Eric Victorin dog 1756.

Om Looka Hälſobrun läs också Car. Linnæi *Wäſt-Götha Reſa*, p. 264; och Pet. Jon. Bergii, år 1763 för K. Vet. Acad. vid Præſidii nedläggande, hållne Tal: *om kalla Bad i gemen, och Loka Badningar*; i hvilket den namnkunnige Gytjans bruk och verkan beſkrifvas. Jämför Hülphers *Förteckn.* p. 12.

1115.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. 1115. Notification angående Sót-Bruns-Curen, vid S. Ragnilds Källa i Söderköpings Stad. *in 4:o.* Stockh. 1718, *item* 1719. ½ a.

Denna Notification har D. *Magn. Gabr.* BLOCK, Provincial-Medicus i Öſtergöthland, låtit trycka. Han afled 1722.

Åtſkilligt angående denna Källa är infördt uti *Inrikes Tidningarne* 1764, n. 37, och 1768, n. 22.

1116. Kort Beråttelſe om S. Ragnilds Källa vid Söderköping. *in 4:o.* Stockh. 1766. ½ ark.

1117. En utförlig Beråttelſe om the nyſs upfundne Suurbrunnar vid Medevi uti Öſter-Göthland, huru the båſt ſkola brukas, och på hvad ſätt imedlertid Diæten anſtälles; och huru man åtſkillige tilfällen, ſom Brunsgåſterna under tiden vederfares, kan båſt förekomma, therjämte några nödvändige frågor; och ytterſt några förledne års Curer upteknade af *Urban* HIÆRNE. *in 8:o.* Stockh. Eberdt, 1680. 200 *ſidd. utom Föret.*

Boken hade tilförne tvenne gånger varit trykt, neml. 1679 i Stockh. *in 12:o*, och ſamma år i Linköping. Uplagan af 1680 år tilökt med en Beråttelſe om de året förut vid Medevi ſkedde Curer.

1118.

1118. Kgl. Maj:s Placat, angående Medevij Surbrunn: Stockh. d. 6 Jun. 1681. *in 4:o.* K. Tr. 1 ark. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1118 (a). Kgl. Maj:s Råds Förordning dem til råttelſe och efterlefnad, ſom vid Medevij Surbrunn ſig uppehålla. Dat. Stockh. d. 15 Junii 1714.

Uti v. Stiernmans *Saml. af Com. Stadgar*, Del. VI, p 159. Lås Extractet, vid ſlutet, p. 161.

1119. Grundelig Underråttelſe, huru Mineral-Vatnet vid Medevij uti Öſter-Göthland båſt ſkal brukas, och på hvad ſätt Diæten ſkal hållas, hvarefter ock de, ſom ſig af de andra Brunnar i Sverige betjåna, kunna (med behörig Limitation) ſig ſtälla och råtta. Nyligſt uti ſtörſta korthet ſammandragen (af *Urb.* HIÆRNE). *in 12:o.* Stockh. 1702, *item* 1708. 60 *ſidd. Föret. jemte Placatet ang. Medevij Surbr. oberåkn.*

Omtr. genom *Kgl. Tr. i Nyköping* 1760 *in 12:o*, 2 ½ ark.

1119 (a). Underråttelſe om Medevi Surbrunnar, af *Torb.* BERGMAN. *in 8:o.* Stockh. J. G. Lange, 1783. 13 ſidd.

Författaren är Chem. Profeſſor i Upſala.

1120. Medevij Surbrunnars märkvärdiga Curer, på deſſe tre ſidſta åren uti ſvåra och

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. långſamma Sjukdommar ſkjedde, anteknade och fulfölgde af *Joh. Gottſchalk* TRANÆO D. *in 8:o.* Stockh. Keyſer 1690. 86 *ſidd. utom Ded. och Föret.*

Författaren, född i Strengnäs, var Ammiralitets-Medicus i Carlscrona, hvareſt han ännu lefde 1717.

1121. Kort Berättelſe om några ſärdeles Curer, ſom äro ſkedde vid Medevij Hälſobrun, upſatt och, efter Kgl. Colleg. Med. föregångne Cenſur, til Trycket befordrad af *Conſt.* SOEM. *in 8:o.* Stockh. 1727. 32 ſidd.

Författaren, M. D. och Stads-Phyſicus i Stockholm, afled år 1748.

1122. Märkvärdiga Obſervationer ang. Jönköpings (Lindedahls) Surbruns-Curer, ſom ock en utförlig Relation, huru Surbrunnen aldraförſt år kommen i bruk, och ſedan alt mer årligen tiltagit igenom thes lyckeliga Verkan. Upteknat af *Jac.* SJÖBERG, M. D. *in 8:o.* Jönköping, Falk. 2 ½ ark.

Lårer vara tryckt vid pafs år 1733; men hvad Relationen til Kgl. Colleg. Medic. angår, få hade Författaren den långt förut ingifvit.

Efter Hülphers's Berättelſe, i des *Förtekning*, p. 26, ſkal denne Tractat förſte gången vara tryckt 1714, *in 4:o.* Han citerar ockſå: *Åreflod öfver Hälſobrun Lindal*, tr. 1713. 1 a.

1123.

1123. Kort Afhandling om den vid Jönköping år 1763 uptagne Helsobrunnen, Malmredahls Helsobrun kallad. Efter Kgl. Coll. Med. genomseende och gifne Censur, til trycket lämnad af *And. Mag.* WÅHLIN, M. D. Prov. och Hofräts-Medicus i Jönköp. *in 8:o.* Jönköping, Falk, 1764, 2 ark. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

Lärda Tidn. 1765, n. 50.

1124. Acidularum Gothoburgensium — a. 1688 in ipsa urbe exortarum, variisque probis tam theoreticis, quam practicis — examinatarum, Prodromus: ob commune bonum, officio id postulante, editus ab *Abrah.* BEX, M. D. ac hujus loci Phys. ord. *in 12:o.* Gothob. Rahm, *sine anno.* pl. 2.

Denna Hälsobrun, belägen på den så kallade Köpmansgatan, har nu i många år varit öde och igenstoppad; se E. Cederbourgs *Beskr. öfver Götheb.* p. 63. Doct. Abr. Bex dödde ung 1690.

Hülphers, i sin *Förtekning*, p. 28, citerar en af Tyske Past. *Mart. Fr.* HERMANNUS hållen Predikan, tr. 1689, under titel: "Der süsqwellende Heylbrunn, bey dem für kurzer Zeit entsprungenen Saur-Brunnen in Gothenburg".

1125. Kort Berättelse om hälsosamma Mineral-Vatnet här vid Götheborg, utefor Carlsport upsprungit, hvilken Kongl. Prov. Medicus, och denna Stads Phys. ordinar. *And.* LUNDELIUS, M. D. framstält

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. 1 hafver. 1713. *in* 8:o. Götheb. Hageman. ark.

Denna Hålſobrun blef år 1711 upfunnen af D. Lundelius, dôd 1720. År 1728 förſkaffade ſig D. Jac. Boëthius Kgl. Maj:s Privilegium på ſamma Hålſobrun; ſe Cederbourg, l. c. p. 98.

D. Nauclér Bures Tankar om detta Bruns-vatten låſas uti *Götheb. Magaz.* 1760, n. 23, 25.

1126. *Dan.* KELLANDRI Epiſtola invitatoria ad Acidulas Gothoburgo propinquas. 1721.

Omtalas i *Acta Liter. Suec.* 1721, p. 244, ſåſom en nyligen utkommen Skrift, hvilken innehåller åtſkilligt märkvärdigt ang. detta Mineral-Vatnets nytta och bruk. Är ſkrifven på Svenſka: ſe Hülphers's *Förtekn.* p. 29. Författaren, M. D. och Stads-Phyſ. i Götheborg, lefde til år 1724.

1127. Berättelſe om Skara Hålſobrun, Skara-liſa kallad.

Uti *Götheb. Magaz.* 1761, n. 19.

1128. Kort Berättelſe om Baggetoſta Hålſo-Kålla, vid Uddevalla, af *Jac.* BOËTHIUS. *in* 8:o. Götheb. 1729.

Baggetoſta Surbrun ligger ¼ mil från Uddevalla; ſe Linnæi *Weſt-Götha-Reſa*, p. 204, och P. J. Bergii *Tal om Stockholm för 200 år ſedan* &c. p. 292 i not.

D.

D. Boëthius, Stads-Phyſ. i Göteborg, dödde 1748. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1129. Berättelſe om Gillberga Brunn, af D. *Dan.* RUDBERG, 1764.

Citeras af Hülphers p. 35.

Gillberga Brun år belägen 5 ½ mil ifrån Carlſtad; har namn af Håradet och Soknen.

1130. Argumentum Relationis Doct. DOEBELII de Acidulis Scanicis. *in 4:o.* (1707) pl. ½.

1131. Beſkrifning om Ramlöſa Hälſo- och Surbruns upfinnande, des Belägenhet, Natur, Verkan och råtta Bruk. *in 8:o.* 1708. 24 ſidd.

År utgifven af nyſnämnde D. *Joh. Jac.* DOEBELIUS, och tryckt utan Ställets eller Boktryckarens Namn. Författaren var då Gouvernements Medicus i Skåne, blef ſedermera Med. Profeſſor i Lund, adlades 1717 med namnet von DOEBELN, och afled 1743.

Om Ramlöſa Brun läs ockſå Bar. Hårlemans *Bref til* Gr. *Piper*, och C. Linnæi *Skånſka Reſa*, p. 310. En Romantiſk Beſkrifning på denna Hälſobrunn ſtår uti *Lunds Veckoblad* 1775, n. 34.

1131 (a). MSC. D. *Nils* RETZII Beſkrifning öfver Åby Hälſobrun.

År i Sonens Prof. A. J. Retzii förvar.

B. I. C. 8 Sveriges Nat. Hiſt. Om Åby Hälſobrun ſe Tuneld, Upl. 5, p. 358.

1131 (b). Kgl. Maj:s Råds Bref til Collegium Medicum, at den uti Geſtrikeland och Björkeby upfundne Mineral-Brunnen ſkal njuta ſamma Friheter och Privilegier, ſom andra Hälſobrunnar här i Riket. Dat. Stockh. d. 15 Junii 1714.

Uti von Stiernmans *Saml. af Comm. Stadgar*, D. VI, p. 162. Skal blifvit proberad och förſökt af D:r Carl Pelt, Prov. Medicus uti Gefleborg och Norrland.

1132. Examen Chymico-Medicum Fontis ſoterii Kuppiſenſis, Diſſert. Acad. Pr. *Herm. Didr.* SPOERING, Reſp. Joh. Ekelund. *in 4:o.* Aboæ 1741. pp. 23.

Denna Hälſobrun är belägen nära intil Staden Åbo. Jämför Pr. Haartmans Relation i de 1765 til K. Colleg. Med. inlemnade *Berättelſer*, tr. ſamma år i Stockh. *in 8:o*, p. 43 *ſeq.* och *Guſt.* WINQUISTS "Hydrol. Förſök om Beſkaffenheten af Finlands Fjäll- och Kiäll-vatten", en under Profeſſor Gadds inſeende utgifven Diſputation, Åbo 1772, *in 4:o*, i hvilken åtſkillige i Finland upfundne Mineral-Källor namngifvas. *Lärda Tidn.* 1772, n. 87, 88.

Sect.

Sect. V.

Berättelſer om åtſkilliga Phyſicaliſka Händelſer.

§. 1.

Om Solens Up- och Nedergång, Nordſken, Åſkedunder, Jordbåfningar, m. m.

1133. Refractio Solis inoccidui, in Septentrionalibus oris, juſſu Sereniſſ. ac Potentiſſ. Principis, Caroli XI — circa Solſtitium æſtivum 1695 aliquot Obſervationibus Aſtronomicis detecta (Lat. & Suet.) *in 4:o.* Holmiæ, ex officina h. N. Wankifii. pp. 103. *ſine Ded. rel.*

Act. Erudit. Lipſ. 1697, p. 91. Tentzel, *Monatl. Unterred.* 1698, p. 849.

Dedicationen är underteknad d. 29 Oct. 1695 af *Joh.* BILBERG; hvilken, under d. 27 Aug. ſ. å. hade fått Konungens Befalning, at upſåtta denna Berättelſe: ſe Sam. Lœnboms *Handl. til K. Carl XI Hiſt.* VIII Saml. p. 219.

Omtrykt är Boken, dock på Latin allena, uti *Ephemerid. Naturæ Curioſor. Append. An. IV*, och af denna Uplaga äro Exemplar ſärſkilt afdragne.

På Engelſka har hon fått följande Titel: "A Voyage of the late King of Sweden, and another of Mathematiciens ſent by him: by *John* BILBERG". Lond. 1698, *in 8:o.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Om "*Jo. Chr.* SCHULENBURGS Ellipt. und "bey Nacht ſcheinende Sonne, nach Anlaſs des Königs in Schweden Carls des XI, zu Torneå in Lappland a. 1694 angeſtellt. Aſtronom. Obſervation. Bremen 1696, *in* 4:o, år en Tyſk Öfverſåttning af Bilbergs Arbete, eller et Utdrag däraf, kan jag icke ſåga. Titeln år tagen utur *Catal. Libror. Jac. Burckhardi*, Halæ 1748 *in* 8:o, p. 122.

1134. Demonſtratio mathemat. oſtendens, Lucem inocciduam ſub Polo boreali dari. Pr. A. Riddermark, Reſp. *Chph.* BLANXIUS. *in* 8:o. Lond. Goth. 1701 pp. 48.

1135. Expoſitio Transformationis lacrymarum Heliadum in Electrum, Excercit. Academ. adumbrata, Pr. And. Prytz, Reſp. *Joh.* FRANSEEN. *in* 8:o. Aboæ 1708. pp. 35.

Under denna Fabel, ſom låmpas på vår Nord, beſkrifves Solens gång. Med *Eridanus* förſtås Öſterſjön, *Heliadum Lacrymæ* betyda Bernſten o. ſ. v. Jämför O. Rudbecks *Atlant.* T. I och II på flere ſtållen.

1136. CCCXVI Obſervationes de Lumine Boreali, ab a. 1716 ad ann. 1732, partim a ſe, partim ab aliis in Suecia habitas, collegit *And.* CELSIUS. *in* 4:o. Norimb. Endteri Hæred. 1733. pp. 48. *ſine Præfat.*

Com-

Commerc. liter. phyſ. techn. med. Norimb. 1733, B. I. C. 2 p. 262. Sveriges Nat. Hiſt.

En Berättelſe om Nordſkenet, af *P.* WARGENTIN, ſtår i *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1752, p. 161 — 171. Hiſtorien om Nordſkenet, af *Denſamme*, läſes *ibid.* 1753, p. 81 - 93.

"Nordlyſets Aelde, beviiſt med gamle Skri"benters Vidnesbörd, ved *Gerh.* SCHOENING", en vacker Afhandling, intager et Ställe uti *Kiœbenhavnſke Selſkabeds Skrifter*, VIII Deel. p. 197-316.

1137. *Brontologia Theologico-Hiſtorica*, thet är, enfaldig Lära och ſanferdig Berettelſe om Åſkedunder, Blixt och Skott, beſtående af Fyra Delar: I. En af Guds Ord och andra Skrifter tagen Beſkrifning om Åſkans dunder och blixt, eld och kraft. II. Gudfruktiga Menniſkors chriſtelige Tankar om then i Himmelens-ſky dundrande och liungande Gudi. III. Suiogothia fulminibus & flammis punita, eller troverdiga Berättelſer om the märkvärdigaſte Åſke-ſlag, Thoreldar, och andra ſtora Brandſkador, ſom i förra och ſednare tider, ifrån år 1000 intil thetta innevarande, på Städer, Slott, Kyrkior och andra ſtora Hus ſig tildragit hafva, inom Svea-och Götha Rike. IV. Några få Böner m. m. — ſammanſkrifven af *Olav.* RHYZELIO, W. G. *in* 4:o. Stockh. Horrn, 1721. 131 *ſidd. utom Dedicat. Föret.* m. m.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Act. Liter. Suec. 1722, p. 345.

Til mit ämne hörer den Hiſtoriſka Delen, hvilken, för nyare tider, anſenligen kunde förökas.

1138. Berättelſer om några märkvärdiga Åſkeſlag, af *Nils* PALMSTIERNA.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1749, p. 115-128.

1139. Sanfärdig Berättelſe om thet ſvåra Åſke-ſlag, ſom träffat och til en ſtor del förtårt Hofva Kyrka i Wåſter-Göthland (d. 23 Jun. 1723). *in* 8:o. ½ a.

1140. En kort, men ſanfärdig och omſtändelig Berättelſe, om den oförmodeliga och förſkräckliga Händelſe, ſom d. 19 Jul. 1728 timade ſig på Dahls Land, Sundels Härad, Fränneſors Paſtorat - - medelſt et häftigt Thordöns-ſlag &c. i pennan fattat af Kyrkioherden därſammaſtädes, M. *Erland* ROSELL. *in* 4:o. Stockh. Kgl. Tr. 1728. 1 ark.

1141. Kort och välment Påminnelſe vid Guds hemſökande Dunderſlag, ſom ſig tildrog i Wåſter-Göthland och Dala Giäld, år 1728, författad af M. *Andr.* SILVIO, P. &. P. Dalenſi. *in* 8:o. Götheborg, Hagemans Enka, (1728). 34 ſidd.

Om

Om Författaren, dód 1746, läs *Lärda Tidn.* f. å. p. 187. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1142. Beſkrifning om et Åſke-ſlag i Alfva Sokne-Kyrka, på Gottland.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1753, p. 77-79.

1143. Om et Åſkeſlag uti Öſterwåhla Soken och Wåſmanlands Landshöfdingedöme, af *Dan.* TILAS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 33—40.

1144. Animadverſiones Chemicæ ad Ictum Fulminis in Arce regia Upſalienſi, d. 24 Aug. 1760, quas, Pr. J. G. Wallerio, publice ventilandas exhibet *Car. Petr.* WIBOM (Lat. & Suet.) *in 4:o.* Upſal. 1761, pp. 59.

1145. Om et märkvärdigt Skydrag, vid Wreta Kloſter, af *T.* TIBURTIUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1758, p. 39—42.

1146. *Nicol.* WALLERII brevis Hiſtoria Glebarum, quæ propria quaſi virtute e terræ gremio, in patria noſtra ſe elevaſſe & ejeciſſe deprehenſæ ſunt.

Läſes: *Act. Lit. & Scient. Suec.* 1737, p. 230—235.

1147. Diſſert. de Terræ Motu; Pr C. F.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. F. Mennander, Reſp. *Caſp.* BÄCK. *in* 4:o. Aboæ 1747. 5 ½ a.

Lärda Tidn. 1748, n. 1.

Anledning til detta ämne hafva tvenne Jordbåfningar gifvit, ſom 1737 och 1739 i Öſter-Bottn blifvit märkte. Meſſenius, i ſin handſkr. Krönika om Finland, berättar jämväl, at år 1626 en dylik händelſe, på detta ſtället, ſig tildragit.

Om Jordbåfningar i Sverige, uti fordna och nyare tider, läs *Götheb. Magazinet*, 1760, n. 5.

En Obekants Bref, innehållande Anmärkningar ang. Jordbåfningar, eller något dylikt, i Öſter-Dalarne, ſtår i *Lärda Tidn.* 1753, n. 44.

1148. Beſkrifning om några Jordbäfningar, ſom tildragit ſig i Weſter-Norrland år 1752, af *Nils* GISSLER.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1753, p. 67 — 74.

Lägg härtil: *Henr.* WEGELII Berättelſe om en Jordbåfning i Kimi Lapmark, ibid. 1759. p. 229 — 237.

1149. Samling af Berättelſer om de ovanliga Rörelſer i Vatnet, ſom på åtſkilliga ſtällen här i Riket blifvit märkte d. 1 Nov. 1755.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1755, p. 314 — 321.

1150. Samling af åtſkillige Märken, ſom

om Fiſkare, Lotſar och annat Sjöfolk, dels vid Öſterſjön, dels vid Veſter-Hafvet, hafva til tilkommande Väderlek, af *P.* KALM. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1745, p. 102 — 114.

Hit höra tvenne Academ. Afhandlingar, den förra, af *Jo. Hindr.* LINDQUIST de Præſagiis pluviarum, Ab. 1769, och den andra af *Mich.* POLVIANDER de Præſagiis tempeſtatis ſerenæ, ib. 1771, bägge *in 4:o.*

1151. Diſſert. de Præſagiis Tempeſtatum in Carelia. Pr. C. F. Mennander, Reſp. *Fr.* AURENIUS. *in 4:o.* Aboæ 1752. 4 a.

Lärda Tidn. 1752, n. 28.

1152. Biſkopens i Skara, D. *Jeſper* SWEDBERGS Gudeliga Betänkande om then ovanliga Väderleken och thet ſtadiga Regnandet, ſom ſynes villia fördärfva Säden och Gråſet på Jorden m. m ſkrifvit och utgifvit then 17 Julii år 1725. *in 8:o.* Skara, Möller, 24 ſidd.

§. 2.

Om Vatnets Stigande och Fallande, ſamt om några märkvärdiga Strömar och Sjöar.

1153. Om Vatnens Högd och förra Verldens ſtarka Ebb och Flod. Beviis utur Sverige. *in 8:o.* Stockh. Werner, 1719. 40 ſidd.

För-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Författaren var Aſſeſſoren i K. Bergs-Collegio, *Eman.* SWEDENBORG. *Acta Liter. Suec.* 1720, p. 5. J. Browallii *Betänk. om Vattumiſkn.* p. 9.

1153 (a). *Eman.* SWEDENBORGII Epiſt. ad Jac. a Melle (de Reliquiis Oceani in terris & montibus Sueciæ) ſcripta Holmiæ d. 21 Maji 1721.

Uti *Act. Lit. Suec.* a 1721, p. 192 — 196.

1154. Monumenta Diluvii univerſalis ex Hiſtoria profana civili, quæ, Pr. Joh. Engeſtröm, publico examini ſubmittit Reſp. *Jo. Henr.* BURMESTER. *in 4:o.* Lond. Goth. 1740, pp. 48.

Emot ſlutet beviſar Författaren af *Eddan*, at vår Nords åldſta Inbyggare icke varit okunnige om Syndafloden.

1155. Monumenta Diluvii univerſalis ex Hiſtoria naturali, quæ, Pr. Kil. Stobæo, publico examini ſubmittit Reſp. *Jo. Henr.* BURMESTER. *in 4:o.* Lond. Goth. 1741.

Omtr. uti *Kil.* STOBÆI Opuscula, Dant. 1752, *in 4:o*, p. 286 — 327.

1156. *And.* CELSII Anmärkning om Vatnets Förminſkande, ſå i Öſterſjön, ſom Veſterhafvet.

Uti *K. Sv. Vet. Acad. Handl.* 1743, p. 33-50.

Prof.

Prof. Celſius utgifver ſina Tankar om Vatnets Förminſkande ſom en ſats, hvaraf man kan draga åtſkilliga nyttiga Slutſatſer; han är jämväl af den mening, at denſamma kan hafva ſin Nytta i anſeende til en ſäker Tide-räkning uti Hiſtorien, neml. ſå vida man kunde vara förſäkrad om Satſens enahanda Tillämpelighet på förflutne Tider; hvilken Tillämpelighet han likväl ſjelf i tvifvel drager. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Denna Hypotheſe har ſedermera vår vittre von Dalin icke allenaſt antagit, ſåſom en oſtridig och på alla Tider tillämpelig Grundſats i Hiſtorien, utan ockſå därpå byggt Tideräkningen uti ſin *Svea Rikes Hiſtoria*, hvaraf Förſta Delen utkom 1747.

Vattuminſknings-Satſen har haft, och har ännu, ſine Förfäktare ſå väl ſom Motſtåndare. Til de förre räknas, utom *Celſius* och *von Dalin*, *von Linné*, *Hårleman*, *Kalm*, *Chydenius*, *Hasſelquiſt* med flere, och til de ſenare, jemte hela Svea Rikes *Preſte-Stånd*, *Bioerner*, *Wilde*, *Lagerbring*, *Richardſon*, *Browallius* och andre. De märkvärdigaſte Skrifter, ſom i detta Tviſtemål genom Trycket utkommit och fallit mig i händer, åro i ordning följande.

1157. *Caroli* LINNÆI Oratio de Telluris habitabilis Incremento, habita — in Acad. reg. Upſal. a. 1743, Apr. 12.

Uti *C.* LINNÆI *Amœnit. Acad.* Vol. II, p. 430—459.

En Svenſk Öfverſättning af detta Tal utkom i Stockh. 1776. *in 8:o.*

1158.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1158. Utdrag af et Bref til Cammarherren Grefve Thor Bonde, ſkrifvit in Julio 1747 af Herr Aſſ:n BIOERNER, ang. Oriktigheten af then nyligen påſtådde Öſterſjö-högden, ſom ſkal, redan år 1100 efter C. Bord, hafva ſtådt öfver thenne tids Vattenbryna til 16 alnar, ſamt altſå merendels öfver Stockholm och flera Sveriges Strand-Orter af thylik högd.

Uti *Stockholms Veckoblad* 1748, n. 17, 18, 19.

Läs ockſå hvad ſom vidare, i detta ämne, uti ſamma *Veckoblad* finnes införd, n. 31, 32, 34.

1159. Beſchwerden des Prieſter-Standes im Schwediſchen Reiche, über des Königl. Bibliothecarii, Herrn Ol. Dalins, Schwediſche Reichs-Hiſtorie.

Uti *Marburg. Beyträge zur Gelehrſamk.* V. St. Marb. 1750. *in* 8:o, p. 129—141.

Uti detta Präſte-Ståndets Betänkande, eller Protocolls-Utdrag af d. 12 Sept. 1747 (rättare d. 4 Dec.) ogillas Vattuminſknings-Satſen. Biſkopen D. *Rhyzelius* låges därvid hafva fört pennan. Det bifölls jämväl af Borgare-Ståndet, hvilket Ståndts Protocolls-Utdrag kan läſas *ibid.* p. 218.

Huru Hof-Rådet *Schlözer* gloſſerar öfver detta Betänkande, i affigt at däraf göra åtlöje, kan ſes uti des *Proben Ruſſiſcher Annalen*, Brem. u. Götting. 1768, *in* 8:o. p. 53 uti Anmärkn.

1160.

1160. Utdrag af et vidlyftigt Bref til Præſidenten __Grefve Carl Fredr Piper, ifrån Hr Aſſeſſoren BIOERNER, ang. vidare Anmärkningar emot then ſtora Vattuminſkningen, ſom några thenne tid hafva påſtått vara fordom ſkedder, och ännu böra hållas före altjämt ſke och framhärda. *in 4:o.* Stockh. Kgl. Tr. 1748. 1 a. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1161. Svea Rikens Håvda-Ålder, upviſader med en Sago-och Röno-Reda om Nordiſke Länders, ſå fornare, ſom ſenare Åboning, Strandvidd och Öſterſjö-högd, med tillökning av et Brev om Finnars, Lappars och Samojeders urſprung från Samaritanſke Iſraeliter, af *Erik Jul.* BIOERNER. Hegeſippus L. 3, C. 8. __ *in 4:o.* Stockh. Merckel, 1748. 210 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Brefvet, tilſam.* 32. ſidd.

Et beſynnerligt Skrifſått, ovanliga och icke almänt bekanta Ordfogningar, jämte en ſälſam Orthographie, göra detta Arbete för Läſare tungt och obehagligt; ehuru man för öfrigt icke nekar, det ju däruti flere grundade och nyttige Anmärkningar förekomma.

1162. *Jac.* WILDE om Nordiſka Hiſtoriens Pålitelighet och Tideräknings-grund.

År Bihanget til I Delen af des "Svenſka Stats-"Förfatningars, eller allmänneliga Råtts Hiſtoria, "med Förklaringar och Påminnelſer öfver Hr "Ol.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. "Ol. Dalins Svea Rikes Hiſtoria, af Latinſka "Språket förſvenſkadt af *And. Wilde.* Stockh. "1749, *in 4:o.*

1163. Oförgripeliga Påminnelſer om Vattuminſkningen i Norden, huruvida deraf kan väntas någon Säkerhet om Sveriges Ålder; af *Sven* BRING.

Uti des *Samling af åtſkillige Handlingar, ſom förmodl. kunna gifva ljus i Sv. Hiſtorien*, I Del. Lund (1749) *in 8:o.* n. XI, p. 137 — 177.

Påminnelſerna beſtrida Hypotheſen om Vattuminſkningen, ſamt v. Dalins därpå grundade Tidräkning.

Denne ſenare fant icke för godt, at vidlyftigt inlåta ſig i denna Stridighet; utan åtnöjde ſig med, at uti Företeket til II Delen af ſin *Svea Rikes Hiſtoria*, utgifven 1750, korteligen beſvara et och annat af de honom gjorde inkaſt.

Nya Skål mot ſamma Hypotheſe framſtäller *Joh.* GOTHENIUS, uti II Del. af ſin under Pr. Brings inſeende 1754 håldne Disputation: *de Fundamentis Chronologiæ Suio-Gothicæ*, ſe n. 2463.

1164. Obſervationes de Decrementis Aquarum in Sinu Botnico, quas publice defendent Pr. *Sam.* CHYDENIUS & Reſp. Sam. Lacman, Oſtrobotnienſes. *in 4:o.* Upſ. 1749. pp. 24.

Lärda Tidn. 1750, n. 8, 9.

Cel-

Celſii Anmärkningar beſtyrkas här med åtſkil- B. I. C. 2. Sveriges
liga nya Obſervationer. Nat. rift.

1165. Hiſtoriola Controverſiæ recens motæ de Antiquitate Regni Sveo-Gothici: cujus Specim. I Diſſert. Academ. ſiſtunt *Carol. Frid.* GEORGII & Reſp. Gabr. G. Tybelius *in 4:o.* Upſal. 1751. pp. 44.

Et afbrutet Arbete. Ånſkönt Författaren tyckes nog opartiſkt recenſera våra Håfdateknares Satſer och Meningar för och emot Vatnets Förminſkande i Norden, ſamt det därpå ſig grundande Bevis om Sveriges Ålder, påminner likväl D. Browallius, uti ſit *Betänkande*, p. 13, at igenom denna Afhandling, "Minſknings-Sat-"ſen ſynes mera hafva vunnit til antalet af Vid-"hångare, ån förlorat".

1166. Beſkrifning om en Runſten vid Drotningholm, ſom kan tjena til Uplysning i Lofvöiſka Hiſtorien. *in 4:o.* 22 *ſidd. utom Dedic. och Föret.*

Ånſkönt på Titel-bladet icke ſtår utſatt, hvareſt och når denna Skrift blifvit trykt, vet man dock, at hon lemnat preſſen i Stockholm, uti Kongl. Tryckeriet, 1751.

Författaren kallar ſig *Olaus* BIOERNERUS, *Antiquarius Lofvöenſis;* men är då varande Kgl. Bibliothecarien *von* DALIN. Ändamålet med denna ſkåmtaktige Skrift är utan tvifvel, at göra åtlöje af våra ſtränga Håfdateknare, och i ſynnerhet af framl. Aſſeſſoren Er. Jul. Biœrner,

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

kanſke för det han vågat föra pennan emot Vatuminſknings-Satſen, hvarpå förmodl. ſyftas p. 15, där det föregifves, at *för Syndafloden Mälaren var en liten Rännel* m. m.

Den ſom läſt *le Roman Comique* af *Scarron*, och *le Chef d'Oeuvre d'un Inconnu*, lärer ſnart nog finna, huru vår von Dalin vetat at betjena ſig af den förra, vid Öfverſkrifterne af Capitlen, och af den ſenare, uti ſjelfva Afhandlingen. För öfrigt lärer denna Skrift med ſkäl kunna räknas bland de ſällſyntaſte Svenſka Böcker, om ſå är, at icke flere än 30 Exemplar däraf blifvit trykte.

1167. Anmärkningar öfver de Skål, hvarmed Hr Aſſ:r Richardſon, uti I Delen af ſin Hallands-Beſkrifning, ſöker at förläga Satſen om Vatnets årliga aftagande i Norden, gjorde af M. *Sven* HEDSTRÖM, 1755.

De läſas i *Lärda Tidn.* 1755, n. 34.

Svar på deſſa Anmärkningar ſtår i ſamma *Tidningar*, n. 43.

1168. Betänkande om Vattuminſkningen, hvaruti denna Läran efter den H. Skrift, Naturens Lagar och Förfarenheten prövas, ſamt oriktig befinnes; af *Joh.* BROWALLIUS, S. S. Theol. Doctor och Biſkop i Åbo. *in 8:o.* Stockh. Salvius 1755. 250 *ſidd utom Reg. jemte et Kpſt.*

Lärda Tidn. 1755, n. 81. A. L. Schlözers *Neue-*

Neueſte Geſchichte der Gelehrſamkeit in Schweden, I St. p. 33. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Författarens död, ſom timade d. 25 Jul. 1755, juſt då Boken var under Preſſen, hindrade at därvid ej blef något Föreral gjort, ſom närmare kunnat gifva hans affigt vid handen. Uti början af ſin Afhandling beråttar han likväl, huru ſom det af Präſte-Ståndet, vid 1747 års Riksdag, författade Betänkande gifvit honom tilfälle, at, taga denna Hypotheſe under närmare pröfning; förmenändes ſig i ſynnerhet kunna beviſa, at Präſte-Ståndet, i bemälte ſit Betänkande, med all grund och ſkäl förklarat Vattuminſkningen för en obeviſt och opålitlig Sats, på hvilken icke något i Hiſtorien, eller annat mål, kunde byggas.

En Tyſk Öfverſåttning af denna Bok utkom i Leipzig, ånſkönt på Titel-bladet ſtår *Stockholm*, 1756 *in* 8:o. Se *Götting. Anzeig.* 1757, p. 409. Öfverſåttaren år M. *Carl Ernſt.* KLEIN.

Om Öfverſten *C. F.* NORDENSCHÖLDS Anmärkningar, til vederläggning af Browallii Betänkande, läs B. Ferrners *Tal*, p. 49 följ.

1169. *Tynder* HAKESONS Anmärkningar öfver Vattuminſknings-Satſens förhållande och beſkaffenhet, i anſeende til Uppenbarelſen, eller den H. Skrift.

De ſtå uti *Sv. Mercur.* 1756, Jul. p. 11—18, Sept. p. 129—134.

Författaren år nu varande Hof-Rådet och Profeſſorn i Göttingen, Hr *Aug. Lud.* SCHLOE-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

ZER, ſom den tiden uppehållt ſig i Sverige. Han uptäcker ſig ſjelf i ſin Journal, kallad: *Neueſte Geſchichte der Gelehrſamkeit in Schweden*, V St. Roſt. 1760, *in* 8:o, p. 828.

1170. Diſſert. Examen animadverſionum Pſeudonymi cujusdam de Hypotheſi Diminitionis Aquarum ſiſtens, cujus P. I. Pr. P. Kalm, publicæ disquiſitioni ſubmittit *Joh.* BROWALLIUS, J. F. *in* 4:o. Aboæ 1757. pp. 14.

Lärda Tidn. 1758, n. 75.

Författaren vederlägger *Tynder Hakeſons*, det är Hr *Schlœzers* Anmärkningar. Orſaken, hvarföre denne lärde Utlänning icke ſvarat därpå, gifver han ſjelf tillkänna uti nyſnämde *Neueſte Geſchichte* &c. l. c. i Anmärkn. Browallius har ej eller, ſå mycket jag vet, fortſatt ſin Underſökning.

1171. (*A. L.* SCHLÖZERS) Geſchichte der Streitigkeit, welche ſeit einigen Jahren in Schweden, über die Abnahme des Waſſers, geführet worden.

Uti des *Neueſte Geſchichte der Gelehrſamkeit in Schweden*, I St. Roſt. 1756, *in* 8:o, p. 164-174.

Berättelſen är til en god del tagen utur Browallii *Betänkande*, hvareſt ännu flere Skrifter namngifvas, ſom väl höra til detta ämne och före 1755 utkommit; men här icke kunna uptagas.

1172.

1172. *And.* WIJKSTRÖMS' Anmärkningar angående Hafvets ſtigande och fallande vid Calmare Strand. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1757, I Quart. p. 74; 1760, I Quart. p. 74.

1173. Disquiſitio hiſt. mathem. An Diminutio Maris Balthici ex Situ Lundæ probari poſſit? quam Pr. L. Liedbeck, publico examini ſubmittit *Er. Joh.* ANGELIN. *in 4:o.* Lond. Goth. 1757. pp. 15.

Lärda Tidn. 1758, n. 45.

Frågan beſvarades med nej.

1174. Afhandling om Aſpö Runſten, och des vitnande om en Vattuminſkning i Mälaren, jämte Svar på Hr Canc. R. och Prof. Ihres deröfver gjorde Anmärkningar. Upſat af *Erik* EKHOLM. *in 8:o.* Stockh. Grefing, 1758. 2½ a.

Sv. Mercur. 1758, *Sept.* ſid. 366.

Författaren ſåges hafva ſtympat Canc. R. Ihres Anmärkningar.

1175. EUSEBII PHILALETHIS Bref, med Uttydning öfver Aſpö Runſten.

Står i *Sv. Mercur.* 1759; *Aug.* p. 129—139.

Åfven dårſtådes *Sept.* p. 257—262, får man igen Hr EKHOLMS Svar på detta Bref, ſamt *Nov.*

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

p. 149—154, des Kritiſka Noter öfver *Euſebii Philalethis* Uttydning på Aſpö Runſten.

En Anonymi Svar på Svaret på *Euſebii Philelethis* Bref &c. läſes *ibid. Nov.* p. 154—156; och *ibid. Dec.* p. 321—334 ſtår Hr EKHOLMS Vederläggning emot denna *Anonymi* Critik.

1176. Hiſtoriſka Vitnesbörd om Vatnets fordna Högd i Målaren, ſamlade af *Er.* EKHOLM.

Uti des *Krit. och Hiſtor. Handlingar*, I Saml. Stockh. 1760, *in* 8:o, p. 56—71, II Saml. p. 178—188.

1177. Hiſtoriſka Vitnesbörd om Vatnets fordna Högd i Öſterſjön, af *Denſamme.*

Uti fören. *Krit. och Hiſt. Handl.* III Saml. p. 246—253.

1178. (*Peter* ÅHSTRANDS) oförgripelige Tankar om Vattuminſkningen i Salthafvet vid Öland.

Uti des *Beſkrifning öfver Öland*, utgifven af Hr Gahm, Upſ. 1768, *in* 8:o, Cap. XV, p. 199-213.

Författaren tror ſig hafva full anledning at därom vara förviſſad, det Vattuminſkning ſkedt och ännu ſker, ſamt at Öland fordom helt och hållet ſtått under Vatten: håller likväl före, at den mätſtock, ſom Celſius och von Dalin utſat til 2 à 2¼ aln för hvart Seculum, är för dryg, och

och medgifver ſålunda allenaſt en alns minſk- B. I. C. 2. Sveriges
ning för hvart hundra år. Nat. Hiſt.

1179. Diſſert. de Decrementis Aquarum, quam in Acad. Upſal. Pr. J. G. Wallerio, publicæ disquiſitioni offert Reſp. *Joh.* LUNDBORG. *in 4:o.* Stockholmiæ, Nyſtröm & Stolpe, 1760, pp. 9.

Lärda Tidn. 1761, n. 67.

1180. Tviſten om Vattuminſkningen, förefſtåld uti et Tal, för Kongl. Vetenſk. Academien, af *Bengt* FERNER, då han d. 31 Jul. 1765 lade af ſit dårſtädes fördå Præſidium. *in 8:o.* Stockh. Salvius. 56 ſidd.

Lärda Tidn. 1766, n 9.

1181. Anmärkningar om några Förändringar på Jord-ytan i allmänhet, och under de kalla Climat i ſynnerhet, af *Ephr. Otto* RUNEBERG.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1765, II Quart. p. 81 — 115.

Affigten är at förklara och förena de Rön, ſom blifvit anförde mot och med Vattuminſkningen.

1182. Ytterligare Uplyſning om Vattuminſkningen, af *Carl Fredr.* NORDENSKÖLD.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Uti *Kgl. Vet. Acad. Handl.* 1769, II Quart. p. 127 — 146.

Författaren tager ſig anledning af et och annat, ſom i näſt föregående Anmärkningar influtit, at ſtadga Vattuminſkningen.

1183. Förklaring på några Omſtändigheter rörande Frågan om Vattuminſkningen, af *Ephr. Otto* RUNEBERG.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1769, III Quart. p. 177 — 197.

Här beſvaras åtſkillige af Vattuminſknings-Älſkare gjorde Inkaſt.

1184. *Nils* MARELII Tal om Mälarens Utlopp. 1771.

Detta Tal är väl redan under n. 336 uptaget, men nämnes åter här, ſåſom hörande til Frågan om Vattuminſkningen. Af de Anmärkningar, Författaren gjort, drages den Slutſats, at allmänne Vattuhögden i Öſterſjön och Mälaren, på 760 år, icke märkeligen blifvit hvarken ökad eller minſkad.

1185. Anmärkningar öfver Motala Strömſtadnande, ſå ock om thes rätta orſaker och betydelſe, tillika med några märkvärdigheter ang. Froſtens och Iſens natur och verkan; men i ſynnerhet then ſå kallade och hittils obekanta Grund- och Kraf-Iſens enſkylte art och egenſkap, af *Magn. Gabr.*

Gabr. BLOCK. *in 4:o.* Stockh. Werner, 1708. 114 *ſidd. Ded. Föret. och Reg. oberäkn. jemte et Landkort öfver Strömmens lopp.* B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

Denne Författares *Ytterligare Anmärkningar öfver Motala Strömſtadnande*, Manuſcript *in folio*, har jag ſedt anteknat uti en i Stockh. tryckt Auctions Catalogue, af d. 2 Nov. 1761.

1186. De Fluminis Gotha Albis ſtatione, quæ a. 1720 Decemb. menſe contigit, ex litteris *Nic.* HWALSTRÖM excerpta.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1721, *Jul.* p. 179.

1187. Berättelſe om Stora eller Oluſsmäſſo-Floden i Öſter-Göthland (1649).

Uti *Sv. Mercur.* 1758, *Jul.* p. 22—25.

1188. De celebribus utriusque Gothiæ lacubus Wennero, Wetteroque Obſervata quædam, ab eruditis viris per litteras transmiſſa. Ex Diſſ. mſc. — *Eman.* SWEDENBORG, de incrementis & decrementis Wenneri lacus, una cum ichnographica cataractarum Goth-Elbæ fluvii delineatione accurata.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1720, p. 111—116.

1189. *Birg.* VASSENII Cogitationes de incremento & decremento lacus Wener.

Uti *Act. Liter. Suec.* 1730. p. 16—22.

1190.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1190. Anmärkningar om Inſjön Wenern, upſatte af M. *Birg.* VASSENIUS.

Uti *Sv. Mercur.* 1758, Bih. til Sept. p. 406-415.

1191. Utförlig Beſkrifning öfver den ſtora Svea och Gjötha Sjön, Wätter, til des belägenhet, ſtorlek och märkvärdiga egenſkaper; ſamt Anmärkningar och Berättelſer om några uti och omkring Sjön belägne Öjar, Nääs, Berg och Strömmar m. m. ſom vårdt är at i akt tagas. Efter åtſkilliga förnåma Vånners åſtundan ſammanfattad af *Dan.* TISELIO, Paſt. Hammarenſi. *in 4:o*, Upſala, Werner, 1723. 125 *ſidd. utom Dedic. Föret. och Reg.*

Acta Liter. Suec. 1723, p. 471.

1192. *Dan.* TISELII Ytterligare Förſök och Sjö-pröfver uti Wättern, i anledning af lärde Måns Anmärkningar och Påminnelſer, viſandes Vatnets nogare beſkaffenhet af de Grundſatſer, ſom i Wätters-Beſkrifningen äro införde. *in 4:o.* Stockh. Gercken, 1730. 112 *ſidd. Dedic. m. m. oberåkn.*

Acta Liter. Suec. 1734, p. 57.

Författaren lefde til d. 19 Jan. 1744. Se *Örebro Vecko-Tidning* 1777, n. 8.

1193. Förſök til en hydrologiſk Afhand-

handling, om urſprunget och beſkaffenheten af de ſtörſta Vattudrag i Finland: under Pr. Gadds inſeende, utgifven af *Gabr.* STÅHLE. *in 4:o.* Åbo, 1772. 16 ſidd. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

§. 3.

Om Sjukdomar och Peſtilentia.

1194. Exercit. Acad. de communi ad Septentrionem per æſtatem degentium malo, alvo adſtricta. Pr. N. Roſén, Reſp. *Ol.* KALMETER. *in 4:o.* Upſal. 1737. pp. 12.

1195. Tvånne Svar på Frågan om *Orſakerne, hvarföre Gikt har i de ſenare åren blifvit en mera allmän Sjukdom här i Landet, än tilförene? Samt hvilka äro de bäſta Förvarings-och Bote-medel emot ſamma Sjukdom?* Hvilken Fråga, år 1761, blef af Kgl. Vet. Academ. upgifven. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1762. 40 ſidd.

Förſta Svaret är af Hr Prof *Petr. Jon.* BERGIUS; det andra af Hr Aſſeſ. *Joh. Lor.* ODHELIUS.

1196. Tal om Farſoter, ſom mäſt härja ibland Rikets Allmoge; hållit för K. Vet. Acad. vid Præſidii nedläggande, d. 25 Jul. 1764, af *Abr.* BÅCK. *in 8:o.* Stockh. Salvius, 1765. 52 ſidd.

Lärda Tidn. 1765, n. 37, 38. *Götting. Anzeig.* 1766, p. 327.

1196.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1196 (a). Diſſert. qua demonſtratur, Scorbutum Svecis non eſſe endemium. Pr. J. J. von Dœbeln, Reſp. *Joh. Gottſch.* WALLERIUS. *in 4:o.* Lond. Goth. 1735. 2 ¼ ark.

1197. Rön om Orſaken til Fallande Soten i Skåne och Werns-Härad, af *Carl* LINNÆUS.

Uti *K. Vet. Acad. Handl.* 1742, p. 279-284.

1198. Diſſert. de Medicina Lapponum Pr. G. Harmens, Reſp. *Joh.* FJELLSTRÖM. *in 4:o.* Lond. Goth. 1734. pp. 31.

1199. Diſſert. de Medicina Lapponum Lulenſium, Pr. E. Roſén, Reſp. *Laur.* MONTIN. *in 4:o.* Lond. Goth. 1751.

Götting. Zeit. von gel. Sachen, 1752, p. 802.

Nouv. Biblioth. Germanique, T. XI, P. 1, p. 223.

1200. Sanferdig Berettelſe, huru en ung Piga i Skåne, Eſther Jönsdotter, try mil ifrån Malmö, uti Norra-Åby, hafver uti ſamfelte Sex år lefvat utan mat. *in 8:o.* Skara, Kjellberg. ½ a.

Biſk. i Skara, D. Jeſp. Swedberg har låtit trycka denna Berättelſe, dat. Böne Präſtgård d. 28 Aug. 1710 och underſkrifven af *Petr.* GUDHEMIUS;

mius; hvarpå följer Kyrkoh. *Joh.* Johannaei Bref om samma sak til Consistorium i Lund, skrif-vet i Sept. 1707. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hist.

1201. Sanferdig Berättelse, huru en ung Piga i Skåne, Esther Jöns-dotter benämd, uti Norra Åby, i Södre Åbys Sokn, 3 mil ifrån Malmö, hafver nu på sjunde året lefvat utan den aldraminsta mat eller dryck (af *Eric* Roland). *in 12:o.* Stockh. Kgl. Tryck. 1711. *1* a.

Omtr. uti *Ledige Stunders Tidsfördrif, eller Hist. Skådeplatz,* Stockh. Laurelius, 1711, *in 8:o.*

1202. Disquisitio judicialis super Estheræ Norre-Obyensis morbo, ob diuturnam inediam aliaque symptomata notabili, habita a judice territoriali D. *Sven.* Hallenberg, & in Latinum sermonem translata a *Joh. Jac.* Doebelio. *in 8:o.* Lond. Goth. Haberegger 1714. pp. 46.

1203. Historia inediæ diuturnæ Estheræ Norre-Obyensis Scanicæ, conscripta a *Joh. Jac.* Doebelio. *in 8:o.* ibid. 1715. pp. 39.

1204. Discursus Academ. de Estheræ Norre-Obyensis Angelo, Stella, Templo alto & Deliquiis, occasione quæstionis: An Estheræ inedia decennis ad morbos ab incantatione, vel ad miracula, vel ad res præterna-

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt. naturales referri debeat? conſcriptus a *Joh. Jac.* DOBELIO. *in* 8:o. ibid. 1715. pp. 26.

Föregående trenne Skrifter åro ockſå tillſammans trykte på Tyſka, med Titel: "*Joh. Jac.* "DOEBELII vollſtändiger hiſtoriſcher Bericht "von einem Schwed. Frauenzimmer, nahmens "Eſther Johannen, gebürtig von Norre-Oby, "und ihrem langweiligem zehnjährigen Faſten". Halle, Hendel, 1724, *in* 8:o.

1205. *Magn. Gabr.* BLOCKS Betänkande om Eſters Jönsdotters faſtande *in* 8o. 1719.

1206. Berättelſe om den olyckeliga Händelſe, ſom här i Stockholm, uti S. Olofs Förſamling, på Badſtugatan __ſig tildrog-- d. 14 Jun. 1707. *in* 4:o. ½ ark.

Angår några, uti en nyſs upränſad Brun, qvafde perſoner.

1207. Kort Förtekning uppå de namnkunnigaſte Peſtilents-tider i Sverige, af gamla och nya Skrifter och Documenter ſammanfattad, af *Elia* BRENNER, 1711.

Uti S. Lœnboms *Svenſka Archivum*, T. I, p. 113—123.

Skriften är upſatt under Peſte-tiden, år 1711, och förvaras in originali uti Ant. Archivo, *Faſcic. Miſcellaneor.* D. 24, in 4:o. Trycktes år 1761 uti *Götheb. Magazinet*, n. 43, 44. Tilför-

fårlåteligare och utförligare år åfvan utfatte Uplaga, emedan Utgifvaren icke allenaſt jämnfört ſit med åtſkilliga andra exemplar, utan ockſå tillagt et och annat hörande til detta ämne, ſom Brenner förbigått.

1208. Berättelſe om Peſtilentia i Sverige.

Härom handlar Hiſtorice hela det 24 eller ſidſta Capitlet, uti D. *Jeſper* SWEDBERGS *Gudeliga Döds-tankar*, Skara 1711, *in* 8:o.

1209. Hiſtoriſk Beſkrifning om den grufveliga Peſten, Digerdöden, eller den ſtora och ſvarta Döden, hvilken uti det XIV Seculo graſſerade öfver hela Verlden, och år 1350 hårjade här i Svea Rike, i anledning af ſanfärdiga, ſå väl trykta, ſom ſkrefne Hiſtorier och Handlingar författad af M. *Henr.. Jac.* SIVERS. *in* 4:o. Stockh. Salvius, 1751. 40 ſidd.

Lärda Tidn. 1751, n. 76.

Af det, ſom Hr Desguignes, utur Öſterländſka Scribenter, i detta ämne ſamlat, ſynes at denna grufveliga Peſt, ſom bortryckte ſjette delen af den då kände Verldens Inbyggare, tagit ſin början i China, och utſpridt ſig genom alla de Länder och på ſamma Väg, ſom Öſterländſka Handeln den tiden drefs: ſe des *Hiſtoire des Huns*, Paris, 1758, *in* 4:o, T. IV, p. 223 följ.

B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1210. Åtſkillige Anmärkningar öfver närvarande Peſtilentias beſkaffenhet, motande, botande och utrotande uti Norrköping, — upteknade af *Magn. Gabr.* BLOCK. *in 4:o.* Linköp. 1711. 122 *ſidd. utom Dedic.* m. m.

§. 4.

Om Troldom och allehanda Vidſkepelſer.

1211. Diſſert Acad. de Magia Hyperboreorum veterum. Pr. O. Celſius, Reſp. *Ol.* HAMNEL. *in 8:o.* Upſal. 1709. pp. 54.

Trolkonſten har i vår Nord varit mycket gängſe, och de, ſom däruti voro måſtare, blefvo fördenſkul högt årade och vårderade. Se Er. Olai *The Svenſk. och Göth. Hiſt.* 1 B. p. 17, Sv. Upl. 1678, *in 4:o*: jämnför P. Bayle, *Rep. aux Queſt. d'un Provincial*, T. I. p. 349 och p. 369.

1212. Nord-Schwediſche Hexerey, oder *Simia Dei*, Gottes Affe; d. i. ausführliche Beſchreibung der ſchändlichen Verführungen des leidigen Satans, darin zu ſehen Gottes erſchröckliches Straffverhängen, wegen greulicher Sündenmengen. In einem Sendſchreiben von THEOPHILO SINCERO an Chriſt. Piandrum. *in 4:o.* 1677.

Orätt

Orätt tilägnas denna Tractat den bekante Erasmus Franciſci, eller Finx; åtminſtone är den icke uptagen uti Förtekningen, ſom han låtit tryćka på ſina Skrifter: ſe J. Molleri *Cimbr. Liter.* T. I, p. 184. B. I. C. 2. Sveriges Nät. Hiſt.

1213. MSC. *Ol.* AUSTRELL Sammandrag af åtſkillige förnäme och lärde Måns Betänkande öfver Truldoms-Väſendet 1676: jämväl Commiſſorial-Råttens Relation huru det blef ſtilladt, *cum rationibus Sententiæ.* Holmiæ, 1680. *in 4:o.*

Handſkriften förvaras uti Friherrl. Rålambſka Biblioteket, på Högſjö.

Berättelſer om detta Oväſende kunna läſas uti *Diar. Europ.* Tom. XXI, XXII. Se ockſå J. W. Valvaſors und Er. Franciſci *Ehre des Hertzogthums Crain*, T. I, L. III, C. 12. Ansh. v. Zieglers *Hiſtor. Labyrinth der Zeit.* Leipz. 1701, *in fol.* p. 749. Fr. Hutchinſons *Hiſtorical Eſſay concerning Witchcraft*, Lond. 1718, *in 8:o*, hvilken Bok ockſå finnes på Tyſka öfverſatt, med Chr. Thomaſii Företal, Leipz. 1726, *in 4:o.*

1214. Den af högſtſal. Kon. Carl XI förordnade Kongl. Commiſſorial-Rättens i Stockholm Berättelſe om Troll-Väſendet dårſtådes, år 1677 och de föregående åren. *in 8:o.* Stockh. Aſkergren, 1770. 73 ſidd.

Ldrda Tidn. 1770, n. 55.

B. I. C. 2 Sveriges Nat. Hiſt. Boken är tryckt i Geſle, hos E. P. Sundquiſt.

1215. Diſſert. hiſt. phyſ. de Superſtitione veterum Gothorum. Pr. *Jo. Lud.* HANNEMAN, Reſp. Eric Notman. *in 4:o.* Kilon. 1707, pl. 8.

Nova Liter. Mar. Balth. 1707, p. 23.

1216. Meletema de Superſtitionibus in Patria. Pr. J. Browallius, Reſp. *Laur.* TROLLE. *in 4:o.* Aboæ. 1745. pp. 18.

1217. *Jonæ* MOMAN Diſſert. I, II, de Superſtitionibus hodiernis ex Gentiliſmo reſiduis. *in 4:o.* Upſal. 1750, 1752. pp. 88.

Lärda Tidn. 1750, n. 78; 1752, n. 39.

1218. Specim. Acad. de Effectibus faſcino naturalibus. Pr. Jo. J. Thorwöſte, Reſp. *Gabr.* MAXENIUS, *in 4:o.* Aboæ 1733. pp. 28.

1219. Diſſert. de Unctione Lapidum apud Veteres. Pr. J. Hermanſon, Reſp. *Andr.* SYNNERBERG. *in 8:o.* Upſal. 1725. pp. 36.

Åtſkillige Ställen i Upland namngifvas, hvareſt ſå kallade *Elfquarnar* finnas, hvilka af gemene man ſmörjas och til allahanda Vidſkepelſer brukas.

1220.

1220. Diſſert. hiſtor. de Diebus faſtis & nefaſtis ad mores veterum Svio-Gothorum. Pr. Sv. Bring, Reſp. *Lars* ROGBERG Andersſon, *in 4:o.* Lond. Goth. 1764. pp. 37. B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

1221. Diſſert. de Ordaliis. Pr. J. A. Bellman, Reſp. *Frid.* ANAGRIUS. *in 8:o.* Upſal. 1709. pp. 32.

Jämnför Lagerbring, *S. R. Hiſt.* II Del. ſ. 85 följ.

1221 (a). *Chr.* NETTELBLADT Theſes inaug. de Probationibus: cujus Pars I de perantiquis veterum, tam Svecorum, quam Germanorum per Ordalia purgationibus. *in 4:o.* Groning. 1724.

1222. Purgationem per Ferrum candens, quæ olim facta eſt, breviter expoſitam, æquæ bonorum cenſuræ, Pr. M. Rydelio, offert *Jonas* Joh. RUTH. *in 8:o.* Lond. Goth. 1729. pp. 11.

1223. En kort Afhandling om några beſynnerliga Bevis i Råttegången, under Pr. J. Bilmarks inſeende utgifven och förſvarad af *Abrah.* SALVIN. *in 4:o.* Åbo, 1773. 12 ſidd.

B. I. C. 2 Sveriges Nat. Hiſt.

Boken år trykt i Geſle, hos E. R.

1215. Diſſert. hiſt. phy[illegible] tione veterum Gothorum. Pr[illegible] NEMAN, Reſp. Eric Not[illegible] 1707, pl. 8.

Nova Liter. Mar. H[illegible]

1216. Melet[illegible] in Patria. Pr. J. P. TROLLE. *in 4:o*

1217. [illegible] de Superſtiti[illegible] reſiduis. *in*

Lärdr

[illegible] *Didr.* von [illegible]ycka i Stade 1711

no n[illegible]
Gal
pp [illegible]ans icke gunſtiga Omdöme, om [illegible], läſes uti des *Catal. Bibl. Theolog. Crit.* Hildeſ. 1731 *in 8:o*, p. 732.

1226. Biſkopens i Skara, D. *Jeſper* SWEDBERGS Bref — angående en förunderlig Syn, och betänkeligit Tal, ſom i Skara Domkyrkio, om nattetid, then 11 April år 1723 ſig tildragit hafver. *in 8:o.* Skara 1725. ½ a:

Kloc-

...ten i Skara, Hans Danielſon, var den ...vnen, och Biſkopen en mycket lät- B. I. C. 2. Sveriges Nat. Hiſt.

...PAULINI, Gothi Suder-...nens. Commonefactio de ...dparitionibus; ſigilla-...Kumblæis in Neri-...Synodo Aegidiana, ...Strengneſii, ty-...ius 1630. 7½ a.

...:o. 1. a.

...én Theol. ...it dömd til dö-...nekat Andarnes til-...m. Til bevis emot den-...es, uti deſſe på Svenſka för-...die & conſule trykte Blad, en ...etri SIMMINGS Relation om det, ſom ...onom år 1660, då hans Hus och Egen-..., ſom orden ljuda, af Satan och hans An-...ang blifvit tillſatte. Man har icke ſvårt före-ſe, det altſammans varit gyckleri, ſamt bedrå-geri af en låttfärdig Tjenſtepiga.

Huruvida följande Skrift hörer hit, vet jag icke; ty jag känner den allenaſt af *Tidn. om Lärda Saker* 1769, II Del. p. 234: "Kort Be-"råttelſe om Satans grufveliga graſſerande uti en "Mans hus i Roſlagen, ſom paſſerat år 1769, "ſamt Sättet huru Djefvulen blifvit utdrifven". Stockh. Heſſelberg, 1769, *in 8:o.* 16 ſidd.

Sveo-Gothica. Dissert. histor. de Diebus fastis & ...ares veterum Svio-Gothorum. Pr. Lars ROGBERG Anders- ... Goth. 1764. pp. 37. B. I. C. Sveriges Nat. Hist. 117 ...aliis. Pr. J. A. Bell- ... in 8vo. Upsal. ...nel. ...

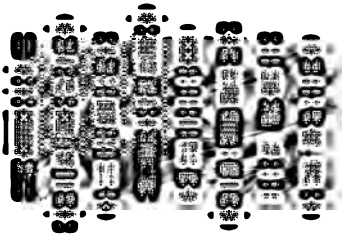

TILLÅGNINGAR

Til

BIBLIOTHECA HISTORICA

Sveo-Gothica.

Tilläg-
ningar.

Li-

Tillägningar. Liten Charta, ſtår uti *l'Europe en pluſieurs Cartes par N.* SANSON d'Abbeville. Paris. 1683, *in 4o.* Efter Hr Büſching.

N. 21 (c). Suecia, Dania & Norvegia. Et ſtort Quart-blad hörer til Cluverii Geographie.

N. 21 (d). Das Kœnigreich Schweden und Norwegen verfertiget von *Jo. George* SCHREIBERN, in Leipzig.

Charta på et ſtort Quartblad. Se Hr Büſching på anf. St.

N. 26. *Tillägges i Anmärkn.*

En Copia af William Berry, ockſå på 2 ark ſamt med Årtal 1684, namngifver Hr Buſching l. c.

N. 27(a). Scandinavien, oder die Kônigr. Dånemark, Norwegen, Schweden und Lapland, nebenſt denen darzu gehörigen Ländern und Inſuln.

En liten Charta, med alla Svenſka Province-Vapnen på ſidorne. Hon hörer til en år 1697 trykt Tyſk Öfverſättning af *de la Croix* utgifne Topographiſka Arbeten, och år ganſka oriktig. (*B*)

N. 31. *Tillägges i Anmärkn.*

Tillemonts Charta öfver Scandinavien ſkal, efter Hr Büſchings Berättelſe, utkommit i Paris

tis 1749 (fördmodel. omſtucken, eller allenaſt med nytt Årtal). Titeln är: "Les Royaumes de Suède, de Dannemark & de Norvege, diviſés en pluſieurs Provinces et Gouvernemens &c. ſelon les Memoires de Buræus, de Scheffer & de pluſieurs autres, corrigez & augmentez par le Sr de TILLEMONT. à Paris, chès Janvier. — Avec Privilege du Roi, 1749". 1 a. Tilläg-ningar.

N. 33 (a). Royaumes de Suede & de Norvege, par le Sr ROBERT, Geogr. ord. du Roi. Avec Privilege. 1748. chès le Rouge.

Charta på ½ a. Se Hr Büſching.

N. 34 (a). Seconde Partie de la Carte d'Europe, contenant le Danemark, la Norvege, la Suede & la partie Européne de la Ruſſie, à l'exception de l'Ukraine, par (*Jean Bapt. Bourguignon*) *d'*ANVILLE. Paris, 1758. 2 a.

Sverige är aldeles gjordt efter den Charta, ſom K. Landmät. Contoirets Betjening utgifvit 1747 (ſe n. 57); men med den förbättring, at Nordligaſte Delen ej är afſtympad, ſåſom Formatet ock är ſtörre. Alla Svenſka Provincie-Chartor, ſom utkommit til år 1758, äro af d'Anville nytjade. Han var Kgl. Franſ. Förſte Geograph, och dog 1782. Hans Charta, ſtucken af G. de la Haye, är en af de bäſta och vackraſte. (*B*)

N. 34

Tillägningar.

N. 34 (b). Tabula geogr. regnorum Sueciæ, Daniæ & Norvegiæ, ad emendatiora exempla adhuc edita, juſſu Acad. Reg. Scient. & Litt. eleg. Boruſſ. deſcripta.

Charta på ½ a. ſtucken af Sauerbrey: ſtår uti Berlinſka Skole-Atlaſſen. Se åter Hr Büſching på anf. ſt.

N. 36 (b). Le Nord de l'Europe, contenant le Danemark, la Norvege, la Suede & la Laponie, avec la majeure partie de la Ruſſie Européenne; par Mr BONNE, Ingenieur-Hydrographe de la Marine (1780).

Den år i afl. 4:o, och utgör N:o 21 uti den *Atlas*, ſom hörer til den nya el. i Geneve 1780 utkomna men i Frankrike och Sverige förbudna Uplagan af Abbé Wilh. Th. Raynal's *Hiſtoire philoſophique & politique des Etabliſſemens & du Commerce des Européens dans les deux Indes*; Tom. I-IV, i 4:o, til hvilken Uplaga denne Atlas ſåledes utgör en Femte Tom. D'Anvilles föreu. Karta ligger väl här til grund, men Hr Bonne har icke gåt til någon Detail, icke eller var det här nödigt, ſåſom Hiſtoriens Auctor egent. hade begge Indierne til ſit Föremål. (*G*)

N. 36 (c). Mappa Daniæ, Norvegiæ & Sueciæ, ex optimis mappis geogr. confecta & juxta recentiores obſervationes mathemat. delineata; Auguſtiſſ. Monarchæ Chriſtiano VII. — ſubjectisſime dedicata a *C. I.* PONTOPPIDAN.

Med-

Medföljer en *Förklaring över Conſtructionen af Kortet över Scandinavien*, ſom blifvit tvenne gånger tryckt: förſt 1781, 40 ſidd i ſt. 8, och ſedan, något afkortad, 1782, 24 ſidd. i ſamma format. Chartan berömmes ganſka mycket uti *Kiœbenh. nye Efterretninger om Laerde Sager*, 1782, n. 29. Jämnför likväl Büſchings *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 11, p. 88, och *Upſ. Sälſk. Tidn.* 1783, n. 28, p. 221. Kartan utgör et ark, ſtörre än i vanligt Atlas-Format. Våre inhemſke Kartor äro nytjade vid denna, ſom är med ſtor flit förfärdigad, d'Anvilles är dock vida renare; årtalet ſtår icke heller utſatt, lärer dock böra föras til 1780. Hr P. är Ritmäſtare vid Land-Cadet-Corpſen i Köpenhamn. (*G*) Tillägningar.

N. 42. *Tillägges i Anmärkn. ſtraxt efter Orden*: Denna Atlas beſtår af 10 Chartor.

Exemplar finnas med Svenſkt Titelblad: "Ge-"neral Hydrographiſk Chart-Book öfver Öſter-"ſjön och Kattegat — förſt af H. K. M:s til Sve-"rige V. Amir. Hr *Werner* von ROSENFELDT s "i några åhr med fliit fattade Obſervationer, ji im-"väl ſedermera af åtſkillige egne tijd efter an nan "gjorde ſpecial hydrograph. Chartor &c. aft eck-"nat anno 1694 aff *Petter* GEDDA &c. Amſ erd.

Tvenne år förut utkom en: "Hydrogra phiſk "växande Grad-Charta öfver Öſterſjön Kat-"tegatt, i lijten form ſammandrager V. v. "ROSENFELDT, och *P.* GEDD 2" hvilken ſedan häftades vid Roſenf ed

Tillägningar. Titel: "Navigationen, eller Styrmans-Konſten" &c. tr. i Stockh. 1693 *in 4to.* (*B*)

Ibid. p. 16. *Tillägges i Anmärkn. efter Citation af Saml. Ruſſ. Geſchichte.*

En Ryſk Sjö-Atlas öfver Öſter-Sjön, med årtal 1757, beſtående af 30 Charter, utgifven i S. Petersburg, hvareſt den ock finnes til köps, åger Hr Büſching; ſe des *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 10, p. 77.

N. 52 (a). Sueciæ magnæ, totius Orbis Regni antiquiſſimi hodierna in ſex principales ſuas partes, Gothiam nempe, Sueciam propriam, ſ. ſtricte ſumptam, Nordlandiam, Finniam, Ingriam, Livoniam, earundemque ſubdiviſionem ac adjacentium Inſularum geographica diſtinctio, ex optimis Auctorum deſcriptionibus collecta, per *G.* & *L.* VALK.

N. 53 (a). Sueciæ Tabula Geogr. milliariis per totum Regnum æqualibus, quorum 12 faciunt unum gradum. Ex formis Bened. Höök. Holmiæ 1703.

En liten Charta i Kopparſtick, ſom för at vara gjord i början af detta Seculum, är tämligen ſkicklig. (*B*)

55 (a). A new accurate Map of Swevn from the beſt authorities by *P.* Geogr. Lond.

Char-

Charta på et ſtort Quartblad. Se Hr Büſching l. c. Tillägningar.

N. 57 (a). Carte Phyſique du Royaume de Suède, par MENTELLE. Paris 1782.

Viſar Sveriges Jordyta, Bergs-ryggar, Inſjöar och Ålfvar. Man finner dock icke på henne utſatt, hvilka Anledningar Hr Mentelle följt vid denna Kartas updragande, i ſynnerhet hvad Bergs-ryggarne beträffar. Sådant lärer dock upgifvas uti den tilförvåntade Beſkrifningen.

La Suède Ancienne, af *Denſamme.*

Föreſtäller det Forna Sverige, efter det ungefärliga Begrep man gör ſig om Scandinavien, i anledning af de Berättelſer, ſom härom finnas hos Ptolemæus, Tacitus och flere åldre dels Geographer, dels Hiſtorici.

La Suède Moderne, af *Denſamme.*

En af de bättre utländſka Kartor, ſåſom ſtäld efter den i Stockholm 1747 utkomna (Se N:o 57) och ſedan af d'Anville nytjade Karta öfver Sverige (Se N:o 34 a).

Deſſa 3 Kartor finnas uti den *Atlas Nouveau*, ſom Hr Mentelle, Hiſtoriographus hos Grefven af Artois (Konungens af Frankrike yngre Broder) började at utgifva i Paris 1782, och böra ſökas uti Livraiſon II, under N. 12, 13 och 14. Formatet är i liten *Folio*. Om Beſkaffenheten af denne nye Atlas ſe vidare i *Upſoſtr. Sdlſk. Tidn.* år 1782, ſ. 149. (*G*)

Tillägningar.

N. 63 (a). Charta öfver Upland, med nåstgränsande.

Ibland Tabellerne til *Atlantican*, Tab. 43. (*B*)

N. 66. *Tillägges i Anmärkningen.*

Af denna Charta finnas tvenne Uplagor, af hvilka en är ändrad och förbättrad. (*B*)

N. 98 (a). *Tillägges följ. Anmärkn.*

Uti Lidénska Biblioteket i Upsala förvaras et Arbete, som förtjenar at här nämnas; jag menar en: "Geometrisk Concept-Charta öfver Öster-"Göthland, jämte XXIV mindre Concept-Char-"tor, innehållande Mätningar öfver Gränserne, "samt de större Insjöar, allesamman författade "af Sal. Ingenieuren *Pehr* WIDÉN". Denne snälle och arbetsamme Mannen, säger Hr Prof. *Lidén*, uti et Bref til mig af d. 17 Oct. 1782, hade användt mångårig möda på denna Charta, som var bragt til den närmaste fullständighet, och ämnad til utgifvande, då Döden oförmodligen slutade des dagar. Skada, at den vid Hr Marelii Charta icke blifvit nytjad; änteligen har jag haft tilfälle at rädda den, med sina Bilagor, från den private papper merändels förestående förödelse.

N. 120 (a). Charta öfver Wärmeland, eller Carlstads Höfdingedöme. Med K. M:s nådigste Privilegio, af des Landtmäterie-Contoir utgifven 1783.

Carl-

Carlſtads Höfdingedöme fördelas uti Öſtra- Syſſet, Millan-Syſſet och Veſtra-Syſſet. Carlsſkoga Bergslag hörer under Örebro Höfdingedöme; men räknas til Wärmeland, efter det ligger på veſtra ſidan om Let-ålfven. Tilläggningar.

N. 132 (a). Scania, vulgo Schonen. Apud Jansſonio-Waesbergios & Moſen Pitt.

N. 142 (a). Lapponiæ, Bothniæ, Cajaniæque, Regni Sueciæ Provinciarum Septentrionalium, nova Delineatio.

Sällſynt Charta på litet ark, vanl. Skrifpapper, utgifven af *Andr.* BUREUS; har väl intet årtal, men af Dedicationen til Guſtaf Adolph, ſåſom Kron-Prins, ſynes at den innan 1611 års ſlut, då han ſteg på Thronen, utkommit. Denne Artikel har Hr Öfver-Direct. N. *Marelius* benäget meddelat.

N. 169. *Tillägges i Anmärkn.*

En Charta med Titel: *La Côte de Finlande, depuis Wybourg juſqu'à Helſingfors*, namngifver Hr Büſching i ſem. *Wöchentl. Nachr.* 1783, p. 78.

N. 179 (b). Memoires (I. II.) de Mr de KERALIO, lûs dans l'Academie des Inſcript. & Belles Lettres, ſur la Connoiſſance que les anciens ont eue des Pays du Nord de l'Europe.

Tillägningar. Jag känner deſſe Afhandlingar endaſt af *Journal des Savans*, 1781, Jun. Vol. 2, p. 419, Upl. *in 4:o*: något nytt, eller ſom förut icke varit ſagt, tyckes de icke innehålla.

N. 264. *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren är en Bruks-Patron i Weſtmanland, med namn *Adolph Sam.* EDMAN. (*A*)

278 (a). *Joh. Chriſt.* FABRICII Reiſe nach Norwegen, mit Bemerkungen aus der Natur-Hiſtorie und Oekonomie. *in 8:o.* Hamburg, Bohn, 1779, 388 ſidd.

Hr Förf. är Hiſt. Nat. och Oecon. Prof. i Kiel; och beſkrifver han, ſidd. 7-65, Skåne, Halland, Göteborg och Bohus-Lån, hvilka Orter han beſökte på Reſan til Norrige, ſom anſtäldes År 1778, ehuru det icke, men väl Dagtalet öfveralt, utſättes. Anmärkningarne ſom här finnas upgifne, behöfva til en del rättas; andre torde åter icke behaga alla. (*G*)

N. 278 (b). Bemerkungen auf einer Reiſe durch einen Theil Schwedens im Jahr 1780, von *Joh. Ge.* BÜSCH. *in 8:o.* Hamburg, Bohn, 1783. 5½ a.

Hr Büſch, Prof. Math. vid Gymnaſium och Director vid Handels-Academien i Hamburg, beſökte blott Rikets Södra Provincer, ſåſom hans Föremål var at lära känna Trollhätte Sluſsverk och Dockan i Carlscrona, hvilka han ock här förnämligaſt beſkrifver. Boken är helt nyſ ut-

utkommen, ſå at jag icke känner den vidare, ån efter Recenſionen uti Hr D. Büſchings *Wöchentl. Nachr.* 1783, n. 36; men för at döma därefter, innehåller den Anteckningar af en Kännare. Deſſe Anmärkningar äro ockſå trykte uti *Neue Saml. von Reiſebeſchr.* 5:ter Theil, Hamb. Bohn, 1783, *in 8:o.* (*G.*) Tillägningar.

N. 284 (a). Anmärkningar under en Reſa igenom Weſterbotten; af *Lor. W.* Rothof.

De röra förnämligaſt Hushållningen i detta Landſkap, och finnas förſt införde i *Göteborgs Allehanda* 1782, n. 75-80, och ſedan uti *Stockh. Dagel. Tidn.* eller *Dagligt Allehanda* 1783, n. 184, 186, 187, 189, 190, 192, 194, 195, 196.

N. 376 (a). *Abrah. A.* Hülphers Beſkrifningar öfver Städerne i Södermanland (med deras Vapen i Kopparſtick).

Är Andra Flocken af des "Samling til korta "Beſkrifningar öfver Svenſke Städer". Weſterås, 1783, *in 8:o.* Se n. 221 (a).

N. 389 (b). Erinringar vid Södertelges Slufs-Bygnad.

Deſſe Erinringar, underteknade af *L. W. R.* och införde i *Stockh. Poſten* år 1781, n. 21, 22 och 24, ſamt eftertrykte i *Götheb. Allehanda* för ſamma år, n. 7 o. 9, viſa Olägenheten för Landet af denna Genomfarts inrättande med

Tilläggningar. Sluſsverk; hvaremot det ſkulle vara nyttigare, at nedſänka Målaren til ſamma Vattuhögd med Hafvet och genom Söder-Telje lemna et öpet Sund, ſom ſkulle göra Segelfarten mera beqväm, ſtörre Fartyg kunde ſegla up i Målaren, Fiſken få frihet at ſtiga up ur Hafvet in uti Målaren, ſäkerhet vinnas för Vattuſloder och däraf timade olyckor, ſamt ſlutligen genom detta Målarens nedſänkande mycket Land vinnas. (G)

N. 392. *Tillägges i Anmärkn.*

En Beſkrifning om Nämdö Capell, i Öſterhaninge Paſtorat, af Kyrkoh. *Carl* WALLIN, ſtår uti *Upſ. Sdlſk. Tidn.* 1782, n. 130, 131.

N. 392 (b). Beſkrifning om Ön Muſkö i Södermanland.

Uti *Upſ. Sälſk. Tidn.* 1782, n. 89.

N. 396 (a). Oeconomiſk Berättelſe om Aſkers Socken, i Neriket; af *Joh. Guſt.* SANDAHL.

Står uti *Hushålln. Journalen*, 1782, Aug. Sept. Hemman räknas, efter Förmedlingen, 85 ¼ och för år 1780 utſåttes Folkmängden til 2136 perſoner.

N. 424. *Tillägges:*

Ejusd. Diſſert. (de Præfectura Næsgardenſi) Cont. IV, ſiſtens Parœciam Grytnäs. Pr. E. M. Fant, Reſp. *Joh. Chph.* HULT. *in 4to.* Upſ. 1782. p. 255-274.

N. 424

N. 424 (a). Beſkrifn. om Krono-Kopparbruket Afweſtad, af *Jac.* PRINZ. Tillägningar.

Uti *Upſ. S. Tidn.* 1782, p. 306.

Detta Bruk fåldes, år 1777, af Kongl. Maj:t och Kronan til Stora Kopparbergslagen.

N. 445. *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren lefver ännu; och är P. och P. i Winnerſtad och Motala. (*A*)

N. 449. *Tillägges följ. Anmärkn.*

Författarens Namn är: *Olaus* LEMBERG, Politie-Borgmåſtare i Norrköping, ſom affattes ifrån Syſſan 1727 och dog år 1733. (*A*)

N. 453. *Tillägges i Anmärkn.*

Den afbröts genom hans Död. (*A*)

N. 470. *Tillägges i Anmärkn.*

Anmärkningar rörande Staden Calmar ſtå uti *Upſ. Sdlſk. Tidn.* 1782, p. 127. Åfven dårſtådes p. 215 förekomma Anmärkningar rörande viſſa Orter nära omkring denna Staden.

N. 527. (a). Beſkrifning öfver Staden Göteborg.

Uti *Upſ. S. Tidn.* 1782, n. 93, 94.

N. 528. *Tillägges i Anmärkn.*

Förſta Uplagan af detta Eldsbrefvet utkom i Göteborg, hos Zach. Hageman, utan årtal (1721). Författaren, *Henr. Wilh.* KRUSE, var Landmåtare i Elfsborgs Län, känd af åtſkilliga andra oſmakliga anonyme Poeſier. (*A*)

Tillägningar.

N. 529. *Tillägges i Anmärkn.*

Om Götheborgs Folknumer och Handel år 1781 läs *Upſ. Sdſk. Tidn.* 1782, p. 188.

N. 530 (a). Brief; dat. Götheborg, d. 9 Jan. 1783.

Finnes infördt uti *Hiſtor. Portefeuille*, Febr. 1783, ſid. 262-265; innehåller en Beſkrifning om Staden Götheborg, och lärer vara upſatt af en Hollänſk Handlande, *Joh.* HOMELIUS, ſom vid ſamma tid beſökte Götheborg; men ſom har ſit Contoir i Amſterdam. (*G*)

N. 533 (b). Beſkrifning om Staden Alingsås.

Uti *Upſ. S. Tidn.* 1782, n. 75, 76.

Folknumern beſtod, vid 1782 års början, af icke mer än 745 Perſoner, och Manufacturie-Societetens enſkilda Tilverkningar ſtego år 1781 blott til et värde af ungefär 16,700 Rdlr Sp. hvaraf kan ſlutas til Rörelſens aftagande.

N. 534 (a). Diſſert. de Ulricæhamn, Veſtrogothiæ Urbe, eique annexis Paroeciis; quam — Præſ. Er. M. Fant, pro gradu, publico examini ſubjicit *Andr.* WINBOM. *in 4:o.* Upſal. 1782. pp. 32.

Medfölja tvenne Kopparſtick, ſom föreſtälla, det ena Staden, det andra Kyrkan, jämte Stadens äldre och nyare Sigiller.

N. 537

N. 537 (a). Disputat. gradual. de Parœcia Wæring ejque annexa Locketorp: Pr. J. G. P. Mœller, Reſp. *Petr.* CARLBERG. *in* 4:o. Gryphiswald. 1783. Tilläggningar.

Beſtår af 5½ ark, utom 3 Tabeller. På 86 år har de Lefvandes antal ſtigit til 514 perſoner. Se *N. Crit. Nachr.* 1783, p. 128. *Upſ. Sälſk. Tidn.* 1783. p. 292.

N. 567 (a). Förſök til en Beſkrifning öfver Fräkne Härad eller Forshälla Paſtorat, i Bohus-Lån och Inland; af *Magn.* TORÉN.

Står uti *K. Vet. och Vitterh. Samhällets* i Götheborg Handlingar, II St. n. 2, och i Sammandrag uti *U. S. Tidn.* 1782. p. 447.

N. 585 (a). *Tillägges i Anmärkn.*

Författaren är då varande Notarien i Com. Collegio, numera Borgmäſt. i Halmſtad, *Eric* SEFSTRÖM. (*A*)

N. 590 (a). Åtſkillige Anmärkningar rörande Skåne, af *A. J.* RETZIUS, Prof. i Lund.

De åro trykte uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 96, 97.

N. 601 (a). Diſſert. hiſtor. de Villa nobili Täſterup. Pr. S. Bring, Reſp. *Sv. Ulr.* NIDELSTRÖM. *in* 4:o. Lond. Goth. 1763. pp. 28.

Tillägningar. Täfterups Sätesgård, i Chriſtianſtads Län och Ingelſtads Härad, et gammalt Brahe-Gods (Danſke Brahernes), ägdes den tiden af Öfverſten och Ridd. Rutger Barnekow.

N. 627. *Tillägges i Anmärkn.*

Denne *Hyper-Boreus* var en Borgare ifrån Hernöſand vid namn *Petrus* SUND, ſom dog i Stockholm d. 7 Dec. 1771. (*A*)

N. 635. *Tillägges i Anmärkn.*

Nyaſte Beſkrifningen öfver denne Stad, jämte några Anmärkningar rörande Geſtrikeland, fås igen uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 102, 103.

N. 773 (a). Svar ifrån Kongl. Förmyndare-Regeringen til Gr. Pehr Brahe, Riks-Råd och Gen. Gouverneur i Finland, angående Förbättring i viſſe Delar af den Landsortens Police och Hushållning, dat. Stockholm, d. 18 Oct. 1638.

Infört i *Åbo Tidningar*, år 1782, n. 2-5. (*G*)

N. 775 (a). Academ. Afhandl. om Finſka Allmogens Nödbröd, under C. N. Hellenii inſeende, utgifven af *Joh. Fredr.* WALLENIUS. *in 4:o.* Åbo, 1782. 4¾ a.

N. 777. *Tillägges i Anmärkn. efter Orden*: Frukträns Planterande 1757.

An-

Anmärkning rörande Trågårds-Skötſelns i Finland nu varande Beſkaffenhet. Tilläggningar.

Infördt i *Åbo-Tidn.* År 1782, N:o 11. (*G*)

N. 778 (b). Om Finlands Belägenhet, Lån-Fördelning, Folk-Numer, nya Städer, m. m. ſom til detta Landets Statiſtiſka Kännedom hörer; af Kammar-Rådet och Öf. Direct. *Eric* af WETTERSTEDT.

Uti *U. S. Tidn.* 1782, n. 110, 111.

Finlands hela Rymd är 2000 quadrat-mil, hvaraf inemot två tredjedelar kunna räknas för torrt och brukbart Land. Folknumern går til 623,000 perſoner.

N. 784 (a). Beſkrifning om Staden Åbo och des Hushålls-Inrättningar; af Prof. *P. A.* GADD.

U. S. Tidn. 1782, n. 178, 179, n. 192, 193, 1783, n. 38.

N. 784 (b). Beſkrifning öfver Åbo Stad.

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 44, 45, 47, 48, 49; 1783, n. 1, 3, 4, 5, 7, 11, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 31, och följ.

Gårdar och Tomter ſkola gå til något öfver 1100, och hyſa enligt 1780 års Tabell, 2048 ſärſkilta Matlag. Folk-numern ſteg 1780 til 9332 perſoner.

Tilläg-ningar.

N. 824 (b). Beſkrifning om Staden Braheſtad, jämte Anmärkningar om Salo Härad; af Borgmåſt. *Carl* MENTZER.

U. S. Tidn. 1782, n. 150, 151.

Vid 1780 års ſlut ſteg Folknumern til 829, ſom ſedermera något ökts.

N. 826 (a). Beſkrifning öfver Staden Gamla-Carleby.

Uti *Åbo Tidn.* 1782, n. 37.

Här åro 224 Gårdar, och år 1780 var hela Folknumern 1256.

N. 829 (b). Beſkrifning öfver Staden Jacobſtad.

Uti *Åbo Tidn.* 1783, n. 28, 29, 32, och följ.

Folknumern var 1750 blott 591 perſoner, men 1780 in alles 924. Tomter voro 184, och Matlag 200.

N. 834. *Tillägges i Anmärkn.*

En Berättelſe om de i Laihela Soken i Öſterbotten befintlige Sten-eller Åttehögar af M. *Chph.* GANANDER, år inrykt i *Åbo Tidn.* 1782, n. 28, p. 221 följ.

N. 836. *Tillägges i Anmärkn.*

I *Åbo Tidn.* 1782, n. 33, får man igen Kon. Carl Knutſons Bref om Råſkillnaden emellan Savolax och Tawaſtland; gifvet Stockh. år 1452.

N. 839

Tilläg-
ningar.

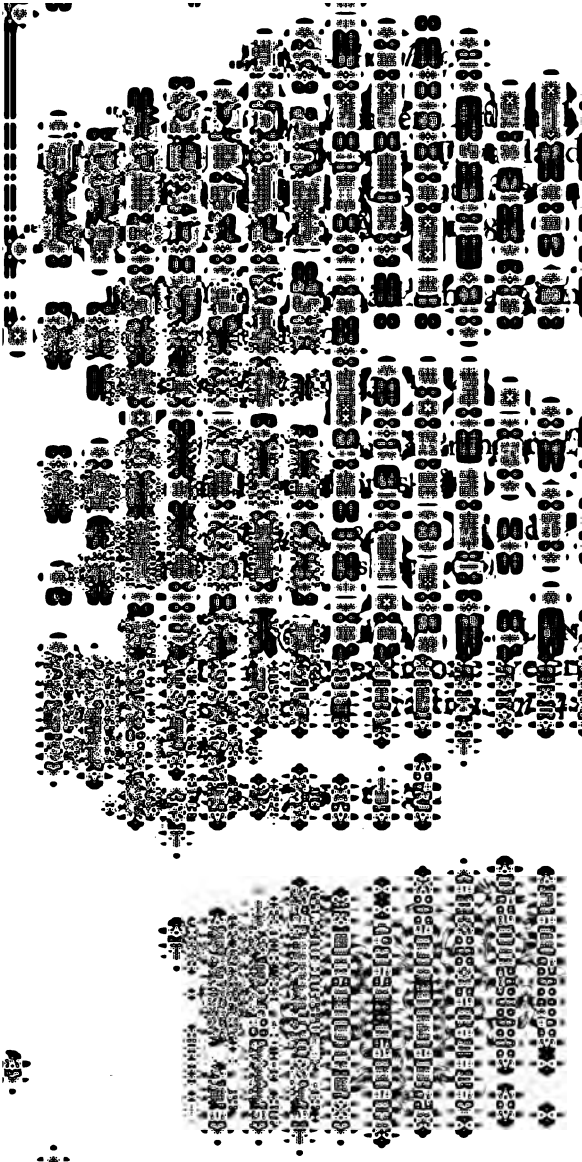

Re-

Regiſter *.

Ahlberg, D. 1085.
Anagrius, F. 1221.
Angelin, E. J. 1173.
Anmärkningar om Trägårds-ſkötſeln i Finland, 777 *.
- - - - vid P. A. Gadds Tal om Finſka Climatet, 872.
- - - - ang. Mortalitéten i Finland, 884 a *.
Anville, J. B. B. d', 34 a *.
Aſcanius, P. 1048.
Aſpegren, G. G. 1007.
- - -, H. H. 972.
Aſpelin, E. 976.
Atlas (Sjö-) öfver Öſterſjön, 42 *.
Aurelius, E. 915.
Aurenius F. 1151.
Auſtrell, O. 1213.

Bárchæus, A. G. 897.
Barck, H. 964.
Beantwortung der Frage: Worinnen der Vorzug des Schwed. Eiſens beſtehe? 1043.
Beckman, J. 992, 1009, 1079.
Benedictius, J. 1012.
Benzelius, L. Se Benzelſtierna.
Benzelſtierna, L. 1030, 1032.
Berger, A. M. 966.
Bergius, B. 979.
- - -, P. J. 1114, 1195.
Bergman, T. 995, 1035, 1103, 1119 a.
Berättelſe om Kopparbergs Grufva, 1067, 1069.
- - - - om Loviſæbergs Silfver- o. Koppar-Verk, 1083.
- - - - (Kongl. Bergs-Collegii) om ſamtel. Bergslagernes Tilſtånd år 1666, 1092; år 1697, 1093; år 1744, 1094; år 1769, 1095; och år 1771, 1096.
- - - - om S. Ragnilds Källa, 1116.
- - - - om Skara Hälſobrun, 1127.
- - - - om Åſkeſlaget i Hofva Kyrka år 1723, 1139.
- - - - om ovanliga Röreſſer i Vatnet år 1755, 1149.
- - - - om Olufsmeſſo-Floden i Ö-Göthland år 1649, 1187.
- - - - om en olycklig Händelſe i Stockholm år 1707, 1206.
- - - - (Kongl. Commiſſorial-Rättens) om Trollväſendet år 1677, 1214.

Be-

*) Detta Regiſter är egenteligen et Nominal-Regiſter, ſå vida görligt varit; men hvareſt antingen Författares, Granſkares eller Utgifvares Namn aldeles ſaknas, där har Saken måſt uptagas, hvilka Artiklar åter utgöra Real-Regiſtret: bägge äro dock förbundne til et Regiſter. Zifran betyder här ej Sidan, utan Artikelns Numer, hvari eller hvarunder Namnet eller Saken bör ſökas, och hvar til Zifran finnes fogad *, betyder det Hänvisning til Tilläggningarne. Med et ſådant Regiſter ſom detta, förſes hvar Del; men hela Verket förſes icke deſto mindre til ſlut med et General-Regiſter.

Beſchwerden des Prieſter-Standes in Schweden über Dalins Schwed. Reichs-Hiſtorie, 1159.
Beſkrifning på en ny Svenſk Bergs-Medaille, 1068.
- - - öfver Åſa Rödbergs Kopparverk, 1071.
- - - om Åſkeſlaget uti Alfva Kyrka på Gotland, 1142.
- - - om Alingsås, 533 b *.
- - - om Gamla Carleby, 826 a *.
- - - om Götheborg, 527 a *.
- - - om Jacobſtad, 829 b *.
- - - om Ön Muſkö, 392 b *.
- - - om Åbo, 784 b *.
Bex, A. 1124.
Bilberg, J. 1133.
Björkgren, L. C. 885.
Biörner, E. J. 1158, 1160, 1161.
Blanxius, C. 1134.
Block, M. G. 1115, 1185, 1205, 1210, 1225.
Bobeck, M. 1005.
Boëthius, J. 1128.
Bonne (Ingen. Hydrographe) 36 b *.
Bonsdorf, G. 839 a *.
Brant, G. 1039.
Bref (Kgl. Maj:ts) om Björkeby Mineral-Brunnar år 1714, 1131.
- - af K. Carl Knutſon om Råſkilnaden emellan Savolax och Tavaſtland, år 1452, 836 *.
Bremner, E. 1207.
Bring, S. ſe Lagerbring.
Broman, O. 918.
Bromelius, O. 939.
Bromell, M. von, 984, 1021.
Browallius, J. 887, 951, 1168.
- - - -, J. Sonen, 1170.
Bruckman, F. E. 1091.
Bruhn, O. 1028.
Büſch, J. G. 278 b *.
Büſching, A. F. 861, 1095.
Burenſkiöld, N. 859.
Bureus, A. 142 a *.
Burmeſter, J. H. 1154, 1155.
Bäck, A. 1196.
Böök, L. 1053, 1054.
- -, C. 1147.

Carlberg, P. 537 a *.
Carllundh, J. 1034.
Celſius, A. 1136, 1156.
- - -, O. Fadren, 926, 927.
Charta *) öfver Scandinavia i Cluverii Geographie, 21c *.
- - i de la Croix Topographie, 27 a *.
- - i Berlinſka Skole-Atlaſſen 34 b *.
- - öfver Sverige, af B. Höök, 53 a *.
- - öfver Upland, ibl. Tabell. til Atlantican, 63 a *.
- - öf. Wärmeland, af K. Landtmät. Cont. 120 a *.
- - öf. Skåne, hos Janſon &c. 132 a *.
Chydenius, A. 875, 891.
- - -, S. 1164.
Clerck, C. 921.
Colliander, J. 1088.
Colling, O. 1084.
Conſtitutio Magni Smek Cultoribus Cuprimontanis Fahlunenſibus data a. 1360, 1065.

Con-

*) Se Anmärkningen til Art. Charta uti Regiſt. til Del. I.

Contra Luranum, 1228.
Cronberg, D. 1006.
Cronſtedt, A. F. 986, 993, 996, 1085.

Dalberg, N. 875 a.
Dalin, O. von, 1166.
Denſo, J. D. 985.
Dœbeln, J. J. von, 1009, 1130, 1131, 1202, 1203, 1204.

Edman, A. S. 264 *.
Ehrenthal, A. 900.
Ekholm, E. 1174, 1175, 1176, 1177.
Elfving, P. 1111.
Enckell, H. 967.
Engeſtröm, G. von, 986.
Erindringar vid Söderteljes Sluſsbygnad, 389 *.
Ernſtröm, O. 1062.

Fabricius, J. C. 278 a *.
Fellenius, A. 877.
Ferber, J. H. 946.
Ferner, B. 1180.
Fjellſtröm, J. 1198.
- -, N. 998.
Fleming, E. 1092.
- -, J. C. 901.
Fornander, A. N. 928.
Forſius, S. A. 981.
Fougt, H. 1029.
Franc, J. 922.
Franſeen, J. 1135.
Förſök til Ichtyologia Fennica, 918.

Gadd, P. A. 871, 874, 784 a *.
Gahn, J. G. 1057 b.
Ganander, C. 834 *.
Gedda, P. 42 *.
Geer, C. de, 919.
Georgi, J. G. 993.
Georgii, C. F. 1165.
Geringius, J. G. 918.
Gertnerus, C. 934.
Giers, C. R. 999.
Giſler, N. 869, 909, 1148.
Gothenius, J. 1163.
Graan, P. O. 907.
Gran, N. A. 898.
Granagrius, J. 1047.
Granlund, W. 952.
Granroth, E. 975.
Gripenhielm, N. 1086.
Grubb, M. 1055.
Grundberg, J. 961.
Gryſelius, J. 916.
Gudhemius, P. 1200.
Gyllenſtolpe, M. O. 1081.

Hagerman, C. 879.
Hagſtröm, J. O. 909.
Hakeſon, T. Se Schlözer.
Hallenberg, S. 1208.
Hamnel, O. 1211.
Hamnerin, P. 971.
Hanneman, J. L. 1215.
Harkman, W. 991.
Hartman, A. Se Ehrenthal.
Hedenberg, A. 965.
Hedman, A. 1014.
Hedſtröm, S. 1167.
Heinſius, H. 905.
Hellant, A. 870.
Hellberg, E. 997.
Hellenius, C. N. 970.
- -, J. 953.
Heræus, C. G. 864.
Hermannus, M. F. 1124.
Hermelin, S. G. 995, 1018, 1037 a.
Heſſelgren, N. L. 978.

Heykenſköld, D. 1031.
Heyne, J. C. 1105, 1106.
Hielm, P. J. 1046.
Hjorth, J. 973.
Hirn, D. 1000.
Hiſt. nat. des Rennes, 910.
Hiärne, U. 982, 983, 1999, 1117, 1119.
Hoffberg, C. F. 909.
Hollſtén, J. 910 a.
Holmberger, P. 976 a.
Homelius, J. 530 a *.
Huguetantius, J. 862.
Huldén, P. a, 908.
Hülphers, A. A. 1101, 1112, 376 a *.
Hult, J. C. 424 *.
Hwalſtröm, N. 1186.
Hägglund, E. 988.
Höjer, J. C. 933.

Jansſon (Directeur) 1193 a*.
Jars, G. 1088.
Joachim, J. F. 1088.
Johannæus, J. 1200.
Jörlin, E. 979.

Kalm, P. 940.
Kalmeter, H. 1013.
- - -, O. 1194.
Kellander D. 957.
Keralio, de, (Led. af K. Fr. Vitt. Ac.) 179 *.
Keventer, M. 1078.
Kitchin, P. 55. a *.
Klaſe, L. M. 962.
Klein, C. E. 984, 1168.
Krafft, G. W. 860.
Krapp, D. 1057.
Kruſe, H. W. 528 *.
Kryger, J. F. 874, 888, 889.

Lagerbring, S. 1163.
Langebek, J. 1090.
Leche, J. 941.
Lemberg, O, 449 *.
Lencquiſt, C. E. 1217 a *.
Leopold, C. F. 968.
- - -, J. F. 906.
Leyonmarck, G. A. 1061.
Lidbeck, E. G. 868.
Lillienberg, J. G. 1032 a.
Lindblad, G. 918.
Linder, J. Se Lindeſtolpe.
Lindeſtolpe, J. 935, 1100.
Lindquiſt, J. H. 1150.
Linné, C. von, Fadren, 902, 903, 909, 913, 917, 919, 924, 938, 948, 949, 956, 957, 969, 974, 977, 1157, 1197.
Lithenius, M. 876.
Loccenius, J. 934.
Lohrman, B. G. 1063.
Lundborg, J. 1179.
Lundelius, A. 1125.
Lundh, J. R. 1082.
Lundſtröm, C. 1058 a.
Luut, J. 936.
Lythræus, G. A. 899.

Malleen, J. 1004, 1074.
Malmerfelt, G. P. 1042.
Malmſtröm, M. 1034 a.
Marelius, N. 1184.
Maxenius, G. 1218.
Mennander, A. 963
- - -, C. F. 881.
Mentelle, Hiſtoriograph, 57 a *.
Menzer, C. 824 a *.
Mercator, G. 15 *.
Moberg, N. 896.

Modeer, A. 882 a.
Moliis, J. 1008.
Moman, J. 1217.
Montin, L. 945, 1199.
Moræniuſ, J. E. 1066.
Moræus, I. 1077.
- - -, J. 1033.
Müller, J. F. 1011, 1017.
Myricius, E. C. 863.

Nauclér, S. 932.
Nauclerus, O. 1064.
Nettelbladt, C. 1221 a.
Nidelſtröm, S. U. 601 a *.
Nordenſköld, C. F. 1168, 1182.
Nordlund, I. 873.
Norn, P. 856.

Odelberg, H. 1072.
Odelſtierna, E. 1038.
Odhelius, J. L. 1195.

Palmberg, J. 923.
Palmſtierna, N. 1138.
Paulinus, L. 1227.
PEhrſon, C. 886.
Philalethes, E. 1175.
Pijhl, A. S. 1178.
Placat (Kgl. Majts) om Medewij Surbrun år 1681, 1118; år 1714, 1118 a.
Plomgren, C. A. 1058.
Polhem, C. 1052.
Polviander, M. 1150.
Pontoppidan, C. I. 36 c *.
Prinz, J. 424 a *.
Privil. för Guſtafsbergs Kopparverk, 1070.

Rabbe, S. 885.
Rahſe, C. D. 960.
Ramel, H. 1010.
Ramſtadius, A. 1013 a.
Renmark, C. 866.
Retzius, A. J. 924 a, 925, 944, 590 a *.
- - -, N. 1023, 1027 a, 1131 a.
Rhyzelius, A. O. 1137.
Rinman, S. 1015, 1050 a, 1050 b.
Robert (Geographus) 33.
Rogberg, L. 1220.
Roland, E. 1201.
Roman, J. L. 989.
Roſell, E. 1140.
Roſén, E. Se Roſenblad.
Roſenblad, E. 943.
Roſenfeldt, W. von, 42 *.
Rothman, J. G. 894.
Rothof, L. W. 284 a *.
Rudbeck, J. O. 958.
- -, O. Fadren, 929, 930, 931, 934.
- -, O. Sonen, 911, 947.
Rudberg, D. 1129.
Runeberg, E. F. 882.
- - -, E. O. 1181, 1183.
Ruth, J. J. 1222.

Salberg, J. J. 1036.
Salvin, A. 1223.
Samzelius, A. 937.
Sandahl, J. G. 396 a *.
Sandels, B. 1058 b.
Sanſon, N. 21 *, 21 b *.
Savorius, S. 1001.
Saxholm, P. 1044.
Scharff, F. P. 1001.
Scheele, L. 1048.
Schepperus, E. 1041.
Schletter, von, (Stats-Råd) 985.
Schlözer, A. L. 1169, 1171.
Schreiber, J. G. 21 d *.

Schulenburg, J. C. 1133.
Schönberg, A. 890, 892, 912.
Schöning, G. 1136.
Sefſtröm, A. 585 *, 895.
Severus, J. 855.
Silvius, A. 1141.
Simming, P. 1228.
Sincerus, T. 1212.
Sivers, H. J. 1010, 1209.
Sjöberg, J. 904, 1122.
Skragge, S. 1104, 1109, 1110.
Soem, C. 1121.
Sommar, M. 1037.
Sperling, O. 858.
Spöring, H. D. 1087, 1132.
Stade, D. von, 1225.
Stadgar (Kgl.) och Förordningar om Juſtitien och Hushålningen vid Bergverken och Bruken i Riket, 1098.
Steinmeyer, J. B. 923.
Stobæus, K. 1022, 1024, 1025, 1026, 1027.
Stockenſtröm, E. von, 1059.
Ström, J. 880.
Ståhle, G. 1193.
Sunborg, M. H. 1045.
Sund, P. 627 *.
Svar på Frågan: Hvad kan vara Orſaken til Utflyttningarne, 893.
—— (Kgl. Reger.) rörande Finlands Police och Hushålning år 1638, 773 a *.
Swab, And. 1097.
—— Ant. 1089.
Swartz, E. 1057 a.
Swedberg, J. 1152, 1208, 1226.
Swedenborg, E 1050, 1075, 1153, 1153 a, 1188.
Synnerberg, A. 1219.
Såf, M. 884 a.

Tankar om Sv. Järnhandeln 1060.
Thalin, P. 1040.
Thelaus, D. 1051.
Tiburtius, T. 1145.
Tilas, D. 987, 990, 992, 994, 1002, 1003, 1016, 1049, 1073, 1082, 1143.
Til-Landz, E. 954, 955.
Tillemont, de, (Geographus) 31 *.
Tiſelius, D. 1191, 1192.
Torén, M. 567 a *.
Tranæus, J. G. 1120.
Transport af Sala Silfververk til Sala Bergslag, 1080.
Triewald, M. 909.
Trolle, L. 1216.
Trozelius, C. B. 878.

Uddman, I. 920.
Uhr, I. J. 1056.
Underrätt. om Wårby Hålſobrun, 1107.
Upmarck, J. 865.

Valk, G. & L. 52 a *.
Vaſſenius, B. 1189, 1190.
Victorin, E. 1113, 1114.
Virgander, D. M. 959.

Wallenius, C. G. 980.
—— J. F. 775 a *.
Wallerius, G. 1076.
—— J. G. 985, 1102, 1196 a.
—— N. 1146.
Wallin, C. 392 *.

Wallin, C. J. 1224.
- -, G. Sonen, 914
Wargentin, P. 867, 882 b, 882 c, 883, 884, 896 a, 1136.
Wegelius, H. 1148.
Wendius, G. 1020.
Wertmüller, C. H. 1103.
Weſtberg, J. J. 1060.
Wetterſtedt, E. af, 778 b *.
Wexionius, M. O. Se Gyllenſtolpe.
Wibom, C. P. 1144.
Widén, P. 98 *.
Wijkſtröm, A. 1172.
Wilde, J. 1162.
Winbom, A. 534 a *.
Wingård, J. 877.
Winquiſt, G. 1132.
Witte, J. C. 857.
Wollenius, P. O. 1079.
Wåhlin, A. M. 1123.
Ziervogel, E. 1079.
Åhſtrand, P. 1178.
Åman, N. N. 950.
Öhrſtröm, F. 1060.

RÅTTELSER.

Uti *Förſte* Delen.

Föret. ſ. 9, r. 3, läs: Fabricii *Conſpectus* - -
Inneh. ſ. 22, r. 24, — n. 9742 - - 9744.
Sid. 44, rad. 29, — Excuſſa a *Joh.* - -
— 45, — 29, — ante DXL (annos) elaborata; - -
— 140, — 14, — vivis exemerunt, - -
I Regiſtret: Lemquiſt; läs: Lencquiſt, - -
Råttelſ. r. 8, går aldeles ut.

Uti *Andre* Delen.

Sid. 12, rad. 15, läs: PEHRSSON.
— 18, — 20, — 1681, rec. - -
— 47, — 8, — MALLEEN Fil. - -
— 89, — 28, — *And. Olav.*
— 112, — 2, — DOEBELIO - -

FÖR KÖPAREN

FÖRSTE Delen af *Bibliotheca Hiſtorica Sveo-Gothica*, beräknad efter 1 ſs arket, koſtar - - 24 ſs

ANDRE Delen, efter lika Beräknings-ſätt - 11 ſs

Prenumerationen på TREDJE Delen, och ſom vid des Utgifning godtgöres - - - 16 ſs

Summa 1. R.dlr 3 ſs

Om de Vilkor, under hvilka detta Verk af tryckte utgifves, kan läſas i *Utgifvarens Förestal* til Del. I, ſ. 6.

Denne Del ſlöts at tryckas i
STOCKHOLM D. 10 NOV. 1783.
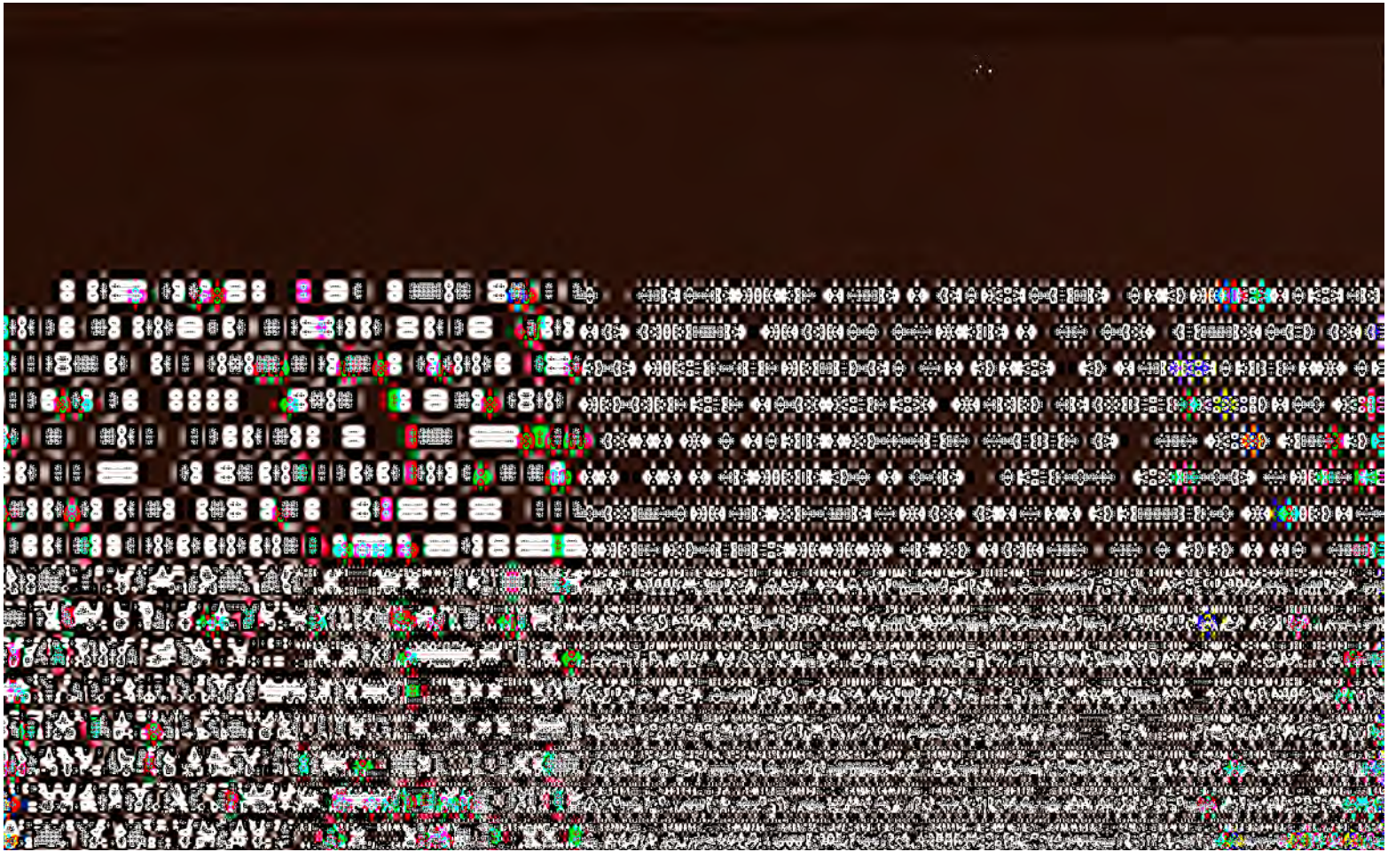
Stanford University Libraries
3 6105 025 390 63
DOES NOT CIRCU